RAGIP PAŞA
2231/1-4

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
RAGIP PAŞA KÜTÜPHANESİ MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 2231/1-4

طومار طرق عليه

برنجی جزء

ملامیلك

مندرجات :

افادۀ مخصوصه : سبب تألیف حقنده ایضاحات .
مقدمه : تصوف اسلامك صورت ترشحی ، ایلك صوفی ، ایلك ملامی .
قسم اول : شریعت ، طریقت ، ملامیه حقنده تعریفات .
دورۀ اولی - قصاریه - ملامیلكی وملامیلری .
دورۀ وسطی - بایرامیه - ملامیلكی وملامیلری .
توحید ، اقسام توحید ، توحید وجدانی ، مسلك العشاق وذیلی .
قسم ثالث : دورۀ اخری - عرب خوجا افندی - ملامیلكی .
تراجم احوال ، تدقیقات ومطالعات ، وحدت وجود ، خاتمه .

محرری
خداوندكار ولایتی مكتوبجیسی
أبو رضوانه : صادقه وجدانی

مشیخت جلیلۀ اسلامیه تدقیق مصاحف ومؤلفات شرعیه مجلسنجه
بعدالتدقیق طبع ایدلمشدر

شهزاده باشی — اوقاف اسلامیه مطبعه‌سی
۱۳۳۸ - ۱۳۴۰

R.Y
2578

زیور هر مقاله بسم الله

ویردی قدرت خیاله بسم الله — فیض بخش اولدی قاله بسم الله
امر ذیبال اولور کماله قرین — اولسه تاج رساله بسم الله
باب باغ بلوغدر (با) سی — بسدر ارباب باله بسم الله
سنهٔ (سین) ی سعد سلمی در — ایدر افضا وصاله بسم الله
(میم) ی فوارهٔ کرمدر ایدر — جوی انعام اساله بسم الله
حسن صورتله منتهی اولمش — بارکاه جلاله بسم الله
باق ، بصیرتله لفظهٔ (الله) ه — دالدر حسن حاله بسم الله
عین رحمت میانده (الرحمن) — جلوه کهدر جماله بسم الله
(الرحیم) انتهاده کلشن فیض — متصلدر کماله بسم الله
جسر ممدود وراه ممتددر — قصر دار النواله بسم الله
اولدی منشور رحمته طغرا — حشره دك لا محاله بسم الله
والدینی اودم اولور مغفور — دیسه طفل سه ساله بسم الله
نقش اولور لوح دلده ای (شاکر)[۱] — ویره شهرت مقاله بسم الله

الحمدلله رب العالمین ومولی المؤمنین والصلوة والسلام علی خیر خلقه سیدنا محمد خاتم النبیین والمرسلین وعلی آله وصحبه الطاهرین الطیبین اجمعین .

---

[۱] فحول علمادن احمد شاکر افندی مرحومك (روض ورد) ندن تیمناً وتبرکاً اقتباس ایدلمشدر . روض ورد: اسماء حسنی شرحلرینك أك وجیز وبلیغیدر .

افاده

بر سائق معنوی، بو عاجز مزجات البضاعه یی، عموم طرق علیه نك سلسله نامه لرینی جمع بر کلیات وجوده کتیرمك کبی حد ینك، جهد وحد ینك فوقنده کوج بر ایشه سوق ایتدی.

سرمایه سز؛ فقط لطف باریدن امید وار، روحانیت پیامبریدن مددخواه بر دکانجی حس وتوکلی ایله بر طرفدن جمع وادخار معلوماته، بر طرفدن ده ترتیب وتحریره بسمله کش ابتدار اولدم.

سلسله نامه لر، باشلانغجده کی تصور وترتیم دائره سنده وجوده کلدکجه شوق وغیرتم آرتیوردی؛ آنجق «اکمال ایتدم» قناعتنده بولوندقلرمك عددی آرتدقجه اولکیلرك نقصانلری، برچوقده یاکلش جهتلری برر، برر بلیرمکه باشلادی.

اووقت آکلادم که؛ هیچ بریسنی اکمال ایده مه مشم. بناءً علیه هباءمارا جراسنی دائمش بر مجهول انتباهیله ـ و یکی باشدن باشلارجه سنه ـ نواقصی اکمال، یاکلشلری تصحیح ایچون اوغراشیر، بر طرفدن ده تتبعاته دوام ایله اقتطاف وجمع معلوماته چالیشیر ایکن اصطلاحات صوفیه یی جامع بر قاموسه احتیاج اولدیغنی، بو بابده کی آثار متفرقه نك و (مصطلحات الصوفیه)، (شرح اصطلاح الصوفیه)، (مجموعهٔ اصطلاحات) کبی یازمه آثارك دکل؛ (رسالهٔ قشیریه)، (منهاج الفقرا) کبی داها مکمل ومطبوعلرینك بیله تطمین احتیاج ایده مه مکده بولوندوغنی نفسمده کی تجربه نك مرارت الیمه سیله آکلادم. ایشته بو آکلایشر،

یوقاریده عرض اولونان سائقه ایله وجوده کتیرمك ایسته دیکم کلیاتی (اصطلاحات) و (سلاسل) اعتباریله ایکی قسمه آییرمق لزومنی احساس أیله دی.

نام (قاموس) ك دلالت معناسیله متناسب بر حجم کبیر پیدا ایده مه یه جك ایسه ده هر حالده (اصطلاحات صوفیه) نك هپسنی وتفصیلات مقتضیه سنی جامع بولوندورمغه چالیشیله جاغی جهتله بو قسمه (قاموس طرق علیه) وجامع سلاسل اوله جاق ایکنجی قسمه ده (طومار طرق علیه)ناملرینی ویرمه یی مناسب بولدم.

قاموسه عائد افادات سائره یی ـ اکماله موفق اولوب ده طبع ایتدیره بیلیرسه م ـ اونك دم انتشارنده یازیله جاق افادهٔ مخصوصه یه بیراقه رق عرض ایدرم که؛

بو ایکی قسم تألیف ایچون اقتطاف وادخار معلوماته چالیشدیغم اثناده طوپلانان نوطلردن (طومار طرق علیه) مزله مناسبتدار عد اولونه بیله جك رساله لر وجوده کتیرمکه کافی یازیلرده پیدا اولمغه باشلادی. طومارمزه برنجی جزء اتخاذ ایتدیکمز بو رساله ایشته او نوطلرك، موضوعی حقنده فکر مخصوص ایدینه بیله جك قدر معلوماتی محتوی اولانی در. [١]

طومار طرق علیه نشریاتنه بو (ملامیلك) رساله سیله باشلایشمزده بر کونه قصد ومعنی توهم وعزو ایدنلر وباله کیرمش اولورلر: چونکه بو رساله یی تقدیمده ایلك اول تمام اولو ویرمه سندن باشقه سائق یوقدر.

بو جزءی تحریر وتشکیل ایدر ایکن کوجم یه تدیکی، عقلمك ایردیکی، فهممك ادراك ایده بیلدیکی قدر معلومات متفرعه علاوه

---

[١] ایکنجیسی ده بمنه تعالی (طومار) ك مختصری تعقیب ایده جکدر.

وقناعت وجدانیه‌مه کوره مطالعات مخصوصه سرد ایتمك ایسته‌دم وایتدم امیدنده‌یم :

یا کلیشی ، نقصانی « یوق » دکل ؛ « آزدر » دیمه‌یه‌بیله دیلم وارماز. سببی : ادراك وعرفانمك یتیشمه‌دیکی ، یتیشه‌مه‌دیکی مباحثده اصابتمه پك کووه‌نه‌مه‌یشمدر . ازان جمله :

١ — ملامیلکی ، طرق علیه میاننده بر طریقت مستقله دکل ؛ طرق علیه‌ده غایه‌یه ریاسزجه وصول ایچون اختیار ایدلمش علوی بر مسلك ومشرب بولدم .

٢ — بایرامیه‌ملامیلکنك مبدأندن - سکزنجی عصرك اواسطی - لعلی زاده زمانه قدر کچن مدت ایچنده بو مسلکی تعقیب ایتدکلری ادعا اولونان (٦٠) دن زیاده مشایخ محترمه‌نك اوزون ، قیصه ترجمهٔ حاللرنی اوقویه‌رق مشارالیهمدن یالکز بریسیله مریدانی - بنم آکلایه‌بیلدیکم معناسنه‌کوره - ملامیلکی تماميله تمثیل ایتمش کوره‌بیلدم . بو یالکز بنم کوروشمدر ؛ باشقه‌لرینك حقایق بین کوزلری داها زیاده کوره بیلیرلر . کندی اجتهادمه قارشی ضعف اعتماد بیان ایدیشم ایشته بو مطالعاته مبنی‌در .

ارباب کمالمزك صلاحیتداران عرفانی رساله‌ده هرحالده موجود اولاجاق نقصانی اکمال ویا کلشلری تصحیح ایچون بذل لطف اخطار بویوررلرسه شبهه یوق‌که ؛ تلامیذ علیه‌لرینك صنف شاکرینه التحاق ایله کندیلرینه عرض منتداری ایلرم .

اعجز عباد سبحانی

استانبول — خداوندکار ولایتی مکتوبجیسی أبو رضوان : مصطفی صادق وجدانی بن مصطفی صادق بن محمد فائق زعفرانبولی

مقدمه

اسلام (تصوف) نك صدر اسلامده روح اسلامدن دوغدوغنی قبولده علماء غربدن اکثرینی حالا متردد کوروپورز .

اسلامی أکنه بویونه اولچوب تدقیق ایده‌رك تدقیقاتلری نتایجنی نشر أیلیه‌ن بو عالملرك نظریه‌لری اسلام عالمنه قارشی‌ده ، بری بریلرینه قارشی‌ده پك مختلفدر . بونلر دییورلرکه :

١ — اسلام ، تصوفی خرستیان راهبلرندن آلدی . یوق ، اونلردن دکل ؛ ایرانیلر واسطه‌سیله هندن أوکره‌ندی .

٢ — تصوف جریانی ؛ اسکندریه مکتب یونانیسندن - نوافلاطونیلکدن - متأثر اوله‌رق دوغدی . متصوفه آره‌سنده صوکره‌دن منتشر (پانته‌ئیزم) عالم اسلامه ایران طریقیله هندن کیردی .

٣ — تصوف جریانی ، (آری) روحنك (سامی) روحنه غلبه‌سی‌در .

اسلامی ، عظمای اسلام قدر تدقیق ایتدکلری حالده مطالعه‌لرینی غیراسلامی روحیتلرله خلط ومزج ایده‌رك یورودنلره قارشی نورالسموات والارض اولان الله تعالی حضرتلرینك پیشگاه بصیرتلرینه ایثار ایتدیکی نور عرفان و ایقان ایله عمق روح اسلامی داها اینجه ، داها درینجه کوره‌بیلنلری :

١ — اسلام تصوفنده‌کی (فنا) نك هند (نیروانا) سیله مناسبتی یوقدر .

٢ — خرستیانلق ، اسلام اوزرنده هیچ بر تأثیر ایقاع ایده‌مه‌مشدر .

٣ — تصوف اساسلری صرف قرآن و حدیثدن ترشح ایتمشدر . [١]

[١] بوآلتی نظریه دارالفنون مدرسین محترمه‌سندن کوپریلی زاده فوأد بکك (تورك ادبیاتنده ایلك متصوفلر) نامنده‌کی اثرینك (١٩) نجی صحیفه‌سی حاشیه‌سندن اقتباس ایدلمشدر .

أوت ، اسلام ، هندوستاندن ، ایران و یوناندن آز ، چوق فیض و فکر ، رمز و ذکر آلمق افتقارینه دوشمکسزین روح تصوفی اونلرده‌کی تصوف جریانلرینه‌ده سالم و صاغلام فیض و ایقانلر بخش ایده‌جك فیاض و ریان منابعدن: قرآن و حدیثدن اخذ ایده‌رك وایه‌دار فیض فیاض کریم اولمشدر. چونکه؛ جناب واجب الوجود قرآن کریمنده :

« فمن کان یرجو لقاء ربه فلیعمل عملاً صالحاً » ،

فرمانیله : « ربینی کورمك دیله‌ین عمل صالح ایشلر » بویورمش وَ کتاب و سنتده‌ده اعمال صالحه ایچون انواع کثیره وَطرائق وفیره مندمج بولونمش اولدوغندن : « الطرق الی الله بعدد انفاس الخلائق » تعریفیله : «جناب واجب الوجوده وصول یوللری صایله‌مایه‌جاق قدر چوقدر » دنیلمشدر .

امتنك أك خیرلی اعمال صالحه‌یه مواظبت ایده‌رك رضاءاللهه نائل واو شوق و ذوق ایله لقاءاللهه واصل اولماسنی ایسته‌ین رسول بشیر امت پناه علیه صلوات الله حضرتلری‌ده (طرق الی الله)‌ك أك یاقین وَامینی اولمق اوزره (طریق ذکرالله) ی بالارائه :

« ان القلوب تصدأ کما یصدأ الحدید وجلاءها ذکرالله »

حدیثیله : « قابلرده دمیر پاصلانیر کبی پاصلانیر . اونك جلاسی ذکراللهدر . » بویومشدر .

ینه قرآن حکیمنده :

« یا ایها الذین آمنوا اذکروا الله ذکراً کثیراً »

نظم جلیلی ایله : « بنی ، چوق ، چوق ذکر ایدیکز » بویوران حق جل وعلا حضرتلری :

« ولذکرالله اکبر »

« اقم الصلوة لذکری »

« فاذکرونی اذکرکم »

آیات بیناتیله اهل ذکره بشارت سعادت عنایت بویورمش وَ (صلات) اشرف عبادات اولدیغی حالده بعض احوال واوقاتده ادا ایدیله‌مز ایکن (ذکرالله) عبادات وطاعاتك لبّنی تشکیل ایله‌دیکندن :

« الذین یذکرون الله قیاماً وقعوداً وعلی جنوبهم »

آیت کریمه‌سیله عموم حالات و اوقاتده ادا مساعدهٔ سبحانیه‌سنه مظهر اوله‌رق فضل دیکر کسب ایتمشدر .

ایمدی ، ذکرالله ، امت محمدیه ایچون راهبر مقصد اقصی وبشیر مطالب اعلادر . افضل انواع ذکرده تلاوت وَ استماع قرآندر .

[اخطار: تصوف اسلام، ایشته قرآندن بو وجه مبین ایله ترشحه باشلادی.]

* * *

حدیث قدسیده : « أنا جلیس من ذکرنی »

بویوران رسول کبریا علیه اکمل التحایا حضرتلری « بر یوزنده (الله ـ الله) دیین اولدقجه قیامت قوپماز تلقیننده بولوندوغی وَطریق حقده رکن قوی ذکر آلهی اولوب ذکره دوامسز واصل حق اولمق ممکن اولمادیغی جهتله ذکراللهك لسان و جنان ایله صورت ایفاسنی شو درت طور اوزرینه تعلیم و تلقین بویورمشدر :

طور اول : مکه‌دن مدینه‌یه هجرت سنه‌لری اثناسنده اوچ کون اوچ کیجه اختفاکاه نبیانه‌لری اولان غار مبارکده سید المهاجرین علیه صلوات الله المعین حضرتلری رفیق صدیقلری (ابو بکر الصدیق) رضی الله عنهه : « جالساً علی الفخذین و غامض العینین المتبرکین علی

وجه‌التثلیث» یعنی : «دیز چوكمرك مبارك كوزلری قاپالی اولدیغی حالده اوچ كره تكرار ایتمك صورتیله (ذكر خفی)ی تلقین بویورمشدر .

طور ثانی : سلطان‌الانبیا حضرتلری (عمرالفاروق) رضی‌الله عنه‌ه ذكرالله‌ه مداومت وجوبنی امر و توصیه بویوردقلری صیره‌ده (لااله‌الاالله) كلمهٔ توحیدینی « بالمد وحبس‌النفس » : (لا) و « بالمد والحبس » : (اله) و « باللفظ والرمی » : (الا) و « بالمد والرمی » : (الله) تعریفیله اوچ كره تكرار ایده‌رك تلقین بویورمشدر .

طور ثالث : سردار اصفیا حضرتلری ، حلیلهٔ جلیله‌سنك ارتحالی اوزرینه تعزیه ایچون (عثمان ذی‌النورین) رضی‌الله عنه‌ك خانه‌سنی تشریفلرنده مشارالیهی قارشیلرینه اوطوردوب :

— ذهن و فكركدن دنیایه عائد شیلری چیقار .

امریله تخلیهٔ باطن ایتدیردكدن صوكرا بلا حرفٍ ولا صوتٍ (الاالله) دیمه‌یی تلقین بویورمشدر. ایشته بوده (ذكر قلبی) در .

طور رابع : امام‌الاولیا حضرتلری، (علی‌المرتضی) كرم‌الله‌وجهه و رضی‌الله عنه‌ی بر كون قارشیلرنده اوطوردوب بریوزنده (الله) دیه‌جك كیمسه قالمایناجه‌یه قدر (ذكرالله) ه مداومت لزومنی تبلیغ بویورمالری اوزرینه علی‌المرتضی :

— یا رسول‌الله ! ناصل ذكر ایتمه‌لی ؟

دیه استیضاح أیله‌مشدی . سیدالاولین والآخرین حضرتلری :

— كوزلریكی یوم ، سكوت ایت ، بن یاپه‌یم ، سن ، دیكله وصوكرا یاپ .

دیدكدن صوكرا مبارك كوزلری قاپالی اولدیغی حالده رأس

سعادتلرینی ابتدا صاغ ، متعاقباً صول طرفلرینه چه‌ویره‌رك و جهر صوت ایده‌رك : (لااله‌الاالله ـ لااله‌الاالله ـ لااله‌الاالله)

دیه تلقین بویورمش ، جناب علی‌المرتضی‌ده بوتعریف رسالتپناهی وجه ایله وجهر صوت ایله كلمهٔ مباركهٔ توحیدی اوچ كره‌تكرار أیله‌مشدر. ایشته بوده (ذكر جهری) در . [١]

[اخطار : قرآن كریمدن ترشحه باشلایان تصوف اسلام ایشته صور مبسوطه وجه ایله مشكاة نبوت محمدیه‌دن نبعان ایتدی .

فخر عالم صلی‌الله علیه وسلمك چهاریار كزیننن باشقه‌اوله‌رق كندیلرینه أك زیاده قرین اولان بعض خواص اصحابنه‌ده تلقین ذكر بویورمش اولدقلری حقنده طریقت علیهٔ بدویه سلسله‌نامه‌سنه ایضاحات لازمه درج ایدیله‌جكدر .

* * *

چهاریار كزین حضراتی ، مشكاة نبوت محمدیه‌دن اخذ واقتباس ایتدكاری انوار ذكراللهك فیض وذوق معنویسنی كندیلرینه منحصر براقمایوب قرینلری اولان خواص اصحاب وَتابعین كرامه [٢] ،حضرات

---

[١] ذكراللهك بواطوار اربعه ایله تلقینه عائد معلومات مبسوطه‌یی دیكر آثاره ترجیحاً حریری‌زاده كمال‌الدین افندی مرحومك یالكز فاتح كتبخانه‌سنده موجود وغیر مطبوع (تبیان وسائل‌الحقایق فی‌بیان سلاسل‌الطرائق) ندن اقتباس أیله‌دك .

[٢] امام علی رضی‌الله عنه‌ك (حسنین محترمین) ایله اصحاب رسول‌اللهدن (كمیل بن زیاد) ه ، سادات تابعیندن (حسن بصری) یه تلقین ذكر ایتدیكنی صاحب تفسیر روح‌البیان (شیخ‌اسماعیل حقیٔ جلوتی) « جلوتی » سلسله‌نامه‌سنده وَجناب رسالتمآب افندیمزك علی‌المرتضایه ، حضرت امامك‌ده (حسن بصری) یه الباس خرقه أیله‌دیكنی (زین‌الدین حافی) « عوارف المعارف » حاشیه‌سنده بیان ایتمش ، بوفقرهٔ ثانیه‌یی‌ده شیخ‌اسماعیل حقی سلسله نامه‌سنده ذكر أیله‌مشدر .

ابوبكرالصدیق حضرتلرینك (سلمان‌الفارسی) یه تلقین‌ذكرخفی أیله‌دیكی

تابعین‌ده تبع تابعینه ، اونلرده متأخرینه تلقین ایتمه‌لری سایه‌سنده ذکر اللهك فیوض معنویه‌سی ایله ارشاد وافاضهٔ امتده مادی ، معنوی ابراز کمال ایدن ذاکرین چوغالارق صنوف سائرهٔ امتدن تمیز ایله‌دکلرندن بونلره (زهاد) ، (عباد) وصفلریله‌ده ابراز حرمت اولونمغه باشلانمش ، (واصل بن عطا) نك (حسن بصری) کبی سید التابعین وسند العارفین بر عالم فاضل وبر مرشد کاملك نسبت واجتهادندن اعتزالی صورتیله ظهور ایده‌رك تعاقب سنین ایله تنوع وتوسع ایدن معتزله وفرق حادثهٔ سائره‌جه صنت زهادتك‌ده تمییلمه‌سی خواص اهل سنت اولان اهل ذکره او ارباب زهده بدعتك نام سفیه ومذهب سقیمندن نام نزیه ومذهب مستقیملرینی تبریه وتفریق مجبوریتنی ویرمش وعصر ثانینك نصف اولنه تصادف ایدن بو صیره‌لرده یعنی ایکنجی عصر هجرینك نصف اولی ایچنده اعاظم زهاددن (أبو هاشم الکوفی) (صوفی) نامنی آلمشدر .

کنیه‌سیله مشهور اولان (أبوهاشم) کوفه‌لی وفقیه مشهور (سفیان ثوری) ایله هم عصر وطرفین یکدیکرینه قارشی پك زیاده حرمتکار ایدی . ابو هاشم ، سفیانك مذهبنه سالك ایدی وسفیان‌ده حق مشار الیهده شویله دیردی :

— أبوهاشم اولماسه‌یدی ؛ بن (ریا) ده‌کی اینجه‌لکاری آکلایه‌مایه‌جقدم . أبوهاشمی کورونجه‌یه قدر (صوفی) نه‌در بیلمز ایدم . اوندن اول‌ده اکابر وار ایدی . زهد وورعده ، طریق توکلده ، طریق محبتده کوکجك معامله

محقق وجناب سلمانك علی المرتضادن‌ده فیض آلدیغی بعض کتب صوفیه‌ده مندرجدر .

عمر الفاروق وعثمان ذی النورین حضراتندن تلقن ذکر ایدنلره عائد تفصیلات سلسله‌لری مشار الیهایه منتهی طریقتلرك سلسله‌نامه‌لرنده حکایه ایدیله‌جکدر .

ایدرلردی ؛ لکن اول کیمسه‌که؛ آکا (صوفی) دیدیلر: (أبوهاشم) ایدی . آندن غیری‌یه بونام اطلاق اولونمامشدر . کذلك اول خانقاه‌که؛ صوفیلر ایچون بنا ایتدیلر ، اولدرکه رملهٔ شامده ایله‌مشلردر . » [۱]

ایلك اول (صوفی) نامنی آلان وبو نام ایله اشتهار ایدن مشار الیه (أبوالهاشم الصوفی الکوفی) در . بونك عکسی ادعا اولونمامشدر . کندیسی سوریه حوالیسنده شیخ ایدی . ایلك زاویهٔ صوفیه رملهٔ شامده مشار الیهه مخصوص اوله‌رق قورولمش ، مریدان وسالکینی‌ده کندیسی کبی (صوفی) نامنی آلدقلرندن (زهاد) و (عباد) وصفلریله تجلیل اولنه کلن اهل ذکر اوندن صوکره (صوفی) ، (صوفیون) (صوفیـه) لقبلریله اشتهار ایده‌رك (تصوف) نامی‌ده بو صورتله دوغمشدر . [۲]

⁂

مسلك تصوف ، منبع اصلیسنك کمال فیضانیله متناسب بر جریان آله‌رق مهم بر استعداد توسع کوستریبور ، چونکه طرف ، طرف صوفیلر چوغالیور ، ایچلرنده پك ممتاز وعزمکار سیمالر یتیشیوردی .

هر مسلکك مبادیسنده اولدیغی کبی مسلك تصوف سالکلرینی‌ده برچوق موانع قارشیلادی ؛ فقط (بایزید بسطامی) ، (جنید بغدادی) کبی ذکر اللهك بریسی طرفندن (خفی) ، دیکری طرفندن (جهری) طورلری تمثیل ایدیلن ایکی صوفیٔ معظمك‌که ، مایهٔ فطرت عارفانه‌لری عزم ومتانتله یوغورلمش تصوف أرلری ایدیلر – ثبات ومجاهدات خدا پسندانه‌لری تصوفك آز برزمان ظرفنده بلاد اسلامیه‌نك هر طرفنده انتشار وتعممنی تأمین ایله‌دیکندن عراقك (بصره) و (کوفه) سی

---

[۱] نفحات الانس ترجمه‌سی ص ۸۶ .

[۲] (صوفی) و (تصوف) حقنده کلیاتمزك (قاموس طرق علیه) قسمنده معلومات مفصله مندرجدر .

ایله (بغداد) ی كبی توركستانك (نیشابور)، (هرات) وَ(مروی)، صوكرا (بخارا) سی ، (فرغانه) سی برر دارالتصوف كسیله‌رك صوفیلرله طولمغه باشلامش، بشنجی عصرده ظهورایدن (امام‌قشیری)، (احمد غزالی) كبی اعاظم امتدن برنجیسی مسلك تصوفك مذهب اهل سنته موافقت كامله‌سنی تبییه ، غزالی‌ده بو خصوصی كمال اهمیتله اذهان امته تلقینه ، معقبین كرامی‌ده عین مقصدی تعمیم وتطمینه موفق اولدقلرندن الیوم میلیونلرجه اهل سنتی مكتب فیض وَملسب كمالنده تربیه ایله شیرین حال ایتمكده بولونان طرق علیه ، مؤسسین عظامنك مادی ، معنوی عرفانی وَسلوك ومجاهده‌ده مظهراولدقلری فیض وكمال سبحانی ایله متناسب آداب واركانی ایله تأسس ایتمكه باشلامشدر.

***

اوچونجی عصر هجریده تصوف جریان وعرفاننك أك باشلی مراكزندن اوله‌رق سینه‌سنده بر خیلی متصوف یتشدیرن (نشابور[١]) صوفیلری میاننده سیرت ومسلكنجه ممتاز برسیمای عرفان واونك مسلك ومشربنه انتساب وامتثال ایله اشتهار ایدن برصنف مریدان پیدا اولمغه باشلامشدی‌كه ؛ توركستانك بو طائفهٔ عارفه‌سنك سیرت ومسلكنه عائد اخبار ، مهد اولین تصوف اولان عراقده انتشار ایدنجه (سهل بن عبدالله تستری) ، (جنید بغدادی) كبی افاخم صوفیه :

« اكر احمد مرسلدن صوكره برپیغامبر داها كلمك روا اولسه‌ایدی بونلردن اولوردی » [٢] تحفهٔ تقدیراتنی اتحاف ایتمشلردر .

[١] عربیده بواسم (نسابور) شكلنده یازلقده‌در .

[٢] [نفحات الانس ترجمه‌سی ص١١٣ .] بوعبارهٔ مترجمه‌نك (نفحات)ده اصلی شودر :

«سهل تستری وجنید كفتند : اكر روابودی‌كه پس از احمد مرسل صلی الله علیه وسلم پیغامبر بودی ازایشان بودی . »

ایشته او سیمای عرفان ، او مظهر فیض رحمان بدایت حالنده « صوفی » طانینیركن اواسط حال مجاهداتنده (ملامی) نامیله مشار بالبنان اولان (أبی صالح حمدون بن احمد بن عمارة القصار النسابوری) وَ (ملامیون) اونك عرفای پیروانی ، (ملامیه) ده اونلرك مسلك عالیسی‌در .

أك باشده عبدالله تستری وَسیدالطائفه جنید بغدادی كبی اعاظم رجال الله بولونمق اوزره عالم تصوفك أك بیوك، أك كزیده سیمالری وَبالخاصه شیخ الاكبر (محی الدین عربی) طرفندن تقدیر وتبجیل اولونان مسلك ملامیه داها او دورلرده ، متعاقب عصرلرده عجیب وغریب تلقیلره ، تقلیدلره معروض اولمش ، بلاد عثمانیه اخیراً ایكی طائفهٔ ملامیه‌یه مهد ظهور اولدیغی حالده ملامیلكك طرز تلقیسی بزده داها عجیب شكله كیره‌رك لغویونمزی‌ده صاپتمشدر :

كلمهٔ (ملامت)ی « قینامق ، آزارلامق ، عتاب وسرزنش ایتمك » دیه تعریف ایدن توركجه لغت كتابلرمزدن بر ایكیسندن باشقه‌سنده « ملامیه ـ ملامی ـ ملامیون » ه عائد تعریفات اولمایوب اوایكیسندده [١] « حكماء كلبیه » و « كلبیون » تعریف عجیبی مندرجدر . [٢]

[١] اونلرك بریسی احمد وفیق پاشا مرحومك (لهجهٔ عثمانی) سی وَدیكری رشاد وَعلی نظیمی بكارك لغت كتابی‌در .

[٢] معلوم ارباب دانشدركه (كلبیه) و (كلبیون) دینیلن مذهبنك مؤسسی میلادعیسادن (٤٢٤) سنه‌اول دوغان فلاسفهٔ قدیمه‌دن (آنتیستن)در. ینه میلاددن (٤١٥) سنه اول دوغان سینوبلی (دیوژه‌ن) آنتیستنك شاكردی ومذهبنك‌ده أك مفرط سالكی ایدی .

اسكی حكما وفیلسوفلردن مملكتمزك أك زیاده طانیدیغی بو(دیوژه‌ن)در. بو طانیشمز ، همشهریلكدن زیاده كندیسنه عطف اولونان اقواللك لسانمزه ترجمه اولونمش بولوناسی‌در . .. بویوك اسكندره :

(اخـتری) کبی بعض کتب لغـات « ملام » و « ملامت » ی « رسوایلق » معناسیله تعریف ایتمش ، (قاموس ترکی) ده ملام وملامتی تعریفدن صوکرا « ملامت » دن اسم منسوب اولان (ملامی) ایچون:

« حکمای کلبیون مسلکنه قریب برمسلك قلندرانه اتخاذ ایدن طریقتلردن برینه تابع آدم . »

دیمشدر. أك بیوك لغویومزدن اولان احمد وفیق پاشانك تعریف ملامیونده لاقیدانه بر ادا ایله « حکمای کلبیون » دیمشندن ورشاد وعلی نظما بکلرکده پاشـایه پیرو اولیشلرندن زیاده شمس الدین سامی بکك (قاموس ترکی) سنده‌کی تعریف نظر دقتمزی جلب ایتدی . دیمك‌که ؛ شمس الدین سامی بك :

١ — اسلامده حکماء کلبیون مسلکنه‌قریب طریقتلر بولوندوغنه قائل .
٢ — ملامیلك ایله قلندرلك آراسنده‌کی فرقدن ذاهل .

(قاموس الاعلام) نده اهل طریقته قارشی نیزن باقیشی وضعیتنده بولوندیغی سویله‌نوب طوران مشارالیه هرزمان مستفیدی اولدیغمز

« کولکه ایتمه ، باشقه احسان ایستمه‌م »

دیین دیوژه‌ن اختیاری اوله‌رق فقر وسفالت وحتی برکوپ ایچنده یاشامش ، مامملکی برزنبیل ، برباستون وچناقدن عبارت اولوب برچوجوغی آووجیله صو ایچرکن کوروبجه چناغی‌ده قیروب آتمشدر .

بعدالوفاة جسدینك سوپرونتیلکه آتلماسنی وصیت ایتمش ایسه ده دوستلری طنطنه‌لی برجنازه آلایی ومزارینك اوزرینه‌ده (باروز) مرمرندن بر کوپك رسمی یاپمشلردر .

دیوژه‌ن بویله اختیاری برسفالت وذلت ایچنده یاشادیغی حالده پك زیاده تفخر وغرور بسلرمش. خوجاسی آنتیستن‌ده عایش وعظمت ایله فضیلت فروشلق ایدر دیه متهم ایمش . حتی مشهور (سقراط) بونك ایچون :

« غروری مانتوسنك دلیكلرندن طیشاری‌یه فیرلایور . دیرمش . شوافاداته کوره بوکلبیون ایله ملامیه آراسنده بیلمم‌که ناصل وجه شبه ومناسبت کورمشلر ؟!

(قاموس ترکی) سنی تألیف ایدرکن شیخ الاکبرك (فتوحات مکیه) سنه، مولانا جامی‌نك (نفحات) نه مراجعت ایتمش اولسه‌یدی بوبیوك وحکیم متصوفلرك (ملامیلکی) ناصل کوردکلرینی ، (قلندرلك) ه نه‌نظرله باقدقلرینی کورور وقاموسنه‌ده اوعجیب اللسان تعریفی یازمازدی؛ چونکه شیخ الاکبرك فتوحات مکیه‌سندن مأخوذ اولمق اوزره صاری عبدالله افندینك (مرآت الاصفیا فی ملامیة الاخفیا) سنده شوعباره مندرجدر:

« فی باب التاسع فی عوارف العارف فی ذکر من انتمی الی الصوفیة ولیس منهم فمن اولئك قوم یسمون نفوسهم قلندریة تارة وملامیة اخری وقدذکرنا حال الملامی وانه حال شریف ومقام عزیز وتمسك بالسنن والآثار وتحقق بالاخلاص والصدق ولیس مما یزعم المفتون بشیٔ واما القلندری فهو اشارة الی اقوام ملکهم سکر طیبة القلوب حتی خربوا العادات وطرحوا التقاید بآداب المجالسات والمخالطات وساحوا فی میادین طیبة قلوبهم فقلّت اعمالهم من الصوم والصلوة الاالفرائض ولم یبالو بتناول شیٔ من لذات الدنیا کل ما کان مباحاً برخصة الشرع وربما اقتصروا علی رعایة الرخصة ولم یطلبوا حقایق العزیمة ومع ذلك هم متمسکون بترك الادخار وترك الجمع والاکتثار لایترسمون بمراسم [١] والمتزهدین والمتعبدین وقنعو بطیبه قلوبهم مع الله واقتصروا علی ذلك ولیس عندهم تطلع الی طلب المزید سوا ماهم علیه من طیبة القلوب . »

« والفرق بین الملامی والقلندری : ان الملامی یعمل فی کتم العبادات والقلندری یعمل بتخریب العادات والملامی یتمسك بکل ابواب البر والخیر ویری الفضل فیه ولکن یخفی الاعمال والاحوال ویوقف نفسه مواقف العوام فی هیئته وملبوسه وحرکاته واموره سترا للحال لئلا یتفطن له وهو

---

[١] بوراده برکلمه‌یی یازمه مأخذمزده اوقویامادق .

مع ذلك متطلع الى طلب المزيد باذل مجهوده فى كل مايتقرب به العبيد والقلندرى لايتقيد بهيئته ولايبالى بمايعرف من حاله ومالايعرف بهيئته ولاينعطف الاعلى طيبة القلوب وهو رأس ماله »

بو عباره‌دن آكلاشيلان مآلك خلاصه‌سى شودر:

(ملاميه)دن غيرى اوله‌ق (صوفيه) ميانندن (قلندريه) ناميله برقسم توره‌دى. ملاميه‌نك حال شريفنى، مقام عزيزينى ، سنت سنيه‌يه تمسكنى، صدق واخلاص ايله تحققنى يوقاريده ذكر ايتمشدك .

قلندريلر ، سكران حضور جنان اولدقلرندن عاداتى بوزديلر ، آداب مجالسات ومخالطاته تقليدى ترك ايتديلر. حضور قلب ميدانلرنده سياحت أيله‌دكلرندن فرائضدن باشقه نافله صوم وصلاتى آزالتديلر . مباح اولان مأكولات ومشروباتى يه‌يوب ايچمكده شرعك رخصت اباحه‌سنه مبالات ايتمه‌ديلر . حتى بعضاً رخصت شرعيه‌يه رعايتده بيله اقتصار ايتديلر. حقايق عزيمتى ايسته‌مه‌ديلر. بونكله برابر ادخار وجمع واكثار دنيايه ميل ايتمه‌دكلرى كبى متكلفين، متزهدين ومتعبدين مراسمنه اتباع ايتمه‌ديلر . قلبلرينك الله ايله خوش اولماسنه قناعت ايده‌رك بونك بيله زياده‌سنى ايسته‌مه‌ديلر . بونلرده حائز اولدقلرى حضور قلبدن باشقه زياده برحالى طلبه ميل وانتظار يوقدر . ايمدى ملاميه ايله آرالرنده‌كى فرق شودر :

ملامى، عباداتى اخفا ايدر ، قلندرى ، عاداتى تخريب ايدر . ملامى، بوتون اسباب بر ّوخيره تمسك ايدر ؛ چونكه فضلى اوراده كورور ؛ فقط اعمال واحوالنى كيزلى طوتار . حالنى بويله كيزله‌ديكى آكلاشلمامق ايچون عوام خلق كبى عوامك آراسنه صوقولور، اونلر

كبى حركاتده بولونور . مع مافيه طلب مزيده مائل واستحصال قرب الٰهى‌يه جهد واقتدارينى باذلدر . قلندرى ايسه سرمايه‌سى يالكز حضور قلب اولديغندن حالنى بيلديرن وبيلديرمه‌ين قيافت وهيأت ايله تقيد ايتمز . مبالاتسزلغى بوتون حالندن آكلاشيلير .

مولانا عبدالرحمن جامى‌ده (نفحات الانس) ده قلندريلرك مسلكنى همان بويولده تعريف ايتدكدن واونلرك ملاميلره يالكز عدم ريا جهتندن مشابه اوله‌بيله‌جكنى قيد أيله‌دكدن صوكره ديبوزكه :

« اما شول طائفه‌كه ؛ زمانمزده قلندريلك آديله معلوم اولمشلردر . واسلام ربقه‌سنى بويونلرندن چيقارمشلردر وبوعد اولونان اوصافدن خاليلردر. بواسم اونلره عاريتدر. آنلره (حشويه) ديرلرسه لايقدر. »
[نفحات الانس ترجمه‌سى ص ۲۰]

***

طائفه‌سنك عنوانى‌ده، مسلكنك عرفانى‌ده بويله عجيب وغريب تلقيلره اوغرايان (ملاميه) لوم وملامتك يوقاريده تعريف اولونان معنالرندن مأخوذ اوله‌رق اعاظم عرفاى امتدن - ينه يوقاريده عرض قيلنان - طائفهٔ عارفه‌يه ويرلمش عنوان مخصوصدر .

او طائفهٔ عارفه رجال عاليه‌سى ، عجب وريادن زياده قاچندقلرى جهتله سيرت ظاهره‌لرندن سريرت باطنه‌لرينه انتقال ايديله‌مه‌يه‌جك احوال وافعال واطوار واقوال اختيار ايده‌رك عوام ايله عوام، خواص ايله خواص اولمشلر ، ماهيت حقيقيه‌لرينى سزدرمه‌مه‌يى ، عوام آراسنده قيافت وهيأتجه‌ده تحيز وتميز ايتمه‌مه‌يى شعار مسلك اتخاذ ايتمشلردر .

فتوحات مكيه‌نك برچوق مواضعنده طائفهٔ مشاراليها برلسان توقير ايله ثنا ايدلمش ، فتوحاتك آيريجه بربابى‌ده بونلره تخصيص اولنمشدر .

عثمانلی ارباب معارفی میاننده علمی ، اخلاقی ، ادبی ، سیاسی آثار قلمیه‌سیله مشار بالبنان اولان شارح مثنوی، (صاری عبدالله افندی) فتوحات مکیه‌یی بالذات استنساخ ایدرکن ملامیه‌یه عائد تدقیقات و توصیفاتی اخذ وجمع وعربجه عباره ایله (مرآت الاصفیا فی صفات الملامیة الاخفیا) نامیله براثر وجوده کتیرمش، سیدشریف جرجانی نك (تعریفات سید)نده، شیخ نصوح بن اسماعیل الرومی نك (ریاض الصحین)نده، علی بن عثمان غزنوی نك (کشف المحجوب)نده، کمال الدین حریری نك (تبیان وسائل الحقائق فی بیان سلاسل الطرائق) نده ملامیهٔ مشار الیهادن برلسان ستایش وحرمتله بحث ایدلمشدر .

راقم الحروف، بو رسالهٔ عاجزانه‌سنده سلف صالحینك مظهر تبجیل واحترامی اولان ایشته او ملامیهٔ قدیمه‌یه عائد تعریفات وتوصیفاتك جمع وتلخیصنه وَملامیهٔ وسطی وَ اخرایه عائد روایات ومعلوماتك ده درجنه چالیشه جاقدر . ومن الله التوفیق .

قسم اول

شریعت ـ طریقت

شریعت : قبل الهیدن پیغامبریمز (محمد المصطفی) صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلری واسطه‌سیله تبلیغ بویورولان احکام جلیله‌یی حاوی قانون مقدس الهی‌در .

طریقت: اوقانون مقدس الهی‌یه باکمال اعتصام اتباع وامتثال ایدن اهل ایمان وایقان ایچون (ذکر الله)ه مواظبت کامله ایله ممکن الانکشاف (وصول الی الله) شهراهی‌در .

بعض ارباب تصوف دیمشلردرکه (طریقت) ، (شریعت) ك آدی‌در. (حقیقت) وَ (معرفت) شریعتدن عبارتدر ؛ چونکه شریعت : بیلمك ، طریقت : بیلدیکی ایله عمل ایتمك ، حقیقت ومعروفت‌ده او عملك اجر معنویسنه قاووشمقدر . [۱]

محرر عاجز ، دریای بیکران عرفاندن حصه‌سنه برحبه‌بیله اصابت ایتمه‌مش ناچیز بریازیجی ایسه‌مده شریعت وطریقی ـ اسلاف کبی

[۱] طریقت ، حقیقت ، معرفت شو وجه ایله‌ده تعریف اولونمشدر :
طریقت: مقاماتده قطع منازل وترقی ایله سالکین الی الله‌ه مخصوص سیرتدر.
حقیقت : جمیع حقایق جامع مرتبهٔ احدیت‌در .
معرفت . ذوقاً وَشهوداً علمدر .

جوزه دكل ـ پارچه‌لری ابریشیم ایله دیكلمش ، یاقه‌سی ، قوللری ، أتك أوجلری ینه ابریشیم ایله ایشله‌نمش نرمین ونازنین بر بورونجك (كوملك) ه بكزه‌دییورم .

او بورونجك كوملك ـ البسهٔ سائره‌یه عائد تعبیرمز وجه ایله ـ یوزی : شریعت ، تنه تماس ایدن ایچ یوزی : طریقت ، تنه تماسی : حقیقت ، بو تماسدن متحصل حرارت ولذت‌ده : معرفتدر .

هر مسلم موحد ، بر كوملك صاحبیدر . فرائض الهیه‌یه ، سنن نبویه‌یه باكمال اعتصام اتباع وامتثال ایدرسه اهل شریعتدر : بناءً علیه او كوملكی كه‌یمك حقنه مالكدر .

شریعت كوملكنی كه‌ین طریقته كیرمش ، نفس اماره ایله جهادی قبول ایتمش دیمكدر .

خلوت وریاضتی ، چله ومجاهدتی اعتباریله بر (ده‌میرلبلبی)یه تشبیه ایدیلن بو جهاد اكبرده نفسك حرص وغرورینه غلبه ایدرسه او ده‌میر لبلبی‌یی چیكنه‌مش ، لبنده محفوظ ومخفی زلال عشق حقیقتله ریان اوله‌رق حقیقة الحقایقه واصل اولمش اولور . انسان اوله‌رق دنیایه كلوب كیتمكدن مقصدده ایشته بودر .

* * *

احكام جلیله‌یی حاوی قانون مقدس الهی‌یی امتنه تبلیغ ایدن حضرت (محمد) علیه صلوات الله الاحد افندیمز اولدیغی ایچون او قانون الهی‌یه (شریعت محمدیه) دینلدیكی كبی شریعت محمدیه‌نك مادی ، معنوی تناهی پذیر اولمایان فیوضات عالیه‌سندن مقتبس انوار الهیه ایله منور (وصول الی الله) شهراهنی امتنه تلقین أیله‌ین‌ده حضرت (محمد) علیه صلوات الله الصمد افندیمز بولوندیغندن او شهراه الهی‌یه‌ده (طریقت محمدیه) دینلمشدر .

رحمةً للعالمین حضرتلری سید الاولین والآخرین ، خاتم النبیین والمرسلین اولدیغی ایچون سر وجود وصاحب مقام محموددر . بناءً علیه اشرف خلائق ومفیض شرائع وطرائق اولدیغندن انبیا ومرسلین سالفه حضراتی بیله ملتمس فیوضات محمدیه ومستنیر انوار احمدیه‌در :

وكلهم من رسول الله ملتمس   غرفاً من البحر أو رشفاً من الدیم

وواقفون لدیه عند حدهم   من نقطة العلم أو من شكلة الحكم

* * *

امت محمدیه‌نك ذات نبوت سمات محمدیدن وكتلهٔ بشریه‌نك‌ده انبیا ومرسلین سالفه‌دن صوكرا افضل اركانی (ابوبكر الصدیق) ، (عمر الفاروق) ، (عثمان ذی النورین) ، (علی المرتضی) رضی الله عنهم حضراتیدر .

(چهار یار كزین) كبی برچوق اوصاف جلیله ایله توقیر وتبجیل اولونان مشار الیهم ، اصحاب كرامك جمله‌سندن زیاده رحمةً للعالمین افندیمزه قرین وهر وجه ایله مستفیض فیوض فخر المرسلین ایدیلر .

شریعتده اركان دین مبین ، امام صحابهٔ كزین اولدقلری كبی طریقتده‌ده ـ مقدمه‌ده بیان ایدلدیكی وجه ایله ـ مشكاة نبوت محمدیه‌دن اخذ وتلقی أیله‌دكلری اصول ذكر اللهی تلقین وارشادلری سایه‌سنده امت محمدیه‌یی نصیبه‌دار فیض وعرفان ایتمش بولوندقلری ایچون (طریقت محمدیه) دن بو دورت واسطهٔ نشر وافاضه‌یه نسبتله (طرق اربعه) میدانه كلمش ، ایشته بو طرق اربعه مشار الیهمك اسامیٔ سامیه‌سنه اضافتله :

(صدیقیه) ، (عمریه) ، (عثمانیه) ، (علویه)

اسملریله بنام احترام اولمشدر .

جمله‌سی واصل الی الله اولمش اولیاءاللهدن بولونان پیران طریقتك اخیراً آداب وارکان تعیین ووضع ایله امت محمدیه‌یی ارشاد أیله‌دکاری ایچون، هر برینك نام نامیسنه مضاف اولان (طرق علیه) بو طرق اربعه واسطه‌سیله اصل الاصول طرائقه یعنی (طریقت محمدیه)یه منتهی وذات اشرف حضرت محمدی‌یه واصلدر.

ملامیه

مقدمه‌ده برنبذه بحث اولونان واصل علو مرتبه وسمو منقبه‌سی زیرده تعریف ایدیله‌جك اولان ملامیه شو اوچ فرقه‌یه منقسم بولونیور.

١ — (ملامیهٔ قصاریه). بوکا: (طریقت علیهٔ صدیقیه) شعبه‌سی،
٢ — (ملامیهٔ بایرامیه). بوکا: (طریقت علیهٔ بایرامیه) شعبه‌سی،
٣ — (ملامیهٔ نوریه). بوکا: (طریقت علیهٔ نقشبندیه) شعبه‌سی، دیورلر.

سیرت ومشرب، اجتهاد ومذهب اختلاف وخلافیله فرقه‌لره انقسام وانفراق ایدن مسالك ومذاهب کبی ملامیلکی‌ده اوچ فرقه‌یه تقسیم وتفریق ایتمکدن ایسه زمان ظهور وبروزلری اعتباریله اوچ دوره‌یه آیرمق هرحالده دها دوغرو واو اوچ دوره‌ده شودر:

١ — دورهٔ اولی ملامیلری: اوچونجی عصر هجریده (نیشابور) ده ظهور ایتمش اولوب رجال جلیله‌سی مقدمه‌ده بحث ایدیلن (ملامیهٔ قدیمه) در.
٢ — دورهٔ وسطی ملامیلری: طوقوزنجی عصر هجریده (بولی) سنجاغنك (کوینوك) قضاسی مرکزنده ظهور ایدوب رجال علیه‌سی (ملامیهٔ بایرامیه) نامنی آلان مشایخ کرامدر.
٣ — دورهٔ اخری ملامیلری: اون اوچونجی عصر هجری اواخرنده (اسکوب) ده ظهور ایدوب (سید محمد نورالعربی) یه منسوبدر.

دورهٔ اولی ملامیلکی

دورهٔ اولی ملامیلکنه: (قصاریه)، منسوبلرینه (قصاریان) نامی ویرلمشدر؛ چونکه بو ملاملك طبقهٔ اولی اولیاء عظامندن (أبی صالح حمدون بن احمد بن عمارة القصار النسابوری) قدس الله سره العالی‌یه منسوبدر.

شیخ الاکبر (محی الدین عربی) قدس سره (فتوحات مکیه) سنده رجال اللهك اوچ صنفدن عبارت اولوب بر دوردنجیسی دها اولمادیغنی و او اوچ صنفده بولونانلرك کمل رجال بولوندیغنی بیاندن صوکرا صنوف مذکوره‌یی شو وجه ایله تعریف ایتمشدر:

١ — (عباد): فضابط العباد، انهم رجال غلبه علیهم الزهد والتبتل والافعال الظاهرة المحمودة لایرون شیئاً فوق ماعلیه ولامعرفة لهم بالاحوال ولا بالمقامات ولا رائحة عندهم من العلوم الالٓهیة ولا المعارف والکشوفات ویخافون علی اعمالهم من تحبطها لاعتمادهم علیها دون الله.

مآلی: عباد، کندیلرنده زهد وحقه توجه کلی موجود واحوال محمودهٔ ظاهره غالب اولان رجال الله‌در. مشارالیهم، تمثیل ایتدکاری سیرت ومسلك فوقنده برشیٔ کورمزلر. نظرلرنده احواله، مقاماته وقوف ومعرفت اولمادیغی کبی کندیلرنده‌ده علوم الٓهیه ومعارف سبحانیه ایله مشاهدات معنویه‌دن رائحهٔ نسبت یوقدر. بونلر حقیقت حالده

جناب حقه دكل ؛ كندى عمللرينه اعتماد ايدرلر ويالكز او عمللرينك حبط وابطاله اوغراماسندن قورقارلر .

٢ — (صوفيه) : وضابط الصوفية ، انهم رجال فوق هؤلاء العباد لانهم يرون الافعال كلها الله مع ماهم عليه من الجد والاجتهاد والورع والزهد والتوكل وغير ذلك ويرون ان ماهم فيه بالنظر للمقامات . التى فوقهم كل شئ ولكن هم مع حسن اخلاقهم اهل رعونة ونفوس بالنظر لاهل الطبقة الثالثة وعندهم رايحة الدعاوى .

مآلى : صوفيه ، طائفهٔ عبادك فوقنده كى رجال الله در . بونلر جد ، اجتهاد ، ورع ، زهد ، توكل كبى اوصاف جليله ايله متصف اولمقله برابر افعالك هپسنى اللهه نسبت ايدرلر . مافوقلرنده كى مقاماتى كورمكله برابر كنديلرنده تحقق وتجلى ايدن حالى هرشيئك فوقنده كورورلر . بونلر حسن خلقلريله برابر (ملاميه) يه نسبتله اهل رعونت واصحاب نفسدر ؛ چونكه كنديلرنده رايحهٔ دعاوى واردر .

٣ — (ملاميه) : وضابط الملامية الذين هم على قدم أبى بكر الصديق انهم رجال لايزيدون على الصلوة الخمس الا الرواتب ولا يتميزون فى الاسواق ويتكلمون مع الناس بكلام العامه قد انفردوا بقلوبهم مع الله لايتزلزلون عن عبوديتهم قط ولايذوقون للرياسة طعماً لاستيلاء الربوبية على قلوبهم فهم ارفع الرجال مقاماً . رضى الله عنهم اجمعين .

مآلى : ملاميه ، أبوبكر الصديق حضرتلرينك قدم تجليسى اوزرنده كى رجال الله دركه ؛ بش وقت نمازه سنن رواتبدن باشقه بر شى زياده قيلمازلر ، سوقاقلرده ، چارشيلرده تميز ايتمزلر . ناس ايله على العاده قونوشورلر . بونلر ، آنجاق حق ايله حق اولان كوكلريله انفراد

ايدرلر ، درجهٔ عبوديتلرندن قطعياً دوشمزلر ، كوكلرينه ربوبيت مستولى اولديغندن ذوق رياستله متحسس اولمازلر . ايشته بو ملاميه رجال اللهك مقام معنوى جهتندن اك مرتفع وعاليسى در . رضى الله عنهم اجمعين .

(سيد شريف جرجانى) عليه رحمة الصمدانى ده (تعريفات سيد) نده ملاميه يى شووجه ايله تعريف وتوقير ايديور :

« هم الذين لم يظهر مما فى بطونهم على ظواهرهم وهم تجتهدون فى تحقيق كمال الاخلاص ويصنعون الامور مواضعها فيما تقرر فى عرضه الغيوب فلا يخالف ارادتهم وعلمهم ارادة الحق وعلمه تعالى ولاينفون الاسباب الا فى محل يقتضى نفيها ولايثبتون الا فى محل يقتضى ثبوتها فان من رفع السبب من موضع اثبته واضعه فقد سفه وجهل قدره ومن اعتمد عليه فى موضع نفاه فقد اشرك والحد وهؤلاء هم الذين جاء فى حقهم : « ان الله تعالى قال : اوليائى تحت قبابى لايعرفهم غيرى لكمال اختفاءهم وكونهم عن غيرالله عز وجل »

مآلى : ملاميه ، باطنلرنده اولان احوال ، ظاهرلرنده نمايان اولمايان رجال اللهدر . بونلر ، كمال اخلاصى حيز حقيقته اخراج ايچون چاليشيرلر ، بالجمله امورى عرصهٔ غيب الٓهيده متقرر مواضعه ايصال ايدرلر . بناءً عليه مشار اليهمك علملرى ، ارادهلرى جناب حقك علمنه ، ارادهسنه مخالف اولماز ؛ چونكه اسباب ووسائلى ، آنجاق نفيى مقتضى اولان محلده نفى ، منحصراً ثبوتى اقتضا ايدن محلده اثبات ايدرلر . سببى ، واضع اقدسى اثبات ايتديكى يردن رفع ايدن كيمسه سفيه وحكم الٓهى يه جاهلدر وواضعى نفى ايتديكى يرده سببه اعتماد ايدن كيمسهده مشرك وملحددر . ايمدى ملاميه ، حقلرنده :

« اولیائی تحت قبابی ..... » حدیث قدسیسی شرفصادر اولان طائفهٔ محترمه‌در .

(الشیخ نصوح بن اسرائیل الرومی) قدس سره القیومی‌ده (ریاض الناصحین) نك (فضل اخفا واعمال صالحه) فصلنده دییورکه:

« ولهذا کان طریق الملامیة سید الطرق واعلاها لأن اشرف اعمالهم عندهم کان اخفیها ینتهی الی ابی بکر الصدیق رضی الله عنه »

مألی : ملامیلره کوره اعمال وعباداتك اشرف وافضلی کیزلی اولان اعمال وعبادات اولدیغندن طریقت ملامیه طریقتلرك سیدی وَ اعلاسی در، ابوبکر الصدیق رضی الله عنه منتهی در .

(علی بن عثمان ابی علی الجلابی الغزنوی الهجویری) کشف المحجوب نك آلتنجی بابنده (ملامیه) یی شو عباره ایله تعریف ایدییور :

« لان الملامیة روضة العاشقین ونزهة المحبین وَ راحة المشتاقین وسرور المریدین ومخصوصاً این طایفه ازثقلین باختیار کردن ملامت تن ازبرای ملامت دل وهیچ کس ازخلایق ازمقربان وکروبیان وروحانیانرا این درجه نیست وازامم پیشین نیز اززهاد وعباد وراغبان وطالبان حق که بوده اند این مرتبه نبوده است . » [١]

* * *

شودورت مأخذ معتبردن اخذ ایله بالایه درج اولونان تعریفات تجیلاتکارانه علومرتبه وَ سمو درجه معنویه لرینك مناشیر ظاهره‌سی بولونان طائفه عارفه دورهٔ اولی ملامیلری یعنی (حمدون القصار) قدس سره ایله طریقتده مشار الیهك مسلك ومشربنه امتثال ایدن اعاظم رجال در.

[١] عباره‌نك آچیقلنی جهتیله ترجمه‌سنه لزوم کورولمه‌دی.

حمدون القصار طریقتی (الشیخ أبی الحسین سلم بن حسین البارومی) دن ، اوده (الشیخ فتح بن علی الموصلی) دن ، بوده (فضیل بن عیاض الکوفی) دن اخذ أیلمشدر .

فضیل بن عیاض ، بش کونده برطعام ایتمك اوزره « صوم دهر » طوتار ، (٢٤) ساعتدن عبارت هر کیجه وَ کوندوزده بر چوق نماز قیلار، قرآن کریمی هر کون ایکی دفعه ختم ایدر بر ولی معظمدر. خرقهٔ طریقتی (ابوعیاض بن منصور بن معمر سلمی الکوفی) دن [١] ، اوده (الشیخ محمد بن مسلم) دن، بوده (الشیخ حبیب بن معظم قرشی) دن، حبیب مشارالیه‌ده (ابوبکر الصدیق) حضرتلرندن کیمشدر . بناءً علیه حمدون القصارك سلسله نامهٔ طریقتی بروجه آتی تشکل ایدر :

— ١ —

منبع فیض وکمال

سید الاولین والآخرین (محمد المصطفی) صلی الله علیه وسلم

٢ — افضل الامة علی التحقیق ابوبکر الصدیق رضی الله عنه

٣ — حبیب بن معظم قرشی « « «

٤ — محمد بن مسلم قدس سره

٥ — أبوعیاض بن منصور الکوفی « «

٦ — فضیل بن عیاض الکوفی « «

[١] فضیل بن عیاضك بر نسبتی‌ده (عبدالواحد بن زید) وَ (حسن بصری) رضی الله عنهما واسطه‌لریله حضرت علی المرتضایه منتهی در، (طریقت علیهٔ چشتیه) سلسله‌سنه بو نسبت ومناسبتله داخلدر .

٧ — فتح بن علی الموصلی قدس سره

٨ — أبی حسین سلم بن حسین الباروس « «

٩ — شیخ الملامیة القدیمه أبی صالح حمدون القصار « «

***

طریقت علیهٔ صدیقیه‌دن آلدیغی فیض وکمال ایله اختیار مشرب ملامت ایده‌رك واصل لقاء رب ذوالجلال اولان وَبناءً علیه ایلك دفعه اولمق اوزره (ملامی) نامنی آلان وَمریدانی‌ده بو یولده تربیه وافاضه ایتدیکی جهتله اهل ملامتك شیخ وامامی عنوانی لازمهٔ تجیل شانی بولونان (حمدون القصار) زماننك اعاظم علماسندن وَمذهب (سفیان ثوری) رجالندن برشیخ معظم ایدی . [١]

(الشیخ أبی محمد عبدالله بن منازل) مشارالیهك اعظم خلفاسی اولدیغی (نفحات الانس)ده مذکوردر . (تبیان وسائل الحقائق)ده (الشیخ أبی علی محمد بن عبدالوهاب) ، (شیخ الاسلام أبی اسماعیل عبدالله بن محمد الانصاری الهروی) ، (الشیخ أبی اسماعیل احمد بن محمد بن حمزة الصوفی المعروف بشیخ عمو) ، (الشیخ أبی بکر محمد بن محمد بن احمد بن حمدون القصار) ، الشیخ أبی عبدالرحمن محمد بن موسی السلمیٔ النسابوری)ی حمدون القصاردن بالذات وبالواسطه اخذ فیض ایله طریقت علیهٔ صدیقیه‌ده تکمل ایدن مشایخدن اولمق اوزره

---

[١] (علی بن عثمان ابی علی الجلابی الغزنوی) کشف المحجوبنده حمدون القصار ذکرینه شو عباره ایله باشلابور :

« قدوهٔ اهل ملامت ودادهٔ بیلا سلامت ابو صالح حمدون بن احمد بن عمارة القصار ازقدمای مشایخ بود ازمتورعان ایشان واندر فقه وعلم بدرجهٔ اعلی بود »

ثبت ایتمش ، دیکر آثارده ده مشارالیهك دها برچوق معقبلری اسامیسی مندرج بولونمشدر .

حمدون القصار (٢٧١) ده قرب جناب پروردکاره انتقال ایتمش ، جمل آتیه‌نك ، مشارالیهك کلماتندن اولدیغی رسالهٔ قشیریه وَنفحات الانس کبی آثار صوفیه‌ده کورولمشدر .

١ — برکیمسه نفسنی ، فرعونك بیله نفسندن خیرلی ظن ایدرسه اظهار کبر ایتمش اولور .

٢ — هرکیم سلف صالحینك سیرتنی دقتله تدقیق ایدرسه کندیسنك قصور ونقصانی آ کلار وَارباب کمالك درجاتندن نه‌قادار کریده قالدیغنی‌ده کورور .

— گیمده‌که ؛ خیردن برخصلت واردر ؛ اوندن آیرلما ، البته سکاده خیری طوقونور .

٥ — توکل ، حق تعالایه اعتصامدر .

٦ — سوقاقده ایکی طرفنه صالانیر سرخوشه راست کلیرسه کز سزده اونك کبی صاللانکزکه ؛ نفسکزده عجب حاصل اولماسین ، اوسرخوشی لوم وتوبیخه قالقیشمایکزکه ؛ سزده اوحاله مبتلا اولمایه‌سکز .

٧ — کیزلی قالماسنی ایسته‌دیککز شیئی کیمسه‌یه آچمایکز .

٨ — شیطان ایله تابعلری شواوچ شیدن ممنون اولورلر :

ا — برمؤمنك دیکر برمؤمنی قتل ایلمه‌سی

ب — برکیمسه‌نك کفر اوزرینه وفات ایتمه‌سی

د — قلبده فقیرلك قورقوسی بولونماسی

پیش که کرفته‌اند ملامت نه آن بود که کس به بی‌حرمتی شریعت کاری کند تا اورا ملامت کنند ملامت آن بود که درکار حق سبحانه وتعالی باك ندارد»

دیمك مجبوریتنی حس ایتمش ، بونی بروسه‌لی (لامعی چلبی) شو سطرلرله ترجمه ایتمشدر :

« شمدیکی زمانده بر طائفه واردرکه ؛ اباحتی وَتهاون شرعی وَزندقه‌یی وَادبسزلکی ، حرمتسزلکی عادت أیله‌مشلردر وَآکا «ملامت» دیه آد ویرمشلردر . ملامت او دکلدرکه ؛ کیشی شرعه حرمتسزلك ایدوب عمل ایده ؛ تا که آکا ملامت ایده‌لر . ملامت اولدرکه ؛ حق سبحانه وَتعالانك خدمتنده اولوب خلقدن قایرمایه . »

* * *

ملامی ، رند معنادر ، مقامی پك معلادر
سرائردان مولادر ، سبقخوان حقیقتدر
ملامت ، غایهٔ صوفیه‌در سیر منازلده
منازل سلم وحدتسرای رب عزتدر
مباحی ، فرد شیدادر ، جهول لفظ ومعنادر
سراپا اهل اهوا درده محروم عزیمتدر
اونی ارشاد ایدن یوق ، کندیده بیلمزکه ؛ بی‌ادراك
اباحت بالنتیجه پك ضلال آلود سیرتدر
شریعتده ، طریقتده محققدرکه (وجدانی)
اوفاق بر ابالیلك بیله معنیً هزیمتدر

* * *

خاتمه

بوقاریده تعریفات قسمنده سیدالطرائق اولدیغی بیان ایدیلن طریقت ، حمدون القصارك طریقت علیهٔ صدیقیه‌ده قطع منازل وَاحراز مقامات ایچون اختیار ایتدیکی مسلکدر .

ینه او تعریفاتده رجال اللهك أك رفیعی وَأك عالیسی بولوندوغی بیان اولنان ذوات‌ده مشار الیه ایله پیروانی‌در .

حمدون القصار ، شهراه طریقتده حقیقة الحقایقه ـ مقام احدیته ـ وصول وترقی ایچون نفس اماره‌سیله یاپاجاغی جهادا کبره احوال وافعال وَاطوار واقوال ظاهره‌سنجه پك ساده برصورت اختیار ایله عجب وریادن صوك درجه‌ده قاچنمش وَماهیت حقیقیه‌سنی سزدرمه‌یه‌رك حق ایله حق اولدیغی جهتله رجال اللهك ارفع درجات وَاعلای مقاماتنه واصل اولمشدر . ایشته ملامیلك بوندن عبارتدر .

هر مسلکده اولدیغی کبی ملامیلکده ده پك چابوق مقلدلری ظهور ایتمش ، عن جهلٍ وَبلکه لمقصدٍ ملامیلکی تقلیده اوزه‌ننلر ، ملامی طور ومشربنده کورونمکه یلته‌ننلر دائرهٔ شریعتدن چیقوب ـ حتی نه یاپدقلرینی بیله بیلمه‌یه‌رك ـ زنادقه‌یه التحاقه باشلامش اولدقلرندن ناشی اوله‌جاقکه ؛ مولانا عبدالرحمن جامی (نفحات الانس) نده :

« اکنون جماعت اباحت وتهاون شرع وزندقه وبی‌ادبی وبی‌حرمتی

قسم ثانی

دورهٔ وسطی ملامیلکی

هجرت سنیه‌نك (۸۳۳) نجی سنه‌سنده (طریقت علیهٔ بایرامیه) پیر بی‌نظیری (حاجی بایرام ولی) قدس سره الجلی ارتحال ایله‌مش، اعاظم خلفاسندن (الشیخ آق شمس الدین) قدس سره قائم مقام ارشادی اولمشدر.

ینه هجرت سنیه‌نك (۸۵۳) نجی سنه‌سنده غازی (سلطان مراد خان ثانی) نك ارتحالی اوزرینه جالس سریر سلطنت سنیه اولان (سلطان محمد ثانی) قسطنطینیه‌نك فتحنه مقتضی اسباب ولوازم مادیه‌یی استحضار واستکمال ایله برابر اولجه مسبوق بر اشارت وبشارت ولیانه‌یی تخطرله قوای معنویه‌یی ده جیش نصرت موعودینه ظهیر بولوندرمق مقصدیله (الشیخ آق شمس الدین) ی ده جهاده دعوت ایله‌دیکندن مشار الیه رفاقتنده پیرداشی (آق بیق) مجذوب بولوندوغی حالده دعوت سلطانی‌یه اجابت ایتمش ایدی.

(ابو الفتوح و لمغازی سلطان محمد ثانیٔ غازی) ماصدق حدیث « لتفتحن القسطنطینیة نعم الامیر امیرهم ونعم الجیش ذلك الجیش ..» وشیخ آق شمس الدین ده مظهر مدیحهٔ « .. نعم الجیش .. » اولدقدن وعلی طریق

المکاشفه (ابو ایوب الانصاری) رضی الله عنه‌نك محل قبرینی ده تعیین ایتدکدن صوکرا ذات حضرت پادشاهیدن استحصال مساعده ایله استانبولدن مفارقت وکوینکه عودت ایله‌مشدر.

« قره کون دوستی ایمش فاتحك آق شمس الدین
که یوزندن لمعان ایتدی آنك فتح مبین
نصرتی، چشم حقیقتله کوروب ویردی خبر
بویله هرشیئی اوزاقدن کورور ارباب یقین »

مرتبهٔ معنویه‌سی کرامات باهره‌سیله آکلاشیله‌رق علو کعب وقدری فاتح کبی اك بویوك بر پادشاه کشور کشا طرفندن تقدیر اولونان، الشیخ آق شمس الدین ایچون استانبولده، بو ملکة البلاد جهانده ایلك دفعه اوله‌رق یاپدیریله‌جاق خانقاه معظمده ارشاد عباد واذکار رب العباد ایله اکمال ایام حیات ایتمك یولی موجود، حتی کندیسی طرفندن اظهار آرزو اولونمقسزین بیله ساحه بیرای حصول اولاجاغی پك مأمول ایکن بو جهته رغبت کوسترمه‌یوب کونیوکه - کونیك - عزیمت ایتمه‌سی واوراده ارشاد عباد وتألیفات ایله اشتغال ایتمکله برابر اجرای طبابتله تأمین معیشت یولنی طوتماسی مشار الیهك یوکسك بر غنای طبعه‌ده مالکیتنه دلالت ایدر. طریق حقده اختیار ایدیله‌جك فقر، ایشته بودر. الکده وآووجکده بولونانی تصدقله باشقه‌سنك صدقه‌سنه محتاج قاله‌جاق فقر دکل!

⁂

حاجی بایرام ولی‌نك ارتحالندن وولی مشار الیهك مقام ارشاده ایصال ایله‌دیکی (۱۴) خلیفه‌سندن اخص خلفا الشیخ آق شمس الدین ده

قائم مقامی اولدقدن صوکرا شیخ مشارالیه ایله خلفای مشارالیهمدن (بروسەلی بیچاقجی سید عمر دەدە) یی [١] دیار عثمانیه وبلاد اسلامیەدە

[١] شارح مثنوی (صاری عبدالله افندی) ثمرات الفؤادنده مشارالیهی کوینوکلو وبروسەدە متمکن عدایدییوسەدە (بروسەلی محمد طاهربك) رسالهٔ بایرامیەسنده بروسەلی اولدیغی حقندەکی روایاتی تأیید وتصدیق أیلەمشدر.

آناطولومزك بعض طرفلرنده ابویندن ویا احد عمادن « سیادت » توارث ایدنلره سید مقامنده و(أمیر » دن غلط اولەرق (اومور) وسیادت موقعنده « اومورلك » دیرلر . آشاغیده تفصیلی کورولەجك حادثەدن صوکرا تمیز و رفعت بلك (لغات تاریخیه وجغرافیەسندە) کی تعبیری وجهایله « مریدلری زیاده وتوجهلری مؤثر» اولمقلەدە اشتهار ایدن (بیچاقجی سید عمر دەدە) نك اسمی کتب صوفیەیە وتاریخه قید وتثبیت اولونورکن «اومور» لکی ویا«عمر»لکی (أمیر » ە ، (بیچاقجی) لغیدە عربجه (سگین) نسبتی ایله (سکینی) یە قلب و افراغ ایدیلەرك (امیر سکینی) اولمشدر .

کتب صوفیەدە بونك برچوق امثالنه تصادف أولونور :

قازانجیلق ایله مشتغل و متعیش ویا قازانجی اوغلو اقـله مشتهر بر شیخ (قازان) ك املای قدیمیله (قزغانی) و باقیرجیلقله مشتغل ومتعیش ویا باقیرجی اوغلولقله مشتهر دیکر برشیخك باقیرجیلق ویا باقیرجی زادەلکی (نحاس) و (نحاسی) شکللریله عربجەیە قلب ونقل ایدیلەرك (قزغانی) دن (فرغانه) نسبتی اولان (فرغانی) التباس و (نحاس) و (نحاسی) دن مستنسخین سهو قلمی اولەرق (نجاس) ، (سجاس) ، (شجاس) کبی علملر حدوثنه سببیت ویرلمش ، بودە کندی شیخلرینی بنیهٔ عربله یاد ایدەرك شرف وشهرت ویرمك ایستەین مؤلفین مریدانك فضله طرفکیرلکندن نشأت ایتمشدر. حالبوکه شیخلری مرتبهٔ معنویه جهتیله مؤلفین مومی الیهمك عربجه اشکالدن بالاستفاده ویرمك ایستەدکلری درجەدن داها یوکسەکدر .

بو قبیل اسامی یە عندالتتبع مصادف اولدقجه نوط ایدیلەرك (قاموس طرق علیه) دە برفصل مخصوص تشکیل ایدیلەجکدر. بو قاریدەکی ایضاحاتدن دیمك ایستەیورزکه ؛

خلفای بایرامیەدن بروسەلی (بیچاقجی سید عمر دەدە)یی بزدە کتابمزك اقسام آتیەسندە (امیر سکینی) نامیله یاد ایدەجکز .

نشر طریقت ایدەجك باشـقه مملکت قالمامش کبی کوینوکه کیتمش ، هر حالده جلوهٔ ربانیه اولەرق بو ایکی خلیفهٔ معظم بایرامی یی کوچوك بر (طوربالی ـ مرکز قضادر ـ) دە برلشمش بولویورز .

مشارالیهمانك کوینوکدە برلشمەسندن صوکرایه عائد ماجرایی (محمود بن سلیمان الکفەوی) نك کتاب الکتائبنه سویلەدەلم :

« بعد انتقال الشیخ الحاج بایرام ولی جلس مقـام الارشاد الشیخ آق شمس الدین وتوطن بقصبة کوینك و قلد جمیع المریدین الی الشیخ آق شمس الدین ولازموا مجلسه واخذوا البیعة عنه وکان الشیخ آق شمس الدین کل یوم غداته وعشیه یجلس فی المسجد والاحباء یذکرون الله فی حلقته ویصافحون بعدالذکر یقبلون یده وکان الامیر السکینی یقعد فی ناحیة المسجد ولا یلازم حلقته فاشمأز طبع الشیخ آق شمس الدین منه فقـال یوماً للامیر سکینی علیك ان تلازم حلقتنا مثلهم والا نأخذ منك تاج الشیخ فقال الامیر هکذا قال الشیخ آق شمس الدین نعم قال ان کان لابد من ذلك فجیؤ الی بیتنا غداً بعد صلاة الجمعة نسلم لکم الخرقة والتاج ان شاء الله تعالی . حکی انه لما صار الجمعة اوقد الامیر فی حائط بیته ناراً عظیماً وراح الی صلاة الجمعة قال للشیخ آق شمس الدین و اصحـابه هلموا الی بیتنا نسلم الخرقة والتاج فذهبوا معه فلما جاءوا الی بیته جلس فی النار وعلیه تاج و خرقة و مکث فیها باعین الناس ثم قام من النار فنظروا فیه فاذا النار احرقت التـاج والخرقة ولم یحرق بدنه و لم یضره فاعجبه جمیعاً

[٢] (لعلی زاده) رسالهٔ مشهورەسنده شیخ آق شمس الدینك آنقرەدە پوست نشین پیر اولدیغی حالده کوینوکه سبب عزیمتنی مسقط رأسی اولان (بکپازاری) قصبەسنده توطن ایچون کیتمش ایسەدە اهالیٔ محلیەدن «تعصب و خشونت حس ایتمکله آنلر دخی کوینوکه عزیمت» ایتدی صورتنده کوستریبور.

وراحوا ومن هذا الزمان مافیه ولا مریدیه وخلفائه تاج ولا حرقة لایخرجون اصحابهم من زیهم کیف کانوا وهذه قصبة مشهورة بین أهالی کوینك سمعنا منهم و زرنا مرقدالشریف ومحل هذه الحکایة والحادثة » [١] .

(٩٩١) ده استانبولده ارتحال ایدن صاحب کتاب کتائب محمود کفه‌وی مرحوم یوقاری‌یه درج اولونان عباره‌سنده دیبورکه :

وقتاکه ؛ حاجی بایرام ولی ارتحال ایتدی، الشیخ آق‌شمس‌الدین اونك مقام ارشادینه اوطوردی . کوینك قصبه‌سنده توطن ایتدی ، بایرامیه دوریشلری اوراده طوپلانه‌رق مشارالیهدن بیعت آلدیلر .

هرکون مسجده‌کلیرلر ، حلقه اولورلر ، ذکر ایدرلر ، ذکردن صوکرا مصافحه ایدوب شیخ آق شمس‌الدینك الی اوپرلردی .
شیخ أمیر سکینی‌ده اومسجده کلیر ؛ فقط خلقهٔ ذکره کیرمه‌یوب بر کوشه‌یه چکیلیردی . بوندن شیخ آق‌شمس‌الدینك طبعی مشمئز اولمغه باشلادی‌ده برکون شیخ امیر سکینی‌یه دیدی‌که ؛

آق شمس‌الدین ـ بزم خلقهٔ ذکرمزه نیچون کیرمه‌یورسین ؟ کیر ، یوقسه باشکدن تاجکی آلیرم .

أمیر سکینی ـ دیدیکك کبی آله‌بیلیرمیسین ؟

آق شمس‌الدین ـ أوت ، آلیرم .

---

[١] طریقت علیهٔ نقشندیه منسوبیندن اولدیغی حالده (ملامیهٔ بایرامیه) ایچون (احوال ملامیهٔ شطاریه) اسمیله بر رسالهٔ مخصوصه تألیف ایدن (مستقیم زاده سلیمان سعدالدین افندی) رسالهٔ مذکوره‌سنه وحریری زاده سید کمالالدین افندی‌ده (تبیان وسائل‌الحقایق فی بیان سلاسل‌الطرائق) نه بو عباره‌یی عیناً اقتباس ودرج ایتمشلردر .

امیر سکینی ـ مادام‌که ؛ « آلیرم » دیبورسین ؛ یارین جمعه نمازندن صوکرا بزم أوه کلیرسکز . الله تعالی مراد ایدرسه تاجی‌ده، خرقه‌یی‌ده تسلیم ایدرم .

شیخ أمیرسکینی فرداسی کونی أوینك حیاطنده ـ آولو ـ بویوك بر آتش یاقدقدن صوکرا مسجده کیتدی. شیخ آق شمس‌الدین ومریدلری اوراده حاضردی، نماز قیلندی، شیخ أمیر سکینی شیخ آق‌شمس‌الدینه و مریدلرینه دیدی‌که :

— بویورك بزه کیده‌لم‌ده تاجی وخرقه‌یی تسلیم ایده‌یم .

جمهور جماعت کیتدیلر ، أوك آولوسنده بویوك بر آتش قارشیسنده بولوندیلر ، شیخ امیر سکینی باشنده تاج شیخانه وَ صیرتنده خرقهٔ درویشانه اولدیغی حالده آتشك اورتاسنه آتلایبویردی. بر آز اوطوردی صوکرا قالقدی . آتشك ایچندن صاپ صاغلام چیقدی ، یالکز تاجی ، خرقه‌سی یانمشدی ، آتش وجودینی یاقمامشدی ، بدننه اوفاق بر ضرر بیله ویرمه‌مشدی .

حاضرون، بوخارق‌العاده حال قارشیسنده متعجب اوله‌رق طاغیلدیلر ایشته او کوندن اعتباراً امیر سکینی‌نك مریدلری ، خلیفه‌لری نه تاج که‌یرلر ، نه خرقه ، قیافت اصلیه‌لرینی ده‌کیشدیرمزلر .

کفه‌وی مرحوم ، بو وقعه‌یی کوینوکده اهالیٔ محلیه‌دن بالذات دیکله‌دیکنی وَ شیخ امیر سکینی‌نك مرقدیله محل حادثه‌یی‌ده زیارت ایتدیکنی‌ده قید أیله‌مشدر .

کفه‌وی مرحومك، تاریخ وقوعندن برعصر قدر صوکرا کوینوکه کیده‌رك اهالیٔ محله‌دن « بالذات دیکله‌دم و محلنی‌ده زیارت ایتدم » دیدیکی بو منقبه‌وی حادثه‌دن (صاری عبدالله افندی) مرحوم ایکی

عصر قدر صوكرا ثمرات الفؤادنده بحث ایدرکه آتشك یاقیلدیغی خانه اولوسنی بر طاغ آتکنه قلب ونقل ایده‌رك دیورکه :

« بر کون امیر سکینی فقرا ایله ـ مریدلریله ـ تفرجه کیتدکلرنده آق شمس الدین دخی واروب اثنای مصاحبتده « عمر دده ! سن ، امیسین. ارشاده تقید ایتمه‌یه‌سین. علی الخصوص عزیزمزك بالذات کیدکلری تاج و خرقه وَ اوطوردقلری سجاده وَ اللرنده اولان تسبیح و عصا بزده‌در . بو اشارت خود کافیدر » دیو بوکا مانند بعض کلمات اولمغله امیر سکینی حضرتلری برزمان سر مبارکن جیب مراقبه‌یه کشیده قیلوب « حاجی بایرام ولی قدس سر « آق شیخ ایله سنك مابینکی آتش فرق ایدر » دیو ایله‌دیکی اشارت ظاهر اولمغله :

« مرد عاقل را اشارت بس بود »
« عاشقانرا خود بشارت بس بود »

دیو سربر آورده اولوب « هر کیم حاجی بایرامه محب صادق ایسه برر یوك اودون کتورسونلر » دیوب تفرجکاهلری کوهستان اولمغله هرکس واروب اودون جمع ایدوب آتش عظیم یاقدیلر ، علولری ـ آلاو ـ آفاقه چیقدقده آق شمس الدینه خطاب ایتدی که « عزیزمزك تاج وخرقه‌سی وتسبیح وسجاده‌سی بوفقیرکزده دخی واردر . اکر ذوق وحالت تاج وعباده ایسه وجودمز هیزم نار اولوب تاج وعبا احراق اولماسون والا ذوق وحالت وعشق ومحبت بزده ایسه تاج وعبا محترق وخاکستر اولوب وجودمزه ضرر ترتب ایتمه‌سون « بسم الله الرحمن الرحیم » دیو درون آتشه نهاده اولوب انواع ذوق ووجد ایله رقص وسماع ایده‌رك اوزرنده اولان تاج وعبا وسجاده وعصا خاکستر اولدی . »

صاری عبدالله افندی ، منقبه‌نك بونقطه‌سندن صوکرا حاجی بایرام ولینك امیر سکینی‌یه بالذات وِ دیکی « شال » ك یانمامش ، وجود سکینی‌یه برکونه ضرر ایراث ایتمه‌مش اولدیغی بیان ایله شیخینی معانقه ایتدیروب « بعدما سینه صاف اولدیلر » وحضاردن بریسنك ویردیکی البسه ودستاری امیر سکینی‌یه که‌یدیروب « من بعد تاج وخرقه قبول بویورمادیلر » دیيور .

رفعت بك‌ده (لغات تاریخیه وجغرافیه) سنده :

« قطب الزمان عمر السکینی حضرتلرینك مریدلری زیاده وتوجهلری مؤثر اولدیغندن آق شمس الدین حضرتلری عمر السکینی حضرتلرینه « ارشاددن ممنوعدر واکر واز کچمز ومریدلرینی طاغتمازسه کلوب تاج وخرقه‌سنی آله‌جقدر » دیه‌رك خبر کوندردیکندن عمر السکینی حضرتلری « بز آنك آلاجاغی تاج وخرقه‌یی یاقارز » دیه‌رك چیقاروب آتشه آتدی . یاخود ارشاددن ممنوع اولمادیغنی اثبات ایچون بر آتش یاقدیروب تاج وخرقه‌سیله ایچنه کیروب برقاچ ساعت اوطوردی . مشارالیه وایکی طرفك مریدلری بوحالی کوروب اختلاف برطرف اولدی . طریقت ملامیهٔ بایرامیه‌ده تاج وخرقه کبی البسهٔ مخصوصه ممنوعیتی بووقعه‌دن دولاییدر . »

دیمشدر .

مصر فوق العاده قومیسرلکی باش کاتبی اولوب (۱۳۱۳) ده استانبولده رحمت حقه قاووشان (بیك بر حدیث) وَ (باشمزه کلنلر) مؤلفی (محمد عارف) بك مرحوم قسطمونی ولایتی عدلیه مفتشی ، راقم الحروفده مشارالیهك کاتب رفاقتی ایکن (۱۳۰۰) ده (بولی) ده

(كوينوكلو) بر شيخ افنديدن بالذات ديكلهمش اولديغمزی تخطر ايدهرك كوينوكده بوكونده راويلری بولوناجاغنی محتمل عداتمكده‌يز؛ فقط منقبه‌وی بر صحت، عنعنوی بر روايت طاشيديغنی قيد ايله‌مك مجبوريتنده‌اولديغ بوحادثه عينيله دكلسه‌ده هرحالده برماسبق طاشيمقده، برماجرايی اخبار ايله‌مكده‌در. اوده شووجه ايله تخمين اولونه‌بيلير:

«مظهريت واختلاف مشارب كبی سوائق معنويه دولايسيله‌دركه [۱] شيخين آراسنده ظهور ايدن اغبرار شيخ امير سكينی‌يه باشنده‌كی تاج ايله اوززنده‌كی خرقهٔ صوفيانه‌دن صويونه‌رق اوندن صوكرا اتخاذ ايده‌جكی مسلكی ايماءً بالذات (ملامی) نامنی طاقدرمشدر.

بحسب البشريه اغبرار وانكساردن آزاده قاله‌مايه‌جقلری جای تردد اولمايان ومعنويتلرينك يوكسه‌كلكی آكلاشيلان بوايكی بويوك شيخك آراده‌كی اغبراری بويله برتجربهٔ ناريه‌يه قدر واردیرمايه‌جقلری، باخصوص حامل اولدقلری تاج وخرقه، تسبيح وعصا حاجی بايرام ولی طرفندن معطی ايسه ايكی طرفكده اومعزز يادكارلری ياقاماياجغی وياقدرمايه‌جغی وآتشٹ ايچندن ياناادن چيقمق كرامتنی كوسترهجك برشيخك قوهٔ قدسيه‌سيله داها طبيعی وشيرين بر بديههٔ ارشاد ارائه ايده‌بيله‌جكی شبهه‌سزدر.

بوتاج وخرقه حادثه‌سيله نتيجه‌له‌نن اغبرار، طريقت عليهٔ بايراميه‌نك ايكی‌يه انقسامنی مستلزم اولمش وشيخ امير سكينی تاج وعبا كيمك كبی علامات تحيزدن تجرد ايده‌رك تعقيب ايده‌جكی مسلكی ايماًوملاميه قديمه‌يی تقليداً آلديغی (ملامی) نامنه اضافتله تمثيل ايده‌جكی طريقت

[۱] بروسه‌لی طاهر بكك [حاجی بايرام ولی رساله‌سی ص ٦]

بايراميه (ملاميهٔ بايراميه) نامنی آلمش، ديكری‌ده شيخ آق‌شمس‌الدينك اسمنه اضافتله (شمسيه) اولمشدر.

***

(لعلی‌زاده عبدالباقی يتيم افندی) كه (كلشنيهٔ خلوتيه) اعاظم مشايخندن (لعلی‌زاده شيخ محمد فنائی) افنديك مخدومی وشارح مثنوی ملاميهٔ بايراميه عرفاسندن (صاری عبدالله افندی)نك ابن حفيديدر.

(لعلی‌زاده رساله‌سی) و (مناقب ملاميهٔ بايراميه) ناملريله مشهور اولان رسالهٔ (سركذشت) تنك سبب تأليف فصلنده بايراميه ملاميلكنه نسبتنی شوعباره ايله حكايه ايله‌يور:

«... اشبو مقدماتدن آثار محبة‌الله آيينهٔ دلده صورت نما وسلوك طريق سيرالی‌الله مطلب اعلی ومقصداسنی اولوب مستلذات نفس وهوادن اجتناب ومحو وفنا ووجد وجذبه‌يی تحصيل واكتساب طريقی آچلدی، حق وباطل سچلدی. الحمدلله ثم الحمدلله كوكلم كوزی آچيلوب كندومی كندمده كوردم، عدم محض اولديغم بيلدم، يوقلق ايله يوقلق يولنه كيردم. كشف وكرامت ايستمدم، تصرف قلوب نه‌ايدوكن بيلمم. طرق اولياء‌اللهدن حاجی بايرام ولی سلطان حضرتلرينك وارث سری امر سكينی فقراسنك ملاميونی اولان مجذوبان وقلندران [۱]

[۱] لعلی زاده كرك بوراده‌كی «قلندران» كرك رساله‌سنك «سبب تأليف ابن نميقهٔ لطيف» قسمنده‌كی «بندن صوكرا كله‌جك فقرايه يادكار واهل ملامت قلندرانه ! بركذار اولوب» عباره‌سنده مندرج «قلندرانه» كلمه‌لرينی استعمال ايله حدينك فتوحات مكيه‌دن نقلاً (مرآة الاصفيا فی صفات الملامية الاخفيا) سنده‌كی (ملاميه ـ قلندريه) فرق عظيمندن ذهول ايده‌رك بعض لغوبونمزه تعريف ملاميده «حكماء كلبيه مسلكنه قريب برمسلك قلندرانه اتخاذ ايدن طريقتلردن برينه تابع آدم» ديمك فرصتنی ويرمشدر.

مشربلرینه تبعیت ایله آنلرك رنکنه بویاندم، اهل فنا ودیوانه وشیدا بر عبد مجرم وبی نوایم. حق سبحانه وتعالی دنیا وآخرتده آنلردن دور وجدا ایتمه‌یه آمین . »

شو افاده‌سیله بایرامیه ملامیلکنه ناصل بر علاقهٔ کلیه ایله مربوط اولدیغی آکلاشیلان لعلی زاده طریقت بایرامیه‌ده مشرب ملامیانه مبدأنك شیخ امر سکینی‌نك تاج وخرقه‌دن تجردی تاریخی اولماسنه‌ده قناعت ایده‌مه‌یوب بو مبدأی دها اوله دوغرو کوتوره‌رك حاجی بایرام ولی‌نك درویشانی قسماً طور ملامیانه ایله تربیه ایله‌دکلرینی بیانه قدر ایلری کیتمش وکندیسنك سلوکی (شیخ مراد نقشبندی) دن اکمال ایتمش بولونماسندن دولایی اوله‌جاقدرکه ؛ رساله‌سنك ١٥ و ١٦ نجی صحیفه‌لرنده حاجی بایرام ولیدن بحث ایدرکن :

« تربیه‌لرنده من حیث البروز والجمعیه بایزید وجنید روحانیتلریله جلّ همت بویورلمغله استعداد ذاتیلرنده باهره وظاهره اولوب جامع نقشبندیه وخلوتیه اولمشلردر . »

عباره‌سنی درج ایده‌رك بایرامیه ملامیونی مشربنه مشرب نقشبندیونی‌ده مزج ایتمك ایسته‌مشدر . بز ، بایرامیه سلسله‌نامه‌مزه بو بابده ایضاحات لازمه درج ایله‌دك .

مستقیم زاده رساله‌سی داها بی طرفانه افاده ایله شیخ امیر سکینی‌نك تاج وخرقه‌دن تجرد ایله بعدما زیّ وقیافتجه تعقیب ایده‌جکی مسلك ومشربی ایماءً (ملامی) نامنی آلدیغنی تصریح وجریان ایدن حادثه‌ده بونی تأیید ایتمه‌سنه کوره بوندن اول طریقت بایرامیه‌ده ملامی تربیه وجریاننده بحثه حاجت قالمامشدر .

* * *

تاج وخرقه احتراقندن صوکرا شیخین آراسنده‌کی اختلاف مبدل مصافات وائتلاف اولدیغنی صاری عبداه افندی « ثمرات فؤادنده ، لعلی زاده (سرکذشت) نده ، (مستقیم زاده) ده (رسالهٔ ملامیهٔ شطاریه) سنده بیان ایتدکلری حالده طریقت بایرامیه ، اك بویوك ایکی خلیفه‌نك اختلاف مشرب ومظهریتی ملابسه‌سیله ایکی شعبه‌یه آیرلدقدن وشیخین مشار الیهماده رحمت حقه قاووشدقدن صوکرا ایکی شعبه منسوبینی آراسنده قالاً وقلماً بر باب مجادله آچیلمشدر .

مجادله‌یی « سر طریقت » ك حاجی بایرام ولی طرفندن شیخ آق شمس الدینه ، یوق ، اوکا دکل ؛ شیخ امر سکینی‌یه تسلیم ایلدیکی مدعاسی احداث ایتمشدر . شیخلرینك روحلرینی رنجیده ایده‌جك راده‌یی بولان بو قال وقلم مجادله‌سی – صریح بر افاده ایله سویله‌مك لازم کلیرسه – ناپخته مریدانك داعیهٔ تفوقه مبتلی اولمالرندن تحدث ایتمش بر فضل وتقدم مدعاسی اولوب هر حالده طریقتلر آدابنه‌ده ، مسلك ملامی مشربنه‌ده موافق دکلدر . [١]

ملامی مؤلفلری بو خصوصده‌ده کتاب کتائبدن استمداد ومستقیم زاده رساله‌سنده کورلدیکی اوزره اونك عربی العباره اولیشندن استفاده ایده‌رك کتاب مذکورك شو سطرلرینی برهان مدعی مقامنده ابراز وایراد ایتمشلردر . [٢]

---

[١] بو مجادله‌یه یوقاریده حکایه ایلدیکی اوزره: «کندومی کندم کندمده کوردم، عدم محض اولدیغم بیلدم. یوقلق ایله یوقلق یولنه کیردم... اهل فنا، دیوانه وشیدا بر عبد مجرم وبی نوایم » دیین لعلی زاده بیله اشتراك ایتمش ، شیخ آق شمس الدینه اك زیاده بو ذات دیل اوزاتمشدر .

[٢] زیرده‌کی عباره‌یی مستقیم زاده (رسالهٔ ملامیهٔ شطاریه) سنه، حریری زاده‌ده (تبیان وسائل الحقائق) نه عیناً درج ایتمشلردر .

«الشیخ عارف بالله الامیر السکینی اخذ الذکر والتلقین عن الشیخ العارف بالله الحاج بایرام آنقره‌وی وبلغ عنده المقامات العلیه وظهر منه الکرامات السنیه»

«حکی، انه لما قرب من الاحتضار للشیخ الحاج بایرام واجتمع عنده سادات المریدین الی ان الشیخ من یخلفه مکانه ومن یعینه للارشاد وکان آق شمس الدین یجلس یمین الشیخ ولا یتقدم علیه احد وکان الشیخ أمیر السکینی قائماً فی آخریات الناس ففتح الشیخ الحاج بایرام عینیه وقال «امیر ! صو کتور» یعنی هات الماء فکان المریدین سادات فقام واحد من السادات وآتی الماء مشربة فاعطی الشیخ واخذ الشیخ المشربة وکان بین یدی الشیخ طبق مملو بفاکهة وصب ذلك الماء علیه ولم یشرب ووضع المشربة بین یدیه ثم بعد ذلك فتح عینیه فقال «امیر! صو کتور» فقام منهم واحد وآتی الماء بهذه المشربة واعطی الشیخ واخذ الشیخ ایضاً وصب مائه علی هذه الفاکهة ولم یشرب ووضع بین یدیه ثم فتح عینیه بعد ذلك قال «امیر! صو کتور» فلما سارع واحد من هذه السادات الی الماء ایضاً قال الشیخ آق شمس الدین وهو مقدم الاصحاب اجلسوا مکانکم فخاطب الامیر السکینی وقال هات الماء انت یا امیر واخذ الامیر المشربة من بین یدیه الشیخ الحاج بایرام وآتی الماء واعطی الشیخ الحاج بایرام.»

«روی : انه اخذ الشیخ الحاج بایرام مشربة من یدی امیر السکینی فشرب منه قلیلاً ثم اعطی سؤره الی الامیر السکینی وقال اشرب بقیة ما فیه تنال الامنیة الکبری فشرب الامیر بقیة الماء. قیل هذا اشارة الی تسلیم السر الیه .»

مآلی : شیخ امیر سکینی طریقتی حاجی بایرام ولیدن آلدی . اونك نزدنده مقامات علیه‌یه ایریشدی ، نیجه کراماتی ظهور ایتدی .

حکایه ایدرلرکه ؛ حاجی بایرام ولی حال احتضاره کلمك اوزره ایدی . کبار مریدانی نزدنده طوپلاندی . «عجبا ، شیخمز کیمی خلیفه بیراقه‌جاق ، کیمی ارشاده تعیین ایده‌جك ؟ دیه دوشونمکه باشلادیلر . شیخ آق شمس الدین حضرت پیرك صاغ طرفنده اوطورمشدی . اوکا کیمسه تقدم ایده‌مزدی . أمیر سکینی جماعتك آرقه طرفنده آیاقده طوریبوردی . مریدان اودوشونجه‌ده ایکن حاجی بایرام ولی کوزلرینی آچدی وَ : «امیر صو کتور» دیدی . مریدان هپ سادات ایدی . ایچلرندن بریسی قوشدی . برمشربه صو کتیروب شیخه ویردی . مشربه‌یی آلدی ؛ فقط ایچمه‌دی . اوکونده میوه دولو طبقه بوشالتدی[۱] مشربه‌یی اوکونه قویدی . براز صوکرا تکرار کوزلرینی آچه‌رق «امیر! صو کتور» دیدی . ینه سادات مریداندن بریسی قالقدی، مشربه‌یی آلوب صو کتیردی . شیخ ینه ایچمه‌دی . میوه طبقنه بوشالتدی وَبراز صوکره اوچونجی دفعه اوله‌رق «امیر ! صو کتور» دیمشدی . مریداندن بریسی قالقوب صویه کیدیبوردی . مقدم اصحاب اولوب شیخك صاغ طرفنده اوطوران آق شمس الدین امیر سکینی‌یه خطاباً : «امیر ! صوبی سن کتور» دیمش [۱] بناءً علیه امیر سکینی‌نك کتیردیکی صودن جناب پیر براز ایچه‌رك مشربه‌یی امیره ویروب :

---

[۱] لعلی‌زاده رساله‌سنده طبقده‌کی میوه‌نك «کراس» اولدیغنی یازمشدر.

[۱] لعلی زاده سرکذشتنده بو سرکذشتی حکایه ایدرکن حاجی بایرام ولی «امیر ! صو کتور» دیدکجه صویی سادات مریداندن لاعلی التعیین بریسی دکل؛ پیرك صاغ طرفنده اوطوران آق شمس الدینك کتیرمش ، حاجی بایرام ولی مشارالیهك کتیردیکی صولری ایچمه‌یوب أوکونده‌کی کراس طبقنه دوکمش ایدیکنی وَاوچونجی اوله‌رق ینه «امیر ! صو کتور» دینجه آق شمس الدین

— آرتانیده سن ایچ که ؛ امنیت کبرایه نائل اولاسین .

بویورمش ، اوده مشربه‌ده‌کی صویك کریسنی ایچمشدر .

ایشته بوکا « تسلیم سره اشارتدر » دینلدی .

ملامیهٔ بایرامیه مؤلفین وطرفدارانی بوروایتی نقل وحکایه ایله دیمك ایسته‌یورلرکه ؛

آق شمس الدین ظاهرده اخص مریدین ایدیسه‌ده قبل الارتحال حاجی بایرام ولی سر ولایتی امیرسکینی‌یه ویره‌رك اونی باطناً مرتبهٔ اعلایه ایصال ایتمش ، آق شمس الدین بومظهریتدن محروم ، بناءً علیه امیر سکینی‌یه نسبتله کریده وناقص وبی فیض قالمشدر !

ناقل اولیننك یعنی محمود کفه‌وینك بیله « حکی » وَ « روی » وَ « قیل » قیود احتیاطیه‌سیله نقل ایله‌مش اولدیغی بو منقبوی حکایه‌یی بروجه روایت واقع اولمش نظریله بالقبول دیرزکه :

اوت ؛ حاجی بایرام ولی ، ایچدیکی صویك آرتیغنی ایچیره‌رك وَحتی « امانت کبرایه نائل اولاسین » دییه‌رك سر ولایتی امیر سکینی‌یه ویرمشدر ؛ آنجاق اوسری مادی ، معنوی برچوق فضائلی حائز اولدیغی انکاره امکان اولمایان شیخ آق شمس الدینه‌ده داها اول ویرمه‌مش بولوندوغی نه‌معلوم ؟ بو مطالعه‌مزه قارشی :

امانت طریقت ویا سر ولایت یالکز برخلیفه‌یه ویریلیر .

دینیله‌جك اولورسه بوکاده جوابمز شودر :

هرشیخ معظم وَپیر مفخم یالکز برمریدینه حصر وقصر فیض

* خجیل !! » اولوب بو دفعه امیرك کتیردیکی صویی پیرك ایچدیکنی یازمق صورتیله روایت اولینی تحریف ایتمش وَشیخ آق شمس الدینه بو مسأله‌ده‌ده بربار خجالت تحمیل ایتمك کبی کندیسنك روایت ایتدیکی مسلك ملامیانه وبالخاصه قلم فاضلانه‌سندن بکلنه‌مین برنزاهتسزلك داها کوسترمشدر .

وارشاد ایتمش اوله‌یدی ؛ طرق علیه بوکونکی انکشاف اتساعنی بوله‌ماز ، فیض طریقت برواسطه وَیدله تعمیم ایدلمك امکانی منسلب اولونجه طریقتلرك ـ احتیاطاً هپسی دیمه‌یه‌لم ـ برچوغی منقرض اولور کیدردی .

طریقت صوفیه‌ده یالکز برخلیفه‌یه قصر فیض ایتمك مجبوریتی بولونسه‌یدی (خواجه یوسف الهمدانی) : (خواجه عبدالله برقی) وَ (خواجه حسن انداقی) وَ (خواجه احمدیسوی) وَ (خواجه عبد الخالق الغجد وانی) کبی دورت خلیفه بیراقماز ، فیضی یا ، خواجه عبدالله برقیده وَیا خواجه حسن انداقیده منقطع اوله‌رق (خواجه احمدیسوی) (یسویه) نامیله بویوك برطریقت تأسیس ایده‌مز ، بوندن منشعب اولان (بکتاشیلك) ده امکان تأسس بوله‌مازدی وَ(خواجه عبدالخالق غجدوانی) (خواجه عارف ریوکری) یی ، اوده (خواجه محمود انجیر فغنوی) یی ، بوده (خواجه علی رامیتنی) یی ، بوده (خواجه محمد باباالسماس) ی ، بابای مشارالیه‌ده (خواجه سید امیرکلال) ی یتیشدیره‌رك خواجه محمد بهاءالدین نقشبنده ایصال فیضه امکان بوله‌ماز ، بوکون ١٢ قدر شعبه‌سیله جهان اسلامك همان هرطرفنه انتشار ایتمش اولان (طریقت علیهٔ نقشبندیه) تأسس ایده‌مزدی .

برپیر معظم ، یالکز برخلیفه‌یه حصر فیض ایتمك قید وبندیله مقید اولسه‌یدی (سید یحیای شروانی) اطراف واکنافه خلیفه‌لر اعزامیله نشر طریقته امکان بولاماز ، (پیر محمد بهاءالدین ارزنجانی) لر ، (دده عمر روشنی) لر ، (چلبی خلیفه) لر وَسائره‌لر یتیشه‌رك بوکون اوتوز بوقدر شعبه‌سیله معظم بر طریقت علیهٔ خلوتیه موجود اوله‌مازدی . وقسوا علیهم البواقی .

ملامیهٔ بایرامیه مؤلفینی کندی شیخلرنده کوردکاری فضل تقدمه هرکسی اقناع ایچون چالیشمق ایسته‌مشلر ایسه‌ده طوتدقلری طریق وسند اتخاذ ایتمك ایسته‌دکاری روایت ایله طرفکیرلکده پك ایلری کیتمشلر ، هرحالده شیخلرینك روحانیتنی رنجیده ایتمشلردر .

* * *

طریقت بایرامیه (شمسیه) وَ(ملامیه) عنوانلریله ایکی‌یه آیرلدقدن صوکرا هرایکی شعبه‌نك محیط فیضندن حقیقةً بویوك مشایخ یتشمش، شیخ آق شمس الدین‌ده ، شیخ امیر سکینی‌ده طریقتده واصل اولدقلری مقام اعلانك کمال فیضنی کوسترمشدر .

موضوع بحثمز یالکز (ملامیه) اولدیغندن نسبت ارادتی شیخ امیر سکینی‌یه منتهی اولان مشایخ کرامدن بعضلرینی ذکر ایدملم :

شیخ امیر سکینی‌نك اعظم خلفاسی (شیخ بذامن آیاشی) ، اونك افضل خلفاسی (پیرعلی آقسرایی) در . صاحب مذهبمز امام اعظم رضی‌الله عنهك بیله: « سیدنا وَسندنا » توصیفیله وَسیدالطائفه (جنید بغدادی)نك‌ده : « مفاتیح العلوم » لقبیله ثناخوان علو کعبی اولدقلری اعاظم مشایخ متقدمیندن (ابراهیم بن ادهم) قدس‌الله سره العالی‌یی مراد ایده‌رك :

— ابراهیم ادهم ، فقیرك زمانده اوله‌یدی ترك سلطنت ایتمه‌سنه رضا ویرمزدم. بنه کماله ایریشیر، دنیا وَآخرت سلطنتنی جمع ایدردی. مرید صادقه سلطنت دنیایی ترك لازم دکلدر .

دیین وَکندیسنه مهدیلك اسنادندن دولایی قانونی سلطان سلیمانك ابتدا غضبنه معروض وَ ایران سفرینه کیدرکن‌ده کوروشه‌رك حرمت ومحبتنه مظهر اولان مشارالیه (پیر علی آقسرایی) در.

(لغات تاریخیه وجغرافیه) قانونی سلطان سلیمان مصر سفرینه — ایران سفرینه اوله‌جق — کیدرکن سلطان مشارالیه ایله پیر علی آقسرایی نك آقسرایده صورت ملاقاتنی شو عبارات ایله ثبت ایتمشدر :

« .. مخصوصاً آقسرایه اوغرادی وَمخفیجه پیر علی‌نك خانه‌سنه کیدوب کندیسیله کوروشدی وَ :

— سن ، مهدیٔ زمانم . جنتك دورت ایرماغی بنده‌در دیر ایمشسین . بو سوزلری سویله‌دیکك صحیح میدر ؟

دیه سؤال بویوردقده شیخ :

— پادشاهم ! شیمدیلك ظاهرده (مهدی) سنسین وَاو ایرماقلر جنت اعلاده‌در؛ فقط انسان عالم شهود وملکوتك نمونه‌سی اولدیغندن آنده حاصل اولان علم ومعرفت وَعشق وحقیقت او ایرماقلره دخی تشبیه اولونه‌بیلیر . ایشته بزم ایرماقلرمزده بونلردر .

دیه حضور پادشاهی‌یه بال ، سوت ، صو کتیردی . پادشاه تناول بویوردقدن صوکرا :

— بونلر پك کوزل ؛ لکن شراب ایرماغی یوقمی ؟

دیمه‌سیله « اوده وار پادشاهم ! » دییوب آیاقده طوران (پرتو پاشا) یه نظر وتوجه ایتدیکی کبی پاشا (الله) دییوب یره دوشدی وَبی‌هوش اولدی وَپادشاه دخی کمال تأثرله آغلامغه باشلادی وَخلوت امر ایدوب وافر کورشدکدن وَپك چوق دعاسنی آلدقدن صوکرا کندیسنك وَیاخود اوغلینك استانبوله کلمه‌سنی رجا أیله‌دکده شیخ « بن معذورم ؛ فقط اوغلومك اسمی اسماعیلدر ؛ قربان اولمقدن چکنمز » دیدی وَ (اوغلان شیخ) نامیله مشهور اولان مخدومی (اسماعیل معشوقی) حضرتلرینی کوندردی . انتهی »

پیر علی آقسرایی اوغلو مشار الیه (اسماعیل معشوقی) یی ، (یعقوب حلوایی) بابایی ، کریمه‌زاده‌سی (شیخ حسن) ی ، (شیخ احمد ساربان) ی یتشدرمشدر .

پیر علی آقسرایی پادشاهه‌وعداتدیکی وجه‌ایله (١٨) یاشنده بولونان اوغلو (اسماعیل معشوقی) یی استانبوله کوندرمشدی. « آلتی آی صوکرا پدری مشارالیهك وفاتیله مقام قطبیته واصل اولدیغی کبی ظاهر شریعته منافی بعض سوزلر سویله‌مکه باشلادیغندن وَاهالیٔ استانبولده فوق‌الغایه هجوم ایله زیارته رغبت کوستردیکندن اوته‌ده بریده سویله‌نلر چوغالدی وَنهایت سلطان سلیمان حضرتلرینك « مملکتنه کیتسین » دیه کوندردیکی خبری « بن قدرمه راضی‌یم. نه اولاجاغمی بیلیرم » جوابیله رد ایلدیکنه بناءً مشتکیلرك اخباریله وَشیخ‌الاسلام (کمال پاشازاده) نك فتواسیله سلطان احمدده أوچلر جامعنك اولدیغی محلده اعدام اولوندی . سنه ٩٣٥ » [١]

(احمد ساربان) پیر علی آقسرایی‌نك اجل خلفاسی ، ملامیهٔ بایرامیه‌نك ذی عرفان برسیماسی‌در. ملامیهٔ مشارالیهم ایچنده (قایغوسز)

[١] لغات تاریخیه وجغرافیه ج ص : ٣٠٧ .

مستقیم زاده رسالهٔ ملامیه‌سنده اسماعیل معشوقی‌نك اون ایکی مریدیله برابر آت میداننده واقع پشته اوزرنده قتل ایدلدیکنی ثبت ایتمشدر .

لعلی زاده‌ده رساله‌سنده شویله دیمشدر :

« هنوز (١٩) یاشنده ملتحی، شاب ایدی . گاه آیاصوفیا وَگاه سلیمانیه جامع شریفلرنده کرسیده وعظه چیقوب عظیم جمعیتلر اولوردی. اتفاقا کرسیده بعض شطحیات سویلر دیو مدعیلر انواع اسناد ایدوب واقعه غیر مطابق لکن تقریرلرینه موافق فتوالر ایله آت میداننده چنارلی مسجد اوگونده جام شهادتی سیف شریعت صورتنده اظهار ایتدیلر . »

نامنی آله‌رق نظمده مخلص اتخاذ ایدن بوذاتدر . مستقیم زاده رساله‌سنده برطاقم اشعار صوفیه‌سی ، صنعتکارانه یازلمش برمستزادی مندرجدر .

احمد ساربانك خلیفه‌سی ویزه‌لی (شیخ علاءالدین) ، بونك خلیفه‌سی (شیخ غضنفر) ، بونك خلیفه‌لری ویزه‌لی (شیخ بالی) ، قاسم پاشالی اولوب (امیر افندی) [١] دیمکله معروف (الشیخ هاشمی سید عثمان افندی) ، بونك خلیفه‌سی مخدومی (شیخ سید جعفر افندی) ، بونك خلیفه‌سی (شیخ ابراهیم طویل) ، بونك‌کی‌ده (شیخ غضنفر ثانی) در .

احمد ساربانك ذی کمال خلفاسندن بریسی‌ده آنقره‌ده نشأه‌یاب کمال اولان (الشیخ حسام‌الدین) در . مشارالیهك خلقهٔ ذکرندن ترزیلکی مناسبتیله (قبادوز) نامی ویریلن (شیخ حسن) یتیشمش ، بوده بدونی (شیخ ابراهیم) ی ، بغدادلی (شیخ حبیب) ی ، فصوص شارحی بوسنه‌لی (عبدالله افندی) یی ، (شیخ حسین لامکانی) یی یتیشدیرمش ، لامکانیدن‌ده (شیخ حقیقی) ، (شیخ ابراهیم آقسرایی) فیض آلمشدر .

حسام‌الدین آنقره‌وینك خلفاسندن بریسی‌ده بوسنه‌لی (بالی آغا) درکه : (شیخ حمزه) دیه شهرت بولمشدر . لغات تاریخیه وجغرافیه

[١] شیخ امیر سکینی‌نك بچاقچی سید عمر دده‌لکدن (امیر سکینی) اولوشنده‌کی حکایه‌مزده بیان ایدلدیکی اوزره (سید) یرنده (امیر) ، بوندن غلطه اوله‌رق (أومور) دنیله‌سنه، ایشته بوکتابه عائد اسامی میاننده‌ده تصادف ایتدك. بوسید عثمان افندی‌یه (أومور افندی) دینیر ، (امیرافندی) یازیلیردی .

ایله مستقیم زاده رساله‌سنه کوره (حمزه) نامی، حسام‌الدین آنقره‌وی طرفندن برسعایت ومناظره نتیجه‌سنده دعا ایده‌رك ویرلمش اولان (بالی آغا) نك بودعایه‌ونامه مظهریتنی لغات تاریخیه‌دن ومستقیم زاده رساله‌سندن براز فرقلی اوله‌رق حکایه ایدن لعلی‌زاده، ثمرات الفؤادك تعبیری وجه ایله «مستغراق وجودی عشق الٰهی خمرندن براولان مجذوب احدیت، مسلوب عزت، نفس کشته، دل‌زنده» اولان بو(شیخ بالی حمزه) یه عائد سرکذشتی (سرکذشت) نده شووجه ایله حکایه ایدییور:

«(حضرت شیخ بالی المشهور بشیخ حمزه قدس سره): بعض وزرا خدمتنده اولوب لکن کثرت ریاضتله سرمست بادهٔ محبت ایدی. ناسدن اسرارِ دلی کتم واخفا ایله قبلهٔ عشق ومحبته متوجه فرید ویکتا ایدیلر. سجادهٔ ارشاده تعیین الٰهی ایله معین اولدقده وطن اصلی ومسقط رأسلری بولنان بوسنه ولایتنه نقل وهجرت ایله‌یوب اول دیارده خلقی طریق حقه دلالت وادارهٔ جام محبته همت ایله‌دی. عشق وجذبه‌سی غالب وقلوب مستعدینی جالب اولمغله آز زمانده برقاچ بیك مرید صادق پیدا ایله‌دی. مرویدرکه؛ بوسنه میکده‌لرینه واروب مستعد آدملر کوردکده؛ «ای اوغول! بول شیطان اولان خمرك نه نشأه‌سی اولاجق؟ تائب اول، بکا کل، سکا بادهٔ حب رحمن ویره‌یم. نوش ایله‌که قیامته دکین سکران اوله‌سین» دیو خلقی طریق حقه هدایت ایدردی. کیمسه امرینه مخالفته قدرت بوله‌مازدی. مستمعینی جذبه آلوب توبه ایده‌رك آردینه دوشوب کیدردی. عزیز دخی آنلری اهل حالدن اولونجه‌یه قدر همت ایدردی وعوام وخواصدن قرین صحبتلری اولانلر دخی بی اختیار مجذوب اولوب

محبت ایدرلردی. بوطور عجیب اوزره ظهورلری عقلایه امر غریب کورونوب استدراجه حمل اولنمغله بوسنه‌نك علماء ومشایخی محکمه‌یه جمع اولوب «برامّی آدمدر، تربیهٔ مریده قادر دکلدر» دیو اتفاق ایدوب «جائزکه برفسادی مؤدی اوله. مقدمجه تدارکی الزمدر. اجمالاً احوالی آستانه‌یه عرض واعلام اولنمق مناسبدر» دیو قاضیلرینه الحاح وابرام ایله اصرار ایله‌دکلرندن قاضیلری دخی «نفس الامرده رأی صواب بودر» دیو بروفق تقریر برعرض وترقیم تحریر ایدوب طرف دولته ارسال ایله‌دیلر.»

«واصل درکاه عالی اولدقده احوالنی تفتیش ایچون مباشر تعیین اولونوب عرض اولوندیغی وجه ایله شیخ مرقومی آستانه‌یه احضار مناسب رأی عقلا وکباران اولمغین مناسب کورلدیکی وجه‌اوزره مباشر ارسال اولندی.».. مباشر مرقوم دخی حضرت شیخ حمزه‌یی کتوردی. وبوسنه‌ده مسموعی اولان احوالی تقرر ایله‌دی. مفتی العصر (ابوالسعود افندی)دن استفتاء اولندقده آنلر دخی بعض مشایخ طریقتدن استخبار ایله‌دکده جواب ویردیلرکه: «جاهل وناقصدر ودردنجی اسماده قالمشدر. بوندن ماعدا مقدما علامهٔ زمان مفتئ ثقلین کمال پاشا زاده فتواسیله مقتول اولان اوغلان شیخ اسماعیل معشوقی طریقنده‌در» دیدیلر. ابوالسعود افندی دخی فتواسنده: «استادم فاضل روم ابن کمال مرحوم فتواسیله قتل اولونان اسماعیلك قتلی زندقه والحاده بنا اولنمش ایدی. شیخ حمزه دخی اول طریقده زندیق ایسه قتلی مشروعدر» دیو فتوی تحریر واعطا ایله‌دکده دیو اوغلی چشمه‌سی اوکنده جام شهادتی نوش ایله‌دی. انتهی»

طریقت بایرامیه‌نك (ملامیه) قولنده (حمزه‌ویه) نامیله برشعبه‌نك

موجودیتنی درمیان ایدنلر شعبه‌نك مؤسسی اولمق اوزره ایشته بو شیخ بالی حمزه‌یی ارائه ایدییورلرسه‌ده بو توجیه طوغرو و اویله برشعبه‌ده موجود دكلدر .

شیخ حسام الدین آنقره‌وی‌نك اجل خلفاسی ، ملامیهٔ بایرامیه‌نك مسلك ملامیهٔ قدیمه‌یی بحق تمثیل ایتمش یكانه سیماسی (الشیخ علی رومی) قدس الله سره القیومی‌در .

مشار الیه اصلاً (ترحاله) لی اولوب وزیر اعظم رستم پاشانك عمجه‌زاده‌سی و ترزی باشیسی ایمش . شیخ حسام الدینه انتساب ایدنجه (ادریس) علیه السلامك حله دوز فردوس برین اولماسنه اشارةً و تیمناً وزیر اعظمك بو ترزی باشیسنه شیخی مشار الیه طرفندن (ادریس) نامی ویرلمش ، آشاغیده كوروله‌جك اسبابدن دولایی كتم هویته موفقیت كامله‌سی اوزرینه‌ده (مختفی) لقبی آلاراق (ادریس مختفی) اولمشدر . اصلاً اسمی (علی بك) ایدی .

استانبولده چارشانبه‌ده‌كی قوناغی و مشتملاتی - مستقیم زاده رساله‌سنك تصویرینه كوره - كوچوك بر محله تشكیل ایده‌جك حالده، بای و كدایه هردم كشاده ایدی . درویشلری ، قومشولری ، محله‌لی، سمتلی كندیسنی اصل اسمی ایله (علی بك) اولاراق طانیرلردی . خارجده كراماتندن بحث ایدنلر اولدیغی كبی « شیخ ادریس، اویغونسز بر آدمدر ، مسلمانلری اضلال ایدییور » دیینلرده آز دكلدی .

آرتق سوز آیاغه دوشمش، جوامعده‌كی كرسی شیخلری، علیهنده آتوب طوتمغه باشلامشدی . بونی كندیسی‌ده بالذات دیكلردی . بعضاً كوروشدیكی ذواتدن شیخ ادریسك ضلالت عقیده‌سی حقنده سوزلر ایشیدنجه :

— سز ، او شیخی كوردیكزمی ؟

دیه صورار ، بالطبیعه « خایر ، كورمه‌دك » جوابنی آلنجه :

— بر مسلمان قارداشكزه ناصل ضلالت عقیده اسناد ایدییورسكز؟ ایشته او ، بنم .

دیمكدن‌ده چكنمز ، بر توجه ایله مخاطبلرینی كندیسنه مرید ایلردی .

كرسی شیخلرینك عن جهل یایغاره‌سی باب مشیختجه نظر دقته آلنه‌رق خفی ، جلی آراغش ایسه‌ده شیخ ادریسی بولمق ممكن اوله‌مامشدر . عطائی‌نك ذیل شقائقده دیدیكی كبی :

« سویله‌ینلر ، كندیسن بیلمز ، بیلنلر سویله‌مز » ایدی .

خواص مریدانی قرق چشمه‌ده پشماقجیلر خاننده طوقوجیلق ایده‌رك تأمین معیشت ایلرلردی .

مشار الیه تام (٤٦) سنه ارشاد عباد ایله مشغول اولمش ، همان هر كون اوقوناقده اللی ، آلتمش قدر مرید و زوار بولوندوغی حالده كتم هویته موفق اوله‌رق (١٠٢٤) ده ارتحالندن صوكرا (ادریس مختفی) كیم اولدیغی آكلاشلمشدر .

شیخ امیر سكینی‌نك تاج و خرقه‌دن تجرد صورتیله آلدیغی (ملامی) نام و مشربی طاشیمش اولمق اوزره بورایه قدر ذكر ایتدیكمز ملامیهٔ بایرامیه مشایخنك اك ممتازلری اولان (بنیامین آیاشی) ، (پیر علی آقسرایی) ، (احمد ساربان) ، (حسام الدین آنقره‌وی) كبی مشایخ كرامدن بیله یوكسك بر مظهریتله و كمال موفقیتله طریقتده (ملامیلكی) یكانه تمثیل ایدن بو ذات شریفدر . رحمه الله علیه رحمةً واسعةً .

طریقت بایرامیه‌نك ملامیه قولنده (ادریسیه) نامیله برشعبه‌نك موجودیتنی درمیان ایدنلر شعبه‌نك مؤسسی اولمق اوزره مشار الیهی

كوستربیورلر . شعبه مؤسسی اولمق مشایخ عظام ایچون برشرف معنوی تأمین ایدرسه اوشرفه مشار الیه مستحقدر .

مشار الیهك پشتماللجیلر خاننده طوقو جیلق ایله اشتغال وتأمین معیشت ایدن مریدانیده شیخ محترملری کبی حقیقی ملامیلردر ؛ چونکه ظاهراً پشتمال طوقورلر ؛ فقط قلباً « اسم الله » اوقورلردی . مستقیم زاده رساله‌سنده صاری عبدالله افندی‌یه عائد اوله‌رق مندرج اولان برحکایه واقعه موافق ایسه بو پشتماللجیلرك جمله‌سنه اولیاء الله دینلك لایقدر . رحمهم الله .

ثمرات الفؤادده ، لعلی زاده سرکذشتنده مشار الیهك کلماتندن اولمق اوزره مندرج بولونان بیانات آتیه اهمیتی جهتیله عیناً اقتباس اولونور :

« بو عالمك دوری ایکی چرخ معنوی اوزرینه‌در : ١ ـ یمینه ، ٢ ـ شماله دائردر . یمینه دور ایدن چرخ مشرقدر ، یعنی : جمال وشماله دور ایدن چرخ مغربدر ، یعنی : جلال . پس چرخ مشرق محل نور تجلیٔ جمال وچرخ مغرب محل اسم جلالدر . جمله اشیا بو ایکی برجك مظهریدر . » پس ، ایمدی مشرق برجنه دوشن اصحاب یمین درکه ؛ حقیقت محمدیه ووراثت ولایت احمدیه مظهری اولان مرشد کامله ایریشوب فیض حقه وصول ایله ماسوی اللهدن تصفیهٔ قلب وتزکیهٔ نفس ایدوب مقتضیات بشریه‌دن فانی وتجلیات الٰهیه ایله نورانی وروحانی اوله . پس ، فرقهٔ ناجیهٔ واحده بونلرك اوصافیدر وبونلرك حیات ومماتی وجمله نصیبلری اللهك تقدیری وملائکه‌نك وساطتی ایله مشرق برجندن فیض اولنور اما برج مغرب جلاله مظهر دوشن آنلردرکه ؛ جهل جبلی وعناد اصلی دائره‌سنده ظلمات جسمانیه وکدورات نفسانیه ایله آلوده

وکفر وضلالت ایچنده افسرده اولوب آفتاب عالمتابدن بی بهره اولان خفاش بی بصیرت کبی بونلر دخی عالم نورانی ومقام روحانیدن محروم اولانلردندر . بونلرك دخی حیات ومماتی وجمله نصیبلری تقدیر خدا ووساطت ملائکه ایله برج مغربدن افاضه اولنور وزمرهٔ مزبورهٔ شمالیه ظلمات نفس وطبیعتده مکین اولدقلری ایچون چرخ مغربده قهر وجلاله کرفتار اولوب اسفل السافلینه رد اولنورلر وشونلردرکه ؛ شریعت محمدیه وسنت احمدیه‌یه متابعت ایدوب مرشد کامله واصل اوله‌لر . ظلمات نفس وکدورات طبیعت حجابنی مرشد تربیه‌سنده رفع ایدوب عالم نوره واصل وقهر جلالدن خلاص اولورلر واسم جمالك وبرج مشرقك حکمنه داخل اولوب عالم علوه عروج ایدرلر وآیت کریمهٔ « انهم ملاقو ربهم وانهم الیه راجعون » حسبنجه وصول الی الله مرجعنه رجعت ایدوب روحك وطن اصلیسنه نائل اولورلر . « حب الوطن من الایمان » حدیث شریفی بو معنایه اشارتدر . انتهی »

(شیخ محمد محیی) ، (شیخ طفلی) [١] ، (وزیر اعظم خلیل پاشا) ، شارح مثنوی مشهور (صاری عبدالله افندی ، اوکی باباسی (حسین آغا) شیخ ادریس مخفی‌نك پروریشاب فیوضاتی‌درلر .

---

[١] بو شیخ طفلی افندی برشاعر شیرین ادا ایمش . بو کسه‌نك براداء شاعرانه ایله منظوم برسلسله‌نامهٔ بایرامی یازمشدر . شعرای قدیمه‌نك (ساقی‌نامه) لری طرزنده اولان و (طومار طرق علیه) مزك بایرامیه سلسله‌نامه‌سنه عیناً اقتباس ودرج ایدلمش بولونان اوسلسله‌نامهٔ منظومك ایلك ایکی بیتی شودر :

أی ساقیٔ طرفه‌کار برخیز برخیز ! ایاستیزه انکیز
أی مغبچه‌جامی أیله گردان کوستر ینه معجزات احسان

توحید واقسام توحید [۱]

حقائق شناسان وَدقائق بینان طریقتك معلومی درکه ؛

توحید: لغتده برقیلمق، قیلنمق، برلشدیرمك، برلشدیرلمك دیمکدر.

اصطلاحده : تاکری تعالی حضرتلرینی نوع انسانده موجود اولان فهم ووهمك دوشونه بیله جکی، تخیل ایده بیله جکی شیلردن تنزیه وَتجرید ایده رك وحدت حقیقهٔ الٰهیه یه قانع اولمقدر.

کلمهٔ توحید : (لااله الاالله) کلمات مبارکه‌سی‌در .

دین مبین اسلام طرف حضرت رسالتپناهیدن بر (حصن) حصینه تشبیه بویورلمشدر . اونك دورت دیوار استواری (نماز ـ اوروج ـ زکات حج) دن تشکل ایدییور . سقف عالیسی‌ده کلمهٔ مبارکهٔ توحیددر .

اودورت دیوارك هانکیسنده وهن ورخنه حاصل اولورسه اورادن شیطان رجیم قلعه یه صوقولمغه فرجه، سقف ایله قلبك آراسنه بر پردهٔ غفلت چکمکه فرصت بولور .

نماز قیلمایه‌رق وَاوروج طوتمایه‌رق وَیاخود مالك نصاب ایکن زکات ویرمه‌یه‌رك ، اداء حج قدرت وامکانی موجود ایکن بونی یاپمایه‌رق

[۱] کلیاتمزك (قاموس طرق علیه) قسمنده (توحید)ه وَ(اقسام توحید)ه دائر معلومات مفصله واردر .

یالکز ترتیل کلمهٔ توحید ایله ذکراللهدن هیچ بر فائده حاصل اولمایه‌جغنی، چونکه جناب حق تارك صلات وصوم اولان ذاکرك کلمهٔ توحیدندن معنانی سلب ایده‌جکنی بیان ایدرکن حضرت غزالی رسالهٔ توحیدنده دییورکه :

بوقبیل اذکارك : « یا ، نار! یا ، ماء! یا ، خبز! » دیه آقشامدن صباحه قدر باغیرمقدن هیچ بر فرقی یوقدر . اویله باغیروب چاغیرمقله نه بر آتش کلوب سنی یاقار ، نه بر صو سیلان ایده‌رك اروا ایلر ، نه‌ده بر اکمك کلوب قارنکی طویورر .

[آبدستسز ، نمازسز ، اوروجسز تکیه‌لره قوشانلرك وَیا بومبالاستسزلقلریله برابر درویشلك طاسلایانلرك نظر دقتلری جلب اولونور .]

(لااله الاالله) کلمهٔ توحیدینك شواوچ معنانی مفید اولدیغی رجال صوفیه‌جه قبول اولونمشدر :

۱ ــ لامعبود الاالله .

۲ ــ لامقصود الاالله .

۳ ــ لاموجود الاالله .

(لامعبود الاالله) دیمك : معبودحقی اثبات وَ معبود باطلی نفی ایتمکدر . [۱]

معبود حق : حق تعالی وتقدیس حضرتلریدر .

معبود باطل : وقتیله انسانلرك بالذات یاپوب تاپدقلری پوتلر ـ بت ـ وَاونلرکبی شیلردر .

(لامقصودالاالله) : هرشیده، هرحال وکارده مقصود آنجاق اللهدر دیمکدر . [۲]

[۱] بوکا : « توحید عوام » دییورلر .

[۲] بوکا : « توحید خواص » « .

(لاموجودالاالله) : اللهدن باشقه موجود حقیقی یوقدر . بالجمله موجودات آیینهٔ عدمده وجود ظلّی ایله موجوددر دیمکدر . [۳]

رباعی

« پیدا ونهان تو بودهٔ من غافل » « اندر دل وجان تو بودهٔ من غافل »
« ازجمله جهان ترا نشان می‌جستم » « خود جمله جهان‌تو بودهٔ من غافل »
(عبدالرحمن جامی)

ترجمه‌سی

« بن بیلمزایدم کیزلی، عیان هپ سن ایمش‌سك
تنلرده وَجانلرده نهان هپ سن ایمش‌سك
سندن بو جهان ایچره نشان ایستر ایدم بن
آخر بونی بیلدم که جهان هپ سن ایمش‌سك

(نوعی)

⁂

توحید وجدانی

— ۱ —

شبهه‌م یوق ، (اوّل) ، سین (آخر) سین یا (الله)
شکّم یوق ، (باطن) سین ، (ظاهر) سین یا (الله)
ریبم یوق ، (خالق) سین ، (قادر) سین یا (الله)
سن (هادی) ، بن نادیٔ لااله الاالله

— ۲ —

(هو) سنسین ، (حق) سنسین ، (حی) سنسین یا (قیوم)
یا (رحمن) ، یا (رحیم) سن (محیی) ، بن معدوم

[۳] بوکا : « توحید خواص‌الخواص » دیرلر .

سن (غفار) ، بن ناچار ، سن (مبدی) ، بن موهوم
سن (معبود) ، بن عابد : لامعبود الاالله

— ۳ —

سن (علیم) ، بن جهول ، سن (سمیع) ، بن اصم
سن (عزیز) ، بن ذلیل یا (ودود) ، یا (حکم)
سن (رؤف) و (غنی) ، بن فقیر کرم
سن مطلوب ، بن طالب : لامقصود الاالله

— ٤ —

سن (متین) ، بن أنین ، سن (سلام) ، بن سقیم
سن (مجیب) ، بن نحیب یا (حلیم) ، یا (عظیم)
یا (احد) ، یا (صمد) ، یا (کریم) ، یا (حکیم)
سن موجود ، بن نابود : لاموجود الاالله

⁂

اهل توحید دیورکه :

اصل توحید (لاموجود الاالله) در . چونکه (لامعبود الاالله) توحیدنده شرك هوی وَ (لامقصود الاالله) توحیدندده شرك وجود واردر . وجودده تعدد توهم ایده‌رك باشقه‌سنه ، بالخاصه انسان کندی نفسنه وجود ویرمك قباحت عظماسدر . زیرا وجود ، خیر وکمالك مبدأی وَعدم ، شر ونقصك منشأیدر . وجود ، الله ایچون ثابت ؛ چونکه خیر وکمال الالهه عائددر . عدم ، ممکنه متعلق ، شر ونقص اوکا راجعدر . ایشته (وحدت وجود) مسأله‌سی بودر [۱] .

[۱] (وحدت وجود) مسألهٔ مهمه‌سی حقنده (قاموس طرق‌علیه) نزده معلومات مفصله واردر .

وحدت وجود مسأله‌سنده طور ذکرك (خفی) لکی، اجهریلکی، طریقتك (نقشبندی) لکی، خلوتیلکی، مسلك ومشربك (ملامی) لکی، (غیرملامی) لکی یعنی طریقت ومسلك آیریلغی، غیریلغی یوقدر واوله‌ماز؛ چونکه محققین صوفیه‌نك مسلك خاص عرفانلری اولان وحدت وجودك اساسی (تصوف)، تصوفك اساسی‌ده (وحدت وجود) در. اولیاءاللهك متقدمینی‌ده، متوسطینی‌ده، متأخرینی‌ده بو مسأله غامضه‌ده متفق الکلمه‌در. فقط کلاملری معنیً احراز ایتدکلری مقاماتك درجه ودرکه‌سنه یعنی مجاهده‌لریله مشاهده‌لری نتیجه‌سنه کوره‌در. بوندن دولایی اولیاء مشارالیهمك بعضیلری لساندن شراب عشق الٓهینك غلیان شوق وسکریله یعنی سیر وسلوکده استغراق وجذبهٔ حق ایله:

— سبحانی! مااعظم شانی.

— لیس فی جبتی سوی الله.

— اناالحق.

کبی کلمات صادر اولمشدر. قائل قول (اناالحق) ابوالغیث (حسین منصور الحلاج البیضاوی) نك بوقبیل کلمات علویه‌سنی أشیدن معاصرلرندن (ابوعلی وارجی) منصور الحلاجه شو (تنبیهنامه) یی کوندرمشدر:

«اما بعد، فما کل ما امکن علمه امکن قوله وما کل ما امکن قوله امکن کشفه وما کل ما امکن کشفه حان وقته وما کل ما حان وقته حضر اهله فاحفظ لسانك یحفظك فان صاحبك غیور.»

ترجمه‌سی

«هر بیلنمه‌سی ممکن اولان شیئك سویلنمه‌سی ممکن اولماز، هر سویلنمه‌سی امکانده بولونان شیئك کشفی امکانی بولونماز، هر کشفی ممکن اولان شیئك زمان کشفی کلمش اولماز، هر زمان کشفی کلمش بولونان شیئی آکلایاجق آدم بولونماز. صاحبك اولان جناب حق غیوردر؛ لسانکی حفظ ایت که؛ سنی محافظه ایتسین.»

منصور، بحسب الاستغراق أبوعلی‌نك بوحکیمانه سوزلرندن متنبه اوله‌مادیغندن قتلنه فتوی ویریلوب بغدادده حکم شرعی‌نك اجراسی ایچون پای داره کوتورلدکده:

«صدق الوارجی جاءت غیرة الحق فمحت ماسواه وبقی الحق کاملاً نزل» دیمشدرکه «أبو علی وارجینك دیدیکی دوغرو چیقدی. غیرت الٓهیه ظهورایدوب ماسوی اللهی محوایله‌دی. بقا ینه جناب اللهه مخصوص قالدی» دیمك اولور. [۱]

وحدت وجود مسألهٔ غامضه‌سنده متفق الکلمه اولان اولیاءالله‌دن، جذبه واستغراق حالنده لسانلرندن یوقاریده یازیلانلر کبی کلمات علویه صدور ایدنلرده منشأ توحیدی بیانده سا کتدرلر.

شیخ الاکبر محی الدین عربی بوسکوتی اخلال ایله اومنشأی بیانه کیریشمش ایسه‌ده اکثر کلماتی سکرآمیز واقع اولدیغندن حالنی آکلامایانلر کندیسنه هجوم ایتمشلردر.

* * *

ملامیهٔ بایرامیه مشایخندن‌ده منصور حلاج وادیسنه کیده‌رك سردن کچنلر اولمشدر:

بوقاویده حکایه اولندیغی اوزره اوغلان شیخ اسماعیل معشوقی (ابن کمال پاشا زاده) وشیخ بالی حمزه‌ده (ابوالسعود افندی) کبی معنیً

[۱] بونلرك اصلی‌ده، ترجمه‌لری‌ده (نوادرالاکابر) دن مقتبسدر.

مادةً اك بویوك ایكی شیخ الاسلامزك فتوالریله قتل ایدلمش ، شیخ بالی حمزه‌نك مقتولیتنی كورن تبردارلاندن برمریدی بلنده‌كی خنجری چكوب كندی بوینی كسه‌رك شیخنك یانه كیتمش ، شیخ بشیر آغاده طوقسانلق براختیارایكن قتل اولونمش ، شیخ بنیامن ، كوتاهیه قلعه‌سنده محبوس اولمش ، شیخ حسام الدین ، آنقره‌ده محبوساً وفات ایله‌مش ، الشیخ ادریس مختفی ده ثمرات فؤادك تعبیری وجه ایله « آخر عمرینه‌دك سینهٔ بی كینه‌سی نشان سنك ملامت وبارکش رنج محنت » اولمشدر .

جلوهٔ ربانیه آثاری اوله‌رق ملامیهٔ بایرامیه مشایخنك بویله عاقبتلره دوچار اولملری خلقك نظر دقتنی (ملامیلك) اوزرینه جلب ایتمكه باشلامش ، ملامیلرده‌ده بطون واختفا مجبوریتی پیدا اولمش بولوندیغندن خلق ملامیلك حقنده اسرار آلو دبر طریقت خفیه اولمق ظننه دوشمشدر .

لعلی زاده سركذشتنده « آداب طریقت اهل محبت وملامت » فصلنده بایرامیه ملامیلرندن شریعت وطریقته مغایر حركاتده بولونانلرك اهل طریقجه ضرورت تأدیبلرینی حكایه ایدركن دییوركه :

« آه ودریغكه زمانمزده بطون اقتضا ایتمكین الحالة هذا تربیت ظاهره بالكلیه متروكه‌در . صاحب المحامد والمكارم السید محمد هاشم قدس الله سره العزیز حضرتلری وقتنه كلنجه‌یه دكین آداب طریقت دكل ؛ احكام شریعت غرا بیله [١] جمعیت فقراده اجرا اولنوب قضاة وحكامه مراجعت اولنماز ایمش . حدود شرعیه‌دن حد قذف ، حد شرب كبیلر بالجمله مجمع فقراده امر صاحب زمان ایله اولوب مجرم وكناهكارلر جرم وكناهلرینی اعتراف واقرار ایتمكله جزاء عمللری

[١] دیمك‌كه ؛ ملامیهٔ بایرامیه مشایخی حكومت ایچنده بر حكومت دینیله‌بیله‌جك قدر تشكیلاتده ایلری‌یه كیتمشلر ایمش .

دنیاده اجرا وتوبه واستغفارلری مقبول دركاه خدا اولمغین انوار محبت ایله فتیلهٔ قلبلری همواره پرضیا ایدی . كما ینبغی صحبتلر وذكر خفی وجهری ایچون جمعیتلر اولور ایمش . بامرالله تعالی حضرت شهید سعید بشیر آغا قدس سره واقعه‌سندن صوكرا قلوب فقرایه قسوت وجهالت طاری اولوب اهل طریقده قلت وطلبهٔ طریق محبتده عدم سلوك وكسالت وقوعیله اهل ملامت وعشاق حضرت غیر اطوارده حركت ایدر اولدیلر . كوندن كونه تنزل بوله‌رق كمال خفا واختفا اقتضا ایلدی . « الحكم لله تعالی یفعل الله مایشاء » بوتغیرات وحالات وقوع وبوتشبث وكیفیاتك ظهوری نه سببدن اولدیغی اسرار قضادر . »

* * *

لعلی زاده (سركذشت) رساله‌سنك اواخرینی واقفانه ، فاضلانه معلومات مفیده ایله الحق تزیین ایله‌مشدر . كتابمزك تطاوله باعث اولمامق اوزره كندی تقدیرمزجه كندی سویه‌مزده بولونان اخوان دینمزك ممنون ومستفید اوله‌جاغی معلوماتی سچمه صورتیله تلخیص واقتباس ایدییورز :

(مشرب وروش ملامیون) فصلندن :

طریقته كیرمك ایسته‌ین مؤمن ، ابتدا تخلیهٔ درون ایله مأموردر . بوكا : « كوكل پاكلمه » دینیر . مرید ، بوتون ماسوایی قلبندن چیقارر ، اللهدن باشقه برشی دوشونمز . معنیً ، مادةً مرشده تسلیم اولور . جان ودلدن كمال محبتله اوكا باغلانه‌رق احوال واسرارینی صاقلار . امر وتلقینی دائره‌سنده سلوكه ، مرشدده استعدادینه كوره اونی تربیه‌یه باشلار . ایشته او مرید بو صورتله وآداب شریعت وطریقته كمال

مراعات ایله یولداشلرینك صحبتنه داخل اولور. اورادە اذکار یوقدر.

مریدلر استعدادلری نسبتنده فیض بولورلر؛ چونکه هر فرد انسانی بر اسم الٰهینك مظهریدر. من الازل الی الابد او اسم الٰهی اوزرە سیر ایدر. انس وجن جناب حقه عبادت ایچون یارادلمشدر. تحصیل معرفت عبادته متوقفدر. احکام قرآنیه وَسنن سنیه یه اتباع ایله تحصیل اولونه بیلن معرفة الله وَمحبة اللهدن باشقه بشری سلامته ایصال ایدن یول یوقدر.

ملامیون، تغییر شکل وصورت ایتمزلر. سلوکلری مرشدە کمال تسلیمیت وَمحبتله اطاعت وَتخلیهٔ درونه غیرتله حب الٰهیدن نصیبلرینی بکله مکدر. کشف وکرامت ایستەمزلر، اکثار عبادت ایتمزلر، فرائض وَسننی ادا ایله اکتفا ایدرلر. نوافل وَاوراد یوقدر.

جمعیت وَصحبتلری توجه، مراقبه وَذکر خفی ایله کچر. ذکر جهری‌یی پك نادر یاپارلر، فقط اغیار یاننده یاپمازلر؛ چونکه قطب زماندن استیذانه وابسته وَذکر جهریده جذبه وترقی زیادەدر.

(طریق اهل الجنة والمحبة) فصلندن:

ای مرید! اللهی، زمان وجهتده وَدنیا وجنتده قیدیله آرامه، یاکاش یوله کیتمه. الله یولی کوکلدر. شبهه ایتمه که؛ اللهه کوکلدن یاقین یوقدر؛ قلب المومن بیت الله. کوکل، نور الٰهیدن بر ودیعەدر: اول ماخلق الله نوری.

(داود) علیه السلام: «یاربی! سنی قانده بولایم؟» دەیجه «أنا عند المنکسرة قلوبهم» خطابنه مظهر اولدی. حدیثده: «ماوسعنی ارضی ولا سمائی ولکن یسعنی قلب عبد المؤمن التقی النقی» وارد، بناءً علیه «قلب المؤمن عرش الله» اولمشدر.

ای مرید! بیل که؛ یول، کوکلدر. یولجی، سنسین. کیتمك: کندیلککدن‌در. کلمك: سنلکسز سکادر. بیلمك: حقیقتی آکلامقدر. بولمق: شهود وَعیان ایله آنی کورمکدر. اولمق: ایکیلکسز، اتصالسز، انفصالسز برلکه‌یتمکدر. زیرا اتصال، انفصال حلوله حال ومحل، ظرف ومظروف وَغیری اعتبار ایتمکدر. حق تبارك وَتعالی آخر شیٔ ایله متحد اولمقدن منزهدر. آنك غیری نەوارکه؛ اول اوله وَاول نەنك غیریدرکه؛ آنك ایله اتحاد أیله‌یه. پس ایکیلکسز برلك اولور.

(نصیحت) فصلندن:

ای سالك طریق ملامت وَراغب حقیقت محبت! اکر عشق الٰهی ایله حضور قلب وقتنی أله کتیردك ایسه اضاعه أیلەمه. هر زمان وقت صفا وَقلب مصفی أله کیرمز. «لی مع الله وقت» بویورلمشدر. فرصتی غنیمت بیلوب «تخلقوا باخلاق الله» ایله متخلق وَ «اتصفوا بصفات الله» ایله متصف اول که؛ صفات ظلمانیه وَکدورات نفسانیەدن قورتولەرق قلبك محل نور ایمان اولسون.

ظاهر وباطن علملرینه واقف، اسرار الٰهیه‌یه عارف بر مرشد کامل ألنی طوت که؛ قلبکه فیض ربانی‌یی القا، جذبهٔ رحمانیه ایله عشق وشوق وَوجد وذوق اعطا أیله‌یه.

(کیفیت جمعیت) فصلندن:

طریق حق صاحبلری برآرەیه کلدکلری وَیا ذکر ایچون طوپلاندقلری وقت، خلق ایله اختلاطدن دولایی قلبلرینه دولان ماسوی اللهی ایچریلرندن آتوب کمالا خلاص ایله توجه ایدەرك مرشددن استمداد ایدرلر. بری بریله بعد المصافحه ذکر اللهه ابتدا وَختامنده دعا ایتدکدن صوکرا هرکس اولدیغی یردە اوطورور، برکوزل سسلی قرآن کریم

اوقور. بعده هرکس ایشنه، گوجنه گیدر. بو مجلسده اغیار بولونمازه بولونورسه فیض الـٰهی ظهور ایتمز.

(کسب ومعاش) فصلندن :

سالك طریق محبة الله اولان صادقلر وجه معاش ـ معیشت ـ وَکفاف نفس ایچون مشاغل دنیویه‌دن برمشروعیله مشغول اولورلر. أولرینه دوندکجه وزر کثرتی رفع ایچون درگاه حقه توجه ایله عرض نیاز وَتواجد ایده‌رك آیینهٔ قلبی جلالاندیررلر.

«تواجد» ایله «وجد» آره‌سنده فرق واردر :

وجد : جناب حقدن دعوت وقبولی وَتواجد : وجده وصولی تضرعدر. تواجدك غایتی «وجد»، وجدك غایتی «وجود» در. وجود، منازل سلوکده مقام فنادن صوکرا ارتقا ایدیله‌بیلن مقام بقادر. سالکینك منازلی یا «توکل» ایله وَیا «کسب» ایله‌در. توکل، مقام فنا اهلندن باشقه‌سنه جائز دکلدر. مقام فنایه ارتقا ایده‌مه‌ینلر «الکاسب حبیب الله» ه اتباعاً کسب حلال اسبابنه مباشرت، صوکرا جناب مسبب الاسبابه توکل ایتمه‌لیدر، عبادك الله تعالی یه افتقاری درکاردر.

(توصیه وَتنبیه) فصلندن :

أی طالب حق! علماء دین وَفقهاء شرع مبینه دیل اوزاتما، جهلهٔ صوفیه‌نك اونلر حقنده‌کی قیل وقالنه باقما.

علماء ظاهر، هادئ دین مبین‌در. احکام شریعتی اونلر تحقیق واتیان ایتدیلر. رهبر جنان وَدلیل اهل ایمان اولدیلر.

مرشدین طریقت، اطبای اهل دیندر. ادویهٔ ریاضت وَاشربهٔ مجاهدت ایله مزاج انسانیده‌کی غرور وشهوتی تداوی ایتدیلر.

شریعت : بدن، طریقت : روح‌در. بدنسز روح کامل اولماز.

روحسز بدن، جمادات حالنده قالیر. وجود انسانی بدن ایله روحك اجتماعیله نمایاندر. ایمدی علمای شریعت : قوای بدنیه، مشایخ طریقت : قوای روحیه حکمنده‌در. علی طریق التمثیل دینلمشدرکه :

شریعت، برشجرهٔ مبارکه‌در، طریقت اوشجرهٔ مبارکه‌نك ازهاریدر، معرفت، اثماریدر. حقیقت لب ولذتی‌در. ایمدی شریعت : غدای بدن، طریقت : غدای نفس زکیه، معرفت : غدای عقل معاد، حقیقت : غدای روحدر.

* * *

لعلی‌زاده مرحومك بوقاریده‌کی بیاناتی یالکز ملامیهٔ بایرامیه آداب وَمخصوصاتی دکل؛ مقصد وماهیت اعتباریله عموم طرق علیه‌نك اساساتی‌در.

مشار الیهك جد بزرکواری صاری عبد الله افندی مرحوم (مسلك العشاق) نامیله بر قصیدهٔ مطوله یازمش، کندیسی ملامیهٔ بایرامیه عرفاسندن اولمق جهتیله ملامیلکی ألك نافذ بر نظرله تدقیق ایده‌رك غایه‌سی وصول الی الله‌دن عبارت اولان طریقت اساساتنی اوقصیده‌یه درج أیله‌مشدر. قصیده‌ده ملامی طاسلاقلری حقنده تزییفات‌ده واردر. مستقیم وَلعلی زاده‌لرك رساله‌لرندن مقابله وَتصحیح ایده‌رك استنساخ أیله‌دیکم مذکور قصیده‌یی اهمیت مندرجاتی جهتیله بروجه آتی درج ایدییورز :

مسلك العشاق

خدایه حمد بی غایت که؛ لطفی بی‌نهایتدر
صلات اولسون رسولینه که؛ اول ختم رسالتدر
سلام، اصحاب وآلینه، خصوصا چار یارینه
که؛ هربری اوحضرندن سعادتیاب صحبتدر

اويالر آنلره امت ، اولالر مهتدی جمله
بویورمشدر رسول‌الله سوزی وحی ایله سنتدر
آیا حق یولنه طالب ، درون صاف ایله راغب
بونی فهم درست ایله اوقور ایسه‌ك كفایتدر
مرادك حق ایسه كرچك خلوص قلب ایله عاشق
بوسوزلردن غرض آنجاق سنی حقه دلالتدر
مقدر ، نه ایسه حقدن مظاهرده اولور ظاهر
اكر نور واكر ظلمت ، سعادت ، یاشقاوتدر
اكر ذلت ، اكر عزت ، اكر محنت ، اكر منحت
یازلمشدر نه وار ایسه ازلدن بخش وقسمتدر
قدردر خیر وشر اماكه ؛ عقل واختیارك وار
مكلف اولدك آنكله‌كه ؛ خیره بذل طاقتدر
ایشیت ایمدی سكا بر ، بر دیه‌یم جمله احوالی
كه ، نقل أیله‌دیكم سوزلر مشایخدن روایتدر
دیمشلر : یوله وارانلر ، حقیقت بین اولان جانلر
اوله ارواحنه رحمت ، بزه شفقت ، نصیحتدر
شوقال اهلی‌كه ذوق آلماز معانی وحقایقدن
قناعت ایده صورتله غبیدر ، دون همتدر
عجبمی همتی یوقسه آنك اعلایه ، ادنایه
نصیبی یوق ایسه نیتسون ، نه بیلسون بی‌لیاقتدر
عجبدر بعضلر داخی ریا وسمعه‌دن عاری
اوقور اوراد واذكاری صلاح آنلاره خصلتدر
ولی زهد وعبادتده رجاسی بواولور آنجاق:
« ویریله حوری قوچاغی‌كوره اوچاغی زینتدر! » [١]
اكرچه اشتها نفسه نعمله عیش وعشرتدر
ولكن مقصد اقصی جمال‌اللهی رؤیتدر
كیمی داخی یه‌مز ، ایچمز ، ریاضت ایدر آنكچون
دیه‌لر نفسنه آنك : بوأر صاحب كرامتدر
كلوب رغبت ایدنلره ألنی صونه أوپمكه

[١] بو مصراعی آڭلایه‌مادق .

اكر بوس ایتمه‌سه بركس دیه باڭا حقارتدر
ایده‌لر خلق آڭا حرمت ، جهانده سویله‌نه نامی
صاقنسون اولماسون ممكور ؛ زیرا شهرت آفتدر
تدبر ایتسه بیلوردی بو نفسك حیله‌سن اما
كرفتار أیله‌ین مكره آنی حب ریاستدر
كیمی اوقور نیجه منظوم ومنثوری تصوفدن
سلوكی یوق ایسه آنك مقالی بی‌حلاوتدر
كیمی : رند جهانز دیر ، بزه لازم دكل مرشد
بزم ادراكمز واردر ، یولیمز امن وراحتدر
بنی قورقوتمه أی واعظ ! غمم فردادن آزادز
بزم خود نقل صهبامز مهیا نقد فكرتدر
بزم عرفانمز واردر ، دیمه‌زز نسنه‌یه باطل
معمادان اسمایز ، سوزیمز عین حكمتدر
مظاهردر قمو اشیا ، بزم كوردیكمز ظاهر
جهانده هرنه وار ایسه همان انوار وحدتدر
اكر عزلت ، اكر خلوت نه لازم عارفه دیرلر
ریاضت چكدیروب نفسه الم ویرمك مشقتدر
تكلف یوق بكم دیرلر خراباتی وَرندلرده
كله سنده سبكبار اول ، تعب چكمه نه‌ثقلتدر
جدال ایتمه سن آنلرله فراغت قیل تعرضدن
قویوب حالیله ترك أیله‌كه بحث ایتمك شماتتدر
هوای نفسنه اویوب طبیعت جاهنه دوشن
اكر پاك اولماسه چركی ملوث ، بی‌طهارتدر
بو یولك اولا شرطی هوای نفسی ترك‌ایدوب
چیقوب چاه طبیعتدن ندامتله انابتدر
كل ایمدی توبه قیل ، پاك ایت بولوثی اشك چشمكله
اجل ، واردم دیمز صاقین بودم فرصت ، غنیمتدر
ایشیت اصلن سوزك دیكله ، هوایی‌قو ، بونی آڭلا
بو یولك زادی ؛ تقوادر وَدوغرو یول : شریعتدر

لغتده معنیسی شرعك مبین ظاهر اولقدر
لسان اصطلاحیده اطاعتله ، دیانتدر
نه‌در تقوا که پرهیز ایده ، صاقینه معاصیدن
ذمائمدن تحرزدر وَاخلاص ایله نیتدر
رفیقك صالحات اولان عمللردر سکا یولده
صاقین آیرلما یولداشدن یالکزلق خسارتدر
منازلده قالوب طورما ، یورو مقصوده ایرنجه
کوکل کعبه‌سنی کوروب طواف ایت بیت عزتدر
علم اولسه عملسز بیل وبال اولور ، مفید اولماز
عملده اولماسه علمی جهالت خود ضلالتدر
بوعلم ایله عمل داخی اکر اولماز ایسه لله
قبوله کچمز اول طاعت آنکچونکیم ارائتدر
مراد اولان عملدنده حقی بیلمك وَبولمقدر
قیاس أیلمه‌کیم آنجاق بولفظ ایله عبارتدر
عبادتده نیجه سر وار ، آنی ذوق ایت شهودیله
صاقین صانمه‌سن أی غافل! همان رسم ایله عادتدر
مجرد قیل وقال ایله کیشی اهل مذاق اولماز
اکر حال ایسسی اولمازسه درونی پرکثافتدر
حساب ایت سن دخی کوکلك خراب ویا عمارتمی
بیلنلر کندی حالنی ذکی ، اهل کیاستدر
ولیلر ، جمله صادقلر ، طریق حقه سالکلر
بولورلر ذوقی طاعتده بولار اخیار امتدر
ذمائمدن اولوب عاری ، ستوده خوی وکرداری
بولاردر قومك ابراری ، ملك سیما وسیرتدر
بلی ، واردر ولیلرده خراباتی ملامیلر
ولی صانماسن آنلاری مباحی ، اهل بدعتدر !
ملامی آنلره دیرلر : بیلنمه‌یه اوصورتله
نه تاج ایله رداسندن ، نه شال ایله نه کسوتدر
اوجمعك کسوه‌سی ، تاجی محبت نوریدر دلده

رداسی ، خرقه‌سی ، تاجی شهود حقله دهشتدر
سه‌ورلر یارینك نازین ، سوررلر یرلره یوزین
دیمزلر کیمسه‌یه رازین بولار صاحب سریرتدر
اولوب مست خراباتی شراب حب ذاتیدن
غریق بحروحدتدر بولار مقبول حضرتدر
کوره‌من چشم نامحرم « عرائس » دیرلر آنلاره
قباب غیرت حقده ستاره پوش عفتدر
ولی عارفلرك جمله یولی (وحدت) درر ، اما
محققله مقلد فرق ایدن نور فراستدر
یقین اهلی اولور عارف ، شهودی ذوق وجداندر
سقامت اولماز آنلرده طریقی استقامتدر
کماهی کورور اشیانی مراتب اعتباریله
ادبدن طشره ایش ایتمز بولار صاحب درایتدر
بو ، برعلم لدنی‌در ، اولور الهام ربانی
عجب سرالهیدر ، نه حکمتدر ، نه هیأتدر
پس ایمدی بیلمك ایسترسه‌ك نه‌در وحدت ، نه‌در کثرت
مجالیده تجلیسی نه معنادن عبارتدر
بوقیل وقالی ترك أیله ، کوکل حالن طلب أیله
توجه أیله الاهه دعا قیل کیم اجابتدر
دیله ، سن اولا حقدن بولوب بر پیر کامل کیم
وجودی ظل یزداندر ، یوزی نور هدایتدر
(محمد) سرینه وارث ، آنك نوریله بدر اولمش
مقری اول درر عشقك آکا خلعت خلافتدر
(محمد) آفتاب نور حب لایزالیدر
آنك مرآتی اولمشدر ولی ماه محبتدر
ولی عرش معلادر ، مقام سری خود اسنی
خصالی خلق ربانی ، عطاسی وجد وحالتدر
نظرله اولور ارشادی ، محب صادقه آنك
کورور کوکلی کوزی نوری ، بیلور سر ولایتدر

که یعنی حق سکا اولدم ، تجلیٔ جمال أیلر
دله پرتو صالار عشق ، کوررسین کیم نه لذتدر
بیلورسین حق یولی : دلدر ، دلیلی : جذبهٔ رحمان
رفیقی : عشق سبحانی عجب راه سلامتدر
چو ، پیرك همتی برله اوله حق جذبه‌سی ظاهر
مصفی اوله‌ماز آنك نظر قیل خوش لطافتدر
دوشه‌سین آتش عشقه ، خلیل آسا اولوب تسلیم
دیه : « یا ، نار ! کن بردو سلامت » باغ جنتدر
کرم اکسیری طرح ایده نحاس قلبه فیضیله
زر خالص اولور بی‌غل ، عجب آثار قدرتدر
که سنده قالمایه کثرت ، ازاله اوله أنیت
مکر عشق قاله آنجاق بو قربت أوزکه قربتدر
نه سوز قاله ، نه دل قاله ، تجلی ناری محو ایده
همان بر باقیشی اوله بو رؤیت أوزکه رؤیتدر
نیجه وصف أیله‌یه دللر آنك وصف دلاراسین
حساب اولماز کمالاتی عددسز ، بی نهایتدر
دوغارسه اول کونش باشه ، کوکل یوزین یره دوشه
آنك سایه‌سنه طورمق سکا حقدن عنایتدر
مریدی اول آنك دلدن ، مرادك ترك ایدوب جمله
ارادتدن مراد اولان نفس طوتمق : اطاعتدر
ارادت ادعا ایدوب مطیع اولماز ایسه امره
یری یوقدر طریقتده ، یولی آنك غوایتدر
کیروب میدانه مردانه ، باشك طوب أیله چوکانه
قبول اول جان ایله فرمانه ، دیمه کلفت ، یا محنتدر
اکر مذکور اولان شرطلر بولونورسه بلا نقصان
اولورسین صحبته لایق سکا مژده سعادتدر
اوقورسون نون ایله صادی آنك سر درونندن
کوروسین آنده معنایی بیلوب (حم) نه آیتدر
اکر وجهی کتابی بلا حرف اوقودکسه

حقایق اولور کشف سره ولی صاقلا امانتدر
امین اولان بو اسراره ، نیچون کشف ایده اغیاره
بیلنلر جوهرك قدرین ینه اهل بصیرتدر
صاقین نا اهل ایله طورمه ، جلیس وهمدمی اولما
کرکمز الفت آنلرله کدر در ، قلبه کثرتدر
طریق عشقه کیرنلر سوایی رفع ایدر دلدن
که زیرا عاشقك کاری همان عزلتله خلوتدر
حقیقت خلوت اولدرکه ایدرلر دللرین خالی
سوادن آیریلوب کلی ، اصل عزلت بو عزلتدر
ضرورت اولماسه غالب فراغ ایتمز عزیمتدن
نیچون رخصت ویرر نفسه عزیمت خود طریقتدر
نه‌در اولی بیلورمیسین ؟ بو عشاقك سلوکنده
که هردم بکلیه کوکلی اهم اولان صیانتدر
چو لازم لقمه وخرقه بشردر اقتضا ایلر
اولور رخصت‌که کسب ایده معیشت خود ضرورتدر
اکر کسب حلال ایله آلور ویرر بو خلق ایله
کوروشور ، سویله‌شور اما دیلیله صانما الفتدر
عبودیت یوزین سورر فنا طوپراغنه دائم
فطور وصومی وصل اولور بولار صاحب ریاضتدر
حقیقتده نه‌در صومی بوعشاقك ؛ فنا اولمق
نه‌در افطاری اول صومك : بقادر ، أوزکه نعمتدر
بودر عاشقلرك عیدی ایره وصلنه دلدارك
که فرقت اولمایه اصلا عجب بهجت ، مسرتدر
نوافل چون تقربدر ، حق ایله سویلر ، ایشیدیر
حق ایله اوطورر ، یورر ، کورر قرب معیتدر
نوافلده نه‌در معنی زیاده اولدیجه عرفانی
کورر قربی فرائضده ظهور فعله آلتدر
دیلنده سویله‌ین حقدر ، قولاغنده أشیدن حق
کوزنده هم کورن حقدر معیت یوق نه وصلتدر

ایدرلر جانلرین قربان ، کورورلر قان بها وجهن
جمالی حج اکبردر ، عجب سورو ضیافتدر
تواجد : هم نوافلدر ، حصولی وجده رغبتدر
حقکدر چون قمو وارلق ایکیلك یوق نه وحدتدر
نهان اندر نهان اولور ، نه نام ونه نشان اولور
بقای جاودان اولور کرامت بوکرامتدر
بیلور کیتمك ، نه‌در کلمك؟ کیدر واریراوبنلکسز
کلور کندویه کندوسز نه وصلتدر ، نه فرقتدر
آقار کوزی یاشی دیکمز ، عجبدر کیم دیله کلمز
سبب نه‌در کوکل بیلمز نه حالتدر ، نه حرفتدر
دکل بوکریهٔ حسرت ، دکل بوسوزش فرقت
همان عشق اقتضاسیدر نه حزن ایله نه خیفتدر
یازلدی شیوهٔ اطواری اخیار ایله ابرارك
دخی اسراری شطارك نه رمز و نه‌اشارتدر
هدیه اولسون اخوانه ، نیاز درد مندانه
قبول برك یکدانه خصال ذومروتدر
بونظمه (مسلك‌العشاق) اولونسه تسمیه لایق
بوکلزار محبتدر ، بو اسرار طریقتدر
کل‌أی عاشق سوزی‌ختم ایت ، همان وجدان ایله‌ذوق‌ایت
احددر اول شمار اولماز بو سر بی‌حد وغایتدر
نه کوز ایله کورولور اول ، نه سوزایله بیلنور اول
نه عقل ادراك ایدر آنی کوکل‌ده غرق حیرتدر
اودر اول ، اودر آخر ، اودر ظاهر ، اودر باطن
اودر رائی ، اودر مرئی نه نسبت نه اضافتدر
الٓهی ! سن نصیب أیله أرنلر صحبتن هردم
حقیقت صحبت مردان ایکی عالمده دولتدر
آیرما قوللرك یارب صراط مستقیمکدن
حبیبك عشقنه اولسونکه اول کان شفاعتدر .

* * *

مطالعهٔ عاجزانه :

شریعت غرایه تمسك ایله واجب تعالی‌یه عبادتدن ، طریقت‌اولیایه سلوك‌ایله عبودیت وعبودتدن مقصود اولان‌غایه بوقصیدهٔ مسلك‌العشاقده مندرجدر. عبادت ، عبودیت وعبودتله احراز ایدیله‌بیلن مرتبه، مقام احدیت اولوب هرکس استعدادینه ، طریق حقده‌کی مجاهداتنه کوره او مقام اعلایه واصل اولور . یتیشیرکه جناب مقدر الامور ازلاً تقدیر بویورمش اولسون . حق یولنده ذکر اللهك خفیلکی ویا جهریلکی ، مسلك ومشربك‌ده ملامیلکی ویا غیر ملامیلکی کبی آیریلق ، غیریلق افاده ورعونات نفسانیه‌یه دلالت ایدن مدعیات درمیانی - بیهوده‌لکی - جهتیله فضله برمشغله ، نتیجه‌سز برمسأله‌در.

احکام شریعتده اباحت وضلالته ، آداب‌طریقتده غوایت ورعونته میال اولانلرله سوزمز یوقدر .

* * *

ذیل قصیدهٔ مسلك‌العشاق

صاری عبدالله افندی مرحومك ابن حفیدی لعلی زاده عبدالباقی یتیم افندینکدر :

بو نظم ، اهل سلوکه کاشف سر امانتدر
که هر بیتی آنك قندیل محراب طریقتدر
آنکچون اسم پاکی (مسلك‌العشاق) اولمش کیم :
بو طوره سعی ایدنلر مست ومدهوش محبتدر
بودر آنجاق صراط مستقیمی اهل وجدانك
محبت راهیدر عاشقلره مأوای وصلتدر
بو ، بر نهج قویم فقر ذاتی در نظر قیل سن
آنك هر سنك راهی لعل ویاقوت کرامتدر
بو نظم دلپسندی ناظم عبدالله افندی کیم :
معارف بحرینك غواصی، دریاب حقیقتدر

طريق حقه سالك ، نشوه‌ياب عشق ربانى
كمال ذاتنك برهانى نطقنده‌كى حالتدر
يد مرشدله جام دلدن ايچمش بادهٔ عشقى
بزمگاه رجال اللهه محرم ، اهل صحبتدر
فيوضات الٓهى ايله عشقك منبعن كورمش
كوكلده حق بولمش ، قطبه ايرمش اهل رؤيتدر
بو عبد پر قصور خاك پاى اهل عرفانكيم :
آنك ابن حفيديدر (يتيم) ذو قرابتدر .
مراد ايتدم بو نظم پاكى ذيله نطق ايده‌م اما
بنم نطقم دخى روح شريفندن اشارتدر
مسلسل جمله اقطاب طريق عشقى نظم ايتدم
مشايخ ذكر اولوندى ابر پر باران رحمتدر
عوالم چون مراياى كمالات الٓهيدر
قطبدر جمله‌يى جامع كه ؛ ذات حق صورتدر
اكر بر كيمسه قطب وقتى بولمايوب وفات ايتسه
محقق بيل آنى كم ميتهٔ وقت جهالتدر ؛
بو قطبيت امانتدركه ؛ بردن بره نقل أيلر
عجبدر اكتساب اولماز ازلدن بر عنايتدر
رداء وخرقه وتاجى وتكثير عباداتى
دليل اولماز كمال ذاته بونلر حسن صورتدر
نشان قطب وقتى دلده بول ، خلقه سؤال ايتمه
اكر مقبول اولورسه‌ك ، رهبرك جاندن محبتدر
سنى رد أيلر ايسه جمله عالم متفق اولسه
سكا وصف ايتمه‌لر كورسه‌ك درونك بر عداوتدر
محصل دلده ظاهردر آنك مقبول ومردودى
كوكل آيينه‌در رد وقبولى ايكى صورتدر
برى : نور جماليدر ، برى : نار جلاليدر .
برى : ايمان احمددر ، برى : بو جهل غفلتدر
كمال اوزره (محمد) ظاهر اولمش‌كن بو اكوانه

ينه مؤمن وكافر ضد ظهور ايتدى نه حكمتدر
عنايتدر طلب عبد خلوص آثاره مولادن
آرر ، بولور افنديسن عبوديت وساطتدر
(محمد) اولدى بدر الليل سبحان الذى اسرى
مكحل كحل مازاغ البصرله اهل رؤيتدر
آنك ذاتيدر آنجاق علت غائيهٔ عالم
ظهورى اكمليت اوزره‌در ، ختم رسالتدر
آنك وارثلرى اقطاب عالم واحداً واحد
بر طور اوزره ظاهر اولديلر ، هادئ امتدر
سكا تقرير ايده‌م بر ، بر مرتب جمله اقطابى
اصح قول ايله اسملرى بويله روايتدر :
چو قطبيت ظهورى حضرت ختم رسالتدن
(على) يه انتقال ايتدى كه اول ختم ولايتدر
عليدن‌ده (حسن) كم (بصره) نك بدر منيريدر .
بو سره مظهر اولدى نكته‌دان مظهريتدر
حسندن‌ده (حبيب) ه انتقال ايتدى كمالاتى
حبيبك وارثى (داود طائى) ده امانتدر
كلوب داود طائيدن بو سر (معروف كرخى) يه
(سرى) لك ، هم (جنيد) لك دللرنده نور وحدتدر .
بولردن صوكرا (ممشاد) ، (احمد اسود ، محمد) در
صدفدر (دينور) شهرى بو اوچ در ولايتدر [١] .
(وجيه الدين قاضى) حاكم الاكوان اولوب آندن
خلافت (بو النجيب) ه حضرت حقدن عنايتدر
كه آندن (قطب دين ابهرى) ده ظاهر اولدى حق .
آنك‌ده سرى (ركن الدين سجاسى) ده وديعتدر [٢]
(شهاب الدين تبريزى) ، (جمال الدين تبريزى)
هم (ابراهيم كيلانى) كه انوار حقيقتدر

[١ ، ٢ ،] بو اسملرده ياكلشلق وار . صحيح وتفصيلنى (قاموس طرق عليه) ده يازدق .

(صفی الدین) و (صدرالدین) ، (علاءالدین)ه کلدکده
تمام اولدی رجال‌الله ایران رومه هجرتدر
(أبوحامد)که ؛ شهرآقسرایك ماهتابی‌در
خلافت (حاجی بایرام) سرینه آندن مروتدر
آنك سری (أمیرسکینی) ده ظاهر ایکن اما
بطون اولدی جهان ایچنده اول اهل ملامتدر
بونك سرینه وارث (ابن یامین آیاشی) در
که آندن (پیرعلی آقسرای) ی اهل بیعتدر
آنك فرزندی (اسماعیل معشوقی) افندیدر
یوزندن (ساربان احمد) چراغ نور وحدتدر
(حسام‌الدین) ایله (بالی افندی) رحلت ایتدکده
جناب حضرت (ادریس علی) ساقیٔ وحدتدر
آنك سر دولتی نقل أیله‌دی (حاجی قبانی) یه
او داخی (بشر) ی تبشیر أیله‌دی صاحب شهادتدر
آنك سری‌ده (هاشم) ده ظهور ایتدی بطون اوزره
که آندن حضرت (سید علی) اهل اناتدر
آنك‌ده سری همنامنده ظاهر اولدی برمدت
که اول برج نجابت اوزره بدر اکملیتدر
اوداخی عزم روضات جنان اوزره شهید اولدی
بیلنمز شیمدی اول سر ولایت جاهلیتدر
الهی ! سن هدایت ایت‌که صاحب وقتی اظهار ایت
قلوب مؤمنین احیا اوله روز قیامتدر
خداوندا (یتیم) ه بیلدر اول ذاتی مدد أیله
اکر جهل اوزره قالیرسه آنك کاری خسارتدر
مددکارا ! عنایت أیله دوشمش قوللرکدندر
دلالت أیله مقصوده طلبکار هدایتدر
(محمد مصطفی) وجهنده ظاهر نوره ایصال ایت
که اول ختم رسلدر ، امته کان شفاعتدر

خاتمه

کتابمزك بوقسم ثانیسنده‌ده خاتمه اوله‌رق عرض ایدرزکه :

اهل طریقت ، فخر کائنات صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك یر یوزنده معنوی خلیفه‌سی اولمق و هردورده بر تك بولونمق اوزره (قطب) ، (صاحب زمان) ، (صاحب وقت) کبی عنوانلرله یاد وتکریم اولونور بر ولی‌اللهك موجودیتنه اعتقاد ایدرلر . بو قناعت طریقته نسبتی اولمایانلرمزده‌ده واردر .

ملامیهٔ بایرامیه‌دن باحث رسائلك هپسنده و بالخاصه یوقاریده‌کی ذیل منظومه‌ده مندرج اولدیغی اوزره طریقت بایرامیه‌یی شاه ولایت حضرتلرینه ایصال ایدن سلسله‌ده مذکورالاسامی مشایخ کرامی کاملاً (قطب زمان) عد ایله سائر اولیاء متقدمینه و عالم تصوفك برر مثلنی داها کوسترمه‌دیکی (سید عبدالقادر کیلانی ، سید احمدالرفاعی ، سید احمدالبدوی ، سید ابراهیم دسوقی) کبی اقطاب اربعهٔ مشهوره‌یه وبالخاصه مسلك ملامتده پیشوای اولینلری اولان (حمدون القصار) مثللی برشیخ مکرمه نوبت قطبیت ویرمه‌مشلر ، حتی شعبهٔ مسلکلری مؤسسی اولان شیخ عمر سکینی‌دن کندی زمانلرینه قدر ایصال طریقت ومشرب ایدن مشایخك هپسنده (قطب زمان) دیمشلردر .

بلاد عثمانیه‌ده منتشر واقطاب مشارالیهمه منسوب طرق علیه ایله نقشبندی ، خلوتی ، مولوی ، شاذلی ، سعدی ، جلوتی ، بکتاشی طریقتلری عجبا بایرامیه ملامیلرینك پدردن اولاده مال مادی توارث ایتدیرر‌جه‌سنه قطبیت انتقال ایتدردکلری اون‌سکز یوچوق یاشلی بر (اوغلان شیخ) - اسماعیل معشوقی - قدرده عرفانه مالك و(شیخ بالی حمزه) و (شیخ بشیر) آغالر درجه‌سنده جذبهٔ عشق رحمانه مظهر مشایخ یتشدیره‌مه‌دیمی ؟ بوراسنی ارباب عرفان تقدیر بویورسون.

قسم ثالث

دورهٔ اخری ملامیلکی

طرق علیه‌دن اکثرینك شعباتی اولدیغی کبی طریقت علیهٔ نقشبندیه‌نك‌ده (احراریه) ، (کاسانیه) ، (مجددیه) ، (مظهریه) ، (مجددیهٔ دهلویه) ، (خالدیه) ، اسعدیه) ، (رشیدیه) ، ینه (مظهریه) ، (تاجیه) ، (جامیه) ناملرینی حائز شعباتی واردر .

حریری زاده کمال الدین افندی (تبیان وسائل الحقائق فی بیان سلاسل الطرائق) نده ، اوندن اقتباساً خواجه زاده (حدیقة الاولیا) سنده طریقت مشارالیهانك مجدد الف ثانی (امام ربانی) قدس سره العالی‌یه منسوب (مجددیه) شعبه‌سندن منشعب اوله‌رق (ملامیهٔ نوریه) نامیله برشعبه‌سی داها اولدیغی قید ایتمشلردر .

تبیانده بوشعبه‌نك (عارف بالله السید الشیخ محمد نور العربی البدری الحسینی المصری) یه منسوب بولوندیغی تصریح و مشارالیهك (امام ربانی) یه قدر سلسلهٔ نسبی حکایه ایدلمش اولماسنه کوره طریقت علیهٔ نقشبندیه‌نك بو (۱۲) نجی سلسله‌نامه‌سی بروجه آتی تشکل ایدر :

— ۱ —

منبع فیض وکمال

سید الاولین والآخرین (محمد المصطفی) صلی الله علیه وسلم حضرتلری

۲ — افضل الامة علی التحقیق ابوبکر الصدیق رضی الله عنه

۳ — المعدول من آل الرسول سلمان الفارسی رضی الله عنه

۴ — حفید صدیق اکبر قاسم بن محمد بن ابوبکر « »

۵ — سادس ائمهٔ اثنی عشر جعفر الصادق « »

۶ — سلطان العارفین بایزید بسطامی قدس سره

۷ — قطب الاقطاب ابو الحسن الخرقانی « »

۸ — شیخ الشیوخ ابو علی الفارمدی « »

۹ — شیخ العرفا خواجه یوسف الهمدانی « »

۱۰ — خواجهٔ خواجکان عبدالخالق الغجدوانی « »

۱۱ — خواجه عارف ریوکری « »

۱۲ — خواجه محمود انجیر فغنوی « »

۱۳ — خواجه محمد علی رامیتنی « »

۱۴ — خواجه محمد بابا السماسی « »

۱۵ — خواجه سید امیر کلال « »

۱۶ — پیر طریقت خواجه محمد بهاء الدین شاه نقشبند « »

۱۷ — خواجه علاء الدین عطار « »

۱۸ — خواجه یعقوب چرخی حصاری « »

۱۹ — صاحب الطریقه خواجه ناصر الدین عبیدالله احرار السمرقندی « »

۲۰ — خواجه محمد زاهد بدخشی « »

۲۱ — خواجه درویش محمد « »

۲۲ — مولانا خواجکی سمرقندی امکنکی « »

۲۳ — خواجه محمد باقی بالله « »

۲۴ — صاحب الطریقه امام الربانی الشیخ احمد فاروقی السمرقندی « »

۲۵ — خواجه حبیب الله البخاری « »

۲۶ — خواجه احمد المکی « »

۲۷ — خواجه خداقلی « »

۲۸ — الشیخ ملا محمد عبد « »

۲۹ — الشیخ ملا ادریس « »

۳۰ — الشیخ محمد نیازی قلی « »

۳۱ — الشیخ عبدالخالق قزغانی « »

۳۲ — الشیخ مصطفی بن محمود الطربزونی « »

۳۳ — صاحب الطریقه الشیخ السید محمد نور العربی البدری الحسینی المصری « »

تراجم احوال

بروسه‌لی محمد طاهر بك (عثمانلی مؤلفلری) نامنده‌کی کتابنك برنجی جلدنده، (١٥٥) نجی صحیفه‌ده دیورکه:

کمال افندی

خواجهٔ عرفانم ولی‌نعمتم حریری زاده سید محمد کمال‌الدین افندی

فضلا وعرفای مشایخدن اولان بوذات عالی (١٢٦٧) تاریخ هجریسنده استانبولده تولد ایله‌یوب علوم آلیه وعالیه‌یی تعلمدن صوکرا پدرعالیلری (شیخ عبدالرحمن الحریری) دن طریقت رفاعیه وخلوتیه‌یی تلقن ایده‌رك اصولی دائره‌سنده مجاهده واشتغاله دوام ایله (شیخ محمد انیس الحسینی الدمشقی) دن تکمیل طریقته موفق اولدیلر.

اساساً حلبلی اولدقلرندن ناشی (١٢٨٦) تاریخنده حلبه، بعده مصره کیده‌رك درت آی قدر اوحوالیده‌کی فضلا ومشایخله صحبت ایله‌یوب استانبوله عودتلرنده علمای حدیثدن (عبداللطیف بخاری) و (شیخ قاسم المغربی) حضراتندن (بخاری شریف) و (مسلسلات عقیلة المکی) وسائره قرائت بیوردیلر.

(١٢٨٨) تاریخنده متبحرین متصوفه‌دن (شیخ سید محمد نورالعربی) حضرتلرینك صحبت علیه‌لریله مشرف اوله‌رق جناب شیخ اکبرك (فصوص) و (رسالة الاحدیه) سیله ابن فارض مرحومك (تائیه)

قصیده‌سنی تدرس ایله‌دیلر. تاریخ مذکوردن صوکرا خرقهٔ شریف جوارنده‌کی خانه‌لرنده مطالعه وتألیف ایله مشغول اولدقلری کبی مراجعت ایدن طالبین عرفانه‌ده استعدادلری نسبتنده معارف ربانیه تلقین بویوررلردی. (تبیان وسائل الحقائق فی بیان سلاسل الطرائق) نامنده‌کی عربی العباره قاموس الطرقك مؤلف فاضلی بوذات عالی‌در.

سید محمد نورالعربی

حریری زاده کمال‌الدین افندی - یوقاریده یازیلان ترجمهٔ حالی خاتمه‌سنده مبین - قاموس الطرقك جلد ثالثنده (ملامیه) فصلنك اوچونجیسنده‌کی (ملامیهٔ نوریه) یی:

«الثالثة شعبة من النقشبندية المجددية منسوبة الى شيخنا ومرشدنا العارف ربانى والواقف سر سبع المثانى سمى النبى العربى السيد الشيخ (محمد نورالعربى) البدرى الحسينى المصرى نزيل اسكوب من بلاد الروم حفظه الله الملك القيوم النقشبندى الخلوتى الملامى اتحفه الله بالمقام السامى ويقال لها النورية وهى طريقة محمدية»

سطرلریله تعریف ایتمشدر. مألی شودر:

ملامیه‌نك اوچونجیسی مجددیهٔ نقشبندیه شعبه‌سی‌در. بو شعبه بنم شیخم ومرشدم اولان مصرلی واقف سر سبع المثانی السید الشیخ محمد نورالعربی البدری الحسینی‌یه منسوبدر. مشارالیه مصردن اسکوبه کلمشدر. طریقی (نقشبندی الخلوتی الملامی) در. بوکا (نوریه) دینیلیر. ایشته بو طریق (طریقت محمدیه) در.

سید مشارالیهك مملکتمزده شایع ومشهور اولان نامی (عرب

خوجا افندی) در . (نقطه‌جی) دینلرده اولمش ، حتی وار بیله . بو نقطه‌جیلق مشارالیهك بر آرالق (پرزرین) ده بولونه‌رق اوراده (علی المرتضی) رضی الله عنهك اقوال قدسیه‌سنی جامع (نقطة البیان) رساله‌سنی اوقوتماسی ملابسه‌سیله یاقشدیرلمش بر آد ایسه‌ده خلق بوراسنی بیلمه‌دیکندن (فضل حروفی) نك مرید مردودی (سنجانلی محمود) طرفندن اختراع اولونان (نقطه‌جیلق) ك مملکتجه شایع سوء شهرتی أشیده‌رك سید مشارالیهی ده «او نقطه‌جیلردن ایمش» کبی بر ذهابه صاپانلر بولوندوغندن اونلره دیرز که :

— ذهابکز پك یاكلش . سید محمد نورالعربی محمود مردودك نقطه‌جیلغی ایله قطعیاً مناسبتدار دکلدر .

* * *

کمال الدین افندی تبیانك فصل المیمنده سید محمد نورالعربی نك ترجمهٔ حالنی ده یازمشدر . اورادن خلاصه وجه ایله اقتباس و ترجمه ایده‌رك بر وجه زیر درج ایلیورز :

السید الشیخ محمد نورالعربی بن السید قدسی البدری ، حسینی النسب ، حنفی المذهبدر . تقریباً هجرتك (١٢٢٠) صیره‌لرنده دوغمش ، قاهره‌ده جامع الازهرده صدور علمادن و بالخاصه شیخ الاسلام (الشیخ حسن القوینی بن السید درویش مصارع) دن تحصیل علوم ایده‌رك (١٢٤٤) ده یانیه‌لی (شیخ احمد افندی) ایله یانیه‌یه عزیمت و اوراده شیخ نقشبندی (یوسف افندی) نزدنده سکز آی قدر مکث و اقامت ایده‌رك شیخ مشارالیهك امریله مکهٔ مکرمه‌یه کیتمشدر .

مکه‌ده بر سنه مجاورتله (الشیخ عمر عبدالرسول) دن حدیث لاستماع ، (الشیخ ابراهیم الشمارتی الخلوتی) دن و مشارالیه شیخ عمر

عبدالرسول دن اخذ طریقت ایده‌رك عبدالرسولك امریله و محمل مصری ایله قاهره‌یه عزیمت ایتمش و ینه عبدالرسولك امریله اثنای سفرده مذهب امام شافعی وجه ایله و جمع صورتیله ادای صلات ایتمشدر .

بوراده سید مشارالیه بالذات دییورکه :

« قاهره‌یه واردم ، دوغرو استادم الشیخ حسن القوینی نك نزدینه کیدوب اَلنی اُوپدم . سیرکه‌ایله اکمك یه‌یورمش . بکا : (امام حسین) رضی الله عنهی زیارت ایت دیه امر ایتدی . [قاهره‌ده رأس شریف حسین کربلانك مدفون اولدیغی] (جامع الحسین) ه کیتدم . وقت ، وقت ضحی ایدی . ضحی وقتلرنده جامع الحسین محشر زوار کسیلیرایکن او کون او ساعتده اوراده کیمسه‌یی کوره‌مه‌دم . یالکز جامعك محرابنده نورانی بر ذات اوطورویوردی . بو ذات نورانی نك رسول الله صلی الله علیه وسلم اولدیغی بکا الهام اولوندی . همان نزد شریفنه کیدوب مبارك دیزلرینی اُوپدم . بکا دعا و صیرتمی مسح بویوردقدن صوکرا « کیت » دیدی . جامع طرفنك [رأس شریف حسین جامعك اورته‌سنده مدفون اولوب اورایه (مقام حسین) دیرلر ایمش] قاپیسنه دوغرو کیتدم ، کیمسه‌لر یوقدی . مقامه عودت ایتدم ؛ حضرت فخر رسالتی ده محرابده کوره‌مه‌دم . بناءً علیه جامعك چارشی قاپوسندن کیدرکن آرقمه دونوب باقدم ؛ جامع شریف کما هو العاده زوار ایله طوب طولو ایدی . بن دوغروجه جامع الازهره نزد استاده کلدم ، ینه اَلنی اوپدم . بکا :

— آرتق سکا علوم منکشف اولدی ، دیار رومه کیت .

بویوردی . »

سید محمد نورالعربی استاد ذی ارشادی حسن القوینی نك امرینه امتثالاً همان - سنه ١٢٤٥ ده - قاهره‌دن مفارقتله (سیروز) ه کلمش ،

بر مدت اوراده اختیار اقامت ایتمشدر . صوکرا (قوچانه) یه نقل مکان ایله بر مدرسه‌یه مدرس اولمش ، (۱۲۵۵) ه قدر اوراده قاله‌رق رمضانلرده درس اوقوتمش ، (قصیدهٔ امالیه) یی پك فصیح بر تورکجه ایله تقریر ایتمشدر . بو سنه‌لرده قوصوه والیسی (حفظی پاشا) نك ترغیبی یوزندن توتون ایچمکه آلیشمش ، (۱۲۵۵) ده (اسکوب) ه انتقال ایله توطن ایله‌مشدر . بو توتون ابتلاسیچون کندیسی دییورکه :

« اسکوبده شویله بر رؤیا کوردم : مدینهٔ منوره‌ده ایمشم . مدرسهٔ محمودیه‌ده آبدست آلوب حرم شریفه کیرمك ایسته‌دم . باب الحرم اوکنده (عمر الفاروق رضی الله عنه) طوروبوردی . بکا « آبدست آل » دیه امر ایتدی ، کیدوب تجدید وضوء ایله عودت ایتدم . ینه « آبدست آل » بویورنجه « آلدم » دیمشدم . غضبلاندی ده ألیله ایکی کره صیرتمه ووردی . بو اایاق بنده بر غثیان پیدا ایتدی ، ایچیمدن بتون توتونك چرکی چیقدی . بونك اوزرینه جناب فاروق ینه آبدست آلمامی امر ایتدی ، آلوب کلدم . بودفعه حرم شریفه کیردم . رسول الله صلی الله علیه وسلم محراب نبویلرنده ، ابوبکر وعمر رضی الله عنهما صاغ ، عثمان وعلی رضی الله عنهما صول طرفلرنده اوطوروبورلردی . »

« بن ، بو حضور عالی ایله مشرف اولونجه اولدیغم یرده دیکیلوب قالمشدم . حضرت رسول کبریا « بوکا سویله‌یك اوطورسون » دیه اشارت بویوردی ، بناءً علیه جناب ابوبکر الصدیق « کل ، یانمه اوطور » دیه امر ایتدی . بن تأدباً کیتدم ، جناب علی المرتضانك آلت طرفنه اوطوردم . جناب ابوبکر الصدیق « نیچون بنم یانمه کلمه‌دك ؟ » بویوردی . بن ، تأدباً جواب ویره‌مه‌یوب سکوت ایتمشدم . جناب امام علی « بو مجلسده طرف یوقدر » دیدی . »

« بو محاوره‌یی متعاقب ، رسول الله صلی الله علیه وسلم منبر سعادتلرینه چیقه‌رق (سورهٔ فتح) ی تلاوت بویوردیلر . بنده بر انتباه حاصل اولدی . »

« (۱۲۵۳) ده ایدی ؛ رؤیاده ینه رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرتلرینی ابوبکر الصدیق ایله برابر قوچانه مدرسه‌سنده اوطورمش اوله‌رق کورمشدم . بندن دیویت ، کاغد ایسته‌دیلر ، ویردم ، اوچ سطر یازی یازدیلر ، بکا ویردیلر ، اوقودم ؛ فقط آکلایه‌مادم . حضرت رسول کبریا جناب ابوبکره « سن بوکا تلقین ایت ، آکلات » دیه امر ایدنجه صدیق افخم :

سطر اول : توحید افعال
سطر ثانی : توحید صفات
سطر ثالث : توحید ذات

دیه تلقین بویورمشدی . »

سید مشارالیه ، مسافرت صورتیله استانبولده بولوندوغی صیره‌ده (شیخ عبد الخالق افندی القزغانی - قازانجی -) دن طریقت نقشبندیه آلمشدی ؛ (۱۲۵۹) ده ایکنجی دفعه اوله‌رق برای حج مکهٔ مکرمه‌یه عزیمتنده مشارالیه عبد الخالق افندینك خلفاسندن (شیخ مصطفی افندی بن محمود الطربزونی) دن تکمیل طریقتله تسلیك وارشاد اجازه‌نامه‌سی آلمشدر . ینه سید مشارالیه دییورکه :

« مکهٔ مکرمه‌یه بو دفعه عزیمتمده (طواف قدوم) اثناسنده (مجذوب ملامی درویش محمد المکی) یه ملاقی اوله‌رق بعض اسراره دائر قونوشدق . مجذوب مشارالیه بنم مقامات توحیدی تلقن ایتمك ایسته‌دیکمی کشف ایدنجه اوندن « هانکی طریقدنسکز » دیه صوردم ،

(محمدی) جوابنی آلنجه کندیسندن اخذ طریقت ایتمك ایستهدم؛ «بر اربعین خلوتی چیقارده اویله» دیدی.

«امر مجذوب ایله خلوتده ایکن ینه رسول الله صلی الله علیه وسلمی رؤیاده کوردم. فرداسی صباحی مجذوب مشارالیه کلهرك: «سکا مقام بقا تلقین ایدیلهجك» دیدی. وقتنی صوردم؛ «اونیده خبر ویرهجکم» جوابی ویردی. وقتاکه؛ ذی الحجهنك (١٣) نجی کونی حلول ایتدی، مجذوب مشارالیه ایله (باب البسیطه) حذاسنده ایدك. رسول الله صلی الله علیه وسلم کلوب حرم شریفه کیردیلر. او کون بکا (مقام الجمع) ی، فرداسیده (مقام حضرة الجمع) ی تلقین ایدهرك «مدینهدهده کوروشورز» بویوردیلر. مدینهٔ منورهیه عزیمتله (باب السلام) ده شرفیاب لقاء مبارك محمدی اولدیغمدهده (مقام جمع الجمع) ی تلقین ایتدیلر. جمعه کوننه قدر مدینهده قالدق، محمل شریف ایله مصره متوجهاً حرکت ایتدك. اثنای طریقده (قلعة الوجه) ده برقویون کسدم، أتنی فقرایه طاغتدم. باشنیده بن یهمشدم. او کون اویورکن ینه بر رؤیا کوردم. کأن حرم مدینهده ایمشم؛ رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز نور شکلنده شبکه ایچنده بولونویورلردی. اشارت بویوردیلر. نزد سعادتلرینه کیتدم، بکا صاریلهرق (مقام الختام) ی یعنی (مقام احدیت الجمع) ی تلقین أیلهدیلر.».

الشیخ سید محمد نور العربی بو مظهریات ایله دلسیر اسرار توحید اولدیغی حالده اسکوبه عودت ایدهرك علوم شریعت وَحقیقتی تعلیم وتلقینه باشلامش، برچوق خلق کندیسندن اخذ طریقت ایتمشدر.

ترجمهٔ حالك بوراسنده محرر ترجمه کمال افندی مرحوم دییورکه: سید مشارالیه دفعات ایله استانبوله کلمشدر. (١٢٨٩) ده کندیسیله

ملاقات بکا نصیب اولدی؛ الحمد لله. مشارالیهدن نقشبندی وَخلوتی طریقتلرندن انابه آلدم وَبکا (تائیة الفارضیه) وَ (رسالة الاحدیه) ایله سائر کتب صوفیهیی اوقوتدی. تلقیننده طرز عجیب وَنمط غریب واردی. طریقتی اقرب المناهج وَاحسن المباهجدر.

بر مدت صوکرا اخ فی اللهم (الشیخ احمد الصافی) ایله اسکوبه کیدهرك مشارالیهی زیارت ایتدك. باطن وظاهر، مستور وجلی مشرب وسیرتلریله نقشبندیه وَخلوتیه طریقتلرندن تسلیك وارشاد اجازهسی آلهرق عودت ایتدك.

⁂

سید محمد نور العربی امت محمدیهیه تورکجه اولان برقاچندن ماعداسی عربجه اولمق اوزره (٣٠) دن فضله تألیفات نافعهده یادکار براقهرق (١٣٠٥) ده (٨٥) یاشنده اولدیغی حالده (استرومجه) ده ارتحال دار بقا ایتمش، وفات أیلهدیکی اوطهده دفن اولونهرق اوراسی تربه شکلنه افراغ ایدلمشدر. زیارتکاه انام ایدی. شمدی نه حالدهدر بیلمهیورز.

⁂

تدقیقات ومطالعات

دورهٔ اخری ملامیلکنك مؤسسی عد وحال حاضر ملامیلرنجه ده مقتدابه اتخاذ اولنان ذات، ترجمه حالی یوقاری‌یه یازیلان سید محمد نور العربی‌در. بو ترجمهٔ حالدن، کندیسیله کوروشن ارباب دانشده‌کی قناعت واقوالدن مشارالیهك علوم آلیه وعالیه‌ده وسعت معلومات ومعارف ربانیه‌ده رفعت منازل ومقامات صاحبی اولدیغی آکلاشیلیور.

* * *

ارباب طریقت وحقیقت رؤیایی انواعه تقسیم ایله تعریف ایدرکن دیمشلردرکه:

هوا جس نفس قبیلندن اوله‌رق کندی کندیسنه قلبده حاصل ویا وساوس والقاآت شیطانیه‌دن متحصل اولانلردن ماعدا بولونان رؤیالر ـ که؛ ملائکهٔ کرام واسطه‌سیله تلقین والهام اولونور ـ انواع کراماتدن بر نوع اولوب تأویلی حقدر.

پیغمبرمز (محمد المصطفی) صلی الله علیه وسلم افندیمز حدیثده:
«یالانجیلغك أك مدهشی وفاحشی انسانك کورمه‌دیکی رؤیایی کوردم دیه حکایه ایله‌مه‌سیدر.»

بویوردقلری کبی فخر المرسلین دیکر بر حدیث شریفلرنده‌ده:
«هر کیم بنی رؤیاده کوروسه امین اولسون‌که؛ بنی کورمشدر؛ چونکه شیطان بنم صورتمه تمثل ایده‌مز.» بویورمشدر.

سید محمد نور العربی، علوم آلیه وعالیه‌ده بر فاضل بی‌مدانی اولدیغندن یوقاریده‌کی برنجی حدیث شریف مآلنه بزدن زیاده واقف اوله‌جغنه کوره کورمه‌دیکی رؤیایی «کوردم» دیمك کبی بر حرکتك مشارالیهدن صدورینه احتمال ویره‌مز.

سید محمد نور العربی، معارف الهیه‌دن نصیبه‌دار بر عارف ربانی بولوندوغندن ینه یوقاریده‌کی ایکنجی حدیث شریف مآلنه مطلع وشیطان رجیمك‌ده رسول حکیمك صورتنه تمثلی ممتنع اولدیغندن سید مشارالیهك رؤیاده کراراً حضرت فخر الثقلینی کوردیکی‌ده رد ایده‌مز.

بنابرین مشارالیهك ترجمهٔ حالنك اصل عربیسی یازان: حریری‌زاده سید کمال الدین افندی کبی بر فاضل مشهور، اورؤیالری مشارالیهه حکایه ایدن‌ده رؤیایی کورن سید محمد نور اولدیغنه کوره بورؤیالره برچوق امثالی کبی آغیزدن آغیزه دولاشه‌رق رطب ویابس ویا غیرت طرفداری ایله ملابس منقبوی علاوات قاریشدیرلمش‌ده دینیله‌مز.

* * *

طرق علیه‌دن برقاچی مستثنی اولمق اوزره دیکرلرینك عدداً آز وچوق شعباتی واردر. بوشعبه‌لر، مؤسسلری طانینه‌رق احترام اولونان مشایخ کرام طرفندن بر بلده ویا حوالیده موجود اولمایان بر طریقت علیه‌یی اوراده نشر وتعمیم ویاخود ذاتاً موجود ایکن انقراض ونسیانه معروض بر طریقتی احیا ایتمك ویا تسلیك وارشاد اجازه‌سنی حائز اولدقلری طریقتك خطوط عمومیه‌سندن آیرلمایه‌رق اوراد ویا آداب واذکارینه علاوات‌ده وتاج وکسوه خصوصلرنده‌ده بعض کونه تجددده بولوندق کبی تمیز وتعین سببلریله مشایخ اخلاف طرفندن (شعبه مؤسسی)، (صاحب الطریقه)، (پیر طریقت)، (پیر ثانی) عد اولونمشلر؛

فقط بو عنوان واحترامه هر حالده وفاتلرندن صوکرا مظهر اولمشلردر.

سید محمد نور العربی‌یه نسبت اولونان (مجددیهٔ نقشبندیه) شعبه‌سندن منشعب (ملامیهٔ نوریه) شعبه‌سی مؤسسلکی شیخندن (٦) سنه اول وفات ایدن مشارالیه سید کمال الدین افندی طرفندن بالطبع شیخنك حیاتده بولوندوغی بر صیره‌ده یازدیغی (تبیان وسائل الحقائق فی بیان سلاسل الطرائق) نه سید مشارالیهی (ملامیهٔ نوریه) شعبه‌سی مؤسسی اوله‌رق ثبت ایتمش؛ فقط بو مؤسسلك کتابك دفعه‌لری آراسنده قالوب انتشار ایده‌مه‌مشدر.

شرفیاب معارفه‌لری اولدیغم طریقت علیهٔ نقشبندیه مشایخنك هانکیسندن صوردم ایسه هیچ‌سی بویله بر شعبه‌دن عدم معلومات بیان ایتدیلر. یالکز منسوبین نقشبندیه‌دن خواجه‌زاده مرحوم (حدیقة الاولیا) سنه و باندرمالی زاده احمد منیب افندی‌ده (مرآت الطرق) اسمنده‌کی رساله‌جکنه نقشبندیه‌نك (ملامیهٔ نوریه) اسمیله بر شعبه‌سی دها اولدیغنی یازمقله اکتفا و مؤسس ایله سلسله‌سی خصوصنده سکوت ایتمشلردر. خواجه‌زاده ذاتاً کتابنی یازارکن تبیان سالف البیاندن اقتطاف و منیب افندی‌ده اورادن اقتباس ایتمش و بو شعبه‌نك اسمنی‌ده اووقت اوراده کورمشدر.

*
* *

(بکتاشی سری) نامنده‌کی اثرده [ج ١ ص ١٠١]:

« ملامیلك بو عصردن یعنی (١٣٠٠) دن اول باشقه بر شکل آلمش، علوم تصوفیه‌ده، توحیدده راسخ و او زمانك اك مشهور ارباب تصوفندن عد اولونان و (عرب خوجا) نامیله شهرت بولان (محمد نور العربی) حضرتلرینك سببیله بر طریق، بر مسلك حالنه کیرمش. »

وینه او صحیفه‌ده عین بحثده:

«.. اصول طریقت طریق صحبت و عرفان، طریق مسمادر. ملامیه اسمادن حقیقته وصول طریقنی اختیار ایتمه‌یه‌رك مسمی جهتنی و عرفان محمدی مسلکنی اختیار ایدرلر. سالکی دائما صحبته، دائما عرفانه ترغیب ایدرلر. [١] »

سطرلری مندرج اولدیغی و کسوهٔ طبعه کیرمك اوزره بولوندوغی اشیدیلن بر اثرده‌ده سید مشارالیهك (ملامیهٔ نوریه) نامیله مستقل و یکی بر طریقت مؤسسی اوله‌رق ثبت ایدلدیکی کبی عوامز شویله طورسون بعض خواصمزده عین ظنده‌در.

سید محمد نور العربی‌نك افاضل خلفاسندن اولان و مشارالیهدن آلدیغی نقشبندی و خلوتی اجازه‌سیله بو ایکی طریقی طالبین عرفانه تلقین ایتمش بولونان حریری زاده کمال الدین افندی تبیانه شیخ محترمنی (مجددیهٔ نقشبندیه) دن منشعب (ملامیهٔ نوریه شعبه‌سی) مؤسسی اوله‌رق ثبت ایتمش اولماسنه و بو صلاحیتدار قلمك شو تثبیت قطعیسنه قارشی [٢] زمانمز مؤلفلرینك یکی و مستقل بر طریقت مؤسسی طانیمق ایسته‌مه‌لرینه بیلمم که صلاحیتداران ارباب طریقت نه‌دیر؟!

*
* *

بو قاریده مبحث مخصوصنده تفصیل ایدلدیکی اوزره شیخ عمر

---

[١] سید محمد نور العربی (نقشبندی) شیخی و بو طرز تسلیکده نقشبندیلکك عینی‌در. غیری و یکیجه محدث دکلدر.

[٢] مشارالیه سید کمال الدین افندینك (فوائح ازهار الحقایق ولوائح انوار الطرائق) نامیله (١٢) رساله‌یی جامع اثر عربیسنك ایلك نسخه‌سنی یعنی (در المکنون و سر المصون فی علوم الملامیة العالون) نی هنوز کورمه‌دم ایسه‌ده مشارالیهك بو رساله‌ده (تبیان) کبی مؤلفاتنك اك کبیر و مهمنه مخالف مطالعه درج ایتدیکنه احتمال ویریله‌مز.

سلکینی تاج وخرقه حادثه‌سندن صوکرا اختیار ایده‌جکی طور ومسلکی ایماءً وملامیهٔ قدیمه‌یی تقلیداً بالذات (ملامی) نامنی طاقندیغنی مستقیم زاده رساله‌سنه عطفاً یازمشدق .

سید محمد نورالعربی‌نك بویله بر (لقب) اتخاذ ایتدیکنه دائر تتبعات وتدقیقاتمز صیره‌سنده قید واشارته تصادف ایده‌مه‌دك ایسه‌ده سیدمشارالیهك حج ثانی صیره‌سنده (مجذوب ملامی درویش محمدالمکی)یه ملاقی اوله‌رق بعض اسراره دائر قونوشدقلرینی، مجذوب مشارالیهدن اخذطریق ایتمك ایسته‌یه‌رك اونك اخطاریله براربعین خلوتی چیقاردیغنی حکایه ایده‌رك بویله برملامی ایله تأسیس مناسبت وکمال‌الدین افندی کبی اك فاضل برمریدی وخلیفه‌سی‌ده مشارالیهك نامنه (ملامیهٔ نوریه) اضافتیله برفصل مخصوص درج وثبت ایتمه‌سنه باقیلیرسه سیدمشارالیهك کندیسنه (شیخ ملامی) نامیله باقیلدیغندن خبردار اولدیغنی قبول ایتمك لازم کلیر . معمافیه « مجذوب مشارالیهدن طریقی صوردم ، (محمدی) جوابنی ویردی » دیمه‌سی ، تلقین مقاماتك مجذوب ملامی طرفندن دکل ؛ طرف اشرف حضرت رسالتپناهیدن وقوعی‌ده ینه کندیسی حکایه ایتمه‌سی (ملامی) نامنی طاشیمق خصوصنده شایان نظردر .

* * *

مقدمهٔ کتابده ملامیلکك صورت ظهور وبروزینی تدقیق ایدرکن :

« اوطائفهٔ عارفه رجال علیه‌سی ، عجب وریادن زیاده قاچندقلری جهتله سیرت ظاهره‌لرندن سریرت باطنه‌لرینه انتقال ایدیله‌مه‌یه‌جك احوال وافعال ، اطوار واقوال اختیار ایدرك عوام ایله عوام ، خواص ایله خواص اولمشلر ، ماهیت حقیقیه‌لرینی سزدرمه‌مه‌یی ، عوام آراسنده قیافت وهیأتجه‌ده تمیز وتحیز ایتمه‌مه‌یی شعارمسلك اتخاذ ایتمشلردر . »

دیمش ایدك . ۲۲ ، ۲۳ سنه اولی مجلس ادارهٔ ولایت باشکتابتیله اسکوبده بولوندوغم صیره‌ده سید مشارالیهك جانشینی کریمه زاده‌سی حاجی کمال ، ملامیلکلریله مشهور علما ومشایخ محلیه‌دن حاجی رؤف افندیلردن وبالخاصه حاجی کمال افندینك هردم برابر محب وأنیسی وحاجی رؤف افندینك‌ده برادری خواجه عبدالاحد افندیدن وبو دفعه‌ده استانبولده سید مشارالیهی یاقیندن طانییان بعض ذواتدن آلدیغم معلوماتدن وترجمهٔ حالی مندرجاتندن سیدمشارالیهك احوال وافعال ، اطوار واقوال ظاهره‌سنجه وزی وقیافتجه مسلك ومشرب ملامیانه‌یه دلالت ایده‌جك برشی آکلاشیله‌مایوب بالعکس حصیر ملوندن معمول سرپوش مصری اوزرینه علامت سیادت اولان یشیل صاریق صارینیر، مکلف گه‌ینیر، عوامدن زیاده اشراف واکابرله ، والی وسائر رؤسای مأمورین حکومتله [۱] کوروشه‌رك علم وعرفان ، بلاغت ایان کبی فضائل مخصوصه‌سیله جمله‌دن کندیسنه جلب حرمت ایدر برذات اولماسنه وماهیت حقیقیه‌سنی کیمسه‌یه سزدرمه‌مك دکل ؛ بالعکس عرفای امتك بیله هپسنه نصیب اولمایان رؤیت والتفات رسول‌الله مظهریتنه وارنجه‌یه قدر حکایه ایتمك صورتیله ماهیت حقیقیه ومرتبت معنویه‌سنی اظهاردن چکنمه‌مش بولونماسنه نظراً مشار الیهك مسلك مکشوفه – وضع اصلیسنه منافی اوله‌رق – ناصل (ملامی) نامی ویرلدیکنی تعیینده

[۱] والی حفظی پاشا سببیله توتون ایچمکه آلیشدیغنی بوقاریده کندی لساندن یازمشدق . بوده ولات ایله کثرت الفتنه دلالت ایدر .

متردد قاله‌رق دوشوندم ، حتی مشارالیهه نسبت مخصوصه‌سی اولان بر ذات محترمدن‌ده استیضاح ایتدم ؛ تفکراتمدن :

« طریق ذکر التهیده ملامیهٔ قدیمه‌نك واصل اولدیغی صوك مرحلهٔ توحیده سید مشارالیهك جلب ملامت ایده‌رك دکل ؛ [١] جلب حرمت أیله‌یه‌رك وَعندالمجاهده نفسنه غلبه ایله عجب وریادن‌ده آزاده‌لك تأمین ایتدیکی ایچون ماهیت حقیقیه‌سنی کیمسه‌دن صاقلامغه لزوم حس ایتمه‌یه‌رك واصل اولدیغنه یوقاریده‌کی رؤیالری دلالت ایتدیکی جهتله منسوبینجه بومظهریتنه بناءً همسر ملامیٔ قدیمه طاینه‌رق کندیسنه وَمسلکنه (ملامی) نامی ویرلمش وَمشارالیهه منسوبیت سرداید نلرده اونامی طاشیمقده بولونمشدر . »

دیمکدن باشقه برنتیجه چیقارامادم وَبوله‌مادم .

* * *

(طریقت) وَ (مسلك) کلمه‌لری لغةً عین معنایی افاده ایدرکبی کورونورسه‌ده بینلرنده أینجه فرق واردر :

طریقت : اعزهٔ کرام طرفندن طوتولوب کوستریلن معنوی یول ،

مسلك : بالذات معنیً طوتولان یولدر .

دورهٔ اولی ملامیلرینك طریقتی دوغرودن دوغرویه (ابوبکر الصدیق) رضی الله عنه حضرتلرینه منتهی (طریقت صدیقیه) اولوب بوطریقت علیه‌ده سیرمنازل ایچون اختیار ایتدکلری مسلك ومشرب اعتباریله کندیلرینه (ملامی) ، مسلکلرینه (ملامیه) نامی ویرلمشدی .

مشارالیهم زماننده یعنی اوچونجی عصر هجریده (ادهمیه – اکبریه –

[١] سید مشارالیهك بو خصوصده : « خلقی نیچون کناهه صوقالم » دیدیکنی روایت ایدیورلر .

بایرامیه – بدویه – بکتاشیه – جلوتیه – چشتیه – خفیفیه – خلوتیه – دسوقیه – رفاعیه – زینیه – سهروردیه – شاذلیه – کبرویه – قادریه – مولویه – نقشبندیه – نوربخشیه – یسویه) کبی آداب وَارکان مخصوصه‌یی حائز وَاکثری صوکرادن شعبات عدیده‌یه منشعب ، طرق علیه تأسس ایتمه‌مش ایدی .

دورهٔ وسطی ملامیلرینك طریقتی علی المرتضی رضی الله عنه حضرتلرینه منسوب (طریقت علویه) شعباتندن (طریقت بایرامیه) اولوب مشارالیهم بوطریقتك سیر وسلوکنده ملامیهٔ قدیمه‌یی تقلیداً اختیار أیله‌دکلری طورومشرب اعتباریله (ملامی) نامنی بالذات آلمشلر وَطاشیمشلردر .

دورهٔ اخری ملامیلکنه کلنجه ؛ سید محمد نورالعربی نقشبندی وَخلوتی طریقتلرینی جامع وَایکیسندن‌ده تسلیك وارشاده مجاز اولدیغندن کمال الدین وَاحمد الصافی ودامادی عبدالرحیم افندیلر کبی افاضل خلفاسنه بو ایکی طریقتك اجازهٔ تسلیك وارشادینی ویرمشدر .

طریقت نقشبندیه (ذکر خفی) یه مأمور (صدیقیه) ، (طریقت خلوتیه) ده (ذکر جهری) یه مأمور (علویه) طریقتلری شعبه‌لری اولدیغندن سید مشارالیه باطن وظاهر سیرتین ومشربینی ایله بوطریقتلری تلقین ایتدیکی کبی، خلفای فاضله‌سی‌ده شیخلرینك اثرینی تعقیب أیله‌مشلر، سید مشارالیه‌ده ، کمال وَاحمد صافی افندیلرده هیچ کیمسه‌یه (ملامی) نامیله طریقت انابه‌سی ویرمه‌مشلردر .

سنین أخیره‌نك – اهل طریقت تعبیرنجه – أك « حال » صاحبی ملامیسی اوله‌رق فاتح تربه‌داری مرحوم (عمش افندی) طانینیردی . مشارالیه طریقت علیهٔ خلوتیه‌نك (چرکشیهٔ شعبانیه) اعاظم خلفاسندندر . طاهر

بك استادمز، سید محمد نور العربی نك وفاتنه یاقین سنه لرك بریسنده مشار الیه عمش افندینك اسكوبه كیده رك سید مشار الیهدن نقشبندیه اجازه‌سی ده آلمش اولدیغنی حكایه ایله‌مشدر .

عمش افندی ، قرق سنه قدر سورن مدت خلافتنده طالبین راه حقه هپ خلوتیه اجازه‌سی ویرمش ، اندر اوله‌رق نقشبندیلكه تسلیك ایتمشدر . كتب تصوفیه متتبعلرندن (س ...) بك بالمناسبه :

«عمش افندی مرحومه قارشی بیوك بر حرمت بسله‌ر و زیارتنده بولونوردم. كندیسنه نسبت معنویه‌ده پیدا ایتمك املیله ملامیلك انابه‌سی ویرمه‌سی نیازنده بولوندم . بكاده ، (ی .. ، ن ..) بكلرده‌ده خلوتی انابه‌سی ویردی . »

دیه حكایه ایتمشدر.

طرابلس غربده (نائب السلطان) مز افاضل فضلای وزرادن (شمس الدین پاشا) مرحومده عمش افندیدن مستخلف خلفای خلوتیه‌دن ایدی . پاشانك ایضاحه محتاج اولمایان فضل و كمالیله متناسب صلاح حالی ، ورع وزهدی ، برده آرالرنده موجود قدیم بر همشهریلك مناسبتی ایله عمش افندی پاشایی پك چوق سه‌ور ، برچوق زمانی مشار الیهك قوناغنده كچیرردی .

زمانك اڭ بنام ملامیسی طانینان عمش افندی (ملامیه) نامیله بر طریقت مخصوصه موجود اولسه ایدی ؛ هیچ شبهه یوق كه ؛ اول امرده افضل مریدانی اولان پاشای مشار الیهی او طریقه اسلاك ایدردی . پاشانك صفت رسمیهٔ ظاهره‌سی ـ وزارتی ـ بوكا مانعدر دینیله‌مز؛ چونكه بایرامیه ملامیلری میاننده وزراعظملر بیله موجود اولدیغنی یوقاریده یازدق .

زمانمزك كبار و خواصنجه معروف اولان صاحب مؤلفات بروسه‌لی محمد طاهر بك استادمزده (ملامیلك) ایله مشهوردر .

طاهر بك سید محمد نور العربی ایله ، كمال الدین ، عمش افندیلرله كوروشه‌رك و پیدای نسبت ایده‌رك مستفید و بالخاصه كمال الدین افندیدن واڭ صوكرا عمش افندیدن مستفیض اولمشدر . كندیسندن صورولسه ـ نته كیم صوردق ـ صاحب سئوالی قابل خطاب و فیض طریقتله نشوه‌یاب كوروسه كتم نسبته لزوم كورمه‌یه‌رك شوجوابی ویرر :

ــ طریقةً خلوتی ، مسلكاً و مشرباً ملامی‌یم .

طاهر بكده تام ملامی مشربی نمایاندر . تمیز و تحیزدن احترازی ، كندیسندن منفك اولمایان تواضعی ، سیر و خصال محموده‌سی ، هر كسه قارشی خیرخواهلغی ، وفاسی ، معلومات علمیهٔ متتبعانه‌سنی طالبینه افاده‌دن پك متلذذ بر استاد وضعیتنده ثباتی مشرب ملامیتانه‌سنك دلائلندندر . دیمك كه؛ سید محمد نور العربی‌ده (ملامیلك) عنوانی آلتنده بر طریقت تأسیس ونشر ایتمه‌مش ، بناءً علیه ملامیلك بیلدیكمز طرق علیه قبیلندن بر طریقت مخصوصه و مستقله اولمایوب طریقتلرك سیر وسلوكنده ملامیهٔ قدیمه سیرتنجه اتخاذ ایدیله‌بیله‌جك مسلك و مشربدن عبارت بولونمشدر . [۱]

* * *

[۱] عمش افندی مرحومه نسبت خصوصیه‌سی اولان حسین عونی افندی برادرمز بزه دیدی كه :

« ۹۳ مهاجرتنده (طرنوی) دن استانبوله كلن شیخم عمش افندی طریقته انتسابنی بزه ـ عیناً سویله‌یه‌جكم ـ شو وجه ایله حكایه ایتدی :

« چركشلی شیخ حاجی مصطفی افندی بكپازارلی شیخ علی افندی‌یی استانبوله كوندردی . (قوش آطه‌لی ابراهیم افندی) علی افندیدن آلدی . قوش آطه‌لی (بوسنه‌لی حاجی محمد افندی) یی استانبولده براقدی . (شیخ عمر خلوتی) یی (طرنوی) یه كوندردی . بنده طرنویده عمر خلوتی‌یه قاووشدم . بوسنه‌لی‌نك اڭ سه‌وكیلی مریدی (نیكده‌لی ـ فاتح تربه‌داری ـ شیخ بكر) ایدی . بو

رسول الله صلی الله علیه وسلمدن بالذات (مقام الختام) ی تلقن ایتدیكنی بیان ایدن سید محمد نورالعربی نك زماننده «علی ذوق اهل الشهود» وحدت وجود قائللرینك امامی اولدیغی حریری زاده (تبیان) نده ثبت أیلهمشدر. سیدمشارالیهك مقام ارشاده واصل اولان عرفای خلفاسنه ـ شیخ الاكبر محی الدین عربی نك بیله منشأنی بیانده دوچار استغراق اولدیغی ـ وحدت وجود مسألهٔ غامضهسنده احراز أیلهدیكی مرتبهیی تلقین ایتدیكنی اسكوبده عبدالاحد افندی مرحومدن دیكلهمشدم. مومیالیه توحیده عائد مباحثات ایله كچن بر ملاقاتمزده ـ خاطرمده قاله بیلدیكی قدر خلاصةً یازهجغم ـ شویله دیمشدی:

تربهیی ده بكا شیخ بكر ویردی. شیخ بكر بیوك آدمدر. (امی) ایدی؛ فقط پك چوق وقت معانیٔ قرآنیهیی بن اونك لساننده دیكلردم.»

«شیخم عمش افندی كندیسنه (ملامی) دینلمهسندن ممنون دكل؛ بالعكس زیادهجه مشمئز اولوردی. حتی بردفعهسنده بزه دیدیكه: «بز، او آدی یاساق ایتدك. برداها سویلهمهیك!»

برعصردن زیادهدوام ایتدیكی مروی اولان مدت حیاتنده كسوهٔ علمیهسنی ده كیشدیرمهمش اولان عمش افندی مرحومك طرز تسلیكی اهل طریقك مراسم معتادهٔ صوریهسندن عاری ایمش. كندیسنه نسبت وَاخذ انابت ایتمك ایستهینلری معنیً وَ «حالاً» ارشاد وتربیه وَنصیبهدار معارف ربانیه ایدرمش. حسین عونی افندی بونی حكایه ایدركن شونیده آكلاتدی: «مراسم صوریهیه احتیاج اعتقادیله انابه وَدرس طلبنده بولونانلره:

«استغفار ایدك، صلوات اوقویك، قرآن تلاوت أیلهیك. هرشیئی قرآنده بولورسكز.»

دیردی. كندیسیده او، اوزون سنین عمرینك یاریدن زیادهسنی أوكونده بررحله، رحلهنك أوستنده مصحف شریف اولدیغی حالده تلاوت قرآن ایله امرار ایتدی.»

زهی عمر مسعود؛ رحمه الله علیه رحمةً واسعةً.

«بز، ملامیون عندنده وجود مطلق، آنجاق وجود باریدر. افعالك، اوصافك كلیسی اللهه راجع وَعائد اولدیغی كبی وجوداولهرقده یكانه ذات باری واردر. افعالی، صفاتی، ذاتی بالتوحید ذوق وادراك ایدن سالك، حقدن وَحقك تجلیسندن باشقه برشی كورهمز. كندی وارلغنك بیله جناب حقك وارلغنده فانی اولدیغنی ذوقاً دویار. غایهٔ سلوكك اللهده فانی، الله ایله باقی اولمقدن، مقامات فنا وَبقانكده بونلردن عبارت اولدیغنی ینه ذوقاً آكلار. ایشته بوطرز تربیه وسلوك ایله قطع منازل ایدنلر حقیقة الحقایقه وقوف پیدا ایتمش اولورلر.»

بزم بوقاریده (توحید وَاقسام توحید) قسمنده سویلهمك ایستهدیكمز شیٔ، لعلی زادهنك سرگذشتندن نقل ایتدیكمز فقراتك (طریق اهل الجنة والمحبة) وَ (كسب معاش) فصللری محتویاتی، (مسلك العشاق) منظومهسی مندرجاتی عین مقصدی مبیندر. ذاتاً وحدت وجود قائللرینك جملهسی بو حقیقتی ناطقدر.

ذكراللهه كرك اسمادن، كرك مسمادن ابتدا ایدن طرق علیهنك كافهسنده تعقیب ایدیلن غایه عین غایهدر. یوقسه بوطرز تلقین وَتلقن سید محمد نورالعربی یه، اونك خلفاسنه خاص دكلدر. ألوِیركه؛ تلقین ایدن آكلایهرق تلقین ایدهبیلسین، تلقن ایدهنك فهم ووهمیده لایقیله آكلامه قابلیتی حائز بولونسون. وَالا اباحت وَتهاون شرع ایله باشلایان زندقه وَضلالات مهیادر!

وحدت وجود مسألهٔ غامضهسنده نظر دقت وَكمال بصیرتله كورولوب دوشونوله جك غایت اهمیتلی بر نقطه وار:

(وجودیهٔ ملحدیه) نامی ویریلن طاقم دییورلركه:

« عالم همه اوست » يعنى بوتون كائنات اللهدن عبارتدر .

بعض تصوف طاسلاقلرى بو « همه اوست » ى دستور وحدت وجود اتخاذ ايدەرك :

« كيم كيمه عبادت ايتسين » ديه احكام شرعيه‌يه اتباع وامتثالى ترك ايدييورلر ؛ چونكه دستور وفناعتلرنجه « عابدده ، معبودده اللهدر » .

بو زواللىلر وحدت وجوددن وحدت موجود لازم كله‌يه‌جكنى وموحودك وجود ظلى ايله تعين وموجويتنى دوشونه‌مه‌يورلر .

اونلرك « عالم همه اوست » دستورى (امام ربانى) نك وعزيز بن محمدنسفينك ديديكى كبى « عالم همه ازاوست » در .

« فانيست جهان دراو وفانيست »
« باقى همه اوست جمله فانيست »

صوفى ! چه فغانست كه من اين الى اين
اين نكته عيانست من العلم الى العين
ماالحاصل فى البين چه كوبى سفرى كن
چون خضر بجوى اين كهر ازمجمع بحرين
درمشرب توحيد بود وهم دوى كفر
درمذهب تقليد بود نفى دوى شين
اين وحدت محضست كه ازكثرت تكرار
كاه اربعه وكاه ثلاثه است وكه اثنين
عين است يكانه كه چو ازقيد تعين
افروز بدان نقطه بيرون آمد از وعين
(جامى) كمين انديشهٔ نزديكى ودورى
لاقرب ولابعد ولا وصل ولابين

خاتمة الكتاب

اخوان دينمدن همحالم اولانلره عرضم :

كتابمزك مقدمه‌سنده شريعت وطريقتى بورونجك بر كوملكه تشبيه ايده‌رك ديمش ايدك كه :

اوكوملكك طيش يوزى شريعت ، تنه تماس ايدن ايچ يوزى طريقت ، تنه تماسى حقيقت ، اوتماسدن حس ايديلن ذوق وحرارتده معرفتدر . بو ، اينجه ونارين كوملكك ايچ وطيش يوزلرينى بربرندن آييروب ايكيلك پيدا ايتمك ممكن اولماديغى كبى طريقتك‌ده شريعتدن آيرلماسى ممكن دكلدر ؛ چونكه آيريلقلرى ، غيريلقلرى يوقدر .

احكام شريعتدن بر ويا ايكيسنده وياخود داها زياده‌سنده اباحت وتهاون دكل ؛ قصور وتكاسل بيله كوملكك بر ويا ايكى قولنى تنك قوللرندن چيقارمق ، اوقوللرى كوملكسز براقمق ديمكدركه ؛ قوللرى كيه‌ميه‌مه‌ين كوملكك اقسام سائره‌سى بدنه ناصل اذا ويره‌جكى ايضاحه محتاج دكلدر .

احكام شرعيه‌ده بوس بوتون اباحت وغوايته صاپمق اوكوملكى تندن چيقاروب آتمق مثابه‌سنده‌دركه ؛ شريعتك آيرلديغى ، قالماديغى يرده نه طريقت قالير ، نه حقيقت ومعرفت .

طريقت ، احكام جليلهٔ شريعتدن ولو ذره قدر اولسون هيچ

بر شیٔ ترك واباحه ایتمه‌مش ، بالعكس طریقده تفیض وترقی احكام شریعته كمال تمسك وامتثال ایله ممكن‌الحصول اولدیغنی تقیید ایده‌رك شریعتی تأییدأیله‌مش ؛ واصلینك (رجوع) لری ده احكام مكلفیتی ادا ایچون اولدیغندن اوتأییدی مؤید بولونمشدر .

احكام جلیله‌سیله شرائع سالفه‌یی نسخ ایدن (شریعت محمدیه) بر اولدیغی كی اوشریعت علیه‌یه اتباع ایله وبرشیخ كامل ارشاددن مبایعه ایله كیریله‌بیله‌جك طریقمزده بردر واوده (طریقت محمدیه) در .

طومارمزك بعون‌الله تعالی انتشار ایده‌جك اجزاء متعاقبه‌سنده كوروله‌جكی اوزره شعباتیله برابر (١٥٠) دن زیاده برمقداره بالغ وجمله‌سی طریقت واحدهٔ محمدیه‌یه تابع بولونان طرق علیه‌ده تعقیب ایدیلن منتها نقطه ، غایهٔ خدا جویانه اصل‌الاصول ، اس‌الاساس ، منبع سرار توحید اولان طریقت محمدیه‌ده برلشه‌رك « لاموجود الاالله ـ « لیس فی‌الدار غیرالله » مقام ختم وأئمه واصل اولمقدر .

بو (١٥٠) بوقدر طریقت میاننده (ملامیلك) نامیله بر طریقت مخصوصه اولمایوب اوطریقتلرك جمله‌سنده اختیارایدیله‌بیلن طورومسلك ملامیانه واردر . بو ، اویله برطور ومسلكدركه؛ منسوبین صحیحه‌سنی عجب وریادن ، حب ماسوادن آزاده برصورتده غایهٔ مقصود اولان حقیقت واسطه‌سیله معرفته ایصال ایدر . بوندن دولایی عرفای اهل طریقت ؛ «هرطریقده غایه ملامیلكدر» دییورلر .

بوقاریده قسم مخصوصنه درج ایدیلن (مسلك‌العشاق) منظومه‌سی طریقتك وطریقده ملامیلكك مفید ومكمل برتعریفنامه‌سیدر .

احكام جلیلهٔ شریعته تمامیله اتباع وتوسل ، آداب جمیلهٔ طریقته رعایت وتمسكده اوتعریفنامه‌یه موافق احوال وافعال واطوار واعمال

ایله شریعت وطریقتی بری برندن آیرمقسزین تمثیل ایدنلر شبهه یوقدركه؛ أخیار وابراره التحاق ایتمش رجال‌الله‌در . ایشته اونلر هروجه ایله أللری أوپولمكه ، دعالری اغتنام اولونمغه مستحق ولایق ملامیلردر .

الحمدلله مسلمان اوله‌رق دوغدیغمز ایچون عائله‌لرمز آراسنده كوره‌رك ، مكتبلرده أوكره‌نه‌رك ، كتابلرده اوقویه‌رق بلله‌دیكمز آداب واركانندن باشقه صورتله اداء صوم وصلاته واوصوم وصلاتدن آز وچوق رفع واباحه‌یه قطعیاً امكان وجواز یوقدر .

شریعت وطریقت آیری ، غیری اولمادیغندن طریقت شریعتك اركان اصلیه‌سندن اولان صوم وصلاتی تنقیص دكل ؛ بالعكس تزیید ایتمش ، پیران ومشایخ طریقت ، اعاظم شریعت آراسنده هركون بش یوز ركعت نماز قیلانلر ، (صوم دهر) طوتانلر كورولمشدر .

حریری زاده تبیاننده سید محمد نورالعربی ایچون «عابد، زاهد ، مصلی» دیدكدن صوكرا «حجرهٔ عبادتنده خفیاً پك چوق نوافل قیلار وپك صیق‌اوروج طوتار برمرد كامل» اولدیغنی‌ده قید أیله‌مشدر .

شونی پك قطعی اوله‌رق بیلمه‌لی‌یزكه ؛ شریعتدن آز وچوق آیریلانلر ، اهل طریقت دكل ؛ ارباب زندقه وضلالتدر . بزدن چوق اول بودنیایه كلوب كیدنلر شریعتی‌ده ، طریقتی‌ده اوقدر اینجه‌أله‌یوب صیق طوقومشلركه ؛ بزه احكام شریعتك بالخاصه اقسام عباداتنده ، طریقتك آداب واركاننده اجتهاده امكان بوله‌بیله‌جك بوشلق ، وصول الی‌الله ایچون بعدالاكمال تمسكه احتیاج حس ایده‌جك نقصان بیراقمامشلر ، برطعام انفس ماحضر حالنده شریعت وطریقتی بزم پیشگاه بصیرتمزه بسط وفرش ایله « بویورك » دیوب كیتمشلردر . بزه دوشن شیٔ

سلف صالحينك مسالك صحيحه‌سنه سلوكدن عبارت اولوب بكتاشيلك، ملاميلك كبی عرفای طريقت مسالكنی عقائد ضاله‌لرينك تلقينه سپر اتخاذ ايله حاجی بكتاش وليدن دست انابت آلمش كبی بكتاشيلك طوری طاشييان، حمدون القصاردن نصيبه‌دار فيض اولمشجه‌سنه ملاميلك طاسلايانلرك دوشديكی غيای خسرانه دوشمه‌مكدر.

***

بعض اهل طريقتك ديللرنده بر كلمه، (برّانی) دينيلن خارجی قسممزك پيشگاه تتبع وتفحصنده‌ده بر مانعه وار: اسرار طريقت!

سر، اسرار دينيلن كتوميت ومستوريت انسانلری اللهه ايصال ايده‌جك طريقتلرده دكل؛ افساد واضلال ايليه‌جك مسلك وجمعيتلرده اولور. طريقتلر آداب قبولنی، غايهٔ مقصودينی آچيق بولوندرماليدركه؛ اهل ايمان فهم وادراكنك رهبريسيله متمنیٔ انابت اولسون.

اسرار طريقت يوق دكل؛ واردر وايكيدر:

١ — مريدك، عجب وزيادن توقی ايده‌رك سير وسلوكده‌كی ترقيات وتنزلاتنی مرشدندن باشقه‌سنه سويله‌مه‌مه‌سی.

ذاتاً بو سره اطلاعی كيمسه ايسته‌مز وايسته‌مه‌يه‌ده حق يوقدر.

٢ — بقا بالله مقامنه ايريشه‌رك حق ايله حق اولان مردان الٰهينك او مقامده ذوقاً دوياجاغی حالت.

ايشته بو، بر سردر بو بيتدركه؛ او مقامه واصل اولانلر اونی باشقه‌لرينه آچمق، سويله‌مك ايسته‌سه‌لربيله آچوب سويله‌يه‌مزلر؛ چونكه حق ايله حق اولمغی افاده‌يه السنهٔ بشرده قابليت بيان، قالب الفاظده سعهٔ اتيان يوقدر.

اواسرار طريقتی، اواذواق وصلتی آنجاق اومرتبه‌يه يوكسه‌له‌بيلن

مرادان الٰهی قالاً، قلماً دكل؛ حالاً ايله، ذوق ايله آكلارلر وداداررلر.

كتابمزك بو نقطه‌يه واصل اولديغی ليلهٔ مباركه‌نك فردای متباركنده بر مجلس عرفانده بر مصاحبت عارفانه‌يه تصادفله مستفيض اولدم:

اهل حال وكمالدن اولوب رحمت حقه قاووشمش اولان شيخ فيض الله افندی مرحومك نجل عارف وفاضلی مصاحبت حاريه‌نك واصل اولديغی (مقام الختم والاتم) ذوق وحالی ايچون بويوردی‌كه؛

— پدرم مرحومدن چوق دفعه رجا ايتدم. أك صوك رجام، عادتا مرحومی تضييق ايتمك، «دنيوی، اخروی سعادتنی، سلامتنی باباسنك ارشادندن بكله‌ين اولاددن‌ده أسيركه‌نيرمی؟» ديمك صورتيله واقع اولمشدی. مرحوم پك صيقلدی. وضعيتی ودوداقلرينك حركتی اظهار ذوق وصال ايتمك ايسته‌ديكنه دلالت ايديور، فقط لساننده قدرت نطق وانطاق بولامايوردی. بو حال ووضعيتده كچن دقيقه‌لر مرحومك شو جوابيله انتها پذير اولدی:

— اولادم! بنی صيقما. جناب حقدن تمنی ايدرم‌كه؛ سنی‌ده او مرتبه‌يه ايصال، او ذوق ايله شيرين حال ايتسين.

حق ايله حق اولونجه آكلاشيلير
ذوق وشوق حقائق وحدت
سويله‌مك ايسته‌ين‌ده سويله‌يه‌مز
چونكه سردر مقام ختميت

١٣ ربيع الاول ١٣٤٠ و١٢ تشرين ثانی ١٣٣٧

برنجی جزءك صوكی

تصحیح مخطره‌سی

کتابمزك ترتیب و تمثیلدن یاکلشسز چیقماسنی چوق آرزو ایتدك . موفق اوله‌مادق . بناءً علیه ترتیب سهولرینك مهم اولانلریچون بو صحیفه‌یی علاوه‌یه مجبور اولدق :

صحیفه	سطر	یاکلشی	دوغروسی
٥	١٨	میلامیلك	ملامیلك
٧	٢	اکترینی	اکثرینی
٧	١٠	هندن	هنددن
١٢	٩	تزهده	تزهدوَ
١٢	٢٤	مشارالیها	مشارالیهما
٢٢	١٠	شریعث	شریعت
٣٣	١٩	اوفاق بر ابالیلك	اوفاق بر لاابالیلك
٣٨	٢	قصبة	قصة
٤٩	١	انکشاف اتساعنی	انکشاف واتساعنی
٦١	١٨	تقدیس	تقدس
٦٤	٦	مسأله	مسألهٔ
٦٥	٢٠	یوقاویده	یوقاریده
٦٦	١١	ملامیلیلك	ملامیلك
٧٧	١	حقایق اولور کشف	حقایق کشف اولور
٨٤	٣	، اسعدیه)	، (سعدیه)
٨٤	١٣	بو(١٢) نجی سلسله‌نامه‌سی	بو(١٢)نجی شعبه‌سی سلسله‌نامه‌سی
٨٥	١	المعدول	المعدود
٩٦	٤	بوسطرده‌کی « طرفندن » فضله اولمغله طی ایدیله‌جك	

٣٧ نجی صحیفه‌ده (٢) نومرولو حاشیه بوصحیفه‌نك (٣) نجی سطرینه عائددر .

3237

طومار طرق علیه

دن

سلسلهٔ قادریه

مندرجات: افاده، عبدالقادر کیلانی حضرتلرینك سلسلهٔ نسبی. ولادت ونشأتی، ریاضت ومجاهداتی، سلسلهٔ نسبتی. رجال الغیب، توبه واعلان غوثیت، تتمه، خرقهٔ طریقت، خرقهٔ تبرك، خلفاء عظام غوثیه، ارتحال غوث افخم، انجال غوثیه، مبحث شعبات و تدقیق مناسبات (اسدیه، عبسویه، غنیهٔ قادریه، یافعیه، اشرفیه، هلالیه، اسماعیل رومیه، غربیه، خالصیه، هندیه، صمادیه، مقدسیه) شعبات قادریه‌سی. اذکار واوراد، اوراد یومیهٔ قادریه، ترجمه‌سی، شرحی متضمن لغاتچه، خاتمه

مؤلفی

ابورضوان: م. صادق وجدانی

تدقیق مصاحف ومؤلفات شرعیه مجلسنجه تدقیق ایدلمشدر

دار الخلافة العلیه — مطبعهٔ عامره

١٣٤٠ - ١٣٣٨

بهاسی

(٢٥)

غروشدر

صاتلدیغی مراکز:

باغچه قاپیسنده حرمانیا خانده: مرجع مصالح اداره‌خانه‌سی

باب عالی جاده‌سنده: کتابخانهٔ سودی

بایزیدده مالیه قارشیسنده: خطاط محمد شوقی افندی یازیخانه‌سی

یوسف پاشا چشمه: حاجی فیض الله افندی دکانی

حکاکلر چارشیسنده: حافظ عبدالعزیز وَ مخدومی حافظ محمد رائف افندیلرك (١،٢) نومرولو کتابجی دکانلری

۲ نجی کتاب

طومار طرق علیه

دن

سلسلۀ قادریه

مندرجات: افاده، عبدالقادر گیلانی حضرتلرینک سلسلۀ نسبی. ولادت ونشأتی، ریاضت ومجاهداتی، سلسلۀ نسبتی. رجال الغیب، توجه واعلان غوثیت، تمه، خرقۀ طریقت، خرقۀ تبرک، خلفاء عظام غوثیه، ارتحال غوث افخم، انجال غوثیه، مبحث شعبات و تدقیق مناسبات (اسدیه، عیسویه، غنیۀ قادریه، یافعیه، اشرفیه، هلالیه، اسماعیل رومیه، غریبیه، خالصیه، هندیه، صمادیه، مقدسیه) شعبات قادریه‌سی. اذکار واوراد، اورادیومیۀ قادریه، ترجمه‌سی، شرحی متضمن لغاتچه، خاتمه

مؤلفی

ابو رضوان: م. صادق وجدانی

تدقیق مصاحف ومؤلفات شرعیه مجلسنجه تدقیق ایدلمشدر

دار الخلافة العلیه — مطبعۀ عامره

۱۳۴۰ - ۱۳۳۸

اعظم اسماء آله عظيم . بسم الله الرحمن الرحيم

— حمدله —

أى خالق فردانهٔ اكوان وخلائق تبجيل جلالكده دينير : « جل جلاله »
أى مصدر انواع فيوضات وحقائق تحديث نوالكده دينير : « عم نواله »

— صلوله —

أى ، اول تكوينى خدلى متعالك اكوان وخلائق سا كا هپ تصليه خواندر
رحمنده ، نبوتده ، رسالتده كمالك مستغنئ افصاح براهين وبياندر

— ترضيه —

أى ، وارث علم نبوى شاه ولايت أى ، واقف اسرار خدا ، كان كرامت
عرفانكه ، احسانكه حيران اولوب عالم أيلر سا كا تعظيم ايله تقديم تحيت

ترضيه لحضرة فاطمة الزهراء رضى الله تعالى عنها

أى ، شب چراغ دودهٔ فخر جهان بتول أى ، نور عين ملجأ دارالامان بتول
تقديم ايدر تحيتى بر عبد آثمك لطفاً قبول أيله اونى هر زمان بتول

— ترضيه لحضرات سبطين رضى الله تعالى عنهما —

أى ، غرهٔ عيون رسول خدا حسن
أى ، نور چشم شير خدا مجتبا حسن
عالم خلوص قلب ايله تكريم ايدر سنى
واجب هميشه ترضيه واجب سا كا حسن

أى ، نو نهال روضهٔ آل عبا حسين
أى ، شهسوار عرصهٔ كرب وبلا حسين
ماتم نماى معركهٔ كربلا اولوب
عالم هميشه ترضيه أيلر سا كا حسين

— ترضيه لحضرات اصحاب رضى الله تعالى عنهم اجمعين —

أى مفاتيح كشور اسلام أى مصابيح آسمان هدى
عرض تعظيم ايدر فقيرانه سزه (وجدانئ) اسيرهوى

افاده

عبد راقم الحروفه، کوچوك یاشمدن بری پك چوق مراقد اولیازیارتی نصیب اولمشدر. بو زیارتلرك یادخاطراتی ایله تجدد ایدن انطباعات واحتساتی ایام ولیالیٔ حیاتمك مادیت ومعنویتمده فیض والهاملر اویاندیران اڭ انبساط بخش ساعاتی‌در.

۱۳۱۸ سنه‌سی نیسانده (بصره) ولایتی مکتوبجیلغنه تعیین اولونمش ایدم. حلب ـ بغداد طریقیله بصره‌یه متوجهاً حرکت ایده‌جکم کونی، علی الصباح مرحوم بابام کبی منسوبین قادریه‌دن اولان مرحومه والده‌م بنی اوطه‌سنه ایسته‌مش، اجابت ایتدم. معتادی وجه ایله سجاده‌سنك اوزرنده تسبیحنی چکییوردی. اشارتی اوزرینه یانی باشنه اوطوردم. قرائتنی، دعاسنی بیتیردکدن صوکرا اوچ دفعه اوزرمه اوفله‌یه‌رك:

— اوغلم! سلامتله کیت، سلامتله کل. (بغداد) ده پیرمی زیارت ایت. مبارك تربه‌سندن بنم ایچون بر آووچ توپراق آل، برابر کتیر. کفنمك ایچنه قویار، بنی مزاره اویله کوتورسین. صاقین اونوتمه!

دیمشدی. [۱] بغداده بالمواصله سادات رفاعیه‌دن اولان یول آرقه‌داشمله برابر نقیب الاشراف وخادم سجادهٔ بغداد سید عبدالرحمن افندی حضرتلرینك فضیلتخانه‌سنه مسافر واوچ کوندن عبارت اقامتم اثناسنده بریسی، سید مشار الیه ایله، دیکری بویوك مخدوم رشادتپناهیلریله برابر حضرت غوث اعظمك تربهٔ مطیبه‌سنی ایکی دفعه زیارتله مشرف وفیضیاب اولدم.

او تربهٔ پاکه کیردکن و سید مشار الیهك اشارت و ارائه‌سیله والده‌م مرحومه‌نك آرزوسنی تطمین ایچون اصل خاك مرقد پاك ایله تماس ایدرکن لسان حال وقالمك روح روح افزای جناب بازالاشهبی سلاملادیغی منظومهٔ

[۱] مرحومه‌نك نعش مغفرت نقشی خاك پاك تربهٔ منوره‌له معطر اولدیغی حالده مرکز افندی حظیره‌سنه دفن ایدلمشدر.

سلامیه‌یی نام نامیٔ غوث افخملرینه منسوب **طریقت علیه‌نك** سلسلهٔ مبجله‌سنی مبین **اولان** بو کتابمز **ایچون**ده فاتحهٔ مقال اتخاذ ایله‌دم:

السلام، أی قدوهٔ اسباط اولاد علی
السلام، أی عمدهٔ انجال احفاد علی
السلام، أی زبدهٔ معنای اوراد علی

السلام أی پیر اوتاد طریقت السلام
السلام أی سید سادات امت السلام

کحل چشمان جهاندر خاك پاك تربتك
اس فیض عارفاندر هر نقیر همتك
عروة الوثقای ارباب هدادر نسبتك

السلام أی هادیٔ راه هدایت السلام
السلام أی نادیٔ بالفیض وهمت السلام

خادم دین مبینسین، غوث رب العالمین
منجلیدر سنده انواع فیوض مرسلین
مستفیض همت ایت (وجدانی) یی حق الیقین

السلام أی منبع فیض وکرامت السلام
السلام أی صاحب فضل وولایت السلام

اعجز عباد سبحانی

خداوندکار ولایتی مکتوبجیسی أبو رضوان:
مصطفی صادق وجدانی بن مصطفی صادق بن
محمد فائق بن ولی الدین

سلسلۀ نسب

ارباب حقیقت ومعرفتك پیشگاه بصر بصیرتنده مقامات وکرامات علویه‌سی انوارینك لمعان هرآنی شویله طورسون ، اسامئ نامیه والقاب سامیه‌سنك تذکار واستماعی بیله حقایق بینان عرفان و بالخاصه طائفۀ عارفۀ مشایخ ودرویشان اوزرنده هیبت وحرمتله مشبوع حسلر اویاندیران (أبو محمد محی الدین عبدالقادر کیلانی) رضی الله عنه، پدر جهتندن (شریف حسنی) ، مادر جهتندن (سید حسینی) در. سلسلۀ نسب طاهری شو وجه ایله‌در :

الامام علی المرتضی کرم الله وجهه – و – بنت النبی فاطمة الزهراء رضی الله تعالی عنها

امام حسن المجتبی بن امام علی المرتضی
امام حسن المثنی بن امام حسن المجتبی
امام عبدالله المحض بن امام حسن المثنی
امام موسی الجون بن امام عبدالله
امام عبدالله الثانی بن امام موسی الجون
امام موسی الثانی بن امام عبدالله الثانی
امام داوود بن امام موسی الثانی
امام محمد بن امام داوود
امام یحیی الزاهد بن امام محمد

امام حسین ابنته فاطمة الزهراء
امام زین العابدین علی بن امام حسین
امام محمد الباقر بن امام زین العابدین
امام جعفر الصادق بن امام محمد الباقر
امام موسی الکاظم بن امام جعفر الصادق
امام علی الرضاء بن امام موسی الکاظم
امام محمد الجواد التقی بن امام علی الرضا
امام کمال الدین عیسی بن امام محمد التقی
امام عبدالله بن امام کمال الدین
امام محمود بن امام عبدالله
امام جمال الدین محمد بن امام محمود
امام عبدالله الصومعی الزاهد بن امام محمد

امام أبوصالح موسی جنکی دوست بن یحیی – و – ام الخیر امة الله فاطمه بنت عبدالله الصومعی

أبو محمد محی الدین عبدالقادر { بن امام أبوصالح موسی جنکی دوست
ابنت ام الخیر امة الله فاطمه

رضوان الله تعالی علیهم اجمعین

ولادت ونشأت

(محی الدین عبدالقادر) کیلانی (عشق) ایله دوغمش، (کمال) ایله عمر سورمش، (کمال عشق) ایله رب ذوالجلاله قاووشمشدر. بوندن دولایی در که؛ شاعر عرب :

« ان بازالله سلطان الرجال »
« جاء فی العشق ومات فی کمال »

دیمشدر. عشق : (٤٧٠) ده واقع اولان ولادت شریفانه‌سنی، کمال : (٩١) سنه‌دن عبارت عمر عزیز سیدانه‌سنی ، کمال عشق : (٥٦١) ده‌کی ارتحال غوثانه‌سنی اشعار ایدر .

(بازالله) : (بازالاشهب) کبی القاب جلیله‌سندندر . (جیلی) و (جیلانی) شکللریله تعریب اولونان (گیلانی) نسبتی مسقط رأسنك (گیلان) اولوشندندر. (گیلان) ، «بغدادك – دجله ساحلنده واقع – بر قریه‌سیدر» دینیلرده اولمش ایسه‌ده أصح اولان زمین ایرانك خطۀ مخصوصه‌سی بولونان (گیلان) در.

مبادئ علومی گیلانده تحصیل ایدن و صِغَرِ سننده کِبَرِ عمرینك کمال کراماتندن اشارات و علامات نمایان اولان شریف حسنی نسب و سید حسینی حسب محی الدین عبدالقادر (٤٨٨) ده (١٨) یاشنده اولدیغی حالده بغداده انتقال ایله (قاضی أبو سعید مخرمی)دن اخذ فقه ، (أبوالزکریا التبریزی)دن علوم ادبیه ، (أبوبکر المظفر) له سائر مشاهیر محدثیندن استماع حدیث ایده‌رك تدریس علومه و وعظه باشلامشدر .

پك آز وقت ایچنده تأمین ایله‌دیکی شهرت فاضلانه سرعت برقیه ایله منتشر وآفاقگیر اوله‌رق علماء زماننك امام و پیشواسی و – حنبلی المذهب اولدیغندن – حنابله‌نك‌ده شیخ ومقتداسی دینیله‌بیله‌جك مرتبه‌یه یوکسلمش ، خلقۀ تدریسندن پك بویوك علما وفقها یتشمه‌یه باشلامشدر .

ریاضت و مجاهدات

مجلس وعظی مجمع خواص وعوام، نادیٔ تدریسی مفیض علماء اعلام اولان شیخ الاسلام محی الدین عبدالقادر کیلانی بردن بره ترك تدریس ووعظ ایله خلوته چکیله‌رك ریاضته، براز صوکرا صحرالرده، بغداد، کرخ خرابه‌لرنده تك وتنها اختیار اقامت وانزوا ایله زهد وعبادته ونفس ایله جهاد اکبره باشلامش، بو اثناده اعاظم مشایخدن (الشیخ حماد بن مسلم الدباس) ایله صحبت ایده‌رك ایلك انابت طریقتی مشارالیهدن آلمش، تاج العارفین (ابوالوفاء کاکی)نك وسائر اعاظم صوفیه‌نك صحبتلرندن‌ده مستفید اوله‌رق شیخ حمادك نزدنده مجاهدانه سلوك چیقارمش ومشارالیهه داماد اولمشدر.

بغداد وکرخ خرابه‌لرنده مجاهداتی تام (٢٥) سنه سورمش، پك طاقت فرسا سلوکلر اختیاریله زخارف شهوات دنیا وسائر هر دورلو علائق ماسوادن تجرد وتعری ایده‌رك طور نور تجلیات اولدیغی صوك خلوتده تام (٤٠) کون هیچ بر شی یه‌مه‌دیکی کبی بر فرد بشر طرفندن یه‌دیریلنجه‌یه قدر بر شیٔ یه‌مه‌مه‌یه‌ده عزم وعهد ایتمشدر.

مجاهد اعظمك بو مجاهدات مدیده ایله واصل اولدیغی مرتبهٔ اعلایی بزم کبی ارباب قال ومقالك لسان ابکمی تقریر، رکیك الافاده قلمی تصویر ایده‌مز، اونی اهل حال آکلار. بونك ایچون او قسمه عائد تفصیلاته کیریشمه‌یه جرأت ایده‌مه‌یه‌رك یالکز شوراسنی پیش انظار اهل بصیرته عرض ایله اکتفا ایلرز:

برفرد بشر طرفندن یه‌دیریلنجه‌یه قدر اختیار ایله برشی یه‌مه‌مه‌یه عهد ایتدیکی صوك خلوتك صوك کونلرنده رجال الغیبدن بریسی یه‌مك کتیرمشدی. حضرت، عهدینه صادق قاله‌رق بوکاده أل سورمه‌مش؛ فقط درونلرندن (الجوع، الجوع) فریاد باطنیسی ظهور ایتمشدر.

زمان، عراقك، بالخاصه بغدادك بر چوق اولیا ایله فیضنثار ظهور اولدیغی بر دورهٔ کمال، بغداد مالامال اهل حال ایدی. درون گیلانیدن ظهور ایدن نالهٔ (الجوع)دن شیخ المعظم قاضی القضاة (أبی سعید مبارك مخزومی) ملهم اوله‌رق همان گیدوب سید عبدالقادری آرادی وخلوتکاهنده بولوب بی نصیبان سرّ وحالك آکلایه‌مایه‌جغی بر ادا ایله:

— یا عبدالقادر! بو نالش «الجوع» نه‌در؟

دیه صوردی و:

— نه اوله‌جق، نفسمك، آجلقدن فریادی؛ فقط روحم ربّمك حضور قدسیسنده مستغرق انواردر.

جوابنی آلدی. جناب أبی سعید رشادتخانه‌سنده طعامه دعوت ایتدیسه‌ده حضرت، اجابتی تأخیر أیله‌مشدی. جناب خضرك ظهور وتنبیهی ایله گیتدی، أبی سعیدی قاپیده منتظر بولدی. جناب رب الارباب اتمام فیضی یداُبی سعید ایله تقدیر بویورمشدی؛ مشارالیه أیله دهن پاك کیلانی‌یه لقمه، لقمه یه‌مك ویروب یه‌درمك صورتیله اطعام ایتدی، بعده خرقهٔ طریقتی گه‌یدردی.

بو، اتمام فیضك صوریسیدر. معنویتی وساطت جدعلیا جناب علی المرتضی ایله منبع فیض وکمال هر کمال اولان خواجهٔ کائنات علیه افضل الصلوات وأتم التحیات افندیمز حضرتلرندندر.

الشیخ السید عبدالقادر کیلانی، بو تکمل مادی ومعنویدن صوکرا بغداده رجعتله یکی باشدن عقد مجلس وعظ ونصیحت وارباب عشق وعرفانه تعلیم حقیقت ومعرفت ایتمکه ابتدار بویورمش وطریقت علیهٔ قادریه ایشته بو مجاهدات مدیده، اوندن صوکرا نصف عصر قدر دوام وامتداد ایدن ارشادات وافاضات علویه ایله تأسیسیاب کمال اوله‌رق انتشار وجهان اسلامی مستغرق فیض وانوار أیله‌مش وأیله‌مکده بولونمشدر.

سلسلهٔ نسبت

(طومار طرق علیه) مزك برنجی جزءنده تفصیل اولوندیغی اوزره اصل الاصول طرائق (طریقت محمدیه) در.

ذکراللهك اصول ایفاسی طرف اشرف حضرت رسالتپناهیدن چهاریار کزینه تلقین وچهاریار کزین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتی جانبندن ده امت محمدیه‌یه تلقین وتعلیم بویورلمش اولدیغندن بودورت واسطهٔ جلیلهٔ نشر وافاضه‌یه نسبتله (طریقت محمدیه) دن (طرق اربعه) میدانه کلمش، طرق اربعه‌ده مشارالیهمك اسامیٔ سامیه‌سنه اضافتله (صدیقیه)، (عمریه)، (عثمانیه)، (علویه) اسملریله بنام احترام اوله‌رق الیوم موجود وفیوضات مادیه و معنویه‌سی من کل الوجوه رونمود اولان طرق علیه، طرق اربعهٔ مذکوره‌دن انشعاب ایتمشدر.

ذکر جهری‌یه مأمور اولان (طریقت علویه) شعباتی کثیر وسلسلهٔ نسبتی‌ده - اخذوایصال طریقت ایدن مشایخ عظامك تعدد وکثرتی جهتیله - متعدددر. بومتعدد سلسلهٔ نسبتدن اك متعممی ودائرهٔ فیض وارشادینك وسعت وتعددی جهتیله‌ده اك مفخمی سید الطائفة الصوفیه (جنید بغدادی) رضی الله تعالی عنه متصل اولانیدر.

(طریقت علیهٔ قادریه) ده جناب جنید واسطه‌سیله (طریقت علویه) یه منتهی در.

جناب جنیدك شیخی (سَرِیّ السَّقَطی) ومشارالیهك شیخی ده حضرت (معروف کرخی) در. معروف کرخی حضرتلری شوایکی واسطهٔ جلیله‌دن اخذ طریقت ایتمشدر:

١ — امام علی الرضاء رضی الله عنه

٢ — الشیخ داود طائی قدس الله سره

امام علی رضانك سلسلهٔ نسبتی سلسلهٔ نسب احسبی کبی أب محترمی امام موسی الکاظم، امام جعفر الصادق، امام محمد الباقر، امام علی زین العابدین،

امام حسین السبط حضرتی واسطه‌سیله و (داوود طائی) نك سلسلهٔ نسبتی ده شیخ الافخم (حبیب الاعجمی) وسید التابعین (ابو سعید حسن بن یسار البصری) حضراتی واسطه‌سیله شاه ولایت امام علی المرتضی حضرتلرینه منتهی در.

طومار طرق علیه‌یی تألیف ایچون تتبعات و تدقیقاتده بولونور ایکن طریقت علیهٔ قادریه‌نك جناب (معروف کرخی) دن اوله عائد قسم علیاسنی شو اوچ صورتله بولدم:

١ — بن الصوفیه (سلسلة الذهب) عنوانیله مبجل خاندان نبوت ارکان جلیله‌سی اسامیسیله موشحدر.

٢ — سید التابعین (حسن البصری) دن اخذ فیض وطریقت ایدن مشایخ محترمه سلسله‌سی ایله مذهبدر.

٣ — اجازه‌نامه‌لرك متنده اولا سلسلة الذهب محرر ومتعاقباً «وبالروایة الاخری» استطرادیله سلسلهٔ مذهبهٔ مشایخ مذیل ومسطوردر.

خواجه‌زاده مرحوم (حدیقة الاولیا) سنه (١) رقمیله یازدیغمز سلسله‌یی قبول وتثبیت ایتمش، طریقت قادریه‌نك شیخ سید عبدالرزاقدن منتشر قوللردن عبدالحسینی قولی اجازه‌نامه‌لرنده‌ده عین وجه ایله محرر بولونمشدر.

طریقت قادریه‌نك مملکتمزده اك زیاده مظهر تعمم اولان و خلفای غوثدن الشیخ سید شمس الدین قولندن انشعاب أیله‌ین (اشرفیه) شعبه‌سی اجازه‌نامه‌لرنده‌ده (٢) رقمیله یازیلان سلسله ترجیح ایدلمشدر.

ینه شیخ سید عبدالرزاقدن اخذ فیض وطریقت ایدن نجل نجیبی شیخ سید عثمان الجیلی ایله حضرت غوثدن اخذ فیض وطریقت ایدن شیخ عبدالعزیزدن منتشر ومتسلسل قوللرك اجازه‌نامه‌لرنده‌ده سلسله‌نك قسم علیاسنده اولا سلسلة الذهب وثانیاً «وبالروایة الاخری» استطرادیله سلسلهٔ مذهبهٔ مشایخ محرر بولنمشدر.

مسرودات آنفه‌یه کوره سلسلهٔ نسبت قادریه‌نك قسم علیاسی ایکی صورتله مروی ومرعی وبوایکی روایتك جهت اقواسنی تعیینه صلاحیتم غیر مساعد وقدرتم غیر کافی اولدیغندن درویش راقم الحروف پیر طریقت عبدالقادر کیلانی حضرتلرینك سلسلهٔ نسبت طریقتلرینی بالضروره اوایکی روایتی جامع اوله‌رق قید وتثبیت أیله‌مه‌یی ترجیح ایتدم.

سلسلهٔ قادریه

— ۱ —

منبع فیض وکمال

۱ — سید الاولین والآخرین «محمد المصطفی» صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلری

۲ — أبو الحسنین امام علی المرتضی بن أبو طالب کرم الله وجهه ورضی الله عنه

۳ — أبو عبد الله امام حسین رضی الله عنه

۴ — أبو محمد امام زین العابدین علی « «

۵ — أبو جعفر امام محمد الباقر « «

۶ — أبو عبد الله امام جعفر الصادق « «

۷ — أبو الحسن امام موسی الکاظم « «

۸ — أبو الحسن امام علی الرضا « «

أبو سعید حسن بن یسار البصری رضی الله عنه — ۳

الشیخ حبیب الاعجمی قدس سره — ۴

الشیخ داوود الطائی « « — ۵

۹ — الشیخ الافخم أبو محفوظ معروف علی الکرخی قدس الله سره — ۶

۱۰ — « أبو الحسن سری السقطی « « — ۷

۱۱ — سید الطائفة الصوفیه جنید بغدادی « « — ۸

۱۲ — الشیخ أبوبکر دلف بن جعفر الشبلی « « — ۹

۱۳ — « أبو الفضل عبد الواحد بن عبد العزیز التمیمی « « — ۱۰

۱۴ — « أبو الفرج یوسف الطرسوسی « « — ۱۱

۱۵ — « أبو الحسن علی بن محمد بن یوسف القرشی الهکاری « « — ۱۲

۱۶ — قاضی القضاة أبی سعید المبارک بن علی المخزومی البغدادی « « — ۱۳

۱۷ ——————— ۱۴

پیر طریقت محی السنة والدین ، غوث رب العالمین أبی محمد محی الدین عبد القادر الکیلانی الحسنی الحسینی رضوان الله علیهم ورضوا عنه

رجال الغیب

محرر فقیر کبی عوامنز لساننده (رجال الغیب) حقنده (اوچلر ، یدیلر ، قرقلر) دیه برعنعنه واردر . هر دیکله دیکینی ، بلله دیکینی اونوتمایانلرمزک دیللرنده ده رجال مشار الیهمه دائر دورلو ، دورلو حکایات وروایات دائردر .

امهات کتب صوفیه یه مراجعت ایدرسه‌ك بو اوچلر ، یدیلر وقرقلری (اخیار) و (رجال الغیب) عنوان عمومیلری آلتنده القاب آتیه ایله ملقب بولورز :

(امناء الله ـ رجبیون ـ ضناین الله ـ زخائر الله ـ اولیاء عشره ـ رجال اثنی عشریه ـ ابدال ـ ابدال اربعه ـ ابدال سبعه ـ بدلاء اربعه ـ بدلاء سبعه ـ بدل ـ نقباء ـ نجباء ـ فرد ـ افراد ـ وتد ـ اوتاد ـ اوتاد اربعه ـ امامان ، امامین ـ قطب ـ قطب الاقطاب ، قطب اعظم ، غوث)

رجال مشار الیهم ، من عند الله ادارهٔ معنویه یه مأمور اولوب بری برینی بیلمه‌ین وکورمه‌ینلری ، ادارهٔ معنویه ده بری برینك امر واذننه مربوط وتابع بولنانلری ، خلقدن مستور اولانلری ، خلق ایله برابر بولوندقلری حالده ظاننمایان ، بیلنمه‌ینلری ، بری برینه نسبتله درجهٔ رفیع ووضیعلری واردر. بو درجات معنویه‌نك أك یوکسه‌ك مرتبه‌سی (قطبیت) ، اونك ده فوقی (قطبیت کبری : غوثیت) درکه ؛ خلافت معنویهٔ محمدیه‌در . هر عصرده بردانه بولونور . اهل ایمانك امام باطنی‌در .

رجال مشار الیهمك خلافت صوریه ومعنویه‌یی نفس نفیسلرنده جمع ایدنلری ده بولوندیغنی بیان ایدن (نفحات الانس) ترجمه‌سی :

« خلفاء اربعه و امام حسن و معاویه بن یزید وعمر بن عبد العزیز گبی رضوان الله علیه اجمعین » دییور .

رجال الغیب مشارالیهمه عائد تفصیلاتی (قاموس طرق علیه) منزه درج ایده‌جکمزدن بوراده یالکز قطبیت کبرادن بحث ایله‌یه‌جکز :

قطبیت، معنیً برمرتبهٔ علیا وغوثیت، برسلطنت اولیادرکه؛ اوکا استحقاق، اودرجه‌یه اعتلا یالکز کثرت عبادت وفرط ریاضت کبی مجاهدات ایله دکل: محض عطاء کبریا اوله‌رق توجیه خدادر .

نیجه اولیاء عظام، معنیً اومرتبه‌یه قدر یوکسلمشلر؛ فقط مظهر توجیه خدا اوله‌مامشلردر. بزم کبی مادیاتی بیله لایقیله کوره بیلمکده دوچار خطا اولانلره کوره عوام ناسدن صاییلان اولیه‌لری‌ده سبق ایتمشدرکه؛ مقام قطبیته من قبل الرحمن اصعاد بیورلمشدر. بونلر میانده مظهریت معنویه‌سندن — بدایت حالنده — خبیر اولمایانلری بیله اولمشدر .

سلطان العارفین (بایزید بسطامی) قدس الله سره السامی بیورمش که :

بنم زمانمده بیکلرجه ولی الله واردی. هپسی عبادت وریاضت، کشف وکرامت صاحبی ایدی؛ فقط قطبیت عصریه بردمیرجی‌یه توجه ایتمشدی. بن بونك سر وحکمتنه آکاه اوله‌مادیغمدن تعجب وحیرت ایچنده ایدم .

برگون چولوغنك، چوجوغنك، نفقه‌سنی تدارك ایچون کیجه‌لی، گوندوزلو صنعتیله مشغول اولان اودمیرجینك دکاننه کیتدم، سلام ویردم، بنی کورونجه پك سه‌ویندی، همان الیمه صارلدی واوپدی وبندن دعا رجا ایتدی، آرامزده شو محاوره کچدی :

— بن سنك آیاقلریکی اوپه‌یم، سن باکا دعا ایت .

— بن سکا دعا ایتمکله ایچرمده‌کی درد سکونت بولمازکه .

— دردك نه؟ سویله‌ده اوکا چاره آرایالم؟

— عجبا قیامت کوننده بوقدر عباداللهك حالی نیجه اولور؟ ایشته بنم دردم بو!

دیدی و آغلامغه باشلادی، بن‌ده آغلادم. او وقت سریمه ندا اولوندی‌که؛ «بونلر، نفسی، نفسی دیین خود اندیشلردن دکل؛ امتی، امتی دینلردندر.» آرتق توجیه قطبیته قارشی بنده اولان حیرت زائل اولدی. آکلادم‌که: بونلر قلب محمد اوزره واقع ومظهر حقیقت محمدیه‌لردر. بزم

دمیرجی‌ده اونلردن؛ فقط هنوز مظهر مکاشفه اولمادیغی جهتله کندوسنك قطبیتندن آکاه دکل؛ بناءً علیه کندیسنه جواباً دیدم‌که؛

— خلقك معذب اولماسندن سکا نه؟

— باکا نه‌می؟ بنم مایهٔ فطرتم آب شفقتله یوغورلشدر. اهل جهنمك بوتون عذابنی باکا یوکله‌دوب اونلر عفو اولونسه بن ممنون ودردمدن خلاص اولورم.

جناب بایزید، محاوره‌نك بونقطه‌سنده دیمش که :

« دمیرجینك دکاننده خیلی اوطوروب صحبت ایتدم. نمازده اوقومق ایچون مقدار کفایه‌دن فضله بیلمه‌دیکی سور قرآنیه‌یی اوکرتدم: فقط بن، اوت بن، ایشته او صحبتده قرق سنه‌در تحصیل وادراك ایده‌مه‌دیکم درجه‌یه ارتقا ایتدم. باطنم فیض ربانی ایله طولدی. او وقت بوس بوتون آکلادم‌که، سر قطبیت باشقه بر معنادر. فضیلت وعلم ایله، کثرت عمل ایله حصوله کلیر. استحصال اولونه‌بیلیر شی دکلدر؛ توجیه خدادر. »

قطبیت کبرایه یعنی غوثیته خاص بعض اوصاف وارکه؛ او، بزه شویله طورسون اعاظم صوفیه‌یه بیله عیان دکلدر؛ چونکه اصل قطب مظهر حقیقت محمدیه وجامع اسماء الهیه اولور.

(غوث) کلمه‌سی فی‌الاصل مدد ونصرت معناسنه‌در. غوثیت مرتبه‌سنه من عندالله ایصال اولونان ذات عالی ناصر ومددکار عوام واعالی اولدیغندن (غوث) تلقیب اولونور.

توجه واعلان غوثیت

الشیخ سید عبدالقادر گیلانی مجاهدات نفسیه‌یه باشلامادن اول اعلم واقفه بی مدانی ایدی . تام ربع عصر دوام ایدن مجاهدات ایله – من قبل الرحمن احسان بویورلمش اولان قابلیت علویهٔ ازلیه‌سی انبساط وانکشاف ایده‌رك اکمل واعرف معارف ربانی اولدی .

تکرار وعظ ونصیحته وبر طرفدن‌ده ارشاد افرادامته مباشرتندن صوکرا مواعظ عالیه وافاضات متوالیه‌سیله یوزلرجه، بیکلرجه افراد امت مظهر فیض رب العزة اولویور، نادیٔ مواعظی دارالتصوف بغدادك، عراق مغبوط البلادك اعاظم علما وافاخم صوفیه‌سی ایله طوبولوردی .

هر نظر دسنده جاذبهٔ قدرت صمدانیه لامع، هر موعظه‌سنده اسرار معرفت سبحانیه ملتمع ومجتمع ایدی . حلقهٔ تعلیم وارشادندن اعلام علما ، اکابر اولیاء، پیران طریقت یتیشییوردی .

حایهٔ علیهٔ فطرتی مایهٔ شرافت و سیادتله ، مادیت ومعنویتی خصائص خاصهٔ قطبیتله محلی ایدی. درجات رجال الغیبه‌دن اعتلا ایده‌رك قطبیت کبری، سلطنت اولیا توجیه کبریا اوله‌رق توجه ایدییوردی .

حضرت، کرسیده ایراد موعظه‌یه شو خطبه ایله باشلاردی :

« الحمدلله رب العالمین ، الحمدلله رب العالمین، الحمدلله رب العالمین . عدد خلقه وزنة عرشه ورضی نفسه ومداد کلماته ومنتهی علمه وجمیع ماشاء وخلق وذرأ وبرأ عالم الغیب والشهادة الرحمن الرحیم الملك القدوس العزیز الحکیم واشهد ان لا اله الا الله وحده لاشریك له الملك وله الحمد یحیی ویمیت بیده الخیر وهو علی کل شیء قدیر واشهد ان محمداً عبده ورسوله. ارسله بالهدی ودین الحق لیظهره علی الدین کله ولو کره المشرکون »

برجمعه کونی مجلس وعظی مالامال اعاظم ایدی. علما وفقها ومشایخك افاخمی‌ده حاضر ایدی . ازان جمله زمانلرنده علو مرتبت وکشف وکرامتله مشار بالبنان اولان اعاظم مشایخدن (علی بن هیتیٔ زریرانی، بقا بن بطو نهرملکی

سید شریف أبوسعید قیلوی ، موسی بن ماهین الزولی ماردینی ، أبوالنجیب ضیاءالدین عبدالقاهر سهروردی الصدیقی ، أبوالکرم معمر، أبوالعباس احمد جوسقی صرصری ، ماجد کردی، أبو حکیم دینار نهروانی ، أبوعمرو عثمان مرزوقة القرشی ، مکارم الاکبر ، مطر البادرانی ، چاکیر محمدی ، خلیفه بن موسی ، صدقة البغدادی ، یحیی مرتعش دوری، ضیاءالدین ابراهیم جونی ، أبو عبدالله دربامی، أبو عمرو عثمان بطایحی، قضیب البان موصلی ، أبوالعباس احمد بقلی یمانی ، أبوالعباس القرشی ، ذوالتصریف الظاهر ، تلمذی داود ، أبوعبدالله الخاصل العراقی ، أبوعمر شوکی، رجل غیب سیار ، سلطان مزین أبو بکر شیبانی خبازی ، أبو عباس الاستاذ، أبومحمد عیسی الکوسجی ، مبارك علی الجمیلی، أبوالبرکات عراقی، عبدالقادر بن حسن بغدادی، أبوالسعود الحریمی أبو عبدالله قاید الاوانی ، أبو القاسم عمر البزاز ، شهاب الدین سهروردی ، أبوالثناء نعال ، أبوحفص عمر غزال ، حسن فارسی ، أبومحمد علی بن ادریس یعقوبی ، عمر الکیمانی ، عباد البواب ، مظفر الجمال ، أبوبکر الحوامی المزین ، صاحب خطوه ، أبوعمر عثمان صریفینی، أبوالحسین جوسقی، عبدالحق حریمی، رئیس العلماء قاضی أبو یعلی الفراء) قدس الله اسرارهم حاضر ایدیلر . لسان علویت بیان گیلانیدن نبعان ایده‌جك زلال حقیقت ومعرفتله ریان اولمق ایسته‌یورلردی .

حضرت، بر معتاد خطبه‌سنی ایراد ایتمش، تقریر موعظه‌یه باشلامشدی. بو کون خطبه‌نك ایراد‌نده‌ده، موعظه‌نك آهنك تقریرنده‌ده بر باشقه‌لق، بر فوق العاده‌لك، غیر قابل تصویر بر علویت نمایان ایدی؛ چونکه ذات بحت باری قلب گیلانی‌یه تجلی ایتمشدی . او تجلیٔ صمدانی‌نك خروشانیٔ کبریا بینانه‌سیله حضرت دیدی که ؛

« قدمی هذه علی رقبة کل وَلِیّ لِلّٰه » [١]

---

[١] بونك صوك قسمی شو وجه ایله‌ده مرویدر : کل ولی وولیة »

بو ، (حسین بن منصور الحلاج بیضاوی) نك قول « أنا الحق » ی قبیلندن جوشانیٔ جذبه واستغراق دکل ؛ چونکه جناب عبدالقادر :

« حق ، بنی الطاق ایدر ، بن حقی انطاق أیلرم »

دیمه‌یه حال واستقبالك بوتون اولیاسندن أحق ایدی . أوت ، حضرت کیلانی بامر سبحانی واقع اولان بو بیانی ایله سلطنت اولیا اعلا ایدییوردی . زمانك قطب الاقطابی ، غوث صمدانیسی اولمشدی . حضار :

« علی رقبتنا ، علی عنقنا ، علی رأسنا »

تصدیقیله باشلرینی أکرکن الشیخ علی هیئتی زریرانی همان قالقدی ، کرسیٔ موعظه أوکونه کیتدی . حضرت غوثك مبارك آیاقلری آلتنه بویونی اوزاده‌رق : « هذا أتم » دیدی .

* * *

بو خروشان وفیضان او مجلس عالی‌یه منحصر قالمادی . حضرتك غوثیت اعلان ایدیشی عین ساعت وعین دقیقه‌ده بلاد بعیده‌ده بولونان اعاظم اولیانك‌ده سرینه معلوم ، سمع اطلاعنه منعکس اولدی :

طریقت علیهٔ رفاعیه پیر عالیسی أبوالعلمین السید احمد الرفاعی ، قدس سره العالی (أم عبیده) ده ، طریقت علیهٔ عدویه پیر محترمی الشیخ عدی بن المسافر (هکاریه) ده‌کی زاویه‌سنده ، الشیخ عبدالرحمن طفسونجی (طفسونج) ده ، الشیخ حیاة بن قیس حرانی (حران) ده ، الشیخ رسلان دمشقی (شام) ده ، الشیخ سوید سنجاری (سنجار) ده « علی رقبتی » دیه بویونلرینی أکمشلر ، نزدلرنده بولونوب بو وضع وتصدیقك سبب حدوث وصدورینی استیضاح ایدن مریدلرینه :

— شیخ عبدالقادر ، شیمدی بغدادده اعلان غوثیت ایتدی .

دیمشلردر .

(تلمسان) ده بولونان طریقت علیهٔ (مدینیه) پیر محترمی أبومدین شعیب بن حسین المغربی الانصاری التلمسانی قدس سره‌ده او دقیقهٔ اعلانده :

« اللهم انی اشهدك واشهد ملائکتك انی سمعت واطعت »

[یاربی ! سنی اشهاد ایدرم ، ملکلرکی‌ده شاهد طوتارم که ایشیتدم واطاعت ایتدم]

دیمش ، نزدنده‌کی مریدانك استیضاح حال وقال ایتمه‌سی اوزرینه حضرت کیلانینك اعلان غوثیت ایتدیکنی خبر ویرمشدر .

* * *

روایات ضعیفه ایله دکل ؛ تواترات عظیمه ایله ثابت اولان بو اعلان غوثیتدن دولایی‌درکه ؛ عبدالقادر کیلانی حضرتلری :

(قطب الاقطاب ، اعین الانجاب ، بدل الابدال ، فرد الافراد ، وتد الاوتاد ، اسد الرجال ، استاذ الوجود ، علامة الزمان ، شیخ الانس والجان ، جامع فضائل الامتنان ، قطب دائرة الوجود ، مالك ازمة الاصفیاء ، رئیس الصدیقین ، غوث الصمدانی ، فرد الرحمانی ، ذی الکأس النورانی ، جامع اشتات المعانی)

کبی تعبیرات ایله تبجیل وتقدیس اولونور . « چونکه طریق ذکر التهیده فنای مطلق ایله مستهلك بالذات ومتخلق بکمالات الافعال والصفات ایکن غوثیت مرتبهٔ اعلاسنه اعتلا ایله عبد محض رب منان وعبدیت محضه‌سنده تصرف تام وتمکین کامل ایله عالمینده بالله متصرف بر سلطان » اولمشدر .

تتمه

فرد جامع وقطب لامع اولان حضرت غوث ، اوزونه یاقین ، أورته بویلو ، کنیش صدرلی ، نحیف البدن . آچیق آلینلی ، بوغدای بکزلی ، اوموزلرینه ایرشه‌جك قدر اوزون صاچلی وصوت عالیلری بلند وهیبتلی ایدی .

مجلس وعظ وذکرنده فوق العاده ازدحام بولوندیغی حالده حضرت غوثك صوت هیبتداری کرسیٔ موعظه اطرافنده ناصل أشیدیلیر ایسه آخریات مجلسده اوطورانلرده عین عکس وهیبتله أشیدرلر ، علوم عالیه حقایقنه ، معارف ربانیه دقایقنه متعلق بیانات عرفانپناهیسی قارشیسنده لال وحیران قالیرلر وبو حیرتله او بیانات علویه‌یی ضبط وتحریره قادر اوله‌مازلر ایدی .

جناب بازالاشهبك مجالس موعظه‌ده‌کی بیانات علویه‌سی بهمه حال اهل مجلسك خواطر درونینه تماس یدر واونلرده‌کی ترددات ومشکلاتی حل أیلر ، بوندن طولایی سامعین بوتون اعضا وجوارح بدنلریله ساکت برحالده موعظهٔ حضرتی جان قولاغیله دیکلرلر ایدی . کیمسه‌دن أو کسورمك شویله طورسون . نفس آلندیغی بیله أشیدلمزدی .

مجالس موعظه‌ی اعلام علما وفقها واعیان مشایخ وعرفا ایله مالامال بولونور ، همان هر مجلسده یا موسوی ویا عیسوی غیر مسلملرك اهتداسی ویا سفهای امتدن برطاقلرینك توبه واستغفار ایله صلاح حال اکتسابی واقع اولوردی .

جناب غوثك تأثیر موعظه‌سیله اهتدا ایدن موسوی وعیسوینك (٥٠٠) دن وکسب صلاح ایله‌ین سفهانك‌ده (١٠٠٠) دن فضله اولدیغی ثابتدر .

*
* *

غوث افخم ، زمانینك زی علماسی اوزره البسه کییر ، أك بهالی ونفیس قماشلری اختیار ایدر ، عمامه‌لرنده طیلسان بیراقیردی .

رجال صوفیه ، اکثریتله البسه‌ده تمیز وتجرده دلالت ایده‌جك صورتدن متجرد بولوندیغی حالده جناب غوثك أك بهالی ونفیس قماشلر اختیار واکتسا ایدیشنی خوش کورمه‌مك کبی خواطره دوشه‌جك قارهٔلرمزه دیرزکه :

غوثیت مرتبهٔ علی الاعلاسنه ارتقا ایده‌رك بزم حضیض پست ومذلتمزدن أك دوربین کوزلرك بیله ترصد ایدوب کوره‌میه‌جکی قدر یوکسلمش اولان عبدالقادر کیلانی نزدنده أك قیمتدار شال لاهور ایله أك خسیس وسقط پلا سپارهٔ هندینك فرقی یوقدر . او قیمتدار شال حضرت کیلانی‌نك مادی ، معنوی موقعنه قیمت وشرف اضافه ایده‌بیله‌جك جهت ناقصه بوله‌مایه‌جغی کبی پلا سپاره کیمك‌ده حضرتك موقع رفیع وعالیسندن هیچ برشی تنقیص ایده‌مزدی ؛ چونکه اونك پیش نظر حکمتنده ایکیسی‌ده مساوی ایدی .

بزم درکهٔ جهل وغفلتمزده بولونانلرك کوزی دائماظاهری کوره‌بیله‌جکی ، ظاهرك نمایشنه مفتون ومجلوب اوله‌جغی جهتله حضرت غوث کندی یوزندن خلقه خیر ومنفعت تعلق واصابتنه ارادهٔ الٓهیه‌نك متعلق اولدیغنه واقف بولوندیغندن قیافت ظاهره‌ده علامت فقر اولان عبا وپلاس اختیار ایتمه‌مه‌یی موافق حکمت بولمش ، بو اختیار عالیسیله صدقات انتظار ایدن برمرد فقیر دکل ؛ رفیع ووضیع ، بلند وپست بوتون افراد بشره قارشی غنای تام طبعه مالك بر ملك الاولیا اولدیغنی کوسترمشدر . [١]

بزه خطاباً « حب الدنیا رأس کل خطیئة » بویوران رسول کبریا افندیمز حضرتلری بوحکیمهٔ جلیله ایله دنیایه محبت ایتمه‌مه‌یی یعنی : محبت دنیایه اسیر ومغلوب اوله‌رق اللهی ، الله‌ه قوللغی ، عقبایی ، اونك عقوباتنی اونوتمامایی

[١] حضرت غوث تحصیل وتدریس مدتجه بیله کیمسه‌دن صدقات قبول ایتمه‌مش ، کد یمین وعرق جبین ایله کچنمشدر .

امر بويورويور. اللهك يه‌يوب ايچمه‌سنى، گه‌يوب زينتله‌نمه‌سنى حلال قيلديغى شيلردن و (خطابيات) كتابمزده تفصيلى يازلديغى اوزره اللهى، اللهه قوللغى اونوتمايان وبيراقمايانلرى دنيالنى يعنى: ثروتى؛ حتى ثروت عظمايى استحصال ايچون چاليشمقدن منع ايتمه‌يور. بالعكس ترغيب بويورمشدر؛ چونكه عبادت قوته وقوت؛ صحته وصحت؛ حسن تغذى ومعيشته وحسن تغذى ومعيشت؛ نقد وثروته واستحصال ثروت؛ سعى وغيرته متوقفدر. ديمك كه عقبا دنيا ايله قازانيلير. مسلمانلر؛ دنيايى قازانمغه چاليشمازلرسه هم دنياده پامال واسير؛ هم عقباده معاقب وخسير قاليرلر. ربمز تعالى وتقدس حضرتلرينك:

« كلوا من الطّيّبٰتِ وعملوا صالحاً انى بما تعملون عليم »

« وكلوا مما رزقكم الله حَلٰلاً طيباً .. »

« يٰبنى آدم خذوا زينتكم عند كل مسجد وكلوا واشربوا ولاتسرفوا انه لايحب المسرفين »

« يا ايها الذين آمنوا لاتحرموا طَيِّبٰتِ ما احل الله لكم ولاتعتدوا ان الله لايحب المعتدين » .

كبى اوامر و مساعدات آلهيه‌سنه مظهر اولان مسلمانلر اسراف وحرامه صاپمادقدن؛ اللهه قوللقدن آيرلمادقدن صوكرا اللهك طيب وحلال قيلديغى يه‌يوب ايچمكدن؛ گه‌يوب زينتله‌نمكدن ممنوع دكلدرلر.

برمرشد كاملك ديديكى كبى » هنر شاب ايله شكرى ، باقلا ايله باقلوايى مساوى طوته‌جاق مرتبهٔ كماله واصل اولمق » يعنى شكرى وباقلوايى رفيع ، شاب وباقلايى وضيع كورمه‌يوب ايكيسنه‌ده عين نظرله باقمقدر.

غوث اعظم حضرتلرى يوقاريده‌كى ايضاحات ايله عرض ايتمك ايسته‌ديكمز كمالك ذروهٔ اعلاسنه ارتقا ايتمش اكمل كاملين بولونديغندن البسه‌ده قماشك أك نفيس و قيمتدارينى گه‌يمش ، چوق دفعه‌لر اولمشدركه : اولباسلرى اوته‌كينه، بريكنه بخش ايديويرمشدر.

* * *

حضرت غوث، سريع الدمعه ، كثير الهيبه، مجاب الدعوه، كريم الاخلاق، طيب الاعراق ايدى . كتابلر كرامات غوثانه‌سيله ، لسان عرفان بيانندن صدور ايدن حكم آلهيه ايله مالامالدر .

بغدادك (أبى سعيد) مدرسه‌سنده فقه حنبلى اوزره افتا ايدردى . زمانتك أك كوچوكندن أك بويوكنه، خليفه‌سنه قدر بوتون افراد وار كانندن تعظيمات و احترامات كورور ، جمله‌يى امرينه تابع و منتظر بولوردى . بو مظهريت باشقه‌سنه نصيب اولمامش، كنديلرينه قارشى بحسب البشريه صورى ويا باطنى حقد وحسد، حس رقابت بسله‌مك واديسنه صاپان بر شرذمهٔ قليله درحال حبط وعقاب كورمشدر .

خرقه كيمك

زمان ارشاد وافاضه‌لرنده دوغرودن دوغرويه غوث اعظم حضرتلرندن فيض آلانلرك (۱۰۰) بيكه واقطار جهانه انتشار ايدن خلفاسندن استرشاد أيله‌ينلرك‌ده (۱۰۰) بيكلره بالغ اولديغى وايران ، يمن ، حجاز ، شام، مصر كبى مراكز مهمهٔ اسلاميه افاضل علما ، اعاظم فقهاسنك كنديلرندن اخذ علوم و كسب فيض أيله‌دكلرى و بونلرك برقسم مهمى جناب غوثدن خرقهٔ طريقت وبعضيلرينك خرقهٔ تبرك گه‌يدكلرى مناقب قادريه‌دن باحث كتابلرده مذكوردر . اهل طريقتجه معلوم اولديغى اوزره (خرقهٔ طريقت) ايله (خرقهٔ تبرك) آراسنده فرق واردر .

خرقهٔ طريقت : «وصول الى الله» مقصد اقصى الغايه‌سى بهمه حال برمرشد كاملدن مبايعه ايله يعنى انابه آله‌رق برطريقته انتساب ايله ممكن الحصولدر . تفصيلى سلسله‌نامهٔ مخصوصنده يازلديغى اوزره (أوزبيلر) ك ظاهرده

شیخلری یوق ایسه‌ده استرشاد وارشادلری کندی کندینه حاصل دکل ؛ سنه‌لرجه اول ارتحال ایتمش برشیخك مدد روحانیتیله واقعدر .

احکام شرعیه‌یه تمسك تام ایله برابر برطریقت علیه‌یه انتساب ایدن بر مسلمان ایچون اوطریقده تفیض وترقی ایکی صورتله حاصلدر :

١ — شیخك نظر وتوجهنده‌کی قوت .

٢ — مریدك فطرتنده‌کی استعداد وقابلیت .

مرشدك نظر وتوجهی قوتلی، مریدده قابلیتلی اولورسه اومرشد مریدینی برتوجهده مرتبهٔ ولایته ایصال ایده‌بیلیر. کتب صوفیه‌ده بونك برچوق امثالنه عائد روایات موثوقه مندرجدر. ایکی طرفده ضعیف ویامریدك قابلیتی مجاهدات ایله تربیه‌یه محتاج بولونورسه اواحتیاجك اندفاعیله مریدك تکملنه قدر بکله‌نیر.

برطریقه انتساب وذکراللهه مواظبت ایله قطع منازل ایده‌رك مرتبهٔ ارشاده واصل اولانلره شیخلرندن کوردیکی ارشاد وتربیه دائره‌سنده ارشاد وتربیهٔ طالبینه رخصت و مأذونیتی متضمن شیخی طرفندن بروثیقهٔ مختومه ویریلیرکه؛ بونك اهل طریقتجه اسمی (اجازه‌نامه ـ خلافتنامه) در. [١] ایشته بویله براجازه‌نامه‌یه ویرمه‌یه (الباس خرقه: خرقه کیدرمك) و آلمغه‌ده (لبس خرقه : خرقه کیمك) دینلمکده و مراسم وادعیهٔ مخصوصه ایله (تاج) کیدیرلمکده‌در . [٢] ایشته (خرقهٔ طریقت) بودر .

---

[١] اوائلده بویله اجازه‌نامه‌ویرمك معتاد، بکده عمومی براعتیاددکل ایدی. ارباب تشیخك ـ شیخلق طاسلایانلرك ـ ظهور وتکثری اوزرینه احداث وتعمیم ایدلمشدر . معمافیه بوده سوءاستعماله معروض اولمش ، تشیخی منع ایده‌مه‌مشدر . بوندن دولایی اولسه کرککه بغداد مفتئ اسبقی مشهور زهاوی افندی :

« دین مبین احمد مرسل بباد داد »

« درسنیان تشیخ ودرشیعه اجتهاد » دیمشدر .

[٢] وقتیله خرقه‌ده کیدیریلیرایمش. بوخرقه بیلدیکمز کیجه‌لری ویا جبه، لاطه آلتنه کیدیکمز خرقه‌لر قبیلندن دکل ؛ هرطریقته مخصوص انواع عدیده‌سی واردی. زمانمزده طیش اباسنك (جبه ، حیدریه) دیدیکمز شکلنه ، بونلرك کنیش قوللوسنه انحصار ایتمش کبی‌در . یالکز طریقت علیهٔ مولویه‌جه وبعض بویوك درکاهلر مشایخنجه عنعنهٔ قدیمه محافظه ایدلمشدر .

خرقهٔ تبرك : برمرشددن خرقهٔ طریقت کیه‌رك احراز خلافت ایتمش برمنتسب طریقت ، دیکر طریقه منسوب برشیخ کامله تصادف ومصاحبتله مستفید ومستفیض اولورسه اوکاده نسبت ومربوطیت معنویه پیدا ایتمش صاییلیر. بوکاده (خرقهٔ تبرك) دینیلیر . خرقهٔ تبرك خرقهٔ طریقتك بخش ایتدیکی صلاحیت ارشادی ویرمه‌دیکندن بویله خرقهٔ تبرك کیینلر کیدیرنلرك خلفای معنویه‌سندن عد اولونورلرسه‌ده اومرشدك طریقتنی نشر ایده‌مزلر .

متعدد طریقه انتساب ایله هپسنده احراز مرتبهٔ خلافت ایده‌رك خرقهٔ طریقت کیوب اوطریقتلرك هپسنی نشرایدنلرده پك چوق کورولمش، الیوم بوصورتی تمثیل وتقلید ایدنلرده موجود بولونمشدر .

طرق عدیده‌یه انتساب شروط واصوله تابعدر . ابتدا برینه انتساب ، چالیشه‌رق خلافت احراز واکتساب ایتدکدن صوکرا بو انتسابه صادق و مربوط قالمق شرطیله دیکر بر طریقه داها کیریله بیلیر . ایکی ویا اوچ طریقه بردن انتساب ایله هپسندن فیضیاب اولمق ایسته‌ینلر سیر وسلوکده یاری یوله بیله وارامامشلر . مجاهدهٔ نفسیه‌ده آییشوب قالمشلردر .

خلافت قولای وهرفردك عهده‌سندن کله‌بیله‌جکی قدر خفیف بروظیفه دکلدر . چونکه ارث وانتقال ایله دکل ؛ سعی وکمال ایله احراز اولنه‌بیلیر . آغیر بروظیفهٔ معنویه‌در . ضیا پاشا مرحوم :

« هرتاج کیین چوالسزی ادهمی صانیرسین »

دیه بیهوده سویله‌مه‌مش ، بویله بر مصراع ایله بویوك برحقیقته ترجمان اولمشدر .

اخذ دست انابت ویالبس خرقهٔ طریقت ایکی صورتله اولور :

١ — بوقاریده یازلدیغی اوزره بر مرید برمرشددن هم انابت ، همده سیروسلوکده قطع منازل ایده‌رك مرتبهٔ ارشاده ارتقا ایله اجازهٔ خلافت آلیر.

٢ — برمرشددن انابهٔ طریقت آلیر، مرتبهٔ کماله وصولنده دیکر مرشددن

خرقهٔ طریقت گیر. نیته‌کیم غوث افخم حضرتلری - بوقاریده قسم مخصوصنده حکایه ایدلدیکی وجه ایله - طریقتی امی ؛ فقط تاج العارفین اولان الشیخ (حمادالدباس) دن آلدی ، خرقهٔ طریقتی قاضی القضاة (أبوسعیدالمبارك) دن گیدی. برشیخدن طریقت آلمق، دیکرندن استکمال فیض ایتمك کیفه، آرزویه تابع دکل ؛ نصیبه ، تقدیر ازلی‌یه باغلیدرکه ؛ تقدیر لایتغیر ربانی یاسوق صورتیله ویاپیر مرشد معظمك روحانی دعوتیله تجلی نمای ظهور اولور .

بوایکی صورتك شواهدینی کتابمزه عائد رجال ایله عرض ایده‌یم :

(اشرف زاده الشیخ عبدالله رومی) بدایت حالنده بایرامی وپیر مفخم حاجی بایرام ولی‌نك دامادی ایدی . سیروسلوکی قاین پدری نزدنده اکمال ایدییوردی. [١] حاجی بایرام ولی ظاهراً، باطناً اولادی مثابه‌سنده بولونان، سیروسلوکنی اتمام ایدن بوقابلیتلی مرید ودامادینه خرقهٔ طریقت گیدر‌ه‌مش، حمایه، حفید رشید کیلانی الشیخ سید حسین الحموینك نزد ارشاد وعرفانینه سوق ایتمشدر .

بوسوق ، حاجی بایرام ولی‌نك کشفاً نصیب ازلی‌یه مطلع اولدیغنك شواهدندن عد اولونه‌بیلیر .

اشرف زاده مرید بایرامی اوله‌رق حمایه کیتدی ؛ فقط شیخ کامل قادری اولدیغی حالده آنادولویه ، ازنیقه - مسقط رأسنه - کلدی. طریقت قادریه‌ده نام نامیسنه منسوب شعبه‌نك مؤسسی وطریقت قادریه‌نك (پیرثانی) سیدر.

شیخ (اسماعیل الرومی) سوق استعداد ازلی ایله (بانصا) قریه‌سندن طوسیه‌یه کله‌رك تحصیل علومه باشلادی . طریقت علیهٔ خلوتیه مشایخندن احمد افندی‌یه انتساب ایتدی . فطرتنده‌کی قابلیت مخصوصه ایله مرتبهٔ ارشاده

---

[١] اشرف زاده‌نك سیر و سلوکنه مرکز اولان « چله‌خانه » آنقره‌ده حاجی بایرام ولی جامع شریفنك آلتنده الیوم موجوددر . شیخ (آق شمس الدین) ك و « محمدیه » صاحبی یازیجی زاده‌نك چله خانه‌لری‌ده اوراده‌در . ولایت مکتوبجیلغیله آلتی بوچوق سنه قدر آنقره‌ده بولوندیغم صیره‌ده بالدفعات زیارتلریله مشرف اولدم،

کلدیکی صیره‌ده برکیجه رؤیاسنده کوردیکی برشیخ محترم ، غوث افخم کندیسنه :

— سن ، بکا ، بغداده کل .

دیدی ، همان اجابت و « عاشقه بغداد یاقیندر » مثلنه ماصدق تشکیل ایده‌جك برسرعتله بغداده کیتدی، اوراده خادم سجادهٔ بغداد نقیب الاشراف شیخ سید (فیض الله) افندیدن تجدید بیعتله بر اربعین خلوتی چیقاره‌رق قابلیت فطریه‌سی پك چابوق اثر کمال کوستردی ، طوسیه‌ده مرید خلوتی ایکن بغدادده شیخ قادری اولدی . ینه حضرت غوثك :

— یا رومی ! رومه‌کیت ، طریقتمی نشر ایت .

تبلیغ معنویسی ایله و تبرکاً (اسماعیل رومی) نامیله آنادولو و روم ایلیده دولاشه‌رق (٤٠) قدر قادریخانه بنا واعمار ایتدکدن صوکرا استانبوله کلدی . الیوم معمور اولان (قادریخانه) یی تأسیس ایله بیکلرجه مریدان ومشایخ یتشدردی . طریقت قادریه‌ده نام سامیسنه منسوب شعبه‌نك مؤسسی وطریقت مشارالیهانك دیکر (پیر ثانی) سیدر .

استانبولده ابتدا مهر قادری وضع ایدن، بیاض چوخادن سکز ضلعلی تاج احداث ایله‌ین و « دوران ذکری » نی ایلك اول یاپان مشارالیهدر .

خلفاء عظام غوثیه

غوث افخمدن علماً ، عرفاناً ، معنیً ، مادةً استفاضه ایدنلرك پك چوق اولدیغنی یوقاریده یازمشدق . بو استفاضه بریسی : (خرقهٔ تبرك) ودیکری (خرقهٔ طریقت) گیمك صورتیله واقع اولمشدر . خرقهٔ تبرك گینلرك اعاظم مشاهیری بروجه آتی‌در :

١ — (طریقت علیهٔ مدینیه) پیر جلیلی شیخ العاشقین أبومدین شعیب المغربی الانصاری التلمسانی .

[اعلان غوثیت مبحثنده یازلدیغی اوزره حضرت عبدالقادرك غوثیتنی تصدیق ایتمش ، برای حج مکهٔ مکرمه‌یه عزیمتنده عرفاتده غوث افخمه ملاقی اوله‌رق خرقهٔ تبرك گیمشدر .]

٢ — مشاهیر مشایخ سهلیه‌دن امام قدوه أبو عمرو عثمان بن مرزوق سلامة القرشی المصری .

[مشارالیه‌ده حجده أبو مدینله برابر بولوندیغندن عرفاتده حضرت غوثدن خرقهٔ تبرك گیمشدر .]

٣ — سراج اولیا الشیخ علی بن هیتیٔ زربرانی .

٤ — تاج اصفیا الشیخ بقا بن بطو نهر ملکی .

[مشارالیهماده حضرت غوثك اخص محبانندن اولوب اکثریا برابر بولوندقلری جهتله جناب غوثدن خرقهٔ تبرك گیمشلردر .]

٥ — (سهروردیه طریقت علیه‌سی) پیرجلیلی شهاب الدین سهروردی .

[مشارالیه حال شبابندن اعتباراً حضرت غوثدن مستفیض بولوندیغندن خلفای غوثیه میاننده مذکور ایسه‌ده مشارالیه ارادت اعتباریله عم اکرمی شیخ کبیر (أبوالنجیب عبدالقاهر ضیاءالدین سهروردی) یه منسوب وبر طریقت مستقله مؤسسی اولوب حضرت غوثه نسبتی خرقهٔ تبرك گیمك صورتیله‌در .]

یوقاریده یازیلان واعاظم اولیاءاللهدن بولونان بش ذات غوث افخمك خلفای معنویه‌سنك الك بیوکلریدر .

جناب غوثدن خرقهٔ طریقت گینلرك مشاهیری‌ده بروجه آتی‌در :

١ — قاضی أبو یعلی بن فراء .

٢ — شیخ أبو عمر عثمان بن اسماعیل سعدی .

٣ — مفتیٔ مصر أبو علی حسن بن رافع الانصاری الدمیاطی .

[مشارالیهم اعاظم علما وفقهای اسلامدن ایدیلر .]

٤ — امام عبدالله عبدالغنی بن عبدالواحد المقدسی .

٥ — امام أبو عمر محمد بن قدامة المقدسی .

٦ — امام أبو اسحاق المقدسی .

٧ — امام موفق الدین المقدسی .

[مشارالیهمده خلفای عظام غوثدن اولوب طریقت قادریه‌یی قدس حوالیسنده نشر ایتمشلردر .]

٨ — قدوة الاولیا أبوالحسن علی بن ابراهیم الحدادالیمنی .

[مشارالیه‌ده خلفای غوثدن اولوب یمنده طریقت علیهٔ قادریه بو ذات واسطه‌سیله انتشار ایتمشدر .]

٩ — شیخ جلیل القدر أبو محمد عبدالله الاسدی .

[مشارالیه برای ملاقات حجه گیده‌رك حضرت غوث طرفندن الباس خرقهٔ خلافت بیورلمشدر .]

١٠ — شیخ أبو حفص عمر بن احمد الیمنی .

[مشارالیه وسعت علمنه بناءً (البحر) عنوانیله مشهوردر .]

١١ — سید الاولیا أبو محمد عبدالله البونی .

[مشارالیه (اسدالشام) نامیله بنام بر ولی‌اللهدر .]

١٢ — شیخ الاسلام ابراهیم المکی العلبکی البطایحی .

[بو ایکی ذات‌ده جناب غوثه منسوب اولوب ؛ فقط خرقه‌لری اعاظم خلفای غوثدن الشیخ ابو عبدالله محمد البطایحی طرفندن الباس اولونمشدر .

١٣ — امام أبوالبقاء العکبری الضریر .

١٤ — مفتیٔ عراق شیخ أبوبکر عبدالله بن حمزة التمیمی الصدیقی .

١٥ — شيخ أبوعبدالله محمد بن احمد البلخى .
١٦ — شيخ القدوه أبوعمر عثمان الصريفينى .
١٧ — شيخ عارف وواعظ مشهور أبومظفر منصور بن مبارك الواسطى .
١٨ — سيد شريف أبوعبدالله محمد خضر الحسينى
١٩ — شيخ أبوالحسن على المعروف بابن الحمامى .

[مشارالیهم‌ده جناب غوثك اعاظم خلفاسندندر .]

٢٠ — خادم الغوث شيخ مظفر الجمال .
٢١ — خادم الغوث شيخ أبو محمد شاور سبتى .
٢٢ — بواب شيخ عباد .
٢٣ — شيخ أبوبكر حمامى .
٢٤ — شيخ أبومحمد داوود الحائك .
٢٥ — شيخ صدقة البغدادى .
٢٦ — شيخ أبى محمد يونس بن يحيى هاشمى .
٢٧ — شيخ أبوالسعود احمد الحريمى العطار .
٢٨ — شيخ أبو عبدالله قائد الاوانى .
٢٩ — « محمد بن عبداللطيف ترمى .
٣٠ — « عمران كيمانى .
٣١ — « عبدالملك زيال
٣٢ — « محمد الازهرى الصريفينى .
٣٣ — « أبو محمد مفرج نيسانى .
٣٤ — « سيد أبوالفتح هاشمى .
٣٥ — « أبوالخير محمد بن غنية .
٣٦ — « أبوخضرمى عمر الغزال .
٣٧ — « خليل الصرصرى .
٣٨ — « على بن عبدالرحمن الحداد .
٣٩ — « أبوالبركات على فتح بغدادى .
٤٠ — « أبوالفتوح نصر بن الحضيرى .

[مشارالیهم اكثر اوقاتده جناب غوثك نزدنده بولونه‌رق كلمات قدسیه‌سنی حفظ وروایت ایدن خلفانك مشاهیرندندر .]

(بندنیجة ازجیه) فقهاسنك‌ده كاملاً خلفای غوثدن اولدیغی مؤلفات مناقب قادریه‌ده مندرجدر .

* * *

حضرت غوثك اكبر اعاظم خلفاسی أبوالقاسم عمر بن مسعود البزاردر. مشارالیه جناب غوثدن اصلا انفكاك ایتمه‌مش وكلمات قدسیه وكرامات جلیله‌لرینی اخلافه روایت وایصال أیله‌مش بر ولی ذیشاندر .

جناب غوثك انتقالندن صوكره رئیس طریقت قادریه اولمش ، اولیاء زمانك منظری ، علما اسلامك قدوه‌سی بولونمشدر .

خواجه زاده مرحومك (حدیقة الاولیا) سی حضرت غوثك داها بر چوق خلفاسی اسامیسنی حاویدر .

بز ، بو بحثه (ملامیلك) رساله‌منزله علاقه‌دار اولان معلومات آتیه‌یی تذییل ایله ختام ویره‌جكز :

جناب غوثك وزیری مثابه‌سنده بر محب خاصی واردی : (شیخ قضیب البان موصلی) . مشارالیه احوال فاخره ، كرامات باهره صاحبی ، اطوار ملامت اوزوه كلن اولیانك نقیبی‌در .

مشاهیر اولیاءاللهدن علی القرشی موصلده برای زیارت جناب قضیب البانك خانه‌سنه كیتمش ، مشارالیهی حال استغراقده یاتار بولدیغندن صحوه كلمه‌سی انتظاریله بكله‌مشدر . شیخ علی دییوركه ؛

— بن ، صحوه كلمه‌سی انتظاریله اوطوردیغمدن بر آز صوكرا قضیب البانك جسدی تنمی‌یه باشلایه‌رق او قدر بویودی‌كه أوی طولدیروب طاشدی . بن بو خارق عاده حالت قارشیسنده كوچولدكجه كوچولدم ، هول وخشیت ایچنده قالدم . بر آز صوكرا او هیكل معظم یاواش ، یاواش كوچولمه‌یه باشلادی . سرچه حالنه كلدكدن صوكرا حال اصلیسنی كسب ایده‌رك صحوه كلدی .

جناب قضیب البانه مشاهده‌می عرض ایله اسبابنی استیضاح ایتدم . بكا دیدی‌كه :

— یا ، هیچ بنی كوردكمی ؟ كوردكسه بهمه‌حال اعمی اولورسین ، ایلك مشاهده‌ك زماننده تجلیء جمالیله حق‌بنده ایدی ، ایكنجی مشاهده‌كده تجلیء جلالیله بن حق ایله ایدم .

شیخ علی القرشی اواخر عمرنده دوچار عمی اولمشدر .

(تنبیه) شارحی علامهٔ مشهور امام كمال الدین بن یونسك نزدنده بعض

علما وفقها ایله برابر شیخ عبدالله‌الماردینی‌ده حاضر بولونویوردی . مصاحبت قضیب‌البانه انتقال ایتمش و علیهده أیجه سوزلر جریان ایده‌رك ابن یونس‌ده تصدیق ایدرکن مجلسده بردن بره قضیب‌البان ظهور ایدیویرمشدر .

بو ظهور ناگهانیدن حضار حیرته دوشمش وقضیب‌البان‌ده :

— یا ابن یونس ! سن رسول‌اللهك هر بیلدیکنی بیلیرمیسین ؟

سؤالنی ایراد ایله « خایر » جوابنی آلنجه :

— ایشته بن سنك بیلمه‌دیکك عالمده داخلم .

دیمشدر . شیخ عبدالله‌الماردینی مشارالیهك درجهٔ ولایتنه واقف اولدیغندن قضیب‌البانی تعقیب ایتمش برچوق غرائب مشاهده‌سنه موفق اولمشدر .

سید شریف عبدالله‌الحسینی دییورکه :

قاضیٔ موصل ، قضیب‌البان حقنده سوءظن بسلر، حکمداره سویله‌یوب توقیف ایتدرمك ایستردی . برکون او مقصدله سرای حکمداری‌یه کیدرکن سوقاق آراسنده قضیب‌البانی کورمش، «آه یانمده بر قاچ کیشی اولسه‌ده شو زندیقی یاقالاندرسه‌م» دیه کندی کندینه سویله‌نیرکن قضیب‌البان بر رفقیا عجمی، متعاقباً اودونجی بر کوبلو ، براز صوکرا اختیار بر تاجر شکلنده کورونمش متعاقباً شکل صحیحیله :

یاقاضی‌افندی! بوکوردکلریکك هانکیسی قضیب‌ایدی؟ یانکده آدملرك اولایدی کیمی توقیف ایتدیرردك ؟ عجمیمی ، کوردیمی ، کنجیمی ، اختیارمی ؟

دیمشدر. قاضیٔ موصل، بو کرامت قارشیسنده حیران واستغفار خوان اوله‌رق ألنی اوپمشدر. قضیب‌البان هکاریه‌ده بولونان پیر طریقت عدی بن مسافر حضرتلرینك نزدینه پك صیق کیدر، آیلرجه حال استغراقده قالیردی، یه‌مز ایچمزدی . جناب عدی ، یوزینی أوپه‌رك :

— مبارك اولسون یاقضیب‌البان ! مبارك اولسون .

دیردی . مشارالیه رئیس ملامیهٔ وقت اولدیغندن اعمال صالحه‌سنی ناسدن خفی طوتاردی. بوندن دولایی دوچار طعن ولوم اولور ، حتی تکفیر اولونوردی.

برکون جناب عدینك زاویه‌سنده هرکسله برابر نمازه طورمش ایکن بیتیرمه‌دن صلاتی بیراقمش‌ده :

— امامکز نی یوردی . بورادن شامه ، شامدن بغداده کیتدی . بغداددن مکه‌یه کیدرکن کندیسنی عقبه‌ده بیراقدم .

دیمشدر . امامدن صورلدقده أثنای صلاتده فکراً شامی ، بغدادی ، مکه‌یی طولاشدیغنی اعتراف ایتمشد .

برکون غوث افخمك نزدنده قضیب‌البان حقنده سوز جریان ایدر ایکن جناب غوث :

— جناب حق ایله ذی‌حال بر ولی مقرب وصدیقدر .

بویورمش ، بعض حضار :

— افندیمز ! هیچ ادای فرائض ایتدیکی کورولمه‌یور .

دینجه جناب غوث :

— سز کورمزسکز . لکن او ادا ایدر . بن دائما اونی حریم کعبه‌ده صلات خمسه‌یی ادا ایدر ایکن کورمکده‌یم .

بویورمشدر . ایشته ملامیلك بویله اولور . لاف وکذاف ایله دکل !

ارتحال

غوث افخم حضرتلری مادی، معنوی بختیارلغك هرقوله نصیب اولمایان کمال بی‌زوالنی ادراك ایده‌رك هجرت سنیه‌نك (٥٦١) نجی سنه‌سی ربیع‌الآخرینك (٨) نجی جمعه ایرته‌سی کیجه‌سی یاتسی نمازندن صوکرا دارالقرار آخرته انتقال أیله‌مشدر .

بو ارتحالك (٥٦٢) نجی سنه ربیع‌الآخرینك (٩) نجی جمعه ایرته‌سی کیجه‌سی واقع اولدیغی روایت ایدنلرده واردر . مدت عمر عزیزلری مقدمه‌ده بیان اولندیغی اوزره (٨١) سنه‌در . (٩٥) سنه ، (٧) آی ، (٩) کون اولدیغی روایت ایدنلرده وار .

هر سنه هندستانده ربیع‌الآخرك (١١) نجی کونی، بعضاً (١٧) نجی کونی روح شریفلریچون تلاوت قرآن وتوزیع صدقات ایدیلیر. بو آیین بغدادده (١٧) نجی کونی یاپیلیر.

افادهٔ مخصوصه‌ده زیارتیله مشرف اولدیغمی یازدیغم تربهٔ شریفه‌لری بغدادده (مدرسهٔ باب الدرج) ده در.

*
* *

غوث افخم حضرتلرینك لسان علویات بیانندن صدور ایدن حکم الـٰهیه پایان یوقدر. بغدادده (أبو سعید) مدرسه‌سنده تدریس و افتا بویوردی. فروع واصول فقهه و تصوفه دائر آثار جلیله‌ده تألیف ایتمشدر. تقوایه، تصوفه متعلق کلمات عارفانه‌سی پك چوق اولوب (ملفوظات کیلانی) و (ملفوظات قادریه) عنوانلریله السنهٔ اسلامیه‌ده جمع و تدوین اولونمشدر. (فتوح الغیب)، (بهجت الاسرار) عنوانلی کتابلرك دخی مشارالیهك انفاس مبارکه‌سندن اولدیغی مرویدر. تصوفه وحقیقت ومعرفته دائر لآلی عالیه ایله مالامال اشعار جلیله‌یی محتوی عربی، فارسی دیوانلری‌ده واردر.

انجال غوثیه

غوث افخم حضرتلرینك اولاد سیادت نهادی اسامیسنده مختلف روایاته تصادف ایتدم. (ایکی غوث انام) رساله‌سنده: (١٣) اولادی واردر؛ دینلدیکی حالده (١٢) اسم یازیلیور. (حدیقة الاولیا) ده عدد بیان ایدلمه‌یرك (١٠) اسم تثبیت اولونیور. قادریخانه‌ده‌کی طوماردە [١] غوث افخمك خلفاسنه تخصیص اولونان صحیفه‌ده (ابن الشیخ) اشارتیله (١٨) قدر اولاد غوثیه محرر بولونیور. القاب، اسامی بری برینه قاریشمش بولوندوغی جهتله

---

[١] استانبول قادریخانه‌سنده‌کی بو طومار شیخ حاضر اسماعیل غوثی افندینك جد بزرکواری اسبق مجلس مشایخ رئیسی الشیخ شریف احمد محی الدین افندی مرحوم طرفندن بیوك بر همت وغیرت صرفیله وجوده کتیرلمشدر. مطبوع وغیر مطبوع

بو اوچ مأخذك اوچنده‌کی اسملرده قسماً بری برینه اویمایور. دیکر طومارلرده وبعض اجازه نامه‌لرده وقادریخانه طومارنده کندیلرندن قوللر تسلسل ایتدیکی کورولن شیخ (سید شمس الدین) وشیخ (سید سیف الدین) اسملری حدیقة الاولیانك روایتنه علاوه و(ایکی غوث انام)ك روایت ایتدیکی کریمهٔ محترمه اسمی‌ده تذییل ایدلمك صورتیله حاصل اولان اولاد قادریه لیسته‌سی ـ طومارمزك دیکر کتابلریچون دوام ایده‌جك تتبعات اثناسنده موثوق ومعتبر مآخذ وروایاته تصادف ایدنجه‌یه قدر معتبر اولمق اوزره ـ بروجه آتیدر:

١ — شیخ سید عبدالوهاب
٢ — » » عبدالرزاق
٣ — » » شمس الدین
٤ — » » سیف الدین
٥ — » » أبوبکر عبدالعزیز
٦ — » » شرف الدین عیسی
٧ — » » فاضل عبدالجبار
٨ — » » ابراهیم
٩ — » » محمد
١٠ — » » عبدالله
١١ — » » یحیی الفقیه
١٢ — » » موسی
(١ – ١٢: رحمهم الله)
١٣ — سیده امة الجبار العلویه فاطمه

اوله‌رق کوردیکم طومارلرك أك بویوکیدر. فقط دیکر طومارلر کبی اوده نقصان و سهودن آزاده دکلدر. شیخ مرحوم ترتیبی اکمالدن صوکرا تتبعات اخیره‌سی نتایجنه کوره تصحیحنه‌ده بذل همته باشلادیغی صوکرادن یازیلان مشروحاتدن آکلاشیلیور. نه چاره که اکمال تصحیحه عمری وفا ایتمه‌مش، وفاتندن صوکراده تعقیب اولونمامشدر.

هر مراجعتمده بو طوماری محرر عاجزه قارشی آماده وکشاده بولوندرمق صورتیله کتابمزك تألیفنی تسهیل وتسریع آرزوسنی ابراز ایدن مشارالیه اسماعیل غوثی افندی سن وسالنك، وقت وحالنك مساعده‌سندن بر قسمنی بو طومارك تصحیح وتذییلنه حصر ایدرسه همن مشکور، جدینك روحانیتی‌ده مسرور اولور.

سادات مشارالیهم والدماجدلری جناب غوثدن وزمانلری علمای کرامندن علوم شرعیه وسائره تحصیل ایتمشلر وحضرت بازالا شهیدن خرقهٔ طریقت کیمشلردر. جمله‌سی عمرعزیزلرینی خدمت امته حصر ووقف ایله‌مش، سید عبدالوهاب ایله سید عبدالرزاق حضراتی رشادت و قدرت کرامتله‌ده تمیز ایتمشلردر. جناب عبدالرزاق (جمال العراق) لقبیله مظهر تبجیل اهل طریقتدر.

منظورم اولان طومارلرده شیخ سید عبدالوهابدن قول تسلسل ایتدیکنی کوره‌مدم ایسه‌ده شیخ عبدالرزاق، شیخ عبدالعزیز، شیخ سیف الدین، شیخ شمس الدیندن متعدد قوللر تسلسل ایتدیکنه مطلع اولدم.

شیخ عبدالرزاقدن تسلسل ایدن قوللر متعدددر. بونلردن شو دردی استانبوله واصل اولمشدر:

١ — شیخ صالح قولی: مشارالیهك جمال العراق شیخ عبدالرزاقدن اخذ ایله‌دیکی طریقت قادریه‌یی شیخ اسماعیل رومی امر جلیل غوث ایله آناطولی وروم ایلی‌یه، صوکرا استانبوله کتیره‌رك نشر ایتمشدر.

٢ — شیخ عبدالله الحسینی قولی: مشارالیهك جمال العراق شیخ عبدالرزاقدن اخذ ایله‌دیکی طریقت قادریه شیخ (علی السقاف) ك خلیفهٔ فاضلی شیخ (احمد بن محمد العقیل المکی) ایله استانبوله کلمشدر. مشارالیه حکیم اوغلو علی پاشا جامعی حوالیسنده‌کی تربه‌ده مدفوندر، صاحب تفسیردر. دیکر اوچ واسطهٔ نسبت ایله‌ده حضرت غوثه منسوبدر.

٣ — شیخ سید عمادالدین قولی: مشارالیهك جمال العراق شیخ عبدالرزاقدن اخذ ایله‌دیکی طریقت قادریه شیخ احمد بن محمد العقیل المکی) نك شیخ (علی بن یحیی) دنده کسب فیض ایتمش اولماسی ملابسه‌سیله استانبولده ایکنجی قول ایله برلشمشدر.

٤ — شیخ سید عثمان الجبلی قولی: شیخ ضیاءالدین عبدالرحمن خالص الطالبانی الکرکوکی خلفاسیله استانبوله کلمشدر.

برنجی قولدن شیخ اسماعیل رومی‌یه منسوب (رومیه) شعبه‌سی انشعاب ایله‌دیکندن بوقول بو شعبه نامیله یاد ایدلمکده‌در.

دردنجی قولدن شیخ ضیاءالدین عبدالرحمن خالص طالبانی‌یه منسوب خالصیه شعبه‌سی پیدا اولدیغندن منسوبینی بو نامی طاشیمقده‌در.

بوقوللرك جمله‌سی وبالخاصه ایکنجی واوچنجی قول منسوبلری (رزاقی) نامیله بنام وایکنجی قولدن کان و برنجی قولده داخل ادرنه قادریخانه‌سی پوست نشینی شیخ (شاکر افندی) مرحومدن‌ده کسب فیض ایتمش بولونان (شیخ مصطفی آهی افندی) مرحوم مشهور وذوالاحترامدر.

بو احترامه مظهریتی جهتیله مشارالیهه (آهیه) نامیله بر شعبه مؤسسی نظریله باقانلر بولوندیغنه دائر بر روایت مسموعم اولمش ایسه‌ده شعبه مؤسسلکی ایچون ایجاب ایدن اجتهاد وتجدد خبرینه مطلع اوله‌مادم.

غوث افخمك انجال نجیبه‌سندن شیخ سید شمس الدیندن انتشار ایدن قولدن (اشرفیه) شعبه‌سی انشعاب ایده‌رك بو شعبه ابتدا مؤسس محترمی اشرف زاده شیخ عبدالله الرومی طرفندن ازنیق و بروسه حوالیسنده نشر ایدلمش، صوکرا استانبوله کلمشدر.

غوث افخمك انجال جلیله‌سندن شیخ سید عبدالعزیزدن انتشار ایدن قولده خادم سجادهٔ بغداد نقیب الاشراف شیخ سید علی افندی مرحوم ایله استانبوله کلمشدر.

شیخ مصطفی آهی مرحومك خلیفه‌سی شیخ محمد شمس الدین وبونك مخدوم وخلیفه‌سی شیخ محی الدینك دامادی و خلیفه‌سی شیخ محمد خلیل سامی پاشا مرحوم، مشارالیه شیخ سید علی افندی‌یه‌ده منسوب بولنمشدر.

شعبات قادریه

(طومارطرق علیه) کلیاتمزك برنجی جزء نده تفصیل ایدلدیکی ویوقاریده‌ده مختصراً یازلدیغی اوزره اصل الاصول واس الاساس طرائق (طریقت محمدیه) در. طریقتلر، معنای لغوی اعتباریله جاده‌لره تشبیه اولونورلرسه اوجاده‌لرك منتهاسی ، اتصال والتصاق نقطه‌سنی تشکیل ایدن (طریقت محمدیه) برشهراه معظمدر؛ ایمدی طریقتلرك هانکیسنه انتساب ایدیله‌جك اولورسه سیروسلوك ایله اویولده قطع ایدیله‌جك منازلك نقطهٔ منتهاسی طریقت محمدیه‌در؛ چونکه طریقته انتسابدن مقصد اقصی اولان (وصول الی الله) طریقت محمدیه‌یه اتصال ایله استحصال ایدیله بیلیر . بوندن دولایی طرق علیه آراسنده فرق وتفاوت ، فضل وتقدم کبی جهت رجحان آرانیله‌ماز ویوقدر .

ینه طومارمزك برنجی جزءنده تفصیلی یازلدیغی اوزره طرق علیه‌نك اکثرنده آزوچوق شعبه‌لر پیدا اولمشدر. شعبه‌لرك آزلغی وچوقلغی ویاهیچ یوقلغی طریقتلرك قدر کائنات قیمتی اوزرنده حائز تأثیر دکلدر . او شعبه‌لر شهراه معظمده برلشه‌ن جاده‌لره متصل طرق خصوصیه - ازقه - حکمنده‌درکه؛ هانکی جادهٔ طریقتدن منشعب ایسه او جاده واسطه‌سیله شهراه معظمه واصل اولور. بونلرك آراسنده‌ده فضل وتقدم کبی شیلر آرانماز ؛ چونکه هپسی الله یولی‌در. شعباتی بولنان طرق علیه‌دن بریسی و زمان ظهور وتأسس اعتباریله أك قدملیسی طریقت علیهٔ قادریه‌در .

طومارمزی تألیف ایچون تتبعاتده بولوندیغم صیره‌ده مصادف اولدیغم مآخذده برطاقم شعبات قادریه اسامیسی کوردم. بونلردن أك مؤخر تألیف اولونانلری بولنمق اعتباریله جمعیتلی اولملری لازم کلن اوچ دانه‌سنده‌کی شعبات قادریه اسامیسی شونلردر :

اسدیه - اکبریه - مقدسیه - غربیه - اشرفیه

رومیه - یافعیه - حمادیه - حلالیه - هندیه

(اثمار ازهار) دن

اسدیه - اکبریه - مقدسیه - غربیه - اشرفیه

رومیه - یافعیه - حمادیه - هلالیه - هندیه

(مرآت الطرق) دن

اسدیه - اکبریه - مقدسیه - غربیه - اشرفیه

رومیه - یافعیه - صمادیه - هلالیه - هندیه

(لغات تاریخیه وجغرافیه) دن

بعض مؤلفاتده وقادری طومارلرنده‌ده شو اسامی‌یه‌ده تصادف ایتدم :

اسماعیلیه - مشاوعیه - مدینیه - مدنیه - عیسویه

سهروردیه - شاذلیه - بدویه - سعدیه - زینیه

طریقت علیهٔ قادریه‌یه نسبت اولونان بو (۲۰) قدر شعبه‌یه عائد معلومات وتدقیقات ایله اسامینك بعضلرینه متعلق سهو وتکرری شعباتك سلسله‌لرینی یازمغه باشلامادن اول عرض ایده‌یم :

(اثمار ازهار) ایله (مرآت الطرق)دن یوقاری‌یه نقل اولونان اسامیٔ شعبات میانده‌کی (حمادیه) حقنده برخیلی تتبعات وتحریاتده بولوندم؛ نتیجه‌ده بو ایکی رساله مؤلفلرینك بو اسمی (لغات تاریخیه وجغرافیه) نك (صمادیه) سندن (حمادیه) شکلنده اقتباس ایتدکلری ، قادریه‌نك (حمادیه) نامیله بر شعبه‌سی اولمادیغی، اثمار ازهارك (حلالیه) سی‌ده (هلالیه) غلط وسهوی اولدیغی، اسماعیلیه : (رومیه) نك ، مشاوعیه‌ده : (اسدیه)نك نام دیکرلری، حتی اصل اسملری بولوندیغی ،

مدینیه : شیخ العاشقین ، قطب الواصلین (أبو مدین شعیب بن حسین المغربی الانصاری التلمسانی) طرفندن تأسیس بویورلمش معظم بر طریقت

مستقله اولوب پیر جلیلنك غوث افخمدن خرقهٔ تبرك كیمش اولماسی ملابسه‌سیله شعبهٔ قادریه فرض ایدلدیكی ،

مدنیه : شیخ محمد حسن بن حمزه ظافر المدنی‌یه منسوب شعبات شاذلیه‌دن اولوب (مدینه) و (مدنیه) اشتباهی یوزندن نشأت ایتمش مستنسخ سهوی ایدیكی آكلاشلدی .

شاذلیه ، بدویه ، سعدیه طرق علیهٔ مستقله‌لرینك‌ده قادریه شعباتی فرض ایدلمه‌لری سلسله‌لرنده (أبومدین شعیب) حضرتلرینك داخل بولونماسندن ویوقاریده یازلدیغی اوزره مشارالیهه منسوب (مدینیه) طریقت مستقله‌سنه شعبهٔ قادریه نظریله باقلماسندن نشأت ایتدیكی مستبان اولدی .

سهروردیه : طریقت علیهٔ مستقله‌سنی‌ده شعبات قادریه‌دن عد ایتمه‌نك بوطریقت علیه پیر جلیلی شهاب الدین سهروردینك حال شبابندن اعتباراً غوث افخمدن فیضیاب اولمش بولونماسندن انبعاث أیله‌دیكی وحال بوكه مشارالیهك خرقهٔ طریقتی عم اكرمی شیخ الشیوخ ابوالنجیب ضیاء الدین عبد القاهر سهروردیدن كیمش اولوب سلسلهٔ طریقتی باشقه بولوندیغی ، غوث افخمه نسبتی خرقهٔ تبرك كیمك درجه‌سنده قالدیغی آكلاشلدی .

عیسویه : بونامده برشعبهٔ قادریه موجودیتنه دائر آلده ایدیلن معلومات آشاغیده قسم مخصوصنه درج ایدلدی .

زینیه : طرق مستقله‌دن اولوب سلسله‌سی باشقه بولوندوغی عندالتدقیقات مستبان اولوب شعبات قادریه میانه ادخال ایدلمك ایستنلمه‌سی سببی آشاغیده (مقدسیه) شعبه‌سی بحثنده یازلدی .

طومارمزی تألیف ایچون تتبعاتده بولونمق ملابسه‌سیله مطلع اولدیغم خصوصاتدن بریسی‌ده هر طریقت مریدانك منسوب اولدیغی طریقتی دیكر طریقتلرك فوقنده كورمه‌سی واو دیكر طریقتلری كندی طریقتنك شعبه‌سی فرض أیلمه‌سیدر .

بونك برنجی قسمی نسبت ومربوطیت عشق وعلاقه‌سندن متحصل حرمت نتیجه‌سی بولونمق اعتباریله جدیر تقدیر ایسه‌ده ایكنجی قسمی یعنی

دیكر طریقتلرك شعبه فرض ایدلمه‌سی حقیقته عدم موافقت جهتیله تقدیر وتصویب اولونه‌ماز . بوقبیلدن اوله‌رق برذات اسماء واذكار قادریه ورفاعیه یكدیكرینك عینی اولدیغنی وغوث افخم حضرتلرینك اعلان غوثیتدن صوكرا سویله‌دكلری قصیده ـ كه ؛ (غوثیه) نامیله معروف وبین الخواص (خمریه) اسمیله مشهوردر ـ ده :

كذا ابن الرفاعی كان منی
تسلك من طریق واشتغالی

بیتنك موجودیتله استشهاد ایده‌رك طریقت مستقلهٔ رفاعیه‌نك‌ده قادریه شعباتندن بولوندیغنی سویله‌مشدر . بوده یوقاریده عرض ایتدیكم نسبت ومربوطیت علاقه‌سنك غلیان عشقندن ناشیدر . بونك مقابلنده‌ده مناقب رفاعیه‌دن باحث آثارده تصادف اولونیور .

یوقاریده عرض ایدیلن تفصیلاته بناءً متفرق آثارده وبعض طومارده تصادف ایدیلن شعبات اسامیسندن طوقوزی طی، أخیراً مطلع اولدیغم (خالصیه) شعبه‌سی‌ده طی اولونمایان اسامی‌یه علاوه ایدیلنجه شعبات قادریه بردرجه‌یه قدر اختلافسز اولمق اوزره اون ایكی شعبه‌دن عبارتدر .

بو اون ایكی شعبه‌نك مؤسس وسلسله‌لرینی بولمق ایچون برخیلی مزاحم اختیار واقتحامنه مجبور اولدم ؛ فقط ینه هپسنه مطلع اوله‌مادم . استحصال ایده‌بیلدیكم معلومات شعبه‌لرك بردرجه‌یه قدر تاریخ تأسس وظهورلری صیره‌سیله قسم آتی‌یه درج اولوندی :

— ١ —

(اسعدیه ـ نام دیكرله ـ مشاوعیه)

[الشیخ (سید عبدالله الاسدی) یه منسوبدر]

سلسله‌سی

١٧ — پیر طریقت سید عبدالقادر كیلانی رضی الله عنه — ١٤

١٨ — صاحب الطریقة الشیخ سید عبدالله الاسدی قدس الله سره — ١٥

مشارالیه ، اعاظم مشایخدندر . مبحث خلفاده یازلدیغی اوزره غوث

افخم حضرتلری حجازده ایکن اورایه عزیمتله فیضیاب اولمش، جناب غوث طرفندن استخلاف بویورلمشدر.

بوشعبه‌نك بوحوالی‌یه کلدیکنه دائر معلوماته دسترس اوله‌مادم.

— ٢ —

(عیسویه)

[شیخ (عیسی) یه منسوبدر]

سلسله‌سی

١٧ — پیر طریقت سید عبدالقادر کیلانی رضی الله عنه — ١٤
١٨ — صاحب الطریقة شیخ عیسی قدس الله سره — ١٥

(صادق شهبائی) مناقب کیلانیه‌سنده دیمش که :

غوث افخم زماننده عراق جهتلرنده غایت عالم بر راهب نصرانی وار ایدی. جناب غوثك ظهورینی أشیده‌رك کلندن، کچندن اصول عبادات وطاعاتی، طرز تسلیك وارشاداتنی تحقیق وتفحص ایده، ایده خیلی وقوف ومعلومات ایدندکدن صوکرا غربه دوغرو اختیار سفر وغربتله :

— بن شیخ عبدالقادرك خلیفه‌سی‌یم.

دیمه‌یه باشلادیغندن اطرافنه أیجه مرید طوپلانوب بونلری جناب غوثك تربیه واسلاکی حقنده ایدندیکی معلومات دائره‌سنده تربیه ایتمش.

راهب مومالیه ظاهرده برشیخ قادری؛ فقط حقیقت حالده مقلد اولوب باطناً رهبانیت قدیمه‌سنه صادق ایدی.

جناب حقك حکمتنه عقل بشر ایریشمز؛ بومقلدك تقلیدی تحقیق ثمره‌سی ویرمه‌یه باشلایوب راهبك باشنه طوپلادیغی مریداندن (٤٠) قدری مرتبهٔ ولایته واصل اولمش؛ فقط شیخ، مریدلرینك بوتعالی ومظهریتندن، مریدلرده شیخك ایچ یوزندن خبیر وآگاه دکل.

برکون شیخ ومریدلری تفرج مقصدیله مسیره‌یه کیده‌رك بر چای کنارینه وارمشلر. چایك او بر کچه‌سی داها لطیف اولدیغندن اوجهته کچمك آرزوسنی ابراز أیله‌دکلرندن شیخ «پکی! کچه‌لم اما، واسطه‌مز یوق.»

دەنیجه مریدان :

— امر ایدرسه‌کز بز یورویه‌رك کچه‌رز.

دیمشلر : شیخ کمال تعجبله :

— بویورك، کچك باقه‌لم.

مساعده‌سنی ویرمش، مریدلرده شوسه اوزرنده یورور کبی صویی کچمشلر. صیره شیخه کلمش. شیخ نهرك کنارینه کلوب بر تجربه یاپمش. باقمش که؛ آیاغی صویه باتیور. موقع مشکللشمش. معمافیه مریدلرك مروری بصیرتنی آچمش اولدیغندن همان او دقیقه‌ده :

— یا عبدالقادر! شیمدی‌یه قدر سنی تقلید ایدیوردم. شودقیقه‌ده آکلادم که؛ دینك حق ایمش. اشهد أن لا اله الا الله واشهد ان محمداً عبده ورسوله. شیئاً لله.

تصدیق ونیازیله حضرت غوثك مدد وعنایتنه صیغنمش، جناب باریننك تقدیر بویوردیغی دقیقه‌ده حلول ایتمش بولوندیغندن قوجه پاپاس او آنده مقام ولایته صعود وصویی مرور ایده‌رك مریدانته دیرکه :

— اولادلر! بن چایك او بر کچه‌سنه قدر پاپاس ایدم. شیمدی ایمانه کلدم وهمت پیرایله ولی اولدم. ایسترسه‌کز بنی قبول ایدك، ایسترسه‌کز باشقه برشیخه کیدك.

مریدان — بز، سنك ارشاد وتربیه‌ك سایه‌سنده مرتبهٔ ولایته ایریشدك، سندن آیرلمایز.

دیمشلر وبونك اوزرینه شیخ :

— اوحالده بکا براسم بولك.

دەنیجه :

— شمدی‌یه قدر دینك عیسوی ایمش. بوندن صوکراده آدك عیسی اولسون.

جوابنی ویرمشلر.

صادق شهبائی‌نك مناقب کیلانیه‌سنه عطفاً راقم الحروفه بومعلوماتی ابلاغ ایدن شیخ خلیل سامی پاشا زاده اکابر مشایخ قادریه‌دن محمد جعفر خیرالله افندی پدر محترممز قلعهٔ سلطانیه‌دن کوندردیکی رقیمهٔ شیخانه‌ده دیورکه :

« طریقت علیه‌مزده‌کی (عیسویه) شعبه‌سی ایشته بوشیخ عیسایه عائددر. »

شیخ مشارالیه مناقب قادریه‌ده وسعت معلوماته مالك اولدیغندن بوشعبه

حقنده باشقه صورتله تتبعات وتدقیقاته لزوم کورمه‌دم . مع مافیه (تبیان وسائل الحقائق) قادریه‌نك بویله بر شعبه‌سنی قید ایتمه‌مش ، طریقت علیهٔ شاذلیه‌ده موجود (عیسویه) شعبه‌سنك شیخ (سید محمد بن عیس المکناس السباعی) یه منسوب اولدیغنی تصریح أیله‌مشدر .

— ٣ —

(اکبریه — یعنی : غنیهٔ قادریه —)

معلوم اهل طریقت اولدیغی اوزره (طریق علیهٔ اکبریه) شیخ الاکبر محی الدین عربی حضرتلری طرفندن تأسیس بویورلمش ، طائفهٔ عارفهٔ صوفیه‌جه « جمیع طرق حقك مجموعه‌سیدر » دینلمشدر .

شیخ الاکبر ، زماننده (٣٠٠) دن زیاده اولیاء اللهه ملاقی اوله‌رق مصاحبت واستفاضه ایتمش ، بعضلرندن خرقهٔ طریقت که‌یمشدر . بونلردن بریسی (مدینیه) طریقت علیه‌سی پیر جلیلی (أبومدین شعیب المغربی) حضرتلریدر . بر اسمی ده (محیویه) اولان (اکبریه) طریقت علیه‌سنك سلسله‌سی شو وجه ایله مثبوتدر :

— ١ —

منبع فیض وکمال

سید الاولین والآخرین (محمد المصطفی) صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلری

٢ — أبوالحسنین امام علی المرتضی کرم الله وجهه ورضی الله عنه

٣ — سید التابعین أبوسعید حسن بن یسار البصری رضی الله عنه

٤ — الشیخ حبیب الاعجمی قدس الله سره

٥ — » داود طائی » »

٦ — » أبومحفوظ معروف علی الکرخی » »

٧ — » أبی الحسن سری السقطی » »

٨ — سید الطائفه جنید بغدادی » »

٩ — الشیخ أبوعلی رودباری » »

١٠ — » أبوعلی حسین بن احمد الکاتب » »

١١ — » أبوعثمان سعید بن سلام المغربی » »

١٢ — » أبوقاسم علی بن عبدالواحد الکرکانی » »

١٣ — الشیخ أبوبکر بن عبدالله الطوسی النساج قدس الله سره

١٤ — » أبوالفتوح مجدالدین احمد غزالی » »

١٥ — » أبوالفضل محمد البغدادی » »

١٦ — » أبوالبرکات علی البغدادی » »

١٧ — » أبو یعزی المغربی [١] » »

١٨ — » أبو سعید المغربی » »

١٩ — » أبومدین شعیب بن حسین المغربی [٢] » »

٢٠ — » پیر طریقت أبوعبدالله محی الدین بن علی الطائی الحاتمی المغربی المعروف بشیخ الاکبر محی الدین عربی قدس الله سره العالی

بو سلسله‌یه نظراً (طریقت علیهٔ اکبریه) شعبهٔ قادریه دکل ؛ طریقت مستقله‌در . آیاصوفیا جوارنده قایغوسز ابراهیم بابا درکاه قادریسی پوست نشینی شیخ حاجی حسن رضا افندی برادر محترمم طرفندن راقم الحروفه اعاره قیلنان (١٢٨٥) سنه‌سی لیطوغراف مطبوعی طومار کبیرده شیخ الاکبر هم أبومدین شعیب واسطه‌سیله هم ده (شیخ أبوعبدالله — و — شیخ أبوعباس عریف) واسطه‌لریله جناب غوثه منسوب اوله‌رق کوسترلمش واسمی اوزرندن شیخین مشار الیهما واسطه‌سیله نام نامئ جناب غوثه اوزانان خط اوزرینه آشاغیدن یوقاری‌یه دوغرو : « پیر ثانی خاتم الاولیا اکمل عرفا » عباره‌سی محرر بولونمشدر.

یافعیه شعبه‌سی مبحثنده کوروله‌جکی اوزره شیخ الاکبرك اعاظم خلفای غوثیه‌دن (شیخ جمال الدین أبومحمد یونس القصار بن یحیی العباس الهاشمی دن) دن ده خرقهٔ طریقت که‌یدیکی ومشار الیهدن آلدیغی طریقت قادریه‌نك (امام یافعی) یه واصل اولدیغی (تبیان وسائل الحقائق فی بیان سلاسل الطرائق) ده کورلمشدر. طومار ایله تبیانك روایتی آراسنده برشیخ اسمی فضله ایسه‌ده لغات تاریخیه وجغرافیه شیخ الاکبرك مشار الیه شیخ جمال الدین واسطه‌سیله جناب غوثه‌ده نسبتنی ثبت أیله‌مش اولدیغندن تبیانك روایتی تأیید ایدییور.

شو ایضاحه کوره شیخ الاکبرك أبومدین شعیب واسطه‌سیله دکل ؛ شیخ جمال الدین واسطه‌سیله جناب غوثه‌ده نسبتی محقق ولغات تاریخیه وجغرافیه‌نك

---

[١] (یعزیه) طریقتك پیری بوذات شریفدر .

[٢] (مدینیه) طریقتك سلسله‌سی ده ایشته بودر .

روایتنه کوره (شیخ تقی‌الدین) واسطه‌سیله (خضر علیه‌السلام) ه نسبتی ده مصدقدر .

مشایخ قادریه‌دن شیخ خلیل سامی پاشا زاده شیخ محمد جعفر خیرالله افندی پدر محترممز شعبات قادریه حقنده راقم‌الحروفه ارسال بویوردیغی مکتوبده شعبهٔ (اکبریه) ایچون « اکبریهٔ عبدالغنی النابلسی‌ده دیرلر » دیمشدر .

شو روایات وافاداتدن آکلایورم که ؛

شیخ‌الاکبرك ، او (٣٠٠) اولیاءالله ایله ملاقاتدن آلدیغی فیض وکمالك خلاصه‌سی و- یوقاریده‌ده دینلدیکی وجه ایله - جمیع طرق حقك مجموعه‌سی اوله‌رق تأسیس بویوردیغی طریقت مستقلهٔ علیه‌یه (اکبریه) نامی ویرلمش وسلسله‌سی‌ده یوقاریده یازلدیغی وجه ایله تثبیت ایدلمشدر .

شیخ‌الاکبر حضرتلری اجتهادینه بناءً وکمال عرفان باکماله استناداً اکبریه طریقتنی تأسیس ایله قالمامش ، جناب غوث افخمه بالواسطه پیدا ایتدیکی نسبتك اجازهٔ ارشادیله طریقت علیهٔ قادریه‌یی‌ده نشره همت ایتمش وبوهمتله طریقت قادریه‌ده ایکی شعبه پیدا اولمشدر . بو شعبه‌لرك بریسی : (امام یافعی) یه منسوب اولوب آشاغیده آیریجه یازیله‌جاقدر . دیکری‌ده (عبدالغنی نابلسی) یه منسوبدر .

اون ایکنجی قرن هجری اعاظم علما ومشایخندن اولوب علم وعرفانیله مصنفات کثیره‌سیله ، زهد وصلاحیله ، تقواسیله مشهور اولان (عبدالغنی بن اسماعیل بن عبدالغنی النابلسی) قاموس‌الاعلام ایله لغات تاریخیه وجغرافیه‌نك روایتلرینه کوره (قادری ، سهروردی ، نقشبندی) طریقتلرینه منسوب اولوب نسبت قادریه‌سنجه اجتهادینه بناءً بر شعبهٔ قادریه تأسیس ایتمش وکندیسنی نسبت غوثیه‌یه ایصال ایدن سلسله‌ده‌کی رجال میاننده جناب غوثدن صوکرا اعظم مشایخ شیخ اکبر وشیخ‌الاکبرك تأسیس کرده‌سی اولمقله مشهور طریقت‌ده (اکبریه) اولدیغندن عبدالغنی مشارالیهك شعبهٔ قادریه‌سنه (اکبریهٔ عبدالغنی نابلسی) دینلمش ، بو اسم بالآخره تخفیف ایدیله‌رك

(اکبریه) قالمش اولدیغندن بومناسبت والتباس ایله اصل طریقت مستقلهٔ اکبریه شعبهٔ قادریه ظن ایدیله‌رك طومارلره کچمش ، مؤلفات اخیره‌یه کیرمشدر .

شو ایضاحاته نظراً وبو التباسی دفعاً شعبهٔ نابلسیه‌یه (غنیهٔ قادریه) دینلمك داها دوغرو وواضح اولور .

محرر فقیر بوصورتی ترجیح وبو ترجیحه جعفر خیرالله افندی پدرمزك مکتوبنده‌کی اشارتی اساس اتخاذ أیله‌دم .

شیخ‌الاکبر حضرتلریله صاحب‌الطریقه عبدالغنی نابلسی آراسنده‌کی رجالك - که اوچ عصردن زیاده برمدته عائددر - اسامیسنه کتابمزك طبعندن اول مطلع اوله‌بیلیرسه‌م سلسله نامه‌یی ترتیب وتذییل ایده‌جکم .

— ٤ —

یافعیه

أبی السعادات عفیف‌الدین الامام عبدالله الیافعی بن علی القادری الشافعی الیمنی‌یه منسوبدر .

سلسله‌سی

١٧	— پیرطریقت سید عبدالقادر کیلانی	رضی‌الله عنه	١٤
١٨	— الشیخ جمال‌الدین أبو محمد یونس قصار بن یحیی العباس الهاشمی	قدس سره	١٥
١٩	— الشیخ الاکبر محی‌الدین عربی	قدس سره —	١٦
٢٠	— الشیخ عزالدین احمد بن ابراهیم الفاروقی الواسطی	» » —	١٧
٢١	— الشیخ نجم‌الدین عبدالله بن محمد الاصفهانی	» » —	١٨
٢٢	— الشیخ رضی‌الدین ابراهیم المکی	» » —	١٩
٢٣	— صاحب الطریقة الشیخ الامام عبدالله الیافعی	» » —	٢٠

آفاق اسلامده (امام یافعی) نامیله بنام اولان عبدالله الیافعی « رفاعی ، شاذلی ، سهروردی ، مدینی ، اکبری » طریقتلرندن‌ده حائز خلافتدر .

اکبریه پیر محترمی محی‌الدین عربی حضرتلرینك مشایخندن شیخ جمال‌الدین یونس القصار خلفای غوثیه‌دن بولونماسی جهتیله امام مشارالیهك طریقتی بوصورتله بر شعبهٔ قادریه عد اولونمش وجناب امامك نسبتی بولونان دیکر

بش طریقه اضافه‌له‌ده شعبه مؤسسی طانیدیانلرده اولدیغی بعض آثارده کورلمشدر . (یافعیه ومدینیه) اوجمله‌دن اولوب (نعمة‌اللهیه) ده (یافعیهٔ مدینیه) دن انشعاب ایتمشدر .

مشارالیه ، مشاهیر علمای شافعیه‌دن ایدی . طول مدت مکه‌ده اقامت أیله‌دیکندن (قطب مکه) ، (نزیل الحرمین) دینمکله وبرچوق تصنیفات جلیله‌سیله‌ده مشهوردر . (خلاصة المفاخر فی مناقب الشیخ عبدالقادر) نامنده‌کی تألیف شریفی شعبهٔ قادریه مؤسسلکنک وثیقه‌سی اتخاذ اولونه‌بیلیر.

— ٥ —

(اشرفیه)

[عارف بالله اشرف زاده شیخ عبدالله الرومی‌یه منسوبدر]

سلسله‌سی

١٧ —	پیر طریقت سید عبدالقادر کیلانی	رضی الله عنه	— ١٤
١٨ —	الشیخ سید محمد شمس‌الدین بن کیلانی	قدس سره	— ١٥
١٩ —	الشیخ سید محمد حسام‌الدین بن محمد شمس‌الدین	» »	— ١٦
٢٠ —	الشیخ سید شهاب‌الدین احمدبن محمدحسام‌الدین	» »	— ١٧
٢١ —	الشیخ سید علاءالدین بن شهاب لدین	» »	— ١٨
٢٢ —	الشیخ سید حسین الحموی بن شهاب‌الدین	» »	— ١٩
٢٣ —	صاحب‌الطریقة الشیخ عبدالله الرومی	» »	— ٢٠

مملکتمزجه (اشرف اوغلو) ، (اشرف زاده) ، (اشرف رومی) دیه بنام اولان و طریقت قادریه‌ده (پیر ثانی) عد اولونور بر عاشق بالله اولدیغندن دولایی اهل طریقتك وعشاق حقیقتك احترام مخصوصنه مظهر بولونان شیخ عبدالله‌الرومی حضرتلری، یوقاریده مبحث مخصوص (خرقه) ده حکایه اولوندیغی اوزره ابتدا قاین پدری حاجی بایرام ولیدن اخذ طریقتله مشار الیهك نزدنده سلوك چیقارمش ، بعده امر بایرامی ایله حمایه کیدوب حفیدالحفید غوث شیخ سید حسین الحمویدن تجدید انابت وتکمیل طریقتله اخذ خلافت ایدرك آنادولویه عودت ایتمش ومسقط رأسی اولان (ازنیق) ده نام عالیسنه منسوب شعبهٔ قادریه‌یی تأسیس ایله طریقت قادریه‌یی نشر أیله‌مشدر.

قادریلر عندنده (حضرت پیر) و (پیرثانی) القابیله یاد وتکریم اولونان مشارالیه حقیقةً مظهر کامل عشق الٰهی وعارف معارف ربانی اولمغله دائرهٔ فیض و ارشادندن پك چوق مشایخ یتشمش والیوم کرك استانبولده کرك برچوق حوالیده‌کی قادری تکایاسی اکثریتله مشارالیهك شعبه‌سنه منسوب بولونمشدر .

مکرر مطبوع وایادیٔ استفاده‌ده متداول بولونان (مزکی النفوس) مشارالیهك اثر خامهٔ عرفانی‌در . برده هنوز طبع اولونمامش قیمتدار (طریقنامه)سی واردر . تاریخ ادبیات عثمانیه نقطهٔ نظرندن‌ده قیمتدار اولان ، اکثریتله (الٰهیات) ه دائر بولونان اشعار صوفیانه‌سنك غیر مطبوعی مطبوعندن زیاده‌در .

« تجلی شوق دیدارك بنی مست أیله‌دی حیران »
« انا الحق سرینی جاندن آنکچون قیلمازم پنهان »

مطلعیله باشلایان الٰهیٔ مشهوری بعض عرفا طرفندن شرح ایدلمشدر.

جناب اشرفزاده (٨٧٤) ده ازنیقده ارتحال دار بقا ایتمش واوراده ودیعهٔ خاك غفران قیلنمشدر. تکایای قادریه‌ده اصول اشرفیه اوزره دورانه قبل‌الشروع قیاماً وجهراً اوقونان الٰهی شودر :

جمع اولدی عاشقلری، پیرم عبدالقادرك　　یولنده صادقلری، پیرم عبدالقادرك
ألم ویردم ألینه ، قربان اولدم دیلنه　　جانم فدا یولنه ، پیرم عبد القادرك
سکادیرم أی کیشی، چیقاردلدن تشویشی　　اوده یاغاز درویشی، پیرم عبدالقادرك
آریسنك بالی‌یم ، باغچه‌سنك کلی‌یم　　باغنك بلبلی‌یم، پیرم عبد القادرك
حق قاتنده اولودر، ایکی جهان طولودر　　اشرفزاده قولودر، پیرم عبدالقادرك

(پیرم) یرنده (سلطان)ده اوقونیور .

مقطع بیتنه نظراً بو الٰهی‌ده اشرف زاده‌نك اولمق لازم کلیور ایسه‌ده مطبوع دیوانده مندرج دکلدر .

— ٥ —

هلالیه

[الشیخ محمد هلال الرام الحمدانی الشافعی‌یه منسوبدر]

سلسله‌سی

١٧ — پیر طریقت سید عبدالقادر کیلانی رضی الله عنه — ١٤
١٨ — الشیخ سید محمد شمس الدین بن کیلانی قدس الله سره — ١٥
١٩ — الشیخ سید محمد حسام الدین بن محمد شمس الدین « « — ١٦
٢٠ — الشیخ سید شهاب الدین احمد بن محمد حسام الدین « « — ١٧
٢١ — الشیخ سید علاء الدین بن شهاب الدین « « — ١٨
٢٢ — الشیخ سید حسین الحموی بن شهاب الدین « « — ١٩
٢٣ — الشیخ سید یحیی « « — ٢٠
٢٤ — الشیخ سید علی « « — ٢١
٢٥ — الشیخ مصطفی اللطیفی « « — ٢٢
٢٦ — صاحب الطریقه الشیخ محمد هلال الرام الحمدانی الشافعی « « — ٢٣

نظر اطلاع عاجزانمه شیمدیکی حالده صاحب الطریقه شیخ محمد هلال الرام الحمدانی حضرتلرینک ترجمهٔ حالنه واصل اوله‌مامشدر .

— ٦ —

رومیه — نام دیگرله — اسماعیلیه

[عارف ربانی الشیخ اسماعیل الرومی بن علی طوسیه‌وی‌یه منسوبدر .]

سلسله‌سی

١٧ — پیر طریقت سید عبدالقادر کیلانی رضی الله عنه — ١٤
١٨ — جمال العراق الشیخ عبدالرزاق قدس الله سره — ١٥
١٩ — قاضی القضاة شیخ عماد الدین أبو صالح نصر « « — ١٦
٢٠ — الشیخ شهاب الدین احمد « « — ١٧

٢١ — الشیخ شرف الدین یحیی قدس الله سره — ١٨
٢٢ — « شمس الدین محسن « « — ١٩
٢٣ — « علاء الدین علی « « — ٢٠
٢٤ — « بدر الدین حسین « « — ٢١
٢٥ — « أبو العباس شهاب الدین محمد « « — ٢٢
٢٦ — « زین الدین عبدالباسط « « — ٢٣
٢٧ — « أبو مکارم شرف الدین قاسم « « — ٢٤
٢٨ — « شمس الدین محمد « « — ٢٥
٢٩ — « زین الاشراف عفیف الدین الحسین « « — ٢٦
٣٠ — « احمد بن سلیمان « « — ٢٧
٣١ — « برهان الدین ابراهیم بن علی « « — ٢٨
٣٢ — « احمد بن مصطفی المصری « « — ٢٩
٣٣ — « احمد بن سلیمان الرومی « « — ٣٠
٣٤ — صاحب الطریقه الشیخ اسماعیل رومی « « — ٣١

— روایت اخری —

بو سلسله‌یی (کمال الدین حریری) نک (تبیان وسائل الحقائق فی بیان سلاسل الطرائق) ندن آلدق ؛ فقط شیخ محمد جعفر خیرالله افندی پدرمزک برنسخه‌سنی اهدا وارسال بویوردقلری طومار قادریه‌ده سلسله‌نک ٢٨-٢٥ نومرودن آشاغی اولان قسمی شووجه‌ایله محرردر :

٢٨ — الشیخ شمس الدین محمد قدس الله سره — ٢٥
٢٩ — « حسین شافعه « « — ٢٦
٣٠ — « محمد طاهر « « — ٢٧
٣١ — « فرج الله یحیی « « — ٢٨
٣٢ — « محمد حنبلی « « — ٢٩
٣٣ — « عبدالرزاق « « — ٣٠
٣٤ — « عبدالقادر چلبی « « — ٣١
٣٥ — « فرج الله هادی « « — ٣٢
٣٦ — « عبدالکریم شافعه « « — ٣٣
٣٧ — « عبدالرحمن حنبلی « « — ٣٤
٣٨ — « فرج الله شاه « « — ٣٥
٣٩ — خادم سجادهٔ بغداد الشیخ سید فیض الله « « — ٣٦
٤٠ — صاحب الطریقه الشیخ اسماعیل الرومی « « — ٣٧

قادریخانه‌ده‌کی طومار کبیرده سلسله‌نك بوایکی روایتی‌ده مندرج اولوب طریقتِ قادریه‌نك بوشعبه‌سندن ویریلن اجازه‌نامه‌لرده‌ده بوایکی صورتك درج ایدلدیکی شیخ حاضر اسماعیل غوثی افندینك افاده‌سندن آکلاشلمش وکندیسنك حائز اولدیغی اجازه‌نامه‌نك رومیه قسمی‌ده افاده‌سی وجه‌ایله اولدیغی کورولمشدر.

تباینك ویوقاریده ذکر اولونان ایکی طومارك تثبیت ایتدکاری اسامی آراسنده برقاچ اوفاق فرق وارایسه‌ده حائز اهمیت اولمایوب یالکز قادریخانه طومارنده (شرف الدین یحیی) یرنده (شمس الدین) محرر و (حسین شافعه) ده او طومارده یوقدر.

یوقاریده‌کی ایکی روایته نظراً شیخ اسماعیل رومینك طریقت قادریه‌یی هم سید فیض الله افندیدن هم‌ده احمد بن سلیمان الرومیدن آلدیغی آکلاشیلیور. بو نسبتك هانکیسی اول ، هانکیسی مؤخر اوراسنی تعیین ایده‌بیله‌جك معلوماته دسترس اوله‌مادم.

ترجمهٔ حالنه کلنجه : صاحب الطریقه الشیخ اسماعیل رومی ، کمالات ظاهریه ومعنویه‌سی مسلم ، مقامات وکراماتی مشهور برشیخ مفخم ایدی.

قسطمونی سنجاغی داخلنده طوسیه قضاسنك (بانصا) قریه‌سنده [۱] (چوبان علی) اسمنده مایهٔ فطرتی محاسن معنویه قابلیتنی حائز برامیٔ محترمك صلبندن دنیایه کلمش ، پدردن توارث ایتدیکی او قابلیتك سوق وانجذابیله بانصاده پاسلانمایه راضی اوله‌مایه‌رق مرکز قضایه طوسیه‌یه [۲] عزیمتله تحصیل علومه ، شیخ الخلوتی احمد افندیدن اخذ طریقتله‌ده مجاهده‌یه باشلامش ، سیر وسلوکده قطع منازل ایده‌رك مقام ارشاده کلدیکی صیره‌ده – یوقاریده (خرقهٔ طریقت) مبحثنده حکایه اولوندیغی اوزره – غوث اعظمك

[۱] ۳۰ سنه قدر اولی قسطمونی مکتوبی ممیزی وجریدهٔ ولایت باش محرری اولدیغم صیره‌ده بالذات تحریر وترتیب ایتدیکم (۱۳۱۲) قسطمونی سالنامه‌سنه مراجعت ایتدم. بواسمده طوسیه‌ده برقریه‌اسمنه تصادف ایده‌مه‌دم. اوقضادن ۳۰-۳۵ سنه اولی فك ارتباط ایدن قری آراسنده‌می ، یوقسه منقرض ویا صوکرادن اسمی متبدلمی اولدی؟ بوراسنی بیله‌مم. محقق اولان حضرت شیخك طوسیه قراسی اهالیسندن اولیشی ، اوراده دوغیشیدر.

[۲] بعض آثارده « قسطمونی‌یه عزیمتله » دیه محرردر. بوده مأمولدر.

اشارت معنویه‌سیله بغداده عزیمتله طریقت قادریه‌دن تجدید بیعت ایتمشدر. [۱]

ظاهراً کمالات علمیه ایله مزین اولان اسماعیل افندی بو نسبت غوثیه ایله پك آز وقت ایچنده باطناً‌ده کمالات معنویه ایله تکمل ایده‌رك حضرت غوثك : — یا رومی ! رومه کیت ، طریقتمی نشر ایت.

امر ورخصت معنویه‌سیله و (پیر ثانی) کنیه‌سیله آنادولو وروم ایلیده ارشاده مأمور اوله‌رق برچوق دیاری کشت وکذار و (٤٠) محلده نامنه منسوب تکایا بنا واعمار ایده‌رك استانبوله کلمش وبوراده طوپخانه صیرتنده‌کی (قادریخانه) یی انشا ایتدیره‌رك أك اول استانبولده طریقت قادریه اوزره ارشاد عباده ابتدار أیله‌مشدر.

سلطان احمد جامع شریفنك رسم افتتاحنده (الشیخ عزیز هدایی) قدس سره خطابت ، رجال شمسیهٔ خلوتیه‌دن (الشیخ عبدالاحد نوری) قدس سره کرسیده وعظ ونصیحت وظیفه‌لرینی وجناب غوثك « یارومی » خطابندن دولایی بونامی‌ده طاشییان الشیخ (اسماعیل الرومی) قدس سره‌ده اصول قادریه اوزره ذکرالله اجراسنی درعهده أیله‌مشلردر.

طریقت علیهٔ قادریه‌ده اصل اسمنه اضافتله (اسماعیلیه) وخطاب غوث اوزرینه تبرکاً طاشیدیغی لقبه نسبةً (رومیه) وایکیسنی توحیداً (اسماعیل رومیه) دینیلن وسلسله‌سی یوقاری‌یه یازیلان شعبه‌نك مؤسس محترمی صاحب ترجمه اسماعیل الرومیدر.

انشا ایتدیردیکی قادریخانه تام اوچ عصردن بری موجود و (۱۰٤۱)ه واقع اولان ارتحالی اوزرینه کندیسی‌ده اودرکاهده مدفوندر.

[۱] یوقاریده‌ده اشارت ایتدیکمز وجه ایله سلسله‌سی ایکی شیخه ایصال ایدیلن اسماعیل رومینك بونلردن یعنی سید فیض الله وشیخ احمد بن سلیمان الرومی افندیلرك هانکیسندن تجدید بیعت ایتدیکی بزه مجهولدر. محقق اولان تجدید بیعتدر. بیعتی تجدید ایله خلوته کیرمشدر.

کندیسندن تسلسل ایدن سلسله‌دن بر چوق مشایخ محترمه یتشمش ، برمدتدن بری اومقامه خادم وقائم اولان مشایخ قادریه (اشرفیه) شعبه‌سی اجازه‌سنی‌ده حائزاولدقلرندن وشیخ اسماعیل رومینك سلوکنه زمانك هرمریدی متحمل اولمادیغندن خانقاه مذکور پوست نشینلری مریدانك میل ومحبتنی ویاتحمل وقابلیتنی‌هانکی شعبه‌یه مائل وقابل کورورلرسه اوانابه‌یی ویرمکده ، هرصالی کونلری أوکله‌دن صوکرا اذانی ساعت سکزده اصول اسماعیلیه واشرفیه اوزره اجرای آیین طریقت ایدلمکده‌در .

طریقتدن نصیبه‌دار فیض اولان ارباب عرفان خانقاه مذکوره کیره‌رك مدفن رومی قارشیسنده توقفله وکمال اخلاص ایله فاتحه خوان ودورانه‌ده اشتراك ایله روحانیت غوث افخمدن مدد خواه اولورسه شبهه یوقکه غانماً عودت ایدر .

شیخ اسماعیل رومی أرکك اولاد بیراقامش، کریمه‌سنی استانبوله کاوب خانقاه مذکوره نازل ومسافر اولان شیخی خادم سجادهٔ بغداد سید فیض‌الله افندینك مخدوم رشادت موسومی شریف شیخ خلیل افندی‌یه تزویج ایتمش، شریف مشارالیه استانبولده قاله‌رق قائم‌پدرینك حال شیخوخته‌دکی انزواسی اثناسنده وکالت وارتحالندن صوکرا سجادهٔ حضرته قعود ایله ارشاد امته وشعبهٔ اسماعیلیه‌نك توسیع دائرهٔ فیضنه همت أیله‌مشدر .

— ٧ —

غریبیه

[الشیخ محمد غریب‌الله الهندی‌یه منسوبدر]

سلسله‌سی

١٧ — پیر طریقت سید عبدالقادر کیلانی رضی الله عنه — ١٤
١٨ — جمال العراق الشیخ سید عبدالرزاق قدس الله سره — ١٥
١٩ — الشیخ سید عبدالله الحسینی الجرجانی » » — ١٦

٢٠ — الشیخ سید ابراهیم الحسینی قدس الله سره — ١٧
٢١ — الشیخ سید جعفر الحسینی » » — ١٨
٢٢ — الشیخ سید علی الحسینی » » — ١٩
٢٣ — الشیخ أبوالسعود الاسفرائی » » — ٢٠
٢٤ — الشیخ عبدالشکور دائم الحضور » » — ٢١
٢٥ — الشیخ سید عبدالسلام سعدالله بن غلام محمد السلوانی » » — ٢٢
٢٦ — الشیخ شرف‌الدین القتال » » — ٢٣
٢٧ — الشیخ عبدالوهاب » » — ٢٤
٢٨ — الشیخ سید بهاءالدین » » — ٢٥
٢٩ — الشیخ سید عقیله » » — ٢٦
٣٠ — الشیخ شمس‌الدین صحره » » — ٢٧
٣١ — الشیخ سید حسین » » — ٢٨
٣٢ — الشیخ شمس‌الدین عارف » » — ٢٩
٣٣ — الشیخ شاه خدالرحمن » » — ٣٠
٣٤ — الشیخ شاه فضل هندی » » — ٣١
٣٥ — الشیخ شاه کمال‌العارف‌الهندی » » — ٣٢
٣٦ — الشیخ شاه عبدالاحد الکابلی » » — ٣٣
٣٧ — الشیخ شاه معصوم هندی » » — ٣٤
٣٨ — الشیخ شاه صدیق‌السرهندی » » — ٣٥
٣٩ — الشیخ علی بن حسین السقاف » » — ٣٦
٤٠ — الشیخ سید احمد بن محمد عقیل المکی » » — ٣٧
٤١ — الشیخ أبو محمد عبدالرحمن » » — ٣٨
٤٢ — الشیخ أبو عبدالرحمن محمد » » — ٣٩
٤٣ — الشیخ العلامه عبدالرحمن بن محمد بن عبدالرحمن » » — ٤٠
٤٤ — الشیخ سید محمد ادریس بن سید محمد سلیم الحسینی » » — ٤١
٤٥ — صاحب لطریقة الشیخ محمد غریب‌الله الهندی » » — ٤٢

(تبیان وسائل الحقایق) بو شعبه‌نك شیخ محمد غریب‌الله الهندی‌یه منسوب اولدیغنی بیان ایدر ایکن دیورکه :

« وهذه الطریقة فی القادریة اعلا سند یوجد فی هذا الزمان کما شهد بذلك الشیخ العلامة المحدث سید محمد بن احمد بن عقیلة المکی »

« مبناها علی الذکر الجهری فی خلقة الاجتماع والفرار من الخلق وسلوکهم مصحوب فی البدایة بالاستحضار جلال الله تعالی وعظمته اذبه تنقمع النفس وتهذب لان التعریه بالاجلال اسرع للتخلیص من الرعونات والاشتغال بذکر الاسماء السبعة علی الترتیب بحسب تلقین المرشد الکامل »

[نظر اطلاع عاجزانه‌م صاحب الطریقه الشیخ محمد غریب الله الهندینك ترجمهٔ حالنه ــ شیمدیکی حالده ــ واصل اوله‌مامشدر . امید ایدیورم؛ دوام ایدن تتبعاتم صیره‌سنده تصادف ایلرم.]

بوقاریده‌ده یازلدیغی وجه ایله بعض آثارده طریقت علیهٔ قادریه‌نك (هندیه) نامیله برشعبه‌سی بولوندیغی محرردر . هندستانده أك زیاده منتشر طریقتلردن بریسی‌ده طریقت علیهٔ قادریه‌در . حضرت غوثك تربهٔ پاکنی زیارت ایتمك هندستان قادریلرنجه فرض درجه‌سنده بروظیفه تلقی اولوندیغنی بغدادده خانقاه حضرت غوثده ملاقی اولدیغم وبصره‌دن بحراً عودتم صیره‌سنده برهفته (بومبای) ده قاله‌رق اوراده کورشدیکم، (پورت‌سعید) ه کایرکن (عدن) ه قدر واپورده قماره آرقه‌داشلغی ایتدیکم هندیلردن آکلادیغم جهتله طریقت قادریه‌ده بویله بر (هندیه) شعبه‌سنك موجوداولماسی قویاً مأمول ایسه‌ده اثنای تتبعاتده هندیه شعبه‌سی نامیله برسلسله‌یه تصادف ایده‌مه‌دیکمدن او شعبه‌نك نام دیکری بو (غریبیه) شعبه‌سی دکل ایسه هرحالده شعبهٔ غریبیه‌نك یوقاری‌یه یازیلان سلسله‌سنده ۳۳ دن ۳۸ نجی‌یه قدر نومرولرده اسامیسی محرر هندلی مشایخ قادریه‌دن بریسنك هندیه شعبه‌سی مؤسسی بولونماسنی محتمل عد ایدیورم. مع‌مافیه قاموس الطرق دینیله‌بیله‌جك معلوماتی واسامئ طرق علیه‌یی محتوی اولان (تبیان وسائل الحقائق) ده (هندیه) نامیله برطریقت ویا شعبهٔ طریقت کوره‌مه‌دم .

— ۸ —

خالصیه

[الشیخ (ضیاءالدین عبدالرحمن خالص الطالبانی الکرکوکی) یه منسوبدر]

سلسله‌سی

۱۷ —	پیر طریقت سید عبدالقادر کیلانی	رضی الله عنه	— ۹٤
۱۸ —	جمال العراق الشیخ سید عبدالرزاق	قدس الله سره	— ۱٥
۱۹ —	الشیخ عثمان الجیلی ــ یعنی : کیلانی ــ	» »	— ۹٦

۲۰ —	الشیخ یحیی البصری	قدس الله سره	— ۱۷
۲۱ —	» نورالدین الشامی	» »	— ۱۸
۲۲ —	» عبدالرحمن الحسنی	» »	— ۱۹
۲۳ —	» برهان الدین الزنجری	» »	— ۲۰
۲٤ —	» سید محمد معصوم المدنی	» »	— ۲۱
۲٥ —	» سید عبدالرزاق الحموی	» »	— ۲۲
۲٦ —	» سید محمد حسین الازمیرانی	» »	— ۲۳
۲۷ —	» احمد الهندی اللاهوری	» »	— ۲٤
۲۸ —	» محمود الزنکنی طالبانی	» »	— ۲٥
۳۹ —	» احمد الطالبانی الکرکوکی	»	— ۲٦
۳۰ —	صاحب الطریقة ضیاءالدین عبدالرحمن الطالبانی	» »	— ۲۷

یوقاریده ذکری کچن (۱۲۷٥) سنه‌سی مطبوعی اولان طومارده متسلسل سلسله‌لر نهایتنده طریقتلرك اسمی یازیلیدر . یوقاری‌یه یازدیغمز سلسله نهایتنده شوسطر واردر :

« طریقهٔ قادریهٔ هندیهٔ محمودیهٔ زنکنهٔ کرکوکیهٔ موریه ! »

بو عبارهٔ طویله ایله افاده ایدلمك ایسته‌نیلان معنی شودر :

« طریقهٔ قادریهٔ هندیهٔ » : یوقاریده (۲۷) رقمی حذاسنده اسمی محرر اولان الشیخ (احمد الهندی اللاهوری)نك منسوب اولدیغی طریقت قادریه .

[مشارالیه ، زماننك اجلهٔ اقطابندن ایدی .]

« محمودیهٔ زنکنهٔ » : یوقاریده (۲۸) رقمی حذاسنده اسمی محرر اولان الشیخ (محمود الزنکنیٔ طالبانی) نك منسوب اولدیغی طریقت قادریهٔ هندیه .

[مشارالیه شیخ محمود ، زماننده اکابر صوفیه‌دن اولوب مشارالیه احمد الهندی اللاهوریدن اقتباس فیض واخذ خلافت ایتمشدر. اصلاً (زنکنه) عشیرتنك رؤساسندن اولوب (کرکوك) ه ملحق (طالبان) قریه‌سنده اقامت ایتمش اولدیغی جهتله (طالبانی) شهرتیله معروفدر . یوقاریده‌کی عباره‌یه عشیرتلرینی ایماءً (زنکنه)، (طالبان) قریه‌سنك نقطهٔ مربوطیتنی‌ده ایماءً (کرکوك) اسملری علاوه ایدلمشدر .]

« موریه » : آشاغیده بحث ایدیله‌جك « مور علی بابا » یه اشارت اولوب طومار مرتبی مشارالیهی ، صاحب شعبه کبی تلقی ایتمش ایسه‌ده اصل صاحب شعبه مور علی بابانك شیخی و (احمدالطالبانی) نك مخدومی والشیخ (محمودالزنکنی طالبانی) نك حفیدی اولان الشیخ (ضیاءالدین عبدالرحمن خالص الطالبانی) قدس سره العالی در .

خالصیهٔ قادریه‌نك مؤسس محترمی اولان مشارالیه شیخ ضیاءالدین عبدالرحمن خالص طالبانی اکابر مشایخ قادریه دندر.

یوقاریده بالمناسبه حکایه ایتدیکمز وجه ایله اصول قادریه‌ده سیر سلوکی کلمهٔ مبارکهٔ توحید ایله اسم جلاله قصر ایتمك صورتیله برتجدد اجتهاد ووضع ایتمه‌سندن طولایی طریقت قادریه‌ده (خالصیه) نامیله برشعبه تأسس ایتمشدر.

زمان حیاتنده طریقت قادریه‌نك اکابر مشایخندن معدود ایدی . هرسنه بهمه‌حال بغداده کیدر ، خانقاه غوث افخمده آیین دورانه ریاست ایدر ، دیکر تکایای قادریه‌ده یاپیلدیغی حالده تکیهٔ غوثده اجراسی مسبوق ومتعامل اولمایان قدوم وسائره ضرب ایتدیرردی .

بوندن متعصبین مشمئز اوله‌رق خادم سجادهٔ بغداده مراجعتله :

— شیخ عبدالرحمن طالبانی‌نك مقام پیرده قدوم چالدیرماسنه نیچون مسامحه ایدییورسکز؟ جد بزرکواریکزك روح شریفی رنجیده اولماسندن قورقمیورمیسکز ؟

دیمشلر، حفید وقائم مقام کیلانی نقیب الاشراف سیدعلی افندیدن شوجواب صوابی آلمشلردر :

— بن ، سلطان ایله وزیری آره‌سنه کیره‌مم .

بوده دلالت ایدرکه : شیخ عبدالرحمن زمانك شیخ معظم قادریسی ایمش . شیخ الاسلام اسبق فاضل محقق حیدری زاده ابراهیم افندی حضرتلری (تصوف) رسالهٔ اسبوعیه‌سنك (٤) نجی نسخه‌سنده مندرج وشیخ عبدالرحمن طالبانی‌یه عائد ترجمهٔ حالده بویورویورکه :

« شیخ عبدالرحمن حضرتلری مهرمنیر عالمکیر اوصاف محمدیدن تمامیله بهره‌مند کمال اولان کملین عرفادن بولوندقلری جهتله معالیات صوفیه ایله

مشغول اولدقلری زمان علو همت وشان روحانیتلری اوقدر تعالی ایدردی‌که؛ لسان حقیقت بیان لاهوتیلری :

« من آن مورم که هرشام وسحرگاه
زبانم عرش می آید صفیرم »

فخریهٔ عارفانه‌سیله ترنم‌ساز اولور برمرتبهٔ کمال وبرموقع بلند اجلاله ارتقا ایدردی. یارانیله هم‌بزم صحبت اولدقلری زمانلر دخی اوقدر رندوخوش بیان واوقدر فصاحت لسان وبرحریت فکر ووجدانه مالك ایدی‌که ؛

« چنان نانیك وبد سرکن که بعد از مردنت (عرفی)
مسلمانت بزمزم شوید و هندو بسوزانت »

دستور اخلاقیسیله عامل اولدیغی هرحال وطورندن نمایان اولوردی . هرصبح ومسا مائدهٔ خانقاه رشادتلرنده نواله‌چین عطایا اولان برقاچ یوز فقرا میانلرنده ملل غیر مسلمه‌دن دخی برچوق محتاجین بولونوردی. حتی برکون اوفقرا میاننده بولنان برمجوسی سیاحنك کندیسنه مخصوص اولان آیین دینیسی خانقاه درونده اجرا ایتدیکی شیخك بعض مریدانی طرفندن کوروله‌رك حقنده طرد وتوبیخ کبی معامله اجراسنه تشبث ایدلمش ایسه‌ده مشارالیه حضرتلری طرفندن منع بویورلمشدر :

« عباراتنا شتی وحسنك واحد
وکل الی ذاك الجمال یشیر »

هله سخاوت وکرمده :

« پیش صاحب نظران ملك سلیمان بادست
بلکه آنست سلیمان که زملك آزادست »

بیتنه ماصدق اولوب نظرلرنده اموال وتجملات دنیویه‌نك ذره قدر مزیت وقیمتی یوق ایدی . چوق دفعه‌لر دامن احسانك جست وجوسی امیدیله بارکاهنه یوز سورن ارباب ضرورته ویره‌جك پاره بولونمادیغی زمانلر اسباب علایقدن عد ایتدیکی البسه‌دن بیله تجرد ایده‌رك احسان بویوررلردی . »

قادریخانه‌ده‌کی طومار کبیرده مشار الیهك اسمی حذاسنده محرر اولدیغی وبرذات طرفندن‌ده تفصیلی حکایه اولوندیغی اوزره سیواس والی واهالیسی شیخ عبدالرحمن مشارالیهه آدم مخصوص ایله مکتوبلر کوندره‌رك نشر طریقت ایچون خلفاسندن بریسنك سیواسه مأمور و اعزام ایدلمه‌سنی رجا ورجالرینی تعقیب وتکرار ایتمشلر ، حضرت شیخ خلفاسندن هانکیسنه تکلیف ایتدیسه هپسی‌ده :

— بز، شیخمزك نزدوخدمتندن آیریله‌مایز ، آییرماماسنی‌ده کندیسندن استرحام ایدرز .

دیمشلردر . جناب شیخ بویوك برعشق ایله کندیسنه مربوط اولان خلفاسنی‌دوچار حزن ایتمك ایسته‌مه‌دیکندن سیواسیلرك اسعاف رجاسی تأخر وتکررایتدیکی صیره‌ده برکون کرکوکده قیافت ومشرب جهتیله قلندرسیرت برسیاح کورور و :

— ایجابیا - بورایه کل ! - دیر .

واونی اودقیقه‌ده ارشادوسیواسده ارشاده مأمور ایدر . اوقلندرمشرب آدم (مور علی‌بابا) ایدی . شیخك بوامری اوزرینه :

— بکی افندم ؛ فقط سیواسك نره‌سنده نشر طریقت ایده‌جکم ؟

استیضاحنه شیخ :

— نره‌سی راست کایرسه اوراده .

جوابنی ویرمش ، مور علی باباده موسمك قیش ، سیواسه مواصلتنك آقشام اوزری اولماسی ملابسه‌سیله برحمام کلخننه صیغینمشدر .

مور علی بابا مشرب قلندرانه‌سی اقتضاسنه تبعاً بوایلك ملجأی تبدیل ، کیفیت مأموریتندن کیمسه‌یی خبردار ایتمه‌دیکندن سیواسلیلر تکرار مراجعت ایدنجه شیخدن شو :

— کوندردم ، آرایکده بولك :

جوابنی آلمشلر ، عندالتحری مورعلی‌بابایی بولمشلردر .

جناب شیخك امر وتنسیبلریله (مورعلی) نامی (نورعلی) یه تحول ایتمش وبونام ایله شهرتشعار اولمشدر . مرقدمبارکی سیواسده تأسیسنه موفق

اولدیغی خانقاه شریف درونده‌در . بوقاریده ذکری کچن (موریه) دن مقصود ایشته بو (مورعلی بابا) یه نسبتدر .

شیخ عبدالرحمن طالبانی حضرتلری (١٢١٢) تاریخنده تولد أیله‌مشدی. (٦٣) یاشنده اولدیغی حالده (١٢٧٥) ده ارتحال ایتمش، مقام ارشادینه‌مادی، معنوی فضائلنه وارث اولان بویوك مخدومی أبوالمحسن شیخ علی طالبانی کچمشدر . شاعر نفعی ادامشهور شیخ رضای طالبانی مشارالیهك اوچنجی مخدومیدر . ایکنجی مخدومی شیخ عبدالقادر افندی‌ده رقت عاشقانه وبلاغت رندانه‌سیله منتسبین ادبی جداً کندیسنه مفتون ایتمش برشاعر محترم ایمش .

طریقت قادریه‌ده (خالصیه) نامیله بویله برشعبهٔ مخصوصه‌نك موجودیتندن راقم‌الحروفی خبردار وتتبعاته سوق ایدن تدقیق مصاحف ومؤلفات شرعیه مجامی رئیسی شیخ صفوت افندی حضرتلری مشارالیه شیخ علی افندینك خلیفه‌سی‌در . مشارالیه شیخ عبدالرحمن طالبانیدن قادری خلافتنی‌ده حائز اولان و (١٣١٥) ده (٩١) یاشنده اولدیغی حالده ارتحال دار بقا أیله‌ین پدر محترمی شیخ عبدالقادر صدیقی افندیدن‌ده خلوتیه خلافتنامه‌سی آلمشدر . [١] عبدالرحمن طالبانی حضرتلرینك فیض طریقتلری اکابر خلفاسندن مؤلفات نافعه صاحبی مشارالیه عبدالقادر صدیقی واسطه‌سیله اورفه‌ده انتشار أیله‌مشدر.

مشارالیهك تورکجه وفارسی قیمتدار اشعاری حاوی مطبوع بر دیوانی واردر .

مثنوینك (١٨) بیتنی پك واقفانه وعاشقانه برلسان فارسی ایله نظماً شرح ایتمش و (بهجة‌الاسراری) ده ترجمه أیله‌مشدر .

ینه شیخ‌الاسلام اسبق حیدری زاده ابراهیم افندی حضرتلری شیخ عبدالرحمن طالبانی حضرتلرینك شعرده‌کی قدرت فوق‌العاده‌سیله فضائل اخلاقیه‌سنی شوتوجه ایله تصویر بویوروبورلر :

---

[١] بوقاریده‌کی سلسله‌ده مشارالیه صفوت افندیدن مستخلف واعظ محترم شیخ حاجی حافظ مصطفی نوری افندی خواجهٔ محترمز طرفندن اعاره اولونان اجازه‌نامه‌دن اقتباس ایدلمشدر .

« مسلك عارفانه‌سنك اسباب مزینه وبلکه‌ده متممه‌سندن اولان فن شعرده دخی فوق‌العاده برقدرته مالك ایدی . (خالص) دیوانی عنوانیله معنون اولان مجموعهٔ اشعارینك مطالعه‌سندن دخی آکلاشیله‌جغی اوزره مسلك شعرده أك زیاده مولانا جلال الدین‌رومی ونورعلی‌ومغربی کبی اکابر شعرای صوفیه‌نك مسلکلرینه اتباعی داها زیاده ترجیح بویورمش اولدقلری جهتله اشعار دررنثارلری‌سراپا ذوق‌حقیقتله مملودر. بدیعهٔ آتیه‌اوجمله‌دندر:

« بهر جانبکرم روی توباشد عین مقصودم
نیابد جز خیالت در دوچشم کریه آلودم
بهر خاکی‌که از بهر عبادت من جبین سودم
تویی معبود ومقصودم ، تویی موجود ومسجودم
اکردر مسجدالاقصی‌وکر در دیر رهبانم »

« سوزی کتاب انسانیتك هرهانکی بر صحیفه‌سنه انتقال ایتدیررایسه‌ك شیخ عبدالرحمن حضرتلرینك متصف اولدقلری فضائل اخلاقیه‌لرینك بحق شرح وتفصیلی ناقابل امکان اولدیغی جهتله کندیلری عالم حقیقتك نه‌قدر بویوك برمرد کاملی اولدیغنی آکلایه‌بیلمك ایچون وقتلك اعاظم علما واکابر ادباسندن بولونان (قاضی حسین برزنجی) نك مشارالیه حقنده‌کی مشهوداتنی مبین اولمق اوزره کرکوکدن سلیمانیه‌یه یازمش اولدیغی مکتوب بلاغت اسلوبك آتیده‌کی فقره‌سیله استشهاد أیلرم :

« دیدیم . چه دیدیم ؟

« بنشست به صدر تکیه پیری   برمسند فقر چون امیری
افروخته از جمال شمعی   رخشان شده ازبرای جمعی
سرتا قدمش چوزهره نوراست   کویی همه مایهٔ سرور است
ماتم‌زده کررخش ببیند   برجان ودلش فرح نشیند
مه‌کاسه بکف زهند وانش   در یوزه کند در آستانش
امروز به پیش دشمن ودوست   پیداست‌که شیخ طالبان اوست »

مشارالیهك قدرت شاعرانه‌سی اشعار عارفانه‌سندن نمونه ارائه‌سندن مستغنی ، یوقاریده‌کی بدیعهٔ متصوفانه‌سی اوقدرتی بیانه کافی ایسه‌ده تبرکاً جناب (مغربی) نك

برغزلنه یازدقلری تخمیس فارسی ایله مشارالیه شیخ صفوت افندی طرفندن تخمیس ایدلمش اولان تورکجه برغزل رندانه‌سی بروجه آتی درج اولونور :

دلبرا ! درهمه جادر نظرت می‌بینم   کاه‌بیرون بجهان، کاه درت‌می‌بینم »
کرچه‌بی رنکی ولی درصورت می‌بینم   « صنما ! هرنفسی‌در کذرت می‌بینم
« بردل ودیدهٔ جان جلوه‌کرت می‌بینم »

درکذر باهمه‌کس میروی ومی آیی   لیك دردیدهٔ بیکانه عیان ننمایی
این عجب ترکه نه‌درجائی ودرهرجائی   « کرچه‌ازمنزل خودهیچ برون‌می‌نایی»
« لیك پیوسته چومه درسفرت می‌بینم »

هرچه‌رامی نکرم روی ترامی کردم   هرکجا روی نهم راه ببوی توروم
کاه ازبوی توهشیار وکهی‌مست شوم   « کاه ازباد صبابوی خوشت میشنوم »
« کاه همراه نسیم سحرت می‌بینم »

جشمم ازعشق بعالم نظر انداخت بسی   جز وجود تونمایان نشدداد‌رسی
ایکه پیدا ونهان نیست بغیر ازتوکسی   « کرچه صدبارکنی جلوه‌صبا هرنفسی »
« لیك هرلحظه بحسن دکرت می‌بینم »

هردم ازمطلع ذرات جهان تابانی   آنچه پیدا وهویداست توعین‌آنی
چونکه رخشان وعیان درهمه درهرآنی   « دائم ازغایت پیدائی خودپنهانی »
« کرچه تابنده تراز ماه وخورت می‌بینم »

جان جانی وز اشکال جهان‌جلوه‌کری   دربکی نورنمائی زدکر می نکری
درمیان ناظر ومنظور نباشد دکری   « توئی نور بصرم کرچه‌نهان ازنظری»
« کاه چون‌شمس وکهی چون قمرت می‌بینم »

(خالصا) کرچه بصورت زجهانی کمتر   لیك معنیست بود از همه عالم بهتر
تانهادند ترا تاج خلافت برسر   « (مغربی) از فلك وازملکی بالاتر »
(کرچه دائم بلباس بشرت می بینم »

*

* *

محبت عالمنده‌کندی کندیمدن حجاب ایتدم   آچلدم جسم وجان‌وقلبمه بر، برعتاب ایتدم
طریق‌عشقده بنیا دهستی‌یی تراب ایتدم   «نکارا! ملك جسمم کنزعشقکچون خراب ایتدم»
« آنی جانم یرینه قلبدن نائب مناب ایتدم »

آچلدی پردهٔ ظلمت نکارك تاب‌رخشندن   کوکل قاندی تجلای جمال فیض بخشندن
تجرد أیله‌دم یکسر جهانك عرش‌وفرشندن   « درون سینه‌می پاك أیله‌دم اغیارنقشندن »
« کوکل کاشانه‌سین عشق رخکچون مستطاب ایتدم »

فنای عشقه‌ایردم جذبهٔ وصلك سماعندن   سراپا غرق نوراولدم حجابك ارتفاعندن
طوتشدم سرتسر برق جمالك التماعندن   « بیابان طلبده پرتو حسنك شعاعندن »
« تنم باشدن باشه جوالهٔ موج سراب ایتدم »

شئون خلقی سرتابسر مقدور طوت زاهد بو عالمده خرابات اهلنی مغفور طوت زاهد
شراب نابه کرمیل ایله سه‌م معذور طوت زاهد « بنی اول زمرهٔ مستانه‌ده مجبور طوت زاهد »
« که بن میخانه‌ده پیرمغانه انتساب ایتدم » [۱]

بهارستان دهری قاپلادی آوازهٔ غلغل که بوقدر روضهٔ امکانده زلفك کبی سنبل
گلستان اوزره عکسك کوردی، شیدا اولدی هپ بلبل « جهانك کلشنینه کلمه‌مش حسنك کبی بر کل »
« آنکچون عالم ایچره عشق حسنك انتخاب ایتدم »

طوتارسه عالم امکانی صیت وشهرتم نوله تصرفده تعالی ایتسه فیض وقوتم نوله
رموز عرش وفرشه واقف اولسه فکرتم نوله « جناب سقف کردونه ایریشسه همتم نوله »
« که عمرم صرف راه برشه عالی جناب ایتدم »

حقیقتدن جناب پیرمی صوندقده صهباسین بیتیردی صفحهٔ خاطرده قیل وقال غوغاسین
کوزه‌تمه آنده (صفوت) ذوق روحانی تماشاسین «مدارس ایچره (خالص) کورمه‌دم بن عشق سوداسین »
آنکچون علمی میخانه‌ده رهن شراب ایتدم » [۲]

حمادیه — صمادیه

بو قاریده‌ده بالمناسبه حکایه اولوندیغی اوزره قادری سلسله نامه‌سنی تحریر ایچون تتبعاتده بولوندیغم صیره‌ده ایکی اثرده (حمادیه) نامیله بر شعبهٔ قادریه اسمی کوردم . . بوقدر . سلسله‌سنه مؤسسنه دائر تفصیلات دکل؛ اشارت بیله یوقدی . کونلرجه بو (حمادیه) یه دائر تحقیقات و تتبعاتده بولوندم . راست کلدیکم قادریه مشایخندن استیضاح ایتدم . آلدیغم جواب «لاادری»دن عبارت ایدی .

[۱، ۲] عوالم غیبیه‌نك معانیٔ مکنونه‌سی هرقوله منکشف اولمادیغندن حضرات صوفیه سرائر قدسیه‌یی سالکان طریقت وتشنکان زلال حقیقتك عقولنه تقریب وتلقین ایده‌بیلمك اوزره محسوساته دلالت ایدن الفاظ متعارفه ایله معانیٔ مکنونه آراسنده تناسبه رعایةً اشارات مخصوصه‌یی تدوین ایتمشلردر . ایشته بو ایکی مصراعده‌کی « می ومیخانه ، پیرمغان ، شراب » اوقبیلدندر . معنالری شودر :

مغان : بازار عشق ، پیرمغان : مرشد کامل ، شراب : فرط عشق ومحبت ، میخانه : بازارعشقده کالای عشق بسط ونشر ایتمکدن کنایه‌در .

بعون الله تعالی اکمال ونشره موفق اوله‌بیلیرسه‌ك (قاموس طرق علیه) ده بو بابده تفصیلات بولونه‌جقدر .

طومارلرده حضرت غوثك خلفاسی، خلفاسنك خلفاسی ومتأخرینی آراسنده بردانه بیله « حماد » نامنه مصادف اولمادم . یالکز (حماد الدباس) نام محترمی کوزه چارپیور، اوشیخ محترم ده حضرت غوثك ایلك شیخی وقاین پدری اولوب جناب غوثك ارتحالندن چوق اول وفات ایتمش بولونیوردی .

لغات تاریخیه وجغرافیه‌ده شعبات قادریه میاننده صاد ایله (صمادیه) نامنك مندرج بولونماسندن آکلادم که نام (صماد) مستنسخلرك اثر سهو وجهلی اوله‌رق (حماد) اولمش .

قادریخانه‌ده‌کی طومار کبیرده شو وجه ایله بر (صمادیون) سلسله‌سی واردر :

— پیر طریقت سید عبدالقادر کیلانی	رضی الله عنه
— الشیخ أبوسعید أبوالخیر	قدس الله سره
— « احمد الکبیر ابن أبوسعید	« «
— « مسلم الصمادی	« «
— « داوود الصمادی	« «
— « عیسی الصمادی	« «
— « محمد الصمادی	« «
« حسن الصمادی	« «
— « علی الصمادی	« «
— « خلیل الصمادی	« «
— « محمد الصمادی	« «
— « داود الصمادی	« «
— « مسلم الصمادی	« «
— « ابراهیم الصمادی	« «
— « احمد الصمادی	« «
— « ابراهیم واعظ الصمادی	« «
— « عبدالرزاق	« «
— « محمد صمادی دمشقی	« «
— « حسن اسکداری	« «

[بو فورمه‌نك صوڭ تصحیحنی یاپاجاغم کون بر عربك خبر ویردیکنه کوره (حوران) ده (عبدالقادر الصمادی) اسمنده اولیادن برذات مدفون وبو ذاتك طریقت عالیهٔ قادریه‌یه منسوب اولوب مشارالیه اوراجه صاحب شعبه طانیلقده ایمش .]

سلسلهٔ صمادیه‌نك بو وجه ایله تمادی ایتمه‌سی، مسلم الصمادی‌نك سلسله خارجنده قالان ینه صمادیه‌دن خلفاسی بولونماسی (صمادیه) نامیله برشعبهٔ طریقتك موجودیتنی ایما ایتمکده ایسه‌ده مؤسسی هانکیسی اولدیغنه شیمدیلك

شئون خلقی سرتابسر مقدور طوت زاهد   بو عالمده خرابات اهلنی مغفور طوت زاهد
شراب نابه کرمیل أیله‌سه‌م معذور طوت زاهد   « بنی اول زمرهٔ مستانه‌ده مجبور طوت زاهد »
« که بن میخانه‌ده پیرمغانه انتساب ایتدم » [١]

بهارستان دهری قاپلادی آوازهٔ غلغل   که بو قدر روضهٔ امکانده زلفك کبی سنبل
کلستان اوزره عکسك کوردی، شیدا اولدی هپ بلبل   « جهانك کلشنینه کلمه‌مش حسنك کبی بر کل »
« آنکچون عالم ایچره عشق حسنك انتخاب ایتدم »

طوتارسه عالم امکانی صیت وشهرتم نوله   تصرفده تعالی ایتسه فیض وقوتم نوله
رموز عرش وفرشه واقف اولسه فکرتم نوله   « جناب سقف کردونه ایریشسه همتم نوله »
« که عمرم صرف راه برشه عالی جناب ایتدم »

حقیقتدن جناب پیرمی صوندقده صهباسین   بیتیردی صفحهٔ خاطرده قیل وقال غوغاسین
کوزه‌ته آنده (صفوت) ذوق روحانی تماشاسین   « مدارس ایچره (خالص) کورمه‌دم بن عشق سوداسین »
آنکچون علمی میخانه‌ده رهن شراب ایتدم » [٢]

حمادیه — صمادیه

بوقاریده‌ده بالمناسبه حکایه اولوندیغی اوزره قادری سلسله نامه‌سنی تحریر ایچون تتبعاتده بولوندیغم صیره‌ده ایکی اثرده (حمادیه) نامیله بر شعبهٔ قادریه اسمی کوردم.. بوقدر. سلسله‌سنه مؤسسنه دائر تفصیلات دکل؛ اشارت بیله یوقدی. کونلرجه بو (حمادیه) یه دائر تحقیقات و تتبعاتده بولوندم. راست کلدیکم قادریه مشایخندن استیضاح ایتدم. آلدیغم جواب «لاادری» دن عبارت ایدی.

[١، ٢] عوالم غیبیه‌نك معانئ مکنونه‌سی هرقوله منکشف اولمادیغندن حضرات صوفیه سرائر قدسیه‌یی سالکان طریقت وتشنکان زلال حقیقتك عقولنه تقریب وتلقین ایده‌بیلمك اوزره محسوسانه دلالت ایدن الفاظ متعارفه ایله معانئ مکنونه آراسنده تناسبه رعایةً اشارات مخصوصه‌یی تدوین ایتمشلردر. ایشته بو ایکی مصراعده‌کی « می ومیخانه، پیرمغان، شراب » اوقبیلدندر. معنالری شودر:

مغان: بازار عشق، پیرمغان: مرشد کامل، شراب: فرط عشق ومحبت، میخانه: بازار عشقده کالای عشقی بسط ونشر ایتمکدن کنایه‌در.

بعون الله تعالی اکمال ونشره موفق اوله‌بیلیرسه‌ك (قاموس طرق علیه) ده بو بابده تفصیلات بولونه‌جاقدر.

طومارلرده حضرت غوثك خلفاسی، خلفاسنك خلفاسی ومتأخرینی آراسنده بردانه بیله « حماد » نامنه مصادف اولمادم. یالکز (حمادالدباس) نام محترمی کوزه چارپیور، او شیخ محترم ده حضرت غوثك ایلك شیخی وقاین پدری اولوب جناب غوثك ارتحالندن چوق اول وفات ایتمش بولونیوردی.

لغات تاریخیه وجغرافیه‌ده شعبات قادریه میاننده صاد ایله (صمادیه) نامنك مندرج بولونماسندن آکلادم که نام (صماد) مستنسخلرك اثر سهو وجهلی اوله‌رق (حماد) اولمش.

قادریخانه‌ده‌کی طومار کبیرده شو وجه ایله بر (صمادیون) سلسله‌سی واردر:

— پیر طریقت سید عبدالقادر کیلانی   رضی الله عنه
— الشیخ أبو سعید أبوالخیر   قدس الله سره
— « احمدالکبیر ابن أبو سعید   «   «
— « مسلم الصمادی   «   «
— « داوودالصمادی   «   «
— « عیسی الصمادی   «   «
— « محمدالصمادی   «   «
« حسن الصمادی   «   «
— « علی الصمادی   «   «
— « خلیل الصمادی   «   «
— « محمد لصمادی   «   «
— « داودالصمادی   «   «
— « مسلم الصمادی   «   «
— « ابراهیم الصمادی   «   «
— « احمدالصمادی   «   «
— « ابراهیم واعظ الصمادی   «   «
— « عبدالرزاق   «   «
— « محمد صمادئ دمشقی   «   «
— « حسن اسکداری   «   «

[بو فورمه‌نك صوك تصحیحنی یاپاجاغم کونی بر محبك خبر ویردیکنه کوره (حوران) ده (عبدالقادرالصمادی) اسمنده اولیادن برذات مدفون وبو عائله‌نك طریقت علیهٔ قادریه‌یه منسوب اولوب مشارالیه اورا‌جه صاحب شعبه طانلمقده ایمش.]

سلسلهٔ صمادیه‌نك بو وجه ایله تمادی ایتمه‌سی، مسلم الصمادی‌نك سلسله خارجنده قالان یینه صمادیه‌دن خلفاسی بولونماسی (صمادیه) نامیله بر شعبهٔ طریقتك موجودیتنی ایما ایتمکده ایسه‌ده مؤسسی هانکیسی اولدیغنه شیمدیلك

نظر اطلاع عاجزانمه واصل اوله‌مامش وتبیان وسائل الحقایقده‌ده (حمادیه ـ ویا ـ صمادیه) اسمنده طریقت وشعبه کوروله‌مه‌مشدر .

مع‌مافیه حضرت غوثدن مستخلف کوستریلن (أبوسعید أبوالخیر) نامی شایان نظر بولدم . چونکه بونامی طاشییان مشایخ اولینك اعاظمندن بر ذات محترمدرکه ؛ حضرت غوثك تولدندن اوتوزسنه اول ارتحال دار بقا ایتمشدر. صمادیه شعبه‌سی شعبهٔ قادریه ایسه هرحالده جناب غوثدن اخذ طریقتله احمدالکبیری استخلاف ایدن باشقه بر ذات اولمق لازم کلیر . بوقاریده خلفاء غوثیه قسمنده مندرج اسامینك (٣٥) نجی رقمنده بر شیخ (أبوالخیر) وارسه‌ده اسمی (محمد بن غنیة) در . بناءً علیه بوخصوصده شیمدیلك بوندن زیاده عرض معلومات ایده‌مه‌یه‌جکز .

مع‌مافیه (احمدالکبیر) اسمی‌ده شایان نظردر ؛ چونکه بو اسم ایله (سید احمدالرفاعی) حضرتلری یاد اولونویور. مشارالیه‌ده (أبوسعید أبوالخیر)ی کورمه‌مشدر . طومارلرده‌ده باشقه بر (احمدالکبیر) ه تصادف ایتمه‌دم.

مقدسیه

یوقاریده یازیلان اوچ مأخذده قادریه‌نك (مقدسیه) نامیله‌ده بر شعبه‌سی بولوندیغی کورلمشدر . بوشعبه (عبداللطیف مقدسی) یه و مشارالیه‌ده (زینیه) طریقت علیه‌سی پیر محترمی (زین‌الدین حافی) یه منسوب ، پیر مشارالیهك سلسله‌سی‌ده حضرت غوثه منتهی اولدیغی روایت ایدنلره تصادف ایتدم ایسه‌ده بو روایتده اصابت کوره‌مه‌دم ؛ چونکه بر طریقت مستقله مؤسسی اولان زین‌الدین حافی حضرتلرینك (نفحات الانس) ده مذکور اولان سلسله‌سی سلسلهٔ قادریه‌ده موجود اولمایان احمدالغزالی قولی واسطه‌سیله شاه ولایت حضرتلرینه منتهی‌در .

قادریه‌ده حقیقةً (مقدسیه) نامیله بر شعبه وارسه وعبداللطیف مقدسی‌نك قادری‌یه‌ده نسبت واجازتی یوق ایسه مبحث خلفاده مذکورالاسامی :

امام عبدالغنی بن عبدالله الواحدالمقدسی
امام أبوعمر محمد بن قدامة المقدسی
امام ابو اسحاق المقدسی
امام موفق الدین المقدسی

کبی اعاظم مشایخدن بریسنه ویا (مقدس) لی دیکر بر شیخ قادری‌یه منسوب اولماسی داها وجیه وصحیح اولوب مع‌مافیه تبیان وسائل الحقائقده‌ده مقدسیه نامیله طریقت وشعبهٔ طریقت اسمنه مصادف اوله‌مادم .

(مقدس) : (تقدیس) دن (مقدس) دکل؛ (قدس) دن بلا تشدید (محفل) وزننده اسم مکان اوله‌رق (مقدس) درکه ؛ قدس شریفك اصل اسمیدر .

اذکار واوراد

اذکار

اذکار : مصدر اولان (ذکر) ك جمعیدر . ذکر : آکمق دیمکدر .
ذکرالله : یاد اسم الهی‌در . ذکر درویشان ایشته بودر .

ذکرالله ، قرآن وحدیثدن ترشح ایتمش ، درت طور اوزرینه صورت ایفاسی سیدنا محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم حضرتلری طرفندن چهاریار کزینی أبوبکر الصدیق ، عمر الفاروق ، عثمان ذی النورین ، علی المرتضی رضی الله عنهم افندیلرمزه آیری ، آیری تعلیم وتلقین بویورلمشدر .

منتسب ویا محب طریقت اولان ارباب عرفانجه وقوف وآکاهی حاصل ایدلمه‌سی لازم کلن تفصیلاتی طومارمزك کتاب اولی اولان (ملامیلك) رساله‌سنه درج ایدلمش اولدیغندن بوکتابمزده‌ده تکراره لزوم کوروله‌مه‌دی.

ذکراللهك (خفی) ، (جهری) ، (قلبی) ، (لسانی) کبی بوتون اطوار واشکالی‌ده تفصیلات لازمه‌سیله برابر طومارمزك أوز قارداشی اولان واصلاحات صوفیه‌یی جامع اولمق اوزره تحریر وازبارینه چالیشلمقده بولونان قاموس طرق علیه‌یه درج ایدیله‌جکدر .

اوراد

هرکون اوقونان « ادعیهٔ مأثوره » یه « ورد » دینیر . جمعی: «اوراد» در. اوراد ، لسانمزده « اولاد » کبی هم مفرد هم جمع معناسنه قوللانیلیر اولمشدر.

طرق علیه‌نك یا پیران عظامی ویاخود متعاقبین مشایخ کرامی طرفندن ترتیب اولونمش آیری آیری اوراد شریفه‌سی واردر .

طرق علیه‌یه انتساب ایدنلر نسبت پیدا ایتدکلری طریقتك اورادنی ایام

ولیالیٔ مخصوصه‌سنده منفرداً ویا مجتمعاً اوقومق و بوکا بلاتقصیر دوام ومواظبت ایتمکله وظیفه‌داردرلر .

پیغامبر عالیشانمز (محمد المصطفی) صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلری حدیثده :« من صلی علی واحدة صلی الله علیه عشر مرات » یعنی: « بنی برکره تصلیه ایده‌نی جناب حق اون کره تصلیه ایدر » بویوردیغندن طرق علیه اورادینه برچوق صلوات شریفه درج اولونمش وذاتاً اوراد ترتیب وترتیلندن مقصدده تصلیهٔ حضرت سید المرسلیندن عبارت بولونمشدر .

سلطان انبیا (محمد المصطفی) صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلرینك اسم شریفی یاد ایدیلیر ایدلمز تعظیم مخصوص ایله « صلی الله علیه وسلم » دیمك اعتیاد مستحسنی‌ده اوحدیث شریفك تبشیرینه مظهریتله معنیً اغتنام مقصد مؤمنانه‌سنه مستنددر .

عموم طرق علیه‌نك اوراد شریفه‌سی بلا استثنا اوقدر حلاوت آوردرکه؛ انسان اوقومقله طویمق بیلمز . قناعت فقیرانه‌مجه قرآن وحدیثدن صوکرا معنیً ، مادةً مستفید ومنتشر اولمق املیله اوقونه‌جاق شی دلائل الخیرات ، وطرق علیه‌یه عائد اوراددر .

اوراد شریفه‌نك ترتیب ومعنی جهتیله صوك درجه اعجاز وایجازی حاوی اولانلری‌ده واردر .

اشرف زاده الشیخ عبدالله رومی قدس الله سره القیومی‌نك شیخ محترمی حفید رشید کیلانی الشیخ سید حسین الحموی قدس سره طرفندن ترتیب اولونمش و تکایای قادریه‌ده اوراد لیلیه کبی اکثریا ذکراللهه مباشرتدن مقدم جهوراً اوقونمقده بولونمش اولان اورادکه ؛ هرمنتسب قادری ایچون صباح نمازلرندن صوکره ویا هرکون بروقت مناسبده بهمه‌حال اوقونماسی وظائف نسبت مقتضاسیدر. ترتیب ومعنی اعتباریله پك عالی بر اعجاز وایجازی حاویدر. (سلسله‌نامهٔ قادری) اولان بوکتابمزی او (اوراد یومیهٔ قادریه) ایله‌ده تزیین ایتمه‌یی بروجیبهٔ درویشانه اتخاذ أیله‌دك :

اوراد شریفهٔ قادریه

اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ❀ آمِينَ ❀ اِنَّ اللّٰهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ❀

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِينَ ❀

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ❀ [١]

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ ❀ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حَبِيبَ اللّٰهِ ❀ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَلِيلَ اللّٰهِ ❀ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللّٰهِ ❀ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَفِيَّ اللّٰهِ ❀ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَ خَلْقِ اللّٰهِ ❀ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نُورَ عَرْشِ اللّٰهِ ❀ اَلصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا اَمِينَ وَحْيِ اللّٰهِ ❀

---

[١] مقام شکرنده ایکی ال ایله یوز مسح ایدیله جکدر .

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَنْ زَيَّنَهُ اللّٰهُ ❀ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَنْ شَرَّفَهُ اللّٰهُ ❀ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَنْ كَرَّمَهُ اللّٰهُ ❀ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَنْ عَظَّمَهُ اللّٰهُ ❀ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَنْ عَلَّمَهُ اللّٰهُ ❀ اَلصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَ الْمُرْسَلِينَ ❀ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا اِمَامَ الْمُتَّقِينَ ❀

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَاتَمَ النَّبِيِّينَ ❀ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ ❀ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا شَفِيعَ الْمُذْنِبِينَ ❀ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ رَبِّ الْعَالَمِينَ ❀

صَلَوَاتُ اللّٰهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَاَنْبِيَائِهِ وَحَمَلَةِ عَرْشِهِ وَجَمِيعِ خَلْقِهِ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَاٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِينَ ❀

(اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَحَبِيبِكَ وَرَسُولِكَ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ وَعَلَى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ) [١]

(اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْمَلِيحِ صَاحِبِ الْمَقَامِ الْاَعْلَى وَاللِّسَانِ الْفَصِيحِ) ❀ [٢]

---

[١] قوس ایچنه آلنان بو صلوات اوچ کره اوقونه جاقدر .

[٢] » » » » »

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ اَفْضَلَ صَلَوَاتِكَ اَبَداً وَاَنْمٰى بَرَكَاتِكَ سَرْمَداً وَاَزْكٰى تَحِيَّاتِكَ فَضْلاً وَعَدَداً عَلٰى اَشْرَفِ الْخَلَائِقِ الْاِنْسَانِيَّةِ وَمَجْمَعِ الْحَقَائِقِ الْاِيمَانِيَّةِ وَطُورِ التَّجَلِّيَاتِ الْاِحْسَانِيَّةِ وَمَهْبِطِ الْاَسْرَارِ الرَّحْمَانِيَّةِ وَعَرُوسِ الْمَمْلَكَةِ الرَّبَّانِيَّةِ . وَوَاسِطَةِ عِقْدِ النَّبِيِّينَ وَمُقَدَّمِ جَيْشِ الْمُرْسَلِينَ وَقَائِدِ رَكْبِ الْاَنْبِيَاءِ الْمُكَرَّمِينَ وَاَفْضَلِ الْخَلْقِ اَجْمَعِينَ حَامِلِ لِوَاءِ الْعِزِّ الْاَعْلٰى وَمَالِكِ اَزِمَّةِ الْمَجْدِ الْاَسْنٰى شَاهِدِ اَسْرَارِ الْاَزَلِ وَمُشَاهِدِ اَنْوَارِ سَوَابِقِ الْاُوَلِ وَتَرْجُمَانِ لِسَانِ الْقِدَمِ وَمَنْبَعِ الْعِلْمِ وَالْحِلْمِ وَالْحِكَمِ مَظْهَرِ سِرِّ الْجُودِ الْجُزْئِيِّ وَالْكُلِّيِّ وَاِنْسَانِ عَيْنِ الْوُجُودِ الْعُلْوِيِّ وَالسُّفْلِيِّ (رُوحِ جَسَدِ الْكَوْنَيْنِ) [١] وَعَيْنِ [٢] حَيٰوةِ الدَّارَيْنِ الْمُتَحَقِّقِ بِاَعْلٰى رُتَبِ الْعُبُودِيَّةِ وَالْمُتَخَلِّقِ بِاَخْلَاقِ الْمَقَامَاتِ الْاِصْطِفَائِيَّةِ اَلْخَلِيلِ الْاَعْظَمِ وَالْحَبِيبِ الْاَكْرَمِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَعَلٰى سَائِرِ الْاَنْبِيَاءِ الْمُرْسَلِينَ وَعَلٰى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَعَلٰى عِبَادِ اللّٰهِ الصَّالِحِينَ مِنْ اَهْلِ السَّمٰوَاتِ وَاَهْلِ الْاَرَضِينَ كُلَّمَا ذَكَرَكَ الذَّاكِرُونَ وَغَفَلَ عَنْ ذِكْرِكَ الْغَافِلُونَ وَسَلِّمْ وَرَضِيَ اللّٰهُ عَنْ اَصْحَابِ رَسُولِ اللّٰهِ اَجْمَعِينَ ❁

[١] قوس ایچنده‌كی جمله اوچ كره اوقونه‌جاق ووجود اوچ كره مسح ایدیله‌جكدر
[٢] بوراده ایكی الڭ باش پارماقلرینڭ طیرناغی كوزه مسح ایدیله‌جكدر .

ترجمه‌یه عائد برافاده

مخلوقك ، خالقنه عرض ایتدیكی دعانڭ هدف اجابته واصل اولماسی داعینڭ اللهندن نه ایسته‌دیكنی بیله‌رك ایسته‌مه‌سیله ممكن الحصولدر .

پاپاغان كبی آغیزدن بلله‌نیله‌نی سویله‌مك ویا اوقومق صورتیله عرض ایدیلن دعاء ، معنانی بیله‌رك ترتیل اولونان دعا قدر قرین قبول اولماسه كرك .

اوراد شریفه‌ده من حیث المجموع دعادن عبارت اولدیغندن یوقاری‌یه درج اولونان اوراد شریفه ترجمه‌سنڭ تذییلنی مرحوم ابویمزدن توارث ایتدیكی نسبت اصلیهٔ قادریه‌سنی یاشی اللی‌یی بولدقدن صوكرا اظهاره باشلایان كوچوك قارداشم متقاعد قائممقام عاكف بك اخطار واصرار وبوعاجزده او اخطار واصراره بناءً ترجمه‌یه ابتدار ایتدی .

ترجمه‌مز ، اصلك شیوهٔ ایجازینی تقلیداً و مآلاً یازلمش اولدیغی جهتله افاده‌یی دها زیاده ساده‌لشدیرمه‌یه امكان بولامادیغمزدن شرح مقامنده اولمق اوزره برده لغاتچه یازدقدن و كتابك مسوده‌سنی بورایه قدر تبییض‌ده ایتدكدن صوكرا بواشتغالمزدن خبردار اولان برمحب عزیز ومحترم اوراد یومیهٔ قادریه‌نڭ مستقیم زاده طرفندن مقدما ترجمه وشرح و (ناجی افندی) اسمنده برشیخ محترم طرفندن‌ده یاقینلرده یالڭز ترجمه‌سی نشر ایدلمش اولدیغنی خبر ویردی .

ناجی افندی ترجمه‌سنی كوره‌مدم ایسه‌ده مستقیم زاده شرحنی ایدینه‌رك كندی ترجمه‌مله ولغاتچه‌ده‌كی توجیه وتشریحمله قارشولاشدردم .

اوراد شریفه‌نڭ « واسطة عقد النبیین » و « عروس المملكة الربانیه » كبی بعض جمله‌لرنده مستقیم زاده‌دن پك آیرلمش اولدیغمی كوردم . مع مافیه كندی قناعتمه كوره كرك ترجمه و شرحمی ترجیح ایده‌رك زیرده درج ایدییوردم :

ترجمهٔ اوراد یومیه

١ — یارسول الله ! صلات ، سلام سنك اوزریکه اولسون .
٢ — یاحبیب الله ! » » » » »
٣ — یاخلیل الله ! » » » » »
٤ — یانبی الله ! » » » » »
٥ — یاصفی الله ! » » » » »
٦ — یاخیرخلق الله ! » » » » »
٧ — یانورعرش الله ! » » » » »
٨ — یاامین وحی الله ! » » » » »

١٠ — أی ، اللهك بوتون مزیات عالیه ایله زینتلندیردیکی ، شرفلرك کافه‌سیله مشرف و عالی قیلدیغی ، بی پایان تکریمات ایله تکریم ایتدیکی ، تعظیمات فائقهٔ سبحانیه‌سنه مظهر أیله‌دیکی ، علوم اولین و آخرینی تعلیم بویوردیغی سیدالمرسلین ، امام‌المتقین حضرتلری ! صلات وسلام سنك اوزریکه اولسون .

١١ — أی ، اللهك خاتم انبیا اوله‌رق ابعاث بویوردیغی ، دنیا وعقبی ایچون عین رحمت وکناهکار قوللریچونده صاحب شفاعت قیلدیغی رسول رب العالمین حضرتلری ! صلات وسلام سنك اوزریکه اولسون .

اللهك فضل واحسانی ، ملکلرینك ، نبیلرینك ، حملهٔ عرشك ، جمیع خلقك تعظیمات وصلواتی بزم سیدمز محمدالمصطفی حضرتلریله آل و اصحابنك اوزرینه‌در .

١٢ — اللهم ! سن بزم افندیمز محمدالمصطفایه احسان وثنای بی پایانکله تعظیم بویور . او ، سنك قولکدر ، پیغامبرکدر ، سه‌و کیلکدر ، امی اوله‌رق یاراتدیغك نبی علیمکدر .

١٣ — اللهم ! سن بزم افندیمز محمدالمصطفایه احسان وثنای بی پایانکله تعظیم بویور . او ، سنك معنیً ، مادةً ، ظاهراً ، باطناً کوزللرك کوزه‌لی اوله‌رق یاراتدیغك ، مقام اعلی ، لسان فصیح احسان أیله‌دیکك نبی فخیمکدر .

١٤ — فضل واحسانك ابدیسنی ، خیر وبرکتك دائما زیاده له‌شه‌نی ، تحیاتك فضل و عدد جهتندن مطهر اولانی مخلوقات انسانیه‌نك اشرفی ، حقایق ایمانیه‌نك مجمعی ، تجلیات احسانیه‌نك طور ظهور وبروزی ، اسرار رحمانیه‌نك محل هبوط ونزولی ، حرمسرای وحدتکك محرم اسراری ، سبحهٔ انبیانك درّ شاهواری ، جیش مرسلینك قوماندان پیشداری ، موکب انبیانك سپاهسالاری ، جمیع خلقك افضلی ، لواء عزتکك صاحب مبجلی ، اشهب مجد اسنانك شاهدی ، انوار سوابق اولینك مشاهدی سیدنا وسندنا (محمد) بن عبدالله بن عبدالمطلبه ارزان أیله ؛ او ، مبلّغ احکام قرآن کریمك وترجمان لسان فرقان حکیمکدر . جمیع خلقك کوز ببکی ، جسد کوننك روحی‌در ، حیات دارینه‌در ؛ چونکه اعلای رتبهٔ عبودیتکله تحقق ایتمش ، اصطفای الٓهیه‌که مظهر اولان مقامات عالیه‌نك اخلاق علویه‌سیله تخلق أیله‌مش خلیل اعظمك ، حبیب اکرمکدر .

١٥ — اللهم ! سنی ذکر ایدنلرك ذکری ، ذکرکدن غافل اولانلرك ده غفلتی دوام ایتدیکی مدتجه یوقاریده ذکر اولنان افضل صلوات ، ازید برکات ، اطهر تحیاتی محمدالمصطفی افندیمز ایله سائر انبیا ومرسلینك وملائکهٔ مقربینك ، کوك یوزنده وییر یوزنده‌کی صالح قوللریکك اوزرینه رایکان بویور ورسول کریمکك اصحابنه‌ده سعادت وسلامت احسان ایت ، یاربی ! اونلردن راضی اول .

لغتچه

[اوراد شریفه‌نك اصلنه ، ترجمه‌سنه عائد شرح وایضاح]

صلات : ایکی معنالی‌در. بری: نماز دیمك، دیکری پیغمبره دعا ایتمکدر. بو دعایه « تصلیه » دینیر و « علیه الصلاة والسلام » و « صلوات الله علیه » و « صلی الله علیه وسلم » جمله‌لریله ادا اولونور .

بو صلات، طرف الهیدن رسول حقنده صادر اولدیغی تقدیرده «رحمت» و « حسن الثناء علی الرسول » معناسی اراده اولونمش اولور .

صلوات : صلاتك جمعی‌در. صلوات شریفه : «اللهم صلّ علی سیدنا محمد» دعاسیدر .

سلام: عیوب و آفاتدن بریء اولمادر. بری بریمزه قارشی آلوب ویردیکمز سلام بو معناده عرض دعادر .

بو ایضاحاته کوره « الصلاة والسلام علیك یارسول الله » :

«ای اللهك رسولی! حق تعالانك ثناسی سنك اوزریکه اولسون و واجب تعالی سنی دائما آفاتدن سلامتده بولوندرسون » دیمکدر .

رسول : اوچ معنی افاده ایدر : ۱ — پیغمبرمز افندیمز، ۲ — قبل الهیدن کتاب ایله بعث اولونان پیغمبران، ۳ — ایلچی .

(رسول الله، رسول الرحمه، رسول الملاحم) پیغمبرمزك اسماء شریفه‌سندندر.

حبیب الله : پیغمبرمز افندیمزك اسماء شریفه‌سندندر. حبیب: سوکیلی، محبوب دیمکدر . خاقانی مرحوم (حلیه) سنده :

« سودی اول نوری حبیبم دیدی حق »

دیمشدر .

خلیل الله: خلیل، صادق دوست دیمك اولدیغندن جناب حقك اك صادق دوستی معناسنه اوله‌رق پیغمبرمز افندیمز «خلیل الله» ایله وصف اولوندیغی کبی جد اعلالری (ابراهیم) علیه السلامك‌ده علم شریفی‌در. ساده‌جه (خلیل) ده اطلاق اولونور .

نبی الله : طرف الهیدن قوللره تبلیغ احکام ایدن ذات شریف معناسنه‌در. رسول و نبی اسملری آراسنده عموم وخصوص مطلق واردر. نبی : صاحب کتاب اولمایه‌بیلیر ؛ حالبوکه رسول : صاحب کتابه خاصدر .

پیغمبرمز افندیمزه (نبی ، نبی الله ، نبی التوبه) ده دینیر ؛ چونکه اسماء شریفه‌سندندر .

صفی الله : صفی، تمیز، پاك معناسنه اولوب هم پیغمبرمز افندیمزك هم‌ده (آدم) علیه السلامك اسماء شریفه‌سندندر .

خیر خلق الله : خیر، « شر » مقابلی‌در . خلق الله ، مخلوقات الهیه‌در . پیغمبرمز افندیمز رحمةً للعالمین، سید اولاد آدم، افضل مخلوقات بولوندیغندن مخلوقات الهیه‌نك اك خیرلیسیدر ، خیر خلق الله‌در .

نور عرش الله : نور ، عرش معلوم . عرش الهی نور محمدیدن خلق بویورلمش اولدیغندن پیغمبرمز افندیمز «نور عرش الله» دیه‌ده وصف اولونور.

امین وحی الله : قبل حقدن کندیسنه نه وحی اولوندیسه هپسنی تمامه و بعینه امتنه تبلیغ بویورمش اولماسی جهتیله افندیمز «امین وحی الله» ایله‌ده توصیف قیلنور .

(سید المرسلین)، (امام المتقین)، (خاتم النبیین)، (خاتم الانبیاء): محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم افندیمزك اسماء شریفه‌سندندر .

رحمةً للعالمین : « وما ارسلناك الا رحمةً للعالمین » آیت کریمه‌سیله جناب حق « بز ، سنی آنجاق عالمله رحمت اوله‌رق ارسال ایتدك » بویوردیغندن بو خطاب عزتك مخاطب مؤدبی اولان افندیمز «رحمةً للعالمین» وصف الهیسی ایله یاد و تکریم اولونور .

شفیع‌المذنبین : امتك كناهكارلرینه زیاده‌جه شفاعت ایدیجی دیمكدر . پیغامبرمز افندیمز حدیثده : « شفاعتی لاهل الكبائر من امتی » یعنی : « بنم شفاعتم امتمك بویوك كناهلیلرینه‌در » بویورمشدر . امتك كوچوك كناهلیلری اولویتله محیط شفاعت محمدیه‌ده اولدیغندن پیغامبرمز افندیمزه (صاحب الشفاعة، شفیع، مشفع) اسملری‌ده ویرلمش بولوندیغله (شفیع‌المذنبین) دیه‌ده وصف وتكریم اولونورلر .

حمله‌ٔ عرش : بزانسانلرك (رسل)ی، (عوام)ی اولدیغی كبی ملائكه‌نك‌ده رسل وعوامی واردر . رسل ملائكه ، ملائكهٔ علیادر . اونلره (مقربین) و (حملهٔ عرش) دینیر .

نبی‌الامّی : پیغامبرمز افندیمز نبیّ امّی‌در . یعنی كیمسه‌دن اوقومق ، یازمق أوكرنمه‌مشدر . بواوقویوب یازمق أوكرنمه‌مكده‌كی حكمت تقدیرالٰهی پك بویوكدر . اوقومق ، یازمق أوكرنمش اولسه‌لردی « قرآنی اوترتیب وتحریرایتدی » دیرلردی . امّی ایكن بیله دینلر اولمش ایسه‌ده بو اسنادكافرانه اوقویوب یازمق بیلنه واقع اوله‌جاق بهتان منكرانه تأثیروقوتنی كوستره‌مه‌دی، بطلانی پك چابوق نمایان اولدی . پیغامبرمز افندیمز حضرتلری كرچه نبی امّیدر؛ فقط علیم علوم اولین وآخریندر، خواجهٔ كائنات، مفخرموجوداتدر.

مفخر موجودات افندیمزه وصف اولمق جهتیله مظهر شرف اولان (امّی) لقبنی ـ فی‌حدذاته امّی اولمادقلری حالده ـ مشایخ صوفیه ایچنده تبركاً تخلص ایدنلر اولمشدر . مشهور شیخ (یونس أمره) اونلردندر .

نبی‌الملیح : ملیح زیاده كوزل دیمكدر . پیغامبرمز افندیمز مادی ، معنوی بوتون شمائل وخصائلی ایله كوزل اولدیغندن (نبی‌الملیح) دیه وصف اولونور . اوزاقدن هرشی وهر شخص انسانی كوزه كوزل كورونور . آرامزده‌كی مسافه آزالدقجه اوكوزل كوردیكمز شی ویا شخصك كوزللكی درجه‌سی ونقصانی نمایان اولمغه باشلار . انسان، « اوزاقدن كوردیكم كبی دكلمش » دیر .

آراده‌كی مسافه آزالدقجه نقصانی دكل؛ كمال حسنی تجسم وتزاید ایده‌نه (ملیح) دینیر . بو صوری كوزللكه برده شمائل وخصائل انضمام ایدرسه ایشته اوكوزللك (ملیح) ایله‌افاده اولونوركه؛ بو، آنجاق ذات ملاحت‌سمات حضرت محمدیده تجلی‌نمای كمال اولمشدر .

لسان‌الفصیح : اسماء شریفهٔ نبویه‌دن اولان (فصیح‌اللسان) موقعنده قوللانلمشدر .

صاحب‌المقام : بوده اسماء نبویه‌دندر .

ابدا : ابدیاً ، سرمدا : ازلاً وابداً دیمكدر .

مجمع : محل جمع ، طوپلانیلان یر .

حقائق : حقیقتك جمعی . حقیقت، برشیئك دوغرو اولان اصلی، كنهی، ایچ یوزی .

طور : نور وزننده‌در ، «طاغ» دیمكدر . حضرت موسایه تجلیٔ الٰهی واقع اولان طاغه علم اولمشدر . بوكا : (طور سینا) و(طورسینین) ده دینیر . [مستقیم زاده شرحنده طوری حالت شتی ، انواع متفرقه معناسنه آلمشدر . مطالعهٔ عاجزانه‌مه كوره بوكا حاجت یوق ایدی .]

تجلیات : تجلی‌نك جمعی‌در . تجلی : جناب حقك قابلیات مختلفه‌یه كوره اشیاده بروز آثار قدرتی‌در . بومعانی اعتباریله « طورالتجلیات الاحسانیه » جمله‌سی جناب حقك تجلیات الٰهیه‌سنك طور ظهوری معناسنی افاده ایدركه؛ اوده علی طریق التمثیل پیغامبرمز افندیمز حضرتلریدر .

مهبط : هبوطدن اسم مكاندر ؛ اینه‌جك یر دیمكدر .

عروس : توركجه لغات كتابلرمز (كلین) معناسنه قوللاندقلرندن بزده یكی كلینه علم اولمش ایسه‌ده قاموسك تعریفنه كوره هم كلینه هم كووه‌كی‌یه (عروس) دینیر . عربستانك بعض جهتلرنده كلینه «عریس»، كووه‌كی‌یه « عروس » دییورلر .

مشایخ معظمه ایچنده (عروس) نامنی طاشیيان سبق ایتمش اولماسنه

کوره عروسك اسماء ذکوردن اولدیغی تحقق ایدر . (عروسیه) طریقت علیه‌سنك پیر محترمی (شیخ احمد بن عروس) در. طریقتی ده پدری نامیله موسومدر.

قاموس ، عروس ایچون « ملازمت معناسندن مأخوذدر .» دیمشدر .

« عروس المملکة الربانیه » یی شرح ایدنلر بو جمله‌ده افندیمزه (عروس) دنیلمه‌سنی استعاره و تمثیل طریقیله نکتهٔ عالیه‌یی متضمن بولویورلر . مطالعهٔ فقیرانه‌مه کوره بوراده‌کی عروس: « محرم » ومملکة الربانیه‌ده : حرمسرای اسرار الٰهی معنالرینی مفید اولدیغندن «عروس المملکة الربانیه » جمله‌سی «محرم حرمسرای الٰهی » دیمکدرکه ؛ اوده آنجق صاحب معراج افندیمزدر .

محمددن دیکر یوق داخل اولمش قاب قوسینه
صنوف انبیادن کیسه مظهر اولمامشدر کیمسه ماینه
حرمگاه وصاله احمدی تنها آلوب مولی
بوخلوت اولدی مخصوص حضرت سلطان کونینه

واسطة عقد النبیین : مستقیم زاده شرحنده « عقد » ی عهد معناسنه آلمشدر . حال بوکه عینك کسریله عقد « اینجی دیزیسی » دیمکدر .

انبیاء سالفه نبوت و رسالت اعتباریله یان یانه ایکی صیره صیره لانمش براینجی دیزیسنه، براینجی تسبیحه تشبیه اولونورسه او سبحهٔ انبیانك امامهٔ علیا وعظماسی نبوت و رسالتی حائز وخاتم افندیمزدر. واسطة عقد النبیین دن مقصودده بودر.

(واسطة العقد) تعبیری آشنای معانیسی اولانلر طرفندن تورکجه مکاتباتده‌ده قوللانیلیر ایدی . سری پاشا مرحوم (٤٠) سنه قدر اولی استاد اکرم الشیخ الحاج حافظ احمد ماهر افندی حضرتلرینه یازدیغی بر مکتوبده مشارالیهه « واسطة العقد خلان » دیه خطاب ایتمشدی .

مقدم : فتح دال ایله تقدیم ایدلمش ، أوکه کچیرلمش ، کسر دال ایله تقدم ایدن أوکه کچن، جیش‌ده : عسکر دیمکدر. مرسلین : رسول معناسنه اولان « مرسل » ك جمعیدر. « مقدم جیش المرسلین » : [١] انبیاء مرسلینی بر آرایه طوپلانمش بر عسکر آلایی اعتباریله او عسکرك أوکنه کچن ، قوماندانلغنی درعهده ایدن ذات عالی دیمکدر ، اوده افندیمزدر .

قائد : یه‌دیجی ، سرعسکر ورب : سواری آلایی‌در . « قائد رکب الانبیاء المکرمین » جمله‌سی مکرم اولان انبیا سواری آلاینك سرعسکری ، سپاهسالاری اولان ذات عالی دیمکدر ، اوده افندیمزدر .

حامل : طاشییجی ، طاشییان ولواء : بایراق ، سانجاق معنالرینه‌در . « حامل لواء العز الاعلی » ده‌کی حامل : صاحب ولواء العز الاعلی ده : لواء الحمد یرنده قوللانلمشدر . صاحب لواء الحمد خواجهٔ کائنات علیه اعلی الصلوات واز کی التحیات افندیمز حضرتلریدر ؛ چونکه اسماء شریفه‌لرندن بریسی‌ده : (صاحب اللواء) در .

---

[١] اوراد قادریه‌نك بو جمله‌سنده‌کی (مقدم) کلمه‌سی تکایاده جهراً اوقونورکن دالك کسریله قرائت ایدلمکده‌در . دوغروسی‌ده بو اولسه کرکدر . حال بوکه بزم بوقاری‌یه درج ایتدیکمز اوراد ، بر ذات طرفندن طبع ایتدیریله‌رك کندی مهریله مختوم اولدیغی حالده طالبینه هدیهً توزیع اولونان نسخه‌دن اقتباس ایدلمش وبو نسخه‌ده « مقدم » دالك فتحیله حرکه‌لنمشدر . کتابمزك مجلسجه حین تدقیقنده بو نقطهٔ نظرك تصریح وتصحیح بویورلماسنی اکابر مشایخ قادریه‌دن اولان تدقیق مصاحف ومؤلفات شرعیه مجلسی رئیس محترمی صفوت افندی حضرتلرندن رجا ایدرم . مؤلف

مجلس مشارالیهك جواب مصححانه‌سی

« مقدم جیش المرسلین » ترکیبنده مقدم کلمه‌سی « مقدمة الجیش » عباره‌سندن مأخوذدر . مقدمة الجیش دالك کسریله اردونك آلك أوکده کیدنلرینه دنیلور . شیخ محی الدین عربی حضرتلرینك صلوات شریفه‌لرنده (مقدمة الوجود الاول) جمله‌سنده دخی کسر دال ایله استعمال ایدلمش اولمسنه نظراً آندن مأخوذ بولنان مقدم کلمه‌سنك‌ده کسر دال ایله اولمسی مرجحدر .
« تدقیق مؤلفات »

خاتمه

کتابمز، غوث افخم، مرشد اعظم، پیر شریف النسب، دستکیر سید الحسب عبد القادر کیلانی رضی الله عنه حضرتلرینك مدد روحانیتلریله ختام پذیر اولدی .

عجز وجهلم یوزندن لفظ ومعناده برطاقم ذهوله ، خطایه دوچار اولمش بولونمام پك محتمل، پك مأمولدر . بناءً علیه جناب غوثك عفو وصفح کریمانه‌سنه التجا أیلرم .

*
* *

قوللرك ، اللهندن بر چوق دیله‌کلری واردر . عبد فقیرك دیله‌کلرمده شودر :

اولوتا کریم ! یوق دکل ؛ کرچکسین ، وارسین . چفت دکل؛ تك سین، برسین . نه‌أشك وار ، نه‌اورتاغك . نه‌دوغدك ، نه دوغوردك . بو وارلق ایچنده سکا هیچ برشی دنك اوله‌ماز .

اولوتا کریم ! باشمك أوستنده‌کی - أوجی ، بوجاغی کورونمه‌ین ، بیلنمه‌ین - کوك یوزینی ، اونك آینی، کونشنی ، ییلدیزلرینی، آیاغمك آلتنده تك طورمایوب بوتون کون دونن یریوزینی ، اونك یوجه طاغلرینی، یالچین قایالرینی ، کسکین طاشلرینی ، طورماز آقار چایلرینی ایرماقلرینی ، قاینار ، جوشار کوللرینی ده‌کیزلرینی یارادان سنسین .

یازیقلر اولسون ، یر ، کوك سندن ، سنك وارلغكدن صالیق ویرركن سکا اینانمایانلره ، یریوزنده ، کوك یوزنده اولان، بیتن شیلری کندی کندینه اولوب بیتییور صانانلره !

یازیقلر اولسون ، ایچلرنده سنك تك وکرچك تاکری اولدیغکی دوشونه‌بیله‌جك أوص ایصیلری بولوندیغی حالده سکا قوللق ایتمه‌یوب ده

سنك وارلغكدن صالیق ، یریوزینه ایشیق ویرن کونه قوللق ایدنلره، کندی أللریله آلتوندن ، کوموشدن ، باقیردن ، قورشوندن دوکدکلری ، طاشدن، آغاچدن یونتدقلری پوتلره تاپانلره ، کندیلرینك یاقدقلری أودك یالینه‌ تاپینانلره !

یازیقلر اولسون ، سنك وارلغکه، برلککه، أشك، اورتاغك اولمادیغنه ، دوغمادیغکه ، دوغورمادیغکه ایناندقلری حالده أوچلك یا کلتما جنده صاپیتانلره !

اولوتا کریم! بیلییورسین، کورویورسون که؛ بن اونلردن دکلم . أوص‌مك، یوره‌کمك بوتون ایناتشیله سکا اینانده‌م . بنی یوقدن یارادان ، بکا کوچ ، قوت ویرن ، رزقلر ، آزیقلر باغیشلایان یالکز سنسین .

اولوتا کریم! معبود بالحقسین . تاپه‌جق آنجاق سنسین . بن سکا قوللق ایدرم وایدییورم ، أولونجه‌یه دکین‌ده ایده‌جکم . بیلمم که ؛ حق عبادتکی أوده‌یه‌بیلورمی‌یم ؟

یا کیلیورسه‌م . بنم یولمی دوغرولت ، احوالمی دوزه‌لت ، افعالمی یولنه قوی‌ده عمل صالح ایشله‌ین قوللرك صیره‌سنه قات ، بندن راضی اول‌ده‌ایستر أوچماغه قوی ، ایستر جهنمه‌آت . بن آنجاق سنك رضاکی دیلرم .

اولوتا کریم ! سکا حمد ایتمك ، شکرایتمك ایسته‌یورم وایدییورم. آنجاق بیلیوردم که ؛ بنم یاپه‌بیلدیکم حمد ، شکر سنك بکا احسان ایتدیکك نعمتلرك یاننده پك کوچوك قالییور . سندن دیلرم که ؛ بکا حق شکریکی أوده‌یه‌بیله‌جك قدرت‌ده احسان ایت .

اولوتا کریم ! بز ، صوچلویز ، کناهکارز . سن غفار الذنوبسین. آرتق بز مسلمانلرك صوچنی یارلیغاده کوزیمزی آچ . دالدیغمز غفلت اویقوسندن اویاندر . حضرت (محمد) علیه السلامك دینی بو عالمه حاکم قیل. أوزی، سوزی دوس‌دوغرو اولان اویوجه وصوك پیغامبر ذیشانك [۱] ایزی صیره کیتمك ایچون همزه قوت، امر ایتدیکی احسان وعدالتك اجراسنه فرصت ویر .

---

[۱] پیغامبرك تورکجه‌سی (یالاواج) ایمش .

اولوتا کریم ! بویوجه دینی، بویوجه دینك یوجه أرلرنی دنیاوآخرتده یوجه أیله ، کیمسنه‌یه چیکنتدرمه ، آیاقلر آلتنده أزدرمه یاربی .

— الهی —

(الله) دیرم : کوك یوزینه باقارکن   (الله) دیرم : کوزم‌یاشی آقارکن
(الله) دیرم : عشقك سی یاقارکن   اولوتا کریم ! اولولقده أشك یوق
قوللریکك سندن دیله‌کاری چوق
(الله) دیین دلی أود ، یانین یاقاز   (الله) دیه‌یه‌نه ملکار باقاز
(الله) دیمکدیزین صو بله آقماز   اولوتا کریم ! اولولقده أشك یوق
قوللریکك سندن دیله‌کاری چوق
حق یوزوکی کوسترسنی بیله‌یم   سندن تاکریم سندن دیله‌ك دیله‌یم
کوزومك یاشنی أویله سیله‌یم   اولوتا کریم ! اولولقده أشك یوق
قوللریکك سندن دیله‌کاری چوق
سکا باغلانیرسه قولك یوره‌کی   یارلیغانیر اونك بوتون دیله‌کی
براق اولور أوچاقده‌کی بیته‌کی   اولوتاکریم ! اولولقده أشك یوق
قوللریکك سندن دیله‌کاری چوق
(وجدانی) قولکی‌أودلره یاقمه   جهنمه قویوب زنجیره طاقمه
صوچنی یارلیغا ، باشنه قاقمه   اولوتاکریم ! اولولقده أشك یوق
قوللریکك سندن دیله‌کاری چوق

تمت الکتاب بعون الله الملك الوهاب

٢٧ شعبان المعظم ١٣٤٠ و ٢٥ نیسان ١٣٣٨

تصحیح مخطه‌سی

[ترتیب یاکلشلرینك مهملری ایچون]

صحیفه	سطر	یاکلیشی	دوغروسی
١	٣	بجیل	تبجیل
١٦	٣	الطاق	انطاق
١٨	١٤	، قدس	قدس
٣٣	٦	ایتمشد	ایتمشدر
٣٦	٢	بازالاشهیدن	بازالاشهبدن
٤٢	١٦	غونك	غونك
٤٤	٧	طریق علیهٔ	طریقت علیهٔ
٤٩	٦	طریقنامه	طریقتنامه
٦٨	١٤	اصلاحات	اصطلاحات
٦٩	١٥	منتشر	منشرح

بهاسی (۲۰) غروشدر :

مركز توزيعی : باغچه قپوسنده (جرمانيا خاننده قوميسيونجی عمر عاكف بكك (۹) نومرولو يازيخانه‌سی

باشليجه صاتيلديغی محللر :

نورعثمانيه‌ده : مشايخ محترمۀ قادريه دن الحاج حسن رضا افنديك ساعتجی دكانلری
حكاكلر ايچنده : قنديرەلی حافظ رائف افنديك كتابجی دكانی
ماليه قارشوسنده : خطاط زعفرانبوليلی محمد شوقی افنديك يازيجی دكانی
يوسف پاشاده : حاجی فيضی افنديك دكانی .

ملاميلك

مؤلفك (طومار طرق عليه) اجزاسندن اولان (ملاميلك) رساله‌سی ده مذكور دكانلرده (۲۵) غروشه صاتيلير . بو رساله‌نك بوندن صوكرا نشر ايديله‌جك باشقه جزءی ومابعدی بوقدر .

خطابيات

مؤلفك آيات كريمه واحاديث شريفه‌دن مستنبط اخلاقيات و اجتماعيات اسلاميه دستورلرينی حاوی اولان بو (خطابيات) رساله‌سی ده مذكور دكانلرده صاتيلير . فی : ۲½ ؟

طومار طرق عليه‌نك دردست نشر اولان جزءلری :

(رفاعيه سلسله نامه‌سی) — (خلوتيه سلسله نامه‌سی) — (نقشبنديه سلسله نامه[سی])

بونلرك اوچی ده يازلمشدر . شعبه‌لرينه عائد نقصانك اكماليله اشتغال اولونو[يور] هانكيسی اول اكمال اولونورسه او ، نشر ايديله‌جكدر .

۳ نجی كتاب :

طومار طرق عليه

— دن —

خلوتيه سلسله‌سی

منـدرجات :

مقدمه : سلسله حقنده تدقيقات وايضاحات ، سلسلۀ خلوتيه ، پير جليل خلوتيان وترجمۀ حالی ، پير ثانی وترجمۀ حالی ، مبنای طريقت .
مبحث شعبات ، بو بابده تدقيقات ، شعبات خلوتيه (٤) اصلدن منشعب .
شعبۀ اصليۀ اولی : (روشنيه) . بونك شعباتی : دمير تاشيه ، كلشنيه ، سزائيه ، حالتيه . شعبۀ اصليۀ ثانيه : (جماليه) . بونك شعباتی : سنبليه ، شعبانيه ، قره‌باشيه ، نصوحيه ، چركشيه ، خليليه ، ابراهيميه ، بكريه ، كماليه ، حفنيه ، تجانيه ، سمانيه ، فيضيه ، درديريه ، صاويه ، عساليه ، بخشيه . شعبۀ اصليۀ ثالثه (احمديه) . بونك شعباتی : رمضانيه ، جهانكيريه ، مخوريه ، رؤفيه ، جراحيه ، حياتيه ، سنانيه ، مصلحيه ، زهريه ، عشاقيه ، جماليۀ ثانيه ، صلاحيه ، جاهديه ، مصريه . شعبۀ اصليۀ رابعه : (شمسيه) . بونك شعبه‌سی : سيواسيه . خاتمۀ كتاب ثالث .

مؤلفی
ابو رضوانه : م . صادق وجدانی

[تد]قيق مصاحف ومؤلفات شرعيه مجلسنجه كورولمشدر .

شهزاده باشی — اوقاف اسلاميه مطبعه‌سی
١٣٣٨ — ١٣٤١

٣٢٣٩

طومار طرق علیّه

— دن —

خلوتیّه سلسله‌سی

مندرجات :

مقدمه : سلسله حقنده تدقیقات وایضاحات ، سلسلهٔ خلوتیه ، پیر جلیل خلوتیان وترجمهٔ حالی ، پیرثانی وترجمهٔ حالی ، مبنای طریقت .

مبحث شعبات ، بو بابده تدقیقات ، شعبات خلوتیه (٤) اصلدن منشعب .

شعبهٔ اصلیهٔ اولی : (روشنیه) . بونك شعباتی : دمیر تاشیه ، کلشنیه ، سزائیه ، حالتیه . شعبهٔ اصلیهٔ ثانیه : (جمالیه) . بونك شعباتی : سنبلیه ، شعبانیه ، قره‌باشیه ، نصوحیه ، چرکشیه ، خلیلیه ، ابراهیمیه ، بکریه ، کمالیه ، حفنیه ، تجانیه ، سمانیه ، فیضیه ، دردیریه ، صاویه ، عسالیه ، بخشیه . شعبهٔ اصلیهٔ ثالثه : (احمدیه) . بونك شعباتی : رمضانیه ، جهانکیریه ، بخوریه ، رؤفیه ، جراحیه ، حیاتیه ، سنانیه ، مصلحیه ، زهریه ، عشاقیه ، جمالیهٔ ثانیه ، صلاحیه ، جاهدیه ، مصریه . شعبهٔ اصلیهٔ رابعه : (شمسیه) . بونك شعبه‌سی : سیواسیه . خاتمهٔ کتاب ثالث .

مؤلفی

ابو رضوان : م . صادق وجدانی

تدقیق مصاحف ومؤلفات شرعیه مجلسنجه کورولمشدر .

شهزاده باشی — اوقاف اسلامیه مطبعه‌سی

۱۳۳۸—۱۳٤۱

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

افادهٔ مخصوصه

اصل الاصول وَمنتهای وصول طرائق اولان طریقت محمدیه‌دن صورت ظهور وانشعابنی (طومار طرق علیه) مزك برنجی کتابنده — ملامیلك رساله‌سنده — بر تفصیل یازدیغمز (طرق اربعه) دن (طریقت علویه [1]) — كه ؛ ابن عم نبی ، وارث علم نبوی (علی المرتضی) کرم الله وجهه وَرضی الله تعالی عنه حضرتلرینك نام سامی وَنامیسنه منسوبدر — طرق علیهٔ موجوده‌نك اکثریت عظیمه‌سنه مصدر ظهور وبروز اولمشدر .

بو طریقت علویه‌دن انشعاب ایدن اوا کثریت عظیمه سلسلهٔ نسبتنك بر جوغی سیدالتابعین (أبو سعید حسن بن یسار البصری) رضی الله تعالی عنه واسطه‌سیله جناب علی المرتضایه منتهی اولوب — عائد اولدقلری سلسله‌نامه‌لرده یازیلاجاغی اوزره — بو سلسله‌لرده متعدددر .

مؤلف عاجزك یازمق صددنده بولوندوغی (خلوتیه سلسله‌نامه‌سی) — كه ؛ طرق علیه‌نك بر قسمنه مصدر ظهور اولانیدر — (أبو حفص عمر وجیه الدین القاضی البکری) وَ (أبو الفتوح مجدالدین احمد

[1] « أبی محمد شمس الدین بن السید علوی بن عفیف الدین بن السید عبدالله الحسینی » یه منسوب اولان طریقت متأخرهٔ (علویه) باشقه‌در .

بن محمد بن محمد الغزالی) وَ (أبو یعقوب یوسف الهمدانی) وَ (حماد الدباس) کبی دورت شیخ معظمك نسبت وخلافتنی حائز وَ (سید عبدالقادر کیلانی) کبی برغوث اعظمك فیض ملاقات وَمصاحباتی ایله‌ده متکمل ومتحیز (أبو النجیب ضیاء الدین عبدالقاهر بن عبدالله البکری السهروردی) نك سلسله‌بند کمال اولدیغی سلسله‌در .

زماننده علما وَمشایخ عراقك بالاتفاق مظهر احترام تامی اولان بو شیخ الشیوخ معظمك مجدالدین احمد الغزالی‌یه اولان نسبتنی محتوی سلسله (سهروردیه ، دسوقیه ، کبرویه ، زینیه) طریقتلرنجه معتبر بولونانیدر ؛ تفصیلاتی بو طریقتلرك سلسله‌نامه‌لرنده یازیلاجقدر .

أبو حفص عمر وجیه الدین القاضی البکری‌یه اولان نسبتنی مبین سلسله‌ده (زاهدیه ، خلوتیه ، ابهریه ، اردبیلیهٔ صفویه ، بایرامیه) طریقتلرنجه معتبر بولونانی اولوب (طریقت علیهٔ خلوتیه) سلسله‌سی‌ده ایشته بو ایکنجی قسم سلسله‌در .

بو ایکنجی قسم سلسله‌ده داخل اولان طرق علیه‌نك فی زماننا أك معظم وَأك متعممی طریقت علیهٔ خلوتیه‌در. طومار طرق علیه‌مزك بو اوچونجی کتابنده او طریقت علیه‌نك وَشیمدی‌یه قدر هیچ بر مؤلف طرفندن بر آرایه جمع وتثبیت ایدلمه‌مش بولنان تکمیل شعباتنك سلسله‌سنی دسترس اوله‌بیلدیکم قدر علی وجه الصحه یازمغه چالیشاجاغم .

« أیله توفیقکی بو عبدکه یاربی ! رفیق »
« قیل عنایت بالکا کیم « أنت ولی التوفیق »

اعجز عباد سبحانی

أبو رضوان : مصطفی صادق وجدانی
بن مصطفی صادق بن محمد فائق
بن ولی الدین

سلسله‌یه عائد ایضاحات

سلسلهٔ خلوتیه، شاه ولایت علی المرتضی رضی الله تعالی عنه افندیمزدن سید الطائفة الصوفیه (جنید بغدادی) قدس الله سره العالی‌یه شو وجه ایله واصل اولور :

« حسن البصری ، حبیب اعجمی [١] ، داود طائی ، معروف کرخی ، سَرِیّ سَقَطی [٢] » أبو القاسم جنید بغدادی .

[١] حبیب اعجمی اسمنی « حبیب عجمی ، حبیب العجمی » یازانلر و بو شکلده اوقویانلر پك چوقدر ؛ حال بوکه یاکلشدر. صحیحی : « حبیب اعجمی ، حبیب الاعجمی » در. تفصیلنی آکلامق ایسته‌ینلر . شیخ اسماعیل حقی‌نك « جلوتیه سلسله نامه‌سی »نه مراجعت ایده بیلیرلر .

[٢] سریّ السقطی اسمنی « سر السقطی ، سرّی السقطی ، سریر السقطی ، سریر الدین السقطی » یازانلر و بو شکللرده اوقویانلر صحیحنی بیلنلردن چوقدر . حال بوکه ؛ بو دورت شکلك دوردی‌ده یاکلشدر . بو شیخ محترمك اسمی سینك فتحی ورانك کسری و یانك تشدیدیله (سَرِیّ) درکه ؛ (اختری) نك بیانه کوره « نفیس ، قوی ، رئیس » معناسنه‌در . (سقطی) : عادی متاع صاتان اصناف » دیمکدر ؛ بز بوکا « بیت بازاری اصنافی » دیورز . بیع بات - ویا « بتات » - مقابلی اولان « بیت بازاری اصنافی » نه عربجه‌ده « سقطی » دەنیلدیکنه و شیخ مشار الیه کسب حلال ایچون تجارتله مشغول اولوب دکانی بغدادك بیت بازارنده بولوندیغنه بناءً « سَقَطی » نسبتیله اشتهار ایتمش، نام بااحترامی بزه‌ده بو شهرتله واصل اولمشدر . پدرینك اسمی غین معجمه ایله (مُغَلِّس) در. بونی « افلاس » دن بنیهٔ فاعل ایله (مُفْلِس) یازانلر واوقویانلر ساهی دکل ؛ مخطیدر .

بو سلسله نامه‌یی یازمق ایچون آیلردن بری اجرا ایتمکده اولدیغم تتبعات و تدقیقات اثناسنده سلسلهٔ خلوتیه‌ده (جنید بغدادی) ایله (أبو النجیب ضیاء الدین عبد القاهر البکری السهروردی) آراسنده‌کی مشایخك اساميسنده کرك کمیت کرك کیفیت جهتلریله اشکال مختلفه‌یه تصادف ایتدم .

مؤلفات عتیقه‌دن وَا کثریتله استنساخ وَعیناً اقتباس صورتلریله ترتیب ایدلمش اولان طومارلردن قطع النظر صاری عبد الله افندینك « ثمرات الفؤاد » ی ، شیخ اسماعیل حقی‌نك « جلوتیه سلسله نامه‌سی » ، رفعت افندینك « مرآت المقاصد » ی ، حریری زاده کمال الدین افندینك « تبیان وسائل الحقائق فی بیان سلاسل الطرائق » ی ، باندرمالی زاده احمد منیب افندینك « مرآت الطرق » ی ، سامع السنبلی‌نك « اثمار ازهار » ی کبی طریقتلرك سلسله‌سندن بحث ایدن کوچوك ، بویوك حجملی اثرلرده و بالخصوص متتبع محترم طاهر بکك « حاجی بایرام ولی » رساله‌سنده اولسون بو اشکال مختلفه نظر دقته آلنه‌رق یاکلشلرینك تصریحی صورتیله تعیین و ارائه ایدلمه‌مش اولماسی زمانمزده یازیلوب « خلافت مرتبه‌سنه کلدی » دیه ویریلن وَیا بر تکیه‌نك مشیختنه کچن منسوبین طریقته وثیقهٔ نسبت و مشیخت اولمق اوزره ـ مبذولاً ! ـ [١] ویریله کلمکده بولونان اجازه نامه‌لرك غیر مطرد وَبری برینه ضد اسامی‌یی حاوی اولماسنه سببیت ویرمش وَویرمکده بولونمشدر .

[١] جمالیهٔ خلوتیه‌دن منشعب (سنبلیه) شعبه‌سنده جناب سنبل سناندن قالما برعادت مستحسنه واردرکه ؛ مرتبهٔ خلافته واصل اولان مریده یالکز تاج خلافت کیدیرمك و کندیسنه بر تکیه مشیختی توجیه اولونجه اجازه نامه ویرمکدر. بو عادت الیوم باقی و مرعی ایمش . جداً واجب الامتثال و مجلس مشایخجه‌ده واجب الاعتنا والتعمیمدر .

سلسلهٔ خلوتیه‌ده سیدالطائفةالصوفیه (جنید بغدادی) دن صکره الشیخ (ممشاد دینوری) کلیر . او اشکال مختلفه‌ده ایشته بوشیخ معظمله (أبوالنجیب ضیاءالدین عبدالقاهر بن عبدالله البکری السهروردی) آراسنده‌کی مشایخك واسملرینك کیفیت وکمیتنده‌در .

بعضلر : ممشاد دینوری ، محمد دینوری ، وجیه‌الدین القاضی ، أبوالنجیب .

بعضلر : ممشاد دینوری ، محمدالبکری ، وجیه‌الدین القاضی ، عمرالبکری ، أبوالنجیب .

بعضلر : ممشاد دینوری ، أبو احمد اسود دینوری ، أبو محمد عمویه البکری ، وجیه‌الدین القاضی ، عمرالبکری ، أبوالنجیب .

بعضلر : ممشاد دینوری ، احمد اسود دینوری ، محمد عمویه‌البکری ، وجیه‌الدین القاضی ، أبوالنجیب .

کی بری برندن آز ، چوق فرقلی شکللرده یازمشلر ، حتی القاب ، کنیه واسامی‌یی بری برینه قاریشدیره ، قاریشدیره برچوق اشکال مختلفه وجوده کتیرمشلردر . شونلر اوجمله‌دندر :

أبو احمد الاسود الدینوری	أبو محمد عمویه البکری
« محمد « «	محمد بن عمویة البکری
« « احمد الاسود الدینوری	محمد عمویة البکری
محمد احمد اسود الدینوری	محمود عمویة البکری
محمد اسود الدینوری	محمد عمومة البکری
احمد اسود الدینوری	محمد عمرو البکری

بواون ایکی شکل یالکز ایکی ذاته یعنی (أبو احمدالاسود) ایله (محمد عمویه) یه عائددر .

وجه‌الدین القاضی
وحی الدین القاضی
وحدالدین القاضی
وحیدالدین القاضی
وصی الدین القاضی
رضی الدین القاضی

بوشکللرده مستنسخلرك اثرخطاسی اوله‌رق (وجیه‌الدین)ك اصلندن دونمشدر . بو تولداتك (وصی الدین) شکلی شیخ اسماعیل حقی کبی بر فاضل مدقق بیله آلداتمش . (جلوتی سلسله‌نامه‌سی) نده شو مطالعه‌یی سرده سبب اولمشدر :

« وصی‌الدین ، بطریق التفأل اسم کونی‌در . امر دین آکا توجیه اولونمش وحفظ و حمایه وتدبیر آکا مفوض قیلنمش دیمکدر . وبعض تفأل وارددرکه ؛ آنك نجه حقایقی ظهور ایدوب واقعه مطابق کلور . شیخ مزبور حالی کبی‌که ؛ حامل امانت کبری اولوب شیخ محمد مذکورك ـ محمد دینوری ـ وصیسی و کاتمهٔ اسراری اولمش وآنك یدندن تاج و خرقهٔ طریقت تلبس ایدوب آخر سلطنت معنویه پایه‌سنه بولمش . اوائل حالنده قاضی ایکن جذبهٔ الٰهی ظهوریله قضا و قدر آنی سمت تجریده جذب ایدوب « ففروا الی الله » موجبنجه قاضی حقه فرار ایتدی . »

جناب شیخك بو توجیهی تفألی اولوب صحتنی تأیید ایده‌جك باشقه روایته تصادف ایدیله‌مه‌مش وأك أسکی کتب صوفیه ایله کتب أخیره‌نك اکثریت عظیمه‌سی وهمان همان تکمیلی مشارالیهی « القاضی وجیه‌الدین ، وجیه‌الدین القاضی » دیه ثبت ایتمش اولدیغندن « وصی الدین القاضی » توجیهی‌ده صحیح ووجیه دکلدر .

بوقاریده کوستریلن اشکالك سهولی ، ذهوللو اولانلری طی ایدلدکدن صوکرا سلسله‌نامه و اجازه‌نامه‌لرده وکتب صوفیه وتاریخچه‌ده محرر مشایخ سته‌نك هویت صحیحه‌سی اشکال آتیه‌دن عبارت اولدیغی تحقق ایدر :

الشيخ محمد دينورى بن عبدالخالق البكرى
« أبو احمدالاسود مصعب بن احمدالهمدانى
« نجيب‌الدين محمد عمويه بن عبدالله البكرى
« محمد البكرى [١]
« أبى حفص عمر وجيه‌الدين القاضى البكرى
« عمرالبكرى [٢]

مشايخ مشارالیهمدن هانكيلرينك سلسلهٔ خلوتيه‌ده داخل اولديغنى بزه صراحةً ابلاغ ايدن (اللمحات) در. لمظات، سنبل سنان آستانه‌سى سجاده‌نشينى الشيخ (نجم‌الدين حسن افندى) مرحومك خلفاسندن [٣] وزمانينك رجال فاضلهٔ خلوتيه‌سندن حلواجى باشى‌زاده شيخ (جلال‌الدين محمود حلوى) افنديك تأليفيدر . (حلوى) نسبتى ضم حاء مهمله ايله (حُلو) دن مشتق وملهم اولديغنى خاتمه‌ده كنديسى سويله‌يور .

شيخ مشاراليه كتابنك مقدمه‌سنده مأخذلرينى شو وجه ايله بيان ايدييور :

« ايمدى، بوتحريرده نقل‌طريقيله تقرير ايتديكمز كتابلرك اسملريدركه ذكر اولنور: نظم: « آنك ايچون أيلدم جمع كتب. سالك اولان أيله‌يه دفع‌عجب » (تذكرهٔ اوليا ، نفحات‌الانس ، ترجمهٔ نوايى، ترجمهٔ لامعى ، روضة‌الفايق ، موضوعات‌العلوم ، تحفة‌العشاق، روضة‌الشهدا ، منهاج‌المذكرين ، مناقب شيخ وصفى ، شقايق ، ترجمهٔ شقايق ، مناقب سنان چلبى ، تذكرهٔ دولت شاه ، وصاياى قدسيه ، زهرة‌الرياض ، شواهدالنبوة ، مناقب عبودى دده ، مناقب محيى افندى ، بستان العارفين عربى ، ترجمهٔ بستان‌العارفين فارسى ، طبقات شعراويه ، تاريخ خلكانى ، طبرى ، كرنده ، ميرخواند ، رمزنامهٔ كفلو ، جامع‌الحكايات، رونق‌المجالس، رشحات، روض‌الاحباب، مسامره، خمس‌التواريخ

[١،٢] بو ايكى اسم حقنده آشاغيده عرض مطالعه ايديله‌جكدر .
[٣] مشاراليهك قاهره‌ده مشايخ خلوتيهٔ كلشنيه‌دن نجيب‌الدين سيد حسن افندى‌يه‌ده نسبتى اولديغى آكلاشيلييور .

كتاب اول ، فردوس‌المواعظ ، رياض‌الصالحين ، رسالهٔ ابن عيسى ، رسالهٔ بالى افندى ، رسالهٔ على دده ، رسالهٔ حسام ، مجالس‌العشاق ، تاريخ‌عاشق پاشا ، تاريخ بيضاوى ، فصل‌الخطاب ، مقصد ابرار ، مرآت‌العشق ، منهج الاقوم ، ادب‌المريدين ، سير أبوالفضل ، شرح ظريفى ، شرح سرورى ، تاريخ عالى .) هر برندن بولوندقجه اعزهٔ كرام احوالى يازلمشدر وبعضى دخى مسند سعادتمز مرحوم افنديدن استماع اولونمشدر . »

بوافاده‌يه كوره (٥٠) قدرمأخذه مراجعتله فاضل برخلوتيه‌شيخى طرفندن تأليف ايدلمش اولان (اللمحات) سلسله‌يه داخل مشايخ عظامك درردر خليفه‌سنى وقائم مقامنى ذكر وتصريح ايتمك ترتيبيله وجوده كلمش بر اثردر . بو اثرك بزم مبحثمزه تعلق ايدن قسمنك خلاصه‌سى شودر :

سيدالطائفة الصوفيه أبوالقاسم جنيد بغدادينك خلفاى اربعه‌سى :
١ — أبو بكر جعفر الشبلى بن يونس
٢ — أبو على احمد بن قاسم رودبارى
٣ — احمد بن يزيد بن رويم بغدادى
٤ — أبو على احمد ممشاد دينورى. جنيدك قائم مقام‌ارشادى بوذاتدر.

أبو احمدممشاد دينورينك خلفاى اربعه‌سى :
١ — أبو احمدالاسود [١]
٢ — محمد بن خفيف شيرازى

[١] أبو احمدك اسمى (مصعب)، پدرينك اسمى (احمد) ، كنيه‌سى (أبواحمد)، لقبى (اسود) در. بين‌الانام (أبواحمدالقلانسى) ديمكله‌مشهوردر. نهاوندى الاصلدر . بغداده تحصيل علمه كلمشدر . (أبوالعباس) دخى ديرلر. (حسين نورانى) اوغل ايديمشدى . فقرا بيننده (نورى‌زاده) ديمكله‌معروف ايدى . علم وفضل ايله مشهورايدى . شافعى‌المذهب اولديغندن (شافعى‌الاصغر) ديرلردى . هجرتك (٣٠٥) سنه‌سنده وفات ايتدى . بغدادده مدفوندر .
(اللمحاتدن)

٣ — أبو عامر حسين مكى

٤ — أبوعبدالله محمد دينورى بن عبدالخالق . ممشادك قائم مقام ارشادى بو ذاتدر .

أبو عبدالله محمد دينورينك خلفاى اربعه‌سى : [١]

١ — شيخ بلال مغربى

٢ — « عبدالمعطى

٣ — « محمدالبكرى [٢]

٤ — وجيه‌الدين القاضى . محمد دينورينك قائم مقام ارشادى بوذاتدر .

أبو حفص عمر وجيه‌الدين القاضينك خلفاى اربعه‌سى : [٣]

---

[١] محمددينورينك پدرى (عبدالخالق البكرى) ، كنيه‌سى (أبوعبدالله) در . مسقط رأس (راميتن) در . (دينور) ده تحصيل علوم ايتمش ، بعده (بغداد) ه كلمش ، زماننك شيخ الاسلامى ، اهل طريقتك امامى اولمشدر . آداب طريقت واركان شريعتى كوزه‌تمكده قيلى قرق ياراردى . هجرتك (٣٧٠) سنه‌سنده وفات ايتدى . (١٠٠) سنه‌دن زياده ياشامشدر . (اللمظاتدن)

[٢] شيخ ممشادك اقرباسندندر . والدنى أبو بكر نسلى ايديلر . مولدى قدسدر . أبونى اوراده مقيم ايدى . كنديسى‌ده اوراده نشو ونما بولدى . ممشاد ايله اوراده كوروشدى . جه‌كيتدى ، اورادن بغداده كلدى . ممشاددن انابه آلدى . يانندن آيرلمادى . (٣٨٠) ده وفات ايتدى . خلقه وعظ ونصيحت وارشاده غيرت ايدردى . (اللمظاتدن)

[قناعت عاجزانه‌مه كوره بو (محمدالبكرى) يوقاريده اسمى سبق ايدن (محمددينورى) وياخود (نجيب الدين محمدعمويه بن عبدالله البكرى) اولاجقدر . آيريجه برشيخ دكلدر .]

كتب صوفيه‌ده متعدد (محمدالبكرى) اسمنه تصادف ايديليورسه‌ده اونلر بو مبحثله علاقه‌دار دكللردر .

[٣] عمر وجيه‌الدين القاضى ، أبوبكر نسلندندر . محمددينورى عمجه‌سيدر . أبو محمد عمويه‌نك اوغليدر . بعض قولده بيعتى دخى باباسندندر . أبو محمد ، أبو احمدالاسوددن اول دخى ممشاددن . بر قولده دخى أخى فرخ زنجانيدن . آنلردخى أبوالعباس نهاونديدن . آنلرأبومحمد رويمدن ، آنلرجنيددن . رحمهم الله . سهروردده وجوده كلوب بغدادده وفات ايتمشدر . (اللمظاتدن)

١ — عمرالبكرى [١]

٢ — غثمان خراط

٣ — ماجد شيرازى

٤ — أبوالنجيب ضياءالدين عبدالقاهرالسهروردى . وجيه‌الدين القاضينك قائم مقام ارشادى بو ذاتدر .

لمظاتك قسماً عيناً ، قسماً خلاصةً يوقارى‌يه نقل ودرج اولنان روايتنه نظراً يازمقده اولديغمز سلسله‌نك (جنيد بغدادى) دن صوكرا :

الشيخ أبو على احمد ممشاد دينورى

« أبو عبدالله محمد دينورى بن عبدالخالق البكرى

« أبى حفص عمر وجيه‌الدين القاضى البكرى

« أبوالنجيب ضياءالدين عبدالقاهرالسهروردى

صيراسيله تسلسل ايتمه‌سى ، بينه لمظاتك تصريحنه كوره (دينور)لى دكل ؛ (همدان) لى اولان (أبو احمدالاسود مصعب بن احمد) وَ(محمد البكرى) و (أبو محمد عمويه البكرى [٢]) عمرالبكرى اسملرينك بو سلسله‌يه ادخال ايدلمه‌مه‌سى لازم كلير .

---

[١] عمرالبكرى (محمدالبكرى) نك اقرباسندندر . صديق النسلدر . وجيه‌الدينك خانه دوريدر . صباوتدن كهولته قدر برابر اولمشدر . (٤٨٧) ده وفات ايتمشدر . (اللمظاتدن)

[شمديكى حالده قناعت عاجزانه‌م بوعمرالبكرينك‌ده (أبو حفص عمر وجيه‌الدين القاضى البكرى) نك عينى اوليشندده‌در .]

وجيه‌الدينك (١٠) نجى نوطنده محرر تاريخ وفاتى احتمال كه مستنسخ سهوى اوله‌رق - ياكلشدر . بونى آشاغيده تدقيق ايده‌جكز .

[٢] (١٠) نجى صحيفه‌ده‌كى (٣) نجى نوطده محرر روايته بناءً بوشيخ محترمك يازيلى اولديغى اجازه‌نامه و سلسله‌نامه‌لرده اسمى لمظاتده‌ده محرراولديغى وجه ايله (أبو محمد عمويه‌البكرى) شكلنده‌در . بونك دوغرو اولماديغى تبيان حريرينك (زاهديه) قصانده‌كى شو عباره‌سندن مستفاد اولور :

« ... عن صاحب الطريقة الشيخ قطب‌الدين محمد بن حسين الابهرى

حقیقت بو مرکزده ایکن سلسله‌یی :

ممشاد دینوری ، محمد دینوری ، وجیه‌الدین القاضی ، أبوالنجیب صیراسیله یازاجق یرده :

ممشاد دینوری ، أبواحمدالاسود دینوری ، محمدالبکری ، عمویة البکری ، وجیه‌الدین القاض ، عمرالبکری ، أبوالنجیب .

وهواخذ ولبس عن أبی النجیب ضیاء الدین عبدالقاهر بن عبدالله البکری السهروردی وهواخذ ولبس من اربع طرق الاولی من عمه أبی حفص عمر وجیه‌الدین القاضی البکری عن والده نجیب‌الدین محمد بن عبدالله المعروف بعمویة البکری . »

بو تصریحه کوره بو ذاتی (أبو محمد عمویة البکری) دییه ذکر ایتمك یاکلش ، صحیحی (محمد عمویه بن عبدالله البکری) در . بو « عمویه » ده‌کی « عمو » ده مولانا جلال‌الدینك :

« رو توکل کن توباشد أی عمو
جهد میکن ، کسب میکن مو بمو »

بیتنده اولدیغی وجه ایله « عمجه » دیمکدر .

واوك فتحی ویا وهانك سکونیله « وَیْه » وهانك کسریله « وَیْهِ » تیزاول ، چابوق اول معناسنه کلمهٔ تحریض واغرادر : راهویه ، مردویه ، نفطویه » دلویه ، شلویه ، خالویه ، عمرویه ، سیبویه‌ده ودها بعض امثالنده کوریله‌جکی وجه ایله بعض کلماتك آخرینه الحاق ایله القاب تشکیل اولونه‌کلمشدر . [١] بو « ویه » ایله ختام بولان بونلر کبی کلمه‌لرده واو حرفی سکون واوندن اولکی حرفی ضمه ایله اوقومق‌ده لغت اولمش ، چونکه محدثین « سیبویه » ی « سیبُوْیَه » اوقومشدر . بو اوقویوشدرکه « سیبویه » « سیب بویه ، سی بویه » احتماللرینی ویرمه‌یه باعث اولمشدر . محدثینك بو قرائتنه قیاساً « محمد عمویه البکری » لقبنی « عمویه » اوقویانلری کورنلرده « عَمُّوْیَه » ده‌کی هاء اصلینك اوزرینه ایکی نقطه وضع ایله « عمویة » یاپیویرمشلردر .

[١] نیشابور مشایخنده أبو اسحاق ابراهیم بن محمد بن سعید ایچون نفحات الانس ترجمه‌سی « صورتی خوبلغندن وآوازی محبوبلغندن آکا « نازویه » لقب قویدیلر » دیيور .

صورتنده‌ده یازمق (١٠) نجی صحیفه‌نك (٣) نجی نوطنده محرر اولدیغی اوزره وجیه‌الدینك باباسی محمد عمویه‌دن‌ده اخذ طریق ایتمش ، محمد عمویه‌نك‌ده أبواحمد الاسودك خلیفه‌سی بولنمش اولماسندن نشأت أیله‌مش ، سلسله وَاجازه‌نامه‌لرك هپسنده موجود اولمایان (محمدالبکری) (عمرالبکری) اسملری‌ده پك فضولی اوله‌رق آرایه قاریشمشدر .

ایکی روایتلی اولان سلسله‌نامه‌لرده اکثریا ایکیسی‌ده کوسترلمك معتاد ومتعامل اولمق قاعده‌سنه توفیقاً یازمقده اولدیغمز سلسله‌نامه‌نك بو قسمنی بز شو وجه ایله یازمغی مناسب بولمقده‌یز .

— سیدالطائفة الصوفیه جنید بغدادی قدس الله سره
— الشیخ أبوعلی احمد ممشاد دینوری « «
— أبو عبدالله محمد دینوری } أبو احمدالاسود مصعب —
محمد عمویه بن عبدالله البکری —
أبی حفص عمر وجیه‌الدین القاضی البکری
أبی النجیب ضیاء الدین عبدالقاهر السهروردی

برمحب محترمك لطف اعاره‌سی اوله‌رق بو سلسله‌نامه‌یی یازدیغم مدتجه نزد عاجزانه‌مده قالمش وَ یوقاری‌یه درج اولونان مقتبسات اخذ ایدلمش اولان یازمه (اللمعات) نسخه‌سنده وجیه‌الدین القاضینك (٤٤٢) ورروایته کوره (٤٥٢) ده وَمشارالیهك خلیفه وَقائم مقام ارشادی أبوالنجیب ضیاء الدین عبدالقاهر السهروردینك‌ده (٥٩٨) ده ارتحال ایتدکلری محرر ایدی .

بو ایکی وفات آراسنده (١٥٦) وَیا (١٤٦) سنه قدر اوزون بر مدت مشیخت موجود اولوب أبوالنجیبی (٢٠) یاشنده احراز خلافت ایتمش فرض ایدرسه‌ك مشارالیهك (١٧٠) سنه‌دن زیاده یاشاماسی ایجاب أیله‌یه‌جکنه وَحال بوکه مشارالیهك بویله بر طول عمره مظهریتی

تأييدايده جك هيچ برروايت منقول اولماماسنه بناءً سلسله نك بوقسمنى بونقطهٔ نظردن ده تدقيقه مجبور اولدم .

تدقيقات عاجزانه مك نتيجه سى شودر :

١ — وجيه الدين القاضى نك تاريخ ارتحالى لمطائك نقلى وجه ايله (٤٤٢) ويا (٤٥٢) دكل ؛ تبيان حريرينك (زاهديه) فصلنده تصريح أيله ديكى وجه ايله (٥٠٣) در .

٢ — أبوالنجيب ضياء الدين عبدالقاهر السهروردينك تاريخ ارتحالى لمطائك يازديغى كبى (٥٩٨) دكل ؛ كتب صوفيه وَ تاريخيه ده محرر بولونديغى اوزره (٥٦٣) در . (قاموس الاعلام) مشاراليهى وَتاريخ تولدينى شووجه ايله تعريف ايديور :

« سهروردى : ضياء الدين أبوالنجيب عبدالقاهر بن عبدالله البكرى . مشاهير علما وصوفيوندن اولوب نسبى (١٣) قوشاقده حضرت ابابكر الصديق (رضه) واصل اولور . ٤٩٠ تاريخنده سهروردده طوغوب شاب ايكن بغداده ورود ايله على بن بنهاندن علم حديثى واسعد مهنيدن فقهى وسائر علمادن ديكر علومى اخذ واصفهانده ده أبوعلى الحداددن استماع احاديث شريفه ايتمش وبعده زهد وتقوايه دوشمش وبر مدت بغدادده صو صاته رق كديمنيله ياشامش ودجله نك غربنده مريدان ايچون رباطلر بنا ايتديرمش ايدى . ٥٤٤ ده مدرسهٔ نظاميه مدرسلكنه تعيين اولونه رق ايكى سنه تدريس ايله مشغول اولمش و ٥٥٨ ده بيت مقدسى زيارت ايتمك اوزره دمشقه واروب اهل صليب محارباتندن طولايى قدسه كيده مه يه رك برمدت دمشقده تدريس حديثله ووعظ ايله اشتغال ايتمش وملك عادل نورالدين محمود طرفندن بك چوق التفاته نائل اولمش ايدى. بعده بغداده عودت ايدوب (٥٦٣) تاريخنده اوراده وفات ايتمشدر . »

قاموس الاعلامك بوافاده سنه كوره أبوالنجيب عمجه سى وجيه الدين القاضى حياتده ايكن تولد ايتمشدر .

(زاهديهٔ جلوتيه ، ابهريه ، خلوتيه ، اردبيلهٔ صفويه ، بايراميه) كبى طرق مستقلهٔ معظمه نك سلسله نامه لرنده بالاتفاق عمجه سى وجيه الدين القاضى نك خليفه سى وَقائم مقام ارشادى اوله رق قبول ايدلمش اولان أبوالنجيبك قاضئ مشاراليهدن اخذ طريقت وَلبس خرقهٔ خلافت ايتمه سى هرحالده ١٣ ، ١٤ ياشنده بر چوجق ايكن واقع اولماديغى وَبناءً عليه تاريخ تولدينك (٤٩٠) دن اول وقوع بولديغى احتمالى پك قويدر. [١] بلكه (٤٨٠) ده دوغه رق شاب ايكن بغداده عم محترمك نزدينه كلن أبوالنجيب بر طرفدن تحصيل علومه بذل مساعى ايتديكى كبى برطرفدن ده عمجه سنك زير تربيهٔ ارشادنده سلوك كورمش ، فطرت نجيبه سنده كى قابليت مخصوصه وَعم محترمنك ده توجهنده كى قوت فيضيه ايله پك كنج ايكن مقام ارشاده ارتقا ايتمش ، وفات قاضيدن صوكرا قائم مقام ارشادى طانمش اولماسى پك محتملدر .

بوقاريده بالمناسبه حكايه ايلديكى اوزره زماننده علما وَمشايخ عراقك بالاتفاق مظهر احترام تامى اولان حفيد رشيد صديق اكبر أبوالنجيب ضياء الدين عبدالقاهر البكرى السهروردى كبى اعاظم امتدن حال شبابده بويله قابليت ومظهريتلر بكله نه بيلير وَأبى برتاريخ تصوفمز يازيلاجاق اولورسه بونك برچوق امثالنده تصادف اولونور .

*
* *

---

[١] ولادت تاريخلرى اكثريتله تقريبى اوله رق يازلمش شيلردر. حكمداران وسائر مشاهير اوائل اولادينك بيله ولادت تاريخلرينى صحتى وجه ايله ثبت ايدلمش بولامايورز .

بونقطه‌یه قدر ایصال ایده بیلدیکم تدقیقات عاجزانه‌مك ویردیکی
قناعته نظراً سلسله‌نك ترددی موجب وقارانلق جهتی قالمادیغندن [۹]
سلسلهٔ خلوتیه‌یی بوتدقیقات نتیجه‌سنه کوره تثبیت ایده‌جکم .

---

[۱] کتابمزك طبعنه باشلاندیغی صیراده بر محبمك اعاره ایتدیکی «زیارت اولیا» رساله‌سنده لمظاتك قاضی وجیه‌الدینك وفاتی حقنده کوستردیکی (۴۴۲ ویا ۴۵۲) تاریخی حسابیله مطالعه یورودیله‌رك تبیانك تصریح ایتدیکی (۵۰۳) تاریخندن مؤلف رساله خبردار اوله‌مادیغی جهتله سلسله‌ده أبوالنجیبك شیخی اوله‌رق بر (عمرالبکری) نك موجودیتی قبول ایدلمشدر .

بوکره انتشار ایدن (کلیات حضرت هدایی) ده مندرج (سلسلهٔ جلوتیه) ده عمرالبکری اسمندن اول (أبواسحاق کازرونی) اسمی مندرج اولوب بونی ده طومارمزك جلوتیه سلسله‌نامه‌سنده تدقیق ایده‌جکز .

سلسلهٔ خلوتیه

— ۱ —

منبع فیض وکمال

سیدالاولین والآخرین (محمدالمصطفی) صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلری

۲ — أبوالحسنین امام علی المرتضی کرم‌الله وجهه ورضی‌الله تعالی عنه
۳ — سیدالتابعین أبوالسعید حسن بن یسارالبصری « «
۴ — الشیخ الالمعی حبیب‌الاعجمی قدس‌الله سره
۵ — الشیخ الکبیر أبوالسلیمان داود بن نصیرالطائی « «
۶ — الشیخ الفخیم أبوالمحفوظ معروف علی الکرخی بن فیروز « «
۷ — الشیخ الکریم أبوالحسن سری السقطی بن مغلس « «
۸ — سیدالطائفة الصوفیه أبوالقاسم جنید بن محمدالبغدادی « «
۹ — الشیخ أبوعلی احمد ممشادالدینوری « «
۱۰ — أبوعبدالله محمددینوری | أبواحمد الاسود مصعب همدانی ـ ۱۰
| محمد عمویه بن عبدالله البکری ـ ۱۱
۱۱ ـ الشیخ أبی حفص عمروجیه‌الدین القاضی البکری قدس‌الله سره ـ ۱۲
۱۲ ـ الشیخ أبی النجیب ضیاءالدین عبدالقاهر البکری السهروردی « ـ ۱۳
۱۳ — پیرطریقت ابهریه أبورشید قطب‌الدین الابهری قدس‌الله سره ـ ۱۴
۱۴ — الشیخ رکن‌الدین محمد نحاس البخاری [۱] « « ـ ۱۵

---

[۱] بوشیخ محترمك نسبتی سلسله واجازه‌نامه‌لرده وبعض کتب صوفیه‌ده (سجاسی ، سنجاسی ، نجاشی ، سنجانی) کبی بکزه‌دلمه‌سی ممکن شکللرده محرردر . لمظاتده‌ده :
« اسم شریفلری : علی بن حیدر ، بن محمددر . کنیه‌لری : أبوالحسن »

١٥ — الشيخ شهاب الدين محمد التبريزى « « ١٦
١٦ — الشيخ السيد جمال الدين شيرازى [٢] « « - ١٧
١٧ — پيرطريقت زاهديهٔ جلوتيه ابراهيم زاهد كيلانى « « - ١٨

[سلسله بوراده ايكى يه آيرلمش ، مشاراليه ابراهيم زاهد كيلانى نك اعاظم خلفاسندن (سعدالدين فرغانى) ايله (خلوتيه) سلسله سى وَ (صفى الدين اردبيلى) ايله ده (صفويه) نام ديكرله (اردبيله وَبايراميه) سلسله لرى تسلسل ايتمشدر . ابراهيم زاهد كيلانى سير و سلوكده خلوتدن جلوته انتقال و اجتهاد أيله مش بولونديغى جهتله مشاراليهه منسوب اولان (زاهديه) نام ديكرله (جلوتيه) طريقت عليه سنك

لقبلرى : ركن الدين در . سنجاس : بر طاغك اسمى در» دنيلمشدر .

مؤلف عاجز تأليف تاريخى اعتباريله لمظاتدن مؤخر وفضل ووقوف جهتيله ده مؤلف لمظاتدن چوق ، هم پك چوق يوكسه ك اولان شيخ اسماعيل حقى نك « جلوتى سلسله نامه سى » نده كى تثبيتنى داها موجّه بولديغمدن (ركن الدين محمد النحاس البخارى) شكلنى ترجيح ايتدم . مشاراليهك يا پدرى ويا عائله لقبى (نحّاس) يعنى « باقيرجى » اولديغى آكلاشيليور .

» سجاسى ، سنجاسى) شكللرى مستنسخ سهولريدر . كرسين ايله عراق عجمده (سنجان) اسمنده بر قصبه موجود ايسه ده مشاراليهك (بخارا) لى اولديغى تحقق ايدنجه (سنجان) ه نسبتى ده بالطبيعه صحيح ودوغرو اوله ماز .

(نجاشى) لك ده قطب الدين ابهرى خلفاسندن وحبشستان شاهزاده لرندن (محمد بن مبارك شاه) ى بعضى سلسله لرده قطب الدينك قائم مقام ارشادى طاتيقدن نشأت ايتمش بر ذهول اثريدر .

[٢] اكثر اجازه نامه وسلسله نامه لرده (تبريزى) نسبتيله محرر اولان بو شيخ جمال الدين ، شيخ شهاب الدين تبريزينك خليفه سى وقائم مقام ارشادى اولوب تبريزده بولونمش ايسه ده اصل نسبت وشهرتى (شيرازى) در . تحصيلى قاهره ده جامع الازهرده اولديغندن (ازهرى) دينلر بيله اولديغى لمظاتده محرردر .

بروز كمالى ده مشاراليه شيخ صفى الدين اردبيليدن تسلسل ايدن سلسله ده تجلى أيله مشدر . تفصيلى (جلوتيه سلسله نامه سى) نه درج ايدلمشدر . ايمدى خلوتيه سلسله نامه سنك مابعدى بر وجه آتى در :]

١٨ — الشيخ سعدالدين فرغانى قدس الله سره — ١٩
١٩ — الشيخ كريم الدين أخى محمد بن نور الخلوتى « « — ٢٠
٢٠ — پيرطريقت خلوتيه أبى عبدالله سراج الدين عمر بن الشيخ اكمل الدين الكيلانى اللاهجى الخلوتى قدس الله تعالى سره — ٢١

[خلوتيه يه ده نسبت وَمشيختى بولونان حريرى زاده كمال الدين افندى مرحوم تبيانده (خلوتيه) يى تعريفه : « الخلوتية شعبة من الابهرية الزاهدية » عباره سيله باشلايه رق طريقت خلوتيه يى طريقت جلوتيه نك شعبه سى اوله رق كوسترمش اولويورسه ده « جلوت » ايله « خلوت » آراسنده كى فرق طريقت خلوتيه نك ده طريقت جلوتيه كبى طرق مستقله دن اولديغى تأييده احتياج براقماز ظن ايدرم .]

پيرطريقتك ترجمهٔ حالى

پير طريقت خلوتيه الشيخ أبى عبدالله سراج الدين ابن الشيخ اكمل الدين (لاهجان)ده تولد وَ اورادە نشأت ايده رك (خوارزم)ده بولونان عمجه سى (الشيخ أخى محمد بن نور الخلوتى)نك نزدينه عزيمت ايتمشدر . مشاراليه أخى محمد بن نور الخلوتى نك كنيهٔ معروفه سى شودر: « الشيخ كريم الدين محمد الخوارزمى الشهير بأخى محمد بن نور الخلوتى . »

بوذات رشادت سمات سير وسلوكده (خلوت) ذكرينى پك سه ور ، عمرينى اكثريا خلوتله كچيرردى . بوندن دولايى (خلوتى) لقبنى آلمشدر . پيرطريقت سراج الدين عمر الخلوتى ده عم محترمندن اخذ طريقت

وَسیروسلوکده قطع منازل ایده‌رك اکمل خلفاسی، مشارالیهك (٧١٧) ده واقع ارتحالی اوزرینه‌ده قائم مقام ارشادی وَکمالات فطریه وَ مکتسبه‌سی جهتیله‌ده طریقت علیهٔ خلوتیه‌نك پیری اولمشدر .

پیر مشارالیه ، عمجه‌سنك مقام ارشادینه اوتوردقدن بر مدت صوکرا (تبریز) جوارنده‌کی (خوی)، بر آرالق (مصر)، اورادن (حجاز)ه کیدوب ایفای فریضهٔ حج ایتمش ، اخیراً (سلطان أویس)ك دعوتی اوزرینه (هرات)ه کلمش اوراده (٧٥٠) وَ بر روایته کوره (٨٠٠)ده رحمت حقه قاووشمشدر .

(اللمظات)ده اوقوندیغنه کوره یدی دفعه حج ایتمشدر. بر کون بر تنها محلده ایچی بوش غایت بویوك بر چنار آغاجی کوروب بونك ایچنده خلوته نیتله خلقك نظرندن تغیّب ایتمشدی . احباسی، درویشانی کمال محبتلرندن شیخی آرایوب اوچنار ایچنده بولمشلردر . (٤٠) اربعنی بری بری آردنجه اکمال ایتدیکی وَ فرط زهادت و مجاهداتی روایات مضبوطه‌دندر . تأسیس بویوردیغی طریقت علیه‌یه (خلوتی) لك نام ونسبتی‌نك بو چنار وَقرق اربعین مسأله‌لرندن متولد اولماسی وَ یاخود خلوت ذکرینه محبت وملازمتندن دولایی (خلوتی) لقبنی آلمش اولان عم محترمی أخی محمد بن نورالخلوتی‌نك خلیفه‌سی وَ بعدالوفاة قائم مقام ارشادی اولمق ملابسه‌سیله اونك لقبنی‌ده توارث ایتمه‌سندن تحدث ایتمش بولونماسی محتملدر .

صاری، عبدالله افندی مرحوم (ثمرات الفؤاد)نده دیورکه :

« خلوتیه‌نك «خا»سی : سوادن خلوّ قلبه « ل »می: لذت ذکره،
« و »وی : وقایهٔ ظاهر وباطنه وَ عهده وفایه ، « ت »سی : تمکینه،
« ی »سی : یسر بعدالعسره ، « ه »سی : مشاهده‌یه دلالت ایدر .»

پیر عمرالخلوتی‌نك تأسیس بویوردیغی طریقت علیه، کلمه‌نك هرمعناسیله افضل وَ اکمل خلفاء متعاقبه اولان وَ « سیدالطائفة الخلوتیه) عنوانیله بحقٍ مبجل بولونان پیر ثانی (سید یحیای شروانی) قدس الله سره العالی‌یه شووجه ایله واصل اولور :

٢١ — الشیخ الفانی أخی أمره محمدالخلوتی قدس الله سره ٢٢
٢٢ — الشیخ حاجی عزالدین الخلوتی « « ٢٣
٢٤ — الشیخ صدرالدین الخیاوی [١] « « ٢٤
٢٥ — پیر ثانی سیدالطائفة الخلوتیه الشیخ السید جلال الدین یحیی بن السید بهاءالدین الشروانی الباکوبی قدس الله سره . ٢٥

— استطراد —

پیر ثانینك ترجمهٔ حالنه باشلامادن اول شیخ فانی أخی أمره محمد الخلوتی‌نك برچوق شکللرده یازلمقده وَ اوقونمقده بولونان « أمره‌م » لقبنه عائد بر استطراد عرض ودرمیانه لزوم کورلمشدر :

---

[١] بوشیخ محترمك نسبتنی (ختاوی) و (خیامی) یازانلرده اولدیغنه تصادف ایتدم . (ختاوی) هرحالده (خیاوی) سهویدر . (خیامی) ایله مشارالیهك چادرجیلغنه استدلال ایدلمك ایستەنلمش ایسه‌ده مشارالیه نفحات الانس ترجمه‌سنده بیان اولوندیغی اوزره چادرجیلق دکل ؛ « چولحه‌لق » ایدردی . (خیاوی)ده : تورکستان شرقیده وخوارزم خطه‌سنده هم نامی اولان خانلغك مرکزی بولونان « خیوه » شهرینك نسبتی اولدیغی ومشارالیهك بوشهرلی اولمق محتمل بولوندیغی درمیان ایدنلره مصادف اولدم ایسه‌ده نفحات الانس ترجمه‌سی شیخ صدرالدینك شیخی عزالدین خلوتی لساننده :

« بزم خیاوه‌مشکی‌یه کلدیکمز صدرالدین ایچوندر »

سوزینی حکایه‌دن صوکرا « خیاوه ، مشکی شرونده ایکی قریه‌در. بری برینك قربنده » دیور . بوافاده‌یه کوره شیخ صدرالدین تورکستان شرقیده‌کی (خیوه)لی دکل ؛ شروانده‌کی (خیاوه) قریه‌سندندر . امّا ؛ فقط توجهی قوتلی برشیخ محترم ایمش .

بو شیخ محترمك اسمنه غلبه ایدەن لقبنه (أخی امره ، ایمره ، أمرم ، أمرمم ، ایمرمم ، مرم ، میرم ، میریم ، مرام ، میرام – حق « انفعال » وزننده حركەلی اولەرق – امبرام وَخرم « شكللرندە تصادف ایتدم . اكثریت « أخی مرم ، أخی میرم » یازمش ، بوكا بردە منقبوی شو حكایه علاوه ایدلمشدر :

شیخ مشارالیه شعرادن ایمش ؛ بدایت حالنده امیر بلدەیه تقدیم ایتدیكی مدحیەیی القاآت رقبا ایله بكندیرەمەمكدن متأثراً یاتوب اویودیغی كیجه رؤیاسنده رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلرینی كورمش ، محصول خامەسی اولان نعتی اوقومش . بو نعت محظوظیت سنیەیی موجب اولمغله « هله میرم ! سكا جائزه ویرەلم ، كیمیادر . » خطابیله برآووج توپراق احسان بویورلمش ، بناءً علیه خطاب نبویدەكی « میرم » تبركاً مشارالیهه لقب اولمش .

بو ، امثالنه پك چوق تصادف ایدیلن منقبوی حكایاتدن اولوب بر قیمت صحت ارائه ایدەمەمكده ، یالكز شیخ مشارالیهك شعره نسبتنی افاده ایتمكدەدر. بو كلمەنك یوقارییه یازدیغمز اشكال عدیدەسی طومارلرده ، اجازەنامەلرده ، أل یازیسی دفتر وَ مجموعەلرده ، كوردكلرمدر .

كلمهٔ مذكوره « یونس أمره » وَادبیاتی وسیلەسیله زمانمزك فاضل مدققلری طرفندن تدقیق ایدلمشدر :

كوپریلی زاده فؤاد بك افندی «ایلك متصوفلر» نده « أمره » كلمەسی حقنده شیمدی‌یه قدر اجرا ایدیلن لسانی تدقیقات مع التأسف اوقدر قطعی بر نتیجەیه اقتران ایدەمەدیكی مقدمەسیله باشلایان حاشیەده : نجیب

عاصم بكك تورکجەده « آمراق ، أمره » ، مجارجەده « ایمره » شكلنده قوللانیلان بو كلمەنك « عاشق » وَ رضا توفیق بكك « ایمره : شبهەسز عاشق یعنی شاعر » دیمك اولدیغنی بیان ایتدكلرینی وَ « هامەر » ك أمرەیی ایمره شكلنده اوقویەرق مجارجەده « عاشق » معناسنه كلن عینی كلمه ایله برلشدیروب آلمانجەیه « أمەریخ » ایله ترجمه أیلەدیكنی وَغازی اورەنوس بكه ویریلن فرمانك مختلف نسخەلرنده ، أمرم ، أمیرم ، أمیر » شكللرنده مقید اولدیغنی تفصیلاتیله یازدقدن صوكرا دییور كه :

« بنجه بروسەلی اسماعیل حقی‌نك بو خصوصدەكی مطالعەسی بلكه أك زیاده حقیقته یاقیندر : « أمره » ظاهر بودر كه تركیده القاب مدحدندر. اتراك آراسنده اتابك وَ رومیان میاننده لالا وَ امثالی كبی » . أمر كلمەسنك بو طرز ایضاحی اورەنوس بك فرماننده كی « أمرم » كلمەسنك « اتابك دولت » مقامنده قوللانلدیغنی وَ كلمەنك اساساً بویوك قاردەش معناسنه كلدیكنی اولدقجه صریح بر صورتده كوسترییور . تورك شیخلرینه « آتا ، بابا » كبی عنوانلرله برابر بالخاصه او عصرلرده « قاردەش » معناسنه « أخی » دینلدیكنی بیلیورز . « أمره ، امرم » كلمەسی‌ده پك محتملدر كه ؛ « أخ ، أخی » لقبلرینك تورکجەلشمش بر مقابلی اولسون . »

بو تفصیلاتدن آكلاشیلیور كه ؛ ملكیت لاحقەسی اولوب نفس كلمەدن بولونمایان « م » حذف ایدلدكدن صوكرا « أمره » كلمەسی اساساً یا « عاشق – یعنی – شاعر » معناسنەدر . یاخود « قارداش » دیمكدر . یونس أمره ایچون بو ایكی معنانك ایكیسی‌ده صادقدر . چونكه مشارالیه – آثار باقیەسیله ثابتدر كه – هم شاعر هم عاشقدر . بحق تمثیل ایتدیكی مسلك وَمشرب صوفیانەسی جهتیله هر كسه « قارداش »

نظریله باقمشدر . فقط یونس أمره ایله اولدقجه یاقین بر دورهده یاشامش ، اوقدر صاحب اشتهار دکلسهده خلوتیه کبی معظم بر طریقتك سلسلهسنه داخل اولمش بولونان « أخی أمره » محمدالخلوتی نك مختلف شکللره کیرن « أمره » لکنه « أخی » ایله او ایکی معنـایی تطبیقده متردد قالدیغم صیرالرده مشارالیه فؤاد بکك (١٩٢٥) نومرولو (اقدام) غزتهسیله منتشر کتابیات تنقیدلری مقالهسنده شو فقرایه مصادف اولدم:

« أخی » کلمهسی عربجه اولمایوب تورکجه « اصیل وسمیح معنالرینه کلن « آقی » کلمهسندن محرفدر . »

بو معنایه کوره « أخی أمره » : « اصیل و سمیح قارداش » و « أخی » نك عربجه قالماسی اعتباریلهده « أخی أمره » : « عاشق و شاعر قارداش » معنالرینی افاده ایدر . بناءً علیه موضوع بحثمز اولان شیخ مشارالیه الشیخ « أخی أمره محمدالخلوتی » دیمك و دیکر اشکالی طومارلردن، اجازهنامهلردن طی ایتمك دوغرو وحقلی بر تصحیح اولور ظننده یم . بنم قناعتمه کوره ایکنجی معنایی ترجیح ایتمهلیدر ؛ چونکه یونس أمره ایله یاقین بر عصر یاشامش ، هیچ شبهه یوق یونسك صیت وشهرت شایعهسندن اقتباساً وکندیسنكده شاعر اولیشنه استناداً شیخ محمد الخلوتی یه یا اخوانی ، یا مریدانی طرفندن « أخی أمره » لقبی ویرلمش اولسه کرك .

لمظاتك بیاننه کوره أخی أمرهم محمد الخلوتی (هری) شهرینك (کلباد) قریهسنده دوغمش، هریده ، شرونده تحصیل علوم ایتمش، تیمور استیلاسی أثناسنده رومه هجرتله (قیر شهری) نده توطن

أیلهمش . (أخی) تلقیبنك سببی (أخی اوران) اولادندن اولوشی ایمش . [١] بو روایته کوره أخی امرهم الخلوتی، یونس أمرهنك صیت وشهرتی کمال حرارتله دائر اولدیغی بر دورهیه تشمش و او محیطه کلمشدر. (انتهى)

پیر ثانی نك ترجمۀ حالی

طریقت علیۀ خلوتیهنك فیض کمالی الشیخ سید یحیای شروانیده تجمع ایتمش و کمال فیضی اقطار جهان اسلامه بینه مشارالیهدن انتشار أیلهمش بولوندیغی جهتله طریقت مشارالیهاده بحق پیر ثانی سید یحیای شروانیدر . مشارالیه شروانك مرکزی اولان (شماخی)ده دوغمشدر. سید صحیح النسب اولوب والد ماجدی امام موسی الکاظم رضی الله عنهك احفادندندر . اجداد عظامی نقیب الاشراف محلیه ایدی . بشرهسی غایت صبیح بر شیخ ملیح ایمش.

مشارالیه صدرالدین خیاویدن اخذ فیض وطریق ایله احراز خلافت ایتمش ، مشارالیهه داماد اولمشدر . شماخیدن (باکو) یه انتقال ایله آخر عمرینه قدر اوراده قالهرق ارشادامته بذل همت أیلهمشدر . حتنده بر چوق مؤلفات تعظیمکارانه تألیف ایدلمش زماننده خلقك حرمت ومحبت کاملهسنه مظهر اولمشدر . [١]

[١] لمظات بو حکایه آراسنده دییورکه : « قیر شهرینك اسمی وقتیله (کل شهری) ایدی . ایلك بناسنده کرپچلرینه کل صویی قاتمشلر ایمش » تفألاً اولهبیلیریا .

[١] عموم خلوتیان نزدنده وسائر اهل طرق یاننده حرمت وتبجیل ایله یاد اولونهکلن سید یحیای شروانی (باکو) ده مدفون اولدیغی و تربهسی موجود بولوندیغی حالده باکو اهالیسی بو شیخ معظمی کمالات مشهورۀ عارفانهسی

تحقیق عاجزانەمە كورە (٤٠) قدر شعبە مؤسسی یتیشن طریقت علیهٔ خلوتیەنك بو كونكی فیض كمالی پیر مشار الیهك اطرافە خلیفەلر اعزامیلە طریقت مشار الیهایی نشر وایصال ایتمەسی سایەسندە حاصل اولمش ، علوم ظاهرەدەدە ذی كمال بر فاضل مكمل بولوندیغندن عالم اسلامە برچوقدە آثار قلمیە یادكار بیراقمشدر . شعبات خلوتیەدە قرائت اولونان (وردستار) دە مشار الیهك ترتیب كردەسیدر ـ بومناسبتلە (وردیحیی) دە دینیلیر .

مشار الیهك ، كلمهٔ توحیدك عدد حروفنە مساوی اولمق اوزرە (٢٤) فصل اوزرینە مرتب (اسرارالطالبین) نامندە بر رسالهٔ مطبوعەسی واردركە ؛ زمرهٔ درویشانە پك لازم آثار صوفیەدندر . آثار هائزهٔ قلمیەسنك (شفاء لاسرار . اسرارالوحی ، كشف القلوب ، مراتب اسرار قلب ، اسرارالوضوء ، رموزالاشارات ، منازل العارفین ، شرح اسماء ثمانیە ، شرح سوآلات كلشن راز ، اطوار القلب ، علم لدن » اسامیسنی حاوی اولدیغی (عثمانلی مؤلفلری) ندە كورولمشدر .

مشارالیە (٨٦٢) دە باكودە ارتحال داربقا ایتمش ، اورادە ودیعهٔ خاك مغفرت آلهیە قیلنمشدر .

خلقهٔ تربیت وارشادندن یتیشن خلفانك اعاظمی بروجە آتیدر :

درجەسندە بیلمەیورلر ایمش . عرفای محررینمزدن وطریقت علیهٔ نقشبندیە منسوبیندن (محمدعلی عینی بك افندی) ایكی سنە اول ایلك دفعە اولەرق باكویە عزیمتندە بونسیانە مطلع اولماسی اوزرینە اهالیٔ محلیەیە پیر مشارالیە حقندە ایضاحات اعطا ایدنجە مملكتلرینك آغوش نسیاننده ناصل بر كوهر كران بهای عرفان غنودهٔ خاك غفران اولدیغنی آكلادقلرینی میر مشارالیە عودتندە بعض احبابنە حكایە ایتمشدر .

— الشیخ دەدە عمر روشنی
— « علی علاءالدین [١]
— « پیرشكرالله الانصاری
— « حبیب قرەمانی
— « محمد بهاءالدین الارزنجانی

رحمهم الله .

صاحب لمظات ، سید یحیای شروانی نك ارتحالندن صوكرا «قائم مقاملری محمد ارزنجانیدر . قول دیكردە ، دەدە عمر روشنیدر .» دییور ، نفحات ترجمەسی دە پیرشكرالله ایلە سید یحیای شروانی نك اورتانجە مخدومی آراسندە برپوست غوغاسی ظهور ایدەرك پیرشكراللهك باشندن تاجی آلندیغندن بحث ایدییور .

ینە صاحب لمظات یحیای شروانی دن صوكرا خلوتیەنك ایكی شعبەیە آیرلدیغنی بیان ایدر ایكن « ایكی شعبەنك بری (سنبلی قولی) وبری (روشن قولی) در » دییور . سنبلی قولنی برنجی وروشنی قولنی ایكنجی عدایدەرك تراجم احوالی بوترتیب دائرەسندە یورودییور .

دەدە عمر روشنی یە منسوب (روشنیە) شعبەسی خلوتیەدە تأسس ایدن شعباتك أك اول تأسس ایتمك اعتباریلە ـ ایلكی یعنی برنجیسیدر . (سنبلیە) شعبەسی سید یحیای شروانی نك خلیفەسو پیر محمد ارزنجانیدن مستخلف شیخ جمال الدین خلوتی نك ـ چلبی خلیفە ـ تأسیس ایلەدیكی (جمالیە) شعبەسندن منشعبدر . (جمالیە) شعبەسی بیلە تاریخ تأسس اعتباریلە (روشنیە) دن صوكرادر . بناءً علیە مؤلف لمظات بومطالعەسندە یا ساهیدر ، یا منسوب اولدیغی شعبهٔ طریقتە كمال محبت ومربوطیت سوقیلە طرفكیرلك ایتمشدر .

[١] دەدە عمر روشنی نك بویوك برادریدر .

مبنای طریقت

(طومار طرق علیه) نك برنجی کتابی تشکیل ایدن (ملامیلك) رساله‌سی مقدمه‌سنده ذکر اللهك طرف اشرف جناب رسالتپناهیدن چهار یار گزین حضراتنه دورت طور اوزرینه تعلیم وتلقین بیوریلدیغی بالا طرف یازارایکن صوکرا (شریعت وطریقت) قسمنده‌دیمش ایدك که:

«شریعت : قبل الهیدن (محمد المصطفی) صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلری واسطه‌سیله تبلیغ بیوریلان احکام جلیله‌یی حاوی قانون مقدس الهیدر.»

«طریقت : او قانونه مقدس الهی‌یه باکمال اعتصام اتباع وامتثال ایدن اهل ایمان وایقان ایچون «ذکر الله» ه مواظبت کامله ایله ممکن الانکشاف «وصول الی الله» شهراهیدر.»

بو شهراه معظمك طرائق وَشعبات عدیده‌یه صورت انقسام وانشعابی‌ده طومار طرق علیه‌نك (قادریه سلسله‌نامه‌سی) نده برتفصیل یازمشدق. اس الاساسی «ذکر الله» دن عبارت بولونان بومسلك عالینك طرائق وَشعبات عدیده‌یه انقسام وانشعابی، اوطریقتلرك وَبوطریقتلردن منشعب شعباتك مؤسسین عظامنجه اجتهاد واختیار اولونان اطوار وآداب ذکر اللهك تنوع ایتمه‌سندن ناشیدر.

سلسله نامه‌سنی یازمقده اولدیغمز (طریقت علیهٔ خلوتیه) ده مقدمه‌ده مبین طرق اربعهٔ اصلیه‌دن شاه ولایت امام علی المرتضی کرم الله وجهه وَرضی الله عنه حضرتلرینه منسوب (طریقت علویه) دن منشعب ایسه‌ده اطوار وَآداب اذکار اعتباریله اوا صله منتهی طرق مستقله‌دندر.

پیر جلیل (عمر الخلوتی) حضرتلرینك اساسات شرعیه اوزرینه تأسیس وَپیر ثانی (سید یحیای شروانی) حضرتلرینك تکمیل بیوردیغی بوطریقت علیهٔ خلوتیه‌نك مبناسنی طریقت مشارالیهایه‌ده نسبت وَاجازت خلافتی وَبویولده‌ده ارشاد امته همتی مصدق اولان (حریری زاده تبیاننده شو وجه ایله تعریف ایدییور :

« مبناها علی الذکر بکلمة الطیبة والاشتغال باسماء السبعة بالجهر والاخفا وتصفیة القلب بعلم الوقایع والتأویل بالتعبیر . »

بوافاده ، برخلاصه‌در . اهل طریقتجه معلوم اولان مآل ومعنی تفصیلات آتیه‌دن مستبان اولور :

طریقت خلوتیه‌ده ذکر الله شو آداب وترتیب دائره‌سنده اجرا ایدیلیر:

١ — دیز چوکوب قبله‌یه قارشی اوتوردقدن وَعزم قوی وَنیت صادقه ایله بوتون ماسوانی ذهن وخاطردن چیقاردقدن صوکرا الله تعالی حضرتلرینی ملاحظه ایده‌رك — باشی صاغ اوموزه چه‌ویروب — «لا آله» وَمتعاقباً — باشی ، صول طرف ممه‌نك آلتنده‌کی قلب اوزرینه دوغرو أکوب ضرب اداسیله « الا الله » دیمك وَبوطور ذکره بر مدت یعنی کلمهٔ طیبهٔ «لا آله الا الله» ی (٣٣) وَیا (١٦٥) کره‌قدر تکرار وتذکار أیله‌مك ، اوندن صوکرا اسم جلال ایله وَبوندن صوکراده بقیهٔ اسماء سبعه‌نك زیرده گوستریله‌جك صیراسیله ذکر ایتمکدر. اسماء سبعه شودر :

لا آله الا الله — الله — هو — حق — حی — قیوم — قهار .

[سیر وسلوکده بو اسماء سبعه‌نك ذکریله ایلك اول شیخ جلیل بی‌مدانی ابراهیم زاهد گیلانی حضرتلری اشتغال بیورمشدر . بو اشتغالك سید الطائفة الصوفیه جنید بغدادی قدس الله سره الهادی حضرتلرینه‌ده نسبتی حقنده بر روایت وار ایسه‌ده حریری زاده روایت اولانك

أصح اولديغنه قائلدر. وَلوكه روايت ثانيه صحيح اولسون، مقصود اصلى الله تعالايى ذكردر ؛ بالجمله طرق عليه‌ده بو اساس قبول ايدلمشدر. يالكز بعض طرق عليه پيران عظامى وَشعبات مؤسسان گرامى اسماء سبعه‌نك بر قاچ اسمه قصرينى وَيا تزييد وتكثير مقدارينى اجتهاد وَبو اجتهاد دائره‌سنده تسليك عباد أيله‌مشلردر. بو قصر وتكثير قسماً بو كتابمزده وَمتباقيسى‌ده ديكر سلسله نامه‌لرده گورولور.]

بر مريد مبتدى ايچون اسماء سبعه‌نك ايكيسيله وَيا هپسيله بردن اشتغاله باشلامق تجويز ايدلمه‌مشدر. اوّلا، كلمهٔ طيبهٔ «لا اله الا الله» ذكرينه ابتدار ودوام اولونور. كلمهٔ طيبه‌نك اسرارى انكشافه باشلاينجه اسم جلاله گچيلير. بو ترتيب دائره‌سنده اسماء سبعه اذكارينه دوام ايتمك قابليت وجوازى اكتساب اولونور. بو قابليق تصديق ايله او جوازى وَمساعده‌يى ويره‌جك مريدك كندى ذوق وتقديرى دكل ؛ بالذات مرشديدر.

٢ — ذكراللهه استغفار ايله باشلانير. كلمهٔ استغفار شودر :

«استغفر الله العظيم الذى لا اله الا هو الحى القيوم واتوب اليه»

مريد، اذكار يوميه‌سنه بهمه حال بو كلمهٔ استغفارى (١٠٠) كره تكرار ايتمه‌دن باشلايه‌ماز.

٣ — استغفارى متعاقب (١٠٠) ده صلوات كتيريلير. صيغهٔ صلوات‌ده شودر : «اللهم صل على سيدنا محمد عبدك وَنبيك وَحبيبك ورسولك النبى الامّى وَعلى آله وَاصحابه.»

ايشته بو ترتيب دائره‌سنده استغفار وصلوات ايله باشلامق وَآسماء سبعه‌نك برنجيسى اسرارينك انكشافندن صوكرا ديكرينه گچمك صورتيله اتمام اذكار ايتمك سير وسلوكك قانون معنويسيدر. بو اتمامه

لسان طريقتده «تكميل مراتب» وَ «قطع منازل» دينير. بو وجه ايله قطع منازك وَتكميل مراتب ايدن بر مريد خلافت مرتبه‌سنه ارتقا ايتمش، ارشاد عباد صلاحيتنى احراز أيله‌مشدر. بناءً عليه كنديسنه مرشدى طرفندن اجازهٔ ارشاد ويريلير. تاج وَخرقهٔ طريقت گيديريلير. اجازتسز خلافت وَ ارشاده صلاحيت يوقدر وَممنوعدر.

بر طريقت عليه‌يه انتساب ايتمك عشق ومحبتنى ابراز ايدن وَكنديسنده اهليت بولونديغى آكلاشيلان طالب سفره گيتمك يعنى: مراتب طريقتى تكميله مقتضى مدتجه مرشدك بولونديغى مملكتده قالمامق ضرورتى حالنده اوكبى ارباب اهليته اسماء سبعه بردن تلقين وَبو اسمانك هپ بردن ذكرينه مداومت ايتمه‌سى امر اولونور. شوقدر كه ؛ اذكار اسمانى (١٠٠) بيكه ابلاغه مجبور ومأموردر. بو مأموريتى بلا نقصان ايفا وَاكمال ايدن بو مريدده خلافت اجازه‌سنه وَتاج طريقتى اكتسابه حق ايدر. مرشدك كامل ومكمل اولماسى غياباً وسائط روحانيه ايله اسماء سبعه‌يى مريدينه تلقين وَبو صورتله تربيه وتسليك ايتمه‌سنه‌ده كافيدر.

اسماء سبعه ايله ذكراللهه ابتدار ومداومت حقنده يوقارى‌يه يازديغمز اصول وترتيب فرد ومنفرد ايچوندر. يعنى: شخصيدر. تكايا‌ده مجتمعاً اذكار اويله دكلدر ؛ چونكه اوراده مرشد وَمقام ارشادى احراز ايتمش خلفا موجود بولونه‌جاغندن اذكار طريقتك بوتون اطوارى اجرا اولونور. مريدان هانكى اسماده بولونورلرسه بولونسونلر بويله جمهوراً ياپيلاجاق ذكراللهه اشتراك ايله فيضياب اولورلر. مجتمعاً ذكرده منتسبين طريقت حلقهٔ ذكرك صاغ طرفنى اشغال ايدر، غير منتسبين صول طرفده بولونور، مرشدك ابتدا وَاداره‌سيله قاعداً وَقائماً ذكره وَمتعاقباً دورانه باشلانير. دوران، اسماخوان بولونلديغى

حالده صاغه وَيا صوله دوغرو مجتمعاً يورومكدر . بوبابده رسائل عديده يازلمش وَهمان هر كون ، هر كيجه تكايادە اجرا ايدلمكده بولونمشدر . بو دوران حقنده كتابمزك (سنبليه شعبه‌سی) قسمنده بعض معلومات مندرجدر .

٤ — اسماء سبعه يعنى (٧) اسم الٓهى (٧) دائره اعتبار ايدلمشدر. يوقاريده بيان ايدلديكى وجه ايله اتمام اذكار ايله احراز خلافت ايتمك بو (٧) دائره‌يى صيراسيله قطع أيله‌مكله قابلدر . بودرجه‌يه يوكسه‌لمش اولان سالك محترمده مكاشفه باشلار. بومكاشفه‌نك باشلانغيجى « لطائف انسانيه » وَ « اطوار سبعه » ايله افاده ايديلن مقاملرده باشلاركه : عبد ايله رب بيننده بولونان نور وظلمتدن عبارت (٧٠) بيك حجابك انكشافيدر . خواجهٔ كائنات صلى الله عليه وسلم افنديمز حضرتلرى حديثده بويورمشدركه: « ان لله سبعين الف حجاب من نور وظلمةٍ » بو حديث شريفك شرحنده عرفاى امت: « وهى ترجع العبد لان الرب تعالى لايحجبه شئ لأنه تعالى لو كان له قاهر وهو القاهر فوق عباده » بويورمشلردر . متن وشرح مآلى شودر :

« جناب رب عزتك نور وظلمتدن (٧٠) بيك پرده‌سى وار ديمكدر . بو پرده‌لر عبده راجعدر ؛ چونكه حق تعالى حضرتلرينه هيچ برشئ پرده وحاجب اوله‌ماز . اكر اولسه‌يدى جناب حقه مؤثر اولماسى لازم كلير ايدى. حال بوكه مؤثر وقاهر آنجاق حق تعالى حضرتلريدر. ـ وهو القاهر فوق عباده ـ »

بو حجاب كيفيتى غايت دقيق برمسأله‌در . الله ايله آرامزده حجاب يعنى پرده وَ اوزون ، اوزون مسافه وار ظن ايتمه‌يه‌لم. جناب حق بعد وقربدن ، جهت ومكاندن منزهدر . طريقته انتساب وَقطع منازل ايله كما يليق فيضياب اولانلر بعد وقربدن ، جهت ومكاندن منزه اولان ذات بارينك كنديلرينه نه‌قدر ياقين اولديغنى وَكنديلرينك ذات بحته

بارى‌يه اوزاق وَياباڭجى اولماديغنى حالاً وَذوقاً حس ايتمه‌يه باشلايوب مقام احسانده بولونورلر [١] ايمدى عبد ايله رب آراسنده (٧٠) بيك حجاب نورانى وَظلمانى موجوديتى امور حسيه‌دن دكلدر . بناءً عليه مقصد اقصى وَ اقصى الغايات اولان قرب حق ، وصول الى الله سعى وجهد ايله احراز اولونه‌بيلير برغايهٔ عاليه اولديغى مريده آڭلادوب اوپرده‌لرى تمزيق ايله غايهٔ اقصى الغاياته وصول اسباب وَوسائلنه توسل ايتديرمكدر . بوندن دولايى اصل اذكار (٧) اولديغى كبى او (٧) ذكر (٧) مقام ، هر مقامه (١٠) بيك حجاب فرض واعتبار ايدلمشدر . اسماء سبعه‌دن برنجيسى ذكرينى اكمال ايدنلره برنجى مقامك (١٠) بيك حجابى وَايكنجيسنى‌ده اتمام أيله‌ينلره ايكنجى مقامك‌ده (١٠) بيك حجابى وَبوترتيب دائره‌سنده يدنجى مقامده صوك (١٠) بيك ـ كه ؛ مجموعى (٧٠) بيكه بالغدر ـ حجاب منكشف اولور. بويدنجى مقامه لاف وكذاف ايله دكل؛ كمال اخلاص وَاخلاص صدق اختصاص ايله واصل اولان سالك وصول الى الله مرتبه‌سنه كلمش ديمكدر . جناب حق جمله‌مزه نصيب أيله‌سين ؛ آمين بحرمة سيد المرسلين .

ايشته طريقتده سر ، اسرار ده‌نيلن شئ بو مرتبه‌ده باشلار . طورمار طرق عليه‌نك برنجى كتابى خاتمه‌سنده تفصيل ايتديكمز اوزره بو مرتبهٔ عليايه واصل اولان مريد ومرشددن اونك ذوق وحالتنه دائر افشاآت بكله‌مك دوغرو اوله‌ماز ؛ او، بر سرّ ، بر سرِ

[١] مسأله‌نك أك كوج جهتى بو مرتبهٔ كمالى ادراك ايده‌بيلمكده‌در . بو مظهريت هر مرشده ، هر مريده نصيب اولورمى ، اولمازمى ؟ ! بوراسنى نه تصديق ، نه رد ايده‌بيليرم ؛ يالكز شونى ديرم‌كه ؛ يوانده بولونمق يعنى بو مظهريتى اكتساب ايچون يوله كيرمك‌ده بر مظهريتدر .

ربوبيتدركه ؛ افشا ايديله‌مز. ايدلمك ايسته‌نلسه سويله‌نيله‌مز . سويله‌نلك آرزو ايدلسه‌ده اونى افاده ايده‌جك كلمه بولونه‌ماز ؛ چونكه اسرار ربوبيتى افاده‌يه السنهٔ بشرده سعهٔ امكان ، قالب الفاظ يوقدر . اونى ، بومرتبه‌يه يوكسه‌لنلربيله برى بريلرينه قالاً دگل ؛ حالاً آڭلاديرلر وَ طانيشيرلر .

مفروضيتى يوقاريده يازيلان (٧) مقام (نَفْس) ه نسبتله شووجه ايله تعريف ايدلمشدر :

١ — نفس اماره : بو، ظلمت كثيفه حجابلريله أورتولو بولونمق مقامى.

٢ — نفس لوامه : بو، ظلمت خفيفه حجابلريله أورتولو بولونمق مقامى .

٣ — نفس ملهمه : بو، نور وظلمت آراسنده كدورتلى حجابلر ايچنده بولونمق مقامى‌در .

٤ — نفس مطمئنه
٥ — نفس راضيه
٦ — نفس مرضيه
٧ — نفس كامله

بومقامات ظلمت حجابلرينى ييرتدقدن صوكرا درجه ، درجه يوكسه‌نيلن نورانى حجابلر مقاملريدر. بومقاملرده حجابلر درجه، درجه اينجه‌له‌شير . اصل موفقيت او اينجه‌لكده بوس بوتون مرتفع اولماسى ، آراده محسوس ، غير محسوس هيچ بر حائل قالماماسيدر .

كتابمزڭ بو مبناى طريقت فصلنه خاتمه وَيوقاريده‌كى تفصيلاته خلاصة الخلاصه اولمق اوزره جدول آتى‌يى محترم قارئلرمزڭ انظار دقتنه عرض أيلرز . بوجدول طريقته سلوك ايده‌جك برطالب حقيقى‌يه وَبر عاشق صادقة تلقين مرشد دائره‌سنده ذكر اللهه مواظبت سايه‌سنده كوره‌جكى ، حس ايده‌جكى ، واصل اولاجاغى حالات وسرائرى ، اذواق وصالى مهما امكن افهام ايده‌بيلير . جدول شودر :

نفسڭ صفتلرى	اماره	لوّامه	ملهمه	مطمئنه	راضيه	مرضيه	كامله
سيرڭ انواعى	الى الله	على الله	بالله	عن الله	فى الله	مع الله	لله
عوالم	شهادة	مثال	ارواح	جبروت	لاهوت	ناسوت	حقيقة
احوال	ذوق	شوق	عشق	وصل	حيرت	فناء فى الفناء	بقاء بالبقاء
مَحال	صدر	قلب	روح	سرّ	سرّ السرّ	خفى	أخفى
واردات	شريعت	طريقت	حقيقت	معرفت	ولايت	صديقيت	قربت
شهود	توحيد افعال	توحيد صفات	توحيد ذات	جمع	حضرة الجمع	جمع الجمع	احدية الجمع
اسماء	لا اله الا الله	الله	هو	حق	حى	قيّوم	قهّار
انوار	ازرق	اصفر	احمر	اسود	اخضر	ابيض	بلالون

حريرى زاده‌ده تبيانِنه بو جدولى قويدقدن صوكرا :

« وليكن هذا آخر ماأوردنا بيانه فى شرح حال السالك ومايكاشف به فى اطوار السبعة على وجه الايجاز لأن التجليات فى السلوك لانهاية لها والله الهادى . » ديوركه ؛ اطوار سبعه‌ده سالكه منكشف اولاجاق احوالك على وجه الايجاز شرح وبيانى آنجاق بو قدر اولابيلير ؛ چونكه سير وسلوكده تجليات الٓهى نامتناهيدر ؛ ديمكدر .

پير عمر الخلوتى حضرتلرينك (٧) اسماء حسنى اوزرينه تأسيس أيله‌ديكى اصول اذكار خلوتيه‌يى مؤسس شعبهٔ نسختين شيخ دده عمر روشنى حضرتلرى (١٢)يه ابلاغ ايله‌مشدر. لمظات مؤلفى ديورکه:

« دده عمر روشنی (١٢) اسماء ایله سلوك ایدنلرك سرچشمه‌سیدر. »

کمال‌الدین حریری‌ده تبیاننده « حلوینك لمظاتنده بیانه کوره، دده عمر روشنی (١٢) اسما اوزرینه سلوك تأسیس ایتمش، دمیر تاشیه، کلشنیه سلوکی‌ده بوندن عبارت بولونمشدر. او (١٢) اسماء :

« لااله الا الله، الله، هو، حق، حی، قیوم، قهار، وهاب، فتاح، واحد، احد، صمد » در دییور.

(رسالهٔ شیخ رجب السیواسی) دده شو سطرلر مندرجدر :

« الاسماء الروشنیة هکذا لااله الا الله، الله، هو، الحق، الحی، القیوم، الصمد، البصیر، الغفور، القهار، الودود، الوهاب ».

شعبات مؤسسین کرامنك اکثری اطوار اذکارده، تسلیك مریدینده بری برندن آز وَچوق فرقلی اجتهادلر ایله اصول وآدابی تعدیل وَتزیید وَاوراد واحزاب‌ده اتخاذ ایتدکلری کبی کرك اسماء سبعهٔ اصلیه‌ده کرك اسماء منضمه‌ده بعض تجدد اجتهاد وَاختیار بویورمشلردر. بونلرك هپسندن آیری، آیری بحثه کتابمزك سعهٔ تحملی یوقدر. سبینی یالکز شو قدر عرض ایده‌یم که؛ دده عمر روشنینك (١٢) یه ابلاغ ایتدیکی اسماء اذکار، نورالدین جراحی زماننده (اصول، فروع، تبدیلات، تصرفات) نامیله (٢٨) ه قدر تزاید ایتمشدر. شویله که :

اصول : لا اله الا الله، یاالله، یاهو، یاحق؛ یاحی، یاقیوم، یاقهار.

فروع : یاوهاب، یافتاح، یاواحد، یااحد، یاصمد، یاعلیم، یاعظیم.

تبدیلات : یاقادر، یاقوی، یاجلیل، یاجمیل، یاهادی، یامالك، یاودود.

تصرفات : یاکریم یاالله، یاباسط یاالله، یاعزیز یاالله، یامعز یاالله، یاغنی یاالله، یامغنی یاالله، یالطیف یاالله.

اتمام سلوکدن صوکرا سالك یوقاریده اصول، فروع، تبدیلات، تصرفات قسملرنده کوستردیکمز اسمادن برر دانه‌سنی آلمق صورتیله حاصل اولاجاق دورت اسماء ایله ذکره مواظبق ورد ایدینه‌جکدر. ترتیب شو وجه ایله‌در :

بازار کونی : لااله الا الله، یاوهاب، یاقادر، یاکریم یاالله.

بازار ایرته‌سی کونی : یاالله، یافتاح، یاقوی، یاباسط یاالله.

صالی کونی : یاهو، یاواحد، یاجلیل، یاعزیز یاالله

چارشنبه کونی : یاحق، یااحد، یاجمیل، یامعز یاالله

پنجشنبه کونی : یاحی، یاصمد، ، یاهادی، یاغنی یاالله

جمعه کونی : یاقیوم، یاعلیم، یامالك، یامغنی یاالله

جمعه ایرته‌سی کونی: یاقهار، یاعظیم، یاودود، یالطیف یاالله.

شعبات خلوتیه

طرق علیه میاننده أك چوق شعباتی بولونان طریقت خلوتیه‌در. بوشعباتك اسامیسندن طوپلوجه بحث ایدن‌ده (لغات تاریخیه وَجغرافیه) ایله (مرآت الطرق) وَ(اثمار ازهار) در. تحقیقات وَتدقیقات عاجزانه‌می تذییل ایتمك اوزره بواوچ اثرده‌كی اسماء شعباتی بروجه‌زیر عیناً اقتباس ایدییورم .

لغات تاریخیه وَجغرافیه‌دن :

« بلاد اطرافه خلیفه‌لر کونده‌روب نشر طریقت ایتمك یحیای شروانی حضرتلرندن بدء أیله‌دی . آنك ایچون طریقت خلوتیه قول ، قول اولمش ، (کلشنیهٔ خلوتیه) و(ومرداشیهٔ خلوتیه) وَ (سنبلیهٔ خلوتیه)، (شعبانیه)، (شمسیه) ، (احمدیه) ، (جمالیهٔ خلوتیه) ، (بخشیهٔ خلوتیه) ، (عسالیهٔ خلوتیه) طریقلری ظهوره کلمشدر . » (کلشنیه) دن : سزائیه ، حالتیه) و(احمدیه) دن : (سنانیه ، عشاقیه ، رمضانیه، جراحیه، مصریه، بخوریه) و (شعبانیه) دن: (قره‌باشیه، نصوحیه ، چرکشیه، بکریه). (عشاقیه) دن: (مصلحیه، جاهدیه ، جمالیه ، صلاحیه) و(بکریه) دن : (حفنیه ، سمانیه ، دردیریه، ازهریه، تجانیه، صاویه، کمالیه، حلوتیه) شعبه‌لری انشعاب ایتمشدر.»

باندرمه‌لی زاده‌نك (مرآت الطرق) ندن :

« طریقت خلوتیه قول ، قول اولمش ، روشنیه ، کلشنیه ، مرداشیه ، سنبلیه ، شعبانیه ، شمسیه ، احمدیه ، جمالیه ، بخشیه ، عشاقیه ، عسالیه) طریقتلری ظهوره کلمشدر . »

« احمدیه‌دن : سنانیه ، عشاقیه ، رمضانیه ، جراحیه ، مصریه ، بخوریه

و کلشنیه‌دن : سزائیه ، حالتیه و شعبانیه‌دن : قره باشیه ، نصوحیه ، چرکشیه ، بکریه وعشاقیه‌دن : مصلحیه ، جاهدیه ، جمالیه ، صلاحیه و بکریه‌دن حفنیه ، سمانیه ، دردیریه ، ازهریه ، تجانیه ، صادیه ، کمالیه طریقتلری ظهوره کلمشدر . »

(محمدسامع السنبلی)نك (اثمار ازهار)ی‌ده شعبات خلوتیه اسامیسنی شو وجه ایله صیرالامشدر :

« روشنیه ، سنبلیه ، کلشنیه، مرداشیه ، شعبانیه شمسیه ، احمدیه، جمالیه، بخشیه ، عالیه ، سزائیه ، حالتیه ، قره‌باشیه ، نصوحیه ، چرکشیه ، بکریه ، بخوریه، سنانیه، عشاقیه ، رمضانیه ، جراحیه، مصریه ، جهانکیریه، رؤفیه ، مصلحیه ، جاهدیه، جمالیه ، صلاحیه ، سیواسیه »

عندالمقابله مستبان اولورکه؛ مرآت الطرق، لغات تاریخیه وَجغرافیه‌دن عیناً قوپیه ایتدیکی شعبات خلوتیه اسامیسنك اولنه بر (روشنیه) اسمنی علاوه ایتمش وَ (ومرداشیه) ده‌کی (و) وك مطبعه سهوی اولدیغنه وَاصلی (دال) بولوندیغنه دقت ایتمه‌یه‌رك واوی طی ایله (مرداشیه) یاپمش ، (صاویه)یی (صادیه) یه قلب أیله‌مشدر .

اثمار ازهارده اسامیٔ شعباتی مرآت الطرقدن قوپیه ایتمش ، یالکز لغات تاریخیه وَجغرافیه ایله مرآت الطرقك (عسالیه) سنی (عالیه) ظن وَ (جهانکیریه) ، (رؤفیه) ، (سیواسیه) اسملرینی‌ده علاوه أیله‌مش ؛ فقط (بکریه) شعباتنی اونوتمشدر .

حریری زاده کمال الدین افندی مرحومده (تبیان) نده شعبات خلوتیه‌نك اوتوز قدر اولدیغی روایتنی ذکر ایله « بونلرك بزه آنجاق یکرمی یدیسی واصل اولدی » دیدکدن صوکرا او(٢٧) شعبه اسامیسنی حروف هجا صیراسیله شو وجه ایله تثبیت ایتمشدر :

« احمديه، بخشيه ، بكريه، جراحيه ، جماليه ، جماليۀ ثانيه ، حفنيه ، حلوتيه (بالحاء) ، درديريه ، رمضانيه، روشنيه، سزائيه، سمانيه ، سنانيه، سنبليه ، شعبانيه ، شمسيه ، صاويه ، صلاحيه ، عشاقيه ، قره‌باشيه ، كلشنيه ، مصريه، مصليه (مصلحيه) ، نصوحيه »

مؤلف راقم‌الحروف تتبعات وَتدقيقاتمى بو دورت مأخذه حصر وقصر ايتمه‌مك صورتيله اطلاع حاصل ايده‌بيلديكم شعباتك عددى (٤٠)ه بالغ اولمش، بو (٤٠) شعبه تاريخ ظهور وَتأسسلرى اعتباريله شو (٤) اصلدن انشعاب ايتمشدر :

اصل اول: روشنيۀ خلوتيه .
اصل ثانى : جماليۀ خلوتيه .
اصل ثالث : احمديۀ خلوتيه
اصل رابع : شمسيۀ خلوتيه

كتابمزده ابتدا اصل وَصوكرا او اصلك فرعلرى يازلمق صورتيله فصل شعبات (٤) قسم بيدا ايتمشدر .

قسم اول

(روشنيۀ خلوتيه)

[شعبۀ اصليۀ اولى]

[عارف بالله شيخ دده عمر روشنى قدس‌الله سره‌العالى‌يه منسوبدر]

سلسله‌سى

٢٥ — پير ثانى الشيخ سيد يحياى شروانى قدس‌الله سره
٢٦ — صاحب الطريقه‌الشيخ‌دده عمرروشنى . » »

مشاراليه ، صاحب مقامات ، قدسى صفات بر ذاتدر . اساساً (آيدينلى) اولديغنه مبنى (آيدين) معناسنى مفيداولمق‌اوزره (روشنى) تخلص وَبوتخلص ايله اشتهار أيله‌مشدر . (دده عمرالرومى) ديه ذكر ايدنلرده‌وارسه‌ده بونسبته (روشنى)لكى غالبدر، پدرينك‌اسمى‌ده‌عليدر.

دده عمر روشنى آيديندن بروسه‌يه كيده‌رك تحصيل علوم أيله‌ديكى أثناده بعض هواپيشه‌لرله همبزم اولمق ، شبابك أك حرارتلى بر چاغنده بولونمق يوزندن هوى وَهوسه تابع ، برده علاقه‌يه دوچار اولمش ، بناءًعليه خراباتى بر سيرت اختيارينه باشلامش ايسه‌ده مايۀ اصليسنك نزاهت نجيبه‌سى سايه‌سنده پك چابوق عقل واختيارينه صاحب اوله‌رق (قره‌مان) ده ارشاد عباد ايله مشغول بويوك برادرى (شيخ علاءالدين الخلوتى) نزدينه عزيمتله عرض تسليميت وَمشاراليهك همت ودلالتيله هوى وهوسدن فراغت‌وندامت ايتمش وَبرادر محترمنك ارشاد وسوقيله (باكو) يه كيدوب پيرثانى سيد يحياى شروانى‌نك خلقۀ ذكر وارشادينه داخل اولمشدر .

پیر ثانی‌نك علو همتی خراباتیٔ نادمك جوهر قابلیتنی پك چابوقجه کشیدهٔ سلك کمال ایتمش، قیل وقال شبابی ملاهیدن عبارت اولان حضرت روشنی‌نك مقال کمالی اسرار الهی اولمغه باشلادیغندن پیر مشارالیهك امریله (کنجه)، (بردعه)، (قره‌باغ) جهتلرینه عزیمتله نشر انوار طریقت أیله‌مش، حضرت کلشنی‌یی ایشته بوصیراده یتیشدرمشدر.

دده عمر روشنی، ایران شاهلرندن (سلطان حسن ویعقوب)ك کلشنیٔ مشارالیه واسطه‌سیله ابلاغ ایتدکلری دعوت اوزرینه (تبریز)ه کیدەرك سلطان یعقوبك بالخاصه انشا ایتدردیکی مسجد وزاویه‌ده سنه‌لرجه ارشادامته حضرت همت‌ایتمش‌در. سلطان یعقوب‌ده‌مشارالیهه انتساب أیله‌مشدی. (۸۹۲) ده ایدی؛ دده حضرتلری برکونده تبریزده‌کی درویشانی نزدینه دعوتله: «بوکوندن صوکرا واقعه‌کزی شیخ ابراهیمه - ابراهیم کلشنی‌یه - سویله‌یك. هرکیم اوندن فیض آلیرسه روشنی‌یی بولور. اموریکزی اوکا تفویض ایتدم. وصیتده بولونمش، برقاچ کون صوکرا ارتحالی واقع اولمشدر. صوك نفسنده «ألا ان اولیاء الله لاخوف علیهم ولاهم یحزنون»

آیت کریمه‌سنی تلاوت‌ایتمش‌اولدیغی (مرآت‌الطرق)ده‌کورلمشدر.

(سلچوق خاتون) طرفندن کندیسی ایچون انشا ایتدیریلن آستانه حظیره‌سنده مدفوندر.

دده حضرتلرینك (تصوف) ده‌کی سویهٔ عرفانی یوکسه‌کدر. پك عارفانه‌اشعار والهیاتی، نعوتی‌واردر. کثیرالمناقب اولیاءاللهدندر. برنعتنده خواجهٔ کائنات صلی‌الله علیه وسلم افندیمز حضرتلرینه:

یا نبی! سنسین چو سر تاپا کوزل کیم اوله کیم دیمه‌یه ساکا کوزل
سنسین ایکی دنیاده حقا کوزل أی‌کوزل، رعنا کوزل، زیبا کوزل[۱]

دیین جناب روشنینك شونعتی‌ده أزبر وورد ایدنمه‌یه الحق‌شایاندر:

چون‌دوغوب‌طوتدی‌جهان‌یوزنی‌حسنك‌کونشی
کیم اوله سومه‌یه بووجه ایله سن ماه‌وشی
تورك وکرد وعجم وهند بیلیر بونی‌که؛ سن
هاشمیسین، عربیسین، مدنیسین، قرشی
سنسین اول پشت وپناه ملك وانس وپری
انبیانك کوزلی، سه‌وکیلیسی، خوب وخوشی
پارماغندن آقیدوب آب روان بخش روان
نیجه یوز بیك کیشیدن دفع ایدیرسین عطشی
سن أمیره قول اولان هرنه‌قدر مدبرایسه
بندهٔ مقبل اولور مثل بلال حبشی
دیك حکمتده پیشیردی چوسنی سه‌وکیلی حق
جبرئیل اولسه نوله مطبخنك چله کشی
أوزولور عرقی أبو جهل کبی ابتر اولور
سن أبوالقاسم ایله هرکیم ایدرسه کورەشی
والضحی وردیکه، واللیل اوقورم سنبلکه
(روشنی) وردك اوقور «کل غداةٍ وعشی»

---

[۱] دده‌نك بوقطعه‌سی حضرت‌حسان رضی‌الله عنهك شو بدیعه‌سنی‌خاطره کتیرییور:

«واحسن منك لم ترقط عینی واجمل منك لم تلدالنساء»
«خلقت مبرأً من کل عیبٍ کأنك قد خلقت کماتشاء»

محرر عاجز بوبدیعه‌یی:

«کورمه‌دی‌سندن‌کوزل‌برجسم‌عالی‌کوزلرم ایتمه‌دی‌سندن‌کوزل‌تولیداولاد‌برآنا»
«عیب‌ونقصاندن‌بریسین‌یارسول‌الله‌سن صانکه‌آرزوایتدیکك‌صورتده‌خلق‌ایتمش‌خدا»

دیه کمترانه ترجمه ایتمش، اصل وترجمه‌یی برلوحه‌یه یازدیره‌رق حجرهٔ اشتغالمه تعلیق أیله‌مشدم. بیلمم‌که؛ حضرت حسانك تصویر بدیعنی تورکجه‌مزه نقله کمایلیق ترجمان اوله‌بیلدمی؟

اهل ، عشق وطریق ایچون‌ده :

عشق ، اهلی واله وحیران کرك بی قرار ورنك وسرکردان کرك
مفلس اولوب ، خانماندن یچوب بی قماش وبی سرو سامان کرك

دیین دەدە عمر روشنی (تصوف) ی وَ (صوفی) یی‌ده شووجه ایله تعریف ایتمشدر :

(تصوف)

تصوف : « ترك دعوادر » دیمشلر دخی : « کتمان معنادر » دیمشلر
تصوف : « ترك قیل وقاله » دیرلر همان « وجد وسماع وحاله » دیرلر
تصوف : « حفظ اوقات »ە دیمشلر تصوف : « ترك طامات »ە دیمشلر
تصوف : بابیدر بذل وعطانك تصوف : بیتیدر مهر ووفانك
تصوف : بر هدایتدر خدادن بونی بن سویله‌مەدم بیل هوادن
تصوف : « ترك اوطاندر » دیمشلر تصوف : « هجراخواندر » دیمشلر
تصوف : دائم اولمقدر مراقب اولوب ایرته کیجه حالنی محاسب
تصوف : ایتمەمکلکدر تصلف حقك امرینه ایتمەیوب تصرف
تصوف : قلبی حقه باغلامقدر یورەکین عشق أودیله داغلامقدر
تصوف : حسن خلق ایله ادبدر ولی حسن ادب اعطای ربدر
تصوف : بیلمەدر اطوار قلبی أریدوب قویمایا قلبنده قلبی
تصوف : یاراولوب بار اولمامقدر کل کلزار اولوب خار اولمامقدر
جهانك شاهی (عبدالله انصار) دیمش : یار اول ، ولی باراولما، زنهار
دوشوبن عشق أودینه بی تکلف یانوب کلی کول اولمقدر تصوف
یانار بر شمعیدر حقك تصوف دیمەمکدر أبی‌یه ، یاووزه « توف »
ارادتدر دیمش بعضی تصوف دیمەیوب شیخنه ، استادینه « اوف »
دیمش - براوغرایان فتح وفتوحه - تصوف : بذل نفسه ، بذل روحه
کرامت صاتمامقلقدر تصوف حقك ایشنده ایتمەیوب تصرف
وفا کوسترمەدر ماند یوسف غنیمت بیلمەدر وقتی تصوف
یچن عمری ایچون ایدوب تأسف جفا ایدن کسان ایچون تلطف
دیمش: ذوالنون مصری کیم تصوف: « قبول شرع » در ، « ترك تكلف »

دیمش: معروف کرخی کیم تصوف تماقدر ، تخاقدر ، تلطف
أبو بکر وعمر دیر کیم تصوف : تعرّفدر ، تعرّفدر ، تعرّف
دینلمشدر تصوف ماسبقدن : سکون قلبدر مادونه حقدن
دیمشدر بوسوزی (حمدون قصار) مرید بوتراب شیخ ابرار
تصوف : اولدر اولوب چشم طیار اوله احوال قلبی عین سیار
دیمشدر بو سوزی صاحب اجابت نەدر دینسه تصوف ؟ دی : انابت
اولر کیم شیخلق : تمکینه دیرلر تصوف: توبه وتلقینه دیرلر
(أبو عثمان مکی) نك سوزیدر تصوف : زهد وتقوانك أوزیدر
دیمشدر کیم تصوف (بشر حافی) : أریدوب ایتمەدر کوکلینی صافی
تصوفدر دیه (ابراهیم ادهم) : طریقتده حقك طورماغی محکم
تصوفدر دینلمش انس وقربت آرایردن سورولوب خوف وهیبت
تصوف : بغض دنیای دنی‌در بوسوزی سویله‌ین بیل (روشنی) در
کتابنده دیمش صاحب تصرف جمیعی (۱۰) در ارکان تصوف :
تصوفدر دینلمش صفوت قلب خدادن غیریدن قلبن ایدوب قلب
تصوف خلقدن قاچماغه دیرلر أوزیچون حقه یول آچماغه دیرلر
کرامت صاتمامقلقدر کرامت کرامتدر دینلمش ترك عادت
محب ، محبوبله أی صاحب سعادت کوروب سویله‌شمەدر کشف وکرامت

(صوفی)

دیمش صوفی ایچون (سهل ابن صعلوك) : اودر کیم اوله نه مالك ، نه مملوك
دیمش بر شاهباز ، اولدرکه صوفی اوله طاوس حضرت نفس کوفی
آکا دیمش تصوف اهلی : صوفی اوله مجموع اسراره وقوفی
حساب اهلی آکا دیمش‌که ، صوفی الفدندر دیه الف والوفی
موحدلر قاتنده اولدرکه ، صوفی حروف اوله و اولمایه : (حروفی)
رصد اهلی قاتنده اولدرکه صوفی آنك تاپماز اوله شمسی ، کسوفی
نجوم اهلی آکا دیرلرکه صوفی نجومی اولمایه هرکز خسوفی
دیمش برکوکلی صافی ، مرد کوفی کدورتدن صفا بولانه : صوفی
ساکا دیرم دیمه أی مرد موفی پراکنده اولان کیشی‌یه : صوفی
او صوفینك که واردر لافی ، لوفی آنی بیل کیم دکلدر مرد صوفی

که یندر صفوتیله صاف صوفی … صفا اهلی قاتنده صاف صوفی
اوصوفینك که اولماز أوز أوزی صاف … کورور هر کوردیکندن دورلو اوصاف
اوزکدن صافی ایت اوصاف صوفی … دییه‌لر سا کا تا کیم صافی صوفی
آکادیر (روشنی) درویش صوفی … بیله مجموع اسمادن « رؤف » ی
بیلندر ، بیلدیرندر مرد صوفی … صفات وذاتی ، الله عطوفی
صفا ایله گه‌یر هر کیم که صوفی … صفا اهلی دیر آکا : مرد صوفی
یوروصوفی اول ، اورما لاف ولوفی … ایلی آلداتما ، ایتمه کاف کوفی
کرك صوفی اوله مقسومه راضی … اولوب حالی نه مستقبل ، نه ماضی
تصوف فنی خود بر طرفه فندر … کیمه کل ، مل ، کیمه زهرودیکندر
تصوف : بزه‌مك شرع ایله أوزین … ایشیتمکدر نه دینسه شرع سوزین
بنای شرع کیم محکم بنادر … آنك بنّاسی محبوب خدادر
یاپان صورتده کرچه مصطفادر … حقیقتده آنی یاپان خدادر
قوپاران اول یاپیدن بر طاشنی … قومق کرك یرینه آنك باشنی
اودر صوفی دیمش برخوش نهادر … قاتنده خاك وزر اوله برابر
دیدی اول کیم قدم بویولده باصدی … اودر صوفی که کیچه قبض وبسطی
صفاتی صالوبن ایریشه ذاته … نظر قیلمایوب اسما وصفاته
اودر صوفی ایریشوب قرب قربه … سه‌روب بعدی مدامی دوشه شربه

« من الصوفی » دیه صورلسه‌دی ، سن :
که اولدر کیم اوله بی ماوبی من

دده عمر روشنی‌نك حلقهٔ ارشاد وفیضندن یتیشن خلفادن ایکی مرد کامل (دمیر تاشیه) وَ (کلشنیهٔ خلوتیه) شعبه‌لرینی تأسیس ایتمشلردر.

(دمیر تاشیهٔ خلوتیه)

(روشنیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر)

[الشیخ (أبو عبدالرحمن محمد دمیرتاش) قدس الله سره العالی‌یه منسوبدر.]

سلسله‌سی

٢٦ — الشیخ دده عمر روشنی … قدس الله سره
٢٧ — صاحب الطریقة الشیخ محمد دمیر تاش … « «

یوقاریده بالمناسبه یازدیغی اوزره بو شعبهٔ خلوتیه‌نك اسمنه : (ومرداشیه) ، (مرداشیه) ، (تیمور طاشیه) کبی مختلف شکللرده تصادف ایتدم. مؤسس محترمی (کوتاهیه) نك (تیمور طاش) قریه‌سی خلقندن (أبو عبدالله محمد تیمور طاش) در . [١] برای تحصیل مصره کیده‌رك تحصیل علوم ایله مشغول اولدیغی صیراده روشنی خلفاسندن (حسین عنتابی) وَمشایخ مصریه‌دن (احمد بن عقبه) نك صحبتلریله نشوه‌یاب طریقت اولدیغندن برای استکمال (تبریز) ه عزیمت وَدده عمر روشنیدن اخذ طریقت وخلافتله مصره عودت وَ (قاهره) جوارنده یتیشدردیکی خرمالقده انشا ایتدردیکی زاویه‌ده ارشاد امت وَنشر طریقه همت ایتمشدر .

(٩٣٥) ده واقع ارتحالی اوزرینه بنا کرده‌سی اولان زاویه‌ده ودیعهٔ خاك غفران قیلنان مشارالیه ، شیخ فریدالدین عطارك (منطق الطیر) ندن بر حکایه‌یی انفسه تطبیق ایتمك صورتیله (جمع الاسرار وکشف الاستار) اسمنده تصوفی برأثر یادکار بیراقمشدر .

اسمی شکل عربی‌یه کیررکن وَیازیلیر وَاستنساخ ایدیلیر ایکن یوقاریده‌کی شکللری وَتأسیس أیله‌دیکی شعبهٔ طریقتده او اسمی آلمشدر. اسمنك شکل قدیمنه قیاساً شعبهٔ مذکوره‌یی (تیمور طاشیه) یازمقدن (دمیر تاشیه) یازمغی مناسب بولدق .

علامه سید مرتضی (عقد الجوهر الثمین فی الذکر وطرق الالباس

---

[١] « اللمظات » فقهده تألیفاتی اولان (محمد تیمور طاش) احفادندن (عبدالرحمن تیمور طاش) دیه قید ایتمش ایسه‌ده طبقات شعرانی ایله عثمانلی مؤلفلری بزم یازدیغمز کبی ثبت ایتمشلردر. فقهده تألیفی یعنی (اشباح حاشیه) سی اولان بوذاتدر .

والتلقين) نده بودمير داشيه شعبه‌سنك صورت انتشارينى شو وجه ايله تعريف ايديور :

« الدمرداشية شعبة من الخلوتية منسوبة الى الامام الولى سيدى محمد دمرداش الخلوتى اخذتها عن شيخنا المرحوم احمد بن عبدالفتاح الملوى والامام أبى العباس احمد بن حسن الجوهرى كلاهما من الشيخ محى الدين محمد بن عبدالرحمن المليجى عن سيدى محمد دمرداش عن عبدالرحيم بن مصطفى وهو تلقن من جد أبيه سيدى محمد دمرداش الاوسط عن أبيه سيدى عبدالرحيم عن جده سيدى مصطفى عن أبيه سيدى محمد دمرداش الكبير صاحب الطريقة وهو عن دده عمر الروشنى بتبريز وسيأتى سنده »

علامهٔ مشاراليه (اتحاف الاصفيا) سنده‌ده شويله ديبور :

« الدمرداشية شعبة من الخلوتية منسوبة الى ولى الله تعالى سيدى محمد دمرداش المحمدى صاحب الزاوية بمصر اجازنى بها شيخنا احمد بن حسن الخالدى عن الشيخ محى الدين المليجى عن سيدى محمد دمرداش ابن عبدالرحيم عن جده سيدى محمد دمرداش بن عبدالرحيم بن مصطفى ابن محمد دمرداش عن أبيه سيدى محمد عن أبيه سيدى عبدالرحيم عن سيدى حسن عن صاحبها واجازنى بها شيخنا القطب العارف سيدى على بن حجازى بن محمد البيومى الاحمدى الدمرداشى فى زاوية الملاصقة لداره فى جمع عظيم من الفضلاء وكتب بى سنده فيها وقال انه اخذها عن شيخه السيد حسين العادلى الدمرداش عن سيدى محمد بن بن عبدالرحيم بسنده المذكور . »

(كلشنيهٔ خلوتيه)

[روشنيهٔ خلوتيه‌دن منشعبدر]

[عارف بالله السيد ابراهيم كلشنى قدس الله سره العالى يه منسوبدر.]

سلسله‌سى

٢٦ — الشيخ دده عمر روشنى — قدس الله سره

٢٧ — صاحب الطريقة الشيخ سيد ابراهيم كلشنى — « «

صاحب الطريقة سيد ابراهيم كلشنى، شعبات خلوتيه مؤسسين عظامى

آراسنده حائز موقع مخصوص بر عارف باللهدر . (ديار بكر) لى اولوب (تبريز) ه كيده‌رك الشيخ دده عمر روشنيدن اخذ طريقت ايتمش و (روشنيه) شعبه‌سى ترجمه‌سنده بيان ايدلديكى اوزره مشاراليه دده عمر روشنى نزدنده مظهر احترام اولمشدر ؛ چونكه حضرت روشنى جناب كلشنى‌يه توديع اسرار ايتمش و تجليات طريقت ذات كلشنيده رونما اولمش ، تعبير ديكرله روشنيدن كلشنى دوغمشدر .

شيخنك ارتحالندن صوكرا تبريزدن مصره انتقال ايدن ابراهيم كلشنى جنت مكان قانونى (سلطان سليمان) طرفندن واقع اولان دعوت مخصوصه‌يه اجابتله بر آرالق استانبوله كلمش ، قاهره‌يه عودتندن صوكرا (٩٤٠) ده اوراده ارتحال دار بقا أيله‌مشدر . مولانا (جلال الدين) رومى قدس الله سره القيومى حضرتلرينك (٣٠٠) بوقدر سنه اولى :

« ديدم رخ خوب كلشنى را »
« آن چشم چراغ روشنى را »

بيتيله ظهور ايده‌جكنه اشارت بويورديغى ذاتك مشاراليه اولديغى (عثمانلى مؤلفلرى) نده كورولمشدر . مثنوى جناب مولانايه :

« بشنو ازنى چون زدم ساز آورد »
« ساز سوزان ازچه دمساز آورد »
« ساز نى از سوز عشق آرد نوا »
« كز نوا ذوق دهند عشاق را »

بيتلريله مصدر (معنوى) عنوانيله (٤٠) بيك بيتلى بر نظيره يازمش و من وجه مثنوى‌يه جواب طرزنده تلقى ايدلمشدر . بو (٤٠) بيك بيتى (٤٠) كونده نظم أيله‌ديكى حقنده‌كى روايت ، منقبوى بر مبالغه اولسه كرك . چونكه (٤٠) كون (٤٠) بيك بيتك نظمنه دكل ؛

تبیضنه بیله کفایت ایتمز . معنوی‌نك بر قسمی مطبوعدر . مشار الیه ، ابن فارضك (قصیدهٔ تائیه) سنه‌ده بر نظیره یازمش ، (سیمرغ‌نامه) ، (چوبانامه) ، (رسالة الاطوار) ده آثار فاضلانه‌سندن بولونمشدر . فارسی وَتورکجه دیوانلری اولوب ایکنجیسی (٢٤) بیك بیتی حاوی ایمش . (پند نامه) وَ (قدمنامه) اسملریله باشقه‌جه منظومه‌لری‌ده اولدیغی عثمانلی مؤلفلرنده محکیدر .

مشار الیهك تأسیس ایله‌دیکی شعبهٔ خلوتیه‌دن (سزائیه) وَ (حالیته) اسملریله ایکی شعبه انشعاب ، بوکلشنیه ایله شعبه‌لری اُك زیاده ادرنه ، مصر حوالیسنده انتشار ایتمشدر .

(سزائیهٔ خلوتیه)

[کلشنیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[عارف معارف ربانی (حسن سزائی افندی قدس الله سره العالیه) منسوبدر .]

سلسله‌سی

٢٧ — الشیخ ابراهیم کلشنی قدس الله سره
٢٨ — شیخ أبو الصفا شمس الدین احمد خیالی افندی « « «
٢٩ — شیخ علی صفوتی افندی « « «
٣٠ — شیخ نجیب الدین حسن الاحسنی افندی « « «
٣١ — شیخ محمد سری افندی « « «
٣٢ — شیخ محمد لعلیٔ فنائی افندی « « «
٣٣ — صاحب الطریقة الشیخ حسن سزائی افندی « « «

بوسلسلهٔ سزائیه‌یی رجال سزائیه‌دن (حسیب بك) مرحوم شو وجه ایله سلسلهٔ نظمه چکمشدر :

بلبل کلشنسرا یعنی سزائی شیخ حسن — پرتو شمس فنایی ، نور بخش انجمن
آنلری ارشاد ایدن شیخی محمد لعلی در — معدن فیض الٰهینك سر آمد اعلی در
شیخ ارشادی آنك دخی محمد سرّیدر — قطب عصرك مظهری ، غوثك مؤید سریدر

آندن اول شه نشین اهتدا سلطان حسن — کارمای فیوضات خدای ذو المنن
آنی استخلاف ایدوب دخی علی صفوتی — کیم اودر ارشاد ایدن ارباب وجد وحالتی
آنلرك شیخی امیر احمد خیالیدر بیلك — کملینك مقتداسی ، اکملی هر کاملك
آنلرك هم والدی هم شیخی ابراهیمدر
تختکاه کلشنیده خسرو اقلیمدر

صاحب الطریقه الشیخ حسن سزائی افندی کلستان کلشنیده یتیشن اعاظم مشایخك سر دستهٔ کل رعناسیدر . (کوردوس) ده نشأت ایتمش ، ادرنه‌ده فیضیاب کمال اوله‌رق آنی الترجمه الشیخ (مصریٔ نیازی) دن (سزائی) مخلصی آلمش ، (١١٥١) ده ارتحال دار بقا ایله‌مشدر . ادرنه‌ده نام نامیسنه منسوب درکاهده مدفوندر .

غایت عارفانه منظومات والٰهیاتی حاوی بر دیوانی وَبك واقفانه ، عالمانه ، عاشقانه یازلمش مکتوباتی واردر ، ایکیسی‌ده مطبوعدر .

متأخرین اولیا کمال عارفانه‌سنی تصدیقده اتفاق ایتمشلردر . ابیات آتیه اشعار عارفانه‌سندندر :

آدم معنایی مرآت ایله‌ینلر ظاهراً
سیر ایدر اللهی خلقده ، خلقی‌ده الله‌ده
سعی ایدوب قوللقده محو اول صدق ایله کیم لاجرم
عبد محضی شاه ایدرلر بو اولو درکاهده
بادهٔ انکوره آل صونما بو بزم فانیده
بولمشم جام محبت نشوه سن بن آهده
صانما منزلده قرار ایدن اولور اهل کمال
أی (سزائی) کامل اولدر کوله دائم راهده

بو صوك مصراعده‌کی (کوله) : (که ، اوله) در .

حریری زاده تبیانك (عشاقیه) قسمنده مشار الیه شیخ حسن سزائی‌یی (عشاقیه) دن منشعب شعباتك بشنجیسنك مؤسس اوله‌رق ذکر ایدیور وسلسله‌سنی‌ده شو وجه ایله :

« شیخ حسن سزائی ، شیخ محمدلعلیٔ فانی ، شیخ صادق (ادرنه‌لی)، شیخ مصطفی (قول اوغلو) ، شیخ سنان (کلیبولیلی) ، شیخ عمرقرنی (کلیبولیلی)، شیخ محمدجان (صاری خانلی)واسطه‌لریله حسن حسام‌الدین عشاقی حضرتلرینه منتهی کوستریورساده حسیب بکك یوقاری‌یه درج اولونان منظوم سلسله‌نامه‌سی بزم ترجیح وتثبیت ایتدیکمز سلسله‌یی مصدقدر .

— حالتیهٔ خلوتیه —

[کلشنیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[الشیخ حسن حالتی افندی قدس الله سره العالی‌یه منسوبدر]

سلسله‌سی

٢٧ — صاحب الطریقة الشیخ ابراهیم کلشنی قدس الله سره

٢٨ — الشیخ ابوالصفا شمس الدین احمدخیالی « «

٢٩ — « علی الصفوتی بن شمس الدین خیالی « «

٣٠ — « نجیب الدین بن شمس الدین خیالی « «

٣١ — « ابراهیم محی الدین بن نجیب الدین « «

٣٢ — « احمد بن ابراهیم محی الدین « «

٣٣ — « حسن بن ابراهیم محی الدین « «

٣٤ — « ابراهیم محی الدین بن ابراهیم محی الدین « «

٣٥ — « علی الاعلی بن ابراهیم محی الدین « «

٣٦ — صاحب الطریقه الشیخ حسن حالتی بن علی الاعلی « «

طریقت علیه خلوتیه‌ده کلشنیه‌دن منشعب برده (حالتیه) شعبه‌سی بولوندیغی آثار متأخره‌نك اکثرنده محرر اولدیغی حالده مؤسس محترمنه وسلسله‌سنه دائر قید واشارته تصادف ایدیله‌مه‌مش ، شرفیاب معارفه‌سی اولدیغم مشایخ خلوتیه‌دن هانکیسندن صوردم ایسه هیچ‌سندن آلدیغم

جواب « لاادری » دن عبارت قالمش ایدی . استانبول رسومات باش مدیری عرفای رجال خلوتیه الحاج حسین وصاف بك قارداشم تألیف عاجزانه‌مك بونقصانی‌ده اکماله بذل همت بیوردی . شویله‌که :

زمانمزك آکابررجال خلوتیه‌سندن و (سزائیه) شعبه‌سی مؤسس محترمی الشیخ حسن سزائی افندی مرحومك احفادندن اولوب ادرنه‌ده (کلشنی ولی دده) درکاهی سجاده نشینی ایکن (١٣٢٩) تاریخنده ارتحال دار بقا ایدن شیخ شعیب شرف الدین افندی مرحومك حسین وصاف بك نزدنده محفوظ مکتوباتندن بالاقتباس یوقاری‌یه یازیلان سلسلهٔ (حالتیه) شو وجه ایله شیخ مشارالیه منتهی اولور :

٣٦ — صاحب الطریقه الشیخ حسن حالتی افندی

٣٧ — الشیخ احمد ناصر الدین افندی بن حسن حالتی

٣٨ — « ابراهیم علی لینوری ثم المصری

٣٩ — « مصطفی چلبی : خادم خانقاه کلشنی

٤٠ — « اسماعیل عاشر افندی بن احمد نجیب ادرنه‌لی

٤١ — « محمد محوی افندی خیره‌بولیلی

٤٢ — « شعیب شرف الدین افندی بن الشیخ وفا

شیخ احمد ناصرالدین، والدما جدندن آلدیغی فیضی شیخ ابراهیم علی‌یه ایصال ایتمش، مشار الیه‌ده مصره کیده‌رك مصطفی چلبی‌یه اضافهٔ فیض طریقت أیله‌مشدر .

ادرنه‌ده قوغه‌جیلرده (همت دده) تکیه‌سی شیخی ایکن (١٢٧٨) ده ارتحال ایدن اسماعیل عاشر افندی حجازه کیدر ایکن قاهره‌ده الشیخ مصطفی چلبی‌یه ملاقی اوله‌رق تاج وخرقه کیمش ، بعدالحج ادرنه‌یه عودتنده شیخ شعیب شرف الدین افندی کبی برخلف فاضل یتیشدردکدن صوکرا (١٢٩٦ـ ویا ـ ١٢٩٤) ده ارتحال ایتمشدر .

حسین وصاف بك طرفدن (مراسلات) نامیله بر رساله شكلنه افراغ ایدلمش اولان مكتوباتی محتویاتنه نظراً شیخ شعیب شرف الدین افندی مرحومك فاضل وكامل بر مرشد محترم اولدیغی مستبان اولمقده‌در.

مرشد مشارالیهك مكتوباتی مؤلف عاجزه (سلسلهٔ حالتیه) ایچون بر مآخذ صحیح تشكیل ایتمش ایسه‌ده صاحب الطریقه حسن حالتی مرحومك ترجمهٔ حالندن باحث دكلدر .

بوشعبهٔ طریقتك شیخ محمد محوی افندیدن صوكرا اشتهار وادرنه ایله خیره بولیده انتشار ایتدیكی آكلاشیلیور .

قسم ثانی

(جمالیهٔ ملونیه)

[شعبهٔ اصلیهٔ ثانیه]

[عارف بالله الشیخ (جمال الخلوتی) قدس الله سره العالی‌یه منسوبدر.]

سلسله‌سی

٢٥	— پیر ثانی الشیخ سید یحیای شروانی	قدس الله سره
٢٦	— الشیخ پیر محمد بهاء الدین الارزنجانی	« «
٢٧	— صاحب الطریقة الشیخ جمال الخلوتی	« «

اعظم علمای عثمانیه میاننده بر (جمال الدین الآقسرایی) واردر، كه منظور عاجزانه‌م اولان بر نسخهٔ (لمظات) كنارنده سلسلهٔ نسبی شو وجه ایله مسطوردر : « محمد جمال الدین آقسرایی ابن محمد انیس تبریزی ابن محمد التبریزی ابن محمد الرازی ابن الامام فخر الدین محمد الرازی الشافعی صاحب تفسیر الكبیر ابن عمر الخطیبی ابن حسین خطیبی ابن احمد بن محمود بن مودود بن ثابت بن مسیب بن حماد بن عبد الرحمن بن حضرت أبوبكر الصدیق رضی الله عنهم اجمعین » - قونیه داخلنده‌كی (آقسرای)ده دوغوب یتیشمش ، (قرەمان) ده نشر علوم ایتمشدر . بو ذات شریف بر علامهٔ بی مدانی ایدی ، خلقهٔ تدریسنه پك چوق تشنكان علم ومعرفت طوپلانیردی . ازدحام بر آزالق او درجه‌یی بولدی كه : طلبه‌سنی شو اوچ قسمه تفریقه مجبور اولدی : برنجی قسمه ، آت اوزرنده مدرسه‌یه كیدر ایكن درس ویرر ایدی؛ بونلره: (مشائیون)

نامنى ويرديلر ، ايكنجى قسمه ، رواق مدرسه‌ده آياق اوزرى درس تقرير ايدر ايدى؛ بونلره‌ده : (رواقيون) ديديلر ، اوچنجى قسمه ، مدرسه داخلنده‌كى درسخانه‌ده درس اوقودر ايدى، بو قسم زمانلرينك علماسندن ، فضلاسندن ايديلر .

علوم ظاهره تدريس وافاضه‌سنده الحق اظهار آثار كمال ايدن بو بويوك علامه‌نك نسلندن كلن (جمال الخلوتى) : (جمالية خلوتيه شعبهٔ اصليه‌سنك مؤسس عاليسى اولان ذات شريفدر، (چلبى خليفه) ناميله معروف وكنيهٔ صحيحه‌سى (تبيان حريرى) ده شو وجه ايله مضبوطدر :

« عارف بالله الشيخ أبو الفيوضات محمد حميدالدين الجمالى البكرى الملقب بجمال الخلوتى ، المعروف : بچلبى خليفه سلطان الآقسرايى ابن محمود بن محمد بن جمال الدين الآقسرايى » [١]

چلبى خليفه، جد بزركوارى مشاراليه (جمال الدين الآقسرايى) يه نسبتله (آقسرايلى) ، پدرينه نسبتله (قرمانلى) ايسه‌ده كنديسى (آماسيه) ده تولد ، اوراده نشأت ايتمشدر .

علوم آليه وعاليه‌ده احراز مرتبهٔ كمال ايتدكدن صوكرا استادرجال زينيه‌دن حاجى خليفه‌يه انتساب واحراز خلافت ايتمش ايسه‌ده آتش عشق قلبيسى بوتكله سكونت بولماديغندن قرمان جهتلرينه عزيمتله مشايخ خلوتيه‌دن شيخ عبدالله قرمانى‌يه، مشاراليهك وفاتندن صوكرا (توقاد) ه كيده‌رك عرفاى خلوتيه‌دن شيخ (طاهر زاده) يه ، بونكده وفاتى

[١] باندرمالى زاده (مرآت الطرق) نده (جمال الخلوتى) لقبنى (جمال الدين الخلوتى) وجد بزركوارى (جمال الدين الآقسرايى) يى ده (جلال الدين آقسرايى) ديه يازمق صورتيله سهو ايتمشدر .

اوزرينه (پير محمد بهاءالدين الارزنجانى) يه انتساب ايله تكميل سلوك طريقت ايتدكدن صوكرا آماسيه‌ده اختيار اقامتله ارشاد امته بذل همت أيلمكده بولونديغى صيراده جنت مكان سلطان (بايزيد ثانى) دورى وزراسندن (قوجه مصطفى پاشا) سلطان مشاراليهك امرهمايونيله جناب جمالى‌يى استانبوله دعوت أيلمشدر .

بايزيد ثانى آماسيه‌ده والى ايكن شيخ مشاراليه ايله كوروشمش، صحبتندن متلذذ اولمشدى . بو دعوت سلطانى اوزرينه حضرت شيخ استانبوله كلمشدر . اليوم پاشاى مشاراليهك اسمنه نسبتله ياد اولونان دركاه ايله عمارت ، جامع ، مدرسه، حمام انشا ايتديره‌رك شيخ مشار اليه او دركاهده طوقوز سنه ارشاد امته بذل همت أيلمش ، پادشاه حضرتلرى ايكى دفعه بو خانقاهه كله‌رك جناب شيخى زيارتله دعاسنى آلمشدر.

طريقت عليهٔ خلوتيه استانبوله ايشته بو صورتله ومشاراليه ايله كلمش، آيين طريقت خانقاه مذكورده مشاراليهك ابتداسيله باشلامش، آستان عرفان جاليدن برچوق عرفان يتيشمشدر. مشاهير خلفاسى شو ذوات عاليه‌در :

سنبلية خلوتيه شعبه‌سى مؤسسى يوسف سنبل سنان افندى
شيخ أدريس كثيرالمريد
صاحب تأليفات شيخ جمال الآقسرايى
شيخ قاسم بن محمد الجمالى الاستانبولى
شيخ علاءالدين عشاق
شيخ خيرالدين توقادى
شيخ جمشاه قرمانى
شيخ سنان اردبيلى
} رحمهم الله

مشار اليهمك اكبر وافضلى شيخ يوسف سنبل سنان افندى ايدى. شيخ جمالى، حجازه عزيمتنده سنبل سنان مشاراليهى خانقاه مذكورده

وكيل بيراقمش ، ارتحالندن صوكراده بالا صاله مشيخت ايتمه‌سنی وصيته ايله‌مشدر . جناب جمالى (٨٩٩) ده شامدن اوچ مرحله مسافه‌ده (تابوت قوروسى) دينيلن محلده ارتحال دار نعيم ايلامش ، وصيتى وجه ايله معبر حجاجه دفن ايدلمشدر . ارتحالنك (٩٠٠ و ٩٠٣ و ٩١٢) تاريخلرنده وقوعنى روايت ايدنلرده واردر .

مشار اليهك حال وعرفانى والحاصل مرتبهٔ كمال ايدى . معارف الٓهيه‌نك تأويل وتحقيقنده زماننك (محى الدين عربيسى) تلقى اولونوردى . تفسير وحديثه ، تصوفه وسائره‌يه دائر (٢٠) قدر آثار جليلهٔ قلميه‌سى واردر . بر غزل صوفيانه‌سنك مطلعى ايله مقطعى شودر :

صفحهٔ صدرنده دائم عاشقك افكارى : هو
شاكرك شكرى : هوالله ذاكرك افكارى : هو
روضهٔ (هو) يى مقام ايت اى (جمال خلوتى)
تاوجودك ملكنه كشف اوله بو اذكار هو

مشار اليهك تأسيس بويورديغى شبعهٔ خلوتيه‌دن (سنبليه)، (شعبانيه)، (عساليه)، (بخشيه) شعبات خلوتيه‌سى انشعاب وكمال فيض وفيض كماللرى شعبات آتيه ايله اقطار جهان اسلامه انتشار ايله‌مشدر :

شعبات جماليه : سنانيه ، شعبانيه ، عساليه ، بخشيه .
شعبات شعبانيه : قره‌باشيه :
شعبات قره‌باشيه : نصوحيه ، بكريه .
شعبات نصوحيه : چركشيه .
شعبات چركشيه : خليليه ، ابراهيميه .
شعبات بكريه : كاليه ، حفنيه ، سمانيه .
شعبات حفنيه : تجانيه ، دردیریه .
شعبات سمانيه : خلوتيه نام ديكرله فيضيه .

حريرى زاده تبيانده ، جماليهٔ خلوتيه‌دن انشعاب ايدن شعبه‌نك (٤) دكل ؛ (٥) اولديغنى بيان ايدييور ؛ فقط بو بشنجى شعبه‌نك اسمنى تصريح ايتمه‌يه‌رك مؤسسنك يعنى : (شهاب الدين ابو العباس احمد شرنوبى بن عثمان المالكى)نك سلسلهٔ نسبتى قلبه‌لى شيخ نور الدين ديمكله معروف شيخ مصطفى مصلح الدين وشارح فصوص صوفيالى شيخ بالى وشيخ قاسم بن محمد الجمالى واسطه‌سيله جمال الخلوتى‌يه منتهى اولديغنى يازييور سه‌ده خلوتيه‌ده احمد شرنوبى حضرتلرينه منسوب برشعبه موجود اولمايوب مشار اليه نامنه منسوب (شرنوبيه) نك (برهانيه) دن منشعب اولديغى ومؤسس مشار اليهك (شاذليه ، سهروردیه ، دسوقيه ، برهانيه خلوتيه) طريقتلرينى جامع بر شيخ كامل بولونديغى عند التدقيق آكلاشلمشدر .

(سنبليهٔ خلوتيه)

[جماليهٔ خلوتيه‌دن منشعبدر]

[عارف معارف ربانى الشيخ زين الدين يوسف سنبل سنان افندى]
[قدس الله سره العاليه‌يه منسوبدر .]

سلسله‌سى

٢٧ — الشيخ جمال الخلوتى قدس الله سره
٢٨ — صاحب الطريقة الشيخ يوسف سنبل سنان « «

وصف كتابهٔ شاننده :

« خلقهٔ توحيدى فرض ايتسه‌ك اكر بركلستان »
« بركل صد بركيدر اول كلشنك سنبل سنان »

دين شاعر ، حقايق سنبليه‌يه حقيقةً ترجمان بيان اولمش ، چونكه الشيخ يوسف سنبل سنان افندى روضهٔ توحيد جماليده هر وجه ايله

ذی كمال اولەرق يتيشمشدر . مسقط رأس (مرزيفون) جوارندەكی (بورلو) اولوب پدر محترمی (علی بك بن قيابك) در .

شيخ ذی كمالی (قوجه مصطفی پاشا) آستانهٔ خلوتيسی سجاده نشين جليلی جمال الخلوتی نك ارتحالندن صوكرا برموجب وصيت مشار اليهك كريمهٔ (ملا) وسيمەسی (صفيه) خانم ايله ازدواج وَمقام شيخه قعود ايدەرك (٣٣) سنه ارشاد عباد ايله مشغول وَاو خانقاه اليوم پاشا مرحومدن زياده شيخ مشار اليهك نام ناميسيله مشهور اولمشدر .

حضرت شيخك، (دوران صوفيه) حقنده مفتی الثقلين (ابن كمال) ايله مباحثاتی مشهوردر. دوران صوفيه نك وَسماعك حلّنه دائر بريسی عربی ، ديكری تورکجه ايكی رساله يازمش ، بناءً عليه دورانك حق اولديغنه دائر مفتیٔ مشار اليهدن فتوی آلمشدر . [١]

حضرت شيخك برده (رسالة الاطوار) ی واردر ؛ بوده غير مطبوعدر . ابيات آتيه الٓهيات معروفهٔ عارفانه سندندر :

سرای وحدت اولمشكن مقامم	بوكثرت عالمن سيرانه كلدم
چوبردر (سنبلی) معروف وعارف	ايدوب دعوی ديمه : عرفانه كلدم .

همای عشقی صيد ايتمك ديلرسەك	دل ويرانەمه كل كيم ياتاقدر
كل ای سالك! ديمم برسوزكه حقدر	ايشيدر حق شول كيم حق قولاقدر
شرابی عشقی ايچمش(سنبلی) چون	آنی مست ايلەين شول صوك آياقدر [١]

[١] (آداب الطريق) اسميله ألده متداول وشيخ (حاجی علی الخلوتی) نك عربجه اثرندن مترجم بركتاب موجود وَبونك ذيلنده دورانك حق اولديغنه دائر فتاوی ايله امر همايون مندرج ايسەده پك خطالی اولەرق طبع اولونمش بولونديغی جهتله بالتصحيح تكرار طبعه محتاجدر . سنبل سنان حضرتلرينك رسالەسی مطبوع دكلدر .

[١] بورادەكی (آياق) عجم (آياغ) يدر .

جناب سنبلی شدت رياضت وَقوهٔ علميەسی ايله شهرتكير آفاق اولمشدی . (٩٣٦) ده واقع ارتحالی عمومی متأثر ودلخون ، الخاصه جناب مفتی الثقلينی مرثيه خوان ايتمشدر .

بوكونه قدر آستانهٔ سنبليده سجاده نشين اولان ذواتك اساميسی :

١ — صاحب الطريقه يوسف سنبل سنان افندی
٢ — الشيخ مصلح الدين ـ مشهور مركز »
٣ — مشار اليهك مخدومی شيخ سيد احمد »
٤ — الشيخ يعقوب (كرميانی) »
٥ — مشار اليهك مخدومی يوسف سنان الدين »
٦ — الشيخ حسن نجم الدين »
٧ — الشيخ علاء الدين عون الله »
٨ — الشيخ حسن عدلی »
٩ — الشيخ سيد محمد ايوبی »
١٠ — « « كرام الدين »
١١ — مشار اليهك برادری سيد علاء الدين »
١٢ — « كوچوك مخدومی سيد نور الدين »
١٣ — « مخدومی يوسف قطب الدين »
١٤ — الشيخ علاء الدين ثانی »
١٥ — الشيخ سيد هاشم »
١٦ — « هاشم (ثانی) »
١٧ — « هاشم (ثالث) »
١٨ — « يلديز »
١٩ — « راضی »
٢٠ — « رضاء الدين »
٢١ — « محمد قطبی »

رحمهم الله

٢٢ — راضی افندی: شيخ حاضر.

شعبانیهٔ خلوتیه

[جمالیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[عارف بالله الشیخ (شعبان ولی) قدس الله سره العالی‌یه منسوبدر .]

سلسله‌سی

٢٧ —	الشیخ جمال الخلوتی	قدس الله سره
٢٨ —	الشیخ خیرالدین توقادی	« «
٢٩ —	صاحب الطریقة الشیخ شعبان ولی	« «

صاحب الطریقة الشیخ شعبان افندی ، کتابهٔ شان عرفانه :

« صاریل ، کل ، دامن احسانه سن شیخ شعبانك »
« خرابیدن چوق معمور وآباد اولمق ایسترسه‌ڭ »

کبی نیجه بدیعه‌لر نقش ایدلمش ، علو کعبی عالم عرفانجه مظهر تصدیق وتبجیل اولمش بر ولی معظمدر؛ (قسطمونی)یه ملحق قضا مرکزی اولان (طاش کوپری) قصبه‌سی خلقندن اولوب قصبهٔ مذکوره‌نك (خرمنجق) محله‌سنده (چفته حاجیلر) سوقاغنده‌کی خانهٔ پدرده قدم زن عالم شهود اولمشدر . پیر محترمه مولد مبارك اولان بو خانه یاقین زمانه قدر موجود ایدی . خانه‌نك قربنده مشارالیهك نامنه منسوب بر مسجد وخانه درونده قصبهٔ مذکوره خلقنجه بالخاصه ایام مبارکهٔ رمضانده صوبی ایله تبرك اولونور بر (قیو) وار ایدی . [١]

[١] اسبق عدلیه ناظری عرفای وزرای سلطنت سنیه‌دن (حاجی عبدالرحمن نورالدین پاشا) مرحوم قسطمونی والیسی بولوندیغی اثناده دوراً طاشکوپری‌یه عزیمتنده بو خانه وقویویی ومسجدی زیارت ایتمش، اوصیره‌لرده قصبهٔ مذکوره‌ده مجدداً تشکیل اولونان محله‌یی‌ده (شعبان ولی) اسمیله تسمیه أیله‌مش ایدی .
پاشا مرحوم ، اکابر مشایخ خلوتیه‌دن (مدرنلی) شیخ (سید خلیل رحمی افندی) مرحومدن مستخلف کاملین اهل طریقتدن ایدی .

شعبات خلوتیه مؤسسین عظامی میاننده حائز موقع احترام مخصوص اولان وَ قسطمونیجه من القدیم (حضرت پیر) عنوان تکریمیله یاد وتوقیر اولونان شیخ شعبان ولی، استانبوله کله‌رك علوم آلیه وعالیه‌ده احراز مرتبهٔ کمال ایتدکدن صوکرا براً مملکتنه عودت ایدر ایکن (بولی) ده خلفای جمالیه‌دن (خیرالدین توقادی) یه ملاقی وخدمتنه ملازم اولمش ومشارالیهك نزدنده اکمال سلوك طریقت واحراز خلافتله ماموراً بالارشاد قسطمونی‌یه کلوب اولا (خونسالر ـ خنثالر) محله‌سی جامعنده وعظ ونصیحته ابتدار وبعده (حصار آردی) سمتنه انتقال ایله رجال خلوتیه‌دن شیخ (سنی) افندی طرفندن انشا ایتدیریلن درکاهده نشر طریقت ایتمش ، خلقهٔ ارشادندن برچوق ذی کمال عرفا وخلفا یتشمشدر .

(٩٧٦)ده واقع اولان ارتحالی اوزرینه درکاه مذکورده ودیعهٔ خاك غفران قیلنمشدر . مزین ومعمور، زیارتکاه انام وجمهور اولان تربه‌سیله‌ده قسطمونی‌یه شرفبخش اولمش ، اهل حقیقت وبصیرت زیارتیله مستفیض اولمقده بولونمشدر . [١]

بیوك بر شهراه سداد اولان طریقت علیه‌سی ـ زیرده کوروله‌جکی اوزره ـ اعاظم خلفاسی وبالخاصه (مصطفی البکری) واسطه‌سیله (فاس)ه، (حجاز)ه قدر انتشار أیله‌مشدر .

خلیفه‌سنك خلیفه‌سی شیخ عمر فوأدی افندی طرفندن جمع وتحریر اولونان مناقبنامه‌سی حضرت مشارالیهك (١٥) نجی جانشینی شیخ محمد سعید افندی طرفندن (١٢٩٣) ده قسطمونی مطبعه‌سنده طبع

[١] قسطمونی وطن ثانیم ومنشأم اولمق ، صباوت وشبابم کاملاً اوراده کچدران اولمش بولونمق سایه‌سنده بلکه (١٠٠) دفعه‌دن زیاده زیارتیله مشرف اولدیغم بو تربهٔ شریفه اهل قلوب ایچون بر منبع فیض وعشقدر .

ایتدیرلمشدر . بو مناقبنامه ، مشارالیهك علو كعب معنویسنه شاهد مأثور ایله مالامال ، خلفاسی ، خلفاسنك خلفاسی میانده‌كی اعاظم امتده او علو كعبه دالدر . الیوم مدار مباهاة اوله‌جاق ذوات موجوددر .

مناقبنامه‌نك داها بر مفصلی بولوندیغی منسوبین شعبانیه لساننده دائرایسه‌ده نره‌ده قالدیغی مجهول بولوندیغی كبی مطبوع اولان كوچوكنی بولمقده قابل دكلدر .

شعبان ولی (طریقت علیهٔ نقشبندیه) یه‌ده منسوب ایدی . طریقت علیهٔ خلوتیه‌ده تأسیس بویوردیغی شعبه‌دن (قره باشیه) شعبه‌سی بوندن‌ده ـ زیرده یازیلاجاق ـ دیكر شعبات انشعاب أیله‌مشدر .

پیر مشارالیهدن صوكرا آستانهٔ شعبانیده سجاده نشین اولان ذوات :

١ — الشیخ عثمان افندی (قسطمونیلی)

٢ — « خیرالدین « («)

٣ — « عبدالباقی « (اسكیابلی)

٤ — « محی الدین « (قسطمونیلی)

٥ — « عمرالفؤادی « («)

٦ — « اسماعیل قدسی « (چوروملو)

٧ — « چلبی پیرمصطفی « بن اسماعیل قدسی افندی

٨ — « عبدالرحمن « (زیله‌لی)

٩ — « حافظ ابراهیم « (آماسیه‌لی) } رحمهم الله

١٠ — « حافظ احمد « بن چلبی پیرمصطفی افندی

١١ — « محمد « بن حافظ احمدافندی

١٢ — « عبدالله « بن محمد «

١٣ — « حافظ مصطفی وحدتی «

١٤ — « حافظ عبدالرحمن افندی بن مصطفی وحدتی «

١٥ — « « محمدسعید « بن حافظ عبدالرحمن «

١٦ — « ابراهیم « (بولولو) نیابةً

١٧ — عطا افندی : شیخ حاضر .

قره باشیهٔ خلوتیه

[شعبانیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[عارف بالله الشیخ (علی علاءالدین افندی ـ قره‌باش ولی ـ) قدس الله]
[سره العالی‌یه منسوبدر]

سلسله‌سی

٢٩ — الشیخ شعبان ولی قدس الله سره

٣٠ — « محی الدین افندی (قسطمونیلی) « «

٣١ — « عمر فؤادی « («) « «

٣٢ — « اسماعیل « (چوروملو) « «

٣٣ — « چلبی مصلح الدین « (قسطمونیلی) « «

٣٤ — « صاحب الطریقه الشیخ علی علاءالدین قره‌باش ولی « «

صاحب الطریقه الشیخ علی علاءالدین قره‌باش ولی (عربكیرلی) در . مملكتنده تحصیلی اكمال و استانبوله كله‌رك (فاتح) مدارسنده استكمال ایتدكدن صوكرا مسلك صوفیه‌یه انتساب أیلمك اوزره قسطمونی‌یه عزیمت ، آستانهٔ شعبانیده سجاده نشین اولان شیخ اسماعیل افندیدن اخذانابتله سیر وسلوكده قطع منازل و احراز خلافت ایتمش و اوصیره‌ده درویشان آراسنده تحدث ایدن مسائل صوفیه‌نك حلی ضمننده شیخنك امریله كنغری‌یه كیده‌رك فصل مسأله أیله‌مش ؛ فقط بوصیره‌ده مشارالیه اسماعیل افندینك ارتحالی وقوع بولمشدر .

شیخ علی علاءالدین كنغریدن قسطمونی‌یه عودتله شیخنك نجل نجیبلی و قائم مقام ارشادی شیخ (مصلح الدین) افندی نزدنده تكمل ایله [١] (١٠٨٠) ده (اسكدار) . كله‌رك (محمد پاشا) جامعنده عبادات منزویانه‌یه باشلامشدر .

[١] بعض سلسله‌نامه‌لرده شیخ علاءالدینك ـ اولا شیخ اسماعیل افندینك اجازتنامه‌سنی آلمش بولونماسندن اولسه كرك كه ـ شیخ مصلح الدینك اسمی

اوزون بویلولغنه بناءً بین المشایخ (علی الاطول) وَ (شعبانیه) مخصوصاتندن اولان سیاه عمامه‌لی تاج گیمك اعتیادندن دولایی (قره باش) وَصاحب مقامات وکرامات اولیشنی تجیلاً (ولی)، بوایکیسی برلشدیریله‌رك (قره باش ولی) لقبیله شهرتکیر اولان شیخ مشارالیهك عبادات منزویانه‌سی بش سنه امتداد ایتمش، اخیراً کندیسی یك ده موافقت ایتمه‌دیکی حالده (مهر ماه سلطان) زاویه‌سی مشیختنه کتیرلمشدر.

بو زاویه‌ده بش سنه قدر مشیختله ارشاد امته بذل همت ایده‌رك برچوق خلفا یتشدرمش، لحکمة الله تعالی اکثر اعاظمه مستولی اولان بلیات قبیلندن (لیمنی) یه اجلا اولونمشدر.

دورت سنه صوکرا اسکداره عودت وَمتعاقباً جانب حجازه عزیمت ایتمش وَسلطان الانبیا، سید الاصفیا صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلرینك روضهٔ مطهره‌لری مواجهه‌سنده خاتم خلفاسی – ادرنه‌ده مدفون – (شیخ مصطفی افندی) یی بالاستخلاف قافلهٔ مصریه ایله مصره کیدرکن قاهره‌یه اوچ میللك مسافه‌ده براز خسته‌لنه‌رك سنه (١٩٠٧) ارتحال ایتمه‌سی اوزرینه (غیلان) قربه‌سنده مظنه‌دن (شیخ الغزالی) نك قبری یاننده ودیعهٔ خاك غفران قیلنمشدر. [١]

یازمامشلردر. تکمّل شیخ مصلح الدین نزدنده واقع اولمق ملابسه‌سیله بو شیخ محترمك تثبیت اسم شریفی پك لازمدر. بولزومه بناءً بز یازدق.

[١] مرآت الطرق شویله دییور :

« حج شریفدن عودتنده مصره اوچ قوناق مسافه‌ده (٤٠) بیك حجاجك نصب خیام أیله‌دکاری محله – هوا غایت آچیق اولدیغی حالده – سیل کله‌جکنی کشف ایده‌رك درحال حجاجی اورادن قالدیرتماسی عقیبنده سیل کلوب اورالری باصمش، شیخ مشارالیه برقاچ کون صوکرا اوجوارده واقع (نخل) قلعه‌سنده (١٠٩٧) ده وفات ایتمشدر. (٤٨٥) خلیفه‌سی وار ایدی !

تأسیس بویوردیغی شعبهٔ خلوتیه‌دن (نصوحیه)، (بکریه)ناملریله ایکی شعبهٔ معظمه انشعاب ایتمشدر. بروسه‌لی طاهر بك « کبار مشایخ علمادن (١٢) ذاتك تراجم احوالی » نامنده‌کی اثرنده دییورکه:

«اجلّ خلفاسندن اولان شیخ نصوحیٔ اسکداری وَشیخ مصطفی البکری المصری وَشیخ عمر عارفی استانبولی وَشیخ حسین قسطمونی کبی ذوات عالیه‌دن دخی داها دورت شعبه‌یه آیرلمشدر.»

مشارالیهك افضل وَاجلّ خلفاسی شیخ نصوحی حضرتلریدرکه؛ (نصوحیه) شعبهٔ خلوتیه‌سنك مؤسس محترمیدر.

شیخ مصطفی البکری المصری حضرتلری‌ده صاحب شعبهٔ (بکریه) ایسه‌ده – زبرده کوروله‌جکی اوزره – قره باش ولی‌نك خلیفه‌سنك خلیفه‌سیدر.

شیخ عمر عارفی وَشیخ حسین قسطمونی ناملرینه مضاف شعبهٔ خلوتیه بولوندیغنه دائر باشقه خبر ومعلوماته دسترس اوله‌مادم.

اون بش سنه‌دن بری تمادی وَتوالی ایدن تتبعات وتدقیقاتی ثمرهٔ منوره‌سی اوله‌رق (سفینة الاولیا) نامیله معظم بر اثر وجوده کتیرمش، الیوم تتبع وتحریرینی تعقیب ایتمکده بولونمش اولان عرفای منسوبین بکریه‌وَعشاقیه‌دن استانبول رسومات باش مدیر فاضلی حاجی حسین وصاف بك – که بالخاصه طریقت علیهٔ خلوتیه وَشعباتی حقنده سعهٔ وقوف ومعلوماتی حائزدر – ده بو ایکی شعبه‌نك موجودیتندن عدم معلومات سرد ایتمشدر. طاهر بك (عثمانلی مؤلفلری) نده‌ده دییورکه:

«حضرت شیخ اکبرك (فتوحات موصلیه) اسمنده‌کی اثر عالیلرنده «بعد النبی المصطفی الاعظم العلی الاطول الاجسم غم ختم وهو بختم الزمان» عباره‌سنده ظهور عالیلرینه اشارت واردرکه؛ ختم : (١٤٠ – ١٠٤٠

اوله‌جاق ـ) خلافت تاریخنه ، غنم : (١٠٩٠) نفی تاریخنه ، الاطول : (٧٧) مدت عمرلرینه ، الاکرم : (٦٨٥) خلفاسنه دالدر . »

[مرآت الطرق بوقاریده یازلدیغی اوزره عدد خلفانی (٤٨٥) ه قصر ایتمشدی .]

شیخ الاکبرك فتوحات موصلیه‌سندن باشقا اولان (عنقا ومغرب) اسمنده‌کی اثرنده‌ده قره‌باش ولی‌نك ظهورینه رمز واشارت اولدیغی شیخ (مصطفی البکری) نك ورد سحر شرحنده‌ده محرردر .

هر حالده کعب معنویسی پك منور وعالی اولان قره باش ولی (کاشف اسرار فصوص) ، بونك مختصری (جامع اسرار الفصوص) ، (شرح عقائد نسفیه بلسان التحقیق) ، (معیار الطریقة) ، (طریقتنامه) ، (شرح قصیدهٔ عشقیه للشیخ الاکبر) ، (رسالهٔ اصول اربعین) ، (تفسیر سورهٔ طه) ، (تعبیرنامه) کبی پك قیمتدار آثار قلمیه بیراقمش ، بالخاصه شرح عقائد نسفیه‌یی بین العلماء معروف اولان شرحلره مراجعت ایتمکسزین یازمق قدرت علمیه‌سنی‌ده ابراز ایتمش برفاضل ایدی .

یوقاریده یازلدیغی اوزره تأسیس بویوردیغی شعبهٔ خلوتیه‌دن (نصوحیه) ، (بکریه) نامله‌ریله الیوم فیوضات بخش ارباب عشق اولان ایکی شعبه انشعاب ایتمشدر .

(نصوحیهٔ خلوتیه)

[قره باشیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[عارف بالله الشیخ نصوحی محمد الخلوتی قدس الله سره العالیه منسوبدر .]

سلسله‌سی

٣٣ — الشیخ علی علاءالدین قره باش ولی — قدس الله سره

٣٤ — صاحب الطریقة أبو العلاء الشیخ نصوحی محمد الخلوتی — « «

قره باش ولی ترجمه‌سنده‌ده یازلدیغی اوزره ولی مشارالیهك افضل

خلفاسی اولان صاحب الطریقه نصوحی محمد افندی عارف معارف ربانی برشیخ بی مدانیدر . اسکدارده (طوبغار) تپه‌سنده (بولغورلو مسجد) قربنده (قورت اوغلو یوقوشی) قارشیسنده‌کی خانه‌ده تولد ایتمشدر . تاریخ تولدی (١٠٥٨) ویاخود (١٠٦٣) اولمق اوزره مضبوطدر ،

پدری سپاهیاندن سید نصوح بك بن اختیارالدین‌در . سلسلهٔ نسبنك شو وجه ایله حضرت علی المرتضایه منتهی اولدیغی (شمس الصبوحی فی مناقب پیرنصوحی) ده کورولمشدر :

الشیخ سید نصوحی محمد بن سید نصوح بن سید اختیارالدین ، بن سید غیاث الدین بن سید خضر بن سید معصوم بن سید احمد بن سید محمود بن سید علاءالدین بن سید مرتضی بن سید حسین بن سید علی بن سید ابراهیم بن سید جعفر بن سید حسن بن سید اسحق بن سید ابراهیم بن سید احمد بن سید حسین بن سید موسی بن سید محمد بن سید موسی بن سید ابراهیم بن سید موسی بن سید امام جعفر الصادق بن امام محمد الباقر بن امام زین العابدین علی بن حسین بن علی المرتضی . رضوان الله علیهم .

قره‌باش ولی واسطه‌سیله جناب شعبان ولی‌نك وارث فیض وکمالی اولان حضرت نصوحینك (شمس الصبوحی) ده تفصیلی محرر حیات تحصیل ومجاهداتی ، غایت فیاض برصورتده تجلی نما اولان ارشاداتی مؤسسی اولدیغی شعبهٔ طریقتك تونس ، جزائر ، طرابلس غرب طرفلرینه انتشارینی تأمین ایتمش ، چونکه خلقهٔ فیضندن پك چوق خلیفه یتیشمشدر . اسکدارده دوغانجیلرده الیوم معمور اولان آستانه‌سی کتبخانه‌سنده محفوظ بولونان آثار قلمیهٔ عارفانه‌سی ـ که هربری کمال فضل وعرفانك وعلو کعبنك برهانیدر ـ بروجه آتیدر :

١ ـ سورة المؤمن ، سورة النور ، سورة الفرقان ، سورة الشعراء ، سورة القصص ، سورة العنكبوت ، سورة یس ، سورة الصافات ،

ســورهٔ ص ، سورة النمل، سورة الزمر تفسـيرلرینی حاوی (٩) جلد .
خط دست عالیلریله محرر .

٢ — رسالهٔ رشـدیه . اخص خلفاسی مدرنلی عبدالله رشدی افندی نامنه مؤلفدر .

٢ — رسالهٔ فخریه . خلفاسندن فخرالدین افندی نامنه مؤلفدر .

٣ — رسالهٔ ولدیه . نجل نجیبی علی علاءالدین افندی نامنه مؤلفدر .

٤ — جمع الاحادیث
٥ — شعب الایمان
} اسملری موضوعلرینی کوسترر .

٦ — مراسلهٔ پیر : (١٨) قطعه مکتوب مرشدانه‌سنی حاویدر .

٧ — دیوان الٓهیات .

٨ — شرح غزل مصری نیازی : « یا جامع الاسرار والفضائل » مصراعیله باشلایان غزلك شرحیدر .

٩ — مکاشفات واقعات .

اعاظم امتدن اکثرینه مسلط اولان بلای اجلایه جناب نصوحی‌ده معروض اولمش، بو مکاشفات واقعاتی‌ده منفیاً قسطمونیده بولوندیغی صیراده یازمشدر . بو قسطمونی سفرینی فقیر اجلا صورتنده دکل ؛ حضرت شعبان ولی‌نك دعوت روحانیه‌سی صورتنده تلقی ایدییورم . چونکه شیخ نصوحی قسطمونیدن پر فیض وکمال اوله‌رق عودت ایتمش، (١١٣٠)ده او فیض وکمال ایله دار جماله انتقال ایده‌رك آستانه‌سنده ودیعهٔ خاك عطرناك قیلنمشدر . تربهٔ شریفه‌سی الیوم زیارتکاه عشاقدر . تجره‌سنده مذکور رسالهٔ ولدیه‌نك شارحی (ذکائی) افندی مرحومك :

مقام اولیادر ، منبع فیض وفتوحیدر
ادبله داخل اول صوفی بو ، درکاه نصوحیدر

یازیلیدر . شهرت شایعه‌سنه بناءً دیوان الٓهیاتندن نمونه اقتباس وارائه‌سنه احتیاج یوق ایسه بدیعهٔ آتیه تبرکاً اقتباس اولونمشدر :

دلخانه‌سی مرآت حق — سر جمال اللهی کور
مقصود اولان کشف سبق — سیر جمال اللهی کور
آد مده‌در کنز ازل — غیره باقوب ایتمه زلل
دل ذوقنه ویرمه خلل — فکر جمال اللهی کور
افنا ایدوب کون ومکان — وحدت سراینده همان
بولسون بقا سرنده جان — ذکر جمال اللهی کور
جمله بیلیر سنسین عیان — آنجاق جمالکدر نهان
اولدی (نصوحی) غرق آن — بحر جمال اللهی کور

جناب نصـوحی‌نك اخص ورئیس الخلفاسی مدرنیلی (عبدالله رشـدی افندی) ایدی . مشـارالیه طریقتده بر شعبه مؤسسی عد اولونه‌بیله‌جك کمالی حائز رجال خلوتیه‌دن اولوب شیخ محترمندن آلدیغی فیض ارشادی خلیفهٔ بیمندی (زورا) لی حاجی محمد افندی واسطه‌سیله جرکشلی شیخ حاجی مصطفی افندی‌یه ایصال ایده‌رك شعبه مؤسسلکی اوکا نصیب اولمشدر . جناب نصوحینك آستانه‌سی سجاده نشینلکی اولاد واحفاد فاضله‌سی طرفندن بالارث والاستحقاق تمثیل ایدلمکده‌در . اسامیٔ محترمه‌سی بروجه آتیدر :

١ — الشیخ السید چلبی علی علاءالدین افندی ابن الشیخ نصوحی افندی
٢ — « « فضل الله افندی بن علی علاءالدین افندی
٣ — « « عبدالرحمن محمد شمس الدین افندی بن فضل الله افندی
٤ — « « محمد محی الدین افندی بن عبدالرحمن افندی
} رحمهم الله

پوست نشین حاضر سید محمد کرام الدین افندی بن محمود محی الدین افندی ، زمانمزك مفخر رجال خلوتیه‌سی عد اولونه‌بیله‌جك فضائلی حائزدر . جد امجدینك مناقب علیه‌سنی بوتون تفصیلاتی جامع

اولمق اوزره (شمس الصبوحی فی مناقب پیر نصوحی) عنوانی آلتنده جمع وتحريرينه بذل همت ایدن بو ذات محترمه‌در . کتابك عنوانی‌ده معنی ملهمه‌در. حضرتك خلفاسندن (ثنائی حسن افندی) برمناقبنامه یازمش ایدیسه‌ده اوبك مختصر ایمش .

(چرکشیهٔ خلوتیه)

[نصوحیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[عارف بالله (الحاج مصطفی افندی) قدس الله سره العالی‌یه منسوبدر]

سلسله‌سی

٣٤ — الشیخ نصوحی محمد الخلوتی افندی قدس الله سره
٣٥ — الشیخ عبدالله رشدی افندی (مدرنیلی) « « «
٣٦ — « حاجی محمد افندی (زورالی) [١] « « «
٣٧ — صاحب الطریقة الشیخ الحاج مصطفی افندی « « «

صاحب الطریقه الشیخ حاجی مصطفی افندی باهر الکرامه برذات عالی‌در . اصلاً (کنغری) سنجاغنه ملحق قضا مرکزی اولان (چرکش) قصبهٔ لطیفه سندندر .

[١] « اورا » وزننده (زورا) زعفرانبولی قضاسنه ملحق بویوجه برقریه‌در. خلقهٔ ارشادندن حاجی مصطفی افندی کبی بر شیخ محترم یتیشدیرن بو شیخ معظم زوراده بویوك برخلوتی درکاهی تأسیس ایده‌رك ارشاد امته حصر همت ایتمش. ارتحالندن صوکرا سلاله‌سندن بروجه آتی برسلسلهٔ مشایخ تسلسل أیله‌مشدر:

زورالی الشیخ حاجی محمد افندی
مخدومی شیخ احمد فیض الله «
بونك مخدومی شیخ مصطفی «
بونك مخدومی شیخ محمد حمدی «
بونك مخدومی شیخ شعبان «
برادری شیخ غازی مصطفی «

غازی مصطفی افندیدن صوکرا مشیخت زورا درکاهنك أك قدملی مریدی اولوب مشایخك غیوبتنده وکالت ایدن حسین افندینك مخدومی علمادن حسنی افندی‌یه توجیه اولونمش، مشارالیه برطرفدن وعظ ونصیحت وبرطرفدن‌ده ارشاد طالبینه همت ایتمکده بولونمشدر .

زورا درکاهنك بر شعبه‌سی اولمق اوزره زعفرانبولیده برخلوتی درکاهی

زمانینك اعاظم رجال خلوتیه‌سندن اولان زورالی الشیخ حاجی محمد افندیدن اخذ انابت وتکمیل مراتب طریقت ایده‌رك چرکشده ارشاد امته مشغول اولمش، خلقهٔ ارشادندن (١٣) خلیفه یتیشمشدر. (١٢٢٩) ده [١] وقوع ارتحالی اوزرینه درکاهی حظیره‌سنده ودیعهٔ خاك مغفرت قیلنمش وتربه‌سی زیارتگاه انام بولونمشدر . استانبولده برسلسلهٔ علما وعرفا تشکیل ایدن (چرکشی زاده‌لر) مشارالیهك احفادندندر . الیوم نقیب الاشراف اولان سید مختار بك افندی احفاد حاضرهٔ مشارالیهمك خصائل حمیده جهتیله‌ده أك کزیده‌سیدر . حاجی مصطفی افندینك (١٣) خلیفه‌سنك أك کزیده‌سی وفیض وکمال جهتیله‌ده سرآمدان خلفاسی (کرده‌لی عزیز) دیه بنام اولان کرده‌لی الشیخ (حاجی خلیل افندی) ایله بکپازارلی الشیخ (علی افندی) در . بو ایکی خلیفهٔ محترم هرمعناسیله شیخ محترملرینك فیض وکمالنی حائز ایدیلر . هرایکیسندن‌ده تسلسل ایدن سلسلهٔ طریقت الیوم باقی، اهل طریقتك ملاذ عشاقی‌در . حاجی خلیل افندیدن تسلسل ایدن قول زعفرانبوليلی الشیخ عمر فؤادی (ثانی) افندی، ایله استانبوله کلمش، بینه مشارالیهك افاضل خلفاسندن وزعفرانبولینك یازی کوی قریه‌سندن اولوب «زعفرانبوليلی» دیمکله معروف حاجی امین افندی واسطه‌سیله‌ده زعفرانبولیده ویوره‌قوب طرفلرنده انتشار وتسلسل

موجوددر . زوراده پوست نشین اولان مشایخ ایام شتاده زعفرانبولی‌یه کلیرلر، بو درکاهده اجرای آیین ایدرلر. زوراخاندان مشایخنه منتسب اولان سالکین خلوتیه بهمه‌حال زورا درکاهنه کیدوب خلوتلرینی اوراده چیقارلر ایدی . مشارالیه حاجی محمد افندی زماننده (١٠٠١) حدیث ازبرنده‌در دیه‌ده مشهور ایمش .

[١] عثمانلی مؤلفلرنده بوتاریخ ارتحالك (١٣٢٩) یازیلیشی مطبعه‌سهویدر.

ایتمشدر . بو فیض وکماله بناءً مشارالیه حاجی خلیل افندیدن تسلسل ایدن سلسله‌یه شعبانیلرجه (اورته قول) دینلمکده ، مشارالیه‌ه برشعبه مؤسسی کبی تبجیل قیلنمقده‌در .

بکیازارلی شیخ علی افندیدن تسلسل ایدن قولده استانبوله کلمش ، (قوش آطه‌لی) الشیخ (ابراهیم افندی) کبی برشیخ معظم یتشدیره‌رك سلسله‌سندن اعاظم عرفا یتشمه‌سنه وسیله بخش اولمشدر . شیخ ابراهیم افندینك طرز تسلیکنه نظراً کندیسنه شعبه مؤسسی نظر احترامیله باقانلره حق ویریلیر . منسوبینی آراسنده مشارالیهدن انتشار ایدن طریقته (قوش آطه‌ویه) شعبه‌سی دینلمکده بولوندیغی ایشیدلمشدر . رأی عاجزانه‌مه کوره حاجی خلیل افندینك قولنه (خلیلیه) وابراهیم افندینك قولنه‌ده (ابراهیمیه) دیمك داها مناسبدر . مؤلف عاجز ایکیسنی‌ده بو اسملرله بروجه آتی کتاب کمترانه‌مه درج ایدییورم .

(خلیلیهٔ ملونیه)

[چرکشیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[الشیخ حاجی خلیل افندی قدس الله سره العالی‌یه منسوبدر]

(سلسله‌سی)

٣٧ — الشیخ الحاج مصطفی افندی (چرکشی) قدس الله سره

٣٨ — الشیخ حاجی خلیل افندی (کرده‌لی) « «

کرده‌ده مدفون اولان عزیز مشارالیهك ترجمهٔ حالی بوراجه مضبوط دکلدر . فقط درسعادته ایصال ایتدیکی شعبهٔ خلوتیه زیرده کوستریله‌جکی وجه ایله استانبولده منتشر وَالیوم باقیدر . بعض مشایخ خلوتیه‌جه موثوقیتی تأمین ایدیله‌رك حکایه اولوندیغنه کوره شهرت شایعهٔ رشادتنه بناءً پادشاه دوران مشارالیهی درسعادته دعوت ایتمش ، دعوت

همایونه اجابت ایدن شیخ مشارالیه « ... » اولدیغی حالده « انما الاعمال بالنیات » حدیث شریفنه ویردیکی معانیٔ عدیدهٔ عالمانه ایله حیرت بخش سلطان وعلما اولمش .

(١٣٠٠) تاریخنده کرده‌ده تربه‌سنی زیارتله مشرف اولدیغم مشارالیهك حفید وهمنامی شیخ الصبیح (خلیل افندی) جد محترمنك قائم مقامی ایدی .

حاجی خلیل افندینك اعاظم خلفاسندن بریسی (چرکشیه) قسمنده سویله‌ندیکی اوزره (یازی کویلو) حاجی امین افندیدر . بو حاجی امین افندی (مرآت العاشقین) نامیله معروف اولان اثر بهینده شیخ محترمنی : « حامل اسرار ربانیه وبرکزیدهٔ مشایخ شعبانیه » دیه ذکر ایتمشدر .

حاجی امین افندی‌ده حقیقةً مشایخ محترمه‌دن ایدی . سلاله‌سی الیوم زعفرانبولیده باقی وَقائم مقامیدر . شیخندن آلدیغی فیض طریقتی نوره قوپ طرفلرنده‌ده نشر ایتمش اولدیغندن حیاتنده بوتون نوره قوپ خلوتیلری زعفرانبولی‌یه کلیرلر ، مشارالیهك درکاهنده خلوت چیقاررلردی . قبل الارتحال أك قدملی مریدینی استخلاف ایتدیکی وَاو مریدده (نوره قوپ) ده تکیه نشین اولدیغی جهتله حاجی امین افندینك مدت ارشادنده اوتوردیغی پوست ، احترام مخصوص ایله نوره قوپ درکاه خلوتیه‌سنه نقل ایدلمش ، بوکا بناءً زعفرانبولی خلوتیلری خلوت چیقارمق اوزره نوره قوپه کیدر اولمشلردی .

حاجی امین افندی مرحوم زماننده زعفرانبولینك اوچ قطب طریقتندن بری ایدی . دیکر ایکیسی زورالی الشیخ حاجی محمد افندینك احفادندن محمد حمدی افندی ایله اعاظم مشایخ سعدیه‌دن

(علی بابا) در . آرالرنده اخوت مخصوصه تأسس ایتمش بولونان بو اوچ شیخ محترمی طانیبان وَاونلره عائد مناقبی لسان تبجیل ایله حکایه ایدن زعفرانبولیلی همشهریلرم الیوم موجوددر . اونلردن بریسیده استانبولده دائرهٔ مالیه قارشیسنده رجال نقشبندیه‌دن خطاط زعفرانبولیلی (محمد شوقی افندی) پدرمزدر .

حاجی خلیل افندی مرحومک خلفای بنامندن بریسیده زعفرانبولیلی الشیخ عمر فؤادی افندی مرحومدر . طومارلرده مشارالیه (عمر الفؤادیٔ ثانی) دیبه مضبوطدر. مشارالیه (صوفیلر)ده الیوم موجود ومعمور اولان درکاهده پوست نشین اوله‌رق ارشاد امته همت بیورمشدر. خلفا وَمریدانی ایچنده مشهور شیخ (رفیعا) وَشیخ الاسلام عارف وسعدالدین افندیلر کبی اعاظم موجوددر . ارتحالندن صوکرا مقامنه مخدوم ذی فضائلی الشیخ سید عبدالله رشدی افندی وَمشارالیهک (١٢٩٩) ده ارتحالی اوزرینه‌ده یرینه برادر محترمی الشیخ یعقوب صدقی افندی قعود ایتمش وَبونکده (١٣١٩) ده وقوع ارتحالی اوزرینه درگاه مذکور مشیختی برمدت ایکی عمجه زاده یعنی مشارالیه سیدعبدالله رشدی افندینک مخدومی شیخ سید مصطفی سیرت وَیعقوب صدقی افندینک مخدومی شیخ سید یوسف صلاح الدین افندیلر طرفندن مشترکاً اداره اولونه‌رق سید مصطفی سیرت افندینک اخیراً اسکدارده والده درگاهی پوست نشینلکنه تعیین قیلنماسی اوزرینه صوفیلر درگاهنده‌کی حصه‌سنی عمجه زاده‌سنه ترک أیله‌دیکندن درگاه مذکور مشیختی الیوم شیخ یوسف صلاح الدین افندی عهده‌سنده‌در .

سید مصطفی سیرت افندی الیوم مجلس مشایخ اعضاسندندر .

حاجی خلیل افندی مرحومک برخلیفهٔ برگزیده‌سیده دیاربکرلی الحاج مصطفی افندی اولوب مشارالیهک خلیفه‌سی کرده‌لی ساعتچی شیخ عبدالله افندی ، مدرینلی الشیخ السید خلیل رحمی افندی کبی بر شیخ محترم یتشدیرمش ، اونک دائرهٔ ارشادندنده عرفای مشایخ شعبانیه‌دن محمد نجیب افندی یتشمشدر . محمد نجیب افندی مرحوم (جلاد چشمه‌سی) نده‌کی خانه‌سی داخلنده اتخاذ أیله‌دیکی درگاهده نشر طریقت ایتمش وَ ٢١ جمادی الاولی ١٣٠٧ ده ارتحالی واقع اوله‌رق حظیرهٔ سنبل سنانده ودیعهٔ خاک مغفرت قیلنمشدر. مجلس مشایخ مفتشی وَقاکلیجه‌ده (عطاءالله افندی) درگاهی پوست نشینی شیخ فخرالدین افندی مشارالیه نجیب افندینک مخدومیدر.

(ابراهیمیهٔ خلوتیه)

[چرکشیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[عارف بالله قوش آطه‌لی ابراهیم افندی قدس الله سره العالی‌یه منسوبدر]

(سلسله‌سی)

٣٧ — الشیخ الحاج مصطفی افندی (چرکشلی) قدس الله سره

٣٨ — الشیخ علی افندی . (بکپازارلی) « «

٣٩ — الشیخ ابراهیم افندی (قوش آطه‌لی) « «

قوش آطه‌لی مرحوم ، (١١٧٨) تاریخنده قوش آطه‌سنک چنار قریه‌سنده تولد وَدکیزلیده نشأت ایده‌رک استانبوله بالورود اکمال تحصیل وَبرمدت فاتحده (فیضیه) مدرسه‌سنده اقامت ایتمشدر . بو اثناده یعنی (١٢٢٧) تاریخنده ـ چرکشی الشیخ مصطفی افندینک امریله بکپازارندن استانبوله کلن وَورودی عقبنده داوود پاشا جامع شریفی جوارنده بشکجی زاده درگاهی مشیختنه تعیین قلنمش اولان مشارالیهک

سر آمدان خلفاسندن ـ بكپازارلی شیخ علی افندی‌یه انتساب وا كمال سلوك ایده‌رك شیخنك امریله برای ارشاد مصره عزیمت و (١٢٣٥) ده عودت ایتمش، بر مدت صوكرا آقسرایده سینكلی بقالداوسطوره‌جی خلیل افندی اسمنده بر صاحب خیرك بنا ایتدیردیكی درگاهه نقل ایله (١٢) سنه قدر اجرای مشیخت ایله‌مشدر .

درگاه مذكورك احتراقی اوزرینه برمدت قوسقه‌ده استكرا و متعاقباً چارشنبه‌ده اشترا ایله‌دیكی خانه‌ده ارشاد طالبین ایله مشغول اوله‌رق (١٢٥٩) ده حرمین محترمینی زیارت مقصدیله شامه كلمش و اسبق عدلیه ناظری عرفای وزرای سلطنت سنیه‌دن عبدالرحمن نورالدین پاشا مرحومك والد ماجدی وزرای سلطنت سنیه‌دن والی شام كوتاهیه‌لی حاجی علی پاشا مرحوم شیخ مشارالیهه اوراده انتساب ایله‌مشدر .

(١٢٦٤) ه قدر شامده اقامت ایدن شیخ ابراهیم افندی ایكنجی دفعه اولارق ایفای حج ایله عودت ایدر ایكن (رابغ) ده « جانی جانانه ویروب عازم عقبا اولدی . »

قبر شریفی زیارتگاه أنام اولان شیخ مشارالیهك روحانیتنه عرفان محلیه (هذا مرابط) دیه توسل ایدرلر ایمش . جمع ایدلمش اولان مكتوبات علیه‌سی جامع حقایق بر مجله تشكیل ایده‌جك حالده اولدیغی مطالعه ایدنلردن دیكله‌دم . « زمانك شعبان ولیسی » دیه یاد اولونان مشارالیهك مناقبنی عرفادن عالی بك (واردات الولی فی مناقب قوش آطه‌لی) نامیله برمجله‌یه جمع ایتمش و مشارالیهه :

« أی ، كوكل تختنه سلطان جهان قوش آطه‌لی
عاشقك خانهٔ قلبنده نهان قوش آطه‌لی
كورونور عارفه وجه احدیت سندن
جان جان ، جان جهان ، جان جنان قوش آطه‌لی »

قطعه‌سیله عرض تعظیمات ایله‌مشدر .

شو قطعه‌ده بالذات كندیسنك اشعار عارفانه‌سندندر :

وجه یاره دوش اولان عالمده سیران ایستمز
جانی جانانه تسلیم ایله‌ین جان ایستمز
ماسوی اللهدن مجرد اولدی (ابراهیم) بوكون
وارینی دلداره ویردی وصل وهجران ایستمز

مشارالیه ، مدت ارشادنجه تاج ، خرقه ، كمر كه‌یوب باغلامق كبی مراسم طریقه‌یه میل ایتمه‌یه‌رك صورتدن زیاده سیرته طرفدار بولونمش، اسماء ایله دكل ؛ مسمی و صحبت ایله تسلیك سالكینی اجتهاد واختیار ایله‌مش ، مریدانی آراسنده بوسنه‌لی حمامی شیخ محمد توفیق افندی‌یی تعبیر وتسلیه‌یه وتسلیكه مأمور ایتمشدر .

(زیرك) حمامك صاحبی اولمق ملابسه‌سیله (حمامی) دیه مشهور اولان مشارالیه شیخ محمد توفیق افندی بدایةً اون بر شیخه انتساب ایتمش و اون ایكنجی اوله‌رق قوش آطه‌لی مرحومك دائرهٔ توحیدینه عرض تسلیمیتله مشارالیهك وارث عرفان وكمالی اولمش ، (١٢٨٣) ده ارتحال ایده‌رك اسكدارده نالچه‌جی خلیل افندی درگاهی حظیره‌سنده ودیعهٔ خاك مغفرت قیلنمشدر . مشارالیه بین الاخوان (بویوك عزیز) نامیله یاد اولونورمش . برشیخ محترمدن دیكله‌دیكم دیكر برروایته كوره، حمامی محمد توفیق افندی مشایخ سعدیه‌دن (أت یمز) درگاهی شیخی (مصطفی افندی) نك خلیفه‌سیدر . مصطفی افندینك وفاتندن صوكرا قوش آطه‌لی مرحومه انتساب ایله برابرجه شامه كیتمش، قوش اطه‌لینك ارتحالی اوزرینه استانبوله عودتنده مشارالیهك خلیفه‌سی، ایمش كبی حركت ایله‌مش .

« — بیله‌مم دوغروسنی هانكیسی راست ! »

حسامی محمد توفیق افندی‌یی مشاهیر مشایخ خلوتیه‌دن شیخ (مصطفی نوری افندی) استخلاف ایتمشدر .

(مصطفی بك) دیه مشهور اولان انوری افندی علوم عربیه‌ده صاحب ید طولی بر مرد کامل اولوب حسامیٔ مشار الیهه انتساب ایله تکمل ، شیخنك ارتحالندن صوکرا آلتی سنه قدر طلاب معرفتی تسلیك ایله اشتغال وَ (١٢٨٩) ده کنج دیه‌جك بر چاغده قرب رب العالمینه انتقال أیله‌مشدر . نالچه‌جی خلیل افندی درکاهنده تربهٔ مخصوصه‌ده دفین خاك مغفرتدر .

مشارالیه ، (رسالهٔ کمیلیه) یی ، (فتوحات مکیه) نك (باب الشیوخ) نی ، نجم الدین کبرانك (اصول عشره) سنی ترجمه ایتمشدر . اوچی ده مطبوعدر . شوقطعه جملهٔ اشعارندندر :

« رؤیت دیدار حقدن « لن ترانی » رمزینی
چشم زارم عشق ایله (طور) اولمانجه بیلمه‌دم
کسوهٔ آل عبا (انور) حقیقت سرینی
وصلت مرشدله مسرور اولمانجه بیلمه‌دم »

مشارالیهی (یعقوب خان) استخلاف ایتمشدر . یعقوب خان (کاشغر) أمیرینك همشیره زاده‌سی ایدی . دور سلطان عبدالعزیز خانیده سفارت مخصوصه ایله کاشغردن استانبوله کلن بوذاتدر . داها اول استانبوله کلدیکنده حسامی توفیق افندی مرحومدن اخذ فیض وطریق ایتمش ، شیخ مصطفی انورینك ارتحالنده منسوبینی متحیر بر حالده ایکن یعقوب خان استانبوله کلیویرمش ، (٧) سنه قدر ارشاد طالبین ایله اشتغال وَدور عبدالحمید خانیده هندستانه (دهلی‌یه) عزیمت وَاوراده دارعقبایه انتقال ایتمشدر . بو یعقوب خان حقنده دیکله‌دیکم دیکر بر روایتده شویله‌در :

یعقوب خان قوش آطه‌لی ایله اولجه بر ایکی دفعه کوروشمش ایمش . أك صوك استانبوله کلیشی انوری افندینك وفاتی متعاقب اولدیغندن مشارالیهك قوش آطه‌لی ایله ملاقاتنی طانییان وَشیخسز قالان مریدان یعقوب خانك اطرافنه طوپلانمش ، بواجتماع مشارالیهك تعقیب ایتدیکی سیاسته‌ده توافق أیله‌مش ایسه‌ده استانبولده چوق قاله‌مایوب باارادهٔ سنیه (ازمیرده) اقامته مأمور اولمش ، اورادن‌ده هندستانه کیتمشدر : اساساً طریقت خلوتیه‌یه دکل ؛ طریقت قادریه‌نك هندستانده منتشر (صاحبیه) شعبه‌سنه منسوب وَبوشعبه مؤسسی (شیخ عبدالرحمن صاحب) دن مستخلف ایمش .

مشارالیه ، مولانا (عبدالرحمن جامی) نك رباعیاتنی (تحفة الاخوان) نامیله ترجمه ایتمش ، (شهاب الدین سهروردی) نك (رموز) ینه وَ (ابراهیم عراقی) نك (لمعات) نه شرحلر یازمش ، شیخ اکبرك (فصوص الحکم) نه یازدیغی شرح هندستانده باصلمشدر .

شیخ یعقوب خاندن صوکرا قوش آطه‌لی مرحومك سلسلهٔ طریقتی ـ الحاج محمد کامل افندی وَسید محمود جلال الدین افندی طرفندن تذییل ایدیلدیکه وَیا خلیفه براقمایوب سلسله منقطع اولدیغنه دائر ایکی راویت موجود ایسه‌ده طومار طرق علیه‌نك برنجی جزءنده ـ ملامیلك رساله‌سی ـ یازدیغمز وجه ایله فاتح تربه‌دارلغیله مشهور شیخ حاجی احمد عمش افندی مرحومده قوش آطه‌لی قولندن یتیشن اکابر رجال خلوتیه‌دن اولمق دولاییسیله سلسله‌یه منقطع دینیله‌مز . عمش افندی خلیفه بیراقامش ایسه اوانقطاع بودفعه واقع اولمش دیمکدر . عمش افندی سیرت وتسلیك جهتیله کندیسنه بر شعبه مؤسسی نظریله باقیله‌جاق مرتبه‌ده متجد دینندر . مریدلرینی خلوت وَ ریاضات کبی

مجاهدات جسمانیه ایله یورماز ، اونلرك معنویتلرینی تربیه وَ اعلایه کندی توجه وَقوهٔ رشادتنی کافی بولوردی . حق دیر ایمش که : « مجاهداتك برقسمنی قوش آطه‌لی قالدردی . متباقیسی‌نی‌ده بن رفع ایتدم. » مشارالیهك بو قبیل تجددات وَاجتهاداتنی أشیدنلر مقصد عارفانه‌سنه انتقال ایده‌مه‌یه‌رك کندیسنی زمانمزك بر قسم ملامیهٔ لاابالیه‌سندن عد ایتمشلر ایسه‌ده محض افترادر . [١]

(بکریهٔ خلوتیه)

[قره باشیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[عارف بالله الشیخ أبو الفتوح شمس الدین مصطفی البکری قدس الله سره العالیه منسوبدر .]

سلسله‌سی

٣٣ — الشیخ علی علاء الدین قره باش ولی — قدس الله سره

٣٤ — « مصطفی افندی بولیلی المعروف مصرلی حاجی بابا « «

٣٥ — الشیخ عبداللطیف بن حسام الدین الحلبی « «

٣٦ — صاحب الطریقة الشیخ شمس الدین مصطفی البکری « «

صاحب الطریقه شیخ مصطفی البکری حضرتلری سلالهٔ طاهرهٔ صدیقیه وَاعاظم مشایخ خلوتیه‌دندر . (١٠٩٩) ده (قدس)ده مهد آرای شهود اولمش ، شامده تحصیل علوم ایده‌رك عبدالغنی نابلسی حضرتلرینك مجلس فیضنه ایریشمشدر . کمالات علمیه‌سی تعالی ایتدکجه نشوهٔ معنویه‌سی آرتدیغندن مشایخ خلوتیه‌دن شیخ عبداللطیف بن حسام الدینه انتساب أیلمشدر. مشارالیهك نزدنده تکمیل سلوك ایله

[١] ملامیلك رساله‌مزده بوحمش افندیدن و مرید فاضلی شمس الدین پاشا مرحومدن بحث ایدرکن شیخ و پاشای مشارالیهی « همشهری » اوله‌رق یازیشمز اثر ذهولدر .

نائل خلافت اولمش وَشیخك ارتحالندن صوکرا مریدانی حضرت بکرینك خلقهٔ عرفان وارشادنده اجتماع ایتمشدر . بر آرالق سیاحته چیقه‌رق ادرنه‌ده شیخنك شیخی مصطفی افندی‌یه ملاقی اولوب اوندن‌ده اخذ فیض ایتمش ، اورادن قدسه ، بورادن‌ده جناب غوثی لاجل الزیاره بغداده ، بعده حرمین محترمینه ، مصره کیده‌رك نشر طریقت أیلمش ، سید احمد البدوی وَسید ابراهیم دسوقی حضراتنك مراقد مبارکه‌سنی زیارتدن صوکرا برچوق بلادی دولاشمش ، بو آراده استانبول طریقیله حلبه ، شامه وَاورادن تکرار حرمینه کیده‌رك (١١٦٢) ده قاهره‌ده ترك عالم ناسوت أیلمشدر . قاهره‌ده مدفون اولوب تربه‌سی زیارتکاه انامدر (١٠٠) قادار آثار قیمتداری اولوب هپسی مرتبهٔ کماله دالدر. تأسیس بویوردیغی شعبهٔ خلوتیه‌دن (کمالیه) (حفنیه) ، (سمانیه) ، شعبه‌لری انشعاب ایده‌رك طریقت علیه‌سی حجاز، یمن، مصر، طرابلس، تونس ، جزایر وَفاسه قدر انتشار أیلمشدر .

(کمالیهٔ خلوتیه)

[بکریهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[الشیخ محمد کمال الدین بن الشیخ شمس الدین مصطفی البکری‌یه منسوبدر]

سلسله‌سی

٣٦ — الشیخ شمس الدین مصطفی البکری — قدس الله سره

٣٧ — صاحب الطریقة الشیخ محمد کمال الدین البکری « «

صاحب الطریقه شیخ محمد کمال الدین البکری ، الشیخ مصطفی البکری حضرتلرینك نجل نجیبی‌در . (١١٤٠) ده (قدس) ده قدم زن عالم شهود اولمش ، اوراده نشأت ، اوراده اکتساب کمال وفضیلت أیلمشدر. فیض معنویسی پدر عالیسندندر. علم باطنده‌ده یکتا

بر مرشد بی همتا اولان شیخ مشار الیه زمانڭ علامه‌سی، نکته‌دان بر شاعر آتشزبانی ایمش . (۱۱۹۹) ده (۵۹) یاشنده ایکن (غزه)‌ده ارتحال دار بقا ایتمشدر . اوراده تربهٔ مخصوصه‌سی واردر . (۱۳) قدر اثر نافع تألیف ایتمش، اشعار بلیغه‌سی‌ده معظم بر دیوان تشکیل ایله‌مشدر .

(حفنیهٔ خلوتیه)

[بکریهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[الشیخ سید شمس الدین محمد بن سالم الحفنی‌یه منسوبدر]

سلسله‌سی

۳٦ — الشیخ شمس الدین مصطفی البکری قدس الله سره

۳۷ — صاحب الطریقة سید شمس الدین محمد الحفنی « «

صاحب الطریقه الشیخ شمس الدین محمد بن سالم بن احمد الشافعی المصری المشهور بالحفنی سادات کرامدندر . (۱۱۰۱) ده مصرڭ (بلبیس) قریه‌سنده دوغمش، قاهره‌ده تحصیل و احراز کمال ایله (۲۲) سنه قدر نشر علوم ایتدکدن صوڭرا شیخ احمد شاذلی المغربی‌یه انتساب ایتمش ایسه‌ده اخیراً ظهور ایدن بر اشارت معنویه اوزرینه شیخ مصطفی البکری‌یه عرض تسلیمیت ایله‌مشدر. قطع مراتب طریقتله احراز خلافت ایتدکدن صوڭرا مصرده (۵۰) سنه قدر نشر طریقت وَ (۱۱۸۱) ده رحلت ایلمشدر. قاهره‌ده تربهٔ مخصوصه‌سنده مدفوندر. لطف و کرمله‌ده مشهور بر شیخ معظم ایمش. تألیفات نافعهٔ عدیده‌سی واردر . علمای متأخریندن مشهور (ابن عابدین)‌ڭ سلسلهٔ نسبتی مشار الیهه منتهی‌در . تأسیس بویوردیغی شعبهٔ خلوتیه‌دن (تجانیهٔ خلوتیه) (دردیریهٔ خلوتیه) شعبه‌لری انشعاب ایتمشدر .

تجانیهٔ خلوتیه

[حفنیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[الشیخ السید أبو العباس احمد بن محمد التجانی‌یه منسوبدر]

سلسله‌سی

۳۷ — الشیخ سید شمس الدین محمد بن سالم الحفنی قدس الله سره

۳۸ — الشیخ محمود الکردی « «

۳۹ — صاحب الطریقة سید احمد بن محمد التجانی « «

صاحب الطریقه شیخ سید احمد التجانی (۱۱۵۰) ده (فاس) ده (عین ماضی) قریه‌سنده دوغمشدر . پدری ساداتدن أبو عبدالله سید بن مختاردر . مشار الیه سید احمد یدی یاشنده ایکن حفظ قرآن ایله تمیز، بعده تحصیل علومه بذل ورزشله اکتساب کمال ایله‌مشدر . بر کیجه عالم منامده مظهر التفات پیغامبری اوله‌رق فیضی آرتمش، مظنهٔ کرامدن پك چوق ذواته ملاقی اولمش، مشایخ قادریه‌دن شیخ أبی عبدالله ایله ملامیوندن ولی صالح أبی عباسدن اخذ فیض ایله حجازه کیتمش، مدینهٔ منوره‌ده شیخ محمود ابن عبدالکریم سمانی‌یه ملاقی اوله‌رق اسما وَ مسما اسرارینه کسب اطلاع ایتمش، مصرده شیخ محمود الکردی الخلوتی‌دن احراز خلافتله (۱۱۹۱) ده (فاس) ه کله‌رك نشر طریقته باشلامش، (۱۲۲۰) ده ارتحال دار بقا ایتمشدر .

ارباب عشقك وَ اولیاء زمانڭ مقتداسی اولوب (سلك الدرر) وَ (تاریخ جبرتی) ده مناقب علیه‌سنه دائر خیلی معلومات واردر. (کتاب جواهر المعانی و بلوغ المعانی فی فیض سید أبی العباس التجانی) نامنده‌کی اثر مشار الیهڭ مناقب و احترامنه مخصوص اوله‌رق یازلمشدر .

« سمانيهٔ خلوتيه »

[بكريهٔ خلوتيه‌دن منشعبدر]

[الشيخ عبدالكريم محمد بن عبدالكريم المدنى السمانى‌يه منسوبدر]

سلسله‌سى

٣٦ — الشيخ شمس‌الدين مصطفى البكرى — قدس‌الله سره

٣٧ — صاحب‌الطريقة الشيخ محمد بن عبدالكريم المدنى السمّانى « «

صاحب‌الطريقه شيخ محمد بن عبدالكريم المدنى السمانى حضرتلرى (١١٣٢) ده مدينهٔ منوره‌ده مهدآراى عالم وجود اولوب تحصيل علم وفضيلتله عرفان و حقيقتده رهنماى ارباب عشق اولمش وَ شيخ مصطفى البكرى حضرتلرينك مدينهٔ منوره‌يه كلديكنده مشاراليهدن اخذ طريقت و خلافت ايله‌مشدر. طريقت عليهٔ قادريه‌يه‌ده نسبتى واردر. وسعت كمال وعرفانه مبنى زمانك قطبى عد ايدلمشدر. (١١٨٩) ده عازم عالم لاهوت اولمغله جنت‌البقيعه‌ده دفين خاك مغفرت قيلنمشدر. (نفحات‌الالٓهيه) وَ (اغاثة‌اللهفات) نامنده ايكى اثر مهمى واردر. (سمانى) لقبى اديب زمان (شيخ محمد سعيد بن محمد الحنفى السمانى) يه اولان مربوطيت مخصوصه‌سندن متولددر. آنك حقنده بك چوق مدحيه‌لر يازلمشدر.

(حلوتيه - نام ديكرلر فيضيهٔ خلوتيه)

[سمانيهٔ بكريه‌دن منشعبدر]

[الشيخ سيد فيض‌الدين حسين السمانى‌يه منسوبدر]

سلسله‌سى شوادع وجهله مضبوطدر:

— ١ —

٣٦ — الشيخ محمد بن عبدالكريم المدنى السمانى — قدس‌الله سره

٣٧ — « احمد العبادى « «

٣٨ — « ابراهيم المنجد المصرى « «

٣٩ — صاحب‌الطريقة السيد فيض‌الدين حسين « «

— ٢ —

٣٦ — الشيخ محمد بن عبدالكريم المدنى السمانى — قدس‌الله سره

٣٧ — « عبدالغنى غنيم « «

٣٨ — « سيد محمد نورالدين « «

٣٩ — صاحب‌الطريقة السيد فيض‌الدين حسين « «

— ٣ —

٣٦ — الشيخ محمد بن عبدالكريم المدنى السمانى « «

٣٧ — « احمدالطيب « «

٣٨ — « صالح نور « «

٣٩ — « اسماعيل بن تقايم الجعفرى الحسينى « «

٤٠ — صاحب‌الطريقة السيد فيض‌الدين حسين « «

براسمى‌ده (فيضيه) اولديغى تبيان حرريده كورولن بو (حلوتيه) شعبه‌سنك مؤسسى محترمى الشيخ فيض‌الدين حسين أبوالفيض غنيم السمانى الحسنى الحسينى المصرى، شيخ العالم العلامه وَحبرالفهامه برعارف بالله اولوب (١٢٣٦) ده مصرده دوغمش، (١٣٠٩) ده استانبولده وفات ايده‌رك مركز افندى جوارنده دفن ايدلمشدر. مصرده تحصيل كمالات ايتمش، مؤلفات عديده وجوده كتيرمشدر. قادرى، نقشى، شاذلى طريقتلرينى‌ده جامع برمرد كامل ايمش. غايت مكمل براوراد ترتيب ايتمش، اسماء حسنايى متضمن بردمنظومه نظم أيله‌مشدر. بونلر تبيان حرريده مندرجدر.

(دردبريهٔ خلوتيه)

[حفنيهٔ خلوتيه‌دن منشعبدر]

[الشيخ ابوالبركات شهاب‌الدين احمد بن احمد الدرديرى العدوى‌يه منسوبدر]

سلسله‌سى

٣٧ — الشيخ محمد بن سالم الحفنى — قدس‌الله سره

٤٨ — صاحب‌الطريقة الشيخ شهاب‌الدين احمدالدرديرى « « « «

صاحب الطريقه الشيخ ابوالبركات شهاب الدين احمد بن احمد الدرديرى العدوى حضرتلرى ، (١١٢٧) ده مصرده تولد ايتمش ، الشيخ محمد بن سالم الحفنى نك مظهر كمالى اولهرق اوراده نشر فيوضات أيلهمشدر . شايع اولان كمالات عليهسى جهتيله طرف پادشاهيدن مصره مأمورين مخصوصه اعزاميله حقنده ابراز احترام ايدلمش ، (١٢٠١) ده ارتحال دار بقا ايدهرك قاهرهده وديعهٔ خاك مغفرت قيلنمشدر . اون دورت پارچه قدر آثار قلميهسى واردر . تأسيس بويورديغى شعبهٔ خلوتيهدن (صاويهٔ خلوتيه) انشعاب أيلهمشدر .

(صاويهٔ خلوتيه)

[دردیریهٔ خلوتيهدن منشعبدر]

[الشيخ أبوالارشاد سيد احمد بن محمد المالكى الصاوى يه منسوبدر]

سلسلهسى

٣٨ — الشيخ شهاب الدين احمد الدرديرى — قدس الله سره

٣٩ — صاحب الطريقة الشيخ سيد احمد الصاوى « «

صاحب الطريقه ابو الارشاد الشيخ سيد احمد بن محمد المالكى الصاوى حضرتلرى مصرده (صاوى) بلدهسنده نشأت ايتمش ، علوم ظاهره وباطنهده متبحر ، الشيخ احمد الدردير حضرتلرينك عرفانه مظهر ، كرم وسخا ايلهده مشهور بر شيخ معظم اولوب برخيلى مدت تدريس وتسليك عباد ايله اشتغال ايدهرك (١٢٤١) ده مدينهٔ منورهده ارتحال دار نعيم أيلهمشدر. كمالات عليه وكرامات كونيهسى حقندهكى رواياتى حاوى اثرلر يازلمش ، كنديسىده امت محمده درت قطعه اثر نافع يادكار بيراقمشدر .

عساليهٔ خلوتيه

[جماليهٔ خلوتيهدن منشعبدر]

[الشيخ السيد احمد بن على الحريرى العسالى الدمشقى يه منسوبدر]

سلسلهسى

٢٧ — الشيخ جمال الخلوتى — قدس الله سره

٢٨ — الشيخ أويس قرهمانى (صوكرا: شامى) « « «

٢٩ — الشيخ شمس الدين الرومى « « «

٣٠ — الشيخ داود الشامى الخلوتى « « «

٣١ — الشيخ يعقوب العنتابى « « «

٣٢ — الشيخ احمد الرومى (روم قلعهلى) « « «

٣٣ — الشيخ شاه ولى بن أويس العنتابى « « «

٣٤ — الشيخ قباد خليفه « « «

٣٥ — صاحب الطريقة الشيخ سيد احمد الحريرى العسالى « « «

صاحب الطريقه الشيخ سيد احمد بن على الحريرى العسالى حضرتلرى ، عارف معارف ربانى ، بر شيخ محترمدر . حلبك (حرير) قصبهسى مضافاتندن (عسال) قريهسنده دوغمشدر. سيد احمد دمشقده ، حلبده بولونمش ، حلبده شيخ شاه ولى بن أويس العنتابيدن اخذ طريقت وشيخ قباد خليفهدن استكمال ودمشقه رجعتله ارشاد امته حصر اشتغال ايتمشدر . (١٠٤٨) اوراده وديعهٔ خاك غفران قيلنمشدر .

(بخشيهٔ خلوتيه)

[جماليهٔ خلوتيهدن منشعبدر]

الشيخ سيد محمد بن محمد بن محمد بن احمد البخشى الحلبى يه منسوبدر .

سلسلهسى

٣٤ — الشيخ قباد خليفه — قدس الله سره

٣٥ — الشيخ اخلاص بن ناصرالدين الحلبى « « «

٣٦ — صاحب الطريقة الشيخ سيد محمد البخشى الحلبى « « «

صاحب الطريقة الشيخ سيد محمد البخشى الحلبى ، (۱۰۳۸) ربيع الاولنده حلبك (بكفالون) قريه‌سنده تولد ايده‌رك پدرندن مقدمات علومى كوردكدن صوكرا دمشقه عزيمتله تحصيل كمال وَبعده حلبده توطن ايله مفتى (محمد بن حسن الكواكبى)دن تكميل ايده‌رك نشر علومه باشلايوب برچوق علما يتيشدرديكى كبى (شافيه نظم الكافيه) وَ (شرح على البرده) كبى آثار نافعه تأليف ايتمش وَبو آراده الشيخ اخلاص بن ناصرالدين الحلبى الخلوتى‌دن اخذ طريقت أيله‌مشدر .

برآرالق ، دور وسياحتده بولونمش وَحلبه عودتنده ارتحال داربقا ايتمش بولونان شيخنك (تكيهٔ اخلاصيه) سنده قائم مقامى اولمش ، بر مدت صوكرا مخدومنى مقامنه اقامه ايله جانب حجازه عزيمت وَمكهٔ مكرمه‌ده اختيار مجاورت ايتمشدر . (۱۰۹۸) ده اوراده ارتحال ايتمش وَجناب خديجة الكبرانك قبر شريفى ساحه‌سنده وديعهٔ خاك مغفرت قلنمشدر .

قسم ثالث

(احمديهٔ ملونيه)

[شعبهٔ اصليهٔ ثالثه]

[عارف بالله الشيخ احمد شمس الدين افندى قدس الله سره العاليه منسوبدر]

سلسله‌سى

۲۵ — پير ثانى الشيخ سيد يحياى شروانى		قدس الله سره
۲۶ — الشيخ پير محمد الارزنجانى		» »
۲۷ — الشيخ تاج الدين ابراهيم كامل	(قيصريلى)	» »
۲۸ — الشيخ علاء الدين عشاقى	(قابا قليلى)	» »
۲۹ — صاحب الطريقة الشيخ احمد شمس الدين افندى		» »

صاحب الطريقه احمد شمس الدين افندى ، (مرمره) لى در . بو مرمره (صاروخان ـ مغنيسا) سنجاغنده (آق حصار) قضاسنه ملحق (كول مرمره‌سى) سى در . ناحيه مركزيدر . (مرمره‌جق) وَساده (مرمره) ده دينلمكده‌در .

مشاراليه (مرمره‌وى) دن زياده (صاروخانى) نسبتيله معروف وَچونكه (مغنيسا) ده مدفوندر . كنديسى پك مردانه اولان اقوال وافعالندن دولايى (ييكيت باشى) ناميله‌ده بنامدر . عشاق قضاسنك (قاباقلى) قريه‌سنده مدفون كبار مشايخ خلوتيه‌دن (علاء الدين عشاقى)دن اخذ فيض وطريقتله مغنيسايه كيده‌رك ارشادامته بالابتدار زماننك هر معناسيله شيخ المشايخى اولمشدر . برآرالق استانبول مشايخى آراسنده

تكونه باشلايان مسأله‌نك حلنه مأمور وَحسن فصلنه موفق اولديغندن (ييكيت باشياق) لقبی تأيد، بونكله‌ده اشتهار ايتمشدر. بو لقب عربجه‌يه ترجمه ونقل اولونوركن (فتى الفتيان ـ أبو الفتيان) اولمشدر.

مشاراليه استانبولده‌كی مسأله‌يی حلدن صوكرا مغنيسايه عودت ايدرك وظيفهٔ ارشاده دوام وَ (٩١٠) ده قرب رب الاربابه انتقال ايتمش، مغنيساده نام ناميسنه منسوب دركاهده وديعهٔ خاك غفران قيلنمشدر. مشاراليه، علوم ظاهره‌ده حائز مرتبهٔ كمال ايدی. (رسالة التوحيد)، (روضة الواصلين)، (مقدمة لصالح)، (كشف الاسرار)، (اعمال الطالبين)، (منظومهٔ جامع الاسرار)، (بحرين العشق)، (احوال الابرار والمقربين) اسملرنده آثار قلميه‌سی وارسه‌ده غير مطبوعدر. تأسيس بويورديغی شعبهٔ خلوتيه‌دن ـ كه؛ خلوتيلرجه (اورته قول) دينيلير ـ زيرده كوستريله‌جكی اوزره (٤) شعبه، بونلرك اوچندنده (١٠) شعبه انشعاب ايتمشدر:

شعبات احمديه : رمضانيه، سنانيه، عشاقيه، مصريه.
شعبات رمضانيه : جهانكيريه، بخوريه، رؤفيه، جراحيه، حياتيه.
شعبات سنانيه : مصلحيه، زهريه.
شعبات عشاقيه : جماليه، صلاحيه، جاهديه.

(رمضانيهٔ خلوتيه)

[احمديهٔ خلوتيه‌دن منشعبدر.]

[الشيخ رمضان الدين مخفی افندی‌يه منسوبدر.]

سلسله‌سی

٢٩ — الشيخ احمد شمس الدين افندی (ييكيت باشی) قدس الله سره
٣٠ — الشيخ حاجی عز الدين افندی (قرمانلی) « «

٣١ — الشيخ قاسم چلبی قدس الله سره
٣٢ — « محمد محی الدين افندی [١] (قره‌حصارلی) « «
٣٣ — صاحب الطريقة الشيخ رمضان الدين مخفی افندی « «

صاحب الطريقه رمضان الدين مخفی افندی (٩٤٩) ده آفيون قره حصارنده تولد ايتمشدر. (رمضان الدين المخفی) ديه شهرت بولمشدر. قره‌حصارده تحصيل علومدن صوكرا شيخ قاسم چلبی‌دن اخذ فيض ايله استانبولده (قوجه مصطفى پاشا) سمتنده بزستان خواجه خسرو بكك بنا كرده‌سی اولان زاويه‌ده پوست نشين اولمشدر.

(ثمرات الفؤاد) ك تحقيقنه كوره قاسم چلبی‌نك خليفه‌سی شيخ محی الدين افنديدن‌ده فيض آله‌رق نائل خلافت اولمش، يوقاريده‌كی سلسله بو اساسه مستند بولونمشدر. صاحب وقار بر مرشد ذی اعتبار ايدی. علم تعبيرده زمانك ابن سيرينی ايدی. (١٠٢٥) ده ارتحال داربقا ايتمش، زاويهٔ مذكوره حظيره‌سنده وديعهٔ خاك غفران قيلنمشدر.

يوسف سنبل سنان حضرتلری اووقت باغچه حالنده بولونان، اخيراً زاويه وَمشاراليها مقبر اولان بو محلی كوستره‌رك: «بورادن توحيد قوقوسی كليور.» ديديكی منقولدر. مشاراليهك كوزل الٓهيانی واردر: شو مقطع او الٓهياتندندر:

(مخفی) بوكونی كوزله‌يوب   كيردی يوله عشق أوزله‌يوب
عاشقلری جمع أيله‌يوب   كيتسون بوكون هو، هو ديو

(جهانكيريهٔ خلوتيه)

[رمضانيهٔ خلوتيه‌دن منشعبدر]

[جهانكيرلی الشيخ حسن برهان الدين افندی‌يه منسوبدر]

سلسله‌سی

٣٣ — الشيخ رمضان الدين مخفی افندی قدس الله سره

[١] اللمظات بو ذات شريفك اسمنی (وفاق محمد چلبی) ديه قيد ايتمشدر.

٣٤ — الشیخ شربتی محمد افندی قدس الله سره
٣٥ — الشیخ یعقوب فانی « « «
٣٦ — صاحب الطریقة الشیخ حسن برهان الدین افندی « «

صاحب الطریقه شیخ حسن برهان الدین افندی (٩٧٠) ده (خربوط) ك برچیخ قریه سنده دوغمش، خربوطده مقدمات عمومی تحصیل ایتدکدن صوکرا (١٠٠٠) ده بروسه یه کله رك زمانك اکا بر رجال خلوتیه سندن شیخ یعقوب فانی افندی یه انتساب وَمشار الیهك نزدنده تکمیل سلوك ایله (١٠٦٧) ده استانبوله کلوب دورت سنه قدر ایوبده (بابا حیدر) زاویهٔ نقشبندیه سنده زاویه نشین اولمش وَبعده طوپخانه ده جهانکیر جامع شریفنه نقل ایله جوارنده بر زاویه انشاسنه موفقیتله ارشاد امته باشلامش، (١٠٧٤) ده ارتحال دار نعیم ایله مشدر.

« جهانکیری » لك لقبی، مذکور جهانکیر جامع شریفنه نقل ایله جوارنده زاویه انشا ایتدیرمه سی وَاو زاویه ده ایلك اول نشر طریقته ابتدار ایتمه سی وَارتحالنده ده جامع مذکور حولیسنده دفنی وصیت ایله مه سی صورتیله ویرلمشدر.

مناقبی خلفاسندن مصطفی نهجی افندی طرفندن یازلمش بر ولی محترم ایسه ده طریقتجه اجتهادی اوکره نیله مه مشدر.

(بخوریهٔ خلوتیه)

[رمضانیهٔ خلوتیه دن منشعبدر]

[الشیخ محمد البخوری یه منسوبدر .]

سلسله سی

٣٣ — الشیخ رمضان الدین مخفی افندی قدس الله سره
٣٤ — الشیخ علی الرومی (مستجی) « «

٣٥ — الشیخ ابراهیم افندی بن علی الرومی (مستجی زاده) قدس الله سره
٣٦ — صاحب الطریقة الشیخ محمد البخوری « «

صاحب الطریقه شیخ (محمد البخوری الرومی) حقنده خارجدن معلومات ایدینه مه دك . (کمال الدین الحریری) نك (تبیان) نك برنجی جلدنده (١٠٩) نجی صحیفه ده کی معلومات ایسه بك قیصه وَادرنه لی اولدیغندن، احد خلفاء الشیخ ابراهیم نجیب بن الشیخ علی الرومی مستجی زاده یعنی (ابن الخفاف) بولوندیغندن عبارتدر . مشار الیه (١٠٣٩) ده ارتحال دار بقا ایتمشدر . مشار الیهه عائد شعبهٔ خلوتیه نك استانبولجه ده منتشر، حتی بو شعبه یه منسوب زاویه ده موجود اولدیغی تحقیق قیلنمشدر .

(رؤفیهٔ خلوتیه)

[رمضانیهٔ خلوتیه دن منشعبدر]

[الشیخ سید احمد رؤفی افندی یه منسوبدر]

سلسله سی

٣٥ — الشیخ ابراهیم افندی (مستجی زاده) قدس الله سره
٣٦ — الشیخ فاضل علی الرومی افندی (دباغ) « « «
٣٧ — الشیخ علی رومی افندی (لوجه لی) « « «
٣٨ — الشیخ سید علی علاء الدین افندی (کوستندیللی) « « «
٣٩ صاحب الطریقة الشیخ سید احمد رؤفی افندی « « «

صاحب الطریقه شیخ سید احمد رؤفی افندی عارف بالله نور الدین جراحی ایله پیرداش عارف وعالم بر ذات ستوده سماتدر . (١٠٦٨) ده دوغمش وَ(١٠٢) سنه معمر اوله رق (١١٧٠) ده ارتحال دار بقا ایتمشدر. اسکدارلی اولدیغی مروی، (صله جقده) فاتح عین سنان پاشا جامعنده امامت وخطابتی محققدر. تحصیل علم وکمال ایتدکدن صوکرا اسکدارده

قپو آغاسی مدرسلکنه تعیین اولونمش. وَ شیخ محترمی کوستندیللی السید علی علاءالدین افندیدن استکمال فیض وسلوك ایله احراز خلافت ایدنجه جامع شریف جوارنده‌کی توحیدخانه‌ده نشر طریقت وافاضهٔ حقیقت ومعرفته ابتدار أیله‌مش ، یکرمی قدر ذکرلی خلیفه یتیشدرمشدر. توحیدخانه‌ایله اقامتکاهی ایکی سنه‌اولکی دوغانجیلر حریقنده یانمش ایسه‌ده الیوم بکقوز وَ ینی کویده طریقته منسوب ایکی تکیه موجوددر. جامع شریف مذکور حظیره‌سنده مدفون اولان شیخ مشارالیه شهرتدن مجتنب ، اختفایه محب ایدیسه‌ده (سلطان عثمان ثالث) کراراً زیارتلرینه کلمش ، دعاسنی آلمشدر . (قرة العیون) اسمنده تورکجه بر رساله‌سیله (٦٦) مجلس اوزرینه مرتب عربجه (مجالس)ی وَ الـٰهیات عارفانه‌یی جامع دیوانی واردر. ابیات آتیه برالـٰهیسنك مقطعیدر :

چالیش (رؤفی) لمعه آل　　کیتسون ضمیرکدن جدال
کل وحدتك بحرینه طال　　عمانه کل توحید ایله

(جراحیهٔ خلوتیه)

[رمضانیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[عارف بالله الشیخ نورالدین محمد الجراحی قدس الله سره العالی‌یه منسوبدر.]

سلسله‌سی

٣٨ — الشیخ علی علاءالدین (کوسندیللی)　　قدس الله سره
٣٩ — صاحب الطریقة الشیخ نورالدین محمد الجراحی　　« «

صاحب الطریقه شیخ نورالدین محمد الجراحی استانبولده جراح پاشا جامع شریفی قارشیسنده «یاغجی زاده قوناغی» دینیلان خانه‌ده ٩٢ ربیع الاول ١٠٨٣ ده تولد ایتمشدر. پدری أمیراخور (عبدالله آغا) در. مشارالیه ، تحصیل علم وکمالدن صوکرا طریق علمی‌یه سلوك ایده‌رك

پك کنج دینیله‌جك بر چاغده (١١٠١ ده) مصر مولویتنه مأمور بویورلمش ، هوانك مساعد برکونده حرکت ایده‌جك کمینك وقت حرکتنه انتظار ایچون اسکدارده رجال دولتدن دایه‌ی حسین افندینك قوناغنده اختیار مسافرت ایتمش وَبو مسافرت موقته اثناسنده برکون اسکدارده کائن (سلامی) درکاهنه کیتمشدی . اوراده پوست نشین شیخ علی علاءالدین افندی‌یه ملاقی اولدی ، فطرت نجیبه‌سنده موجود قابلیت علویه‌نك غلیان شوق غالبیله مشارالیهك دائرهٔ فیض و ارشادینه عرض تسلیمیتله ام الدنیا مولویتنی ترك وَ اکمال سلوکدن صوکرا شیخنك امریله قره کمرکده کدخدا جانفدا خاتون جامعنده نشر فیض وطریقته مبادرت ایتمشدر .

ابتدا دارالسعاده آغاسی بشیر آغانك وَمتعاقباً (سلطان احمد ثالث)ك کوردکلری رؤیا اوزرینه الیوم موجود ومعمور اولان آستانه بناقیلنمش وَحضرت شیخ بوراده سجاد نشین اولمشدر .

اولانلر ، بندهٔ درکاه نورالدین جراحی
بولور زخم درونه مرهم بهبود وافلاحی

حضرت جراحی‌یه آرامکاه وَارباب عشقه پناه اولان بو خانقاه عرفان اکتناهده نیجه حالات وجد وعشق تجلی نمای ظهور اولمش بولوندیغی عرفای اهل طریقت لسانده دائردر.

حضرت جراحی ٩ ذی الحجه ١١٣٣ ده دارالجماله انتقال ایتمش ، توحیدخانه‌نك بردمیر پارماقلقله تفریق ایدلمش بولونان طرف یمیننه دفن اولونمشدر. الیوم زیارتکاه انامدر. مشایخ مصریه‌دن (امام شرنوبی) ، طبقات الاولیاسنده مشارالیهی لسان تبجیل ایله ذکر ایتمش ، حریری زاده محمد کمال الدین افندی‌ده (القول المبین فی احوال شیخ نورالدین) ،

تامیله بر اثر یازمشدر. بر چوق ارباب شعر وقلم طرفندن تعظیمات مخصوصه عرض ایدیلن شیخ مشارالیه ایچون جبارزاده عارف بك مرحوم دیمش که :

قیزیشدر حلقهٔ توحیدی یانسون قلب آتشناك
فتیل آلمقسه مقصد قویما آلدن اویله مصباحی
یانوب صیزلارسه سینه‌ك یاره‌دن راهنده آماتچه
صارار هب مرهم لطفیله نورالدین جراحی

جناب شیخك (مرشد ، درویشان ، رساله) اسملریله اوچ اثری ، « (اوراد کبیر)ی ، (ورد صغیر)ی ، پك عارفانه یازلمش الهیاتی واردر. نورالدین جراحی شعبات خلوتیه مؤسسین محترمه‌سنك اك بویوكلرندندر. درکاهی الیوم معمور وموجوددر . یتشدردکلری خلفانك اعاظمی ذوات آتیه‌در :

شیخ محمد حسام‌الدین ، شیخ سلیمان ولی‌الدین ، بروسه‌لی شیخ چلبی محمد ، تکفور طاغلی شیخ مصطفی مصلح‌الدین ، موره‌لی شیخ یحیی ، موصللی شیخ یونس ، سر طریق زاده شیخ محمد امین افندیلردر . آستانهٔ جراحیده بوکونه‌قدر سجاده نشین اولان ذوات :

شیخ محمد حسام‌الدین افندی
« عبدالرحمن حلمی «
« عبدالعزیز «
« یحیی غالب حیاتی «
« محمدرضاءالدین‌بشار«
} رحمهم الله

شیخ حاضر، محمد رضاءالدین بشارافندی مرحومك مخدومی شیخ فخرالدین افندیدر .

(حیاتیهٔ خلوتیه)

[رمضانیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

شعبهٔ مذکوره شیخ محمد حیاتی افندی مرحومه منسوب ایسه‌ده مشارالیهك سلسله‌سی وترجمهٔ حالی تحقیق ایدیله‌مه‌دی . خواجه‌زاده‌نك (زیارت اولیا) سنده یالکز اسمی کوروله‌بیلدی . زمانك اکابر رجال خلوتیه‌سندن اولدیغی آکلاشیلیور .

(سنانیهٔ خلوتیه)

[احمدیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[عارف بالله الشیخ ابراهیم امی سنان قدس الله سره العالی‌یه منسوبدر]

سلسله‌سی

۲۹ — الشیخ احمد شمس‌الدین افندی (ییکیت‌باشی) قدس الله سره
۳۰ — « حاجی عزالدین افندی (قرهمانلی) « «
۳۱ — « قاسم چلبی « «
۳۲ — صاحب الطریقه الشیخ ابراهیم امی سنان افندی « «

صاحب الطریقه شیخ ابراهیم امی سنان افندی، علمادن اولدیغی حالده کوردیکی بر رؤیا اوزرینه (امی) تخلص ایتمش اکابر مشایخ خلوتیه‌دندر. اصلاً (برزرین) لی دینلر وارایسه‌ده (عثمانلی مؤلفلری): « مصحح بر اجازتنامه‌ده بروسه‌لی اولدقلری کورلمشدر. قرهمان دیارندن اولدقلری ده مرویدر » دیيور .

بر مرد کامل اولوب افاضهٔ طالبینده احراز موفقیت ایتمشدر. شیخ سیف الله افندی (جامع العوارف) نده مشارالیهك مناقب وکراماتندن اوزن اوزادی‌یه بحث ایلمشدر . ینه عثمانلی مؤلفلری :

« رحلتلری (کیتدی ۹۵۸ ده امی سنان) مصراعی وجه ایله‌درد»

ديبورسه‌ده مصراعه بگزمه‌ين اوعبارده‌كى سهوى (صوفى) اسمنده برناظمك شوقطعه‌سى تصحيح ايديبور :

اللى سكزده رحلتى ، يازلدى ، لكن صحتى
الله اعلم حاليا ، كوش ايت بو بيت ايدر عيان :
اول شيخ حقانى جمال ، بولدى وصال ذوالجلال
تاريخى أيلر (صوفيا) بولفظ « شيخ الله » بيان : ٩٧٦

خلفاسندن (نصوح افندى) اسمنده برذات طرفندن (ايوب)ده اولوقلو بايبرده ٩٧٦ ده بنا اولونان دركاهده مدفون اولوب تربه‌سنك نياز پنجره‌سنده شوبيت معلقدر :

مريد راه حقه قلبه‌كاه عاشقاندر بو
ادبله كير، كوزك آچ تربهٔ امى سناندر بو

مشار اليهك بعض الٓهياتى واردر . شو ايكى بيت اوجمله‌دندر :

أرنلرك حجتى أله كيره‌سى ده‌كل اقرار ايله كلنلر محروم قاله‌سى دكل
امى سنان يول عيان اولوبدر هرشى بيان درويشلك يولى همان تاج وخرقه‌سى دكل

تأسيس ايتديكى شعبه‌دن (مصلحيه) شعبه‌سى انشعاب ايتمشدر ـ ايتمشدر .

(مصلحيهٔ خلوتيه)

[سنانيهٔ خلوتيه‌دن منشعبدر]

[الشيخ مصطفى مصلح الدين ـ المعروف بمصلح افندى‌يه منسوبدر]

سلسله‌سى

٣٢ — الشيخ ابراهيم امى سنان قدس الله سره
٣٣ — « امير على افندى (علمدار) « «
٣٤ — « على افندى (اسكوبلو ـ صوكرا ـ روسجقلى) « «
٣٥ — « علاء الدين افندى « «
٣٦ — « حبيب افندى « «

٣٧ — « عادل چلبى قدس الله سره
٣٨ — صاحب الطريقة الشيخ مصلح الدين افندى « «

صاحب الطريقه شيخ مصطفى مصلح الدين افندى ـ كه (مصلح) غلطى اوله‌رق (موصلى افندى) ديه معروف ايدى . ـ تكفورطاغنده دوغمش ، اوراده نشأت وشيخ عادل چلبيدن اخذ طريقتله تكمل ايتمش ، شيخنك وفاتندن صوكرا قائم مقام ارشادى اولمشدر .

(١٠٩٩) ده ارتحال داربقا ايدن مشار اليهك اثر اجتهادى اوله‌رق تاج احداث ايتديكنى بيان ايدن مستقيم زاده (رسالة التاج) نده بو احداثى شو وجه ايله حكايه أيله‌يور :

« ان الشيخ مصلح افندى احدث تاجاً كلباة العلماء من ستة ترك وذلك لما وقع وبين شيخه منافسة ترك تاجه ثم اصلح بينهما ولم يلبس تاجه ليكون علامة فجعل عمامته تاجاً واختارلون البياض . »

مشار اليهك احداث أيله‌ديكى شعبه‌دن (زهريه) شعبهٔ خلوتيه‌سى انشعاب ايتمشدر . حريرى زاده تبيانده ايكى شعبه انشعاب ايتديكنى يازييور . بز بو ايكنجيدن (زهريه) شعبه‌سى ترجمه‌سنده بحث ايده‌جكز . مشار اليهك تاجدن باشقه اجتهاد وتجديده دائر معلومات ايدينه‌مه‌دك .

(زهريهٔ خلوتيه)

[مصلحيهٔ خلوتيه‌دن منشعبدر]

[عارف بالله الشيخ سيد احمد زهرى افندى‌يه منسوبدر]

سلسله‌سى

٣٨ — الشيخ مصطفى مصلح الدين افندى قدس الله سره
٣٩ — الشيخ محمد افندى (سيروزلو) « « «
٣٩ — الشيخ سليمان افندى (سلانيكلى) « « «
٤٠ — صاحب الطريقة الشيخ سيد احمد زهرى افندى « « «

صاحب الطریقه سید احمد زهری افندی ، قیصریه‌لیدر ، اوراده دوغمش ، اوراده نشأت، صوکرا سلانیکه عزیمتله ولی صالح سلانیکلی شیخ سلیمان افندیدن اخذ طریقت أیله‌مشدر. غایت مجاهدانه بر صورتده تکمیل مراتب طریقتله احراز خلافت ایتدکدن صوکرا شیخنك امریله سلانیکك (سرای عتیق) محله‌سنه چکیله‌رك او محله‌ده‌کی عرصه‌ده تام یدی سنه خیمه‌نشین اعتکاف وعبادت اولمش وَ خلقدن اختیار عزلت ایتمش ایسه‌ده شایع اولان کمال زهد وصلاحنه بناءً اعیان مملکت اوراده بر زاویه انشا ایتدرمش ، مشیختی‌ده مشارالیهه توجیه اولونمشدر. (۱۱۳۲) سنه‌سنه تصادف ایدن بو توجیهدن (۱۱۵۷) ده واقع ارتحالنه قدر اوراده اجرای مشیخت ، ارشاد امت أیله‌مشدر .

مشار الیه‌ده (۱۲) ترکلی بیاض چوخادن بر تاج احداث ایتمش، هر ترکك آراسنی بیاض ایپلکله دیکدرمك صورتیله ترکلرك عددی (۲٤) ه بالغ اولمشدرکه « لا اله الا الله محمد رسول الله » ك عدد حروفنه مساویدر. مشارالیه ذکره (۳۳) دفعه صلوات کتیره‌رك باشلارایدی . صلواتی شونلردر :

« اللهم صل افضل صلوات علی اشرف مخلوقاتك سیدنا محمد وآله وصحبه وسلم عدد معلوماتك ومداد کلماتك .

اللهم صل افضل صلوات علی اسعد مخلوقاتك سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم عدد معلوماتك ومداد کلماتك .

اللهم صلّ افضل صلوات علی اکمل مخلوقاتك سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم عدد معلوماتك ومداد کلماتك کلما ذکرك الذاکرون وغفل عن ذکرك الغافلون .

حریری زاده ثبیاننده (۱۱۷۵) ده وفات ایدن چرکشلی شیخ علی،

الواحدی‌یی ـ که سلسلهٔ نسبتی کلیبولیلی جان قورتاران شیخ عبدالله وبلغرادلی شیخ عبدالقادر افندیلر واسطه‌سیله الشیخ سید احمد زهری‌یه منتهی‌در ـ مصلحیه‌یه اضافتله بو زهریه‌دن منشعب بر شعبه مؤسسی اوله‌رق حکایه ایدیورسه‌ده شعبه‌نك نامنی تصریح ایتمه‌یور . مآخذ سائره‌ده مشار الیه علی الواحدی نك بر شعبهٔ خلوتیه مؤسسی اولدیغنه دائر معلوماته دسترس اولمادم . مع مافیه مشار الیه شیخ محمود الایوبی وادرنه‌لی شیخ علی وَ واردارلی شیخ عثمان واسطه‌لریله صاحب الطریقه الشیخ اسماعیل الرومی‌یه منتهی بر سلسله ایله طریقت علیهٔ قادریه‌یه‌ده منسوب مشایخدن ایدی .

(عشاقیهٔ خلوتیه)

[احمدیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[عارف بالله الشیخ حسن حسام الدین عشاق قدس الله سره العالی‌یه منسوبدر]

سلسله‌سی

۲۹ — الشیخ احمد شمس الدین افندی (ییکیت باشی) قدس الله سره
۳۰ — الشیخ حاجی عزالدین افندی (قرمانلی) « « «
۳۱ — الشیخ سید احمد السمرقندی « « «
۳۲ — صاحب الطریقة الشیخ حسن حسام الدین البخاری العشاق « « «

صاحب الطریقه شیخ حسن حسام الدین افندی مرحوم (۸۸۰) ده بخاراده تولد ایتمشدر. پدری (حاجی تبرك) نامنده بر ذاتدر . تحصیل علوم ایتدکدن وَ بر آرالق تجارت عالمنه‌ده کیردکدن صوکرا پدرندن منتقل مال ومنالی برادری محمد چلبی‌یه تبرع ایده‌رك مسلك صوفیه‌یه سلوك ایله (کبرویه) وَ (نور بخشیه) رجالندن اخذ فیض ایتمش ایسه‌ده بوکا قناعت ایده‌مه‌یه‌رك بر اشارت معنویه‌یه تبعاً سیاحته چیقمش،

اورنجانده شیخ احمد السمرقندی‌یه تصادف وَانتساب ایله مشارالیه نزدنده آرادیغی فیض وکمالی بولمش، احراز خلافتدن صوکرا شیخنك امریله آیدین ولایتی داخلنده ، (عشاق) ه کله‌رك توطن وَارشادامته حصر وقت وجهد ایتمشدر . (عشاقی) لك ایسه بو توطندن نشأت ایتمشدر . عزیز مشارالیهك عشاقده نشرفیض وطریقت ایتدیکی اثناده (سلطان مراد ثالث) مغنیساده والی اولوب عزیز مشارالیهك کمال وکراماتنه مطلع اولمشدی . تخت سلطنته جلوسلرنده استانبوله دعوت، مشارالیه‌ده دعوت همایونه اجابت أیله‌مشدر .

بر مدت آقسرایده تخصیص ایدیلن قوناقده ، فاتحده نشانجی محمد پاشا زاویه‌سنده وداها بعض سمتلرده اقامت بویورمش ، خلقك کندیسنه محبةً تهاجمی آرتنجه قاسم پاشاده الیوم معمور اولان آستانه‌لرینك بولوندیغی محله چکیله‌رك : « بوراسی ، عشاقه‌بکزه‌یور» دیمش ، اوراده ارشادایله‌مشغول اولمشدر؛ فقط « ینه‌ارباب دولتدن تکیه‌سی زحام وپادشاه ووکلان پرسش حال وپیام وسلام ، عزیزی بی راحت وبی آرام ایتمکله» [١] حضرت پادشاهك مساعده‌سیله زیارت حرمینه عزیمت ایتمش وَاثنای عودتده قونیه‌ده ارتحالی واقع اولمشدر . نعش مغفرت نقشی قونیه‌دن اسکداره کتیرلمش پاشالیمانندن صال ایله قارشی‌یه کچیریلوب قاسم پاشاده‌کی خانقاهلرنده تربهٔ مخصوصه‌سنه دفن ایدلمشدر .

جنازه‌سی اسکدارده پیرمحترم (عزیز محمود هدایی) طرفندن استقبال وتشییع قیلنمشدر . ارتحالی (١٠٠١) ده واقع اولماسنه نظراً (١٢١) سنه معمر اولمشدر . عزیز مشارالیهك جناب امی سنان ایله

---

[١] بقیهٔ ذیل عطایی .

ملاقاة وَ اوندن‌ده اخذ فیض ایتدیکی وَتاج وخرقه گیدیکی آکلاشیلیور . شیخ (احمد حسامی دیواننده :

« کندی پیرندن آلوب ارشاد بس »
« هم دخی امی سنان ایتمش نفس »

بیتیله بوکا اشارت ایتمشدر . شیخ مشتاق قادری :

« ایدر برآنده واصل کوی یاره جمله مشتاق »
« نکاه همت أیلرسه حسام‌الدین عشاق »

دیه عرض تعظیمات أیله‌دیکی کبی حضرت (نیازیٔ مصری)ده علی روایةٍ اوخانقاهده عزیزمشارالیه نزدنده برمدت انزوا بویورمش وَ الیوم موجود اولان وَ « مصری قویوسی » دینیلن قویویی قازدرمشدر . الشیخ اسماعیل حقیٔ جلوتی عهدنامه‌سنده تربهٔ جناب عشاقی ایچون : « زیارتیله تبرك اولونور برمقام عالی‌در . »دیه ارباب عشقك نظر دقتنی جلب ایتمشدر . غایت یوکسه‌ك بر عشق ووقوف ایله ترتیب بویوردیغی (اورادکبیر)ی دلیل علو کعبی‌در . سیواس مبعوثی مرحوم ادیب افندی عزیزمشارالیهك روحانیتندن :

« حسام همتکله اژ درنفسی زبون أیله »
« مدد أی پیر جان پرور حسام‌الدین عشاق »

بیتیله مدد خوان اولمش ایدی .

تأسیس بویوردیغی شعبهٔ خلوتیه‌دن (جمالیه) نامیله برشعبه‌انشعاب ایتمش ، طریقت علیه‌سنه پیرو اولان ارباب عشق ومحبت آراسنده (شیخ جمال ، شیخ صلاح‌الدین ، شیخ محمد بدرالدین ، شیخ علی غالب وصفی ، شیخ محمد زهدی ، شیخ سلیمان رشدی ، شیخ عمر خلوصی ، شیخ شهاب‌الدین ، شیخ فتحی ، شیخ محمد امین توفیق ، شیخ حسین حق) کبی اکابرمشایخ یتشمشدر .

بوكونه قدر آستانهٔ عشاقيده سجاده نشين اولان ذوات :

شيخ مصطفى افندى ابن حسام الدين عشاقى
« حسام الدين افندى (عبالى)
« مصطفى « (بوشناق)
« حسام الدين « (صاحب ديوان)
« محمد «
« احمد «
« محمد نورالله افندى
« محمد صفوتى «
« سيد محمد نظام الدين افندى [١] رحمهم الله
« سيد محمد جمال الدين « بن نظام الدين افندى
« سيد محمد علاءالدين «
« سيد محمد كرام الدين «
« محمد نظيف افندى
« محمد صدقى « [٢]
« ابراهيم «
« جمال «
« عزت «

شيخ حاضر مصطفى حامى صافى افنديدر. علما وصلحادن دعاسى اغنام اولونور بر شيخ محترمدر . آستانهٔ عشاقينك سجاده نشينلرى ايچون بر دفتر مخصوص اتخاذ ايله ثبت اسامى ايدلمه‌مش ، يوقاريده‌كى اسامىٔ مشايخه شيخ مشاراليهك داماد فاضلى حزمى افندى برادومزك تحقيقات وتتبعات مديده ايله دسترس اولديغى معلومات سايه‌سنده وقوف واطلاع حاصل ايديله‌بيلمشدر .

---

[١] آتى البيان (جماليهٔ عشاقيه) شعبه‌سى مؤسس محترمى سيد محمد جمال الدين افندى مرحومك مخدوميدر .

[٢] بو اوچ شيخ افندى (جمال افندى) نك صغرسنى ملابسه‌سيله وكالةً مشيخت ايتمشلردر .

(جماليهٔ - ثانيهٔ - خلوتيه)

[عشاقيهٔ احمديه‌دن منشعبدر]

[الشيخ أبى نظام سيد محمد جمال الدين افندى يه منسوبدر]

سلسله‌سى

٣٢ — الشيخ حسن حسام الدين عشاقى قدس الله سره
٣٣ — الشيخ ممى جان افندى (صاروخانلى) « « «
٣٤ — الشيخ عمر قدسى افندى (كليبوليلى) « « «
٣٥ — الشيخ محمد افندى (ادرنه‌لى-صوكرات كشانلى) « « «
٣٦ — الشيخ خليل افندى (كوملجنه‌لى) « « «
٣٧ — الشيخ عبدالكريم افندى بن محمد («) « « «
٣٨ — الشيخ عثمان صدقى افندى « « «
٣٩ — الشيخ محمد حمدى افندى (ادرنه‌لى- المشهور بغدادى) « « «
٤٠ — صاحب الطريقة أبى نظام الشيخ محمد جمال الدين افندى « « «

صاحب الطريقه شيخ محمد جمال الدين افندى ادرنه‌لى‌در . صالح ، زاهد ، متعبد ، حسن الاخلاق والشمائل بر ذات ذى فضائل اولوب ابتدا (بغدادى) ديمكله عريف ادرنه‌لى مشايخ عشاقيه‌دن شيخ محمد حمدى افنديدن اخذ طريقت وخلافت ايتمش ، بعده (سزائيهٔ كلشنيه) شعبه‌سى مؤسس محترمى ادرنه‌لى شيخ حسن سزائى افندى مرحومندن ده اخذ طريق ايله مشاراليهك نزدنده تكمل ايدرك نام محترمنه منسوب (شعبهٔ جماليهٔ ثانيه) يى تأسيس أيله‌مشدر .

نسبت اولاسى (عشاقيه) يه ايسه ده تكملى (سزائيه) دن اولمق ملابسه‌سيله تأسيس بويورديغى (جماليه) شعبه‌سى (سزائيه) دن منشعب طانمق طبيعى بولونديغى حالده اوته‌دن برى (عشاقيه) يه نسبت اولونه‌كلديكندن بزده كتابمزده او اثره اقتفاءً (عشاقيه) ميانده

ذکر ایتدك . (تبیان) حریریده (عشاقیه، کاشنیه، سنبلیه ، شعبانیه ، نقشبندیه) نسبتلرینی‌ده حائز اولدیغی محرردر . عارفانه بر لسانله یازلمش منظوماتی بر دیوان تشکیل ایده‌جك قدر کثیردر .

خلفای سزائیه‌دن شیخ (ابراهیم نظیرا) مشارالیهه عائد بر منظومه‌سنده شو وجه ایله عرض احترام ایتمشدر :

جمال حقه مظهردر جمالی　　آنکچون شهرتی اولدی: جمالی
جلال اظهار ایدوب توحید حقده　　ولی توأم جمالینه جلالی
کروه عارف باللهه مأخذ　　اودر اصلنده وار زیرا کمالی
ره‌عشاقیانك رهبریدر　　ره‌عشقی قوماز تنها وخالی
أل آلدی حضرت بغدادیدن اول　　آنکله بولدی اول قرب وصالی
نتیجه حضرت الشیخ (سزائی)　　آنی ارشاد ایدوب کیتدی ملالی
او شیمدی مرشدیدر راه حقك　　مرادك آکلاه‌ق ایسه مآلی
واروب دامانه‌یوزسور (نظیرا)　　وار ایسه مشکلك أیله سؤالی

لسان حال ایله بیلور مرادك
دعاسیدر اوزاتمه کل مقالی

مشارالیه (١١٥٥) ده ادرنه‌دن استانبوله انتقال ایله أکری قپوخارجنده احمدپاشا زاویه‌سنده پوست‌نشین ارشاد اولمش و(١١٦٤)ده ارتحال ایده‌رك یرینه مخدومی شیخ نظام‌الدین قعود ایتمشدر . جناب جمالینك تأسیس بویوردیغی شعبهٔ خلوتیه‌دن (صلاحیه)، (جاهدیه) نامیله ایکی شعبه انشعاب ایتمشدر .

(صلاحیهٔ خلوتیه)

[جمالیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[بالیکسرلی الشیخ عبدالله صلاح‌الدین افندی‌یه منسوبدر .]

سلسله‌سی

٤٠ — الشیخ أبی نظام سید محمد جمال‌الدین افندی　قدس الله سره
٤١ — صاحب الطریقة الشیخ عبدالله صلاح‌الدین افندی « « «

صاحب الطریقه شیخ عبدالله صلاح‌الدین افندی ، متأخرین مشایخ خلوتیه‌نك فضلاسندندر. (١١٣٠) ده (بالیکسری) و بر روایتده (کسریه) ده دوغمش ، (٢٠) یاشنه قدر مملکتی علماسندن تحصیل علوم ایله استانبوله کله‌رك تکرار درسه باشلامش ، بو صیراده تحویل قامنه منتسب وکاتب ، آز زمان صوکرا لمعانه باشلایان استعداد خدادادی سایه‌سنده وزرادن (حکیم اوغلی علی پاشا) یه مکتوبجی ، صوکرا کاتب دیوان همایون اولمش ، پاشای مشارالیه ایله (قاهره) یه کیده‌رك اوراده شیخ (شمس‌الدین محمد الحفنی) ایله صحبت وَشیخ (حسن دمنهور)ی دن جفر ، وفق کبی بر طاقم علوم غریبه وَطریقت نقشبندیه آلمش وَمشارالیه علی پاشا ایله روم ایلی تفتیشنه کیتدیکی زمان ادرنه‌ده شیخ أبی نظام سید جمال‌الدین افندیدن اخذ طریق ایله امور دنیادن دستکش فراغت اوله‌رق اسرار توحید کندیسنه انکشاف ایدنجه‌یه قدر تام (٧) سنه خلوت‌نشین اولمش ، ایشته بو مجاهدات ایله‌نام نامیسنه منسوب (صلاحیه) شعبه‌سنی تأسیس بویورمشدر . مجاهداتی ، اوندن اکتساب ایتدیکی کمالی شو بیت عارفانه ایله افاده ایدیور :

مشکلن کیمسه‌یه ظاهرده صلاحی صورماز
خواجهٔ باطنه صوردی صوراجاق اسراری

مشارالیه (قادری ، سعدی ، مولوی ، نقشبندی ، بایرامی ، جلوتی) طریقتلرینی‌ده حائز ، خلوتیه‌نك (کلشنیه) شعبه‌سنه‌ده منسوبدر. سنین مجاهداتنك صوکرنده (شیخ الاکبر محی‌الدین عربی) حضرتلرینی رؤیاده کورمش ، شیخ اکبر کندیسنه دورت سطرلق بر یازی اوقوتمش ، بو اوقودش پك چوق واردات وفیوضات قلبیه‌یه مظهریتنی مستلزم اوله‌رق تألیفاته باشلامشدر .

(٢١٠) پارچه قدر آثاری اولوب (١٨٧) یسنی شیخ فخرالدین همتی افندی مرحوم حضرت ذکائی حفیدی ابراهیم افندیدن نقلاً بیان ایتمشدر. (٦٧) یسی شیخ مومی الیه طرفندن جمع اولونه بیلمشدر. بونلرك برقاچی مطبوعدر. شیخ الاکبرك (مواقع النجوم) نام اثرینه عربی العباره یازدیغی شرح کبیر کمالات عارفانه سنده اتخاذ اولونمقده‌در.

« بزم وحدتده صلاحی یار ایله همدم ایکن »
« کثرتی قلبکده جمع ایتدك ، بو دیوانك نه‌در؟ »

جملهٔ ابیات عارفانه‌سندندر. جناب صلاحی (١١٩٧) ده وفات ایتمش، (سلطان مصطفی خان ثالث) دوری رجالندن طاهر آغانك فاتحده عاشق پاشا محله‌سنده بنا ایتدیره‌رك مشیختنی مشارالیهه توجیه ایله‌دیکی درکاه حظیره‌سنده ودیعهٔ خاك غفران قیلنمشدر. درکاه مذکور صوڭ حریق کبیرده محترق اولمش ایسه‌ده ینه مجدداً یاپلمشدر. شیخ صلاحی جناب جمال الدینك وارث کمالی وَدامادی ایدی.

(جاهدیهٔ خلوتیه)

[جمالیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[الشیخ جاهدی احمد افندی‌یه منسوبدر]

سلسله‌سی

٤٠ — الشیخ أبی نظام سید محمد جمال الدین افندی قدس الله سره
٤١ — صاحب الطریقه الشیخ جاهدی احمد افندی « «

صاحب الطریقه شیخ جاهدی احمد افندی اصلاً ادرنه‌لیدر. شیخ سید محمد جمال الدین افندی حضرتلرینه انتساب ایله تکمل وَشعبهٔ (جاهدیه) یی تأسیس ایتمش و(١٠٧٠) ده شیخندن (٦) سنه صوڭرا ارتحالی واقع اوله‌رق کلیدالبحرده ودیعهٔ خاك غفران قیلنمشدر.

احوال سلوکه دائر (کتاب النصیحه) نامیله بر اثر مشهوری، برده دیوانی واردر. شو پارچه جملهٔ اشعارندندر:

بر تفرج أیله‌یوب باقدم جهانك یوزینه
هر نه‌یه باقدم ایسه عبرت کوروندی کوزومه
عاقل ایسه‌ك جان کوزك آچ، طوت قولاق شو سوزیمه
بر دکرمندر بو دنیا اوکودر برکون بزی

مشارالیهه منسوب شعبهٔ جاهدیه‌دن منشعب اولمق اوزره قره‌ماندن ادرنه‌یه کلمش (مصلح الدین قره‌مانی) نامنده‌کی شیخ محترمه نسبتله دیکر بر (مصلحیه) شعبه‌سی تأسس ایتمش ایسه‌ده بو شعبه تبیانده بیان اولندیغی وجه ایله قلت منسوبیندن دکل؛ صوڭراکی مشایخده لاابالیلك وَکیت کیده مباحیلك ظهور ایده‌رك آداب سلوك طریقت غائب، او شیخلرده راه ناهموار عیش و نوشده خاسر وخائب اولمش، بو حاللر شعبهٔ جاهدیه‌نك ده، مصلحیه قولنك ده انقراضنه سببیت ویرمشدر. الیوم منسوبلری قالمامشدر. دائرهٔ شریعتدن خروج شبهه یوقکه، بویله مؤسف نتیجه‌لری منتج اولور!!

(مصریهٔ خلوتیه)

[احمدیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[عارف بالله الشیخ نیازی محمد المصری قدس الله سره العالی‌یه منسوبدر]

سلسله‌سی

٢٩ — الشیخ احمد شمس الدین افندی (ییکیت باشی) قدس الله سره
٣٠ — الشیخ طالب امی » »
٣١ — الشیخ عبدالوهاب افندی (ألمالیلی) » »
٣٢ — الشیخ احمد افندی (أمیر زاده) » »
٣٣ — الشیخ یوسف سنان امی افندی (ألمالیلی) [١] » »
٣٥ — صاحب الطریقة الشیخ نیازی محمد المصری » »

---

[١] بو ذات یوسف سنان امی‌در؛ یوقاری‌ده (سنانیهٔ احمدیه شعبه‌سی مؤسسی اولان (ابراهیم امی سنان) دکلدر.

صاحب الطريقه شيخ نيازی محمد المصری ، عارف معارف ربانی بر مرد کامل و بر فاضل بی مدانی‌در . اصلاً (ملاطیه) لی اولوب رجال نقشبندیه‌دن « صوغانجی زاده علی چلبی » صلبندن (١٠٢٧) ده ملاطیه‌ده دنیایه کلمش ، مملکتنده معلومات ابتدائیه‌یی تحصیلدن صوکرا خلوتیه مشایخندن (حسین افندی) نامنده بر ذاته انتساب ایتمشدر .
بر مدت صوکرا شیخنك دیار آخره هجرت ایتمه‌سی اوزرینه جناب نیازی‌ده سیاحته چیقه‌رق دورت سنه قدر (دیاربکر ، ماردین ، بغداد) و حوالیسنده دولاشمش و بو آراده تحصیل علومه‌ده غیرت ایدوب مصره کیتمشدر . قاهره‌ده قادریه مشایخندن بر ذاتك تربیهٔ عارفانه‌سنه عرض تسلیمیتله برابر (جامع الازهر) ده تحصیل کمالاته چالیشدیغی صیراده غوث اعظم عبدالقادر کیلانی حضرتلرینك اشارت معنویه‌سی ایله (١٠٥٦) ده استانبوله کله‌رك قدرغه جوارنده‌کی (صوقوللو محمد پاشا) درکاهنده حالا زیارت اولونمقده بولونان حجره‌ده اختیار اقامت ایله‌مشدر . بر آز صوکرا بروسه‌یه کیدوب (اولو جامع) قربنده‌کی مدرسه‌ده مسافر اولمش ، بعده عشاقه عزیمتله (شیخ محمد افندی) درکاهنده مشغول ارشاد عاشقین شیخ (یوسف سنان امی) حضرتلرینه ملاقی اوله‌رق تجدید انتساب ایله فیضیاب اولمش و برابرجه آلماللی‌یه عزیمت ایتمشدر . تکمیل مراتب ایتدکدن صوکرا شیخنك امریله اولاعشاقه ، متعاقباً تکرار بروسه‌یه کله‌رك الیوم موجود ؛ فقط پك زیاده تعمیره محتاج درکاهی و نام نامیسنه منسوب شعبهٔ خلوتیه‌یی تأسیس ایله نشر انوار طریقته باشلامش ، باشلیجه (٢٨) خلیفه یتشدرمشدر . بو قاریده‌ده بالمناسبه سویله‌ندیکی اوزره اهل حال و کماله مسلط اولان بلیات دنیویه مشارالیهه‌ده تعرض ایده‌رك بر دفعه (رادوس) ه ، بر دفعه

(لیمنی) یه نفی ایدلمش ، بروسه‌یه عودتندن صوکرا اوچونجی اجلا اوله‌رق تکرار لیمنی‌یه کوندرلمش ، (١١٠٥) ده (٧٧) یاشنده اولدیغی حالده اوراده ارتحال داربقا ایتمشدر . بر چوق مناقب علیه‌سی ، (١٣) قدر تألیفات کزیده‌سی اولوب شهرت شایعه‌سنه بناءً اول بابده تطویل مقاله لزوم کورلمه‌مش ، کراراً کسوهٔ طبعه کیرن دیوان شهرتشعاری لآلیٔ عارفانه ایله مالامال بولونمشدر .

بر کوزکه ؛ آنك اولمایه عبرت نظرنده
اول ، دشمنیدر صاحبنك باش اوزرنده

بیتی اشعار عارفانه‌سنك یوکسه‌کلکنی بیانه کافی‌در . الهیاتی بوتون تکایاده زیب لسان اهل طریقتدر . بر شاعر محترم مشارالیهه شو وجه ایله عرض احترام ایتمشدر :

« طریقتده رئیس اولیاسین حضرت مصری
زمانك قطبیسین ، فیض انتماسین حضرت مصری
تصوف کلشنده بلبل خوشکوی عرفانسین
حقیقت مسلکنده رهنماسین حضرت مصری
نه عالی سوزلرك واردرکه ؛ انسانی ایدر مدهوش
عقول آدمه حیرت فزاسین حضرت مصری
کوکل ازجان و دل سه‌ودی‌سنی یا حضرت مصری
شبستان ادبده مقتداسین حضرت مصری
کوکل مهتز اولور نام شریفك یاد اولوندقجه
فرح بخشای ارباب ولاسین حضرت مصری

قسم رابع

(شمسیهٔ خلوتیه)

[شعبهٔ اصلیهٔ رابعه]

[أبوالثناء الشیخ شمس الدین احمد السیواسی قدس الله سره العالی‌یه منسوبدر]

سلسله‌سی شو ایکی وجه ایله مضبوطدر:

— ۱ —

۲۵	— پیر ثانی الشیخ سید یحیای شروانی	قدس الله سره
۲۶	— الشیخ حبیب قرمانی	« «
۲۷	— « حاجی خضر افندی (آماسیه‌لی)	« «
۲۹	— « مصلح الدین «	« «
۳۰	— صاحب الطریقة الشیخ شمس الدین احمد السیواسی	« « .

— ۲ —

۲۵	— پیر ثانی الشیخ سید یحیای شروانی	قدس الله سره
۲۶	— الشیخ ضیاء الدین یوسف شروانی	« «
۲۷	— « محی الدین محمد شروانی [۱]	« «
۲۸	— « قباد شاه «	« «
۲۹	— « مجدالدین نورالله عبدالمجید شروانی	« «
۳۰	— صاحب الطریقة الشیخ شمس الدین احمد السیواسی	« «

صاحب الطریقه شیخ احمد سیواسی افندی، اکابر رجال خلوتیه‌دندر. (۹۲۶) تاریخنده (زیله) ده دنیایه کلمشدر. پدری، آماسیه‌لی شیخ

[۱] کوردیکم براجازه‌نامه‌ده بو شیخ محترمك اسمی یوقدر. (سیواسیه) شعبه‌سی اجازه‌نامه‌لری بو ایکنجی سلسله‌یی محتویدر.

حاجی خضر افندی مریدانندن (محمد افندی) در. زیله‌ده مقدمات علومی تحصیل ایده‌رك (توقاد) ه عزیمتله مشاهیر علمادن عرقیه‌جی زاده شمس الدین افندیدن اکمال تحصیل ایتمش، درسعادته کله‌رك تکرار علوم عالیه تحصیلنه باشلایوب اکتساب شهرت ورتبه ایلمش ایسه‌ده اوله کوردیکی رؤیا تعبیرینك مقدمهٔ تجلیاتی ظهور ایله‌دیکندن ترك تدریس ایله حجازه عزیمت و بعدالحج زیله‌یه کله‌رك اوراده تدریسه مباشرت ایتمش، برآرالق (جمعه‌بازاری) نه کیدوب رجال خلوتیه‌دن شیخ مصلح الدین افندیدن اخذ انابتله طور رابعه قدر ترقیدن صوکرا توقادده، زیله‌ده برمدت داها تدریس ایله مشغول اولمش، او اثناده توقاده کلن اکابر مشایخ خلوتیه‌دن (مجدالدین شروانی) نك دائرهٔ تربیتنه دخالتله آلتی آی ظرفنده تکمیل اطوار طریقت و احراز خلافت ایده‌رك ارشاد طالبینه حصر اشتغال ایلمشدر. سیواس والیسی (حسن پاشا) سیواسده برجامع و بردرکاه انشا ایتدرمش ایدی. شهرت فضیلت ورشادتی ایشیتدیکی مشارالیه شمس الدین سیواسی امامت و مشیختله سیواسه دعوت، مشارالیه‌ده اجابت ایتمش و سیواسده (۱۰۰۶) تاریخنه قدر تدریس طالبین و تربیت عاشقین ایله اشتغال و اوسنه قرب رب متعاله انتقال ایلمشدر. (۱۶) قدر آثار مهمهٔ قلمیه‌سی واردر. مناقب کثیره‌سی بعض آثار صوفیه‌ده مندرجدر. تأسیس بویوردیغی شعبهٔ خلوتیه سیواس ولایتنده و بالخاصه (زیله) طرفلرنده تعمم وانتشار ایتمش والشیخ اوحدالدین عبدالاحد النوری حضرتلری واسطه‌سیله استانبولده‌ده انتشار ایده‌رك (شمسیه) نامیله برشعبهٔ خلوتیه تشعب ایلمشدر. مشارالیه (اسماء سبعه) یه (قادر، قوی، جبار، مالك، ودود) اسماء حسناسنك علاوه‌سیله (۱۲) اسماء اوزرینه تسلیك طالبین ایتمشدر. بو شعبه‌ده احوال خلوت پك مجاهدانه‌در.

(سیواسیهٔ خلوتیه)

[شمسیهٔ خلوتیه‌دن منشعبدر]

[الشیخ اوحدالدین عبدالاحدالنوریٔ سیواسی قدس‌الله سره‌العالی‌یه‌منسوبدر]

سلسله‌سی

٣٠ — الشیخ شمس‌الدین احمدالسیواسی قدس الله سره
٣١ — الشیخ عبدالمجید سیواسی « « «
٣٢ — صاحب‌الطریقة الشیخ‌عبدالاحدالنوریٔ سیواسی « « «

صاحب‌الطریقه‌شیخ عبدالاحدالنوری افندی، مشایخ خلوتیه‌میاننده فضل و عرفان ایله ده اشتهارایدنلردندر. (١٠١٣) ده سیواسده دوغمش، تحصیل علومه باشلادیغی صیراده (سلطان محمد خان ثالث) طرفندن دعوت اولونان دایپسی شیخ (عبدالمجید سیواسی) ایله استانبوله کله‌رك علوم ظاهره وَباطنه‌یی مشارالیهدن اخذ وَ(مدللی) یه کیدرك تدریس علومه ابتدار، برمدت صوڭرا استانبوله دعوتله (محمد آغا) تکیه‌سی مشیختنه تعیین، (١٠٤٠) ده (فاتح)، (١٠٥١) ده (بایزید)، بعده (آیاصوفیه) جوامع شریفه‌سی واعظلکلرینه مأمور ایدلمش، (١٠٦١) ده ارتحال دارنعیم ایتمشدر.

ایوب نشانجه‌سنده محترم دایپسی (عبدالمجید سیواسی) نڭ تربه‌سی قربنده مدفوندر. (١٧) قدر تألیفات مهمه‌سی واردر. دیوان‌الهیاتی:

صوفیا ! اسماده قالما ، کل ، مسما درسن آل
بیل ، مسمادر کوزوم تعلیم اسمادن غرض

کبی لآلیٔ صوفیه ایله مالیدر. عبدالاحد نوري حضرتلری

خلوتیه‌نك شعبهٔ شمسیه‌سنی استانبولده واسع برفیض ایله نشر ایتمش اولدیغی جهتله کندیسنه (سیواسیه) نامیله برشعبه مؤسسی نظریله باقلمشدر. اجتهاد وتجددینه دائر معلومات آله‌مادم. مشارالیهدن صوڭرا استانبولده (روایت صحیح ایسه) (٤٠) قدر سیواسیه شعبه‌سنه مخصوص زاویا وتکایا پیدا اولمش، بونلر الیوم موجود بولونمش ایسه‌ده شمسیه وسیواسیه شعبه‌لری بوراجه پك اوقدرخلیفه یتشدیره‌مه‌دكلرندن بالآخره زوایا وَتکایای مذکوره مشیخلری طرائق وَشعبات سائره‌یه منسوب مشایخ عهده‌سنه توجیه اولونمشدر. استانبولده الیوم بوشعبه‌یی (طاش قصاب) ده (زین سعادت) درگاهنده سلسلهٔ نسبی مشارالیه عبدالاحدالنوری حضرتلرینه منتهی شیخ سید یوسف ضیاءالدین افندی احیا ایتمکده، درگاه مذکور اساساً برزاویهٔ نقشبندیه اولدیغندن ختم خواجکان ده اوقونمقده‌در.

خاتمه

جناب باری تعالانك عون وعنایتی، حضرت سلطان انبیانك مدد مخصوص روحانیتی ، پیران کرام خلوتینك‌ده یاوریٔ همماتی ایله (خلوتیه سلسله‌نامه‌سی) بوراده ختام بولدی .

(طومار طرق عالیه)ده تعقیب ایتمك ایسته‌دیکم ـ متن کتابده کورولن ـ ترتیب دائره‌سنده اکمال تألیف ایچون پك زیاده یورولویوردم ؛ رجال فاضلهٔ خلوتیه‌دن استانبول رسومات باش‌مدیر محترمی حاجی حسین وصاف بك افندی برادرعزیزمك معاونت طریقت پروانه‌سی یاردیمه یتشمه‌سه‌یدی امر اکمال برقاچ آی داها اوزایاجاقدی ؛ مشارالیه (۱۵) سنه‌قدر برزماندن بری (سفینة الاولیا) نامیله بر تألیف کزین احضار ایتمکده اولدیغی ورجال خلوتیه‌یه عائد تراجم احوالك برچوغنی سفینه‌سنه آلمش بولوندیغی جهتله کتاب عاجزانه‌مده مندرج تراجم احوالدن سکز اون قدرینی اعطا بویوردی وشعباتك سلسله‌لری ودیکر تراجم احوالك صحته تقریبی خصوصنده‌ده سفینه‌نك خزینهٔ لاٰلی ومعانیسندن مؤلف عاجزی مستفید ایله‌دی . بو مناسبتله کندیلرینه عرض تشکری کندیمه بر وجیبه عد ایدرم .

(خلوتیه‌سلسله‌نامه‌سی) بویله‌قیمتدار معاونتلره، بعض مشایخ کرام طرفندن‌ده فاضلانه ، مرشدانه تلقین وهمتلره مظهر اوله‌رق اتمام ایدلمکله برابر نقصاندن ، سهو ونسیاندن عاری اولدیغی ادعا ایدیله‌مز ؛ فقط بویله برأثر وجوده کلدکدن صوکرا سهوینی تصحیح ، نقصانینی اکمال سهولت پیدا ایده‌جکی قناعتیله کتاب عاجزانه‌مك مؤلف آثمی ایچون ذخر آخرت اوله‌رق قبوله مظهریتنی جناب واهب الآمالدن تضرع ونیاز ایلرم .

۷/۸ محرم ۱۳۴۱ و ۳۰/۳۱ آغستوس ۱۲۳۸

ابو رضوان

صادق وجدانی

الٰهی

أی تابع نفس وهوی !　　اولمقده‌در عمرك هبا
کچسینده آرتق ماسوا :　　كل حلقهٔ توحیده كل
لازمسه ، اولدك چوق‌زمان :　　راه هواده سایبان ،
ایستر ایسه‌ك آرام جان　　كل حلقهٔ توحیده كل
چك ماسوادن دستکی　　اول نفس هردم مستکی
یاق ، ییق‌ده فکر پستکی　　كل حلقهٔ توحیده كل
لازم دکل لیلی سکا　　الزم فقط مولی سکا
أولی بو یول ، أولی سکا　　كل حلقهٔ توحیده كل
آرتق اویان الله ایچین　　عشق حبیب‌الله ایچین
بوش طورمه ذکرالله ایچین　　كل حلقهٔ توحیده كل
طوت ، شیخ کامل دستنی　　دست خدا پیوستنی
کور سرّ وحدت مستنی　　كل حلقهٔ توحیده كل
کیرده سرای وحدته　　باق سر وحدانیته
ایرمك دیلرسه‌ك عزته :　　كل حلقهٔ توحیده كل
عبدیتی هردم طاقین　　ترك ایدن چوق صاقین
الله سکا سندن یاقین　　كل حلقهٔ توحیده كل
ایت توبه اولسون محترق　　هرماضی ، هرماسبق
ایت‌ده کتاب آثمی شق :　　كل حلقهٔ توحیده كل
(وجدانیٔ صادق) دخی　　کچسین او جسر وبرزخی
طوت‌ده ألندن یا أخی !　　كل حلقهٔ توحیده كل [۱]

أبو رضوان : صادق وجدانی

---

[۱] بو الٰهینك اصلی (۲۰) قطعه‌دن عبارت اولوب برنجی وایکنجی طبعلرنده هپسی مندرج ایدی . بوکتابمزه یالکز (۱۰) قطعه‌سنی درج ایله اکتفا ایتدك .

تصحيح مخطره سی

سطر	صحیفه	یا ڭلیشی	دوغروسی
٥	١٦	وجیهه الدین	وجیه الدین
٥	٢٤	مترود	متردد
١١	٢٦	آثار هائره	آثار سائره
١٣	٢٦	سوآلات	سؤالات
١٧	٢٦	خلقه	حلقه [١]
١٧	٢٨	کرالله	کرم الله
١٠	٤٢	حضرت	حصر
٨	٤٣	پناه	پناه
١	٥١	کار مای	کارفرمای
١٢	٥٣	عل	علی
٥	٥٤	ماآخذ	مأخذ
٨	٥٥	اعظم	اعاظم
٦	٥٨	والحاصل	واصل
١٨	٦٠	شرابی	شراب
١٨	٦٩	جزا	جزایر
٢١	٧٣	چیقارلر	چیقاررلر
٢١	٨٢	انتشاب	انتساب
١١	٨٣	حفینه	حفنیه
٥	٩٤	عمومی	علومی

[١] بو (خلقه) یاڭلیشی کتابمزده تکرر ایتمشدر .

طومار طرق علیه

کلیاتنك انتشار ایدن نسخه‌لری :

غروش	
٢٥	(١) نجی کتاب : ملامیلك رساله‌سی
٢٠	(٢) نجی « : قادریه سلسله‌نامه‌سی
٢٠	(٣) نجی « : خلوتیه سلسله‌نامه‌سی

مرکز توزیعی :
باغچه‌قاپوسنده میدانجقده جرمانیا خاننده
یازیخانه‌سی.
نومرو ٩ تلفون ٢٠٦٤

باشلیجه صاتلدیغی محللر :

باب عالی جاده‌سنده : اقبال کتابخانه‌سی
حکاکلر ایچریسنده : رائف افندی کتابخانه‌سی
بایزیدده مالیه قارشیسنده : خطاط محمد افندی یازیخانه‌سی.

بوندن صوکرا انتشار ایده‌جك نسخه :

مفصل **نقشبندیه** سلسله‌نامه‌سی

٢٢٢٨

طومار طرق علیّه

نك (٤) نجی کتابی

صوفی و تصوف

[کلمه‌لرینك اصل و منشألری حقنده تدقیقات و محاکمات]

مؤلفی

أبو رضوان الله م. صادق وجدانی

٣٢٢٨

استانبول ــ مطبعهٔ عامره

١٣٤٢ - ١٣٤٠

٢٤٢٣٨

طومار طرق علیه

نك (٤) نجی کتابی

صوفی و تصوف

[کلمه‌لرینك اصل و منشألری حقنده تدقیقات و محاکمات]

مؤلفی

أبو رضوالله م. صادق وجدانی

استانبول — مطبعهٔ عامره

١٣٤٢ - ١٣٤٠

صوفی و تصوف

[کلمه‌لرینك اصل ومنشألری حقنده تدقیقات ومحاکمات]

صوفی وتصوف جریانلری ـ افضلیت مباحثی ـ عباد، زهاد، صوفیه ـ ایلك صوفی ـ تتبعاته ناصل باشلادم؟ ـ تصوفك تعریفاتی ـ شرق وغرب تصوفلرنده‌کی فرق ـ صوفی وتصوف کلمه‌لرینك اصلی ـ خلاصه ـ محاکمه ـ نتیجهٔ محاکمه ـ بر سؤال محتمله جواب ـ بر استطراد ـ بعض نقاط نظر ـ ابتدا کیم (صوفی) دیمش ـ خاتمه .

صوفی وتصوف جریانلری

(صوفی) و (تصوف) حقنده مملکتمزده موجود جریانلر شو شکللرده خلاصه ایدیله‌بیلیر :

١ — غرب (صوفی) لکنه و (تصوف) نه دائر آز ، چوق آثار غربیه اوقویان اقلیت: « اسلام تصوفی، غرب تصوفندن مقتبس، صوفی اسمی‌ده روم (صوفیا) سندن ویا یونان (سوفوس) ندن مأخوذدر . » مطالعه‌سنی سرد ایدیور .

٢ — شرق ، یعنی بزم (صوفی) لکمز و (تصوف) مزله آز، چوق مناسبت وعلاقه پیدا ایدن اکثریت : « تصوف اسلام ، کتاب وسنتدن مقتبس ـ یعنی قرآن وحدیثدن مترشح ـ، (صوفی) اسمی‌ده عربجه (صوف) دن مأخوذدر. » قناعتیله اقلیتك نظریه‌سنی رد ایدیور.

٣ — بو جریانی، صوفی اسمنك اصل ومأخذنده برنجی وتصوفك اقتباس وترشحنده‌ده ایكنجی جریانه مائل وحتی قانع كورونلر تشكیل ایله‌یورلر .

٤ — بو جریانی، صوفی اسمنك «صفاء، صف صفه، صوف» كبی اصللردن آلنما اولدیغی حقنده متقدمینك درمیان ایتمش اولدقلری مرویات و محتملاته میلان كوسترنلر و تصوفك اقتباس وترشحنده‌ده ایكنجی جریانه قانع اولانلر تمثیل ایدییورلر .

٥ — بو بشنجی جریانی‌ده صوفی اسمنك یونانجه‌دن، تصوفك‌ده «هند» دن آلنما اولدیغی درمیانه باشلایانلر ،

٦ — بو آلتنجی جریانی، یوقاریده عرض اولونان قناعتلر حقنده مناقشه‌یه دكر ثابت برقناعت درمیان ایده‌مه‌ین مترددلر تشكیل ایله‌یورلر.

ایكی سنه قدر اولی (طومار طرق علیه) نامیله بركلیات تألیف ونشرینه باشلامق [١] مؤلف عاجزی یوقاریده‌كی جریانلرله‌ده بالطبیعه

[١] مأموریتله آیدینه‌كیتمك ضرورتیله نشریاتنه‌دوام ایدیله‌مه‌ین بو (طومار طرق علیه) كلیاتنك شیمدی‌یه قدر نشر اولونان كتابلری شونلردر :
برنجی كتاب : ملامیلك رساله‌سی .
ایكنجی « : قادریه سلسله‌نامه‌سی .
اوچنجی « : خلوتیه سلسله‌نامه‌سی .
طومار طرق علیه‌نك تسویدی اكمال ایدلمش اولان كتابلری‌ده شونلردر:
رفاعیه سلسله‌نامه‌سی : طریقت علیهٔ رفاعیه‌یه عائد و أوكره‌نمه‌سی مفید هردورلو تفصیلاتی جامعدر .
مفصل نقشبندیه سلسله‌نامه‌سی : نقشبندیلره و دیكر طرق علیه منسوبیننه پك لازم بر شكلده تألیفنه چالیشلمش و بالخاصه (رابطه) مسألهٔ مهمه‌سنك تكمیل صفحاتی جمع وخلاصه وغیرمنسوبلرك ختم خواجكانه قبول ایدیلوب ایدلمه‌مك مسأله‌سی بالاطراف محاكمه ایدلمشدر .

علاقه‌دار قیلدی . بناءً علیه اوبابده‌ده تتبعات اجراسنی عهدهٔ كمترانه‌مه متحتم بر وظیفه تلقی ایده‌رك باشلامشدم. كندی تقدیر قصیرمه كوره «اكمال ایتدم» ظننده بولوندیغم اوتتبعاتدن متحصل قناعتمی بورساله‌یه درج وبسط ایتمه‌یه چالیشاجغم. صیق، صیق حاشیه یازمایه محل قالمامق اوزره سوزه‌ده «افضلیت» مباحثیله باشلایاجغم. باقالم موفق اولابیله‌جكمی‌یم؟

افضلیت

«افضلیت» مسأله‌سنی تعیین ایچین «فضل» كلمه‌سنی، تضمن ایتدیكی معنی اعتباریله ایكی قسمه آییرمشلرده برینه : «فضل اختصاص» ودیكرینه : «فضل مجازات» دیمشلر .

فضل اختصاصی : «هیچ بر عمل مقابلی اولمایارق جناب حقك مخلوقاتندن برینه احسان بویوردیغی فضل» دیه تعریف ایتمشلر ،

فضل مجازاتده : «جناب حقك عمل مقابلی اوله‌رق مخلوقاتندن برینه احسان بویوردیغی فضل» دیمشلردر .

بو ایكنجی قسم فضلدن مأخوذ اولان «افضلیت» مسأله‌سی وقتیله بین العلماء بر چوق مباحثه ومناقشه‌یه باعث اولمش، ـ كتب عقائدمزده

مفصل بكتاشیه سلسله‌نامه‌سی : برسنه اولی اكمال ایدلمش وآیدینه عزیمت ملابسه‌سیله طبع ایتدیریله‌مه‌مش. اولان بو كتاب أسكی ، یكی بكتاشیلكك خلقمزجه أوكره‌نلمه‌سی مراق ایدیلان تكمیل صفحاتنی ووثائقنی حاویدر .
كلیاتمزه دوردنجی كتاب اتخاذ اولونان بو (صوفی وتصوف) رساله‌مزك نشرندن صوكرا حاضراولان بواوچ كتابك‌ده طبع ونشرینه باشلامق عزمنده‌یزه ان شاءالله تعالی .

تفصیلی مندرج اولدیغی اوزره ـ علماء اهل سنت بالنتیجه بو افضلیت مسأله‌سنده شو صورتله اتفاق ایتمشدر :

رسل بشر (رسل ملائکه) دن ، رسل ملائکه (عامهٔ بشر)دن، عامهٔ بشر (عامهٔ ملائکه) دن افضلدر .

پیغامبرمز (محمدالمصطفی) صلی الله علیه وسلم حضرتلری ، رحمةً للعالمین وخاتم النبیین والمرسلین‌در. بناءً علیه بالجمله انبیا ومرسلین اوّلین بشردن، امت محمدیه‌ده او انبیا ومرسلین اوّلینك امتلرندن افضلدر .

انبیاومرسلین سالفه‌دن‌صوکرا انسانلرك‌افضلی (عشرهٔ مبشره)در.

عشرهٔ مبشره‌نك افضلی :

١ — أبو بكرالصديق
٢ — عمرالفاروق
٣ — عثمان ذی‌النورین
٤ — علی‌المرتضی

حضراتیدر . مشارالیهم (خلفای راشدین) در .

خلفای راشدینده صوکرا افضل امت :

٥ — طلحه بن عبیداه
٦ — زبیر بن العوّام
٧ — عبدالرحمن بن‌عوف
٨ — أبو عبیدة بن جراح
٩ — سعیدابن أبی وقّاص
١٠ — سعیدبن زید

حضراتیدر. مشارالیهم ، بقیهٔ عشرهٔ مبشره‌در .

عشرهٔ مبشره‌دن صوکرا افضل امت ومبشرین جنت ذوات آتیه‌در :

حسن بن علی‌المرتضی
حسین » »

مشارالیهما، رسول‌الثقلین حضرتلرینك سبطین مکرمینی‌در .

حمزه بن عبدالمطلب
عباس » »

مشارالیهما، رسول‌الثقلین حضرتلرینك عمّ محترملریدر .

جعفرطیار بن‌أبی طالب. مشارالیه، ابن‌عم نبی وأخ علی‌المرتضادر .

اصحاب بدر : بدر غزوه‌سنده بولونان (٣١٣) ذاتدر .

اصحاب احد: احد » » (٧٠٠) » .

اصحاب بیعةالرضوان : بوبیعتده » (١٤٠٠) » .

زوجات مطهرات نبویه‌ده حائزافضلیت ومبشر بالجنه‌در. بونلرك‌ده افضلی :

(خدیجةالکبری) و (عائشة الصدیقة الحمیری) در .

بنت‌النبی (فاطمةالزهراء) علی‌الاطلاق سیدهٔ نساء عالمین در .

افضلیت قرون واعصار :

١ — هجرت نبویه‌نك تقریباً (١٠٠) نجی سنه‌سنه قدر امتداد ایدن و (قرن اول) و (قرن رسول) تسمیه اولونان عصر اول‌اسلام.

٢ — هجرت نبویه‌نك (١٧٠) نجی سنه‌سنه قدر امتداد ایدن (دور تابعین) کرام .

٣ — هجرت نبویه‌نك (٢٢٠) نجی سنه‌سنده ختام بولان (دور تبع تابعین) ذوی‌الاحترام .

افضلیت مراتب :

افضل مراتب ، صحبت و رؤیت رسول‌الله‌در . بناءً علیه صحبت

ورؤیت رسول اللهه مظهر اولان سعادتمندان امت محمدیه‌یه (صحابه) واصحاب کرامك صحبتیله مشرف بولونان اعاظم مسلمینه (تابعین) وتابعیندن استفاضه ایدن افاضل مسلمینه (اتباع تابعین، تبع تابعین) تسمیه قیلنمشدر.

صحبت و رؤیت رسول اللهه مظهریتله سعادتمند اولانلره (صحابه) و جمعنده (اصحاب) وصفی، تسمیهٔ نبی‌در. (تابعین) کندیلریله مشرف اولان اتباع تابعین طرفندن: (تابعین)، وصفیله تبجیل و (اتباع تابعین – تبع تابعین) ده متأخرین جانبندن بو وصفلر ایله توقیر ایدلمشدر.

عباد، زهاد، صوفیه

تابعین واتباع تابعین ایچنده بر زمرهٔ جلیله وار ایدی که؛ امر دینه شدت مراعات و اعتنالریله برابر «ذکر الله» ه مواظبت کامله و امت محمدیه‌یی ده ارشاده همت فاضله‌لری سببیله دیکر صنوف مسلمیندن (عُبّاد)، (زُهّاد) وصفلریله بالتفریق تبجیل اولونورلردی. اوّل (معتزله) بولوندیغی جهتله رئیس الرؤساء معتزله اولان (واصل بن عطا) نك (حسن البصری) کبی کبار تابعیندن بر عالم فاضل و بر مرشد کامل و مُکَمِّلك نسبت واجتهادندن اعتزالی صورتیله ظهور ایده‌رك تعاقب سنین ایله تنوع و توسع أیله‌ین معتزله و فرق حادثهٔ متعاقبه‌جه عباد وزهادناملرینك بنسه‌نمه‌یه باشلانماسی، خواص اهل سنت اولان عباد وزهاد مشار الیهم‌اواورباب تزهد وبدعتك نام ومذهب سقیمندن نام نزیه ومسلك مستقیملرینی تبزیه وتفریق ضرورتنی احداث ایتمش، بناءً علیه (صوفی)

اسمی حادث اولدیغندن او عباد وزهاده اوچنجی اوله‌رق بر زمرهٔ معظمهٔ (صوفیه) به‌لیرمشدر که؛ بو زمرهٔ متقدمینك آخری اولان (امام قشیری):

«رسل وانبیادن صوکرا کافهٔ عبادك افضلی جماعت صوفیه‌در. کدوراتدن صاف اولان بو احرار مسلمینك قلبلری مخزن معارف الٓهیه‌در.» دیمشدر. «رسل وانبیادن صوکرا» تعبیرندن امام قشیری «صوفیه‌یی اصحاب رسول اللهه و اصحابك مبشر بالجنه اولانلرینه‌ده تفضیل ایتمش» معناسنی چیقارمایه محل یوقدر. صوفیه، سنت رسول اللهه مراعات واتباعده اصحاب قدمنده اولدیغندن امام قشیری اونلری اصحابدن صوکرا اولان عباده تفضیل أیله‌مشدر.

ایلك صوفی

تفصیلی آشاغیده کوروله‌جکی اوزره ایلك اول (صوفی) لقبنی آلان اعاظم زهاددن کنیه‌سیله مشهور (أبو هاشم الکوفی) در. أبو هاشمك (١٥٠) نجی سنهٔ هجرتده وفات ایتمش بولونماسنه نظراً (صوفی) نام ویا لقبی مشار الیهه هجرتك (١٣٠) نجی سنه‌سیله (١٥٠) نجی سنه آراسنده ویرلمش اولماسی محتمل، حتی پك طبیعیدر. ایشته بو (صوفی) لقبی، مشیمهٔ نام (تصوف) اوله‌رق (علم تصوف) و (صوفیه، متصوفه) ناملری دوغمشدر.

بو خصوصدن بحث ایدن مؤلفاتك اکثرنده «قرن ثانی‌دن و بر قسمنده قرن ثالثدن صوکرا عبادات وطاعاته حصر وجود ایدن عباد و زهاده (صوفی، صوفیه، صوفیون) اسملری ویرلمشدر.»

بحثنه تصادف اولونمقده‌در . افضلیت بحثنده بیان ایدلدیکی اوزره قرن ثانی، هجرتك (١٧٠)نجی، قرن ثالث (٢٢٠) نجی سنه‌لرنده ختام بولمش وحال بوکه ایلك اول صوفی لقبنی آلدیغی کتب صوفیه‌نك بو خصوصدن بحث ایدنلرینك همان عمومنده مبین اولان (أبوهاشم الکوفی) نك هجرتك (١٥٠)نجی سنه‌سنده وفات ایتمش بولونماسنه نظراً عباد و زهاده (صوفی، صوفیه صوفیون) نامملرینك ویرلمه‌سی قرن ثانی ویا قرن ثالثدن صوکرا دکل؛ قرن ثانی ایچنده و هر حالده (١٥٠) نجی سنهٔ هجریه‌سندن اولدر. قرن ثانیدن صوکرا دینلرك قولی– تفصیلی آشاغیده کله‌جکی اوزره– صوفی نامنك صاحب مذهب (امام احمد بن حنبل) ك همتیله تعمم ایتمه‌سنه وقرن ثالثدن صوکرا دینلرك قولی‌ده صوفیدن (تصوف) وتصوفدن (علم تصوف)ك ظهور وبروز ایله تدریس اولونمایه باشلاماسنه عطف ایدیله‌بیلیر. باشقه جهت توجیهی یوقدر .

تتبعاته ناصل باشلادم ؟

صوفی اسمندن وتصوف علمندن بحث ایدن متقدمین صوفیه مؤلفاتندن کوره‌بیلدکلرم ایچنده أك مکملی یعنی صوفی اسمنك اصل و مأخذی حقنده‌کی روایاتی جمع و محاکمه وتصوف تعریفاتنك أك مهملرینی‌ده کتابنه درج وعلاوه ایده‌نی وبو سببله مؤلفات متعاقبین ومتأخرینه یکانه مأخذ اولانی (امام أبی القاسم عبدالکریم بن هوازن القشیری) و امام مشارالیهك « رساله » نامیله الی یومناهذا أیادیٔ احترامده دائر

بولونان اثر بهیی‌در. فقیرده بو کتابه مراجعت ایتدم؛ فقط تتبعاته ناصل باشلادیغمی وایلك اول مراجعت أیله‌دیکم لغات کتابلرنده تصوف وصوفی حقنده نه‌لر کوردیکمی عرض ایده‌یم :

تصوف: صوفی یعنی متصوفه اعتقاداتی – تصوف سویله‌مه، معناسز وایهاملو سوز قوللانمه .

صوفی : اهل تصوف ، متصوفه زمره‌سندن کیشی . زبانزدده سالوس – صوفیون : مذاهب متصوفه کروهی .

[احمد وفیق پاشانك (لهجهٔ عثمانی) سندن]

پاشا ، تصوف علمنه‌ده ، صوفیه مسلکنه‌ده نیزن باقیشیله باقمش!

تصوف : ظاهراً، باطناً آداب شریعتله تحلّی ثمره‌سی اولارق انسانده حصوله کلن فیض معنویدن عبارت حال .

صوفی : اهل تصوفدن اولان ویا آنلردن کچینن ذات : صوفیٔ صافی ، صوفیٔ تیره‌دل .

صوفیه : اهل تصوف طائفه‌سی : کلمات صوفیه .

متصوف : ظاهراً ، باطناً آداب شریعتله تحلی ثمره‌سی اوله‌رق انسانده حصوله کلن کمال فیض معنویدن عبارت حالی حائز اولان .

متصوفانه : متصوفجه‌سنه ، متصوفین : متصوفلر .

[معلم ناجی افندینك (لغات کتابی) ندن]

ناجی مرحوم ، نسبت صوفیه‌یی حائز اولدیغندن تصوفی تعریفده پاشا قدر یابانجیلق کوسترمه‌مش ایسه‌ده بو لغت کتابنك حرف (فا) دن صوکراسنی یازان مستجابی زاده صوفی ایله متصوف آراسنده‌کی فرقی تدقیق ایتمه‌یه‌رك تعریف ایتمش !

تصوف : ظاهراً، باطناً آداب شریعتله تحلی ثمره‌سی اوله‌رق انسانده حصوله کلن کمال فیض معنویدن عبارت حال ، شرعیاتی رموز ایله ویا بر طاقم معانیٔ مجازیه ایله بیان ایدن علم و آداب عرفا . اربابنه : اهل تصوف ، متصوفه ، صوفیون اطلاق اولونور . بو معناده جمعی : تصوفاتدر . [علی نظیما ورشاد بکلرك (مکمل عثمانلی لغتی) ندن]

علی نظیما و رشاد بکلر ، لهجهٔ عثمانی و لغت ناجی تعریفلرینی برلشدرمك ایسته‌مشلر ؛ فقط تصوفه‌ده ، صوفیه ومتصوفه‌یه‌ده لایقلی بر آشنالق کوستره‌مه‌مشلر !

تصوف : شرعیات و اعتقادیاتی ایهاملی ، رموزلو بر صورتده بیان ایدن علم ومسلك که ؛ بونك اربابی ظاهری وباطنی آداب نبویه ایله تحلیهٔ ذات‌وا کتساب فیوضات ایتمش بولونانلردر. آنلره اهل تصوف، متصوفه، صوفیون دینیلیر . [محمد صلاح الدین بکك (قاموس عثمانی) سندن]

صلاح الدین بك‌ده علی نظیما ورشاد بکلرك اثرینه کیتمش .

بودورت لغات کتابی صوفی وتصوفك اصل ومنشألری حقنده برشی اوکرتمه‌دکلرندن تورکجه لغات کتابلرمزك أك بویوکی اولان (قاموس ترکی) یه مراجعت ایتدم. شمس الدین سامی بك بوکتابنده دیورکه :

« تصوف : جمعی ؛ تصوفات . [یوك دیمك اولان « صوف » دن ودها دوغریسی یونانجه « حکمت » دیمك اولان « صوفیا » دن] حال ووحدت وفناء کبی احوال معنویه‌یه حصر همت ایدنلرك مسلك وطریقی: تصوف کتابلری ؛ تصوف یازمق ؛ اهل تصوف؛ ارباب تصوف. جمله طرق علیه‌نك اساسی تصوفدر . »

« صوفی : جمعی ؛ صوفیون . [یوکلی اثواب کیدکلری مناسبتیله « صوف » دن ودها دوغریسی تصوف کلمه‌سنك اصلی اولان وحکمت

معناسنه کلن « صوفیا» لفظ یونانیسندن] تصوفه منسوب ، علم تصوفله مشغول : مشاهیر صوفیوندن بر ذات . ٢ ـ اوامر و نواهیٔ دینیه‌دن اصلا انحراف ایتمه‌ین زاهد ومتقی : پك صوفی برآدمدر . »

« صوفی : جمعی ؛ صوفیه . اهل تصوفه منسوب ومتعلق : طریق صوفی ؛ اصطلاحات صوفیه . »

« صوفیلق : دیندارلق ، متقیلك ، زاهدلك : اویله بر صوفیلق طاقنمشدرکه ... »

« متصوف : جمعی ؛ متصوفین . [« صوف » دن ودها دوغریسی یونانجه «حکمت» دن باب تفعل] تصوف دینیلان باطنی واسراری حاوی حکمت الٓهیه‌یه منسوب وبو علمه واسرارینه واقف اولان ، صوفی : بر عارف متصوف ، متصوفیندن بر ذات . »

« متصوفه : [« طائفهٔ متصوفه » دن مختصراً] متصوفین کروهی ، صوفیون : متصوفه‌دن بر ذات . »

شمس الدین سامی بکك بو تعریفاتندن صوفی وتصوف اسملرینك اصلاً عربجه اولمادیغی ادعاسنی کورمه‌یه باشلادم. مشارالیه، بوادعاسنده یالکز دکلدر؛ دوقتور عبدالله جودت بك‌ده صوفی اسمنك «علم وفن» دیمك اولان رومجه (صوفیا) کلمه‌سندن مأخوذ اولدیغنی (فنون وفلسفه) عنوانلی کتابجه‌سنده ودوقتور (ر . دوزی)نك تاریخ اسلامیتنه‌یازدیغی ترجمه‌نك صوفی بحثنه علاوه ایتدیکی حاشیه‌ده بیان ایتمشدر . یالکز آرالرنده شو فرق واردر :

شمس الدین سامی بك : صوفی وتصوف « یونانجه حکمت» معناسنه اولان (صوفیا) دن آلنمش دیور ، دوقتور عبدالله جودت بك‌ده :

صوفى « علم وفن » ديمك اولان رومجه (صوفيا) دن مأخوذ اولديغنى سويله‌يور .

محتاج تدقيق بر نقطه‌ده شمس الدين سامى بكك تعريفنه كوره تصوف صوفيدن دكل ؛ صوفى‌نك تصوفدن دوغمش اولماسيدر . بو نقطه‌يى آشاغيده تدقيق ايده‌جكز .

مؤلف رسالهٔ (وحدت وجود) فريدبك، بو رساله‌ده صوفى كلمه‌سنك اصلنى تعريفده شمس الدين سامى وعبدالله جودت بكلردن آيرلمش وقرن ثانيدن صوكرا عبادات وطاعاته حصر وجود ايدنلره صوفيه و متصوفه نامى ويرلديكنى بياندن و مقدمهٔ ابن خلدونك بوبابده‌كى بياناتنى عيناً والشيخ اسماعيل حقئ جلوتى‌نك‌ده روح المثنويده‌كى تعريفنى مختصراً يازدقدن صوكرا :

« صوفيه حضراتنك مسلك مخصوصلرى اساساً مسلك حكمت ومعرفتدن عبارتدر. شو حاله نظراً كنديلرى‌ده كمالات صوريه ومعنويه‌يى جامع بر حكيم ذوفنون اولدقلرندن « صوفى » كلمه‌سنك « فيلسوف » كلمه‌سى كبى عاقل ، حكيم معناسنه اولان « سوفوس » كلمهٔ يونانيه‌سندن تعريب وكنديلرينه علم ايدلمش اولماسى پك محتملدر . نته‌كيم بو كلمه « فيثاغورث » ه كلنجه‌يه قدر طريق حكمت ومعرفته سالك اولان حكماى يونانيه‌يه‌ده علم اولمش ايدى . فيثاغورث ، بو عنوانى لازمهٔ تواضعه مغاير كورديكندن كنديسنك حكيم دكل؛ آنجق فيلسوف يعنى «محب حكمت » اولديغنى بيان ايتمش، كنديسندن صكره كلن حكمانك كافه‌سى بو عنوان ايله ياد ايدلمشدر . فيثاغورثك لازمهٔ تواضعه مغاير كورديكى بر عنوان ناصل اولمش‌ده صوفيون حضراتى طرفندن قبول ايدلمش؟ ديه اعتراض ايديله‌جك اولورسه بز بو اعتراضى جوابدن مستغنى

كوروروز. قالدى‌كه بو عنوان صوفيه حضراتى طرفندمى احداث ايدلمش، يوقسه آنلرك طريق حكمت ومعرفته سالك اولدقلرينى كورنلر طرفندمى توجيه اولونمش؟ بوراسى معلوم دكلدر. حضرات صوفيه‌نك اوزمره‌دن اولميانلر طرفندن بو عنوان ايله ياد ايدلمش اولمسى محتملدر . »

مطالعه‌سنى سرد ايتمشدر. محترم استاد ، او اعتراض محتملى جوابدن مستغنى كورمه‌مه‌لى ايدى !

ايلك دورت لغات كتابندن صوكرا مراجعت ايتديكم ديكر دورت مأخذدن‌ده قارشيمه صوفى اسمنك اصلى اوله‌رق (صوفيا) و (سوفوس) كلمه‌لرى ديكلديكندن شمس الدين سامى بكك قولنجه يونان، عبدالله جودت بكك قولنجه‌ده روم (صوفيا) سى وفريد بكك‌ده پك محتمل كورديكى يونان (سوفوس) ى ايله مسلمان (صوفى) سى آراسنده‌كى مناسبت اسميه ومسلكيه‌يى تعيين ايده‌بيلمك ايچون صوفى وتصوفك تعريفاتيله علاقه‌دار اولمغه احتياج حاصل اولدى .

تعريفات

تصوف اسلام تعريفاتنك دورت عصر اولى (٢٠٠٠) ى تجاوز ايتديكنى تصور ايدنلر وار ايمش . بو تصوره كثرت تعريفاتدن كنايه نظريله باقلمق لازم كلير : چونكه بو قدر تعريفاتى طوپلايوب‌ده بر مجموعه وجوده كتيرن بر غيرتمند ظهور ايتديكنى أشيتمه‌دم . معمافيه «تعريفاتى غايت چوق بر علم ومسلك وارايسه اوده آنجاق تصوفدر» ديمكده تردد ايتمه‌مه‌لى‌يز . ايشته مثالى :

اعاظم رجال خلوتیه‌دن شیخ (دده عمر روشنی) نك (طومار طرق علیه) مزك اوچونجی کتابی اولان خلوتیه سلسله‌نامه‌سی نه عیناً درج ایتدیکمز «تصوف» منظومه‌سیله (زبدة‌الحقائق) ترجمه‌سی بولونان (غایة‌الدقایق) لـ صوڭ صحیفه‌سنه مترجم رجال نقشبندیه‌دن حافظ محمد افندینك علاوه أیله‌دیکی منظومه‌ده ـ که ؛ هر ایکیسی (٦٠) کسور بیتدن مرکبدر ـ (٦٠)ه قریب تصوف تعریفاتی واردر . اول امرده اونلری عرض ایده‌یم :

تصوف : ترك دعاویدر . تصوف : کتمان معانیدر .

« : ترك قیل وقالدر . « : وجد ، سماع ، حالدر .

« : حفظ اوقاتدر . « : ترك طاماتدر .

« : بذل باب عطادر . « : بیت مهر ووفادر.

« : هدایت خدادر . « : ترك اوطان ، هجراخواندر .

« :حالی مراقبه، استقبالی محاسبه‌در « : ترك تصلفدر .

« : جناب حقه ربط قلبدر. « : رضای حق جلبدر .

« : حسن خلق وادبدر . « : اطوار قلبی بیلمکدر .

« : یار اولوب بار اولمامقدر « : حقك بر شمع شعله داریدر .

« : ارادتدر . « : انابتدر .

« : بذل نفس وروحدر « : کرامت فروشلق ایتمه‌مکدر .

« : وقتی غنیمت بیلمکدر . « : کچن عمر ایچون تأسفدر .

« : قبول شرع وترك تکلفدر. « : تخلق وتلطفدر .

« : تعرفدر . « : ماسبقدن سکون قلبدر .

« : توبه وتاقیندر . « : زهد وتقوانك أوزیدر .

« : قلبی صاف ایتمکدر . « : طریقته محکم باغلانمقدر .

« : بغض دنیادر . « : خوف وهیبتی رفع ایله انس وقربدر.

« : علوم انبیادر . « : مایهٔ اولیادر .

« : کافهٔ علومك زبده‌سیدر. « : نفرن کمالنك عمده‌سیدر .

« : اجتهادك اساسیدر . « : اعتقادك قوتیدر .

تصوف: رهنمای راه وحدتدر. تصوف : ترك تعلقدر .

« : باطن علم شریعتدر . « : دائماحق ذکر، هرشیده حق فکردر.

« : جناب حقه توکلدر . « : هرحالده اهل اللهه تبتلدر .

« : طریق اهل وحدتدر . « : تنویر قلبدر .

« : ترك حب ماسوادر. « : ماسوایی کورمه‌مکدر .

« : تمنای لقای کبریادر . « : نفس وشیطانه اسیر اولمامقدر .

« : ترك عادتدر . « :وارلقدن مرده، حقك وارلغنده زنده اولمقدر

تورکجه تصوف کتابلرمزه مراجعت ایدیلیرسه بونلر قبیلندن وهمان اکثری عربجه‌دن مترجم ویا مقتبس اولمق اوزره داها بر چوق تصوف تعریفاتنه تصادف ایدیلیر .

صوفی و تصوف تعریفاتنی ایلك اول جمع ایدن «امام قشیریدر.» دینیله بیلیر . امام مشارالیهك رسالهٔ مشهوره‌سنده راویلری ، قائللری تصریح ایدیله‌رك مندرج بولنان تعریفاتدن بر قسمنی ده اقتباس ایده‌لم :

١ — الدخول فی کل خلق سنی والخروج من کل خلق دنی .

[أبو محمد الجریری]

٢ — هو أن یمیتك الحق عنك ویحییك به . [١]

[جنید البغدادی]

٣ — وحدانی الذات لایقبله احد ولایقبل احدا . [٢]

[حسین بن منصور الحلاج]

٤ — ان یکون العبد فی کل وقت بما هو أولی به فی الوقت .

[عمرو بن عثمان المکی]

---

[١] ترجمه‌سی : تصوف ، حق تعالانك سنی ، سندن اماته وکندیسیله احیا أیله‌مه‌سیدر . [منتخبات نافعهٔ رسالهٔ قشیریه‌دن]

[٢] بوتعریف (حدائق الحقائق) ده شوشکلده مندرجدر :

« الصوفی وحدانی الذات لایقبل احدا ولایقبله احد . »

٥ — التصوف اخلاق كريمة ظهرت فى زمان كريم من رجل كريم مع قوم كرام . [١] [محمد بن على القصاب]

٦ — أن تملك شيئاً ولايملكك شىء . [سمنون مشهور]

٧ — استرسال النفس مع الله تعالى على مايريد .
[رويم بن احمد]

٨ — هوأن تكون مع الله تعالى بلاعلاقه . [٢] [جنيدالبغدادى]

٩ — التصوف مبنى على ثلاثة خصال التمسك بالفقر والافتقار والتحقق بالبذل والايثار وترك التعرض والاختيار . [٣] [رويم بن احمد]

١٠ — التصوف عنوة لاصلح فيها . [جنيدالبغدادى]

١١ — هم اهل بيت واحد لايدخل فيهم غيرهم . [جنيدالبغدادى]

١٢ — التصوف ذكر مع اجتماع ووجد مع استماع وعمل مع اتباع [٤]
[جنيد البغدادى]

١٣ — الصوفى كالارض يطرح كل قبيح ولايخرج منها الا كل مليح .
[جنيد البغدادى]

١٤ — الصوفى من يرى دمه هدرا وملكه مباحا . [سهل بن عبدالله]

---

[١] ترجمه‌سى : تصوف ، زمان كريمده رجل كريمدن قول كرام ايله ظاهر اولان اخلاق كريمه‌در . [منتخبات نافعهٔ رسالهٔ قشيريه‌دن]

[٢] ترجمه‌سى: تصوف ، غيره علاقه‌سز حق تعالى ايله اولمقدر .

[٣] ترجمه‌سى : تصوف اوچ خصلت اوزرينه مبنيدر . ١ ـ فقر وافتقاره تمسك ، ٢ — بذل وايثار ايله تحقق ، ٣ — تعرض واختيارى تركدر . [منتخبات نافعهٔ رسالهٔ قشيريه‌دن]

[٤] ترجمه‌سى : تصوف ، اجتماع ايله ذكر ، استماع ايله وجد ، اتباع ايله عملدر . [منتخبات نافعهٔ رسالهٔ قشيريه‌دن]

١٥ — نعت الصوفى السكون عندالعدم والايثار عندالوجود .
[أبوالحسن نورى]

١٦ — التصوف خلق فمن زادعليك فى الصفاء . [كتانى]

١٧ — التصوف كف فارغ وقلب طيّب . [أبو على روذبارى]

١٨ — التصوف جلوس مع الله بلاهمّ . [١] [أبوبكر شبلى]

١٩ — الصوفية أطفال فى حجرالحق . [أبوبكر شبلى]

٢٠ — التصوف برقة محرقة . [أبوبكر شبلى]

٢١ — التصوف مراقبة الاحوال ولزوم الادب . [جريرى]

٢٢ — التصوف الانقياد بالحق . [مزين]

٢٣ — من سمع السماع وآثر الاسباب . [أبوالحسن نورى]

٢٤ — الصوفى يكون مع الواردات لامع الاوراد .
[أبوالحسن سيروانى]

٢٥ — التصوف الاعراض عن الاعتراض . [أبو سهل الصعلوكى]

رسالهٔ قشيريه‌دن‌ده نمونه اولمق اوزره نصفى قدرينى اقتباس وآلتيسنك ترجمه‌سنى تحشيه أيله‌ديكمز تعريفات سالفه‌ده ايكى منظومه‌دن آلديغمز تعريفات كبى تصوفك غايه اعتباريله تعريفات مجمله‌سيدر . بونلرك همان جمله‌سى مريد وتلميذلر طرفندن واقع اولان استيضاحلره جواباً شيخلرك كندى مقام ومرتبه‌لرندن مريدلرك حال و منزله‌لرينه مخصوص ذوق وفهمه كوره صدور ايتمش كلماتدن عبارت اولمغله تعريفات مذكوره‌ده تصوف حقنده بزه اطرافليجه برشىء آكلاتاماز وأوكره‌ته‌مز.

---

[١] ترجمه‌سى : تصوف ، كدروتسز اوله‌رق حق تعالى ايله جلوسدر .
[منتخبات نافعهٔ رسالهٔ قشيريه‌دن]

محترم فریدبك استادمز، وحدت وجود رساله‌سنه تصوفك وحدت وجود مسأله‌سنه عائد اولان شو :

« هو العلم بالله من حیث ذاته واسمائه و صفاته ومظهرهما وبحقائق العلم وکیفیته رجوعها الی حقیقة واحدة وهی الذات الاحدیة . »

تعریفنی اخذ ایله اکتفا ایتمش ، شیخ عمادالدین محمد بن الحسن بن علی القرشی « کتاب حیاة القلوب فی کیفیة الوصول الی المحبوب » نده شو تفصیلاتی ویرمشدر :

« اول التصوف علم واوسطه عمل وآخره موهبة فالعلم یکشف عن المراد والعمل یعین علی المطلوب والموهبة تبلغ غایة الامل واهله علی ثلاث طبقات، طبقة مرید طالب ومتوسط سالك ومنتهی واصل فالمرید: صاحب وقت والمتصوف: صاحب حال و المنتهی: صاحب نفس وافضل الاشیاء عندهم عدد الانفاس فالمرید طالب متعوب فی طلب المراد والمتوسط سالك مطالب بآداب المنازل وهو صاحب تلوین لانه یترقی من حال الی حال وهو فی الزیادة والمنتهی واصل محمول قد جاوز المقامات وهو فی محل التمکین لایغیره الاحوال ولاتوثر الاهوال . »

« عوارف المعارف » ، « طبقات شعرانی » ، « حاشیهٔ رسالة القشیریة » ، « نفحات الانس » کبی کتب مهمهٔ صوفیه‌نك هانکیسنه مراجعت ایدلسه داها برچوق صوفی و تصوف تعریفاتنه تصادف اولونیور، بزم کاتب چلبی‌ده « کشف الظنون » نده ، اوندن ترجمةً « مخزن العلوم »ده صوفی و تصوف وعلم تصوف تعریفاتی کورولویورسه‌ده پك چوق اولان او تعریفاتك رساله‌مزه نقلنه امکان یوقدر. بناءً علیه حجة الاسلام امام غزالی‌نك « المنقذ فی الضلال » ی ترجمه‌سنده‌کی علم تصوف تعریفنی‌ده بروجه آتی نظر دقته عرض ایله اکتفا ایده‌جکز :

« علم تصوف ، بر علمدرکه ؛ آنکله نوع انسانیدن اولان اهل کمالك مراتب سعادته صعود وترقیلری وکندیلرینه علی حسب درجاتهم عارض اولان امور بقدر الطاقة البشریه معلوم اولور ؛ فقط اودرجات ومقامات نه‌در ؟ ایشته آنلری حقیله تعبیر وتعیین ممکن دکلدر ؛ چونکه الفاظ وعبارات اهل لغاتك فهم و ادراکده واصل اوله‌بیلدکلری معانی ازاسنه وضع اولونمشدر؛ اما اول معانی که ادراکنه یالکز قوای بدنیه‌یی افنا کافی اولمایوب بلکه ذاتندن بالکلیه غیبت ایتمه‌دکجه آکا وصول ممکن اولمایه . اومعانی‌یی الفاظ ایله تعبیر شویله طورسون آکا الفاظ تعیینی‌ده غیر ممکندر . عین یقینی ایله معاینه اولونمق مقتضای شانی اولان برشیئك علم یقینی ایله ادراکی ممکن اوله‌ماز. ایمدی بو حالك آرزوداری اولانلر آکا عیناً وصوله سعی ایتمه‌لی ، یوقسه آنك بیاناً طلبی قیدنده بولونمامالیدر ؛ زیرا بو بر طوردرکه طور عقلك وراسنده‌در . »

« علم التصوف علم لیس تعرفه الا اخو فطنة بالحق معروف »
« ولیس یعرفه من لیس یشهده وکیف تشهد ضوء الشمس مکفوف »

تصوفده ، تعبیر صحیح اصطلاحیسیله صوفیه مسلکنده غایه « حق ایله حق اولمق » در. صوفیه اصطلاحنجه بوکا : « بقا بالله مرتبه‌سنه ایریشمکدر . » دیورلر . طریقتلرده موجودیتندن بحث اولونان وطریقته منسوب اولمایانلرجه اطلاعنه پك شدتلی بر آرزو ومراق بسله‌نیلن « سر طریقت » ایشته بودر . طومار طرق علیه‌مزك برنجی کتابنده بالمناسبه بو « سر » دن‌ده بحث ایتمش « بو، بر سر ربوبیتدرکه؛ بقا بالله مقامنه ایریشنلر اوکا ذوقاً مطلع اولورلر . اونی باشقه‌لرینه آچمق وسویله‌مك ایسته‌سه‌لر بیله آچوب سویله‌یه‌مزلر ؛ چونکه حق

ایله حق اولمایی افاده‌یه السنهٔ بشریه‌ده قابلیت بیان ، قالب الفاظده سعهٔ اتیان یوقدر » دیمش ایدك .

شرق وغرب تصوفلرنده‌كی فرق

فصل سابقده‌كی تعریفات ، اسلام صوفی‌سی ، تصوف ، علم تصوف تعریفاتی‌در . غرب تصوفی فریدبك استادمزك وحدت وجود رساله‌سنده مصرح اولدیغی اوزره :

« مقتضای عقله متابعتدن انحراف ایله یالکز حس وجدانی‌یه اتباع ایدنلرك مسلك مخصوصلریدر . » دیه تعریف اولونیورکه ؛ بونکله بزم تصوفمز آراسنده‌كی فرق عظیم میدانده‌در ؛ چونکه بزم تصوفمز کتاب وسنتدن اقتباس اولونه‌رق برحقیقت معنویه‌دن بیك حقایق لدنیه استنباط ایدن عرفاء معارف ربانیه‌نك مسلك خاص فیضافیضی اولمشدر . اوعرفای کرام ، بشریتك مخصوصاتندن اولان کوچوکلکلرك هپسندن تنزیه نفس ایده‌رك انسانیتدن مقصود اولان غایهٔ علویه‌یه واصل اولمشلر . حتی ذات بحت الٓهی‌یی کورمشلردر .

خالقك ، ذات وصفاتنی طاقت بشریه‌نك تحمل وکفایتی مقدارنجه چالیشه‌رق بیلمك وبووجه ایله مبدأه ، مبدأ انسانه وقوف ومعرفت پیدا ایتمك نفس ناطقهٔ انسان ایچون سعادت عظما ، مرتبهٔ علیادر . بومعرفتك تحصیلی ایچون ایکی یول واردر :

١ — اهل نظر واستدلال یولی .

٢ — اهل ریاضت ومجاهدات یولی .

برنجی یوله کیدنلر وکیتمش اولانلر ، ادیان انبیادن بردین وشریعت قبول ایله بحث واستدلالده اوشریعته اتباع ایتمشلر ایسه اونلره : (متکلمین) دینلمشدر .

بردینه تمسك ایتمه‌یه‌رك کندی عقللرینه اویوب کیدنلرینه : (مشائیون) و(مشاؤن) آدی ویرلمشدر . متکلمینك امر اعتقادده اصحاب رسول اللهك ظاهر حال واعتقادلری دائره‌سنده حرکت واونلره اتباع ایدنلرینه : (اهل سنت وجماعت) وحرکتلری مذهب اصحابه مغایر ومسلك اصحابی منکر اولانلرینه : (اهل بدعت وضلالت) تسمیه ایدلمشدر .

ایکنجی یعنی ریاضت ومجاهده یولنه کیدنلرینه کلنجه :

معرفة الله ایچون ریاضت ومجاهده یولنه سالك اولانلردن ریاضت ومجاهده‌لرنده شریعته اتباع ایدنلره : (صوفیه ـ صوفیون) وشریعته اتباع ایتمه‌یوب مجرد ریاضتده بولونانلره : (اشراقیون ـ حکمای اشراقیون) اطلاق اولونمشدر .

کرك بونلر کرك باطنیه وفلاسفه حقلرنده (شرح مواقف) ده ، (ملل ونحل) ده ، (آراء الملل) ده تفصیلات مخصوصه مندرجدر . بز رساله‌جکمزده اخوان دینمزدن تصوف مراقلیلرینك انظار دقتنه « المنقذ فی الضلال) ترجمه‌سنك شو :

« حکمای الٓهیه‌دن (اشراقیون) دخی ـ کتب اشراقیه مطالعه‌سندن مستبان اولاجغی وجه ایله ـ کندی معتقداتلریله عقائد اسلامیه آراسنده مخالفت ومباینت اولان یرلردن ماعدا مشرب وتعبیراتجه بزم صوفیه‌یه مشابه بولندقلرندن وهله غلات صوفیه‌نك اونلردن هیچ

فرقى اولماديغندن هر اولور اولماز كتابلرى تصوف كتابى ظنيله اوقويوب اشراقى اولماماليدر . »

مهمه‌سنى عرض ايله ديرزكه :

بزم تصوفمزك غايه‌سى، ظاهراً ، باطناً آداب شريعتله تحلى وتكمل ثمره‌سى اوله‌رق ذوقاً آكلاشيله‌بيلير . يعنى : كندى وارلغمزدن گچمك ، حقك وارلغنى سه‌چمك ايله اوغايه‌يه ايريشيله‌بيلير . بوده كامل ومكمل بر مرشددن يدانابت آلارق اونك تعليم وتربيه‌سى دائره‌سنده مراحل معنويه‌يى قطع ايده‌بيلمكله ممكن الحصولدر ؛ چونكه تصوفك قاليّاتى متصوفى حاليّات يعنى : صوفيه مرتبه‌سنه ايصال ايده‌مز ؛ زيرا صوفى : صاحب وصول ، متصوف : صاحب اصولدر .

« نرسى آندرين بقيل وبقال
سراين باز جوى ازره حال »

[مولانا جلال الدين]

صوفى وتصوف كلمه‌لرينك اصلى

صوفى وتصوف كلمه‌لرينك اصل ومنشألرى حقنده‌كى مرويات اسلاميه‌يه كلنجه ؛ رسالهٔ قشيريه‌نك (باب التصوف) نده شو مقدمه واردر :

« قال الاستاذ [١] الصفاء محمود بكل لسان وضده الكدورة وهى مذمومة أخبرنا عبدالله ابن يوسف الاصبهانى قال أخبرنا عبدالله بن

[١] امام قشيرينك استادى اولياء متقدميندن (أبوعلى الدقاق) در .

يحيى الطلحى قال حدثنا الحسين بن جعفر قال حدثنا عبدالله بن نوفل قال حدثنا أبو بكر بن عباس عن يزيد بن أبى زياد عن أبى جحيفة قال : خرج علينا رسول الله صلى الله عليه وسلم متغير اللون فقال : ذهب صفو الدنيا وبقى الكدر فالموت اليوم تحفة لكل مسلم . قال الاستاذ : هذه التسمية غلبت هذه الطائفة فيقال رجل صوفى وللجماعة صوفية ومن يتوصل الى ذلك يقال له متصوف وللجماعة المتصوفة وليس تشهد لهذا الاسم من حيث العربية قياس واشتقاق والاظهر فيه انه كاللقب فاما قول ومن قال انه من الصوف وتصوف اذا لبس الصوف كما يقال تقمص اذا لبس القميص فذلك وجه ولكن القوم لم يختصوا بلبس الصوف ومن قال انهم منسوبونه الى الصفة مسجد رسول الله صلى الله عليه وسلم فالنسبة الى الصفة لاتجىء على نحو الصوفى ومن قال انه مشتق من الصفاء فاشتقاق الصوفى من الصفاء بعيد فى مقتضى اللغة وقول من قال انه مشتق من الصف فكأنهم فى الصف الاول بقلوبهم من حيث المحاضرة من الله تعالى فالمعنى صحيح ولكن اللغة لاتقتضى هذه النسبة الى الصف ثم ان هذه الطائفة أشهر من أن يحتاج فى تعيينهم الى قياس لفظ واستحقاق اشتقاق وتكلم الناس فى التصوف مامعناه وفى الصوفى من هو فكل عبر بما وقع له واستقصاء جميعه يخرجنا عن المقعود من الايجاز . »

آطنه‌لى عبدالنافع افندى مرحوم «منتخبات نافعهٔ رسالهٔ قشيريه» سنه امام قشيرينك بوافاده‌سنى خلاصه وجه ايله شو يولده ترجمه ايتمشدر [١] .

[١] عبدالنافع افندى مرحوم بو (منتخبات نافعهٔ رسالهٔ قشيريه) سنده « المقدمة فى اصطلاحات المهمة » عنوانى آلتنده اصطلاحات صوفيه‌دن ، الوقت ، حال ، قبض وبسط ، هيبت وانس ، تواجد ووجد ووجود ، جمع وفرق ،

«صفا، هر لسانده محمود وضدی اولان کدورت، اشیای مذمومه‌دن معدودر. روایت ایدلمشدرکه؛ حضرت یکه سوار مضمار اصطفا صلی الله علیه وسلم سیمای سعادتلرنده اثر تغیر لایح وظاهر اولدیغی حالده مجلس اصحابه تشریف ایله بیورمشلردرکه؛ «ذهب صفو الدنیا وبقی الکدر فالموت الیوم تحفة لکل مسلم» یعنی: دنیانك صفوتی کیدوب کدر قالماسیله بوکون هر برمسلم ایچون موت، تحفه یعنی: لطف در.

استاد دیمشدرکه؛ بوطائفه‌یه (صوفی) تعبیری غلبه ایده‌رك «فلان

جمع الجمع، فناوبقا، غیبت وحضور، صحو وسکر، ذوق وشرب وری، محو واثبات ومحق، ستر وتجلی، محاضره ومکاشفه ومشاهده، لوایح ولوامع وطوالع، بواده وهجوم، تلوین وتمکین، قرب وبعد، شریعت وحقیقت، نفس، خواط، علم الیقین وعین الیقین وحق الیقین، شاهد، نفس، روح وسر وسر السر» وَ «باب التوبه» عنوانیله‌ده «توبة، المجاهدة، خلوت وعزلت، تقوی، الورع، الزهد، الصمت، الخوف، الرجاء، الحزن، الجوع وترك الشهوة، الخشوع والتواضع، مخالفت نفس، الحسد، الغیبة، القناعة، التوکل، الشکر، الیقین، البصر، المراقبة، الرضاء، العبودیة، الارادة، الاستقامة، الاخلاص، الصدق، الحیاء، الحرّیة، الذکر، الفتوة، الفراسة، الاخلاق الحسنة، الجود والسخاء، الغیرت، الولایة، الدعاء، الفقر، الادب، السفر، الصحبة، التوحید» کلمه‌لرینی‌ده غایت واقفانه وفاضلانه برافاده ایله ترجمه ایتمشدر.

مشارالیهك (٣٣٦) صحیفه‌یی حاوی اولان بواثری بایزید جامعی اتصالنده ولی الدین افندی کتبخانه‌سنده فهرستك (١٦٣١) نومروسنده (الشیخ عبدالرزاق القاشانی) نك وقوسقه‌ده راغب پاشا کتبخانه‌سنده فهرستك (٦٦٥) نومروسنده‌ده (الشیخ محمد بن محمد البسطامی) نك اولمق اوزره موجود ویك دیکرینك عینی اولان وکوشخانه‌لی شیخ ضیاء الدین افندی مرحومك (جامع الاصول) نه‌ده عیناً اقتباس ودرج ایدلمش بولونان اصطلاحات صوفیه رساله‌سندن دها صریح وتفصیلاتی حاوی ایسه‌ده نه‌چاره‌که؛ کتابك موجودی نادر دیه‌جك قدر آزالمش، شبهه یوق‌که، قیمتنی بیانلر الندە قالمشدر.

کیمسه صوفیدر ومتصوفدر وبو جماعت صوفیه ومتصوفه‌در.» دنیلور. وبو اسم ایچون جهت عربیه‌دن شهادت قیاس واشتقاق اولمایوب اظهر اولان اسم مذکور اشبو طائفهٔ شریفه‌یه لقب کبیدر. بعضیلر قمیصدن تقمّص ایله حکایه ایدلدیکی کبی بو طائفه دخی لابس «صوف» اولدقلری جهتله آنلردن حکایه‌ده دخی «تصوف» دنیلمش اولدیغنه ذاهب اولوب وبو صورت موجه کورونور ایسه‌ده بو قومك لبس صوفه اختصاصلری اولمادیغی معلومدر. مکرکه حکم اکثره بنا ایدلمش اوله. سائر وجهلرده بیان ایدلمش ایسه‌ده بعدیتی حسبیله طی اولوندی.»

(ابن خلدون) تاریخ مشهورینك مقدمه‌سنده:

«امام قشیری دیدی‌که: بو اسمك عربیه وقیاس وقاعده‌جه کیفیت اشتقاقی معلوم اولمایوب ظاهر اولان بو قومك لقبی‌در. صفادن یاخود صفتدن مشتقدر دینلرك قولی قیاس لغویجه بعیددر وکذلك صوفدن مشتق اولمسی دخی بعیددر؛ زیرا آنلر صوف کیمکه مخصوص ومنحصر دکللر ایدی.» دیدکدن صوکرا قناعتنی شووجه ایله بیان ایدیور:

«بن دیرم‌که؛ اشتقاقنه قائل اولوندیغی صورتده ظاهر اولان «صوف» دن مشتق اولمسیدر. زیرا آنلر البسهٔ فاخره‌یی ترك ایله صوف کییه‌رك عامه‌یه مخالفت اوزره اولمشلر ایدی.»

بکتاشی عنعنه‌سنده‌ده شو واردر:

«ترجمان لباس: بسم الله الرحمن الرحیم. الحمد لله الذی کسانی هذا ورزقنیه من غیر لاحول ولا قوة الا بالله. لباس کیدکده بسمله ایله صاغ طرفندن باشلایوب صول طرفندن چیقاره. درویشه کوره یوك لباس کیمك لازمدر. وفی الحدیث: اول من لبس الصوف آدم وحوا علیهما السلام حین خروجا من الجنة ودخی: علیکم لباس

الصوف تجدوا حلاوة الایمان . وسلیمان علیه‌السلام دخی عبا گیمشدر، اهل طریقه آنلردن میراثدر . » [مرآت المقاصد : صحیفه ٢٧٨]

(علی بن عثمان أبی علی الجلابی القزنوی الهجویری) کشف المحجوبنك « باب سیوم فی‌التصوف » نده (صوفی) اسمی ایچون شو روایاتی درج ایتمشدر :

« در این اسم سخن بسیار گفته‌اند وکتب ساخته .

« گروهی ازان گفته‌اند که صوفیرا از برای آن صوفی خوانده اند که جامهٔ صوف دارد .

وگروهی گفته‌اند که از برای آن صوفی خوانده‌اند که اندر صف اول باشد .

وگروهی گفته‌اند که بدان صوفی گویند که تولی باصحاب صفه رضی الله عنهم کرده‌اند .

وگروهی گفته‌اند که این اسم از صفا مشتق است . »

مؤلف بوبابده داها باشقه روایاتده اولدیغنی اشارت ایتدکدن و (تصوف ، صوفی ، متصوف ، مستصوف) حقنده‌ده أیجه معلومات ویردکدن صوکرا دییورکه ؛

« صوفی : صاحب وصول، متصوف : صاحب اصول، مستصوف: صاحب فضولدر ! »

یوقاریده‌کی عبارهٔ فارسیه‌نك ترجمه وتفسیری حکمنده اولارق « مخزن العلوم » ده‌ده شو سطرلره مصادف اولدق :

« بر روایته کوره طائفهٔ صوفیه‌یه (صوفی) اطلاق اولونمسی طائفهٔ صوفیه‌نك صوفدن یعنی یوکدن لباس اکتسا ایتمه‌لرندن وصوفدن لباس اکتسا ایتمه‌لری دخی زینت دنیایه عدم رغبتلرندن نشأت أیله‌مشدر .

دیکر بر روایته کوره صوفی لفظنك اصلی (صفوی) در یعنی صلاتده حق سبحانه وتعالی حضورنده واقف اولان صف اوله نسبتندن عبارتدر. (صفوی) لفظنك تلفظنده ثقلت اولمغه (واو) حرفی (فا) حرفی اوزرینه تقدیم اولونوب (صوفی) دینلمشدر . دیکر بر روایته کوره (صوفی) لفظی (صفه) لفظه‌سنه نسبت اولنوب طائفهٔ صوفیه‌یه اطلاق اولنور. رسول اکرم علیه‌الصلاة والسلام حضرتلرینك زمان سعادتلرنده فقرای مهاجریندن بر جماعته (اصحاب صفه) اطلاق اولنوردی . شو وجه ایله اشتقاق لغةً مستقیم دکلسه‌ده معناً مستقیمدر ، چونکه طائفهٔ صوفیه‌نك مدینهٔ منوره‌ده مسکنلری واقارب وعشائری اولمایوب (٤٠٠) قدر ذوات کرامدن عبارت ایدی‌که مسجد رسول علیه‌الصلاة والسلامده اقامت ایدوب روز وشب عبادت ایله مشغول اولورلردی. »

غیاث‌الدین هندی‌نك (غیاث‌اللغه) سنده‌ده شو ایضاحات واردر:

« تصوف : پشمینه پوشیدن . مأخوذ ازصوف بالضم که بمعنی پشم ونوعی از پشمینه باشد وباصطلاح از خواهش نفسانی پاك شدن واشیاء عالم را مظهر حق دانستن . چون در زمان سابق صاحبان صفات مذکوره صوف می‌پوشیدند . لهذا مجازاً اعمال وافعال ایشانرا متصوف نامیدند ومی‌تواندکه تصوف مأخوذ باشداز (صوف) بالفتح که بمعنی یکسوشدند ورو کردانیدن است چون واصلان حق ازماسوی‌الله یکسومی شوند وروی می کردانند . لهذا کار ایشانرا تصوف گفتند .»

ترجمه‌سی : تصوف ضمه ایله (صوف) کلمه‌سندن آلنمشدر . لغتجه: یوکدن اثواب گه‌یمك، اصطلاحجه: نفس امارهنك ایسته‌دکلرندن پاکلنمك واشیاء عالمی حقك مظهری بیلمکدر. أسکی زمانده اوصاف مذکوره ایله متصف اولانلر یوکدن اثواب گه‌یرلردی. بوندن دولایی

اونلرك افعال و اعمالنه « تصوف » نامنی ویردیلر . تصوف فتحه ایله « صَوف » کلمه‌سندن‌ده آلنه بیلیر . صَوف : بر یانده اولمق ، یوز چه‌ویرمکدر. واصل الی‌الله اولانلر ماسوادن یوز چه‌ویردکلری ایچون اونلرك افعالنه « تصوف » دیدیلر .

«صوفی: پشمینه پوش. زیراکه صوف پشم را کویند. دراصطلاح فقرا صوفی آنرا کویندکه نکاهدارد دل خودرا و صاف دارد خاطر خودرا از خیال غیر حق از کشف ولطائف ودر شرحی معتبر از شروح « نصاب » نوشته‌که صوفی‌منسوب بصوفه است‌که قومی‌بود از اهل‌تجرد درایام جاهلیت‌که خدمت‌کعبه می‌کردند وخدمت خلق برای حق می‌نمودند . پس اهل تصوف بایشان منسوب شدند . »

ترجمه‌سی : صوفی ، یوك اثواب گه‌ین کیشی ؛ چونکه صوف ، یوك و یاپاغی دیمکدر . درویشلرك اصطلاحنجه خیال ماسوادن قلبی حفظ و خواطری تصفیه ایدن کیمسه‌یه دینیر . شروح معتبره‌دن « نصاب » ده یازیلیدرکه ؛ صوفی (صُوفَه) یه منسوب‌دیمکدر. صوفه، ایام‌جاهلیتده‌کعبه‌نك خدمتنده بولونان وحق ایچون خلقك ایشنی‌کورن اهل تجرددن برقومدر . شوحالده اهل تصوف، اونلره نسبت وتعلق بولونان کیمسه‌لردر .

امهات کتب صوفیه‌دن اولان (نفحات الانس) جامیده‌ده (صوفی) تسمیه‌سی حقنده أیجه تفصیلات واردر . شیخ اسماعیل حقیٔ جلوتی اوتفصیلاتی (روح‌المثنوی) سنه اقتباس وداهابعض مطالعات‌وتوجیهات علاوه ایتمش‌در. شیخ مشارالیه بوروح‌المثنویسنك برنجی جلدنده و :

« صوفی ، ابن‌الوقت باشدأی رفیق
نیست فردا کفتن از شرط طریق»

بیتنك شرحنه شواوزون تدقیقات ومطالعات ایله باشلایور :

« صوف : قویون یوکیدر . صوفی ، صورتده قویون یوگندن عبا گه‌یجی ومعناده « مقرب » دیمکدر؛ زیرا اصلنده قرآنده اسم (صوفی) یوقدر ، (مقرب) واردر . وبلاد مغرب و تورکستانده و ماوراءالنهر ورومده وغیری اقطارده رجال‌الله واردرکه ؛ « صوفیه » دینلمز؛ زیرا زیّ صوفیه ایله تزیی ایتمزلر. برکیمسه‌نك احوال مقربینه اطلاعی‌اولسه ولکن آنلرك احوالیله متحقق‌اولماسه اول کیمسه ابراردندرکه ؛ آکا (متصوف) دینیلیر ومتحقق اولسه (صوفی) اطلاق اولونور. بونلردن ماعدا که انتسابی ولباسلری ایله تلبس اوله (متشبه) دینیلیر . بوندن فهم اولونورکه یالکز زاهد وفقیر (صوفی) دکلدر؛ زیرا تصوف فقر وزهد وسائر اوصاف شریفه واخلاق جمیله‌یی جامع برمعنادر ومقربینك بو اطن احوال و حقایق اذواقی معلوم اولمامغله بر حال مخصوص ایله تقیید ممکن اولمایوب ظاهر لباسه نسبت اولونوب (صوفی) دینلدی . یقال : تصوف اذالبس الصوف کمایقال اذالبس‌القمیص . تلبس صوف ترجیح اولونديغنك اصلی بودرکه ؛ رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم وآنلردن مقدم انبیاءکرام علیهم‌السلام صوف یعنی « عبا » گه‌یمشلردر. حسن بصری بویورمشلرکه ؛ « یتمش قدر (بدری) یه یعنی بدر غزاسنه حاضر اولان‌اصحابه یتیشدم [۱]؛ لباسلری صوف ایدی وآنلر

[۱] حدیقة‌الاولیاده شو روایت واردر :

« حضرت شیخ - یعنی حسن بصری - بدیسی مجاهدین مغفورین اهل بدردن اولمق اوزره اصحاب کزین رضوان الله تعالی علیهم اجمعیندن (۱۳۰) ذوات ستوده صفاته ملاق اولمشدر . »

(۷) یی (۷۰) ویا (۷۰) ی (۷) یازمق ذهولی بیلمم‌که بوایکی مؤلفك هانکیسنه راجعدر ؟!

كاه اولوب آجلقدن يوزلرى اوزرينه دوشرلردى . شويله‌كه اعراب آنلرى « مجانين » ظن ايدرلردى وجمله‌سنك لبس عبا اختيارايتدكلرى انبيايه متابعت وزينت دنيايى ترك وسد جوعت وستر عورتله قناعت وامر آخرته استغراقلرندن اوتورى ايدى :

« آدى صوفى چكينير انسانك   طوياماز زينتنه دنيانك
برقورى صورت اولدى اكثر ناس   قاتى واردر اهل معنانك»

« ودخى بويورمشلردركه؛ بونلردن ذبول وخمول وتواضع وانكسار ايثار ايتمكله رغبت والتفاتدن ساقط اولان خرقهٔ ملقاة وصوفهٔ مطروحه كبى اولديلر . بو صورتده (صوفى) « صوفه » يه منسوب اولور . (كوفى) « كوفه » يه منسوب اولديغى كبى :

« اوله كور اعتباردن ساقط   بولاسين حق قاتنده تا درجات
باش اولانلر هلاك اولورلرچوق   بولور آياقلر عالم ايچره نجات »

« وبعضيلرى ديديلركه ؛ (صوفيه) تسميه‌سنه وجه بودركه بونلر حضور حقده صف اولده‌در ؛ زيرا حقه اقبال كليلرى واردر وياخود بواسم اصلنده « صفوى » ايدى ، استثقال اولونمغله (صوفى) دينلدى وياخود صوفى (اصحاب صفه) يه نسبتدركه؛ آنلر (٤٠٠) قدر فقراى مهاجرين ايدى‌كه ؛ مدينهٔ منوره‌ده مسجد نبوى عليه‌السلامك (صفه) سنده يعنى أوكنده سايبان وار وضع اولونان « سقيفه » ده ساكن اولورلردى وبومعنى اكرچه اشتقاق لغوى جهتندن مستقيم دكلدر؛ فاما معنى جهتندن صحيحدر ؛ زيرا صوفيه‌نك حالى فى‌الحقيقه اصحاب صفه حالنه مشاكلدر :

« أل چكوب ماسواى مولادن   حقه مشغول ايدى اهل صفه
چار طاق نيدر فنا اهلى   يتر اول زمره‌يه فضل صفه »

« وياخود « صوفه » مُضَرْ قبيله‌سندن بر قوم ايدى‌كه حضرت كعبه شرفها الله‌تعالايه خدمت ايدرلردى . عبادته اشتغاللرى حسبيله آنلره نسبت ايدوب (صوفى) دينلدى . »

« وياخود صوفى « صوفان » ديرلر براوته منسوبدر ؛ كويا غدادن اول اوت مجراسنه جارى اولان نسنه ايله اكتفا ايتمشلردر . »

« ديمشلركه ؛ صوفى اسمى زمان رسولده يوغيدى. تابعين عصرنده اطلاق اولوندى ؛ زيرا حسن بصرى : « طوافده بر صوفى كوردم » ديه (أبو هاشم) ه (صوفى) ديدى. بوندن فهم اولونوركه ؛ اسم صوفى قديماً معروف ايدى و كتب معتبره‌ده كليركه ؛ زمان رسولده صحبتدن افضل نسنه اولمامغله اووقتده موجود اولانلره (صحابه) دينلدى. صوكرا عصر ثانى اهلى ايريشوب صحابه ايله صحبت ايده‌نه (تابعين) دينلدى . آنلردن صوكرا كانلره (تبع تابعين) إطلاق اولوندى . صوكرا خلق مختلف و مراتب متباين اولوب خواص ناسه (زهاد ، عباد) ديديلر . صوكرا بدعتلر ظهور أيله‌يوب تداعى حاصل اولوب هرفرقه زهد كندى طرفنده اولديغنى ادعا ايتدكده اهل سنتك خواصى (صوفيه) ديمكله تسمّى ايدوب آنكله اشتهار بولديلر وبوتسميه هجرتك (٢٠٠) سنه‌سندن مقدم ويا اول حدودده واقع اولدى . آندن صوكرا زوايا وخانقاهات اتخاذ أيله‌يوب اصحاب صفه كبى اسبابى ترك ورب‌الاربابه تبتل أيله‌ديلر . اتخاذ زوايادن مراد، كاه برى برلريله صحبت حقيچون اجتماع وكاه انفراد مع‌الله ايچون ايدى . صوكرا اهل تقليد و ريا متكثر و ارباب تصلف و دعوى متوفر اولوب اغراض فاسده حسبيله اساس طريقت منهدم وارباب حال منعدم اولدى . انتهى . »

[بوصوك جمله‌يه متقدمين صوفيه مؤلفاتنده‌ده تصادف ايديليور . داها

اووقتلر يعنى اون‌عصر قدراول اساس طريقت منهدم‌وارباب حال‌منعدم اولورسه اصل صوكرادن‌ظهور وشعباتيله‌برابر (٢٠٠)ى تجاوز ايدن طرائق عليه ناصل تأسس ايتدى ، (عبدالقادر كيلانى ، احمدالرفاعى ، احمدالبدوى ، ابراهيم دسوق) كبى اقطاب ، (خواجه محمد بهاء الدين نقشبند) كبى يوزلرجه ، بلكه بيكلرجه ممثلين سيراصحاب ناصل يتشدى ؟ ياحضرة شيخ ! ديمه‌يه حقمز اولسه كرك .]

شيخ اسماعيل حقى مرحوم « محمديه شرحى » نده‌ده ، مشهور «روح‌البيان» تفسيرنده‌ده بوصوفى مسأله‌سنه تماس ايده‌رك محمديه‌شرحنده طائفهٔ صافيه‌نك قويون يوكندن خرقه‌وعبا گيمك اعتيادلرندن دولايى بو معنايه اولان « صوف » ه نسبتله (صوفى) اطلاق اولوندقلرينى وروح‌البيانده‌ده اهل صفه كبى فقره ملازمت ايتدكلرندن (صوفيه) تسميه ايدلدكلرينى بيان‌ايله اكتفا ايتمش وروح‌البيانه شورواتى علاوه أيله‌مشدر :

« روى جنيدالبغدادى قدس سره عن أميرالمؤمنين على رضى‌الله عنه انه‌قال‌التصوف ثلاثة احرف فالصاد صدق وصبروصفاء والواو ود وَورد ووفاء والفاء فقروفرد وفناء فاذالم تجدهذا الصفات فى‌الصوفى لايكون صوفياً . »

[حضرت جنيد، تصوفى، داهادوغروسى صوفى‌يى بوصورتله‌ده بلكه‌تعريف ايتمش اولابيلير ؛ فقط بو تعريفك كلمات مرتضويه‌دن اولمق اوزره روايت ايدلمه‌سنه « وفيه نظر » ديرز ونقطهٔ نظرمزى محاكمات فصلنده يازارز .]

كاتب چلبى‌ده « كشف‌الظنون » نده علم تصوفى تعريف ايدركن :

« فانفردوا خواص اهل السنة المراعون انفسهم مع سبحانه‌وتعالى الحافظون قلوبهم‌عن طوارق‌الغفلة باسم‌التصوف واول من سمى (أبوهاشم الكوفى)المتوفى سنة (١٥٠) خمسين‌ومائة واعلم ان‌الاشراقين من‌الحكماء

الالٓهيين كالصوفيين فى‌المشرب والاصطلاح خصوصاً المتأخرين منهم الاماخالف مذهبهم مذهب اهل‌الاسلام . [١]

ديدكدن صوكرا :

«ولايبعد أن‌يؤخذهذا اصطلاح من‌اصطلاههم لايخفى على‌من تتبع كتب حكمة‌الاشراق . »

مطالعه‌سيله (صوفى) ويا(تصوف) اسمنك اشراقيون اصطلاحندن مأخوذ اولماسنى پك‌ده بعيد عد ايتمه‌مشدر .

تحفدر ؛ كاتب چلبى وشمس‌الدين سامى بك مرحوملرله عبدالله جودت وفريد بكلر كبى سابق وحاضرفاضل مؤلفلرمز صوفى وتصوف اسمنك يونانجه‌دن آلنما اولديغنى بعيد كورمز ، محتمل عد، حتى ادعا ايدر ايكن غربك برفاضل مؤلفى : دوقتور (ر.دوزى) مشار اليه عبدالله جودت بك طرفندن توركجه‌مزه ترجمه ايدلمش اولان (تاريخ اسلاميت) نده :

« ٣٠٠ سنهٔ هجريه‌سنه دوغرو (٨١٥ ميلاد) سعيدابن‌أبوالخيرك صوفيون مذهبنك مؤسسى اوله‌رق اعلان اولونديغنى كوروورز . [٢]

---

[١] المنقذ فى‌الضلال ترجمه‌سندن « شرق وغرب تصوفلرنده‌كى فرق » فصلنه اقتباس ايتديكمز مهمه‌نك بوندن ملهم اولديغى آكلاشيليور .

[٢] « شيخ (أبوسعيد فضل‌الله ابن‌أبى‌الخير) سلطان وقت ايدى . وجمال اهل طريق ايدى ومشرف‌القلوب‌ايدى وزمانده جمله‌مشايخ آكامسخر ايديلر. طريقنده آنك پيرى شيخ أبوالفضل‌بن‌حسن سرخسى‌در. » [نفحات‌الانس ترجمه‌سى ، ص : ٣٩٩]

شو تعريفه كوره مشاراليه ، زمانك أك معظم ومحترم شيخى ايسه‌ده صوفيون مذهبنك مؤسسى دكلدر . صوفيونك معناى‌اصطلاحيسيله (طريقت)ى واردر. (مذهب) باشقه‌در . دوقتور ر.دوزى‌توجيهنك بوايكى‌قسمنده زاهلدر.

صوفی تسمیه اولونمالری شونك ایچوندرکه؛ بونلر یوکدن برلباس اکتسا ایدردی . فی الحقیقه صوف عربجه‌ده یوك دیمکدر . »

دیدکدن صوکرا :

« صوفی کلمه‌سی ایچون برچوق منشألر بیان ایتدیلر . بزم قبول ایتدیکمز دوغرو اولسه کرکدر . زیرا عجملر ، درویشلره یاخود صوفیلره ـ که بو ایکی اسم اکثریا مرادف المعنی اوله‌رق قوللانیلیر ـ « پشمینه پوش » دیرلرکه یوك اکتسا ایدن دیمکدر . »

دیمشدر !

خلاصه

مؤلفلرمزك متقدمینی‌ده ، اونلرك متعاقبینی‌ده برزماندن بری درمیان اولونمایه باشلانیلان (صوفیا) و (سوفوس) اسملرینی أشیتمدکلری ، اویله اصل و مأخذلر وجودینه‌ده احتمال ویرمه‌دکلری جهتله صوفی وتصوفك اصلنی بولمق ایچون قاموسلرده نه‌قدر (ص) وَ (ف) ماده‌لری وارسه اونلردن تشکل ایدن کلماتی طوپلایوب بونلرك دلالت ایتدکلری معانیدن صوفیه مسلکنه آز ، چوق یاقیشیق آلانلرینی أله آله‌رق:

صوفی کلمه‌سی : (صفاء) دن
« « : (صفو) دن
« « : (صفوت) دن
« « : (صُوف) دن
« « : (صفه) دن
« « : (صف) دن
« « : (صوف) دن

« « : (صفوی) دن
« « : (صوفه) دن
« « : (صوفان) دن مأخوذ اولمق احتمالنی بیان ایتمشلر وشیخ اسماعیل حقینك روایتنجه حضرات صوفیه‌یه « أوت » مجراسندن نسنه یه‌درمه‌یه قدر ایلری کیده‌رك کلمه اوزرنده اوینامشلردر .

متأخرین ، یوقاریده‌کی توجیهاته اصلا اعتبار ایتمه‌یه‌رك :

صوفی ویا تصوف اسمنك اشراقیون اصطلاحاتندن آلنمش اولماسی بعید دکلدر . [کاتب چلبی]

صوفی : رومجه « علم وفن » دیمك اولان (صوفیا) کلمه‌سندن آلنمشدر . [دوقتور عبدالله جودت بك]

صوفی وتصوف : یونانجه « خکمت » معناسنه اولان (صوفیا) کلمه‌سندن آلنمشدر . [شمس الدین سامی بك]

صوفی کلمه‌سنك یونانجه (سوفوس) دن آلنمش اولماسی پك محتملدر . [فرید بك]

دیمشلردر . مشهور دوقتور (ر. دوزی) ده تاریخ اسلامیتنده بزم مؤلفین متأخره وحاضره‌مزك بوتوجیهاتندن بوس بوتون آیریله‌رق ومتقدمینك توجیهاتندن‌ده یالکز « یوك » دیمك اولان « صوف » مأخوذیتنی أله آله‌رق :

(صوفی): عربجه یوك دیمك اولان صوفدن آلنمشدر . بوکا عجمجه‌ده « پشمینه‌پوش » دیرلر .

دیمشدر .

محاکمه

صوفی اسمنك «صفو، صفوت، صفه، صف، صفاء، صفوی» دن مأخوذیتنی متقدمین بیله بعیدالتوجیه کورمشلر، هله «صوفان» ه هیچ التفات ایتمه‌یه‌رك «صُوف» کلمه‌سی اوزرنده توقفله قیاس لغویجه اشتقاقنه جواز آرامشلردر.

غیاث‌اللغه‌نك «نصاب» دن نقل و «روح‌المثنوی» نك بحث وشرح ایتدیکی «صوفه» مأخوذیتنی‌ده بحقٍ بحثه‌لایق کورمه‌مشلردر. فی‌الحقیقه زمان جاهلیته عائد بت‌پرست برجماعتك عنواننی حق پرست، حق بین برجماعت محترمه‌یه مال ایدیویرمك بعیدالتوجیه کورولنلرك مناسبتسزلکنه نسبتله تعریفنه تعبیر بولونامایاجق قدر معناسزدر.

ینه غیاث‌اللغه‌نك بیاناتندن اولان «صَوف» معنی اعتباریله قریب التوجهیدر دینیله بیلیر. نه‌چاره‌که؛ صوفی عنواننك زمان حدوثنه یاقین زمانلر یاشامش اولان متقدمین آثارنده بوندن بحث یوقدر. صوفی ویا تصوف اکر بو «صَوف» دن آلنمااولسه ایدی متقدمین‌ده، متأخرین‌ده دیکر احتمالات وتوجیهات آرامایه لزوم کورمزلر، همان «صوف» دن آلنما دییوب کچرلردی. بویله دینلمه‌مش اولماسنه نظراً غیاث‌اللغه مؤلفی قاموسلردن (ص، و، ف) ماده‌لرینی آرارکن تصادف ایتمش، همان اونی‌ده توجیهات میانه مال‌وادخال ایدیویرمش دیمك اولور.

شوحالده بزم محاکمه ایده‌جکمز اصل (صوفی) عربجه (یوك)

معناسنه اولان «صوف» دنمی، یوقسه یونانجه «صوفیا» ویا «سوفوس» دنمی آلنمش اولدیغنی تدقیقه منحصر قالمشدر.

اعاظم صوفیه‌دن ناظم حکیمهٔ «کلشن راز» شیخ محمود شبستری او کلشن رازنده:

« زتوسابی غرض تجرید دیدم   خلاص ازربقهٔ تقلید دیدم »
« جناب قدس وحدت دیرجانست   که سیمرغ بقارا آشیانست »
« زروح لله پیدا کشت این کار   که‌ازروح‌القدس آمدپدیدار »

دیمشدر. کلشن رازه کوزل بر شرح یازمش؛ فقط هنوز طبع ایتدیره‌مه‌مش اولان عرفای اخوانمزدن مراد پاشالی حسین حسنی بك بواوچ بیتی اوشرحده شووجه ایله ترجمه ایدیور:

«عیسویتدن غرض، کندینی علائق طبیعه‌دن تجرید، عوائق دنیویه‌دن تفرید، ربقهٔ تقلیددن تخلیص ایتمکدر. الواث کثراتدن مبرااولان حریم‌وحدت، جانك بر عبادتخانه‌سیدرکه؛ اوراسی آشیانهٔ عنقای بقادر. علائق دنیویه‌دن اعراض، روح القدسدن پدیدار اولان روح‌اللهدن پیدا اولمشدر.»

بشرك فطرتنده کندینی خلق ایدن خالقی آرامق، بولمق، بیلمك، اوکا تعبد ایتمك عشق واستعدادی موجوداولدیغندن یارادلدیغی کوندنبری اوخالقی آرامش؛ فقط بولمق، بیلمك وتعبد ایتمکده چوق یاکلش یوللره صاپدیغندن رسل وانبیانك دعوت و ارشادی اوکتلهٔ بشره هدایت یولنی کوسترمکده تمامیله تأمین موفقیت ایده‌مه‌مش؛ فقط خالقنی بولمق وبیلمك مجاهدات وریاضیاتنده داها دوغرو یولدن یورومه‌یه باشلایان حکما ظهور ایتمه‌یه باشلامشدی‌که؛ اوعصرلرده حضرت مسیح، هنوز روح‌القدسدن پدیدار اولمامشدی. ایشته‌اونلر، یونان قدیمك ایلك عنوانلرینه

كوره (سوفوس)لرى يعنى: حكيملرى ؛ اخيراً آلدقلرى نامه كوره‌ده، فيلسوفلرى يعنى : محب حكمتلريدر .

عرب ،بوفيلسوفلرى ،مسلك ومذهبلرينه كوره (حكماء الٓهيون ، مشّاؤن، اشراقيون ، رِواقيون) كبى كندى لسانى بنيه‌سنده موجود اسملرله ياد ايتمش ، اوحكمانك اعاظمندن « فيثاغورث » ك « حكيم » معناسنه كلن واونلره علم اولان « سوفوس » ى ترك و اختيار تواضع ايله « محب حكمت » معناسنه اوله‌رق طاقنديغى « فيلسوف »ى‌ده كندى لسانى بنيه‌سنه‌عيناً قبول‌ايله «فلسفه، فلاسفه، فلسفيات» ديمكده تعصب كوسترمه‌مشدر .

شوحالده فيثاغورثك بيله لازمهٔ تواضعه مغاير كورديكى بر عنوانى اوتواضعده‌ده بحقٍ متحقق بولونان حضرات‌صوفيه‌نك طاقنمق وقبول ايتمك احتمالى وارميدر ؟

بوكا جف‌القلم «يوقدر» ديه‌بيليرز. صوفيه، بالخاصه متقدين‌صوفيه حضراتى اويله‌عنوان ايله ، القاب ايله ، تميزواشتهارايله اصلااويناممشلر، وتون مجاهده‌لريله ظاهراً ، باطناً ، معنىً ، مادةً غايه‌لرينه دوغرو يورومشلر، اونقطهٔ نظردن آيرلمامشلردر. بونكله‌برابراسلاميتك‌ظهورى أوانده وصوفيلكك بروزى صيرالرنده يونان قديمك فيثاغورث زمانلرندن اول وصوكرايه عائدحكمت ومعرفت مسلك وسلوكى‌حقنده عالم اسلامك معلوماتى يوقدى . اثناى تتبعاتده بو معلوماتك موجوديتنى وكتب اشراقيه‌نك عالم اسلامه نقل‌وترجمه‌ايدلديكنى ايراد براهين‌ودلائل وارائهٔ شواهدايله بيان ايدن هيچ براثره راست كلمه‌دم. فقيره نسبتله مطالعه وتتبعلرى غايت واسع اولان‌فضلادن‌ده بويله برروايت‌اشيتمه‌دم.

نتيجهٔ محاكمه

زمان‌سعادتده وَخلفاى راشدين دورنده صوفى وتصوف اسملرى هنوزحادث‌اولماديغى جهتله شيخ اسماعيل‌حقى مرحومك روح البياننده « تصوف وصوفى كلمه‌لرينك اصلى » فصلنه‌نقل ايتديكمز تعريف‌تصوفك كلمات مرتضويه‌دن‌اولماسى، حضرت‌پيغامبردن« تصوف » كلمه‌سى‌موجود حديث روايتى قدر ضعيف اولديغندن بونلره‌ده « لااصل‌له » ديمكده تردد ايتمه‌يز .

ينه شيخ مشار اليهك « حسن بصرى ، طوافده بر صوفى كوردم ديه أبو هاشمه (صوفى) ديدى » روايتنى‌ده ـ تاريخ وفاتلرينه نظراً ـ أبو هاشمك بو آدى صغرسننده ويا‌شبابنده آلمش اولماسى ايجاب ايده‌جكى نقطهٔ‌نظردن پك بعيد بولورز .

مولانا عبدالرحمن‌جامى أبوهاشمى وصوفى تلقيبنى بزه شووجه‌ايله حكايه ايديور :

« أبوهاشم الصوفى قدس سره‌العزيز : كنيه‌سيله مشهوردر. شامده شيخ‌ايدى. اصلى كوفى‌دروسفيان‌ثورى‌ايله‌معاصرايدى.[١] سفيان‌ثورى، بصره‌ده سنة احدى وستين و مائة (١٦١) ده وفات ايلدى . سفيان ثورى ديمشدركه؛ اكر أبوهاشم اولماسه ايدى. بن‌دقائق ريايى‌بيلمزدم. أبو هاشمدن اول‌ده اكابر وار ايدى ، زهد وورعده و طريق توكلده

[١] « حسن بصرى ايله معاصر » ديه‌يور !

وطریق محبتده کوچك معامله ایدرلردی . لکن اول کیمسه‌که آکا (صوفی) دیدیلر ؛ أبو هاشم ایدی . آندن غیری‌یه بو نام اطلاق اولونمامشدر . وکذلك اول خانقاه‌که ؛ صوفیلر ایچون بنا ایتدیلر ؛ رملهٔ شامده أیله‌مشلردر . [۱] ». [نفحات الانس ترجمه‌سی ، ص:۸٦]

بو وجه ایله ایلك اول (صوفی) لقبنی آلان (أبو هاشم الکوفی)نك هجرتك (۱۵۰) نجی سنه‌سنده وفاتی محقق اولدیغنه کوره بو عنوانك مشارالیه توجیهی بو تاریخدن اوله ارجاع ایدلمك ، هرحالده (۱۳۰) ایله (۱۵۰) نجی سنین هجرت آراسنده حدوثنه حکم ویرمك لازم کلیر . حسن بصری زماننه قدر کیدیله‌مز .

اهل اسلامك غرب فلسفه‌سنه اطلاعی ویاغربده موجود علومدن استفاده‌سی مسأله‌سنه کلنجه :

علوم دخیله‌نك عربجه‌یه ترجمه‌سی (عباسیلر) دورنده باشلامشدر . ایلك اول (منصور) عباسی ، مراقلی اولدیغی (علم تنجیم) ایله هندسه‌یه عائد کتابلری ، (هارون الرشید) ده ریاضیٔ شهیر (اوقلیدیس)ك (کتاب اوقلیدیس) نامنی آلان اثر ریاضیسنی ترجمه أیتدیرمشلردر . (مهدی) زماننده ترجمه یوقدر .

حکمت و طبه وسائر فنون عقلیه‌یه دائر اولان یونانی و سریانی

[۱] شام « شأم » شکلنده اسم عام ایسه‌ده « دمشق » شهرینه علمیتی ده شایع اولدیغنه و اسم قدیمی (آریمانیا) اولان و قدس ایله یافه آراسنده بولونان (رمله) شهرندن باشقه اولارق بو نام ایله بعضی محله‌لر وقریه‌لرده بولوندیغی قاموس الاعلامده بیان ایدلدیکنه کوره خانقاه بنا ایدیلن (رملة الشام)ك دمشق شهرینك محله ویا قریه‌لرندن بری اولماسی مأمولدر .

مؤلفاتك بویوك فداکارلقلر اختیاریله عربجه‌یه ترجمه سنده‌کی غیرت وخدمت (المأمون) زماننده واونك فداکارلغی سایه‌سنده‌در .

(جورجی زیدان) نك (مدنیت اسلامیه تاریخی) نده تفصیل ایتدیکی اوزره فلسفه‌یه دائر آثارك ترجمه‌سی مأمونك صوك زمانلرینه ، بلکه (متوکل) ك اوائل دور حکومتنه تصادف ایدییور .

یینه تاریخ مذکورده بیان ایدلدیکنه کوره (ارسطا طالیس) ك وسائر حکمانك فلسفه‌یه دائر آثارنی ترجمه ایدن مأمونك مترجم شهیری (حُنین) ك اوغلو (داود) در . دیمك‌که ؛ علوم دخیله‌دن فلسفه هجرتك (۲۳۰) سنه‌سی صیرالرنده ویاپراز صوکرا عالم اسلامجه ترجمه وکسب اطلاع ایدلمش اولویور . حال بوکه ؛ بو ترجمه‌دن (۹۰) ، بلکه (۱۰۰) سنه اولی علم اسلامده (صوفی) نامی دوغمشدی ؛ زیرا مأمون ، أبوالهاشم الصوفی الکوفی نك وفاتندن (۲۰) سنه صوکرا (۱۷۰) ده دوغمش ، (٤۸) سنه صوکرا (۱۹۸) ده مقام حکومته کله‌رك برطاقم غوائلی برطرف ایتدکدن صوکرا کتب مذکوره‌یی عربجه‌یه ترجمه‌یه ایتدیرمه‌یه باشلامشدرکه ؛ قرن ثالث بیتمش ویا بیتمك اوزره ایدی .

یونان قدیم علما وحکماسنك مؤلفات علمیه ، فنیه وحکمیه وفلسفیه‌سی ایله سریانی مدونات او تاریخدن صوکرا عالم اسلامجه کمال رغبته ، حتی اکاله مظهر اولمش ، عالم غرب ده او علوم و فنوندن بو غیرت و همت اسلام سایه‌سنده خبردار اوله‌رق استفاده‌یه امکان بولمشدر . [۱]

[۱] بزده غایت سمیح برطبیعت واردر : علم فن ، صنعت نامنه هر نه وارسه اونك منشأی اولمق فضیلتنی عالم غربه بخش ایده‌رز . بوطبیعتمز سوقیله « عالم غربده او علوم وفنوندن بوغیرت وهمت اسلام سایه‌سنده خبردار اوله‌رق

داهااول ترجمه اولونان كتابلر آراسنده يونانك كتب اشراقيه‌سنه وتصوف اسلامك بو ترشح وبروزى صيرالرنده هندك تصوفنه متعلق بررساله‌جكك بيله عالم‌اسلامه كلمش، كتيرلمش اولديغنه‌دائر اثناى تتبعاتمده هيچ برخبر وتبليغه تصادف ايتمه‌دم .

اسلام ، روح وقوتنى مشكاة نبوت محمديه‌دن اقتباس ايتديكى كبى اومشكاة حقيقت‌نما ومعرفت‌پيما سلامت اخرى وسعادت عظمى ايچون‌ده ارباب هدانك پيشكاه هدايتنى انوار ذكرالله ايله تنوير ايتمش وهروجه وصورتله الٓهى اولان بو قدرت تنويردن مسلك ذكرالله ، مسلك ذاكرين، طريق الى الله ، علم ذكرالله ، علم ذاكرين، علم طريق الى الله بروز ايده‌رك بومسلكك تابعين زماننده أك محترم ممثلى اولانلردن (أبو هاشم الكوفى) يه (صوفى) دينلمه‌يه ، اونك مريدلرى‌ده (صوفيه ، صوفيون) ناملريله ياد اولونمايه باشلاديغى جهتله (صوفى) دن (تصوف) دوغمش ، بوده (علم تصوف) ه مشيمهٔ بروز اولمشدر .

ايمدى ايلك اول حادث اولان (تصوف) اسمى دكل ؛ (صوفى)

استفاده‌يه امكان بولمش » ديشمزى پك غريب تلقى ايده‌جكلر بولوناجغى احتماله بناءً شوفقره‌يى عرض ايدرم :

«فلسفه‌وفنون معاصره‌نك ايلك بانيلرى عربلر بولونديغنى اونوتماق لازمدر!» بوفقره‌يى محرر عاجز سويله‌مه‌يورم ، ٢٨ شباط ١٣٣٧ تاريخلى غزته‌لرمز ٢ شباط تاريخلى (لاقرووا) غزته‌سندن نقلاً يازمشلردى .

يالكز شونى علاوه ايده‌لم‌كه ؛ كتابلرى ترجمه ايتدرمك همت وفداكارلغى اووقتك عرب حكمدارينه ـ المأمونه ـ عائد و منحصر ايسه‌ده بالآخره اوكتابلر محتوياتنى تعميم موفقيتنى يالكز عنصر عربه حصر و قصر ايتمك دوغرو دكلدر ؛ زيرا تورك، عجم نچه مؤلفلر واردركه ؛ اثرلرينى عربجه يازمش اولمقدن دولايى اونلرى‌ده عرب ظن ايدييورز .

لقبى‌در . بولقبك روم ويا يونان (صوفيا) سيله ، (سوفوس) ى ايله قطعياً مناسبتى يوقدر .

صوفى كلمه‌سى ، صوفيا ويا سوفوس بوزونتيسى اولسه ايدى ؛ اهل سنت وجماعت علما وهرفرد عارفى اوجماعتك افراد فاضله‌سندن اولان صوفيه عظماسنك اهميتلى بر قسمنى يا عرقاً ويا لساناً زمين ومدنيت ايرانيه‌يه منسوب اولانلر تشكيل ايتديكى جهتله بوصاحب صلاحيت ذوات وبالخاصه حاكم لسان اولان ادبا وشعرا صوفى اسمنى كندى لسانلرينه نقل وترجمه ايدركن «يوكدن البسه كه‌ين» معناسنه اولمق اوزره « پشمينه‌پوش» ديمزلر، بالعكس صوفى‌يى كندى لسانلرينه (صوفيا) ويا (سوفوس) اصل‌ومعناسندن اخذ ومال ايده‌رك ـ عربك « طلب » نى « طلبيدن » ياپدقلرى وجه ايله ـ « صوفيدن » ديه برده مصدر تشكيل ايدرلردى .

اسلاميته اهتدا ايتدكدن صوكرا عربجه اسملر آلمش اولان ايرانى وهنديلر آراسنده (صوفى) تخلص ايدن شعرا يتشمه‌سى‌ده اوسوزمزك سنداتندن وشونلر اوجمله‌دندر . [1]

« بخارى دررهش افتاده بودم   سحرگه آن قرارى بى قراران
زمن بكذشت چون أبر بهارى   مرا بكذاشت چون ابربهاران »

قطعه‌سنك قائلى اصفهانلى (ملامحمد) ك مخلصى (صوفى) وكنديسى مولانا جامى ايله مناسبتدارايدى .

« صوفى بهواى نركسى جادوبى
همواره بخاك عجزداردروبى »

مطلعنك قائلى‌ده (صوفى) مخلصلى ايدى .

« بهار امروز باسامان صدمیخانه‌می آید
بدوش بیخودی چون بوی کل مستانه‌می آید»

مطلعنی سویله‌ین هندلی (منشی محمد امتیاز علی) ده (صوفی) مخلصنی طاشیردی .

علوم دخیله‌یه عائد آثار عربجه‌یه ترجمه اولوندقدن، اسلام تصوفی عالم اسلامده بردور تکمل اظهار ایله تعممه باشلادقدن صوکرا کی عصرلره عائد اولمق اوزه علمای اسلام، کتابلری ترجمه اولونان علوم وفنوندن مستفید اولدیغی کبی علمای اسلامك صنف اعاظمنی تشکیل ایدن صوفیهٔ کرامده عالم اسلامجه طانمایه باشلایان حکمای آلهیون افکار وحکمتندن استفاده ایتمش اولدیغی ادعا اولونورسه ایشته بو، رد اولونماز، درحال قبول وتسلیم ایدیلیر؛ چونکه اهل اسلام :

« الحکمة ضالةالمؤمن اینما وجدها فهواحق بها . »

دستور حکمت نبویه‌سنه تابع مستفید و مفید، مستفیض ومفیض برکتله نافعهٔ بشردر . بونکله برابر «تحلیلی تاریخ فلسفه» (٢٣٩) نجی صحیفه‌سنده دیورکه؛

« فلسفهٔ اشراق وتصوف نقطهٔ نظرندنده غربك عربلردن مستفید اولدیغی غیر منکردر ! »

برسؤال محتمله جواب

أبوهاشم الصوفی الکوفی‌یه نفحاتده « شامده‌شیخ ایدی » و«رملهٔ شامده اونلره مخصوص خانقاه یاپلدی» دینلمکده اولماسنه بناءً شویولده برسؤال ایراد ایده‌جکلر بولونمق محتملدر :

- شام، اهالیسی نصرانیتی قبول ایتمش برخطه ایدی؛ اسکندریه مکتب نوافلاطونیسنك آلهیاته عائد عقائد و اصطلاحاتنك اوخطه‌یه‌ده کلمش اولماسی طبیعیدر . خطهٔ مذکوره عمرالفاروق زماننده حوزهٔ اسلامه داخل اولمش، اهالیسی‌ده اسلامیته اهتداایتمش ایسه‌ده وحدانیت الٓهیه اساسنه مستند اولان فلسفهٔ یونانیه‌یه اونودلمش، بو خاطرات اولاد واحفاده انتقال ایتمه‌مش دینیله‌مه‌مك‌ده طبیعیدر . أبوهاشمه بومهتدیلرك احفادی طرفندن اومدرسه خاطراتی ایله وسیرت ومسلك مشابهتیله صوفیا ویا سوفوس اصللرندن آلارق عرب بنیه‌سیله (صوفی) تسمیه ایدلمش اولماسی احتمال داخلنده دکلمیدر؟

بواحتماله مستند اویله‌بر سؤال پك واردر . جوابمزده شودر :

فصول سابقه‌دده بحثی کچدیکی اوزره یونان قدیمك حکماء آلهیونه حکیم معناسنه اوله‌رق (سوفوس) دینیلیوردی . (فیثاغورث) فخر احساس ایدن بو سوفوس عنواننی لازمهٔ تواضعه مغایر کوردی . « بز حکیم دکل؛ محب حکمتز .» دیدی؛ اومعنایه اوله‌رق (فیلسوف)عنواننی طاقندی. اونك زماندن اعتباراً حکمای مشار الیهمه(فیلسوف) دینلدی، (سوفوس) اونودلدی. اکر بعدالفتح اهتدا ایدن دمشق وخطهٔشامیه نصرانیلرنده، اونلرك اولاد واحفادنده اوحکمادن برخاطره قالمش ایسه هرحالده او(سوفوس) دکل؛(فیلسوف) اولمق لازمکلیر. اواحفاددن برینك أبوالهاشمه مسلکنی تبجیلاً برعنوان ویرمه‌سی، آدطاقماسی محتمل عداولونسه اونك ویره‌جکی اسم‌ده(سوفوس)دن (صوفی) دکل؛ (فیلسوف) ویا (فیلسوفی) اولماسی ایجاب ایدردی . مادامکه : بویله دینلمه‌مش، (فیلسوف)ده لسان عربه داها صوکرا کیره‌رك عرب بنیه‌سیله بر(فلسفه) و(فیلسوف)ك جمعی اوله‌رق (فلاسفه)

دوغمشدر؛ اوحالده أبوالهاشمه (صوفى) دینلمه‌سنك او احتمال ایله‌ده مناسبتی یوقدر . آزیجق مناسبتی ویاخود مناسبت احتمالی اولسه‌یدی فهم وتقدیرینی نصرانیت تعصبنك غلبه‌سندن تماميله آزاده بولونديره‌مادیغی اثرندن مستبان اولان وبناءً علیه اوتعصبله دین اسلامده وسیرت واحوال رسول رب الانامده کویاضعیف نقطه‌لرده کوره‌رك اونلری قید وتنقیدی بر موفقیت عدایتمش بولونان دوقتور ر. ده‌زی (صوفى) اسمنك «یوك» معناسنه «صوف» دن مأخوذیتنی ترجیح ایتمز ، درحال «مسلمانلر ، بو مسلکك آدینی بیله غربدن آلمشلردر» دیمه‌یی موفقیاتنك عدادینه الحاق ایدردی! جورجی زیدان‌ده تا بخنده‌بوندن بحث ایتمه‌دن کچه‌مزدی.

براستطراد

(نتیجهٔ حکم) فصلنده « حاکم لسان » دیدیکمز ادبا و شعرای ایرانه عائد اولمق اوزره « ایلك متصوفلر » ده « دولتشاه تذکره‌سی » ندن نقلاً شوفقره‌یه تصادف ایتدم :

« فردوسیدن خاقانی‌یه قدر نسلاً عجم برچوق ایران شاعرلری روحاً زردشتیدرلر . حتی (شیخ أبوالقاسم کرکانی) شهنامه‌یی تکمیل مجوسیلرك مداحیله دولدردیغندن دولایی فردوسینك جنازه نمازینی قیلمق ایسته‌مه‌مشدی . »

یالکز ایرانك دکل ؛ بوتون جهانك أك بویوك شاعرلرندن اولان فردوسی هجرتك (٣٢٠) تاریخنده دوغوب (٤١١) ویا (٤١٦) یه قدر یاشامش وخاقانی‌ده (٥٨٢) ده وفات ایتمشدر . زردشت روحیتی

فردوسیدن اعتباراً باشلایوب خاقانی دورینه قدر دوام ایدنجه او روحیت بربوچوق عصردن زیاده یاشامش اولویور. بوکا نظراً فردوسیدن اوله عائد اوچ عصر اسلامده یتیشن شعرای ایرانك ـ که ؛ اونلرده مسلماندر ـ زردشت روحیتندن آزاده ومصون اولدقلرینی قبول ایتمك طبیعی دیمك اولور . اوحالده ایرانیلرده اولجه موجود اولمایان او روحیتی ـ تصوف اسلامك بویوك بر استعداد توسع و استیلا ایله فیضانلی ، غلیانلی جریانلر کوستردیکی اوالٓهی دورلرده ـ فردوسی عجبا نردن آلمش‌ده ایکی عصر قدر دوام ایدن پیرولرینه یادکار بیراقمش؟

بوذهاب ، شهنامه‌ده زردشتدن بحثلر اولماسندن متحصل بولوندیغی ظن اولونور ؛ فقط ـ هرنه قدر یالانلرله مالامال ایسه‌ده شاعرلك نقطهٔ نظرندن ـ شهنامه کبی برشاه اثر میدانه قویمش اولان فردوسی شهنامه‌سنك (کشتاسب) دورندن و (زردشت) ك ظهورندن بحث ایدن قسمنی کندیسندن اول (دقیقی) اسمنده بر شاعرك یازمش اولدیغنی وشهنامه‌یه عیناً اقتباس ودرج ایتدیکنی اوشهنامه‌ده بالذات سویله‌یور . بوکبی نقلیات و اقتباسات ـ مأخذ کوسترلمك شرطیله ـ هرمؤلفك ، باخصوص تاریخ نویسلکك صلاحیتی داخلنده‌در .

« جهانرا بلندی وپستی تویی
ندانم چه‌یی هرچه هستی تویی »

بیتی فردوسینکدر . لسان بیانندن بویله بر بدیعهٔ توحیدکارانه صدور ایدن فردوسینك غیر اسلامی بر روحیت طاشیماسنی قبولده تردد ایتدیکمدن « تذکرهٔ دولتشاهی » یه مراجعت أیله‌دم . اوراده کوردکلریمی عرض ایده‌یم :

فردوسینك امر سلطانی ایله شهنامه‌یی یازدیغی صیراده سلطانك

زیاده‌جه التفاتنه مظهریتنی چکه‌مه‌ینلرك القا آتیله مقرب خاص (ایاز) سلطان محمود غزنوی‌یه : « فردوسی رافضی است » دیمشدر .

« سلطان محمود دردین ومذهب بغایت صلب بوده است ودرنظر او هیچ طایفه دشمن تر از رفضه نبوده . خاطر سلطان ازین سبب بر فردوسی متغیر شد و روزی اورا طلب فرموده واز روی عتاب با او کفت : تو قرمطی بوده‌ئی . بفرمایم تاترا درزیر پای فیلان هلاك کنند تاجمیع قرامطه‌را عبرت باشد . فردوسی فی‌الحال درپای سلطان افتادکه ؛ من قرمطی نیستم ، بلکه از اهل سنت والجماعتم وبرمن افترا کرده اند . سلطان فرمودکه ؛ ازین مذهب رجوع نمایی . فردوسی بعد ازان از سلطان هراسی‌شد وسلطانْ درحق او بدکمان کشت . »

بوافاده فردوسی‌نك قرمطیلك ظنی آلتنده بولوندیغنی کوستریور . قرمطیلك ، هجرتك (٢٦٤) نجی سنه‌سنده (قرمط) لقبیله معروف اولان (حمدان الاشعث) نامنده‌کی شخصه نسبتله ظهور ایتمش اولان بر مذهبدرکه ؛ منسوبینی آیات قرآنیه‌یی معنای ظاهرینه مخالف اوله‌رق کندی مسلك ومیللرینه کوره تأویل ایدرلر وبوکا (علم باطن) دیرلردی .

سلطان غزنوی نزدنده بو مذهبه منسوبیت ظنی آلتنده قالمق فردوسی ایچون رزدشت روحیتی طاشیمش دیمه‌یه کفایت ایدرمی ؟ بوراسنی بیله‌مم !

شیخ أبوالقاسم کرکانی‌نك فرودوسی‌نك جنازه نمازینی قیلمق ایسته‌مه‌دیکی بحثنه کلنجه ، تذکرهٔ دولتشاهی بونی‌ده شو وجه ایله روایت ایدیور :

« چنین کویندکه شیخ أبوالقاسم کرکانی رحمة‌الله علیه برفردوسی نماز نکردکه اومدح مجوس کفته وآن شب درخواب دیدکه فردوسی را بهشت عدن درجات عالیست ازو سؤال کردکه ؛ این درجه بچه یافتی کفت بدان یك بیت‌که در توحید کفتم :

« جهانرا بلندی و پستی توبی
ندانم چه‌یی هرچه‌هستی توبی »

بو حکایه‌دن آکلاشیلورکه ؛ شیخ أبوالقاسم کرکانی‌نك جنازهٔ فردوسی‌اوزرینه نماز قیلماماسی ـ که ؛ بونماز فروض کفایه‌دندر ـ شهنامه‌یی تکمیل مجوسیلرك مدایحیله دولدیردیغندن دکل ؛ مجوسی مدح ایتمش اولماسندن ناشی ایمش ؛ اوکیجه رؤیاده فردوسی‌یی جنتك بر مقام عالیسنده کوره‌رك بودرجه‌یی نه ایله بولدیغنی صورمش ، شاعردن : « توحیدده سویله‌دیکم بر بیته مکافاةً . » جوابنی آلمش . ایشته‌اوبیت یوقاری‌یه یازیلاندرکه ؛ آنجاق عرفای امت ، ذوق آشنایان سرائر وحدت لسانلرندن صادر وسانح اولابیلیر .

أبوالقاسم کرکانی ، کبی غایت عالی اعاظم مشایخندن اولدیغندن رؤیا ـ روایتی صحیح ایسه ـ هرحالده صادق وفردوسی ایچون سوء ظن دنیویدن آزاده‌لکی متضمن بر برات برائت دنیلمه‌یه لایقدر .

تقدیر عاجزانه‌مه کوره فردوسی‌یی روحاً رزدشتیلکله شائبه‌دار ویا مذهباً قرمطیلکله علاقه‌دار کورمکدن زیاده عربه قارشی خصومتکار کورمك داها دوغرو اولور . چونکه ایرانیلرك وطنلری استیلای دینی و سیاسی‌یه اوغراماسی یوزندن عربلره قارشی یوره‌کلرنده بر حس انتقام طاشیدقلری انکار اولونه‌ماز . بوحس انتقامك ظهور اسلامدن برقاچ عصر صوکرا تولد ایده‌رك عرب آدابی واسلام تربیه‌سی

ایله یتیشن بعض افاضل ایرانیه‌ده بیله موجود اولدیغنی سویله‌ینلر وبو سوزلرینك شواهدندن اوله‌رق شهنامه‌دن استشهاد ایدنلروار . شونلر اوجمله‌دندر :

« فردوسی ، شهنامه‌سنده ایکنجی رستم لساندن (سعد ابن أبی وقاص) ه خطاباً تصویر ایتدیکی مکتوبده :

«زشیرشترخوردن‌شوسه‌مار	عربرا بجایی رسید است کار
که‌تاج کیانرا کنند آرزو	تفوباد برچرخ کردون تفو »

دیه عربه تذلیللر و :

« عرب در بیابان ملخ می خورد
سك اصفهان آب یخ می خورد »

بیتیله‌ده تحقیرلر صاوورمش ! » انتهی .

بعض نقاط نظر

صوفی کلمه‌سنك (صوف) دن مأخوذیتی بحثنده اکثر کتابلرده رساله‌ٔ قشیریه‌دن نقلاً : « اشتقاقنه قائل اولوندیغی صورتده .. » مطالعه‌سی مندرجدر . مادامکه ؛ « قمیص » یعنی « کوملك » گه‌ین بر کیمسه‌نك بوکوملك گه‌یشنه « تقمص » وکندیسنه‌ده « متقمص » دینیله بیلیور ومادامکه ؛ صوفدن لباس گه‌یمش برزاهد محترم اوصوفه نسبت اولونمش بولونیور ؛ اوحالده اوکا (صوفی) وصوفدن لباس گه‌یشنه (تصوف) دینیله بیلمه‌سی ایچون قیاس لغویجه جواز اشتقاق آرامایه محل اولماسه کرك .

متننده (صوفی) دن و (تصوف) دن هیچ بحث ایتمه‌ین (اختری کبیر) صوف کلمه‌سنی شووجه‌ایله تعریف وتصریف ایدییور :

« الصوف — بالضم قویون یوکی ، جمعی اصواف کلور . یقال : صاف الکبش صوفاً وصوفافهوصاف واصوف وصایف وصوفانی اذا کثر صوفه ودخی صوف قویون یوکنده مستعملدر . سائر حیوانات یوکنه « شَعر » درلر .

« اختری مؤلفی قره حصارلی بر تورك اولمق سببیله عرب لسانه عائد بوقولی شایان اعتماد اوله‌ماز » دینیله‌مز ؛ چونکه مؤلف مشارالیه کتابنی نره‌لردن اقتطاف معلومات ایده‌رك وجوده کتیردیکنی مقدمه‌ده شویله آکلادییور :

« فالتقطها من صحاح الجوهری والدستور والتکملة والمجمل والمغرب ولتقدمة وغیرها المصنفات المعتبرات فی فن الالفاظ واللغات . »

بویله دیین بر مؤلف ، صوف حقنده وردیکی معلوماتی معتبرات مذکوره‌ده کورمه‌مش اولسه ایدی صوف کلمه‌سی حقنده یوقاریده نقل ایتدیکمز افاده‌سنی یازمایی خاطردن بیله کچیرمزدی . مادامکه ؛ أبوالهاشم الکوفی بوکدن معمول لباس گه‌یمکده‌کی اعتیادندن دولایی « صوف » ه نسبت ایدیله‌رك صوفی نامنی آلمش ، بو اکتساده وکا امتثال ویا طریقتده انتساب واتصال ایدن تلمیذ ومریدلریده اونامی توارث واو نامده اونلرك مسلکنده‌کی علویتله متناسب بر اهمیت پیدا ایده‌رك برصوفیلر زمره‌سی طانمایه باشلامشدر ؛ اوحالده بوصوفینك جمعنده (صوفیون) و ینه بو اصللردن (تصوف ، متصوف ، متصوفه ، متصوفون) دینیلوبرمکده لغةً جواز اشتقاقه قائلیت آرامایه

وبوزمرەنك هپسنك يوكدنا بسه كەبوب كەيمەدكندن بحثه محل قالماز وقالماليدر ظن ايدرم . باخصوص بوخصوص عرب لسانى كبى حر ووسيع برلسانده اولورسه .

ايشتەبوصورتله (صوفى، صوفيه، صوفيون ، تصوف ، متصوف، متصوفه ، متصوفين) كلمەلرى پيدا اولەرق بواسملر (صوفى) لقبنى آلانك مسلكنه [١] ، اومسلكى تعريف ايدن علمه ، اومسلكه سالك اولانلره ، اوعلم ايله توغل ايدنلره علم اولمش ، او مسلكده تطاول ازمان وتكاثر ارباب عرفان ايله تشعب وتفرع ايده ايده هربرى بر ذاته نسبت واو ذاتك اسم ويا لقبيله تسميه وتلقيب ايدلمك صورتيله (طريقت) نامنى آلمشدر .

شونقطەده نظر دقته آلنمايه شاياندر :

صوفى وصوفيه ايله متصوف ومتصوفه آراسنده فرق واردر . بو فرق، شيخ اسمعيل حقى مرحومك روح المثنويسندن اولان اقتباسمزده محرر فرقدن چوق زيادەدر . عرض ايدەيم :

صوفيه ؛ حاليّات مظهرلرينك ، متصوفه ؛ اوحال ايله اتصاف ايدەمەين قاليّات متوغللرينك عنوانيدر . محرركمتر كبى تصوف كتابلرده كورن ، اونلردن طوپلايه بيلدكلرى معلومات ايله متصوف طانمق وكچنمك ايستەينلره « كشف المحجوب » : « مستصوف » ديور وبو كلمەيى « صاحب فضول ! » ديه تفسير ايديور .

---

[١] كرك بو ، كرك بوندن اول كچن « مسلك » كلمەلرينى « طريقت » معناسنده قوللاندق ايسه ده طريقتك زمانمزده كى معناى اصطلاحيسيله مسلك آراسنده خيلى فرق واردر .

ابتدا كيم صوفى ديمه ؟

أبوهاشم الصوفى الكوفى يه ابتدا بولقبى ويرەنك كيم اولديغى حقنده ايكى روايته تصادف ايتدم :

برنجى روايتده: كبار تابعيندن (حسن بن يسار البصرى) حضرتلرى

ايكنجى روايتده: ائمۂ مذاهبدن (احمد بن حنبل بن محمد الشيبانى) « ويردى ديورلر .

برنجى روايته روح المثنويدن اولان اقتباسمزده تصادف ايتدك . اوراده ديليوردى كه : « حسن بصرى « طوافده بر صوفى كوردم ديو أبو هاشمه صوفى ديدى . »

شو افاده (صوفى) اسمنك يا اساساً لسان عربده موجوديتنه وياخود حسن بصرينك ياشاديغى دوردن اول حادث اولمش بولونديغنه دلالت ايدر . حال بوكه عرب لساننده ذاتاً يوقدى . زمان سعادتده وخلفاى راشدين زماننده وحسن بصرينك ياشاديغى قرن اولك نصف اخيريله دور تابعينك سنين اولينده حادث اولديغنه دائرده ألمزده هيچ بر سند يوقدر . بونكله برابر حضرت عمرك زمان خلافتنده تولدايتمش اولان حسن بصرينك (١١١) ده واقع تاريخ وفاتيله، تاريخ تولدى مضبوط اولماين أبوالهاشمك وفاتى آراسنده (٤٠) سنه قدر زمان واردر . ذكرالله يولنده تكمل ايدەرك حسن بصرى كبى أك معظم بر مرشد كامل ومكملدن صوفى اسمى كبى برعنوان تبجيل آلمقسنادە كماله ، هيچ اولمازسه (٥٠) ياشنى كچمش بولونمايه ، متوقفدر . اوحالده

أبوهاشمه (١٠٠) سنه قدر عمر مدید ویرمك مقتضیدر ؛ فقط هر حالده اولقبك اولجه حادث اولمش بولونماسیده لازمدر . حال بوكه ؛ لقبك اولجه حدوثی ایچون سندیمز اولمادیغی كبی أبوالهاشمك (١٠٠) سنه قدر یاشادیغنه شهادت ویا دلالت ایدن برضبط وقیدده یوقدر . اوحالده برنجی روایته « لااصل له » دیه‌بیلیرز.

ایكنجی روایته كلنجه؛ « میزان عرفان » كتاب منظومنك «اصطلاح صوفی ومتصوفه وتصوف »دن بحث ایدن(٢٢٠، ٢٢١) نجی صحیفه‌لرنده:

« بونلری كوردكده عصرك افضلی   صاحب مذهب امام حنبلی
أیله‌مش تحسین مسلك اول همام   آنلری ترغیبه ایتدی اهتمام
خرقه پوش اولدتلرندن اول صنوف   هم دخی ایتدكلرندن ابس صوف
آنلری (صوفی) دیه قیلدی بنام   جمعنه (صوفیه) دیرلر خاص وعام
مسلكه دیرلر تصوف أی جوان   عامنه علم تصوف بی كمان
هم‌ده دیرلر (علم احوال بطون)   علم اخلاقدن عبارتدر بوتون ؛

روایتی واردر . كتابك ناظمی طریقت نقشبندیه رجالندن اولدیغی واثری‌ده طریقت مشارالیهادن باحث بولوندیغی جهتله بوروایتی (مكتوبات قدسیه) دن اقتباس أیله‌مشدر .

نقشبندیلر آراسنده (امام ربانی) و (مجدد الف ثانی) [١] عنوانلریله توقیر اولونان اعاظم مشایخ نقشبندیه‌دن (خواجه احمد فاروقیٔ سرهندی) نك « مكتوبات قدسیه » نامیله مشهور اولان مكتوباتی ترجمه‌سنك برنجی جلدینك (٢٥) نجی صحیفه‌سنده (تقی الدین مقریزی) نك « الخطط والآثار » آدلی مصر تاریخندن واوده رساله‌ٔ قشیریه‌دن نقلاً (متصوف) نامنك صورت حدوثی یازدقدن صوكرا

[١] بو عنوانلر حقنده طومار طرق علیه‌مزك اجزاسندن اوله‌رق نشر ایده‌جكمز مفصل (نقشبندیه سلسله‌نامه‌سی) نه تفصیلات لازمه درج ایدلمشدر.

(حافظ اصفهانی) نك « شواهد التصوف » اسمنده‌كی اثرینه عطفاً مترجم دییوركه :

« علوم ظاهره‌كبی سبب تدریس وتدوین وباعث كثرت رغبت طالبین ومریدین ومحققین اولان ابتدا (احمد بن عطا) دركه ؛ خاصةً درسخانه تعیین وبنا وبعده (احمد غسان) برخانقاه مخصوص وقف واحیا ایدوب آندن صوكرا (حسن المسبوحی) [١] و (أبو حمزه) ظهور ایدوب (امام احمد بن حنبل) آنلره (صوفی) تسمیه أیله‌دی . (٢٠٠) حدودندن صوكرا بو لقب احبّ ایله شهرتیاب اولدیلر وسائرندن ـ یعنی اهل بدعتدن ـ امتیاز بولدیلر . مفردنده : (صوفی) وجماعتنه (صوفیه) دیدیلر. آنلرك بیننده صاحب مقام اولانلره : (متصوف) وجمعنده : (متصوفه) اطلاق أیله‌دیلر . »

مترجم مشارالیه، بوندن صوكرا بزم یوقاریلرده بحث ایتدیكمز وجوه روایاتدن وجهت اشتقاقدن باحث فقره‌لر علاوه‌ایده‌رك « ولله در من قال : شعر » دیه‌رك شو قطعه‌یی ثبت ایتمشدر :

« تنازع الناس فی الصوفی واختلفوا   فیه وظنوه مشتقاً من الصوف
و لیس اهل لهذا الاسم غیر فتیً   صاف وصوفی حتی سمی الصوفی»

بوروایتك تدقیقنه كیریشمزدن اول شونی عرض ایده‌لم: مكتوبات مترجمی صاحب مؤلفات عدیده مستقیم زاده سلیمان سری افندی مرحوم، حقیقةً فضلادن اولدیغی وحتی طریقت نقشبندیه‌ده مشهور (توقادی امین افندی) مرحومدن احراز خلافت ایتمش برشیخ بولوندیغی حالده قالیات متوغللرینك علم مخصوصی اولان (تصوف) و (متصوفه) یه « صاحب

[١] (حسن المسبوحی) دكل ؛ (حسن المسوحی) اولاجقدر .

مقام » دیمك ذهولنده بولونه‌رق اونلری (ابرار) دیه توصیف ایدن شیخ اسماعیل حقی مرحومه بر نظیره یاپمشدر .

روایتك تدقیقنه کلنجه : (امام احمد بن حنبل) ایلك اول صوفی نامنی آلدیغی محقق بولونان (أبو هاشم الصوفی الکوفی) نك وفاتندن (١٤) سنه صوکرا (١٦٤)ده تولد ایتمش بولونماسنه نظراً امام‌مشارالیهه (صوفی) نامنك واضعی دینیله‌مز . صوفی اسمی داها حضرت امام دوغمازدن اولی اشعار صوفیه‌یه بیله کیرمه‌یه باشلایه‌رق طانمشدر . ایشته نمونه‌سی :

« صوفی‌که بخرقه دوزیش بازاریست
کربخیه بفقر میزند خوش کاریست »

بوبیت ، اشعار عارفانه‌سیله‌ده مشهور اولان متقدمین اولیاءاللهدن (شقیق بلخی) نکدر . حضرت شقیق امام مشارالیه دوغمازدن (١٣) سنه اول (١٥٣) ده وفات ایتمشدر .

امام احمدك حسن‌المسوحی و أبو حمزه‌یی صوفی تسمیه أیله‌مه‌سی روایتنی‌ده عبدالوهاب شعرانی (طبقات) نك مقدمه‌سنده و آیریجه اوله‌رق (أبو حمزة محمد بن ابراهیم‌البغدادی) ترجمه‌سنده شو شکلده خبر ویریور :

« وکان‌الامام احمد اذا جری فی مجلسه شیٔ من کلام‌القوم یقول لأبی‌حمزة رحمه‌الله تعالی : ماتقول فی‌هذا یا صوفی ! »

مآلی : طائفهٔ صوفیه کلماتندن بحث ایدلدیکی برمجلسده امام احمد بن حنبل أبو حمزه‌یه دیدی‌که : « یا صوفی ! بوبابده سن نه‌دیرسین ؟ »

امام مشارالیهك بوخطابی صوفی اسمنك واضعلکنه دکل ؛ اوالجه حادث اوله‌رق مسمالرینك مسلکلرنده‌کی علویتله متناسب بر موقع

پیدا ایتمه‌یه باشلایان (صوفی) لقبیله أبو حمزه‌یه تبجیلاً خطاب ایتدیکنه ومذهبده امام اولدیغی کبی طریقتده‌ده برصوفیٔ معظم بولونان حضرت امامك بویله خطابلریله صوفی نامنك تعمم و تعالیسنه خدمت وهمت أیله‌دیکنه دلالت ایدر .

أبو الهاشم الصوفی الکوفی‌یه عائد اوله‌رق (نتیجهٔ محاکمه) فصلنه نفحات‌الانسدن نقل‌اولونان سطرلرده‌ایلك خانقاهك أبوالهاشمه مخصوص اوله‌رق یاپلدیغی مؤیددر . احمد بن عطانك ، احمد غسانك بنا ووقف واحیا أیله‌دکلری درسخانه وخانقاه‌ده صوفی‌وتصوف نام‌لرینك‌انتشارینی تأمین ایتمشدر .

شو حالده (صوفی) نامنك محدث وواضعی کیمدر ؟

امام جعفرالصادق حضرتلرینك تلامیذ و مریداندن بولونمق و (اعظمیه) طریقت قدیمه‌سی کندیسنه نسبت اولونمق دلالتلریله صوفیونك‌ده اعاظمندن اولان امام اعظممز (نعمان بن ثابت‌الکوفی)یه (أبو حنیفه) دینلمش ، مذهب مذهبی‌ده (حنفی) ، سالکلری (حنفیون) نامنی آلمشدر . مشارالیهك (حنیفه) نامنده بر کریمه‌سی اولمادیغی محقق بولوندیغندن (أبو حنیفه) حضرت امام ایچون عادت عرب وجه ایله ایلك اولاد اسمنه مضاف برکنیه دکلدر . اوائل ازمنهٔ تحصیلده « قیدوا العلم بالکتابة» فرمان نبویسنه امتثالاً و رعایةً دیویت طاشیمقده‌اولماسی ولغت عراق‌عربده دیویته (حنیفه) دینلمکده‌بولونماسی (أبو حنیفه) تلقیبنه وسیله اولمش ، احتمال‌که بو ، بر رفیق تحصیلك حال شبابه خاص بر خطاب لطیفه پرورانه‌سندن ویاخود شاکردینی کتابتله‌ده تأیید وتوثیق تحصیل ایتدیکنی کمال تقدیر ایله کورن استادك

برخطاب تلطيفكارانه‌سندن نشأت ايتمشدر. بوايكى احتماله كوره‌ده ايلك اول كيم (أبو حنيفه) ديدى ؟ ايشته بوراسى مجهول .

حضرت امامك همشهريسى (أبوهاشم الصوفى الكوفى) يه‌ده‌صوفدن خرقه كه‌يمك اعتيادى وسيله‌سيله يابرمحبى طرفندن محبةً وتطييباً؛ فقط على طريق اللطيفه‌ويابرمعارضى جانبندن تعريض واستصغار قصديله(صوف)ه نسبت ايديله‌رك (صوفى) دينلمش اولماسى محتملدر ؛ فقط ايلك اول كيم ديدى ؟ ايشته بوده مجهول. معمافيه بويله القاب ، اعلام واساميده واضعى و وجه تسميه‌بى آرامق‌ده بى فائده وبيهوده‌در .

بختيار كلمه

حرفلردن تشكل ايدن كلمه‌لر ايچون‌ده مادى برشرف ويا بختيارلق تصورينه امكان اولسه ـ ايلك تلفظ ويا تسميه ايده‌نك روحى شاد اولسون ـ (صوفى) كلمه‌سنى شرفدار وبختيار كلمه‌لرك ايلك صنفنه‌قيد ايدردك ؛ چونكه لغةً قويون يوكندن لباس كه‌ين معناسنه اولارق زمانك اعاظم مشايخندن و اولياء متقدميندن (أبوالهاشم الكوفى) يه اقب و (صوفيه ، صوفيون ، تصوف ، متصوف ، متصوفه ، متصوفين) اسملرينك حدوثنه سبب اولمق صورتيله مشاراليهك طريق ذكر الـهيده‌كى علويت مرتبه‌سيله متناسب بر اهميت پيدا ايده‌رك بر حقيقت معنويه‌دن بيك حقائق مدنيه استنباط ايدن عرفاى معارف ربانيه‌نك ذاتلرينه ، مسلك فيضا فيضلرينه ، او مسلك فيضا فيضى ارباب عشق حقيقى‌يه تعليم ايدن علمه علم اولمشدر .

صوفو

زهد بارد اصحابنه بزم ديارمز توركجه‌سنده (صوفى) دينلمه‌سى مقلد ورياكار كيمسه‌لرك (صوفى) لقبنى طاشيمغه جرأتلرندن دوغمش اولسه كرك .

بويله صوفيلرى حقيقى (صوفى) لردن تفريق ايچون او مقلدلرى ، اورياكارلرى تلفظ عوام وجه ايله (صوفو) ديه ياد ايتسه‌ك واوشكلده يازسه‌ق حضرات صوفيه‌نك روحانيتنى خوشنود ايتمش اولورز ظن ايدرم.

خاتمه

بورایه قدر سرد وعرض اولونان مطالعات قاصرانه‌مك خلاصة الخلاصه‌سنی أبوالهاشم الصوفی الكوفی قدس الله سره القیومی حضرتلرینك الهام روحانیت صوفیانه‌سی دینه‌بیله‌جك بر ارتجال محصولی اولان شو قطعهٔ كمترانه عرض وافاده ایدر :

مرد حق (بوالهاشم) الكوفی یه اولاد عرب
صوف ونسبتله دیمش صوفی ، عجم پشمینه پوش
اختلاف واجتهاد لفظ ومعنی قالمامش
ذات حقله حق اولوبجه صوفیٔ پشمینه پوش

اعجز عباد سبحانی
أبو رضوان م . صادق وجدانی
بن مصطفی صادق بن محمد فائق
بن ولی الدین النقشبندی

طومار طرق علیه

كلیاتنك یكانه مركز توزیعی باب عالی جاده‌سنده اقبال كتبخانه‌سیدر .
كلیات مذكوره‌نك انتشار ایدن كتابلری و بهالری بروجه آتیدر :

غروش	اسامی
٢٥	برنجی كتاب: ملامیلك رساله‌سی؛ أسكی ویكی ملامیلكك بوتون صفحاتنی حاویدر .
٢٠	ایكنجی كتاب : قادریه سلسله نامه‌سی
٢٠	اوچونجی كتاب : خلوتیه سلسله‌نامه‌سی

بو كتابلر ، بایزیدده أسكی مالیه قارشیسنده خطاط محمد شوقی افندینك یازیخانه‌سنده و حكاكلر ایچنده حاجی حافظ شاكر افندینك (١١) نومرولو كتابجی دكانده‌ده بولونور .

فیأتی ۲۰ غروش